Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ନମକ୍କାରପାଠଇ

୧।

ସୁଗତଂ ସୁଗତଂ ସେଟ୍ଠଂ, କୁସଲଂକୁସଲଂ ଜହଂ;

ଅମତଂ ଅମତଂ ସନ୍ତଂ, ଅସମଂ ଅସମଂ ଦଦଂ।

ସରଣଂ ସରଣଂ ଲୋକଂ, ଅରଣଂ ଅରଣଂ କରଂ;

ଅଭଯଂ ଅଭଯଂ ଠାନଂ, ନାଯକଂ ନାଯକଂ ନମେ।

୨।

ନଯନସୁଭଗକାଯଙ୍ଗଂ,

ମଧୁରୱରସରୋପେତଂ;

ଅମିତଗୁଣଗଣାଧାରଂ,

ଦସବଲମତୁଲଂ ୱନ୍ଦେ।

୩।

ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଧ୍ତିମାଞ୍ଞଧାରକୋ,

ସଂସାରେ ଅନୁଭୋସି କାଯିକଂ;

ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତସିକଞ୍ଚ ଲୋକତୋ,

ତଂ ୱନ୍ଦେ ନରଦେୱମଙ୍ଗଲଂ।

୪।

ବାତ୍ତିଂସତିଲକ୍ଖଣଚିତ୍ରଦେହଂ,

ଦେହଜ୍ଜୁତିନିଗ୍ଗତପଜ୍ଜଲନ୍ତଂ;

ପଞ୍ଞାଧ୍ତିସୀଲଗୁଣୋଘୱିନ୍ଦଂ,

ୱନ୍ଦେ ମୁନିମନ୍ତିମଜାତିଯୁତ୍ତଂ।

୫।

ପାତୋଦୟଂ ବାଲଦିୱାକରଂୱ,

ମଜ୍ଝେ ୟତୀନଂ ଲଲିତଂ ସିରୀହି;

ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁସଙ୍କାସମୁଖଂ ଅନେଜଂ,

ୱନ୍ଦାମି ସବ୍ବଞ୍ଞୁମହଂ ମୁନିନ୍ଦଂ।

୬।

ଉପେତପୁଞ୍ଞୋ ୱରବୋଧିମୂଲେ,

ସସେନମାରଂ ସୁଗତୋ ଜିନିତ୍ୱା;

ଅବୋଜ୍ଝି ବୋଧିଂ ଅରୁଣୋଦୟମ୍ହି,

ନମାମି ତଂ ମାରଜିନଂ ଅଭଙ୍ଗଂ।

୭।

ରାଗାଦିଚ୍ଛେଦାମଲଞ୍ଞାଣଖଗ୍ଗଂ,

ସତୀସମଞ୍ଞାଫଲକାଭିଗାହଂ;

ସୀଲୋଘଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତଂ ତଂ,

ନମାମିଭିଞ୍ଞାୱରମିଦ୍ଧୁପେତଂ।

୮।

ଦୟାଲୟଂ ସବ୍ବଧି ଦୁକ୍କରଂ କରଂ,

ଭୱଣ୍ଣୱାତିକ୍କମମଗ୍ଗତଂ ଗତଂ;

ତିଲୋକନାଥଂ ସୁସମାହିତଂ ହିତଂ,

ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁଂ ପଣମାମି ତଂମିତଂ।

୯।

ତହିଂ ତହିଂ ପାରମିସଞ୍ଚୟଂ ଚୟଂ,

ଗତଂ ଗତଂ ସବ୍ଭି ସୁଖପ୍ପଦଂ ପଦଂ;

ନରାନରାନଂ ସୁଖସମ୍ଭୱଂ ଭୱଂ,

ନମାନମାନଂ ଜିନପୁଙ୍ଗୱଂ ଗୱଂ।

୧୦।

ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱଂ ମୁନିଦକ୍ଖନାୱିକୋ,

ଈହାଫିଯଂ ଞାଣକରେନ ଗାହକୋ;

ଆରୁଯ୍ହ ଯୋ ତାଯ ବହୂ ଭୱଣ୍ଣୱା,

ତାରେସି ତଂ ବୁଦ୍ଧମଘପ୍ପହଂ ନମେ।

୧୧।

ସମତିଂସତିପାରମିସମ୍ଭରଣଂ,

ୱରବୋଧିଦୁମେ ଚତୁସଚ୍ଚଦସଂ;

ୱରମିଦ୍ଧିଗତଂ ନରଦେୱହିତଂ,

ତିଭୱୂପସମଂ ପଣମାମି ଜିନଂ।

୧୨।

ସତପୁଞ୍ଞଜଲକ୍ଖଣିକଂ ୱିରଜଂ,

ଗଗନୂପମଧିଂ ଧିତିମେରୁସମଂ;

ଜଲଜୂପମସୀତଲସୀଲଯୁତଂ,

ପଥୱୀସହନଂ ପଣମାମି ଜିନଂ।

୧୩।

ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ସୁମତି ଦିୱେ ଦିୱାକରୋୱ,

ସୋଭନ୍ତୋ ରତିଜନନେ ସିଲାସନମ୍ହି;

ଆସୀନୋ ସିୱସୁଖଦଂ ଅଦେସି ଧମ୍ମଂ,

ଦେୱାନଂ ତମସଦିସଂ ନମାମି ନିଚ୍ଚଂ।

୧୪।

ଯୋ ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତ୍ତଲରାଜିକେହି,

ଲୋକେହି ତୀହିୱିକଲେହି ନିରାକୁଲେହି;

ସମ୍ପାପୁଣେ ନିରୁପମେସ୍ସତମେୱ ନାଥୋ,

ତଂ ସବ୍ବଲୋକମହିତଂ ଅସମଂ ନମାମି।

୧୫।

ବୁଦ୍ଧଂ ନରାନରସମୋସରଣଂ ଧିତଓ୍ବଂ,

ପଞ୍ଞାପଦୀପଜ୍ଜୁତିଯା ୱିହତନ୍ଧକାରଂ;

ଅତ୍ଥାଭିକାମନରଦେୱହିତାୱହଂ ତଂ,

ୱନ୍ଦାମି କାରୁଣିକମଗ୍ଗମନନ୍ତଞ୍ଞାଣଂ।

୧୬।

ଅଖିଲଗୁଣନିଧାନୋ ଯୋ ମୁନିନ୍ଦୋପଗନ୍ତ୍ୱା,

ୱନମିସିପତନୱ୍ହଂ ସଞ୍ଞତାନଂ ନିକେତଂ;

ତହିମକୁସଲଛେଦଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତୋ,

ତମତୁଲମଭିକନ୍ତଂ ୱନ୍ଦନେଯ୍ୟଂ ନମାମି।

୧୭।

ସୁଚିପରିୱାରିତଂ ସୁରୁଚିରପ୍ପଭାହି ରତ୍ତଂ,

ସିରିୱିସରାଲଯଂ ଗୁପିତମିନ୍ଦ୍ରିଯେହୁପେତଂ;

ରୱିସସିମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତିଲକ୍ଖଣୋପଚିଣ୍ଣଂ,

ସୁରନରପୂଜିତଂ ସୁଗତମାଦରଂ ନମାମି।

୧୮।

ମଗ୍ଗୋଢଉମ୍ମେନ ମୁହପଟିଘାସାଦିଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚିଂ,

ସଂସାରୋଘଂ ତରି ତମଭଯଂ ପାରପତ୍ତଂ ପଜାନଂ;

ତାଣଂ ଲେଣଂ ଅସମସରଣଂ ଏକତିତ୍ଥଂ ପତିଟ୍ଠଂ,

ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ପରମସୁଖଦଂ ଧମ୍ମରାଜଂ ନମାମି।

୧୯।

କଣ୍ଡମ୍ବଂମୂଲେ ପରହିତକରୋ ଯୋ ମୁନିନ୍ଦୋ ନିସିନ୍ନୋ,

ଅଚ୍ଛେରଂ ସୀଘଂ ନଯନସୁଭଗଂ ଆକୁଲଣ୍ଡଗ୍ଗିଜାଲଂ;

ଦୁଜ୍ଜାଲଦ୍ଧଂସଂ ମୁନିଭିଜହିତଂ ପାଟିହେରଂ ଅକାସି,

ୱନ୍ଦେ ତଂ ସେଟ୍ଠଂ ପରମରତିଜଂ ଇଦ୍ଧିଧମ୍ମେହୁପେତଂ।

୨୦।

ମୁନିନ୍ଦକ୍କୋ ଯେକୋ ଦଯୁଦଯରୁଣୋ ଞାଣୱିହ୍ତିଣ୍ଡବିମ୍ବୋ,

ୱିନେଯ୍ୟପ୍ପାଣୋଘଂ କମଲକଥିତଂ ଧମ୍ମରଂସୀୱରେହି;

ସୁବୋଧେସୀ ସୁଦ୍ଧେ ତିଭୱକୁହରେ ବ୍ଯାପିତକ୍କିତ୍ତିନଞ୍ଚ,

ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁଂ ଦୁଖମସହନଂ ତଂ ମହେସିଂ ନମାମି।

୨୧।

ଯୋ ଜିନୋ ଅନେକଜାତିଯଂ ସପୁତ୍ତଦାରମଙ୍ଗଜୀୱିତମ୍ପି,

ବୋଧିପେମତୋ ଅଲଗ୍ଗମାନସୋ ଅଦାସିଯେୱ ଅତ୍ଥିକସ୍ସ;

ଦାନପାରମିଂ ତତୋ ପରଂ ଅପୂରି ସୀଲପାରମାଦିକମ୍ପି,

ତାସମିଦ୍ଧିଯୋପଯାତମଗ୍ଗତଂ ତମେକଦୀପକଂ ନମାମି।

୨୨।

ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱଂ ନିଧନୱପୁଧରଂ ମାରଭଙ୍ଗଂ ଅଭଙ୍ଗଂ,

ଦୀପଂ ଦୀପଂ ପଜାନଂ ଜଯୱରସଯନେ ବୋଧିପତ୍ତଂଧିପତ୍ତଂ;

ବ୍ରହ୍ମାବ୍ରହ୍ମାଗତାନଂ ୱରଗିରକଥିକଂ ପାପହୀନଂ ପହୀନଂ,

ଲୋକାଲୋକାଭିରାମଂ ସତତମଭିନମେ ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ ମୁନିନ୍ଦଂ।

୨୩।

ବୁଦ୍ଧୋ ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋ ମୁଦୁକରଚରଣୋ ବ୍ରହ୍ମଘୋସେଣିଜଙ୍ଘୋ,

କୋସଚ୍ଛାଦଙ୍ଗଜାତୋ ପୁନରପି ସୁଗତୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ;

ମୂଦୋଦାତୁଣ୍ଣଲୋମୋ ଅଥମପି ସୁଗତୋ ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗ୍ଗତ୍ତଭାୱୋ,

ନୀଲକ୍ଖୀ ଦୀଘପଣ୍ହୀ ସୁଖୁମମଲଛୱୀ ଥୋମ୍ୟରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀ।

୨୪।

ଚତ୍ତାଲୀସଗ୍ଗଦନ୍ତୋ ସମକଲପନଜୋ ଅନ୍ତରଂସପ୍ପପୀନୋ,

ଚକ୍କେନଙ୍କିତପାଦୋ ଅୱିରଲଅଦସନୋ ମାରଜୁସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ।

ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ନୋନମନ୍ତୋଭୟକରମୁଦୁନା ଜଣ୍ଣୁକାନାମସନ୍ତୋ,

ୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ ଜିନୋ ଗୋତରୁଣପଖୁମକୋ ସୀହପୁବ୍ବଡ୍ଢକାୟୋ।

୨୫।

ସତ୍ତୁସ୍ସୀନୋ ଚ ଦୀଘଙ୍ଗୁଲି ମଥ ସୁଗତୋ ଲୋମକୂପେକଲୋମୋ,

ସମ୍ପନ୍ନୋଦାତଦାଠୋ କନକସମତଚୋ ନୀଲମୁଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ।

ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଥୂଲଜିହ୍ୱୋ ଅଥ ସୀହହନୁକୋ ଜାଲିକପ୍ପାଦହତ୍ଥୋ,

ନାଥୋ ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ ଇତିଗୁଣସହିତଂ ତଂ ମହେସିଂ ନମାମି।

୨୬।

ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତିଘୋସୋ ଅତିଦୁଲଭତରୋ କା କଥା ବୁଦ୍ଧଭାୱୋ,

ଲୋକେ ତସ୍ମା ୱିଭାୱୀ ୱିୱିଧହିତସୁଖଂ ସାଧୱୋ ପତ୍ଥୟନ୍ତା।

ଇଟ୍ଠଂ ଅଗ୍ଗଂ ୱହନ୍ତଂ ସୁରନରମହିତଂ ନିବ୍ଭୁୟଂ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟଂ,

ଲୋକାନଂ ନନ୍ଦିୱଡ୍ଢଂ ଦସବଲମସମଂ ତଂ ନମସ୍ସନ୍ତୁ ନିଚ୍ଚଂ।

୨୭।

ପୁଞ୍ଞେନେତେନ ସୋହଂ ନିପୁଣମତି ସତୋ ସମ୍ପରାୟେ ଚ ତିତ୍ତୋ,

ଦକ୍ଖୋ ଦିଟ୍ଠୁଜୁପଞ୍ଞୋ ଅୱିକଲୱୀରିୟୋ ଭୋଗୱା ସଂୱିଭାଗୀ।

ତିକ୍ଖୋ ସୂରୋ ଧିତତ୍ତୋ ସପରହିତଚରୋ ଦୀଘଜୀୱୀ ଅରୋଗୋ,

ଧଞ୍ଞୋ ୱଣ୍ଣୋ ଯସସ୍ସୀ ଅତିବଲୱଧରୋ କିତ୍ତିମା ଖନ୍ତୁପେତୋ।

୨୮।

ସଦ୍ଧୋ ଦାତଙ୍ଗୁପେତୋ ପରମସିରିଧରୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେ ୱିରତ୍ତୋ,

ଲଜ୍ଜୀ କଲ୍ଲାଣମିତ୍ତୋ ଅଭିରତକୁସଲୋ ପଞ୍ଚସୀଲାଦିରକ୍ଖୋ।

ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଅପ୍ପକୋଧୋ ଅତିୱୁଜୁହଦଯୋ ଇଦ୍ଧିମା ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋ,

ପାସଂସୋ ପେମୱାଚୋ ସୁଜନଗୁଣୱିଦୂ ମାମକୋ ସୋ ଭୱେୟ୍ୟଂ।

୨୯।

ଇଚ୍ଚଂ ଅସଙ୍ଖଯେ ନାଥ, ଗୁଣେ ଲକ୍ଖଣଦୀପିତେ;

ଗାଥାସୁ ସୂଚକାସ୍ୱେକ, ଗାଥମ୍ପି ସରତେ ବୁଧୋ।

୩୦।

ଚତୁରାପାଯମୁତ୍ତୋ ସୋ, ସାଧକତ୍ଥଦ୍ୱଯସ୍ସ ଚ;

ହତୂପଦ୍ଦୱଜାଲୋ ଚ, ଲାଭୀ ହିତସୁଖସ୍ସ ଚ।

୩୧।

ଅଧିପୋ ନରଦେୱାନଂ, ଚତୁଦୀପିସ୍ସରୋପି ୱା;

ଭୱେଯ୍ୟ ଅନ୍ତିମେ ଦେହେ, ତମଞ୍ଞଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତକଂ।

୩୨।

ଭାୱନାଯାନମାରୁଯ୍ହ, ସମମେସ୍ସତି ସୁଦ୍ଧତୋ;

ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେପି, ଅରୋଗୋ ଦୀଘଜୀୱିକୋ।

୩୩।

ପୂଜିତୋ ସବ୍ବଲୋକେହି, ଭାୱନାଭିରତୀମନୋ;

ଜନପ୍ପିଯୋ ମନାପୋ ଚ, କା କଥାଖିଲଧାରଣେ।

ନମକ୍କାରପାଠଇ ନିଟ୍ଠିତା।

ନମକ୍କାରଟୀକା

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

୧।

ସୁଗତନ୍ତଞ୍ଚାଦିଵଣ୍ଣେହି , ପସତ୍ଥଞ୍ଚ ସୁଖଦ୍ଦଦଂ;

ଵନ୍ଦନ୍ତାନଂ ଜିନଂ ନତ୍ଵା, ଧମ୍ମଂ ସୁଦ୍ଧଂ ଗଣୁତ୍ତମଂ।

୨।

ନମକ୍କାରଂ ହିତତ୍ଥୀହି, ପୋରାଣାଚରିଯେହି ଚ;

ଲିଖିତ୍ଵା ଠପିତଂ ପୁଞ୍ଜଞ୍ଚ, ବୁଦ୍ଧିଯା ତେନ ଵନ୍ଦିନଂ।

୩।

ତସ୍ସତ୍ଥଵଣ୍ଣନଂ କସ୍ସଂ, ଗମ୍ଭୀରତ୍ଥସୁବୋଧନଂ;

ମୋଗ୍ଗିପୁନାମେନ ସନ୍ତେନ, ସୀଲୁପେତେନ ଯାଚିତୋ।

୪।

ଵଣ୍ଣେନ୍ତୋପି ଚ ତସ୍ସତ୍ଥଂ, ତଂ ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଦିସୁ;

ଵୁତ୍ତଞ୍ଞାଯେନ କସ୍ସାମି, ସଦ୍ଧା ସୁଣାଥ ସାଧଵୋ।

୫।

ନମନଂ ନମତୀତୀ ଵା, ନମତୀ ତେନ ଵା ନମୋ;

ତସ୍ସ କାରୋନ୍ତି ତାହୀତି, ନମକ୍କାରୋତି ଵୁଚ୍ଚତି।

୬।

ତଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧଘୋସାଚରି, ଯେନ ପୁଵ୍ଵସୁତଂ କତଂ;

ବୁଦ୍ଧଘୋସୁପ୍ପତ୍ତିଯଞ୍ଚ, ତଂ ତଂ ପନ କଥାଦିସୁ।

୭।

ନ ଦିଟ୍ଠଂ କତକାରଣଂ, ତସ୍ମା ହିତତ୍ଥିକେହି ଚ;

ପୋରାଣାଚରିଯେହୀ ଚ, ଠପିତନ୍ତି ମଯା ଵୁତ୍ତଂ;

ତଂ କାରଣଂ ୱିଞ୍ଞୂହୀ ଚ, ୱିଚାରେତ୍ୱା ୱିଜାନିତନ୍ତି।

୧।

ସୁଗତଂ ସୁଗତଂ ସେଟ୍ଠଂ, କୁସଲାକୁସଲଂ ଜହଂ;

ଅମତଂ ଅମତଂ ସନ୍ତଂ, ଅସମଂ ଅସମଂ ଦଦଂ।

ସରଣଂ ସରଣଂ ଲୋକଂ, ଅରଣଂ ଅରଣଂ କରଂ;

ଅଭଯଂ ଅଭଯଂ ଠାନଂ, ନାଯକଂ ନାଯକଂ ନମେ।

୧। [କ] ଇଦାନି ପଠମଂ ତାୱ ସୁଗତନ୍ତ୍ୟାଦୀହି ଅଟ୍ଠାରସହି ଗୁଣେହି ଥୋମେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱନ୍ଦିତୁକାମେନ ସୁଗତନ୍ତିଆଦି ଗାଥାଦ୍ୱଯଂ ଆରଦ୍ଧଂ। ଅଯଂ ପନ ସବ୍ବପାଦାଦିଯମକପଥ୍ୟା ୱତ୍ତଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତଂ ପନ ଯମକଂ ସୁବୋଧାଲଙ୍କାରେ କିଲିଟ୍ଠଦୋସନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ –

''ଯଂ କିଲିଟ୍ଠପଦଂ ମନ୍ଦା, ଭିଧେଯ୍ୟଂ ଯମକାଦିକଂ;

କିଲିଟ୍ଠପଦଦୋସେୱ, ତମ୍ପି ଅନ୍ତୋ କରୀଯତୀ''ତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ପତୀତସଦ୍ଦରଚିତତ୍ତାଯେୱ ପସାଦଗୁଣ ସଙ୍ଖାତେନ ସଦ୍ଦାଲଙ୍କାରେନ ସଂଯୁତ୍ତା ହୋତି। ତସ୍ମା ତଂ ଯମକଂ ସୁଯୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏୱଂ ପରାସୁ ଯମକଗାଥାସୁ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ପୁନା ଲଙ୍କାରେ –

''ପତୀତସଦ୍ଦରଚିତଂ, ସିଲିଟ୍ଠପଦସନ୍ଧିକଂ;

ପସାଦଗୁଣସଂଯୁତ୍ତଂ, ଯମକଂ ମତମେଦିସ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୁଗତନ୍ତି ସୋଭନଗମନତ୍ତା ସୁନ୍ଦରଂ ଠାନଂ ଗତତ୍ତା ସମ୍ମା ଗତତ୍ତା ଚ ସୁଗତୋ, ସୋ ହି ସୋଭନଂ ଅରିଯମଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛତୀତି ସୁଗତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ସୁପୁବ୍ବୋ ଗମୁଧାତୁ ତ। ସୁସଦ୍ଦୋ ସୋଭନତ୍ଥୋ। ଅରିଯମଗ୍ଗଗମନେନ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ଅନୱଜ୍ଜଂ ଖେମଂ ଦିସଂ ଅସଜ୍ଜମାନୋ ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତଞ୍ଚ ଗମନଂ ଦୁୱିଧଂ ହୋତି କାଯଗମନଂ, ଞାଣଗମନଞ୍ଚାତି। ତତ୍ଥ ଭଗୱତୋ ୱେନେଯ୍ୟଜନୁପସଙ୍କମନଂ ଏକନ୍ତେନ ତେସଂ ହିତସୁଖସ୍ସ ନିପ୍ଫାଦ ନତୋ ସୋଭନଂ କାଯେନ ଗମନଂ କାଯଗମନଂ ନାମ। ସଯମ୍ଭୂ ଞାଣେନ ପନ ସକଲମ୍ପି ଲୋକଂ ପରିଞ୍ଞାଭିସମଯୱସେନ ପରିଜାନନତୋ ଞାଣେନ ଗମନଂ ଞାଣଗମନଂ ନାମ। ଇଧ ପନ ଞାଣଗମନଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଟୀକାଯଂ ପନ ''ସୋଭନଂ ଗତଂ ଗମନଂ ଏତସ୍ସାତି ସୁଗତୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସୁନ୍ଦରଂ ଠାନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସୁଗତୋତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି, ଆରମ୍ମଣକରଣୱସେନ ଅମତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ମା ଅୱିପରୀତଂ ଚେସ ଗଚ୍ଛତୀତି ସୁଗତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସୁସଦ୍ଦୋ ସମ୍ମାସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ତେନ ତେନ ମଗ୍ଗେନ ଯେ କିଲେସା ପହୀନା, ତେ କିଲେସେ ନ ପୁନେତି ନ ପଚ୍ଚେତି ନ ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ସମ୍ମା ଆଗଚ୍ଛତୀତି ସୁଗତୋତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି, ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲତୋ ପଭୁତି ଯାୱ ବୋଧିମଣ୍ଡା ତାୱ ସମତିଂସପାରମିପୂରିକାଯ ସମ୍ମାପଟିପତ୍ତିଯା ସବ୍ବଲୋକସ୍ସ ହିତସୁଖମେୱ କରୋନ୍ତୋ ସସ୍ସତଂ ଉଚ୍ଛେଦଂ କାମସୁଖଂ ଅତ୍ତକିଲମଥଞ୍ଚାତି ଇମେ ଚନ୍ତେ ଅନୁପଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଆଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ସୁଗତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ନମେ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ପୁନ ସୁଗତନ୍ତି ସମ୍ମା ଗଦତ୍ତା ସୁଗତୋ। ସୋ ହି ସମ୍ମା ଗଦତି ଭାସତୀତି ସୁଗତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସୁପୁବ୍ବଗଦଧାତୁ ଭାସାଯଂ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ ୱା, ତ, ଦସ୍ସ ତୋ। ଛସୁ ୱାଚାସୁ ଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଯୁତ୍ତମେୱ ଦ୍ୱିୱାଚଂ ଭାସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମଜ୍ଝିମପଣ୍ଣାସପାଠଇଯଂ ଅଭଯରାଜକୁମାରସୁତ୍ତେ –

। ''ରାଜକୁମାର ଯଂ ତଥାଗତୋ ତଂ ୱାଚଂ ଜାନାତି ଅଭୂତଂ ଅତଚ୍ଛଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ, ସା ଚ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯା ଅମନାପା, ନ ତଂ ତଥାଗତୋ ୱାଚଂ ଭାସତି। ୨। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ୱାଚଂ ଜାନାତି ଭୂତଂ ତଚ୍ଛଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ, ସା ଚ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯା ଅମନାପା। ତମ୍ପି ତଥାଗତୋ ୱାଚଂ ନ ଭାସତି। ୩। ଯଞ୍ଚ ଖୋ ତଥାଗତୋ ୱାଚଂ ଜାନାତି ଭୂତଂ ତଚ୍ଛଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ, ସା ଚ ପରେସଂ ଅପ୍ପିଯା ଅମନାପା, ତତ୍ରକାଲଞ୍ଞୂ ତଥାଗତୋ ହୋତି ତସ୍ସା ୱାଚାଯ ୱେଯ୍ଯାକରଣାଯ। ୪। ଯଂ ତଥାଗତୋ ୱାଚଂ ଜାନାତି ଅଭୂତଂ ଅତଚ୍ଛଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ, ସା ଚ ପରେସଂ ପିଯା ମନାପା, ନ ତଂ ତଥାଗତୋ ୱାଚଂ ଭାସତି। ୫। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ଜାନାତି ଭୂତଂ ତଚ୍ଛଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ, ସା ଚ ପରେସଂ ପିଯା ମନାପା, ତମ୍ପି ତଥାଗତୋ ୱାଚଂ ନ ଭାସତି। ୬। ଯଞ୍ଚ ଖୋ ତଥାଗତୋ ୱାଚଂ ଜାନାତି ଭୂତଂ ତଚ୍ଛଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ, ସା ଚ ପରେସଂ ପିଯା ମନାପା । ତତ୍ର କାଲଞ୍ଞୂ ତଥାଗତୋ ହୋତି ତସ୍ସା ୱାଚାଯ ୱେଯ୍ଯାକରଣାଯା''ତି।

ଏତ୍ଥ ପାଠଇଯଂ ପନେସା ସୁଖଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ସଙ୍ଖେପେନ ୱେଦିତବ୍ବା। କଥଂ ହେସା ଅଭୂତା ଅନତ୍ଥସଂହିତା ଅପ୍ପିଯା ୱାଚା ଚ, ଭୂତା ଅନତ୍ଥସଂହିତା ଅପ୍ପିଯା ୱାଚା ଚ, ଭୂତା ଅତ୍ଥ ସଂହିତା ଅପ୍ପିଯା ୱାଚା ଚ, ଅଭୂତା ଅନତ୍ଥସଂହିତା ପିଯା ୱାଚା ଚ, ଭୂତା ଅନତ୍ଥସଂହିତା ପିଯା ୱାଚା ଚ, ଭୂତା ଅତ୍ଥସଂହିତା ପିଯା ୱାଚା ଚାତି ଛବ୍ବିଧା ହୋତୀତି। ତତ୍ଥ ଅଚୋରଂଯେୱ ଚୋରୋ ଅଯନ୍ତିଆଦିୱସେନ ୱତ୍ତବ୍ବୱାଚା ପଠମୱାଚା ନାମ। ଚୋରଂଯେୱ ଚୋରୋ ଅଯନ୍ତିଆଦିୱସେନ ୱତ୍ତବ୍ବୱାଚା ଦୁତିଯୱାଚା ନାମ। ଅକତପୁଞ୍ଞତାଯ ଦୁଗ୍ଗତୋ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣୋ ଅପ୍ପେସକ୍ଖୋ, ଇଧ ପନ ଠତ୍ୱାପି ପୁନ ପୁଞ୍ଞଂ ନ କରୋତି, ଦୁତିଯଚିତ୍ତୱାରେ କଥଂ ଚତୂହି ଅପାଯେହି ମୁଚ୍ଚିସ୍ସତୀତି ଏୱଂ ମହାଜନସ୍ସ ଅତ୍ଥପୁରେକ୍ଖାରେନ ଧମ୍ମପୁରେକ୍ଖାରେନ ଅନୁସାସନୀପୁରେକ୍ଖାରେନ ୱତ୍ତବ୍ବୱାଚା ତତିଯୱାଚା ନାମ। ଏକୋ ଧୁତ୍ତୋ ଆହ-ମଯ୍ହଂ ଭୋ ମାତୁ ମଯି କୁଚ୍ଛିଗତେ କପିଟ୍ଠଫଲଦୋହଳଓ ଅହୋସି। ସା ଅଞ୍ଞଂ କପିଟ୍ଠହାରକଂ ଅଲଭମାନା ମଂଯେୱ ପେସେସି। ଅହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ରୁକ୍ଖଂ ଅଭିରୁହିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ପାଦେ ଗହେତ୍ୱା ମୁଗ୍ଗରଂ ୱିଯ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଉପରି ଖିପିଂ। ଅଥ ସାଖତୋ ସାଖଂ ୱିଚରନ୍ତୋ ଫଲାନି ଗହେତ୍ୱା ଓତରିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଘରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନିସ୍ସେଣିଂ ଆହରିତ୍ୱା ଓରୁଯ୍ହ ମାତୁ ସନ୍ତିକେ ଗନ୍ତ୍ୱା ଫଲାନି ମାତୁଯା ଅଦାସିଂ। ତାନି ପନ ମହନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି ଚାଟିପ୍ପ ମାଣାନି। ତତୋ ମେ ମାତରା ଏକାସନେ ନିସିନ୍ନାଯ ସମସଟ୍ଠିଫଲାନି ଖାଦିତାନୀତି। ଏୱମାଦିୱସେନ ୱତ୍ତବ୍ବୱାଚା ଚତୁତ୍ଥୱାଚା ନାମ। ଆମିସହେତୁ ଚାଟୁକମ୍ଯତାଦିୱସେନ ନାନପ୍ପକାରକଂ ପରେସଂ ଥୋମନା ୱାଚା ଚେୱ ରାଜକଥଂ ଚୋରକଥନ୍ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତା ତିରଚ୍ଛାନକଥା ଚ ପଞ୍ଚମୱାଚା ନାମ। ଅରିଯସଚ୍ଚସନ୍ନିସ୍ସିତା ଧମ୍ମକଥା ଛଟ୍ଠମୱାଚା ନାମ। ତଂ ପନ ୱସ୍ସସତମ୍ପି ସୁଣନ୍ତା ପଣ୍ଡିତା ନେୱ ତିତ୍ତିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି । ତାସୁ ପନ ଭଗୱା ତତିଯଛଟ୍ଠମା ଦ୍ୱିୱାଚାଏୱ ଭାସତି। ତସ୍ମା ସପ୍ପୁରିସେହି ସାଯେୱ ଦ୍ୱିୱାଚା ୱତ୍ତବ୍ବାତି। ଅଯଂ ତଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ଆଗତୋ ସଙ୍ଖେପନଯୋ। ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗ ମହାଟୀକାଯଂ ପନ ସାରତ୍ଥଦୀପନୀଟୀକାଯଞ୍ଚ ତଦଞ୍ଞାକାରେନ ୱଣ୍ଣିତୋ। ତାସୁ ପନ ତଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବନ୍ତି। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଗହଗାଥା –

''ଯୋ ଭୂତମତ୍ଥସଂହୀତଂ, ପରେସମପ୍ପିଯା ୱାଚଂ;

ଭୂତମତ୍ଥସହୀତଞ୍ଚ, ପରେସଂ ପିଯୱାଚନ୍ତି;

ଦ୍ୱିୱାଚଂ ଯୁତ୍ତକ୍ଖାନେୱ, ୱଦତୀତି ସୁଗତୋତି;

ୱୁଚ୍ଚତୀ ଚ ଦକାରସ୍ସ, କତ୍ୱା ତକାରୱିଞ୍ଞୁନା''ତି।

ସେଟ୍ଠନ୍ତି ଗୁଣମହନ୍ତତ୍ତା ପସତ୍ଥତରଂ। ସୋ ହି ପସତ୍ଥାନଂ ୱିସେସେନ ପସତ୍ଥୋତି ସେଟ୍ଠୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପସତ୍ଥପଦଂ, ୱିସେସତଦ୍ଧିତେ ଇଟ୍ଠପଚ୍ଚଯୋ। ପସତ୍ଥସଦ୍ଦସ୍ସ ସୋ, ପସତ୍ଥାନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାରିଯସାୱକାଦୀନଂ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଦି ଗୁଣେହି ୱିସେସେନ ପସତ୍ଥୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ସୁନ୍ଦରେ ସତିପଟ୍ଠାନାଦିଭେଦେ ଧମ୍ମେ ଏସତି ଗୱେସତି ଏସିଂ ଗୱେସିନ୍ତି ୱା ସେଟ୍ଠୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସୁପୁବ୍ବୋଏସ ଗୱେସନେ ତ। ତସ୍ସ ରଟ୍ଠୋ। ସୁସଦ୍ଦୋ ସୁନ୍ଦରତ୍ଥୋ। ସନ୍ତେହି ସପ୍ପୁରିସେହି ଏସିତବ୍ବୋ ଗୱେସିତବ୍ବୋତି ୱା ସେଟ୍ଠୋ। ସନ୍ତସଦ୍ଦୂପପଦୋ ଇସ ଗୱେସନେ ତ, ସନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ସୋ, ଇକାରସ୍ସେ, ତସ୍ସ ଟ୍ଠୋ। ସନ୍ତେହି ସପ୍ପୁରିସେହି ଇଚ୍ଛିଯତି କନ୍ତିଯ ତୀତି ୱା ସେଟ୍ଠୋ। ସନ୍ତସଦ୍ଦୂପପଦୋ ଇସୁ ଇଚ୍ଛାକନ୍ତୀସୁ ତ। ଅଥ ୱା ସନ୍ତାନଂ ସପ୍ପୁରିସାନଂ ହିତସୁଖଂ ଇଚ୍ଛତୀତି ସେଟ୍ଠୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। କତ୍ତୁସାଧନୋଯଂ। ସୁନ୍ଦରେ ସତିପଟ୍ଠାନା ଦିଭେଦେ ଧମ୍ମେ ଏସେତି ବୁଦ୍ଧେତୀତି ୱା ସେଟ୍ଠୋ। ହେତୁ କତ୍ତୁସାଧନୋଯଂ। ସୁପୁବ୍ବଏସଧାତୁ ବୁଦ୍ଧିଯଂ ତ। ତଂ ସେଟ୍ଠଂ।

କୁସଲଂକୁସଲଂ ଜହନ୍ତି ଏତ୍ଥ କୁସଲଂ ଅକୁସଲଂ ଜହନ୍ତି ପଦୱିଭାଗୋ କାତବ୍ବୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ ପାପଧମ୍ମଂ ସଲଯତି ଚଲଯତି କମ୍ପେତି ୱିଦ୍ଧଂସେତୀତି କୁସଲଂ, ଚତୁଭୂମିକକୁସଲଂ ଲବ୍ଭତି। କୁପୁବ୍ବୋ ସଲଧାତୁ ଅ। ତତ୍ଥ କାମାୱଚରକୁସଲଂ ତଦଙ୍ଗପ୍ପହାନେନ ପାପଧମ୍ମଂ ସଲଯତି ଚଲଯତି, ମହଗ୍ଗତ କୁସଲଂ ୱିକ୍ଖମ୍ଭନପ୍ପହାନେନ ସଲଯତି କମ୍ପେତି, ଲୋକୁତ୍ତର କୁସଲଂ ସମୁଚ୍ଛେଦପ୍ପହାନେନ ସଲଯତି ୱିଦ୍ଧଂସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଥ ୱା କୁଚ୍ଛିତଂ ଅପାଯଦ୍ୱାରଂ ସଲନ୍ତି ସଂୱରନ୍ତି ପିଦହନ୍ତି ସାଧୱୋ ଏତେନାତି କୁସଲଂ, କରଣସାଧନୋଯଂ। ଇଧ ପନ ଜହନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତେଭୂମକକୁସଲମେୱାଧିପ୍ପେତଂ। ତଂ ପନ ଅନୱଜ୍ଜସୁଖୱିପାକଲକ୍ଖଣଂ, ଅକୁସଲୱିଦ୍ଧଂସନରସଂ, ୱୋଦାନ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ, ଇଟ୍ଠୱିପାକପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ ୱା, ଯୋନିସୋମନସିକାର ପଦଟ୍ଠାନଂ। ନ କୁସଲଂ ଅକୁସଲଂ, ମିତ୍ତପଟିପକ୍ଖୋ ଅମିତ୍ତୋ ୱିଯ ପହାଯକପହାତବ୍ବଭାୱେନ କୁସଲପଟିପକ୍ଖନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ପନ ସାୱଜ୍ଜଦୁକ୍ଖୱିପାକଲକ୍ଖଣଂ, ସାୱଜ୍ଜାନିଟ୍ଠୱିପାକ ଲକ୍ଖଣଂ ୱା, ଅନତ୍ଥଜନନରସଂ, ଅନିଟ୍ଠୱିପାକପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ, ଅଯୋନିସୋମନସିକାରପଦଟ୍ଠାନଂ। ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରଆନେଞ୍ଜା ଭିସଙ୍ଖାରସଙ୍ଖାତଂ କୁସଲଂ ଅପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରସଙ୍ଖାତଂ ଅକୁସଲଞ୍ଚ କୁସଲଂକୁସଲଂ। ତଂ ପନ ପଦଂ ଜହନ୍ତିପଦେ କମ୍ମଂ।

ଜହନ୍ତି ମଗ୍ଗକ୍ଖଣେ ସମୁଚ୍ଛେଦପ୍ପହାନେନ ଫଲକ୍ଖଣେ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନପ୍ପହାନେନ ପଜହନ୍ତଂ ୱିଦ୍ଧଂସେନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଞ୍ହି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ଜହତି ପଜହତି, ଫଲଞ୍ଞାଣେନ ଜହିଂ ପଜହିଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭିନ୍ତି ୱା ଜହୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ହାଧାତୁ ଚାଗେ ଅ। କିଞ୍ଚାପି ପନେତ୍ଥ କୁସଲଂ ମଗ୍ଗେନ ପହାତବ୍ବଧମ୍ମେ ନ ୱୁତ୍ତଂ, ୱଟ୍ଟମୂଲଭୂତେ ଅୱିଜ୍ଜାତଣ୍ହାଦିକିଲେସେ ପନ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗ ଞାଣେନ ଜହିତେ ଲୋକିଯକୁସଲୁପ୍ପତ୍ତିଯା ମୂଲଭୂତାଯ ଅୱିଜ୍ଜାତଣ୍ହାଯ ଅଭାୱା ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ ସଂସାରେ ପୁନ ପଟିସନ୍ଧିଯା ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ମା ୱଟ୍ଟମୂଲଭୂତେ କିଲେସେ ଜହିତେ ଫଲୂପଚାରେନ କୁସଲମ୍ପି ଜହିତଂ ନାମ ହୋତି। ରୂପଂ ଭିକ୍ଖୱେ ନ ତୁମ୍ହାକଂ ତଂ ପଜହଥାତିଆଦୀସୁ ୱିଯ । ଅରହନ୍ତେନ ହି ଅଭିସମାଚାରିକୱତ୍ତଂ କତମ୍ପି କୁସଲନ୍ତି ନ ୱୁତ୍ତଂ, କ୍ରିଯାତି ପନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ନିଦାନୱଗ୍ଗସଂଯୁତ୍ତଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଖୀଣାସୱେନ ହି କତଂ କମ୍ମଂ ନେୱ କୁସଲଂ ହୋତି ନାକୁସଲଂ, ଅୱିପାକଂ ହୁତ୍ୱା କ୍ରିଯମତ୍ତେ ଟିଟ୍ଠତୀ’’ତି।

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ‘‘ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗୋ ଚ କୁସଲାକୁସଲ କମ୍ମକ୍ଖଯାଯ ସଂୱତ୍ତତୀତି ଏୱଂ ତେନ ତଂ ଭିଜ୍ଜତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଚୂଢଅନିଦ୍ଦେସପାଠଇଯଂ ‘‘ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ଅଭିସଙ୍ଖାରୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ନିରୋଧେନ ଯେ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ନାମଞ୍ଚ ରୂପଞ୍ଚ, ଏତ୍ଥେତେ ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି ୱୂପସମନ୍ତି ଅତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନ୍ତୀ’’ତି।

ଅମତନ୍ତି ମରଣୱିରହିତଂ। ସୋ ଜିନୋ ହି ନ ମତୋ ଅମତୋ, ମରଣଧମ୍ମସ୍ସ ନିବ୍ବତ୍ତକାନଂ କିଲେସାନଂ ଅରହତ୍ତ ମଗ୍ଗେନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦିତତ୍ତା ପୁନ ମରଣତୋ ୱିରହିତୋତି ୱା ଅମତୋ। ଅଥ ୱା ନିବ୍ବାନେ ଆରମ୍ମଣକରଣୱସେନ ଅଧିଗତେ ନତ୍ଥି ମତଂ ମରଣଂ ଯସ୍ସ ଜିନସ୍ସାତି ଅମତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଜିନେନ ହି ଖନ୍ଧମଚ୍ଚୁମାରଂ ଅଜିତୋପି କିଲେସମାରଂ ଜଯିତ୍ୱା ତେସଂ ଅୱସ୍ସଂ ଜିଯମାନତ୍ତା ଫଲୂପଚାରେନ ଅମତୋତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ପୁନ ଅମତନ୍ତି ଅମତନିବ୍ବାନସମନ୍ନାଗତଂ। ନତ୍ଥି ମତଂ ମରଣଂ ଏତ୍ଥାତି ଅମତଂ, ନିବ୍ବାନଂ। ତଂ ପନ ସନ୍ତିଲକ୍ଖଣଂ, ଅଚ୍ଚୁତରସଂ, ଅନିମିତ୍ତପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ, ନିସ୍ସରଣପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ ୱା, ନିବ୍ବାନସ୍ସ ପନ ପଦଟ୍ଠାନଂ ନ ଲବ୍ଭତି।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମିଲିନ୍ଦପଞ୍ହେ ନାଗସେନତ୍ଥେରେନ ‘‘ନ କେନଚି କାରଣେନ ନିବ୍ବାନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀ’’ତି।

ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଅମତୋ, ଜିନୋ। ସଦ୍ଧାଦିତୋ ଣାତି ସୁତ୍ତେନ ଅସ୍ସତ୍ଥିତ୍ଥେ ଣପଚ୍ଚଯୋ। ସଦ୍ଧୋ ପଞ୍ଞୋତିଆଦୀସୁ ୱିଯ । ଅସ୍ସ ଜିନସ୍ସ ଚତୁମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ସଚ୍ଛିକତଂ ଅମତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଅତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ, ତଂ ଅମତଂ।

ସନ୍ତନ୍ତି ସବ୍ବକିଲେସଦରଥେହି ଚ ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖେହି ଚ ସୁୱୂପସନ୍ତଂ। ସୋ ହି ବୁଦ୍ଧୋ ସବ୍ବକିଲେସଦରଥୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖେହି ସମିତ୍ୱ ୱୂପସମିତ୍ୱାତି ସନ୍ତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସମୁଧାତୁ ଉପସମେ ତ। ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପଂ ତପଚ୍ଚଯସ୍ସନ୍ତୋଆଦେସଂ କତ୍ୱା ପଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ସଂସାରୱଟ୍ଟେ ଦରଥକାରକାନଂ କିଲେସାନଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦିତତ୍ତା ସୀତିଭୂତୋ ସନ୍ତକାଯଚିତ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ତଂ ସନ୍ତଂ।

ଅସମନ୍ତି ସୀଲାଦିଗୁଣେହି କେନଚି ପୁଗ୍ଗଲେନ ଅସଦିସଂ, ସୋ ହି ବୁଦ୍ଧୋ ନତ୍ଥି ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ସମୋ ସଦିସୋ ଏତସ୍ସାତି ଅସମୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇମସ୍ମିଂ ସତ୍ତଲୋକେ ସୀଲ ସମାଧିପଞ୍ଞାଦିଗୁଣେହି ବୁଦ୍ଧେନ ସଦିସୋ କୋଚି ମନୁସ୍ସୋ ୱା ଦେୱୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମା ୱା ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଗୱତୋ ହି ଅସୀତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନପଟିମଣ୍ଡିତ ବାତ୍ତିଂସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ୱିଚିତ୍ରରୂପକାଯୋ ଚ ସବ୍ବାକାରେହି ପରିସୁଦ୍ଧସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିଗୁଣ ରତନସମିଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମକାଯୋ ଚ ପୁଞ୍ଞମହତ୍ତଥାମମହତ୍ତ ଇଦ୍ଧିମହତ୍ତଯସମହତ୍ତପଞ୍ଞାମହତ୍ତାଦିଗୁଣେହି ଚ ପରମୁକ୍କଂସଗତୋ ଚ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମା ଭଗୱା ସୀଲାଦିଗୁଣେହି କେନଚି ଅସମୋ ଅସଦିସୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅସମଂ ଦଦନ୍ତି ଲୋକିଯଧମ୍ମେନ ଅସଦିସଂ ମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନ ଧମ୍ମଂ ୱେନେଯ୍ୟାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଦେସନାଞ୍ଞାଣେନ ଦାଯକଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅସମନ୍ତି ନତ୍ଥି ଏତ୍ଥ ଏତେସଂ ୱା ସମୋ ସଦିସୋ ଲୋକିଯଧମ୍ମୋତି ଅସମୋ, ମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନଂ ଲବ୍ଭତି। ଅଥ ୱା ଅସମନ୍ତି ଅଞ୍ଞେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଗ୍ଗଭାୱତୋ ଚତୁବ୍ବିଧେନ ଅରିଯ ମଗ୍ଗେନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ ନିବ୍ବାନଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ''ଯାୱତା ଭିକ୍ଖୱେ ଧମ୍ମା ସଙ୍ଖତା ୱା ଅସଙ୍ଖତା ୱା, ୱିରାଗୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତୀ''ତି। ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ଦଦନ୍ତିପଦେନ କମ୍ମଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦଦାତୀତି ଦଦୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଦାଧାତୁ ଅ, ସୋ କେନଚି ଲୋକିଯଧମ୍ମେନ ଅସମଂ ଅସଦିସଂ ମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନସଙ୍ଖାତଂ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମଂ ମହାକରୁଣାପ୍ପଧାନେନ ଅମତାଧିଗମପଟିପତ୍ତିଦସ୍ସନେନ ଦେସନାଞ୍ଞାଣେନ ୱେନେଯ୍ୟାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଦାତାତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଅସମଂ ଦଦଂ।

(ଖ) ଦୁତିଯଗାଥାଯଂ ପନ ସରଣନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ପଟିସରଣଭୂତୋ ପରାଯଣୋ ଲେଣୋ ତାଣୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସୋ ହି ବୁଦ୍ଧୋ ସରନ୍ତି ପଟିସରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସତ୍ତଲୋକାତି ସରଣୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସରଧାତୁ ଯୁ। ଅଥ ୱା ସରନ୍ତି ଓସରନ୍ତି ସମୋସରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସତ୍ତଲୋକାତି ସରଣୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସରନ୍ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସଦ୍ଧା ପସନ୍ନା ଦେୱମନୁସ୍ସା ସରଣମିଦନ୍ତି ସରଣୋତି ଚ। ସରନ୍ତି ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତି ଏତ୍ଥୁପଗତା ଦେୱମନୁସ୍ସା ସଦ୍ଧମ୍ମନ୍ତି ସରଣୋତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। ସର ଚିନ୍ତାଯଂ ଯୁ। ସରଣଗମନଟ୍ଠାନେ ପନ ସରତି ହିଂସତି ଭଯଂ ସନ୍ତାପଂ ଦୁକ୍ଖଂ କିଲେସଞ୍ଚାତି ସରଣଂ। ରତନତ୍ତ ଯନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ସରଣଂ।

ପୁନ ସରଣଂ ଲୋକନ୍ତି ସତ୍ତସଙ୍ଖାରୋକାସସଙ୍ଖତଂ ଲୋକଂ ସରନ୍ତଂ ଜାନନ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ହି ଲୋକଯତି ପତିଟ୍ଠଯତି ଏତ୍ଥ ପୁଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞଞ୍ଚ ତବ୍ବିପାକୋ ଚାତି ଲୋକୋ, ସତ୍ତ ଲୋକୋ ଲବ୍ଭତି। ଲୋକଧାତୁ ପତିଟ୍ଠାଯଂ ଣ। ଲୁଜ୍ଜତି ପଲୁଜ୍ଜତୀତି ଲୋକୋ, ସଙ୍ଖାରଲୋକୋ। ଲୁଜଧାତୁଣ। ଲୋକିଯତି ୱିଚିତ୍ତାକାରେନ ଦିସ୍ସତୀତି ଲୋକୋ, ଲୋକିଯନ୍ତି ପତିଟ୍ଠିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱା ଜଙ୍ଗମା ଚ ଥାୱରା ଚାତି ଲୋକୋ, ଚକ୍କୱାଳଅସଙ୍ଖତୋ ଓକାସଲୋକୋ ଲବ୍ଭତି। ଲୋକଧାତୁଣ। ଏତ୍ଥ ଚ ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋତି ୱା ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋତି ୱାତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ଇନ୍ଦ୍ରିଯବଦ୍ଧାନଂ ରୂପାଦୀନଂ ଖନ୍ଧାନଂ ସମୂହୋ ସନ୍ତାନୋ ଚ ସତ୍ତୋଯେୱ ଲୋକୋ ସତ୍ତଲୋକୋତି ୱଚନତ୍ଥେନ ସତ୍ତଲୋକୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଏକୋ ଲୋକୋ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଆହା ରଟ୍ଠିତିକାତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ଇନ୍ଦ୍ରିଯବଦ୍ଧାନଂ ୱା ଅନିନ୍ଦ୍ରିଯବଦ୍ଧାନଂ ୱା ଖନ୍ଧାନଂ ସମୂହୋ ସନ୍ତାନୋ ଚ ପଚ୍ଚଯେହି ସଙ୍ଖରିଯନ୍ତୀତି ସଙ୍ଖାରା, ସଙ୍ଖାରାଏୱ ଲୋକୋ ସଙ୍ଖାରଲୋକୋତି ୱଚନତ୍ଥେନ ସଙ୍ଖାରଲୋକୋତି।

''ଯାୱତା ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା ପରିହରନ୍ତି,

ଦିସା ଭନ୍ତି ୱିରୋଚମାନା;

ତାୱ ସହସ୍ସଧା ଲୋକୋ,

ଏତ୍ଥ ତେ ୱତ୍ତତି ୱସୋ''ତି।

ଆଗତଟ୍ଠାନେ ଅନିନ୍ଦ୍ରିଯବଦ୍ଧାନଂ ରୂପାଦୀନଂ ସମୂହୋ ସନ୍ତାନୋ ଚ ଅୱକସନ୍ତି ପତିଟ୍ଠହନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଓକାସୋ, ସୋଯେୱ ଲୋକୋ ଓକାସଲୋକୋତି ୱଚନତ୍ଥେନ ଓକାସ ଲୋକୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ, ତଂ ଲୋକଂ। ସରତି ଜାନାତି ଅଜାନୀତି ୱା ସରଣୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସର ଚିନ୍ତାଯଂ ଯୁ। ଲୋକଂ ସରଣନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ବୁଦ୍ଧୋ ପନ ସତ୍ତଲୋକଂ, ସଙ୍ଖାରଲୋକଂ, ଓକାସଲୋକଂ, କିଲେସଲୋକଂ, ଭୱଲୋକଂ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯ ଲୋକଂ, ଖନ୍ଧଲୋକଂ, ଆଯତନଲୋକଂ ଧାତୁଲୋକଞ୍ଚାତିଆଦିମନେକଲୋକଂ ଅନାୱରଣଞ୍ଞାଣେନ ପଟିୱିଜ୍ଝତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅରଣନ୍ତି ନିକ୍କିଲେସଂ, କିଲେସସଙ୍ଖାତରଣୱିରହିତଂ ୱା। ରଣସଦ୍ଦୋ ଚ କିଲେସେସୁ ଚ ଯୁଦ୍ଧେ ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣକରଣେ ଚ ଦିସ୍ସତି। ତଥା ହି ସରଣା ଧମ୍ମା ଅରଣା ଧମ୍ମାତିଆଦୀସୁ କିଲେସେସୁ ଦିସ୍ସତି। ତେ ହି ରଣନ୍ତି କନ୍ଦନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତେହୀତି ରଣାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

''ଧନୁଗ୍ଗହୋ ଅସଦିସୋ, ରାଜପୁତ୍ତୋ ମହବ୍ବଲୋ;

ସବ୍ବାମିତ୍ତେ ରଣଂ କତ୍ୱା, ସଂଯମଂ ଅଜ୍ଝୁପାଗମୀ''ତି।

ଅସଦିସଜାତକେ ଯୁଦ୍ଧେ ଦିସ୍ସତି। ରଣଂ କତ୍ୱାତି ହି ଯୁଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା, ସଂଯମନ୍ତି ସଂଯତଂ ଇସିପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅଜ୍ଝୁପାଗମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଣଞ୍ଚ କଟ୍ଠଞ୍ଚ ରଣଂ

କରୋନ୍ତୋ, ଧାଓିଂସୁ ତେ ଅଟ୍ଠଦିସା ସମନ୍ତତୋତି ଛଦ୍ଦନ୍ତଜାତକେ ଚୁଣ୍ଣଓିଚୁଣ୍ଣକରଣେ ଦିସ୍ସତି। ରଣଂ କରୋନ୍ତୋତି ହି ଚୁଣ୍ଣଂ ଓିଚୁଣ୍ଣଂ କରୋନ୍ତୋ। ତେତି ସଙ୍ଗେ ଅଟ୍ଠସହସ୍ସନାଗାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧ ପନ କିଲେସେ ଦଟ୍ଠଙ୍ଗୋ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଓଚନତ୍ଥୋ। ରଣନ୍ତି ସତ୍ତେ ରାଗାଦଯୋ ଚୁଣ୍ଣେନ୍ତି ପୀଳେନ୍ତୀତି ରଣା, ରଣନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତେହି କନ୍ଦନ୍ତି ପରିଦେଓନ୍ତୀତି ଓା ରଣା, କିଲେସା। ରଣଧାତୁ ସଦ୍ଦେ ଅ। ନତ୍ଥି ରଣା କିଲେସା ଏତସ୍ସାତି ଅରଣୋତି ଓୁଚ୍ଚତି। ଜିନସ୍ସ କିଲେସମାରସ୍ସ ବୋଧିମୂଲେ ଜିଯମାନତ୍ତା ରଣା କିଲେସା ନ ସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଅରଣଂ।

ଅରଣଂ କରନ୍ତି ଓେନେଯ୍ଯସନ୍ତାନେ ରଣସଙ୍ଖତକିଲେସସ୍ସ ଅଭାଓକରଣଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ରଣନ୍ତି ଏତଂ ଯେହି ଅଭିଭୂତା ସତ୍ତା କନ୍ଦନ୍ତି ପରିଦଓନ୍ତି ଏତେସଂ ରାଗାଦୀନଂ ଅଧିଓଚନଂ। ତେସଂ ଅଭାଓଂ ଓେନେଯ୍ଯସନ୍ତାନେ ଦେସନାଞାଣେନ କରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ଓା କରୋତୀତି କରୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ କରଂ।

ଅଭଯନ୍ତି ଜାତିଭଯାଦୀନଂ ଅଭାଓତୋ ନିବ୍ବାନଂ। ଏତ୍ଥ ହି ଭଯଂ ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସଭଯଂ, ଞାଣଭଯଂ, ଆରମ୍ମଣଭଯଂ, ଓତ୍ତପ୍ପ ଭଯଞ୍ଚାତି ଚତୁବ୍ବିଧଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଭାଯତି ଚିତ୍ତେନାତି ଭଯଂ, ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସଭଯଂ। ଞାଣେନ ତୀରେତ୍ୱା ଭାଯତୀତି ଭଯଂ, ଞାଣଂ। ଭାଯତି ଏତସ୍ମାତି ଭଯଂ, ଆରମ୍ମଣଭଯଂ। ଭାଯତି ଏତେନ ପାପତୋତି ଭଯଂ, ଓତ୍ତପ୍ପଭଯଂ। ଭୀଧାତୁ ଭଯେ ଣ।

ମହାନିଦ୍ଦେସପାଳିଯଂ ପନ ଆଗତାନି ଜାତିଭଯଂ, ଜରାଭଯଂ, ବ୍ଯାଧିଭଯଂ, ମରଣଭଯଂ, ରାଜଭଯଂ, ଚୋରଭଯଂ, ଅଗ୍ଗିଭଯଂ, ଉଦକଭଯଂ, ଅତ୍ତାନୁଓାଦଭଯଂ, ପରାନୁଓାଦଭଯଂ, ଦଣ୍ଡଭଯଂ, ଦୁଗ୍ଗତିଭଯଂ, ଊମିଭଯଂ, କୁମ୍ଭୀଳଅଭଯଂ, ଆଓଟ୍ଟଭଯଂ, ସୁସୁକଭଯଂ, ଆଜୀଓିକଭଯଂ, ଅସିଲୋକଭଯଂ, ପରିସଯସାରଜ୍ଜଭଯଂ, ମଦନ ଭଯଂ, ଦୁଗ୍ଗତିଭଯନ୍ତିଆଦୀନି ଗହିତାନି। ନତ୍ଥି ଭଯାନି ଏତସ୍ସାତି ଅଭଯୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତସ୍ସ ଭଯାନଂ କାରଣ ଭୂତାନଂ ସବ୍ବକିଲେସାନଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦିତତ୍ତା ସବ୍ବଭଯଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ପୁନ ଅଭଯଂ ଠାନଂ ନାଯକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅଭଯନ୍ତିପଦଂ ଠାନନ୍ତିପଦେ ଓିସେସନଂ। ଠାନନ୍ତିପଦଂ ନାଯକନ୍ତିପଦେ କମ୍ମଂ। ଭଯସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ଓୁତ୍ତୋଯେଓ। ନତ୍ଥି ସବ୍ବଭଯଂ ଏତ୍ଥ ନିବ୍ବାନେତି ଅଭଯଂ, ନିବ୍ବାନଂ। ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧ ଅରହନ୍ତା ଠନ୍ତି ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଠାନଂ, ନିବ୍ବାନଂ। ଓେନେଯ୍ଯସତ୍ତେ ନେତୀତି ନାଯକୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ନୀଧାତୁ ନଯନେ ଣ୍ଵୁ। ସୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଙ୍ଗେ କୁଲପୁତ୍ତେ ମଗ୍ଗାଧି ଗମପ୍ପଓିଯା ଧମ୍ମଦେସନାଯ ମଗ୍ଗଫଲଞାଣଂ ଅଧିଗମେନ୍ତୋ ନିବ୍ବାନଟ୍ଠାନଂ ନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ତଂ ନାଯକଂ।

ପୁନ ନାଯକଂ ନମେତି ନାଯକଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ନମେ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ନାଯକନ୍ତି ଓେନେଯ୍ଯସତ୍ତେ ସଂସାରଣ୍ଣଓତୋ ନିବ୍ବାନପାରଂ ନେତୀତି ନାଯକୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ହି ଯଥା ନାଓିକୋ ଜନେ ନାଓାଯ ଓରିମତୀରତୋ ପାରିମତୀରଂ ନେତି, ଏଓଂ ସତ୍ତେ ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାଓାଯ ସଂସାରଣ୍ଣଓତୋ ନିବ୍ବାନ ପାରଂ ନେତି ପାପୁଣେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ଓା ନାଯକନ୍ତି ତିଣ୍ଣଂ ଲୋକାନଂ ଜେଟ୍ଠଭାଓଗମନତ୍ତା ନାଯକୋ ଜେଟ୍ଠ ସେଟ୍ଠୁତ୍ତମୁତ୍ତରୋ। ସୋ ହି ଜେଟ୍ଠଭାଓଂ ନେତି ଗଚ୍ଛତି ପାପୁଣାତୀତି ନାଯକୋତି ଓୁଚ୍ଚତି। ନୀଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ଣ୍ଵୁ। ସୋ ପନ ଇଧ ଲୋକେ ଅଓିଜ୍ଜଣ୍ଡଗତାନଂ ସବ୍ବପଜାନଂ ପଠମତରଂ ଅଓିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେନ ପଦାଲେତ୍ୱା ଅରିଯାଯ ଜାତିଯା ଜାତତ୍ତା ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ସେଟ୍ଠଜେଟ୍ଠୁତ୍ତମୁତ୍ତରଭାଓଂ ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ନାଯକଂ। ନମେତି ଅହଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ସକ୍କଚ୍ଚଂ ନମାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ହି ଓତ୍ତମାନମିଓିଭତ୍ତିଯା କ୍ୱଚିଧାତୁତ୍ୟାଦିସୁତ୍ତେନ ଏଆଦେସୋ ହୋତି। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଓାଚ୍ଚତ୍ଥାଦିନଯୋ। ନମେତିପଦସ୍ସ ଆଖ୍ୟାତପଦତ୍ତା ଓଚନତ୍ଥୋ ନ କାତବ୍ବୋ। ଓୁତ୍ତଞ୍ହି ସଦ୍ଦଓିଦୂହି –

''ରୁଳ୍ହୀଖ୍ୟାତଂ ନିପାତଞ୍ଚୁ, ପସଗ୍ଗାଲପନଂ ତଥା;

ସବ୍ବନାମନ୍ତିମେତେସୁ, ନ କତୋ ଓିଗ୍ଗହୋ ଛସୁ''ତି।

ତଂ ପନ ପଦଂ ନମୁଧାତୁଓତ୍ତମାନଅମ୍ହଯୋଗପରସ୍ସପଦମିଓିଭତ୍ୟନ୍ତଂ ଆଖ୍ୟାତପଦଂ। ନମୁଧାତୁଯା ଓାଚ୍ଚତ୍ଥୋ ନମନକ୍ରିଯା ସଙ୍ଖାତୋ କୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ପଧାନଓସେନ ଲବ୍ଭତି। ମିଓିଭତ୍ତିଯା ଓାଚ୍ଚତ୍ଥୋ ତେନ ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦେନ ଉପଲକ୍ଖିତୋ ଉପ୍ପାଦ ଓନ୍ତୋ ତଦାକାରୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପ୍ପଧାନଓସେନ ଲବ୍ଭତି। ପଦସମୁଦାଯସ୍ସ ପନ ଓାଚ୍ଚତ୍ଥୋ କତ୍ତୁକମ୍ମଭାଓେସୁ କତ୍ତୁଭୂତୋ ଅତୀତାଦିକାଲେସୁ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନକାଲଭୂତୋ ଧାତ୍ୱତ୍ଥ କିରିଯାଓିସେସୋଓ ଲବ୍ଭତି। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ।

ଓିତ୍ଥାରୋ ପନେଓଂ ଓେଦିତବ୍ବୋ। ନମୁଧାତୁଯା ଓଚ୍ଚଂ ସୁଗତାଦି ବୁଦ୍ଧଗୁଣଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ଓନ୍ଦନାକାରପ୍ପଓତ୍ତୋ କାଯଓଚୀ ଓିଞ୍ଞତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାପକୋ ସଦ୍ଧାଚେତନାପଞ୍ଞାପଧାନୋ କୁସଲ ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଓିଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ ଅସମୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ମନୋଦ୍ୱାରେ ଓନ୍ଦନାକାରପ୍ପଓତ୍ତୋ କୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ଚ ମୁଖ୍ୟେନ ଲବ୍ଭତି। ବୁଦ୍ଧଗୁଣାନୁସ୍ସରଣଓସେନ ପଓତ୍ତୋ ଯୋନିସୋମନସିକା ରାଦିପୁରେଚରାନୁଚରକୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ଫଳୂପଚାରେନ। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମି କସମ୍ପରାଯିକସଙ୍ଖାତଂ ପଚ୍ଛିମପଚ୍ଛିମଫଲଂ ରୋଗାଦିଅନ୍ତରାଯାନଂ ଅଭାଓଞ୍ଚ ଓା ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସମ୍ପତ୍ତିସୁଖଞ୍ଚ କାରଣୂପଚାରେନ, ପୁରେ ପୁରେ ଓନ୍ଦନା

ସଦିସୂପଚାରେନ, ଵନ୍ଦନସ୍ସ ନାମପଞ୍ଞତ୍ତି ଠାନୂପଚାରେନ, ଵତ୍ଥୁଦ୍ଵାରାରମ୍ମଣଂ ଠାନୂପଚାରେନ, ଵନ୍ଦନ ଗୁଣେନ ଲକ୍ଖିତଂ ପୁଗ୍ଗଲଦବ୍ବଂ ଗୁଣୂପଚାରେନ। ଉକ୍କଟ୍ଠମଜ୍ଝ ମୁଦୁଉତ୍ତମତ୍ତଭାଵୋ ଗୁଣୂପଚାରେନ, ଅଵଯଵଭୂତା ଵନ୍ଦନା ଏକଦେସୂପଚାରେନ। ସମୂହଭୂତା ଵନ୍ଦନା ଏକଦେସୂପଚାରେନ, ପୁବ୍ବପୁବ୍ବକୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ସମୀପୂପଚାରେନ, ପଚ୍ଛିମପଚ୍ଛିମ କୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ସମୀପୂପଚାରେନ, ପଣାମକୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦଭୂତାନଂ ପରମତ୍ଥଧମ୍ମାନଂ ନିବ୍ବାପାରଭାଵୋ ତଦ୍ଧମ୍ମୂପଚାରେନ। ତେସଂ ଏଵଂ ଧମ୍ମତାଭାଵୋ ଅତଦ୍ଧମ୍ମୂପଚାରେନ, ଵନ୍ଦନାକାରୋ ଅଭେଦଭେଦୂପଚାରେନ। ଵନ୍ଦନସତ୍ତି ଭେଦଅଭେଦୂପଚାରେନ ଲବ୍ଭତି। ମିଵିଭତ୍ତିଯା ଵାଚ୍ଚଂ ତଂମୁଖ୍ୟାଦୀହି ଲକ୍ଖିତୋ କତ୍ତୁ କ୍ରିଯାଵିସେସେନ ଚ ଵତ୍ତମାନଵିଭତ୍ତିସଙ୍ଖାତେନ ଵିଭତ୍ତିଵିସେ ସେନ ଚ ପରସ୍ସପଦସଙ୍ଖାତେନ ପଦଵିସେସେନ ଚ ଉତ୍ତମପୁରିସ ଵିସେସେନ ଚ ଅମ୍ହଯୋଗଵିସେସେନ ଚ ସବ୍ବଧାତୁଵିସେସେନ ଚ ଏକଵଚନଵିସେସେନ ଚ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନକାଲଵିସେସେନ ଚ ଧାତ୍ଵତ୍ଥକ୍ରିଯାଵିସେସେନ ଚ ଅଲିଙ୍ଗ ଵିସେସେନ ଚ ଭୂଵାଦିଗଣ ଵିସେସେନ ଚ ନୋଵିକରଣଵିସେସେନ ଚ ଭାଵକମ୍ମକତ୍ତୁସୁକତ୍ତୁଵିସେସେନ ଚ ଲକ୍ଖିତୋ ଅହଂସଙ୍ଖାତୋ ଖନ୍ଧସଙ୍ଗତୋ ସନ୍ତାନୋ ଅପ୍ପଧାନେନ ଲବ୍ଭତି। କ୍ରିଯାପଦସ୍ସ କ୍ରିଯାଯ ପଧାନେନ ଵାଚକତ୍ତା ଧାତ୍ଵତ୍ଥୋଵ ପଧାନେନ ଲବ୍ଭତି। ଅପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଵାଚ୍ଚଂ ଭୂଵାଦିଗଣଜୋତକା ରୂପସିଦ୍ଧିମତ୍ତା ପଦ ସିଲିଟ୍ଠତା ଲବ୍ଭତି।

ଅଥ ଵା ଯୋ ଅହଂ ନମାମୀତି ସୋ ନମେ। ସାମଞ୍ଞତ୍ଥ ଵିଗ୍ଗହୋଯଂ। ଵାଚତ୍ଥୋ ପନ ଵୁତ୍ତନଯେନ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ନମନଞ୍ଚେତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୀଲାଦିଅନନ୍ତଗୁଣେସୁ ନିନ୍ନପବ୍ଭାରତାଵସେନ ପଣାମକ୍ରିଯାଭିନିପ୍ଫାଦିକା କୁସଲଚେତନା। ସା ଚ ଵନ୍ଦନେଯ୍ଯ ଵନ୍ଦନକାନଂ ଖେତ୍ତଜ୍ଝାସଯସମ୍ପଦାହି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମଵେଦନୀଯଭୂତା ଯଥାଲଦ୍ଧସମ୍ପତ୍ତିନିମିତ୍ତକସ୍ସ ପୁରିମକମ୍ମସ୍ସ ଅନୁବଲପ୍ପଦାନ ଵସେନ ତନ୍ନିବ୍ବତ୍ତିତଵିପାକସନ୍ତତିଯା ଅନ୍ତରାଯକରାନି ଉପପୀଢଅକୌପଚ୍ଛେଦକକମ୍ମାନି ପଟିବାହିତ୍ଵା ପଵତ୍ତିକାଲେ ରୋଗାଦିଅନ୍ତରାଯାନମପ୍ପଵତ୍ତିଂ ସାଧେତି। ସମ୍ପରାଯେ ଚ ଉପପଜ୍ଜଵେଦନୀଯଭୂତା ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସମ୍ପତ୍ତିସୁଖଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୀତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଦସ୍ସନତ୍ଥନଯୋ। ନମେତିଇମିନା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୁଗତାଦିଗୁଣଂ ଆରବ୍ଭ ପଵତ୍ତା ତିଵିଧା ପଣାମକୁସଲ ଚେତନା ମୁଖ୍ୟେନ ଦସ୍ସେତି। ତଂ ଦସ୍ସନେନ ତସ୍ସା କାରଣଭୂତା ଯୋନିସୋମନସିକାରାଦଯୋ ଚ ଚତୁଚକ୍କସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦନଵମଖେତ୍ତଞ୍ଚ ପୁବ୍ବଭାଗେ ପଵତ୍ତଂ ସଦ୍ଧାପଞ୍ଞାପଧାନଂ କୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦଞ୍ଚ ଫଲୂପଚାରେନ ଦୀପେତି। ତଦ୍ଦୀପନେନ ତସ୍ସା ଫଲଭୂତଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମରୋଗାଦିଅନ୍ତରାଯଵିସୋସନଞ୍ଚ ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖ ସୁଖଞ୍ଚ ପଠମକାରଣୂପଚାରେନ ପକାସେତି। ତପ୍ପକାସନେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପଣାମାରହଭାଵଂ ଦୁତିଯକାରଣୂପଚାରେନ ଵିଭାଵେତି । ତଂଵିଭାଵନେନ ଵନ୍ଦକସ୍ସ ମେ ଖେତ୍ତଙ୍ଗତଭାଵଞ୍ଚ ପଣାମେ ତଦ୍ଦଭାଵଞ୍ଚ ତତିଯକାରଣୂପଚାରେନ ଅନୁଭାଵେତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅଲଙ୍କାରନଯୋ। ନମେତିଵାଚକପଦସ୍ସ ଵାଚ୍ଚଭୂତା ତିଵିଧା ବୁଦ୍ଧପଣାମକୁସଲଚେତନା ସମଟ୍ଠାଯୀ ଭାଵୋ ନାମ। କସ୍ମା, ସରୀରତ୍ତା। ଅଥ ଵା ତିଵିଧାଯ ବୁଦ୍ଧପଣା ମକୁସଲଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ସମାଧିପ୍ପଧାନୋ ମହା କୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ସମଟ୍ଠାଯୀଭାଵୋ ନାମ। କସ୍ମା, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୁଗତାଦିଗୁଣାରମ୍ମଣେ ଏକଗ୍ଗତ୍ତା ସମାହିତଚିତ୍ତତ୍ତା ଵା। ସୋଯେଵ ପନ ସନ୍ତରସୋ ନାମ। କସ୍ମା, ବୁଦ୍ଧପଣାମଚେତନା କୁସଲଙ୍ଗେନ ଅକୁସଲଙ୍ଗସ୍ସ ପହୀନତ୍ତା। ବୁଦ୍ଧନ୍ତିପାଠସେସ ପଦସ୍ସ ଵାଚ୍ଚଭୂତୋ ବୁଦ୍ଧଦବ୍ବୋ ଆରମ୍ମଣଵିଭାଵୋ ନାମ। କସ୍ମା, ତସ୍ସ ପଣାମକୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦସ୍ସ ଆରମ୍ମଣପଚ୍ଚଯେନ ଉପକାରତ୍ତା। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୁଗତତ୍ତାଦିଗୁଣୋ ଉଦ୍ଦୀପନଵିଭାଵୋ ନାମ। କସ୍ମା, ପଣାମସ୍ସ କାରଣତ୍ତା। କାରଣଭୂତଂ ତଂ ସମଟ୍ଠାଯୀଭାଵଂ ଉପାଦାଯ ଜାନିତବ୍ବୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମରୋଗା ଦିଅନ୍ତରାଯାଭାଵୋ ଚ ସମ୍ପରାଯେ ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖସୁଖସମ୍ପତ୍ତି ଚ ଆନୁଭାଵୋ ନାମ। କସ୍ମା, ଆନିସଂସଫଲତ୍ତା।

ତତ୍ଥ ହି କିଞ୍ଚାପି ଆନୁଭାଵଦୀପକଂ ପଦଂ ନତ୍ଥି। କାରଣସ୍ସ ପନ ଫଲେନ ଵିନାଭାଵତୋ କାରଣସ୍ସ ଫଲଂ ଵିଞ୍ଞେଯ୍ଯନ୍ତି। ଅଥ ଵା ନମେତିପଦସ୍ସ ସାମତ୍ଥିଯତୋ ଆନୁଭାଵୋ ଦସ୍ସିତୋଯେଵାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଆଵିଭୂତୋ ଉସ୍ସୁକୋ ଚ ବୁଦ୍ଧପଣାମସ୍ସ ଆନିସଂସପଜାନନା ମତି ଚ ଅଲସାଭାଵୋ ଚ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦୋ ଚ ସମାଧିତ୍ତାଦି ଚ ବ୍ଯଭିଚାରୀଭାଵୋ ନାମ। ଲୋମହଂସାଦିଭାଵୋ ସତ୍ତଂକାଭାଵୋ ନାମାତି ଅଲଙ୍କାର ନଯୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଏଵଂ ପଚ୍ଛିମପଚ୍ଛିମଗାଥାସୂତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ସୁଗତଂ ସୋଭନଗତଂ ସୁନ୍ଦରନିବ୍ବାନଟ୍ଠାନଂ ଗତଂ ଵା ସମ୍ମା ଗତଂ ଵା, ସୁଗତଂ ସମ୍ମା ଵଚନଂ ଗଦଂ ଭାସନଂ, ସେଟ୍ଠଂ ପସତ୍ଥତରଂ ସତିପଟ୍ଠାନାଦିଭେଦେ ଧମ୍ମେ ଗଵେସନ୍ତଂ ଵା ସନ୍ତେହି ଗଵେସିତବ୍ବଂ ଵା ସତ୍ତାନଂ ହିତସୁଖଂ ଇଚ୍ଛିତଂ ଵା, କୁସଲଂକୁସଲଂ କୁସଲଂଅକୁସଲଂ, ଜହଂ ଜହିତଂ, ଅମତଂ ମରଣଵିରହିତଂ ଅମତଂ ଅମତନିବ୍ବାନସମନ୍ନା ଗତଂ, ସନ୍ତଂ କିଲେସଦରଥଵୂପସମଂ, ଅସମଂ ଲୋକିଯଧମ୍ମେନ ଅସଦିସଂ ମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନଧମ୍ମଂ। ଦଦଂ ଦାତଂ ଦାଯକଂ ଵା, ସରଣଂ ସବ୍ବସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ପଟିସରଣଭୂତଂ। ଲୋକଂ ସତ୍ତସଙ୍ଖ ରୋକାସସଙ୍ଖତଂ ତିଲୋକଂ, ସରଣଂ ଜାନନ୍ତଂ, ଅରଣଂ ନିକ୍କିଲେସଂ, କିଲେସସଙ୍ଖାତରଣଵିରହିତଂ ଵା। ଅରଣଂ ସତ୍ତେସୁ କିଲେସରଜସ୍ସାଭାଵଂ, କରଂ ଦେସନାଞ୍ଞାଣେନ କତଂ, ଅଭଯଂ ନିବ୍ଭଯଂ, ଅଭଯଂ ନିବ୍ଭଯଟ୍ଠାନଂ ନିବ୍ବାନଦିସଂ, ନାଯକଂ ସତ୍ତେ ନିବ୍ବାନପାରଂ ନେନ୍ତଂ, ନାଯକଂ ତିଲୋକାନଂ ଜେଟ୍ଠଂ ପାମୋକ୍ଖଂ ବୁଦ୍ଧଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ତୀହି ଦ୍ଵାରେହି ଅହଂ ନମେ ନମାମୀତି।

ପଠମଓନ୍ଦନଗାଥାଦ୍ୱଯଓଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨।

ନଯନସୁଭଗକାଯଙ୍ଗଂ,

ମଧୁରଓରସରୋପେତଂ;

ଅମିତଗୁଣଗଣାଧାରଂ,

ଦସବଲମତୁଲଂ ଓନ୍ଦେ।

୨। ଏଓଂ ପଠମଂ ଗାଥାଦ୍ୱଯେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନମସ୍ସିତ୍ୱା ଇଦାନି ନଯନସୁଭଗକାଯଙ୍ଗତ୍ତାଦୀହି ପଞ୍ଚହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଂ ଓନ୍ଦିତୁଂ ନଯନସୁଭଗକାଯଙ୍ଗନ୍ତିଆଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ନ ନ ମଗଣଯୁତ୍ତା ନଓକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ଭୁଜଗସୁ ସୁଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଓୁତ୍ତଞ୍ହି ଓୁତ୍ତୋଦଯେ ‘‘ଭୁଜଗସୁସୁମତା ନାମୋ’’ତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ନା ଚ ଦ୍ୱେ ନଗଣାମୋ ଚ ମଗଣୋ ଚ ଯଦି ସିଯା। ସା ଭୁଜଗସୁସୁ ଗାଥାତି ମତା ଞାତବ୍ବାତି। ତତ୍ଥ ପନ ନଯନସୁଭଗକାଯଙ୍ଗନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ସୋଭନଂ ଗତେନ କାଯଙ୍ଗେନସମନ୍ନାଗତଂ। ଏତ୍ଥ ହି ନଯନନ୍ତି ସମଓିସମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତଂ ଅତ୍ତଭାଓଂ ନେତୀତି ନଯନଂ, ଚକ୍ଖୁ ଲବ୍ଭତି। ନୀଧାତୁ ଯୁ। ସୁଭଂ ସୋଭନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସୁଭଗଂ, କାଯଙ୍ଗଂ ଲବ୍ଭତି। ସୁଭସଦ୍ଦୂପପଦୋ ଗମୁଧାତୁ କ୍ୱି। କାଯସ୍ସ ଅଙ୍ଗଂ ଅଓଯଓଂ କାଯଙ୍ଗଂ। ଭଗଓତୋ କାଯଙ୍ଗଂ ଲବ୍ଭତି। ଛଟ୍ଠୀତପ୍ପୁରିସସମାସୋଯଂ। ନଯନସ୍ସ ସୁଭଗଂ ନଯନସୁଭଗଂ, ତଂ କାଯଙ୍ଗଂ ଯସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସାତି ନଯନସୁଭଗ କାଯଙ୍ଗୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ହି ରୂପକାଯସ୍ସ ଦସ୍ସନା ନୁତ୍ତରିଯଗୁଣଯୋଗତୋ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପସାଦଚକ୍ଖୁସ୍ସ ସୋଭନଂ ଗତେନ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ଚ ଅସୀତ୍ୟା ନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଲକ୍ଖଣେହି ଚ ଲକ୍ଖିତେନ କାଯଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ମଧୁରଓରସରୋପେତନ୍ତି ପିଯପେମନୀଯୌତ୍ତମସଦ୍ଦେନ ସମନ୍ନାଗତଂ, ସୋ ହି ଭଗଓା ମଧିଯତି ପିଯତି ପେମିଯତି ଓାତି ମଧୁରୋ। ମଧଧାତୁ ଉରୋ। ଓୁତ୍ତଞ୍ହି ମଜ୍ଝିମପଣ୍ଣାସଟୀକାଯଂ ‘‘ମଧୁରୋତି ପିଯୋ ପେମନୀଯୋ ଅପଲିବୁଦ୍ଧୋ’’ତି। ଅଥ ଓା ମଧିଯତି ଅସ୍ସାଦିଯତୀତି ମଧୁରୋ, ମଧତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପୀତିଂ ଉଦେତି ଓଡ୍ଢେତୀତି ମଧୁରୋ, ମଧଧାତୁ ଉଦେ ଉରୋ। ତେନ ଓୁତ୍ତଂ ସଦ୍ଦନୀତିଯଂ ‘‘ମଧ ଉଦେ’’ତି। ଓରିତବ୍ବୋ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ ପତ୍ଥିତବ୍ବୋ ଓାତି ଓରୋ, ସରୋ। ଓରଧାତୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ ଅ। ସରତି ଗଚ୍ଛତି ସୋତଓିଞ୍ଞାଣାରମ୍ମଣଭାଓନ୍ତି ସରୋ, ସଦ୍ଦୋ। ସରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ସରତି ଗଚ୍ଛତି ସୁଯ୍ୟମାନତନ୍ତି ଓା ସରୋ, ସରିଯତି ସୁଣିଯତୀତି ଓା ସରୋ, ଭଗଓତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ସଦ୍ଦୋ ଲବ୍ଭତି। ଉପସମ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଉପେତୋ, ଉପପୁଦ୍ଧୈଧାତୁ ତ। ମଧୁରୋ ଚ ଓରୋ ଚ ସୋ ସରୋ ଚାତି ମଧୁରଓରସରୋ, ତେନ ଉପେତୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ମଧୁରଓରସରୋପେତୋତି ଓୁଚ୍ଚତି। ଭଗଓତୋ ପନ ହଦଯ ଓତ୍ଥୁନୋ ସୁଓିସୁଦ୍ଧତ୍ତା ପିତ୍ତସେମ୍ହାଦୀହି ଅପଲିବୁଦ୍ଧତ୍ତା ଦେଓ ମନୁସ୍ସେହି ମଧୁରେନ ପିଯେନ ମନାପିଯେନ ଓରେନ ଇଚ୍ଛିତପତ୍ଥି ତେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେନ ସରେନ ସଦ୍ଦେନ ଉପେତୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଏତ୍ଥ ଚ କିଞ୍ଚାପି ସରୋପେତନ୍ତି ସାମଞ୍ଞଓସେନ ଓୁତ୍ତଂ, ଭଗଓତୋ ସରୋ ପନ ଓିସଟ୍ଠୋ ଚ, ଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, ମଞ୍ଜୁ, ସଓନୀଯୋ, ବିନ୍ଦୁ, ଅଓିସାରୀ, ଗମ୍ଭୀରୋ, ନିନ୍ନାଦି ଚାତି ଓିସେସେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଓୁତ୍ତଞ୍ହି ମଜ୍ଝିମ ପଣ୍ଣାସେ ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତେ ‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଖୋ ପନସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ମୁଖତୋ ଘୋସୋ ନିଚ୍ଛରତି ଓିସଟ୍ଠୋ ଚ, ଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ ଚ, ମଞ୍ଜୁ ଚ, ସଓନୀଯୋ ଚ, ବିନ୍ଦୁ ଚ, ଅଓିସାରୀ ଚ, ଗମ୍ଭୀରୋ ଚ, ନିନ୍ନାଦି ଚ। ଯଥାପରିସଂ ଖୋ ପନ ସୋ ଭଓଂ ଗୋତମୋ ସରେନ ଓିଞ୍ଞାପେତି, ନ ଚସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ପରିସାଯ ଘୋସୋ ନ ନିଚ୍ଛରତୀ’’ତି।

ତସ୍ସାଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ଓିସଟ୍ଠୋତି ସିନିଦ୍ଧୋ ଅପଲିବୁଦ୍ଧୋ। ଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋତି ଓିଞ୍ଞାପନୀଯୋ ପାକଟୋ। ଓିସଟ୍ଠତ୍ତାଯେଓ ଚେସ ଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ ହୋତି। ମଞ୍ଜୂତି ମଧୁରୋ। ସଓନୀଯୋତି ସୋତସୁଖୋ, ମଧୁରତ୍ତାଯେଓ ଚେସ ସଓନୀଯୋ ହୋତି। ବିନ୍ଦୂତି ସମ୍ପିଣ୍ଡିତୋ। ଅଓିସାରୀତି ଅଓିସଟୋ। ବିନ୍ଦୁତ୍ତାଯେଓ ଚେସ ଅଓିସାରୀ ହୋତି। ଗମ୍ଭୀରୋତି ଗମ୍ଭୀରସମୁଟ୍ଠିତୋ। ନିନ୍ନାଦୀତି ନିନ୍ନଦଓା। ଗମ୍ଭୀରତ୍ତାଯେଓ ଚେସ ନିନ୍ନାଦି ହୋତି। ଯଥାପରିସନ୍ତି ଚକ୍କଓାଳପରିଯନ୍ତାପି ଏକବଦ୍ଧଂ ପରିସଂ ଓିଞ୍ଞାପେତି। ବହିଦ୍ଧାତି ଅଙ୍ଗୁଲିମତ୍ତମ୍ପି ପରିସତୋ ବହିଦ୍ଧା ନ ଗଚ୍ଛତି। କସ୍ମା। ସୋ ଏଓରୂପୋ ମଧୁରସରୋ ଅକାରଣା ମା ନସ୍ସୀତି। ଇତି ଭଗଓତୋ ଘୋସୋ ପରିସାଯ ମତ୍ତକେନେଓ ଚରତୀତି ଓଣ୍ଣିତୋତି। ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଯଞ୍ଚ ଓୁତ୍ତା ସଙ୍ଗହଗାଥା –

‘‘ୱିସଟ୍ଠମଞ୍ଜୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ସୱନୀୟାୱିସାରିନୋ;

ବିନ୍ଦୁଗମ୍ଭୀରନିନ୍ନାଦି, ତ୍ୱେୱମଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ସରୋ’’ତି।

ୟଥା ହି ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସରୋ ପିତ୍ତସେମ୍ହେହି ଅପଲିବୁଦ୍ଧତ୍ତା ୱିସୁଦ୍ଧୋ ମଧୁରୋ ହୋତି। ୟଥା ଚ ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦୀହି ୱାଳମିଗେହି ଅନୁବନ୍ଧା ଧାୱନ୍ତା ଖୁଦ୍ଦକମିଗା କରୱୀକସକୁଣସ୍ସ ୱିକୂଜମାନଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ସରସ୍ସ ମଧୁରତ୍ତା ମରଣଭୟଂ ହିତ୍ୱା ଅଧାୱିତ୍ୱା ଉକ୍ଖିତ୍ତପାଦଂ ଅନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତା ସୁଣନ୍ତି, ଏୱଂ କରୱୀକସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ ଧମ୍ମତାଭାୱେନ ମଧୁରୋ ପିୟୋ ମନାପୋ ହୋତି। ଏୱଂ ଭଗୱତା କତଂ କମ୍ମଂ ୱତ୍ଥୁଂ ସୋଧେତି, ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ସୁଦ୍ଧତ୍ତା ପିତ୍ତସେମ୍ହେହି ଚ ଅପଲିବୁଦ୍ଧତ୍ତା ଭଗୱତୋ ନାଭିତୋ ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ସରୋପି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ସୁୱିସୁଦ୍ଧୋ ଅତିମଧୁରୋ ଅତିପିୟୋ ଅତିମନାପୋ ହୋତି। ସା ପନେସା ହୀନୂପମା ହୋତି, ଭଗୱତୋ ହି ସରୋ ତେହି ସଦ୍ଦେହି ସତଭାଗେନ ସହସ୍ସଭାଗେନ ଅତିମଧୁରୋ ଅତିପିୟୋ ଅତିମନାପୋ ହୋତି, ତଥା ହି ଧମ୍ମାସୋ କରଞ୍ଞୋ ଅସନ୍ଧିମିତ୍ତା ଦେୱୀ କରୱୀକସକୁଣସ୍ସ ମଧୁରସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି ‘‘ଇମସ୍ସ ତିରଚ୍ଛାନସ୍ସ ମଧୁରୋ ସଦ୍ଦୋ, କୋ ନାମ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସିରିଂ ପତ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅତିମଧୁରୋ ସଦ୍ଦୋ’’ତି, ପୀତିଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ତଂ ପୀତିଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ସତ୍ତହି ଜଙ୍ଘସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାତି, ତସ୍ମା ଭଗୱତୋ ମଧୁରୱରସରୋପେତନ୍ତି ଥୋମେତୀତି।

ଅମିତଗୁଣଗଣାଧାରନ୍ତି ଅପରିମିଣିତବ୍ବସୀଲାଦିଗୁଣସମୂହାନଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ସମିତୋତି ପରିମିଣିତବ୍ବୋତି ମିତୋ, ମାଧାତୁ ପରିମାଣେ ତ, ନ ମିତୋ ଅମିତୋ। ଗୁଣୋତି ସୀଲାଦୟୋ ଧମ୍ମା। ତେ ହି ଗୁଣେନ୍ତି ତଂସମଙ୍ଗୀପୁଗ୍ଗଲଂ ପକାସେନ୍ତୀତି ଗୁଣାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଗୁଣଧାତୁ ପକାସନେ ଅ। ମଣିସାରମଞ୍ଜୂସାଟୀକାୟଂ ପନ ‘‘ଗୁଣନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଆଧାରଂ ପାକଟଂ କରୋନ୍ତୀତି ଗୁଣା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ସଦ୍ଦନୀତିଧାତୁମାଲାୟଞ୍ଚ ‘‘ଗୁଣ ଆମନ୍ତନେ, ଗୁଣୋତି ସୀଲାଦୟୋ ଧମ୍ମା, କେନଟ୍ଠେନ ତେ ଗୁଣା, ଗୋଣାପିୟତି ଆମନ୍ତାପିୟତି ଅତ୍ତନି ପତିଟ୍ଠିତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଦଟ୍ଠୁଂ ସୋତୁଂ ପୂଜିତୁଞ୍ଚ ଇଚ୍ଛନ୍ତେହି ଜନେହୀତି ଗୁଣୋ। ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ସୀଲାଦି ଧମ୍ମାନଂ ଆମନ୍ତାପନଂ ନତ୍ଥି, ତଥାପି ତଂହେତୁ ଆମନ୍ତନଂ ନିମନ୍ତନଞ୍ଚ ତେୟେୱ କରୋନ୍ତି ନାମାତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞେ ପନ ଗୁଞ୍ଜନ୍ତେ ଅବ୍ୟୟନ୍ତେ ଇତି ଗୁଣାତି ଅତ୍ଥଂ ୱଦନ୍ତି। ତଦନୁରୂପଂ ପନ ଧାତୁସଦ୍ଦଂନ ପସ୍ସାମ । ଗୁଣ ଆମନ୍ତନେ ଇଚ୍ଚେୱ ପସ୍ସାମ। ୱିଚାରେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅମିତୋ ଗୁଣୋ ଅମିତଗୁଣୋ, ତେସଂ ଗଣୋ ସମୂହୋ ଅମିତଗୁଣଗଣୋ, ତେସଂ। ଆଧାରତି ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ଅମିତଗୁଣଗଣାଧାରୋ, ଜିନୋ ଲବ୍ଭତି। ସୋ ପନ ସମୁଦ୍ଦୋଦକଂ ନାଳିଇପତ୍ତେନ ଅପରିମିତଂ ୱିୟ କେନଚି ଅପରିମିତାନଂ ସୀଲାଦିଗୁଣସମୂହାନଂ ଆଧାରୋ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦସବଲନ୍ତି ଅଞ୍ଞେହି ଅସାଧାରଣଂ ତଥାଗତଦସବଲସମ୍ପନ୍ନଂ। ଏତ୍ଥ ହି ବଲନ୍ତି କେହିଚି ୱିରୁଦ୍ଧେହି କାରଣେ ହି ବଲନ୍ତି ନ କମ୍ପେନ୍ତି ଥିରନ୍ତୀତି ବଲଂ, ଦସ ବଲାନି ୟସ୍ସ ସୋତି ଦସବଲୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ପନ ଦୁୱିଧଂ ହୋତି ତଥା ଗତସ୍ସ ଦସବଲଂ କାୟଦସବଲଞ୍ଚ, ଞାଣଦସବଲଞ୍ଚାତି। ତେସୁ ହି କାୟବଲଂ ହତ୍ଥିକୁଲାନୁସାରେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପୋରାଣେହି –

‘‘କାଳାୱକଞ୍ଚ ଗଙ୍ଗେୟ୍ୟଂ, ପଣ୍ଡରଂ ତମ୍ବପିଙ୍ଗଲଂ;

ଗନ୍ଧ ମଙ୍ଗଲହେମଞ୍ଚ, ଉପୋସଥଂ ଛଦ୍ଦନ୍ତିମେ ଦସା’’ତି।

ଇମାନି ହି ଦସ ହତ୍ଥିକୁଲାନି। ତତ୍ଥ କାଳାୱକନ୍ତି ପକତିହତ୍ଥିକୁଲଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସାନଂ କାୟବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ କାଳାୱକହତ୍ଥିନୋ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ କାଳାୱକାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଗଙ୍ଗେୟ୍ୟସ୍ସ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ଗଙ୍ଗେୟ୍ୟାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ପଣ୍ଡରସ୍ସ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ପଣ୍ଡରାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ତମ୍ବସ୍ସ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ତମ୍ବାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ପିଙ୍ଗଲସ୍ସ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ପିଙ୍ଗଲାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଗନ୍ଧହତ୍ଥିନୋ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ଗନ୍ଧହତ୍ଥୀନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ମଙ୍ଗଲସ୍ସ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ମଙ୍ଗଲାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ହେମୱତସ୍ସ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ହେମୱତାନଂ, ତଂ ଉପୋସଥସ୍ସ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ଉପୋସଥାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଛଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ। ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ଛଦ୍ଦନ୍ତାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ତଥାଗତସ୍ସ, ନାରାୟନସଙ୍ଘାତବଲନ୍ତିପି ଇଦମେୱ ୱୁଚ୍ଚତି। ତଦେତଂ ପକତିହତ୍ଥୀନଂ ଗଣନାୟ ହତ୍ଥିକୋଟିସହସ୍ସାନଂ । ପୁରିସଗଣନାୟ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସକୋଟିସହସ୍ସାନଂ ବଲଂ ହୋତି। ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ କାୟବଲଂ ହୋତି। ଇଦଂ ପନ ତାସୁ ତାସୁ ପାଳିଇସୁ ନ ଆଗତଂ। ଅଟ୍ଠକଥାସୁୟେୱ ଆଗତଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଦସକ ନିପାତ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଟୀକାୟଂ ‘‘ଦସ ବଲଞ୍ଞାଣଂ ପନ ପାଳିଇୟଂ ଆଗତମେୱ। ନ କାୟବଲଂ ୱିୟ ଅଟ୍ଠ କଥାରୂଳହମେୱାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ’’ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ନାରାୟନ ସଙ୍ଘାତ ବଲନ୍ତି ଏତ୍ଥ ନାରା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ରସ୍ମିୟୋ, ତା ବହୂ ନାନାୱିଧା ଇତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ନାରାୟନଂ, ୱଜିରଂ। ତସ୍ମା ନାରାୟନସଙ୍ଘାତ ବଲନ୍ତି ୱଜିରସଙ୍ଘାତବଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋତି।

ଞାଣଦସବଲଂ ପନ ୱିଭଙ୍ଗପାଳିଇୟଞ୍ଚ ମୂଲପଣ୍ଣାସେ ମହା ସୀହନାଦସୁତ୍ତେ ଦସକନିପାତଅଙ୍ଗୁତ୍ତରପାଳିଇୟଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରେନ ଆଗତମେୱ।

ସୁଖଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ପନ ସଙ୍ଖେପେନ ଦସ୍ସୟିସ୍ସାମି। ସେୟ୍ୟଥିଦଂ। ଠାନାଟ୍ଠାନଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ, କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ୱିପାକଞ୍ଞାଣଂ, ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିପଟିପଦାଞ୍ଞାଣଂ, ଅନେକଧାତୁ ନାନାଧାତୁ ଲୋକ ଞାଣଂ, ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଞାଣଂ, ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରୋପରିୟତ୍ତିଞ୍ଞାଣଂ, ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଞାଣଂ, ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞ୍ଞାଣଂ, ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଂ ଞାଣଂ, ଆସୱାନଂ ଖୟଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାତି। ଅୟଂ ପନ କମୋ ଅଭିଧମ୍ମୱିଭଙ୍ଗପାଠଇୟଂ ଆଗତକ୍କମୋ।

ଚୁତୂପପାତଞ୍ଞାଣଟ୍ଠାନେ ପନ ମୂଲପଣ୍ଣାସପାଠଇୟଂ ମହାସୀହନାଦସୁତ୍ତେ ଚ ଦସକନିପାତଅଙ୍ଗୁତ୍ତରପାଠଇୟଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣଂ ଆଗତଂ। ଅତ୍ଥତୋ ପନ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣେନ ଚୁତୂପପାତସ୍ସ ପସ୍ସିତତ୍ତା ସଦିସମେୱାତି। ତତ୍ଥ ହି ଠାନାଟ୍ଠାନଞ୍ଞାଣନ୍ତି କାରଣାକାରଣଂ ୟଥାଭୂତଂ ଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। କାରଣଞ୍ହି ୟସ୍ମା ତତ୍ଥ ଫଲଂ ତିଟ୍ଠତି ତଦାୟତ୍ତୱୁତ୍ତିତାୟ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚେୱ ପୱତ୍ତତି ଚ, ତସ୍ମା ଠାନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ୱିପାକଞ୍ଞାଣନ୍ତି ସମାଦିୟିତ୍ୱା କତାନଂ ଅତୀତାନାଗତ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାକୁସଲକମ୍ମାନଂ ସୁଗତିଦୁଗ୍ଗତିପଟିସନ୍ଧିସଙ୍ଖାତଂ ୱିପାକଂ ନିବ୍ବାନଫଲଞ୍ଚ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଗାମିନିପଟିପଦଂ ଞାଣନ୍ତି ସବ୍ବଗତିଗାମିନିଞ୍ଚ ପଟିପଦଂ ମଗ୍ଗଂ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ତତ୍ଥ ଚ ପଟିପଦନ୍ତି ପଟିପଜ୍ଜତି ପାପୁଣାତି ଏତେନାତି ପଟିପଦଂ, ମଗ୍ଗଂ। ଗତିଗାମିନିନ୍ତି ନିରୟାଦିପଞ୍ଚଗତିଗାମିନିଂ। ଅଗତିଗାମିନିନ୍ତି ନିବ୍ବାନଗାମିନିଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ''ନିବ୍ବାନଞ୍ଚାହଂ ସାରିପୁତ୍ତ ପଜାନାମି ନିବ୍ବାନଗାମିନିଞ୍ଚ ପଟିପଦ''ନ୍ତି।

ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଲୋକଂ ଞାଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅନେକ ଧାତୂତି ଚକ୍ଖୁଧାତୁଆଦୀହି କାମଧାତୁହି ୱା ବହୁଧାତୁଂ। ନାନାଧାତୂତି ତାସଂୟେୱ ଧାତୂନଂ ୱିଲକ୍ଖଣତ୍ତା ୱିସଦିସ ସଭାୱତ୍ତା ନାନାପ୍ପକାରଧାତୁଂ। ଲୋକନ୍ତି ଖନ୍ଧାୟତନ ଧାତୁଲୋକଂ। ଞାଣନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ସତ୍ତାନଂ ଅଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଞାଣନ୍ତି ସତ୍ତାନଂ ହୀନାଦୀହି ଅଧିମୁତ୍ତୀହି ନାନାଧିମୁତ୍ତିକଭାୱଂ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରୋପରିୟତ୍ତିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପରସତ୍ତାନନ୍ତି ପଧାନସତ୍ତାନଂ। ପରପୁଗ୍ଗଲାନନ୍ତି ତତୋ ପରେସଂ ହୀନସତ୍ତାନଂ। ଏକତ୍ଥମେୱ ୱା ଏତଂ ପଦଦ୍ୱୟଂ ୱେନେୟ୍ୟୱସେନ ଦ୍ୱେଧା ୱୁତ୍ତଂ। ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରୋପରିୟତ୍ତିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ସଦ୍ଧାଦୀନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନଂ ପରଭାୱଂ ୱଡ୍ଢିଞ୍ଚ ଅପରଭାୱଂ ହାନିଞ୍ଚ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନନଞ୍ଞାଣଂ।

ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଞାଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନନ୍ତି ପଠମାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ, ରୂପୀ ରୂପାନି ପସ୍ସତୀତିଆଦୀନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ୱିମୋକ୍ଖାନଂ, ସୱିତକ୍କସୱିଚାରାଦୀନଂ ତିଣ୍ଣଂ ସମାଧୀନଂ, ପଠମଜ୍ଝାନ ସମାପତ୍ତିଆଦୀନଞ୍ଚ ନୱନ୍ନଂ ଅନୁପୁବ୍ବସମାପତ୍ତୀନଂ। ସଂକିଲେସନ୍ତି ହାନଭାଗିୟଧମ୍ମଂ। ୱୋଦାନନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିୟଧମ୍ମଂ। ୱୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ୟେନ କାରଣେନ ଝାନାଦୀହି ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତି, ତଂ କାରଣଂ। ଞାଣନ୍ତି ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ନିୱୁତ୍ଥକ୍ଖନ୍ଧାନୁସ୍ସରଣସଙ୍ଖାତଂ ପଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଂ ଞାଣନ୍ତି ସତ୍ତାନଂ ଚୁତିଞ୍ଚ ଉପପାତଞ୍ଚ ପଜାନନଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣଂ। ଆସୱାନଂ ଖୟଞ୍ଞାଣନ୍ତି କାମାସୱାଦୀନଂ ଖୟସଙ୍ଖାତଂ ଆସୱନିରୋଧଂ ନିବ୍ବାନଂ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନନ ଞାଣନ୍ତି । ଇମାନି ପନ ଞାଣାନି ଅଞ୍ଞେହି ଅସାଧାରଣାନି ତଥାଗତସ୍ସ ଦସବଲଞ୍ଞାଣାନୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବାନି।

ହୋନ୍ତି ଚେତ୍ଥ –

''ଠାନାଟ୍ଠାନଂ ୱିପାକଞ୍ଚ, ଞାଣଂ ପଟିପଦଂ ଞାଣଂ;

ଅନେକଧାତୁଲୋକଞ୍ଚ, ସତ୍ତାନଂ ଅଧିମୁତ୍ତିକଂ। [ସା ପନେସା ସେତୱିପୁଲାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା;]

ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରାପରଞ୍ଚ, ଝାନାଦିନଂ ସଂକିଲେସଂ;

ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଞାଣଂ, ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଂ;

ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଂ, ଆସୱକ୍ଖୟଂ ଞାଣନ୍ତି;

ଦସିମାନି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚା, ସାଧାରଣାନି ଞାଣାନୀ''ତି। [ସା ପନେସା ସାମଞ୍ଞଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା;]

ନନୁ ଦସବଲଞ୍ଞାଣଂ ନାମ ପାଟିୟେକ୍କଂ ନତ୍ଥି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣମେୱ ହୋତି, ଅଥ କସ୍ମା ତଂ ଞାଣଂ ଦସଭେଦେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ୱୁଚ୍ଚତେ। ଅଞ୍ଞମେୱ ହି ଦସବଲଞ୍ଞାଣଂ, ଅଞ୍ଞଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ, ଦସବଲଞ୍ହି ସକସକକିଚ୍ଚମେୱ ଜାନାତି। ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ପନ ତମ୍ପି ତତୋ ଅୱସେସମ୍ପି ପଜାନାତି। ଦସବଲଞ୍ଞାଣେସୁ ହି ପଠମଂ କାରଣାକାରଣମେୱ ଜାନାତି। ଦୁତିୟଂ କମ୍ମନ୍ତର ୱିପାକନ୍ତରମେୱ। ତତିୟଂ କମ୍ମପରିଚ୍ଛେଦମେୱ। ଚତୁତ୍ଥଂ ଧାତୁ

ନାନତ୍ତକାରଣମେୱ। ପଞ୍ଚମଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଜ୍ଝାସଯାଧିମୁତ୍ତିମେୱ। ଛଟ୍ଠଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ତିକ୍ଖମୁଦୁଭାୱମେୱ। ସତ୍ତମଂ ଝାନାଦୀହି ସଦ୍ଧିଂ ତେସଂ ସଂକିଲେସାଦିମେୱ। ଅଟ୍ଠମଂ ପୁବ୍ବେ ନିୱୁତ୍ଥଖନ୍ଧସନ୍ତତିମେୱ। ନୱମଂ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତିପଟିସନ୍ଧିମେୱ। ଦସମଂ ସଚ୍ଚପରିଚ୍ଛେଦମେୱ। ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ପନ ଏତେହି ଜାନିତବ୍ବଞ୍ଚ ତତୋ ଉତ୍ତରିଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ଏତେସଂ ପନ କିଚ୍ଚଂ ନ ସବ୍ବଂ କରୋତି। ତଞ୍ହି ଝାନଂ ହୁତ୍ୱା ଅପ୍ପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଇଦ୍ଧି ହୁତ୍ୱା ୱିକୁବ୍ବିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ମଗ୍ଗୋ ହୁତ୍ୱା କିଲେସେ ଖେପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଏୱଂ ତେସଂ ଞାଣଦ୍ୱଯାନଂ ୱିସେସୋତି। ତଂ ପନ ଇଧ ଞାଣଦ୍ୱଯଂ ଅଧିପ୍ପେତନ୍ତି।

ଅତୁଲନ୍ତି ସୀଲାଦୀହି ଗୁଣେହି କେନଚି ପୁଗ୍ଗଲେନ ଅସଦିସଂ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ। ତୁଲନଂ ଉମ୍ମାନଂ ତୁଲା, ତୁଲ ସଦିସ୍ସଂ। ସଦ୍ଦନୀତିଯଞ୍ହି ''ତୁଲ ଉମ୍ମାନେ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ତୁଲିଯତି ପମିଯତି ଏତାଯାତି ତୁଲା, ପକତିତୁଲା। ତୁଲା ୱିଯାତି ତୁଲା, ଞାଣଂ। ତାଯ ସମ୍ମିତୋ ତୁଲୋ। ସମ୍ମିତ ତଦ୍ଧିତେ ଅପଚଯୋ। ତୁଲସଦିସଞ୍ଞାଣେନ ସମ୍ମିତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ନ ତୁଲୋ ଅତୁଲୋ। କମ୍ମଧାରଯମିସ୍ସକତପ୍ପୁରିସ ସମାସୋଯଂ। ସୀଲାଦିଗୁଣେହି କେନଚି ପୁଗ୍ଗଲେନ ଅସଦିସୋ ଭଗୱା ଲଦ୍ଧୂତି। ଅଥ ୱା ନତ୍ଥି ତୁଲୋ ସଦିସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଏତସ୍ସାତି ଅତୁଲୋ, ଭଗୱା। ଅତଗ୍ଗୁଣସଂୱିଞ୍ଞାଣୋଯଂ ବହୁବ୍ବୀହି। ସୀଲାଦିଗୁଣେହି କେନଚି ଅସଦିସୋ ଅଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଦେୱକେ ଲୋକେ ଅଗ୍ଗପୁଗ୍ଗଲଭାୱତୋ। ଯଥାହ ''ଯାୱତା ଭିକ୍ଖୱେ ସତ୍ତା ଅପଦା ୱା ଦ୍ୱିପଦା ୱା ଚତୁପ୍ପଦା ୱା, ତଥାଗତୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି, ୱିରାଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ଧମ୍ମାନଂ ଦ୍ୱିପଦାନଞ୍ଚ ଚକ୍ଖୁମା''ତି। ତଂ ଅତୁଲଂ ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱନ୍ଦେତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନଯନସୁଭଗକାଯଙ୍ଗାଦିଗୁଣଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଅହଂ ୱନ୍ଦାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ମିୱିଭତ୍ତିଯା ମହାୱିସଯସୁତ୍ତେନ ଏକାରା ଦେସୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ୱନ୍ଦନା ପନ ତିୱିଧା ହୋତି କାଯୱଚୀମନୋୱନ୍ଦନାୱସେନାତି। ଯଥାହ ''ତିସ୍ସୋ ଇମା ଭିକ୍ଖୱେ ୱନ୍ଦନା। କତମା ତିସ୍ସୋ। କାଯେନ ୱନ୍ଦତି, ୱାଚାଯ ୱନ୍ଦତି, ମନସା ୱନ୍ଦତୀ''ତି।

ତତ୍ଥ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରଚିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଜାଣୁଦ୍ୱଯକପ୍ପରଦ୍ୱଯନଲାଟସଙ୍ଖାତାନି ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି ଭୂମିଯଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ୱନ୍ଦନେଯ୍ଯାନଂ ଅଭିମୁଖଂ ନିପତନ୍ତୋ କାଯେନ ୱନ୍ଦତି ନାମ। ଯଂ ସନ୍ଧାଯ ''ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା''ତି ଅଟ୍ଠ କଥାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ବୁଦ୍ଧଗୁଣପଦାନି ୱାଚାଯ ପୱତ୍ତେନ୍ତୋ ୱାଚାଯ ୱନ୍ଦତି ନାମ। ୱିପସ୍ସିସ୍ସ ନମତ୍ଥୁ, ସିଖିସ୍ସାପି ନମତ୍ଥୁ, ୱେସ୍ସ ଭୁସ୍ସ ନମତ୍ଥୁ, କକୁସନ୍ଧସ୍ସ ନମତ୍ଥୁ, କୋଣାଗମନସ୍ସ ନମତ୍ଥୁ , କସ୍ସପସ୍ସ ନମତ୍ଥୁ, ଅଙ୍ଗୀରସ୍ସସ୍ସ ନମତ୍ଥୁ ତ୍ୟାଦୀସୁପି ୱାଚାୱନ୍ଦନାଯେୱ। ବୁଦ୍ଧାଦି ଗୁଣାନି ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ ମନସା ୱନ୍ଦତି ନାମାତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ନଯନସୁଭଗକାଯଙ୍ଗଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ସୋଭନଂ ଗତେନ କାଯଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତଂ, ମଧୁରୱରସରୋପେତଂ ପିଯପେମନୀଯେନ ଅସ୍ସାଦି ଯେନ ଉତ୍ତମସଦ୍ଦେନ ସମନ୍ନାଗତଂ, ଅମିତଗୁଣଗଣାଧାରଂ ଅପରିମିଣିତବ୍ବସୀଲାଦିଗୁଣସମୂହାନଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ, ଦସବଲଂ ଅନଞ୍ଞସାଧାରଣେନ ତଥାଗତସ୍ସ କାଯଞ୍ଞାଣଦସ ବଲେନ ସମନ୍ନାଗତଂ, ଅତୁଲଂ ସୀଲାଦିଗୁଣେହି କେନଚି ଅସଦିସଂ ବୁଦ୍ଧଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଅହଂ ୱନ୍ଦେ ୱନ୍ଦାମୀତି।

ଦୁତିଯୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୩।

ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଧିତିମାଞ୍ଞଧାରକୋ,

ସଂସାରେ ଅନୁଭୋସି କାଯିକଂ;

ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତସିକଞ୍ଚ ଲୋକତୋ,

ତଂ ୱନ୍ଦେ ନରଦେୱ ମଙ୍ଗଲଂ।

୩। ଏୱଂ ତତିଯଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ସମାଧି ଆଦୀହି ଚତୂହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଧିତିମାଞ୍ଞଧାରକୋ ତିଆଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ମସଜଗଣ ଗରୁଯୁତ୍ତତ୍ତା ଦସକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ସୁଦ୍ଧୱିରା ଜିତଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ-ମ୍ସା ଜ୍ଗା ସୁଦ୍ଧୱିରା ଜିତଂ ମତନ୍ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ମ୍ସା ମସଗଣା ଚ ଜ୍ଗା ଜଗଣଗରୁକା ଚ ଚେ ସିଯୁଂ, ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ସୁଦ୍ଧୱିରାଜିତନ୍ତି ମତଂ ଞାତବ୍ବନ୍ତି। ଧିତିମା ଅଞ୍ଞଧାରକୋ ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକତୋ ସଂସାରେ କାଯିକଂ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ଅନୁଭୋସି ନରଦେୱମଙ୍ଗଲଂ, ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ୱନ୍ଦେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ତତ୍ଥ ହି ଯୋତି ଅନିୟମନିଦ୍ଦେସୋ। ଯୋ ଯାଦିସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ଚ ଅନିୟମୱାଚକ ସଦ୍ଦନାମପଦତ୍ତା ୱଚନତ୍ଥୋ ନ କାତବ୍ବୋ। ତସ୍ସ ପନ ଯ ଓତି ପଦୱିଭାଗୋ କାତବ୍ବୋ। ତେସୁ ଚ ଯସଦ୍ଦସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଂ ଅନିୟମୋ ବୁଦ୍ଧଦବ୍ବୋ ଅପ୍ପଧାନେନ ଲବ୍ଭତି, ତସ୍ସ ଯାଦିସଯୁତ୍ତଜଚ୍ଚନାମଗୋତ୍ତସୀଲୱିହାରୀ ଗୋଚରସଙ୍ଖାତଂ ଅନିୟମସାମଞ୍ଞାକାରଭୂତଗୁଣମେୱ ପଧାନେନ ଲବ୍ଭତି। ପଠମାସିୱିଭତ୍ତିୟା କାରିୟଭୂତସ୍ସ ଓକାରସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଂ ପକତ୍ୟପନିସ୍ସୟସଙ୍ଖାତଂ କତ୍ତୁକାରକେକୱଚନସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଲବ୍ଭତି। ଅଥ ୱା ସଦ୍ଦନାମଭାୱଂ ଯାତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋ, ଅନିୟମୱାଚକଭାୱଂ ଯାତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ଯୋ, ସଦ୍ଦନାମ ଭାୱେନ ଯାତି ପୱତ୍ତତୀତି ୱା ଯୋ, ସଦ୍ଦନାମଭାୱେନ ଯାତବ୍ବୋ ଞାତବ୍ବୋତି ୱା ଯୋ, ଯାତବ୍ବୋ ଞାତବ୍ବୋ ଏତେନ ୱା ଅନିୟମତ୍ଥୋତି ଯୋ।

ତେନାହୁ ପୋରାଣା –

''ନାନାକାରଣଂ ପଟିଚ୍ଚ, ଧାତୁପଚ୍ଚୟୱିଗ୍ଗହଂ;

ଚିନ୍ତକାନଂ ପଭାୱେନେୱ, ପଧାନଂ ହୋତି ଚିନ୍ତନେ''ତି।

ବୁଦ୍ଧୋତି ପଟିୱିଦ୍ଧଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମୋ। ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ। ବୁଜ୍ଝତି ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନୀତି ବୁଦ୍ଧୋ, ଭଗୱା। ସୁଦ୍ଧକତ୍ତୁସାଧନୋୟଂ। ବୁଧଧାତୁ ତ। ବୋଧେତା ପଜାୟାତି ୱା ବୁଦ୍ଧୋ, ହେତୁ କତ୍ତୁସାଧନୋୟଂ। ଅଞ୍ଞେସଂ ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ବୋଧେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଅନଞ୍ଞବୋଧିତୋ ହୁତ୍ୱା ସୱାସନାୟ ସମ୍ମୋହନିଦ୍ଦାୟ ବୁଜ୍ଝତି ଜାଗରୋତୀତି ବୁଦ୍ଧୋ, ଦିନକରକିରଣ ସମାଗମେନ ପରମରୁଚିରସିରୀସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତିୟା ୱିକସିତମିୱ ପଦୁମଂ ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗଞାଣସମାଗମେନ ଅପରିମିତଗୁଣଗଣାଲଙ୍କତ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣପ୍ପତ୍ତିୟା ବୁଜ୍ଝତି ୱିକସତୀତି ୱା ବୁଦ୍ଧୋ, ନିବ୍ବାନ ସଙ୍ଖାତଂ ଏକାୟନମଗ୍ଗଂ ବୁଜ୍ଝତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ବୁଦ୍ଧୋ। ବୁଧସଦ୍ଦୋ ହି ଞାଣାଦୀସୁ ଚତୂସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ୱତ୍ତତି।

ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

''ଞାଣେ ୱିକସନେ ଚେୱ, ଗମନେ ଚାପି ଜାଗରେ;

ଚତୂସ୍ୱେତେସୁ ଅତ୍ଥେସୁ, ବୁଧସଦ୍ଦୋ ପୱତ୍ତତୀ''ତି।

ଅଥ ୱା ସବ୍ବଞେୟ୍ୟଧମ୍ମେ ବୁଜ୍ଝତି ଜାନାତୀତି ବୁଦ୍ଧୋ, ପାରମି ଭାୱିତାୟ ପଞ୍ଞାୟ ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖତାସଙ୍ଖତଧମ୍ମେ ବୁଜ୍ଝତି ଅବୁଜ୍ଝି ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀତି ୱା ବୁଦ୍ଧୋ, ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱତ ସୋ ଭଗୱାତି ଅଧିଗତଞାଣଗୁଣୱିସେସେହି ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବୋତି ୱା ବୁଦ୍ଧୋ, ଭଗୱତା ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବଂ ଞାତବନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଂ। କିଂ ତଂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତ ଞାଣଂ, ତଦସ୍ସତ୍ଥୀତି ବୁଦ୍ଧୋ, ଭଗୱା। ଅତ୍ଥତୋ ପନ ପାରମିତା ଭାୱିତୋ ସୟମ୍ଭୂଞାଣେନ ସହ ୱାସନାୟ ୱିହତୱିଦ୍ଧସ୍ତ ନିରୱସେସକ୍ଲେସୋ ମହାକରୁଣାସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣାଦିଅପରି ମେୟ୍ୟଗୁଣଗଣାଧାରୋ ଖନ୍ଧସନ୍ତାନୋ ବୁଦ୍ଧୋ। ଯଥାହ ''ବୁଦ୍ଧୋତି ଯୋ ସୋ ଭଗୱା ସୟମ୍ଭୂ ଅନାଚରିୟକୋ ପୁବ୍ବେ ଅନନୁସ୍ସୁତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସାମଂ ସଚ୍ଚାନି ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝି, ତତ୍ଥ ଚ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ, ବଲେସୁ ଚ ୱସୀଭାୱ''ନ୍ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ବୁଦ୍ଧୋ ନାମ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧ, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧ, ଚତୁସଚ୍ଚବୁଦ୍ଧ, ସୁତ ବୁଦ୍ଧୱସେନ ଚତୁବ୍ବିଧୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି ସମତିଂସପାରମିୟୋ ପୂରେତ୍ୱା ସମ୍ବୋଧିପ୍ପତ୍ତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧୋ ନାମ। କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଦ୍ୱେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି ପାରମିୟୋ ପୂରେତ୍ୱା ସୟମ୍ଭୂପତ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ନାମ। ଅୱସେସା ଖୀଣାସୱା ଚତୁସଚ୍ଚବୁଦ୍ଧୋ ନାମ। ବହୁସ୍ସୁତୋ ସୁତବୁଦ୍ଧୋ ନାମ। ଇଧ ପନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ।

ଧିତିମାଞ୍ଞଧାରକୋତି ଏତ୍ଥ ଧିତିମା ଅଞ୍ଞଧାରକୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ। ଧିତିମାତି ସମାଧିୱନ୍ତୋ, ସମ୍ପୟୁତ୍ତ ଧମ୍ମେ ଏକାରମ୍ମଣେ ଧାରେତୀତି ଧିତି, ସମାଧି। ଧାଧାତୁତି। ଆକାରସ୍ସ ଇକାରାଦେସୋ। ଧିୟତି ଠପେତି ଏକାରମ୍ମଣେ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଧମ୍ମେତି ଧିତି, ଚିତ୍ତେନ ଯୋଗେନେୱେସୋ ଏକା ରମ୍ମଣେ ପତିଟ୍ଠାପନୱସେନ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆରମ୍ମଣେ ନିଚ୍ଚଲଭାୱେନ ପତିଟ୍ଠାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧିତି ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଧିତିମା, ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ହି ଯଥା ମହାମେରୁ ଚତୂହି ଦିସାହି ଭୁସଂ ଆଗତେହି ୱାତେହି ନ ସମିଞ୍ଜତି, ଏୱଂ ପଟିପକ୍ଖେହି ମିଚ୍ଛାୱାଦ ୱାତେହି ଚ ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠାରମ୍ମଣେହି ଚ ଲାଭାଲାଭ ୟସାୟସ ନିନ୍ଦା ପସଂସ ସୁଖଦୁକ୍ଖସଙ୍ଖାତେହି ଲୋକଧମ୍ମେହି ଚ ନ ସମିଞ୍ଜତି, ସମାଧିୱନ୍ତୋୟେୱ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅଞ୍ଜଞ୍ଜଧାରକୋତି ଅରହତ୍ତଫଲହାରକୋ। ୱିମୁତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ଅରହତ୍ତଫଲସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରେନ୍ତୋ ୱା। ଜାନାତି ପଠମ ମଗ୍ଗେନ ଦିଟ୍ଠସଚ୍ଚସ୍ସ ଆମରିଯାଦଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ୱାତି ଅଞ୍ଜଞ୍ଜଂ, ଅରହତ୍ତଫଲଂ। ଆପୁବ୍ବଞ୍ଜାଧାତୁ କ୍ୱି। ଆସଦ୍ଦୋ ମରିଯାଦତ୍ଥୋ। ସଂଯୋଗପରତ୍ତା ଆକାରସ୍ସ ରସ୍ସୋ, ତଂ ଧାରେତୀତି ଅଞ୍ଜଞ୍ଜଧାରକୋ। ଅଞ୍ଜଞ୍ଜସଦ୍ଦୂପପଦଧରଧାତୁ ଣ୍ୱୁ। ସଂସାରେତି ଖନ୍ଧଧାତୁଆଯତନାନଂ ଅବ୍ବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ପୱତ୍ତମାନେ ସଂସାରୱଟ୍ଟେ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

''ଖନ୍ଧାନଞ୍ଚ ପଟିପାଟି, ଧାତୁଆଯତନାନ ଚ;

ଅବ୍ବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱତ୍ତମାନା, ସଂସାରୋତି ପୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି।

ଖନ୍ଧଧାତୁଆଯତନାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସମ୍ବନ୍ଧେନ ସଂପୁନପ୍ପୁନଂ ସରତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ସଂସାରୋ। ସଂପୁବ୍ବସରଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ଣ। ଅଥ ୱା ଖନ୍ଧାଯତନଧାତୁଯୋ ସଂ ଅବ୍ବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ସରନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ପୱତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସଂସାରୋତି ୱଚନତ୍ଥୋ କାତବ୍ବୋ, ତସ୍ମିଂ। ଅନୁଭୋସୀତି ଅନୁପୁନପ୍ପୁନଂ ଅଭୁଞ୍ଜି, ଅୱେଦଯୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାଯିକନ୍ତି କାଯେ ସରୀରେ ପୱତ୍ତଂ କାଯିକଂ। ଚେତସିକନ୍ତି ଚେତସି ପୱତ୍ତଂ ଚେତସିକଂ। ତଂ ପନ ପଦଦ୍ୱଯଂ ଦୁକ୍ଖନ୍ତିପଦେ ୱିସେସନଂ। ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖଂ। ଦୁକ୍ଖନଂ ଦୁକ୍ଖଂ, ଅଥ ୱା ଦୁକ୍ଖଯତୀତି ଦୁକ୍ଖଂ, ଦୁକ୍ଖଧାତୁ ଅ। ଇଦଂ ପନ ନିବ୍ବଚନଂ କାରିତୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଯସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ଦୁକ୍ଖିତଂ କରୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଲୋକତୋତି ସତ୍ତଲୋକହେତୁ। ଲୋକିଯନ୍ତି ପୱତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପୁଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞାନି ତବ୍ବିପାକୋ ଚାତି ଲୋକୋ। ଲୋକଧାତୁ ଣ। ଅଥ ୱା କୁସଲାଦୀନି ଲାତି ଗଣ୍ହାତୀତି ଲୋକୋ। ଲାଧାତୁ ଓକପଚ୍ଚଯୋ। ସତ୍ତ ଲୋକୋୱ ଲବ୍ଭତି। ଧିତିମା ଅଞ୍ଜଞ୍ଜଧାରକୋ ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ସଂସାରୱଟ୍ଟେ ନିମୁଗ୍ଗାନଂ ସତ୍ତାନମନୁଦଯାଯ ସଂସାରୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖତୋ ପମୋଚେତୁକାମୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟାନି ଅତିଦୁକ୍କରାନି ସମତିଂସପାରମିଯୋ ପଞ୍ଚ ମହା ପରିଚ୍ଚାଗେ ଚ କରୋନ୍ତୋ ସତ୍ତଲୋକହେତୁ କାଯିକଂ ଚେତସିକଂ ସଂସାରୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖଂ ଅନୁଭୱସୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତନ୍ତି ତାଦିସଂ ବୁଦ୍ଧଂ। ୱନ୍ଦେତି ୱନ୍ଦାମି।

ନରଦେୱମଙ୍ଗଲନ୍ତି ନରଦେୱାନଂ ମଙ୍ଗଲଭୂତଂ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ତୋ। ନିରଯଂ ନେତି ପାପୁଣାତୀତି ନରୋ, ମନୁସ୍ସୋ। ନିଧାତୁ ପାପୁନନେ ଅରୋ। ଅରିଯମନୁସ୍ସୋ ପନ ଭୂତପୁବ୍ବଗତିକ ନଯେନ ନରୋ ନାମାତି। ଅଥ ୱା ସେଟ୍ଠଭାୱଂ ନେତୀତି ନରୋ, ଉତ୍ତମଂ ପଦଞ୍ଜଂ ନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିମାନୱତ୍ଥୁଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ଜେଟ୍ଠଭାୱଂ ନେତୀତି ନରୋ। ପୁତ୍ତଭାତୁଭୂତୋପି ହି ପୁଗ୍ଗଲୋ ମାତୁଜେଟ୍ଠଭଗିନୀନଂ ପିତୁଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତି, ପଗେୱ ଭତ୍ତୁଭୂତୋ ଇତରାସନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗମହାଟୀକାଯଂ ପନ ନରତୀତି ନରୋ, ପୁରିସୋ। ଯଥା ହି ପଠମପକତିଭୂତୋ ସତ୍ତୋ ଇତରାଯ ପକତିଯା ସେଟ୍ଠଟ୍ଠେନ ପୁରିଉଚ୍ଚେ ଠାନେ ସେତି ପୱତ୍ତତୀତି ପୁରିସୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ନଯନଟ୍ଠେନ ନରୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପୁତ୍ତଭାତୁ ଭୂତୋପି ହି ପୁଗ୍ଗଲୋ ମାତୁଜେଟ୍ଠଭଗିନୀନଂ ପିତୁଠାନେ ତିଟ୍ଠତି। ପଗେୱ ଇତରା ଇତରାସନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ଇଧ ପନ ନରନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତମ୍ପି ୱିସେସେନ ପୁରିସନରନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଯତି ପଧାନନଯେନ ଗହଣସ୍ସ ଯୁତ୍ତତ୍ତା। ଦିବ୍ବନ୍ତି କାମଗୁଣ ଝାନାଭିଞ୍ଞାଚିତ୍ତିସ୍ସରିଯାଦୀହି କୀଳନ୍ତୀତି ଦେୱା। ଦିୱୁଧାତୁ ଣ। ଅଥ ୱା ସରୀରାଲଙ୍କାରଜୁତିଯା ଦିବ୍ବନ୍ତୀତି ଦେୱା। ଦେୱା ଚ ନାମ ତିୱିଧା ହୋନ୍ତି ସମ୍ମୁତିଦେୱା, ଉପପତ୍ତିଦେୱା, ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱା ଚାତି। ତତ୍ଥ ମହାସମ୍ମତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଲୋକେନ ଦେୱାତି ସମ୍ମତତ୍ତା ରାଜାନୋ ଦେୱିଯୋ ରାଜକୁମାରା ଚ ସମ୍ମୁତିଦେୱା ନାମ। ଦେୱଲୋକେ ଉପପନ୍ନା ଉପପତ୍ତିଦେୱା ନାମ। ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଖୀଣାସୱା ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱା ନାମ। ଇଧ ପନ ଉପପତ୍ତିଦେୱା ଅଧିପ୍ପେତା।

ମଙ୍ଗଲନ୍ତି ମଙ୍ଗଲଭୂତଂ। ତନ୍ତିପଦେ ୱିସେସନଂ। ମଙ୍ଗନ୍ତି ୱଡ୍ଢନ୍ତି ସବ୍ବସମ୍ପତ୍ତୀହି ସତ୍ତାନଂ ଏତେନାତି ମଙ୍ଗଲୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ମଙ୍ଗଲ ଧାତୁ ୱଡ୍ଢନେ ଅଲୋ। ଅଥ ୱା ମଙ୍ଗଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପାପଂ, ତଂ ୱେନେଯ୍ୟାନଂ ଦେସନାଯ ଲୁନାତି ଛିନ୍ଦତୀତି ମଙ୍ଗଲୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ମଙ୍ଗସଦ୍ଦୂପପଦଲୁଧାତୁ କ୍ୱି। ନରା ଚ ଦେୱା ଚ ନରଦେୱା, ତେସଂ ମଙ୍ଗଲୋ ନରଦେୱମଙ୍ଗଲୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ପନ ମନୁସ୍ସଦେୱବ୍ରହ୍ମାନଂ ପୂଜନୀଯତ୍ତା ଚ ସଙ୍ଖେ, ଚକ୍କଂ, ପୁଣ୍ଣକୁମ୍ଭୋ, ଗରା, ସିରୀ, ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ, ଅଙ୍କୁସୋ, ଧଜଂ, ସୋୱତ୍ତିକଞ୍ଚାତି ଅଟ୍ଠହି ଲୋକିଯମଙ୍ଗଲେହି ସେଟ୍ଠତ୍ତା ଉତ୍ତମତ୍ତା ଚ ମଙ୍ଗଲୋ ନାମାତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନରଦେୱମଙ୍ଗଲନ୍ତି ଥୋମେତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ଧିତିମା ସମାଧିୱନ୍ତୋ ଅଞ୍ଜଞ୍ଜଧାରକୋ ଅରହତ୍ତଫଲଧାରକୋ ଅରହତ୍ତଫଲସେ ତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରେନ୍ତୋ ୱା, ଯୋ ଯାଦିସୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ସଂସାରେ ସଂସାରୱଟ୍ଟେ, କାଯିକଂ କାଯେ ପୱତ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ଚେତସି ପୱତ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ, ଲୋକତୋ ଲୋକହେତୁ, ଅନୁଭୋସି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଅଭୱସି ଅୱେଦଯି, ନରଦେୱମଙ୍ଗଲଂ ନରଦେୱାନଂ ମଙ୍ଗଲଭୂତଂ, ତଂ ତାଦିସଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ୱନ୍ଦେ ୱନ୍ଦାମୀତି।

ତତିଯୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୪।

ବାତ୍ତିଂସତିଲକ୍ଖଣଚିତ୍ରଦେହଂ,

ଦେହଜ୍ଜୁତିନିଗ୍ଗତପଜ୍ଜଲନ୍ତଂ;

ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲଗୁଣୋଘଵିନ୍ଦଂ,

ଵନ୍ଦେ ମୁନିମନ୍ତିମଜାତିଯୁତ୍ତଂ।

୪। ଏଵଂ ତତିଯଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନତ୍ୱା ଇଦାନି ବାତ୍ତିଂସତିଲକ୍ଖଣଚିତ୍ରଦେହନ୍ତ୍ୟାଦୀହି ଛହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ମୁନିନୋ ଵନ୍ଦିତୁକାମୋ ବାତ୍ତିଂସତି ଲକ୍ଖଣ ଚିତ୍ର ଦେହ ନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ତ ଜ ଜ ଗଣ ଗରୁଦ୍ୱଯ ଯୁତ୍ତତ୍ତା ଏକାଦସକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ଉପଟ୍ଠିତା ଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ଵୁତ୍ତୋଦଯେ ତ୍ଜା ଜ୍ଗା ଗରୁନାଯମୁପଟ୍ଠିତା ସା’’ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ତ୍ଜା ତଜଗଣା ଚ ଜ୍ଗାଜଗଣଗରୂ ଚ ଗରୁନା ପାଦନ୍ତଗରୁନା ଚେ ଯୁତ୍ତା, ସା ଅଯଂ ଗାଥା ଉପଟ୍ଠିତା ନାମାତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଏକ ଗରୁକେ ସତିପି ଦ୍ୱିଗରୁକେପି ଲକ୍ଖଣସମାନତ୍ତା ଉପଟ୍ଠିତା ଗାଥା ନାମାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ତତ୍ଥ ବାତ୍ତିଂସତି ଲକ୍ଖଣ ଚିତ୍ର ଦେହନ୍ତି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ଵିଚିତ୍ରଂ ସରୀରଵନ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଦ୍ୱୀହି ଅଧିକଂ ତିଂସଂ ବାତ୍ତିଂସତି। ଦ୍ୱିସଦ୍ଦସ୍ସ ବାଦେସୋ। ଲକ୍ଖିଯତି ଲକ୍ଖିତବ୍ବଂ ବୁଦ୍ଧସରୀରଂ ଏତେନାତି ଲକ୍ଖଣଂ। ଦିହତି ଉପଚଯତି ଵଡ୍ଢତି ଵା ଏତ୍ଥ କୁସଲା କୁସଲନ୍ତି ଦେହଂ, ସରୀରଂ। ଦିହଧାତୁ ଉପଚଯେ ଵଡ୍ଢନେ ଵା ଣ। ବାତ୍ତିଂସତି ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ଚିତ୍ରଂ ଵିଚିତ୍ରଂ ଦେହଂ ସରୀରଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ବାତ୍ତିଂସତିଲକ୍ଖଣଚିତ୍ରଦେହୋ, ମୁନି ଲବ୍ଭତି।

ଇଦଂ ପନେତ୍ଥ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣସରୂପସ୍ସ ସଙ୍ଖେପ ଦସ୍ସନଂ। ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ ଚ, ଆଯତପଣ୍ହି, ଦୀଘଙ୍ଗୁଲି, ମୁଦୁତ ଲୁଣହତ୍ଥପାଦୋ, ଜାଲହତ୍ଥପାଦୋ, ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ, ଏଣିଜଙ୍ଘୋ, ଠିତକୋଵ ଅନୋନମନ୍ତୋ ଉଭୋହି ପାଣିତଲେହି ଜାଣୁ କାନି ପରିମସତି ପରିମଜ୍ଜତି, କୋସୋହିତଵତ୍ଥଗୁଯ୍ହୋ, ସୁଵଣ୍ଣ ଵଣ୍ଣୋ କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭତ୍ତଚୋ, ସୁଖୁମଚ୍ଛଵୀ, ଏକେକଲୋମୋ, ଉଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ, ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗତ୍ତୋ, ସତ୍ତୁସ୍ସଦୋ, ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧ କାଯୋ, ଚିତନ୍ତରଂସୋ, ନିଗ୍ରୋଧପରିମଣ୍ଡଲୋ, ସମଵଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ, ରସଗ୍ଗରସୀ, ସୀହହନୁ, ଚତ୍ତାଲୀସଦନ୍ତୋ, ସମଦନ୍ତୋ, ଅଵିରଳଦନ୍ତୋ, ସୁସୁକ୍କଦାଠୋ, ପହୂତଜିଵ୍ହୋ, ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋ କରଵୀକଭାଣି, ଅତିନୀଲନେତ୍ତୋ, ଗୋପଖୁମୋ, ଉଣ୍ଣା ଭମୁ କନ୍ତରେ ଜାତୋ, ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ ଚାତି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସଵିଧାନି ହୋନ୍ତି ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି।

ତେନ ଵୁତ୍ତଂ ପାଥେଯ୍ୟଵଗ୍ଗେ ଲକ୍ଖଣସୁତ୍ତେ ‘‘କତମାନି ତାନି ଭିକ୍ଖଵେ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି, ଯେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଦ୍ୱେ ଗତିଯୋ ଭଵନ୍ତି, ଅନଞ୍ଞା। ସଚେ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାଵସତି ରାଜା ହୋତି ଚକ୍କଵତ୍ତି...ପେ... ସଚେ ଖୋପନ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜତି, ଅରହଂ ହୋତି ସମ୍ମା ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକେ ଵିଵଟଚ୍ଛଦୋ ୧। ଇଧ ଭିକ୍ଖଵେ ମହା ପୁରିସୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ ହୋତି। ଯମ୍ପି ଭିକ୍ଖଵେ ମହା ପୁରିସୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ ହୋତି। ଇଦମ୍ପି ଭିକ୍ଖଵେ ମହା ପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ଭଵତି ୨। ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖଵେ ମହାପୁରିସସ୍ସ ହେଟ୍ଠାପାଦତଲେସୁ ଚକ୍କାନି ଜାତାନି ହୋନ୍ତି ସହସ୍ସାରାନି ସନେମିକାନି ସନାଭିକାନି ସବ୍ବା କାରପରିପୂରାନି। ଇଦମ୍ପି ଭିକ୍ଖଵେ ମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସ ଲକ୍ଖଣଂ ଭଵତି ୩। ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖଵେ ମହାପୁରିସୋ ଆଯତପଣ୍ହୀ ହୋତି ୪। ଦୀଘଙ୍ଗୁଲୀ ହୋତି ୫। ମୁଦୁତଲୁଣ ହତ୍ଥପାଦୋ ହୋତି ୬। ଜାଲହତ୍ଥପାଦୋ ହୋତି ୭। ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ ହୋତି ୮। ଏଣିଜଙ୍ଘୋ ହୋତି ୯। ଠିତକୋଵ ଅନୋନମନ୍ତୋ ଉଭୋହି ପାଣିତଲେହି ଜାଣୁକାନି ପରିମସତି ପରିମଜ୍ଜତି ୧୦। କୋସୋହିତଵତ୍ଥଗୁଯ୍ହୋ ହୋତି ୧୧। ସୁଵଣ୍ଣଵଣ୍ଣୋ କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭତ୍ତଚୋ ୧୨। ସୁଖୁମଚ୍ଛଵୀ ହୋତି ସୁଖୁମତ୍ତା ଛଵିଯା ରଜୋଜଲ୍ଲଂ କାଯେ ନ ଉପଲିମ୍ପତି ୧୩। ଏକେକଲୋମୋ ହୋତି, ଏକେକାନି ଲୋମାନି ଲୋମକୂପେସୁ ଜାତାନି ୧୪। ଉଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ ହୋତି। ଉଦ୍ଧଗ୍ଗାନି ଲୋମାନି ଜାତାନି ନୀଲାନି ଅଞ୍ଜନଵଣ୍ଣାନି କୁଣ୍ଡଲା ଵତ୍ତାନି ପଦକ୍ଖିଣାଵତ୍ତକଜାତାନି ୧୫। ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗତ୍ତୋ ହୋତି ୧୬। ସତ୍ତୁସ୍ସଦୋ ହୋତି ୧୭। ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧ କାଯୋ ହୋତି ୧୮। ଚିତନ୍ତରଂସୋ ହୋତି ୧୯। ନିଗ୍ରୋଧପରିମଣ୍ଡଲୋ ହୋତି, ଯାଵତକ୍ଵସ୍ସ ବ୍ଯାମୋ, ତାଵ ତକ୍ଵସ୍ସ କାଯୋ ୨୦। ସମଵଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ ହୋତି ୨୧। ରସଗ୍ଗ ସଗ୍ଗୀ ହୋତି ୨୨। ସୀହହନୁ ହୋତି ୨୩। ଚତ୍ତାଲୀସଦନ୍ତୋ ହୋତି ୨୪। ସମଦନ୍ତୋ ହୋତି ୨୫। ଅଵିରଳଦନ୍ତୋ ହୋତି ୨୬। ସୁସୁକ୍କଦାଠୋ ହୋତି ୨୭। ପହୂତଜିଵ୍ହୋ ହୋତି ୨୮। ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋ ହୋତି କରଵୀକଭାଣି ୨୯। ଅତିନୀଲନେତ୍ତୋ ହୋତି ୩୦। ଗୋପଖୁମୋ ହୋତି ୩୧। ଉଣ୍ଣା ଭମୁକନ୍ତରେ ଜାତା ହୋତି ଓଦାତା ମୁଦୁତୂଲ ସନ୍ନିଭା। ଯମ୍ପି ଭିକ୍ଖଵେ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଉଣ୍ଣା ଭମୁକନ୍ତରେ ଜାତା ହୋତି ଓଦାତା ମୁଦୁତୂଲସନ୍ନିଭା। ଇଦମ୍ପି ଭିକ୍ଖଵେ ମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ଭଵତି ୩୨। ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖଵେ ମହାପୁରିସୋ ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ ହୋତି। ଯମ୍ପି ଭିକ୍ଖଵେ ମହାପୁରିସୋ ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ ହୋତି। ଇଦମ୍ପି ଭିକ୍ଖଵେ ମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ଭଵତି। ଇମାନି ଖୋ ତାନି ଭିକ୍ଖଵେ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସସ୍ସ ମହାପୁରିସ ଲକ୍ଖଣାନୀ’’ତି। ଏତେସଂ ପନ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନଂ ଅତ୍ଥୋ ପଚ୍ଛା ଆଵିଭଵିସ୍ସତୀତି।

ଦେହଜ୍ଜୁତିନିଗ୍ଗତପଜ୍ଜଲନ୍ତନ୍ତି ଭଗୱତୋ ରୂପକାଯତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତେହି ଛବ୍ବଣ୍ଣରଂସୀସଙ୍ଖାତେହି ଓଭାସେହି ପରିସମନ୍ତତୋ ୱିଜ୍ଜୋତୱନ୍ତଂ। ଜୱତି ଦିବ୍ବତୀତି ଜୁତି। ଜୁଧାତୁତି। ନିଗଚ୍ଛତି ନିଚ୍ଛରତୀତି ନିଗ୍ଗତା, ରସ୍ମି। ନିପୁବ୍ବଗମୁଧାତୁ ତ। ପକାରେନ ଜଲତେ ଦିବ୍ବତେ ପଜ୍ଜଲନ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଦେହନିଗ୍ଗତଜୁତୀତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ପଦୱିପରିଯାଯେନ ଦେହଜ୍ଜୁତିନିଗ୍ଗତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ଦେହତୋ ନିଗ୍ଗତା ଜୁତୀତି ସମାସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଦେହତୋ ରୂପକାଯତୋ ନିଗ୍ଗତେହି ନିଚ୍ଛରେହି ଜୁତୀହି ରଂସୀହି ପଜ୍ଜଲନ୍ତଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ଦେହଜ୍ଜୁତି ନିଗ୍ଗତପଜ୍ଜଲନ୍ତୋ, ମୁନି ଲବ୍ଭୂତି। ମୁନିନୋ ହି ପୁରତ୍ଥିମକାଯତୋ ଛବ୍ବଣ୍ଣରସ୍ମିଯୋ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅସୀତିହତ୍ଥଟ୍ଠାନଂ ଅଗ୍ଗ ହେସି। ପଚ୍ଛିମକାଯତୋ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥତୋ ୱାମହତ୍ଥତୋ ଛବ୍ବଣ୍ଣା ରସ୍ମିଯୋ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅସୀତିହତ୍ଥଟ୍ଠାନଂ ଅଗ୍ଗହେସି। ଉପରି କେସନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସବ୍ବକେସୱଟ୍ଟେହି ମୋରଗୀୱୱଣ୍ଣା ରସ୍ମି ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଗଗନତଲେ ଅସୀତିହତ୍ଥଟ୍ଠାନଂ ଅଗ୍ଗହେସି। ହେଟ୍ଠାପାଦତଲେହି ପୱାଳୱଣ୍ଣା ରସ୍ମି ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଘନପଥୱିଯଂ ଅସୀତିହତ୍ଥଟ୍ଠାନଂ ଅଗ୍ଗହେସି, ଏୱଂ ସମନ୍ତା ଅସୀତିହତ୍ଥମତ୍ତଂ ଠାନଂ ଛବ୍ବଣ୍ଣା ବୁଦ୍ଧରସ୍ମିଯୋ ୱିଜ୍ଜୋତମାନା ୱିପ୍ଫନ୍ଦମାନା କଞ୍ଚନଦଣ୍ଡଦୀପିକାହି ନିଚ୍ଛରିତ୍ୱା ଆକାସଂ ପକ୍ଖନ୍ଦଜାଲା ୱିଯ ଚତୁଦ୍ଦୀପିକ ମହାମେଘତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତୱିଜ୍ଜୁଲତା ୱିଯ ୱିଧାୱିଂସୁତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତସ୍ମା ଦେହଜ୍ଜୁତିନିଗ୍ଗତପଜ୍ଜଲନ୍ତନ୍ତି ଥୋମେତୀତି।

ପଞ୍ଞାଧିତି ସୀଲ ଗୁଣୋଘୱିନ୍ଦନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଞ୍ଞାତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତ ଞାଣଂ। ଧିତୀତି ଝାନମଗ୍ଗଫଲସମ୍ପଯୁତ୍ତସମାଧି। ସୀଲନ୍ତି ପଚ୍ଚେକ ବୁଦ୍ଧାରିଯସାୱକେହି ଅସାଧାରଣଂ ସୁୱିସୁଦ୍ଧଂ ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଂ। ଓଘନ୍ତି ସମୂହଂ। ୱିନ୍ଦନ୍ତି ଲଦ୍ଧଂ। ପକାରେନ ଯଥାସଭାୱଂ ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ୱା ଜାନାତି ପଟିୱିଜ୍ଝତୀତି ପଞ୍ଞା। ସବ୍ବଞ୍ଞୁତ ଞାଣଂ। ପପୁବ୍ବଞାଧାତୁ ଅ। ସା ପନେସା ପଜାନନଲକ୍ଖଣା ପଟିୱେଧଲକ୍ଖଣା ଓଭାସନଲକ୍ଖଣା ଚ, ୱିସଯୋଭାସ ରସା, ଅସମ୍ମୋହପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନା, ସମାଧିପଦଟ୍ଠାନା। ଧିତିସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ସୀଲତୀତି ସୀଲଂ। କାଯୱଚୀକମ୍ମାନି ସମ୍ମା ଦହତି ସମ୍ମା ଠପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ସୀଲତି ସମାଧିଯତି କାଯକମ୍ମାଦୀନଂ ସୁସିଲ୍ୟ ଭାୱେନ ନ ୱିପ୍ପକିରତୀତି ସୀଲଂ, ସୀଲନ୍ତି ସମାଦହନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ ଏତେନାତି ୱା ସୀଲଂ, ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଂ। ସୀଲଧାତୁ ଅ। ଇଦଂ ପନ ପତିଟ୍ଠାପନଲକ୍ଖଣଂ, ଦୁସ୍ସିଲ୍ୟୱିଦ୍ଧଂସନରସଂ ଅନୱଜ୍ଜରସଂ ୱା, ସୋଚେଯ୍ୟପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ, ହିରିଓତ୍ତପ୍ପପଦଟ୍ଠାନଂ। ଗୁଣସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ଉହନତି ସମୂହଂ କରୋତି ଏତ୍ଥ ଅୱଯୱନ୍ତି ଓଘୋ, ସମୂହୋ। ଉପୁବ୍ବହନଧାତୁ ଣ। ଉସ୍ସ ଓ। ହନସ୍ସ ଘୋ। ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକାଯଂ ପନ “ଅୱଯୱଂ ବ୍ୟପିଯତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଓଘୋ”ତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱିନ୍ଦନଂଲଭନଂ ୱିନ୍ଦଂ, ୱିନ୍ଦିଯିତ୍ଥ ଲବ୍ଭିତ୍ଥାତି ୱା ୱିନ୍ଦଂ, ପଞ୍ଞା ଚ ଧିତି ଚ ସୀଲଞ୍ଚ ତଂ ଗୁଣଞ୍ଚାତି ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲଗୁଣା, ତେସଂ ଓଘୋ ସମୂହୋତି ତଥା, ତଂ ୱିନ୍ଦଂ ଲଭନଂ ଯସ୍ସାତି ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲଗୁଣୋଘୱିନ୍ଦୋ, ମୁନି । ଅଥ ୱା ୱିନ୍ଦଂ ଲଭିତବ୍ବଂ ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲଗୁଣୋଘଂ ଯେନାତି ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲଗୁଣୋଘୱିନ୍ଦୋ। ତତିଯାବହୁବ୍ବୀହି ସମାସୋଯଂ। ୱିନ୍ଦାନଂ ଲଭିତବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲ ସଙ୍ଖାତାନଂ ଗୁଣାନଂ ସମୂହୋ ଅତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ।

ୱନ୍ଦେତି ଅହଂ ୱନ୍ଦାମି। ମୁନିନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଂ। ମୁନାତି ଜାନାତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦତି ୱା ହିତାହିତନ୍ତି ମୁନି, ବୁଦ୍ଧୋ। ମୁନଧାତୁ ଞାଣେ ଇ। ଅଥ ୱା ମୁନାତି ଜାନାତି ଉଭୋ ଅତ୍ଥେତି ମୁନି, ଖନ୍ଧାଦି ଲୋକେ ତୁଲଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ମିନନ୍ତୋ ୱିଯ ଇମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଖନ୍ଧା ଇମେ ବାହିରାତିଆଦିନା ନଯେନ ଇଧଲୋକତ୍ଥଞ୍ଚ ପରଲୋକତ୍ଥଞ୍ଚ ଭଗୱା ଜାନାତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ପନେସ ଅଗାରିଯମୁନି, ଅନାଗାରିଯମୁନି, ସେଖମୁନି, ଅସେଖମୁନି, ପଚ୍ଚେକମୁନି, ମୁନିମୁନି ଚାତି ଅନେକୱିଧୋ। ତତ୍ଥ ଅଗାରିଯମୁନୀତି ଗିହିପି ଆଗତଫଲୋ ୱିଞ୍ଞାତସାସନୋ। ଅନାଗାରିଯମୁନୀତି ତଥାରୂପୋୱ ପବ୍ବଜିତୋ। ସେଖମୁନୀତି ସତ୍ତ ସେକ୍ଖା। ଅସେଖମୁନୀତି ଖୀଣାସୱୋ। ପଚ୍ଚେକମୁନୀତି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ। ମୁନିମୁନୀତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ତେସୁ ପନ ଇଧ ମୁନିମୁନି ଅଧିପ୍ପେତୋ, ତଂ ମୁନିଂ। ଅନ୍ତିମଜାତିଯୁତ୍ତନ୍ତି ଅନ୍ତିମେନ ଚରିମଭୱେନ ଯୁତ୍ତଂ। ଅୱସାନଂ ଅମତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅନ୍ତଂ। ଅମଧାତୁ ତ। ମସ୍ସ ନୋ। ଅନ୍ତେ ଭୱୋ ଅନ୍ତିମୋ, ଚରିମଭୱୋ। ଜାନନଂ ନିବ୍ବତ୍ତନଂ ଜାତି, ଖନ୍ଧାନଂ ପୱତ୍ତି। କମ୍ମେନ ଜନିଯତି ନିବ୍ବତ୍ତିଯତୀତି ୱା ଜାତି। ଉପପତ୍ତିଭୱୋ ଲବ୍ଭୂତି। ଜାନିଧାତୁତି। ଧାତ୍ୱନ୍ତ ଲୋପୋ। ଅନ୍ତିମଜାତିଯା ଯୁତ୍ତୋତି ଅନ୍ତିମଜାତିଯୁତ୍ତୋ, ମୁନି। ଆଯତିଞ୍ହି ତୀସୁ ଭୱେସୁ ପଟିସନ୍ଧିଜନକାନଂ ସବ୍ବ କିଲେସାନଂ ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କେଯେୱ ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗେନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦିତତ୍ତା ଭଗୱତୋ ଅନାଗତେ ପୁନବ୍ଭୱୋ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ଅଯଂ ଅରିଯଜାତି ପଚ୍ଛିମତ୍ତଭାୱଯୁତ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପୱତ୍ତନସୁତ୍ତେ –

“ଞାଣଞ୍ଚ ମେଦସ୍ସନଂ ଉଦପାଦି, ଅକୁପ୍ପାମେ ୱିମୁତ୍ତି, ଅଯମନ୍ତିମା ଜାତି, ନତ୍ଥିଦାନି ପୁନବ୍ଭୱୋ”ତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ବାତ୍ତିଂସତିଲକ୍ଖଣଚିତ୍ରଂ ଦେହଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ୱିଚିତ୍ରଂ ରୂପକାଯୱନ୍ତଂ, ଦେହଜ୍ଜୁତିନିଗ୍ଗତ ପଜ୍ଜଲନ୍ତଂ ରୂପକାଯତୋ ନିଗ୍ଗତେହି ଛବ୍ବଣ୍ଣରଂ ସୀହି ପରିସମନ୍ତତୋ ୱିଜ୍ଜୋତୱନ୍ତଂ, ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲଗୁଣୋ ଘୱିନ୍ଦଂ ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲସଙ୍ଖେତାନଂ ଗୁଣାନଂ ସମୂହଂ ଲଭନୱନ୍ତଂ, ୱିନ୍ଦିତବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞାଧିତିସୀଲସଙ୍ଖାତାନଂ ଗୁଣାନଂ ସମୂହୱନ୍ତଂ ୱା, ଅନ୍ତିମଜାତିଯୁତ୍ତଂ ଚରିମଭୱେନ ଚରିମତ୍ତଭାୱେନ ୱା ଯୁତ୍ତଂ ମୁନିଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ସକ୍କଚ୍ଚଂ ୱନ୍ଦେ ୱନ୍ଦାମୀତି।

ଚତୁତ୍ଥଓନ୍ଦନଗାଥାଓଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫।

ପାତୋଦଯଂ ବାଲଦିଓାକରଂଓ,

ମଜ୍ଝେ ଯତୀନଂ ଲଲିତଂ ସିରୀହି;

ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁସଙ୍କାସମୁଖଂ ଅନେଜଂ,

ଓନ୍ଦାମି ସଜ୍ଞଞ୍ଞୁମହଂ ମୁନିନ୍ଦଂ।

୫। ଏଓଂ ଚତୁତ୍ଥଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧଂ ଓନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ସିରୀହି ଲଲିତନ୍ତ୍ୟାଦୀହି ଚତୂହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ଓନ୍ଦିତୁକାମୋ ପାତୋଦଯନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ତ ତ ଜ ଗଣଦ୍ୱିଗରୁହି ଯୁତ୍ତା ଏକାଦସକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ଇନ୍ଦଓଜିରା ଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଓୁତ୍ତଞ୍ହି ଓୁତ୍ତୋଦଯେ ‘‘ଇନ୍ଦାଦିକା ତା ଓଜିରା ଜଗାଗୋ’’ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ, ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ତା ଦ୍ୱେତ ଗଣା ଚ ଜଗା ଜଗଣ ଗରୁ ଚ ଗୋ ଗରୁ ଚ ଚେ ଭଓନ୍ତି, ସା ଇନ୍ଦା ଦିକା ଇନ୍ଦସଦ୍ଦଆଦିକା ଓଜିରା ଓଜିରାଗାଥା ନାମାତି।

ତତ୍ଥ ପାତୋଦଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପାତୋ ଉଦଯନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ। ପଗେ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯେ ପାଚୀନଲୋକଧାତୁତୋ ଉଗ୍ଗତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାତୋ ପଗେ ପାଚୀନଲୋକଧାତୁତୋ ଉଦେତି ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତୀତି ପାତୋଦଯୋ, ସୂରିଯୋ। ପାତୋପୁବ୍ବ ଉଦଧାତୁ ଉଗ୍ଗମନେ ଅଯୋ, ତଂ ପାତୋଦଯଂ। ବାଲଦିଓା କରଂଓାତି ବାଲଦିଓାକରଂ ଇଓାତିପଦଚ୍ଛେଦୋ। ବାଲଦିଓାକରଂ ଓାତି ନିଗ୍ଗତାଭିନଓସୂରିଯଂ ଓିଯ। ଏତ୍ଥ ଚ ବାଲୋତି ସମ୍ପତି ଜାତୋ ତରୁଣଦାରକୋ ପୋତକୋ ଓା। ସୋ ହି ବଲତି ଅସ୍ସସିତପସ୍ସସିତମତ୍ତେନ ଜୀଓତି ନ ସେଟ୍ଠେନ ପଞ୍ଞାଜୀଓିତେନାତି ବାଲୋ, ତରୁଣଦାରକୋ। ବଲଧାତୁ ପାଣନେ ଜୀଓାଯଂ ଓା। ସୂରିଯରଂସିନା ଦିଓତି ଦିବ୍ବତୀତି ଦିଓା। ଦିଓୁଧାତୁ ଅ। ଅଥ ଓା ଦୀଯତି ଖୀଯତି ଅନ୍ଧକାରୋ ଏତେନାତି ଦିଓା। ଦୀଧାତୁ ଖଯେ ଅ, ଓାଗମୋ। ତଂ କରୋତୀତି ଦିଓାକରୋ, ଦିଓା ଦିଓସେ ଓା କରୋ ଆଭା ଯସ୍ସାତି ଦିଓାକରୋ, ସୂରିଯୋ। ବାଲସଦିସୋ ଦିଓାକରୋ ବାଲଦିଓାକରୋ। ଅଥ ଓା ବାଲୋ ଇଓ ଦିଓାକରୋତି ବାଲଦିଓାକରୋ, ନଓୁଗ୍ଗତସୂରିଯୋ। ସୋ ପନ ଆକାସେ ନକ୍ଖତ୍ତତାରାନଂ ମଜ୍ଝେ ସହସ୍ସରଂସୀହି ଲଲତି ଓିଲାସତି ଓିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଯତୀନନ୍ତି ଭିକ୍ଖୂନଂ। ତେ ହି ଯତନ୍ତି ଉଟ୍ଠହନ୍ତି ଘଟନ୍ତି ଓାଯମନ୍ତି କୁସଲେ ଧମ୍ମେତି ଯତୀତି ଓୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଯତ ଧାତୁ ପତିଯତନେ ଓାଯାମେ ଓା ଇ। ଅଥ ଓା ଯମନ୍ତି ଉପରମନ୍ତି ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେତି ଯତୀତି ଓୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଯମୁଧାତୁ ଉପରମେ ଇ। ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ତେସଂ ଯତୀନଂ। ଲଲିତନ୍ତି ଓିଲାସିତଂ। ଲଲତି ଓିଲାସେତୀତି ଲଲିତୋ, ମୁନି। ଲଲଧାତୁ ଓିଲାସେ ତ। ତଂ। ସିରୀହୀତି ଭଗଓତୋ କାଯଙ୍ଗସୋଭଗ୍ଗପତ୍ତେହି ସିରୀହି, ବାତ୍ତିଂସଲକ୍ଖଣାସୀତ୍ଯା ନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଛବ୍ବଣ୍ଣରଂସୀସଙ୍ଖାତେହି ସମ୍ପତ୍ତିସିରୀହି ଓା। କତପୁଞ୍ଞେ ନିସ୍ସଯତୀତି ସିରୀ। ସିଧାତୁ ସେଓାଯଂ ରପଚ୍ଚଯୋ ଇତ୍ଥି ଲିଙ୍ଗଜୋତକଈପଚ୍ଚଯୋ ଚ। କତପୁଞ୍ଞେହି ସେଓିଯତୀତି ଓା ସିରୀ, ସମ୍ପତ୍ତି। ମୂଲଟୀକାଯଂ ପନ ‘‘ସିରୀତି ପଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞାନ ମେତଂ ଅଧିଓଚନ’’ନ୍ତି ଓୁତ୍ତଂ। ଯତୀନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ମଜ୍ଝେ ସିରୀହି ଲଲିତଂ ଓିଲାସିତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଇଦଂ ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି, ଯଥା ପାତୋ ଉଦିତୋ ଉଗ୍ଗତୋ ସୂରିଯୋ ଆକାସେ ନକ୍ଖତ୍ତତାରାନଂ ମଜ୍ଝେ ସହସ୍ସରଂସୀହି ଲଲତି ଓିଲାସତି, ଏଓଂ ମୁନି ଲୋକେ ଯତୀନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ମଜ୍ଝେ ବାତ୍ତିଂସଲକ୍ଖଣା ସୀତ୍ୟାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଛବ୍ବଣ୍ଣରଂସୀହି ଅଲଙ୍କତେହି ସରୀରସୋଭଗ୍ଗ ପତ୍ତୀହି ସମ୍ପତ୍ତିସିରୀହି ଲଲତି ଓିଲାସତୀତି।

ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁସଙ୍କାସମୁଖନ୍ତି ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦେନ ସଦିସଂ ଆନନସମ୍ପନ୍ନଂ। ଯଥା ହି ଚନ୍ଦୋ କାଳପକ୍ଖେ ପାଟିପଦଦିଓସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦିନେ ଦିନେ ଉନୋ ହୋତି, ଏଓଂ ନ ମୁନିନୋ ମୁଖଂ ଆନନଂ ଉନଂ। ଭଗଓତୋ ପନ ମୁଖଂ ନିଚ୍ଚଂ ପରିପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲଂ ଓିଯ ଅନୂନଂ ହୁତ୍ୱା ସୋଭତି, ତସ୍ମା ପୁଣ୍ଣସଦ୍ଦେନ ଓିସେସେତ୍ୱା ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁସଙ୍କାସମୁଖନ୍ତି ଥୋମେତି। ସୋଳସକଲେହି ପୂରେତୀତି ପୁଣ୍ଣଂ। ପୂରଧାତୁ ତ, ତସ୍ସ ଣ୍ଣୋ। ଇଦତି ନକ୍ଖତ୍ତତାରାନଂ ଇସ୍ସରିଯଂ କରୋତୀତି ଇନ୍ଦୁ, ଇଦିଧାତୁ ଇସ୍ସରିଯଂ ଉ। ପୁଣ୍ଣଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ଇନ୍ଦୁ ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁ, ଚନ୍ଦୋ। ସଙ୍କାସନ୍ତି ସଦିସଂ। ସଙ୍କାସସଦ୍ଦୋ ହି ଉପମାଓାଚକୋ ନିପାତୋ। ଓୁତ୍ତଞ୍ହି

ସୁବୋଧାଲଙ୍କାରେ –

‘‘ଇୱାଦି ଇୱ ୱା ତୁଲ୍ୟ, ସମାନନିଭସନ୍ନିଭା;

ଯଥା ସଙ୍କାସ ତୁଲିତ, ପ୍ପକାସ ପଟିରୂପକା’’ତ୍ୟାଦି।

ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦଂ ୱିଯ ମୁଖତି ସୋଭତୀତି ମୁଖଂ, ଆନନଂ। ମୁଖଧାତୁ ଅ। ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁନା ସଙ୍କାସଂ ସଦିସଂ ମୁଖଂ ଆନନଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁସଙ୍କାସମୁଖୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ତଂ। ମୁନିନ୍ଦସ୍ସ ପନ ପୁଣ୍ଣ ଚନ୍ଦସ୍ସ ସହସ୍ସରଂସୀହି ସସ୍ସିରିକୋ ୱିଯ ଭିକ୍ଖୂନଂ ମଜ୍ଝେ ବାତ୍ତିଂସ ମହାପୁରିସ ଲକ୍ଖଣାସୀତ୍ୟାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନ ପଟିମଣ୍ଡିତେହି ସିରୀହି ଚ ବ୍ୟାମପ୍ପଭାପରିକ୍ଖିତ୍ତେହି ଆୱେଠଆୱେଠଆ ଯମକାଯମକା ଗୁମ୍ବାଗୁମ୍ବା ହୁତ୍ୱା ୱିନିଚ୍ଛରନ୍ତୀହି ଘନବୁଦ୍ଧରସ୍ମିସଙ୍ଖାତେହି ଅଲଙ୍କିତୋ ସସ୍ସିରିକମୁଖୋ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତସ୍ମା ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁସଙ୍କାସମୁଖନ୍ତି ଥୋମେତି।

ଅନେଜନ୍ତି ନିତ୍ତଣ୍ହଂ। ଲାଭାଲାଭାଦିଂ ପଟିଚ୍ଚ ଏଜତି କମ୍ପତୀତି ଏଜା, ତଣ୍ହା। ଏଜଧାତୁ କମ୍ପନେ ଅ, ନତ୍ଥି ଏଜା ଯସ୍ସାତି ଅନେଜୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମହାନିଦ୍ଦେସପାଠଇଯଂ ‘‘ଲାଭାଲାଭ ଯସାଯସ ନିନ୍ଦାନିନ୍ଦ ସୁଖଦୁକ୍ଖେହି ନ ଇଞ୍ଜତୀତି ଅନେଜୋ, ଭଗୱା ଲବ୍ଭତୀ’’ତି।

ସବ୍ବଞ୍ଞୁନ୍ତି ପଟିୱିଦ୍ଧ ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ। ସଙ୍ଖରୱିକାରଲକ୍ଖଣନିବ୍ବାନ ପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ସବ୍ବଂ ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଜାନାତି ପଟିୱିଜ୍ଝତି ସୀଲେନାତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ସବ୍ବସଦ୍ଦୂପପଦ ଞାଧାତୁ ରୂ। ଏତ୍ଥ ଚ ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖତଧମ୍ମା ସଙ୍ଖରା ନାମ ସକସକପଚ୍ଚଯେହି ସଙ୍ଖରିଯନ୍ତୀତି କତ୍ୱା। ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଦ୍ୱଯଂ ଲହୁତାଦିତ୍ତଯଞ୍ଚ ୱିକାରୋ ନାମ ଚତୂହି ମହାଭୂତେହି ୱିରୂପଂ କରିଯତୀତି କତ୍ୱା। ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଦ୍ୱଯସ୍ସ ଯଥାକ୍କମଂ ଚିତ୍ତଜୱାଯୋଧାତୁ ଚିତ୍ତଜପଥୱୀ ଧାତୂନଂ ୱିସେସଗୁଣତ୍ତା, ଲହୁତାଦିତ୍ତଯସ୍ସ ଚ ଚିତ୍ତୋ ତ୍ୱାହାରଜନିପ୍ଫନ୍ନରୂପାନଂ ୱିସେସଗୁଣତ୍ତା। ଫସ୍ସାଦିଧମ୍ମାନଂ ଫୁସନାଦିଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ ପଥୱୀଧାତ୍ୱାଦୀନଂ କକ୍ଖଠଆଦିଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ, ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆରମ୍ମଣୱିଜାନନଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ, ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସନ୍ତିଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ, ରୂପସ୍ସ ରୁପ୍ପନଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ, ନାମସ୍ସ ନମନଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ, ଅନିଚ୍ଚତାଦିତ୍ତଯାନି ଚ ଉପଚଯାଦିଚତ୍ତାରି ଲକ୍ଖଣରୂପାନି ଚ ଲକ୍ଖଣାନି ନାମ ଲକ୍ଖିଯନ୍ତି ଏତେନ ଲକ୍ଖିତବ୍ବା ଧମ୍ମାତି କତ୍ୱା। ଅସଙ୍ଖତଧାତୁନିବ୍ବାନଂ ନାମ ୱାନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ତଣ୍ହା, ତତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତନ୍ତି କତ୍ୱା। ପରିଚ୍ଛେଦରୂପଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାଦିଘଟପଟାଦଯୋ ସବ୍ବ ୱୋହାରତ୍ଥା ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତି ନାମ ପଞ୍ଞାପିଯତି ପକାରେନ ଞାପିଯତୀତି କତ୍ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ସଙ୍ଖାରନିବ୍ବାନାନି ପରମତ୍ଥଧମ୍ମା ହୋନ୍ତି। ୱିକାରାଦୀସୁ ପନ ୱିକାରଲକ୍ଖଣାନି ପଞ୍ଞତ୍ତିୱିସେସତ୍ତା ୱିସୁଂ ୱୁତ୍ତାନି। ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ୱିନିମୁତ୍ତା ପନ ପରିଚ୍ଛେଦରୂପା ସବ୍ବୱୋହାରତ୍ଥା ପଞ୍ଞତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଅପଦାନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ‘‘ସବ୍ବଂ ଅତୀତାଦିଭେଦଂ ହତ୍ଥାମଲକଂ ୱିଯ ଜାନାତୀତି ସବ୍ବଞ୍ଞୂ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ସବ୍ବଞ୍ଞୁତି ଚ କମସବ୍ବଞ୍ଞୁ, ସକିଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁ, ସତତସବ୍ବଞ୍ଞୂ, ସତ୍ତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁ, ଞାତସବ୍ବଞ୍ଞୁ ଚାତି ପଞ୍ଚୱିଧା ହୋତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁ। ତତ୍ଥ ଯଥାକ୍କମଂ ସବ୍ବଂ ଜାନନଧମ୍ମୋ କମସବ୍ବଞ୍ଞୁ ନାମ। ଏକାୱଜ୍ଜନେନ ଜୱନୱାରେନ ଜାନିତବ୍ବଂ ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ଜାନନଧମ୍ମୋ ସକିଂସବ୍ବଞ୍ଞୁ ନାମ। ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣାଦୀନଂ ନିଯତାରମ୍ମଣତ୍ତଂ ଜାନନଧମ୍ମୋ ସତତସବ୍ବଞ୍ଞୁ ନାମ। ଏକପ୍ପହାରେନ ସବ୍ବଧମ୍ମଂ ଜାନନସମତ୍ଥୋ ଧମ୍ମୋ ସତ୍ତିସବ୍ବଞ୍ଞୁ ନାମ। ଆୱଜ୍ଜନାଭେଦେନ ଜାନିତବ୍ବଂ ସବ୍ବଧମ୍ମଂ ଜାନନଧମ୍ମୋ ଞାତସବ୍ବଞ୍ଞୁ ନାମ। ତେସୁ ଚ ସକିଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ସତ୍ତିସବ୍ବଞ୍ଞୁୱସେନ ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମା ମଗ୍ଗଞାଣାନିଯେୱ। ତଦୱସେସା ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣାନି ହୋନ୍ତି। ତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁଂ।

ମୁନିନ୍ଦନ୍ତି ଏତ୍ଥ ମୁନିସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ମୁନୀନଂ ଇନ୍ଦୋ ଇସ୍ସରୋ ମୁନିନ୍ଦୋ, ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ ଅହଂ ୱନ୍ଦାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ପାତୋଦଯଂ ପଗେୱ ଉଦଯଂ ଉଗ୍ଗତଂ, ବାଲଦିୱାକରଂୱ ନୱୁଗ୍ଗତସୂରିଯମାଣୱୋଇୱ, ଯତୀନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ମଜ୍ଝେ ସିରୀହି ବାତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣା ସୀତ୍ୟାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସମ୍ପତ୍ତିସଙ୍ଖାତେହି ସିରୀହି ଲଲିତଂ ୱିଲାସିତଂ, ପୁଣ୍ଣିନ୍ଦୁସଙ୍କାସମୁଖଂ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦେନ ସଦିସଂ ଆନନୱନ୍ତଂ, ଅନେଜଂ ନିତ୍ତଣ୍ହଂ, ଲୋକଧମ୍ମେହି ଅନିଞ୍ଜନଂ ୱା, ସବ୍ବଞ୍ଞୁଂ ସବ୍ବଧମ୍ମ ୱିଜାନନ୍ତଂ, ମୁନିନ୍ଦଂ ବୁଦ୍ଧଂ ସବ୍ବଙ୍ଗଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ଅହଂ ୱନ୍ଦାମୀତି।

ପଞ୍ଚମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୬।

ଉପେତପୁଞ୍ଞୋ ୱରବୋଧିମୂଲେ,

ସସେନମାରଂ ସୁଗତୋ ଜିନିତ୍ୱା;

ଅବୋଛି ବୋଧିଂ ଅରୁଣୋଦୟମ୍ହି,

ନମାମି ତଂ ମାରଜିନଂ ଅଭଙ୍ଗଂ।

୬। ଏୱଂ ପଞ୍ଚମଗାଥାୟ ମୁନିନ୍ଦଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ମାରଜିନଗୁଣେନ ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ଉପେତପୁଞ୍ଞୋ ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅୟଂ ପନ ଜ ତ ଜ ଗଣ ଦ୍ୱିଗରୁୟୁତ୍ତା ଏକାଦସକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ଉପେନ୍ଦୱଜିରାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦୟେ ''ଉପାଦିକା ସାୱ ଜତା ଜଗା ଗୋ''ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ, ୟସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ଜତା ଜଗଣ ତଗଣା ଚ ଜଗା ଜଗଣଗରୂ ଚ ଗୋ ଗରୁ ଚ ଚେ ସିୟା, ସାୱ ସାଗାଥାଏୱ ଉପାଦିକା ଉପସଦ୍ଦାଦିକା ଇନ୍ଦୱଜିରାଗାଥା ନାମାତି।

ଉପେତପୁଞ୍ଞୋ ଯୋ ସୁଗତୋ ୱରବୋଧିମୂଲେ ସସେନ ମାରଂ ଜିନିତ୍ୱା ଅରୁଣୋଦୟମ୍ହି ବୋଧିଂ ଅବୋଛି ମାରଜିନଂ ଅଭଙ୍ଗଂ, ତଂ ସୁଗତଂ ଅହଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଉପେତପୁଞ୍ଞୋତି ସମ୍ପନ୍ନଦାନସୀଲାଦିପାରମୀପୁଞ୍ଞୋୱା। ଦାନସୀଲାଦି ପାରମୀପୁଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱା। ଦାନସୀଲାଦିପାରମୀପୁଞ୍ଞେନ ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ଉପଗତୋ ସମୁପଗତୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ, ଉପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ଏତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ଉପେତଂ, ପୁଞ୍ଞଂ। ଉପପୁବ୍ବୋଧାତୁ ଗତିୟଂ ତ। ପୁନାତି ଅତ୍ତନୋ କାରକନ୍ତି ପୁଞ୍ଞଂ, ପାରମୀପୁଞ୍ଞଂ ଲବ୍ଭତି। ପୁଧାତୁ ପୀଣନେ ସୋଧନେ ୱା ଣ୍ୱୋ। ତସ୍ସ ଞୋ। ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ କାରକନ୍ତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ପୱତ୍ତିୟା ସଚିତ୍ତସନ୍ତତିଞ୍ଚ ସଂଜନିତପଣୀତରୂପୱିସଟେନ ସନିସ୍ସୟ ରୂପସନ୍ତତିଞ୍ଚ ପୁନାତି ପୀଣେତି ସୋଧେତି ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୟଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାମଗ୍ଗଗଣ୍ଠିପଦେ ୱୁତ୍ତୋ। ପୂରେତି ଅଜ୍ଝାସୟନ୍ତି ୱା ପୁଞ୍ଞଂ। ପୂରଧାତୁ ଣ୍ୱ। ଯୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପୁଞ୍ଞଂ କରୋତି ତସ୍ସ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ପୂରେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଥ ୱା ପୁଜ୍ଜଞ୍ଚ ଭୱଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ। ନିବ୍ବତ୍ତିତଦ୍ଧିତାୟଂ। ପୂଜ ପଦଂ ଣ୍ୱପଚ୍ଚୟୋ। ଯୋ ପୁଞ୍ଞଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ପୂଜିତବ୍ବଂ ଭୱଂ ପୱତ୍ତେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ସମ୍ମୋହୱିନୋଦନୀ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ପୁନାତି ଅତ୍ତନୋ କାରକଂ ପୂରେତି ଚସ୍ସ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ପୁଜ୍ଜଞ୍ଚ ଭୱଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୀତି ପୁଞ୍ଞୋ''ତି। ମୂଲଟୀକାୟଞ୍ଚ ''ପୁନାତୀତି ସୋଧେତି ଅପୁଞ୍ଞଫଲତୋ ଦୁକ୍ଖସଂକିଲେସତୋ ଚ ହିତଜ୍ଝାସୟେନ ପୁଞ୍ଞଂ କରୋତୀତି ତଂ ନିପ୍ଫାଦନେନ କାରକସ୍ସଜ୍ଝାସୟଂ ପୂରେତୀତି ପୁଞ୍ଞୋ। ପୂରକୋ ପୁଜ୍ଜନିବ୍ବତ୍ତକୋ ଚ ନିରୁତ୍ତିଲକ୍ଖଣେନ ପୁଞ୍ଞୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ । ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗମହାଟୀକାୟଞ୍ଚ- ''ପୁନାତି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତାନଂ ଅପୁଞ୍ଞଫଲତୋ ଦୁକ୍ଖସଂକିଲେସତୋ ଚ ୱିସୋଧେତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ। ହିତସୁଖଜ୍ଝାସୟେନ ପୁଞ୍ଞଂ କରୋତୀତି ତଂନିପ୍ଫାଦନେନ କାରକସ୍ସ ଅଜ୍ଝାସୟଂ ପୂରେତି, ପୁଜ୍ଜଭୱଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୀତି ୱା ପୁଞ୍ଞଂ। ଇତି ପୂରକୋ ପୁଜ୍ଜନିବ୍ବତ୍ତକୋ ଚ ନିରୁତ୍ତିନୟେନ ପୁଞ୍ଞନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଉପେତଂ ସମ୍ପନ୍ନଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପାରମୀପୁଞ୍ଞଂ ୟସ୍ସ ସୋତି ଉପେତପୁଞ୍ଞୋ, ସୁଗତୋ ଲବ୍ଭତି।

ୱରବୋଧିମୂଲେତି ଉତ୍ତମସ୍ସ ବୋଧିରୁକ୍ଖସ୍ସ ସମୀପେ। ତତ୍ଥ ୱରୋତି ୱରିତବ୍ବୋ ପତ୍ଥିତବ୍ବୋ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋତି ୱା ୱରୋ। ବୋଧିମୂଲେତି ଏତ୍ଥ ବୋଧୀତି ୱୁଚ୍ଚତି ରୁକ୍ଖୋପି, ମଗ୍ଗୋପି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣମ୍ପି, ନିବ୍ବାନମ୍ପି। ତତ୍ଥ ହି ବୋଧିରୁକ୍ଖମୂଲେ ପଠମାଭି ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଚ, ଅନ୍ତରା ଚ ବୋଧିଂ ଅନ୍ତରା ଚ ଗୟନ୍ତି ଚ ଆଗତଟ୍ଠାନେ ରୁକ୍ଖୋ। ବୋଧୀତି ୱୁଚ୍ଚତି ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଞାଣନ୍ତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ମଗ୍ଗୋ। ପପ୍ପୋତି ବୋଧିଂ ୱରଭୂରି ମେଧସୋତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ପତ୍ୱାନ ବୋଧିଂ ଅମତଂ ଅସଙ୍ଖତନ୍ତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ନିବ୍ବାନଂ ବୋଧୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଧ ପନ ବୋଧିରୁକ୍ଖୋତି ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଅୟଂ ପନ ତେସଂ ୱଚନତ୍ଥୋ। ବୁଜ୍ଝତି ଅବୁଜ୍ଝି ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତି ଚତ୍ତାରି ଅରିୟସଚ୍ଚାନି ସବ୍ବଂ ଞେୟ୍ୟଧମ୍ମମ୍ପି ଏତ୍ଥାତି ବୋଧି, ବୋଧିରୁକ୍ଖୋ। ବୁଧଧାତୁ ଣି। ବୁଜ୍ଝତି ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନୀତି ବୋଧି, ମଗ୍ଗୋ। ବୁଜ୍ଝତି ସବ୍ବଞେୟ୍ୟଧମ୍ମନ୍ତି ବୋଧି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ଅରିୟେନ ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବନ୍ତି ବୋଧି, ନିବ୍ବାନଂ ଲବ୍ଭତି। ୱରୋ ଉତ୍ତମୋ ବୋଧିରୁକ୍ଖୋତି ୱରବୋଧି, ତସ୍ସ ମୂଲଂ ସମୀପଂ ୱରବୋଧିମୂଲଂ, ତସ୍ମିଂ।

ସସେନମାରନ୍ତି ସହ ସେନାୟ ପୱତ୍ତଂ ମାରରାଜଂ। ତତ୍ଥ ସିୟତି ବନ୍ଧିୟତୀତି ସେନା। ସିଧାତୁ ବନ୍ଧନେୟ୍ୟୁ। ତାୟ ସହ ପୱତ୍ତତୀତି ସସେନୋ, ମାରରାଜା। ଅନତ୍ଥେ ନିୟୋଜେନ୍ତୋ ଗୁଣମାରଣେନ ସତ୍ତେ ମାରେତୀତି ମାରୋ। ମରଧାତୁ ଣ। ସତ୍ତାନଂ କୁସଲଂ ମାରେତି ୱିନାସେତୀତି ୱା ମାରୋ। ସସେନୋ ଚ ସୋ ମାରୋ ଚାତି ସସେନମାରୋ, ମାରରାଜା। ତଂ । ଜିନିତ୍ୱାତି ପଦେ କମ୍ମଂ। ଉପେତପୁଞ୍ଞୋ ଯୋ ସୁଗତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୁଗତସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ।

ଜିନିତ୍ୱାତି ୱିସାଖପୁଣ୍ଣମିୟଂ ବୁଦ୍ଧଦିନେ ଅନତ୍ଥଙ୍ଗତେୟେୱ ସୂରିୟେ ପାରମୀପୁଞ୍ଞତେଜେନ ୱିଜୟିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅବୋଜ୍ଝୀତି ପଟିୱିଜ୍ଝି ଅଧିଗମି ୱା। ବୋଧିନ୍ତି ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମା ସମ୍ବୋଧିଂ, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବଞ୍ଞୁତ ଞାଣପଦଟ୍ଠାନଞ୍ହି ମଗ୍ଗଞାଣଂ, ମଗ୍ଗଞାଣପଦଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ବୋଧୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଂ ବୋଧିଂ।

ଅରୁଣୋଦୟମ୍ହୀତି ଅରୁଣୌଦୟମ୍ହୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନୱେଲାୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଆସମନ୍ତତୋ ଆଲୋକଂ କରୋନ୍ତୋ ଉନତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅରୁଣୋ। ଆପୁବ୍ବୋନଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ଣ। ଆକାରସ୍ସ ରସ୍ସୋ। ରକାରାଗମୋ। ନସ୍ସ ଣୋ। ସୂରିୟସ୍ସ ଉଦୟତୋ ପୁବ୍ବେ ଉଗ୍ଗତରଂସି ଅରୁଣୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଦସକନିପାତ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରପାଠଇୟଂ ‘‘ସୂରିୟସ୍ସ ଭିକ୍ଖୱେ ଉଦୟତୋ ଏତଂ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ ଏତଂ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ ୟଦିଦଂ ଅରୁଣୁଗ୍ଗଂ, ଏୱମେୱ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଏତଂ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ ଏତଂ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ ୟଦିଦଂ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠୀ’’ତି। ୟଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାୟଂ ‘‘ସୂରସ୍ସୋଦୟତୋ ପୁବ୍ବୁ, ଟ୍ଠିତରଂସି ସିୟାରୁଣୋ’’ତି। ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକାୟଂ ପନ ‘‘ଅରୁଣୱଣ୍ଣତାୟ ଅରତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅରୁଣୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଉଦେତି ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତୀତି ଉଦୟୋ, ସୂରିୟୋ। ଉଦିଧାତୁ ଅ। ଉଦୟସ୍ସ ସୂରିୟସ୍ସ ଅରୁଣୋ ଉଗ୍ଗତରଂସୀତି ଅରୁଣୋଦୟୋ। ତସ୍ମିଂ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନୱେଲାୟଂ। ବୋଧିଂ ଅବୋଜ୍ଝୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଭଗୱା ହି ୱିସାଖପୁଣ୍ଣମିୟଂ ଅନତ୍ଥଙ୍ଗତେୟେୱ ସୂରିୟେ ମାରବଲଂ ୱିଧମେତ୍ୱା ଚୀୱରୂପରି ପତମାନେହି ବୋଧିରୁକ୍ଖଙ୍କରେହି ରତ୍ତପୱାଢଅପଲ୍ଲୱେହି ୱିୟ ପୂଜୟମାନୋ ରତ୍ତିୟା ପଠମୟାମେ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମୟାମେ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଂ ୱିସୋଧେତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମୟାମେ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦଂ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମଂ ମନସିକରିତ୍ୱା ଆନାପାନଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ତଦେୱ ପାଦକଂ କତ୍ୱା ମହାୱଜିରଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତଂ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ମଗ୍ଗପଟିପାଟିୟା ଅଧିଗତେନ ଚତୁତ୍ଥମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ସବ୍ବକିଲେସେ ଖେପେତ୍ୱା ୟଦା ଅରୁଣୋ ଉଗ୍ଗମିସ୍ସତି, ତଦା ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣାଦିସବ୍ବ ବୁଦ୍ଧଗୁଣେ ପଟିୱିଜ୍ଝି ଅଧିଗମୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ମାରଜିନନ୍ତି ପଞ୍ଚମାରାନଂ ୱିଜିତାୱିଂ। ଦେୱପୁତ୍ତ କିଲେସାଭି ସଙ୍ଖାରଖନ୍ଧମଚ୍ଚୁସଙ୍ଖାତେ ପଞ୍ଚମାରେ ଜିନାତି ଅଜିନି ଜିନିସ୍ସତୀତି ମାରଜିନୋ, ସୁଗତୋ। ଦେୱପୁତ୍ତକିଲେସାଭିସଙ୍ଖରସଙ୍ଖତଂ ମାରତ୍ତୟଂ ଜିନାତି ଅଜିନି, ଖନ୍ଧମଚ୍ଚୁସଙ୍ଖତଂ ମାରଦ୍ୱୟଂ ଅୱସ୍ସଂ ଜିନିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୟଦି ଏୱଂ କସ୍ମା ୱିଜିତାୱିନ୍ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ଅୱିରଦ୍ଧଂ ଏକନ୍ତେନ ଜିୟମାନତ୍ତାତି। ଅଭଙ୍ଗନ୍ତି ସସେନମାରସ୍ସ ଭଞ୍ଜିତୁଂ ୱିଦ୍ଧଂସିତୁଂ ଅସମତ୍ଥଂ। ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ଭଞ୍ଜିତୁଂ ୱିଦ୍ଧଂସିତୁଂ ଅସମତ୍ଥଂ ୱା। ତତ୍ରାୟଂ ୱଚନତ୍ଥୋ। ମାରେନ ୟେନ କେନଚି ଭଞ୍ଜିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀତି ଅଭଙ୍ଗୋ, ତେନ ୱା ନ ଭଞ୍ଜୀୟତି ନ ୱିଦ୍ଧଂସିୟତୀତି ଅଭଙ୍ଗୋ, ସୁଗତୋ। ନପୁବ୍ବ ଭନ୍ଜଧାତୁ ତ। ତସ୍ସ ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ଗକାରାଦେସୋ। ଅଥ ୱା ଭନ୍ଜତି ୱିଦ୍ଧଂସତୀତି ଭଙ୍ଗୋ, ମାରୋ। ୟୋ କୋଚି ୱା। ନତ୍ଥି ଭଙ୍ଗୋ ମାରୋ ୟୋ କୋଚି ୱା ୟସ୍ସାତି ଅଭଙ୍ଗୋ, ସୁଗତୋ। ତଂ ଅଭଙ୍ଗଂ। ତନ୍ତି ସୁଗତଂ। ମାରଜିନଂ ଅଭଙ୍ଗଂ ତଂ ସୁଗତଂ ଅହଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଇମିସ୍ସଂ ପନ ଗାଥାୟଂ ଏକନିପାତଜାତକଟ୍ଠକଥାୟଂ, ଅପଦାନଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ଆଗତନୟେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମାରୱିଜୟାଦିଂ ସୋତୁଜନାନଂ ବହୁସ୍ସୁତତ୍ଥଂ ସଙ୍ଖେପେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ବୋଧି ସତ୍ତୋ ହି ମହାସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ହତ୍ଥଗତଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜଂ ଖେଠଅପିଣ୍ଡଂ ୱିୟ ଅନପେକ୍ଖୋ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଏକୂନତିଂସୱସ୍ସେ ଆସଠହିପୁଣ୍ଣମାୟ ଉତ୍ତରସଠହନକ୍ଖତ୍ତେନ ୟୁତ୍ତେ ମହାଭିନିକ୍ଖମଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅନୋମନଦୀତୀରେ ଘଟୀକାରବ୍ରହ୍ମୁନା ଦିନ୍ନଂ ଅରହତ୍ତଧଜଭୂତଂ ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନିୱାସେତ୍ୱା ସମଣପବ୍ବଜ୍ଜଂ କତ୍ୱା ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଦୁକ୍କରକାରିକଂ ଚରିତ୍ୱା ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖମୂଲେ ସେନନିଗମେ ସେନକୁଟୁମ୍ବିକସ୍ସ ଧୀତରାୟ ସୁଜାତାୟ ସହ ସତସହସ୍ସଗ୍ଘିୟା ସୁୱଣ୍ଣପାତିୟା ଦିନ୍ନଂ ସବ୍ବଂ ଅପ୍ପୋଦକଂ ମଧୁପାୟାସଂ ଏକଟ୍ଠିତାଲପକ୍କପ୍ପମାଣଂ ଏକୂନପଞ୍ଞାସାଲୋପଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସାୟନ୍ହସମୟେ ଦେୱତାହି ଅଲଙ୍କତେନ ମଗ୍ଗେନ ବୋଧିରୁକ୍ଖାଭିମୁଖୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଅନ୍ତରମଗ୍ଗେ ସୋତ୍ଥିୟେନ ନାମ ତିଣହାରକେନ ଦିନ୍ନଂ ଅଟ୍ଠମୁଟ୍ଠିକତିଣଂ ଗହେତ୍ୱା ବୋଧିମଣ୍ଡଂ ଆରୁୟ୍ହ ଇଦଂ ଠାନଂ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ଅୱିଜହିତଂ ଅଚଲଟ୍ଠାନଂ କିଲେସଭଞ୍ଜନଟ୍ଠାନନ୍ତି ଞତ୍ୱା ତାନି ତିଣାନି ଅଗ୍ଗେ ଗହେତ୍ୱା ଚାଲେସି। ତାୱଦେୱ ଚୁଦ୍ଦସହତ୍ଥୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଅହୋସି। ତାନିପି ତିଣାନି ତଥାରୂପେନ ସଣ୍ଠାନେନ ସଣ୍ଠରିଂସୁ ସଣ୍ଠହିଂସୁ ୱା। ୟଥାରୂପଂ ସୁକୁସଲୋପି ୱିଚିତ୍ତକାରୋ ୱା ପୋତ୍ଥକାରୋ ୱା ଆଲିଖିତୁମ୍ପି ସମତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି। ବୋଧି ସତ୍ତୋ ବୋଧିଖନ୍ଧଂ ପିଟ୍ଠିତୋ କତ୍ୱା ପୁରତ୍ଥାଭିମୁଖୋ ଦଢହମାନସୋ ହୁତ୍ୱା –

‘‘କାମଂ ତଚୋ ଚ ନ୍ହାରୁ ଚ, ଅଟ୍ଠି ଚ ଅୱସୁସ୍ସତୁ;

ଉପସୁସ୍ସତୁ ନିସେସଂ, ସରୀରେ ମଂସଲୋହିତ’’ନ୍ତି।

ନ ତ୍ୱେୱ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅପତ୍ୱା ଇମଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀତି ଅସନିସତସନ୍ନିପାତେନପି ଅଭେଜ୍ଜରୂପଂ ତଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଅଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ମାରୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରୋ ‘‘ମୟ୍ହଂ ୱସଂ ଅତିକ୍କମିତୁକାମୋ, ନ ଦାନି ଅସ୍ସ ଅତିକ୍କମିତୁଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ମାରବଲସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ମାରଘୋସନଂ ନାମ ଘୋସାପେତ୍ୱା ମାରବଲଂ ଆଦାୟ ନିକ୍ଖମି। ସା ମାରସେନା ମାରସ୍ସ ପୁରତୋ ଦ୍ୱାଦସ ୟୋଜନା ହୋନ୍ତି। ଦକ୍ଖିଣତୋ ଚ ୱାମତୋ ଚ ଦ୍ୱାଦସ ୟୋଜନା। ପଚ୍ଛତୋ ଚକ୍କୱାଢଅପରିୟନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଠିତା, ଉଦ୍ଧଂ ନୱୟୋଜନୁବ୍ବେଧା। ୟସ୍ସା ଉନ୍ନାଦନ୍ତିୟା ଉନ୍ନାଦସଦ୍ଦୋ ୟୋଜନସହସ୍ସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପଥୱୀଉଦ୍ରିୟସଦ୍ଦୋ ୱିୟ ସୁୟ୍ୟତି। ଅଥ ମାରୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ଦିୟଡ୍ଢୟୋଜନସତିକଂ ଗିରିମେଖଲଂ ନାମ ହତ୍ଥିଂ ଅଭିରୂହିତ୍ୱା ବାହୁସହସ୍ସଂ ମାପେତ୍ୱା ନାନାୱୁଧାନି ଅଗ୍ଗହେସି। ଅୱସେସାୟପି ମାରପରିସାୟ ଦ୍ୱେ ଜନା ଏକସଦିସଂ ଆୱୁଧଂ ନ ଗଣ୍ହିଂସୁ।

ନାନପ୍ପକାରୱଣ୍ଣା ନାନପ୍ପକାର ମୁଖା ହୁତ୍ୱା ମହାସତ୍ତଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରମାନା ଆଗମଂସୁ।

ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଦେୱତା ପନ ମହାସତ୍ତସ୍ସ ଥୁତି ଯୋ ୱଦମାନା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ୱିଜଯୁତ୍ତରସଙ୍ଖଂ ଧମମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ କିର ସଙ୍ଖୋ ୱୀସହତ୍ଥସତିକୋ ହୋତି। ସକିଂ ୱାତଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଧମନ୍ତୋ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ସଦ୍ଦଂ କରିତ୍ୱା ନିସ୍ସଦ୍ଦୋ ହୋତି। ମହାକାଳନାଗ ରାଜା ଅତିରେକପଦସତେନ ୱଣ୍ଣଂ ୱଦନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ମହାବ୍ରହ୍ମା ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଧାରଯମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ମାର ବଲେ ପନ ବୋଧିମଣ୍ଡଲଂ ଉପସଙ୍କମନ୍ତେ ତେସଂ ଏକୋପି ଠାତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ସମ୍ମୁଖ ସମ୍ମୁଖଟ୍ଠାନେନେୱ ପଲାଯିଂସୁ। କାଳୋ ନାମ ନାଗରାଜା ପଥୱିଂ ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଞ୍ଚଯୋଜନସତିକଂ ମନ୍ତିରକନାଗଭୱନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ମୁଖଂ ପିଦହିତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ। ସକ୍କୋ ୱିଜଯୁତ୍ତରସଙ୍ଖଂ ପିଟ୍ଠିଯଂ କତ୍ୱା ଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିଯଂ ଅଟ୍ଠାସି। ମହାବ୍ରହ୍ମା ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ କୋଟିଯଂ ଗହେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକମେୱ ଅଗମାସି। ଏକଦେୱତାପି ଠାତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ନାମ ନାହୋସି। ମହାପୁରିସୋ ଏକକୋୱ ନିସୀଦି। ମାରୋପି ଅତ୍ତନୋ ପରିସଂ ଆହ ''ତାତ ସୁଦ୍ଧୋଦନପୁତ୍ତେନ ସିଦ୍ଧତ୍ଥେନ ସଦିସୋ ଅଞ୍ଞୋ ପୁରିସୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ମଯଂ ସମ୍ମୁଖା ଯୁଦ୍ଧଂ ଦାତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସାମ, ପଚ୍ଛା ଭାଗେନ ଦସ୍ସାମା''ତି। ମହାପୁରିସୋପି ତୀଣି ପସ୍ସାନି ଓଲୋକେତ୍ୱା ସବ୍ବଦେୱତାନଂ ପଲାଯିତତ୍ତା ସୁଞ୍ଞାନି ଅଦ୍ଦସ। ପୁନ ଉତ୍ତରପସ୍ସେନ ମାରବଲଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରମାନଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅଯଂ ଏତ୍ତକୋ ଜନୋ ମଂ ଏକକଂ ସନ୍ଧାଯ ମହନ୍ତଂ ୱାଯାମଂ କରୋତି, ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ମଯ୍ହଂ ମାତା ୱା ପିତା ୱା ଭାତା ୱା ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ଞାତକୋ ୱା ନତ୍ଥି, ଇମା ପନ ଦସ ପାରମିଯୋୱ ମଯ୍ହଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ପୁତ୍ତପରିଜନସଦିସା, ତସ୍ମା ମଯା ପାରମିଯୋୱ ଫଲକଂ କତ୍ୱା ପାରମିସତ୍ଥେନେୱ ପହରିତ୍ୱା ଅଯଂ ବଲକାଯୋ ମଯା ୱିଦ୍ଧଂସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଦସ ପାରମିଯୋ ଆୱଜ୍ଜମାନୋ ନିସୀଦି।

ଅଥ ମାରୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ଏତେନେୱ ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ପଲାପେସ୍ସାମୀତି ୱାତମଣ୍ଡଲଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେଯେୱ ପୁରତ୍ଥିମା ଦିଭେଦା ୱାତା ସମୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅଡ୍ଢଯୋଜନଏକଯୋଜନ ଦ୍ୱିଯୋଜନତିଯୋଜନପ୍ପମାଣାନି ପବ୍ବତକୂଟାନି ପଦାଲେତ୍ୱା ୱନଗଚ୍ଛରୁକ୍ଖାଦୀନି ଉଦ୍ଧଂ ମୂଲାନି କତ୍ୱା ସାମନ୍ତା ଗାମନିଗମେ ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣଂ କାତୁଂ ସମତ୍ଥାପି ମହାପୁରିସସ୍ସ ପୁଞ୍ଞତେଜେନ ମହାନୁଭାୱେନ ବୋଧିସତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଚୀୱରକଣ୍ଣମତ୍ତମ୍ପି ଚାଲେତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ। ତତୋ ଉଦକେନ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ମାରେସ୍ସାମୀତି ମହାୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ତସ୍ସାନୁଭାୱେନ ଉପରୂପରି ସତପଟଲସହସ୍ସପଟଲାଦିଭେଦା ୱଳାହକା ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୱସ୍ସିଂସୁ। ୱୁଟ୍ଠିଧାରାୱେଗେନ ପଥୱୀ ଭିନ୍ନା ଅହୋସି। ୱନରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଉପରିଭାଗେନ ମହାମେଘୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ମହା ସତ୍ତସ୍ସ ଚୀୱରେ ଉସ୍ସାୱବିନ୍ଦୁଗ୍ଗହଣମତ୍ତମ୍ପି ତେମେତୁଂ ନାସକ୍ଖି। ତତୋ ପାସାଣୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ମହନ୍ତାନି ପବ୍ବତକୂଟାନି ଧୂମାଯନ୍ତାନି ପଜ୍ଜଲନ୍ତାନି ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଦିବ୍ବମାଲାଗୁଳଭାୱଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ। ତତୋ ପହରଣୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ଏକତୋଧାରା ଉଭତୋଧାରା ଅସିସତ୍ତିଖୁରପ୍ପାଦଯୋ ଧୂମାଯନ୍ତା ପଜ୍ଜଲନ୍ତା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ଦିବ୍ବପୁପ୍ଫାନି ଅହେସୁଂ। ତତୋ ଅଙ୍ଗାରୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। କିଂସୁକୱଣ୍ଣା ଅଙ୍ଗାରା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଦିବ୍ବ ପୁପ୍ଫାନି ହୁତ୍ୱା ୱିକିରିଂସୁ। ତତୋ କୁକ୍କୁଳୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ଅଚ୍ଚୁଣ୍ହୋ ଅଗ୍ଗିୱଣ୍ଣୋ କୁକ୍କୁଳୋ ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଦିବ୍ବଚନ୍ଦନଚୁଣ୍ଣଂ ହୁତ୍ୱା ନିପତତି। ତତୋ ୱାଳୁକୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ଅତିସୁଖୁମୱାଳୁକା ଧୂମାଯନ୍ତା ପଜ୍ଜଲନ୍ତା ଆକାସେନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଦିବ୍ବପୁପ୍ଫାନି ହୁତ୍ୱା ନିପତିଂସୁ। ତତୋ କଲଲୱସ୍ସଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ତଂ କଲଲୱସ୍ସଂ ଧୂମାଯନ୍ତଂ ପଜ୍ଜଲନ୍ତଂ ଆକାସେ ନାଗନ୍ତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଦିବ୍ବୱିଲେପନଂ ହୁତ୍ୱା ପତତି। ତତୋ ଇମିନା ଭିଂସେତ୍ୱା ସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ପଲାପେସ୍ସାମୀତି ଅନ୍ଧକାରଂ ସମୁଟ୍ଠାପେସି। ତଂ ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଅନ୍ଧକାରଂ ୱିଯ ମହାତମଂ ହୁତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ସୂରିଯପ୍ପଭା ୱିହତଂ ୱିଯ ଅନ୍ତରଧାଯତି।

ଏୱଂ ମାରୋ ଇମାହି ନୱହି ୱାତୱସ୍ସପାସାଣପହରଅଙ୍ଗାର କୁକ୍କୁଳୱାଳୁକ କଲଲଅନ୍ଧକାରୱୁଟ୍ଠୀହି ବୋଧିସତ୍ତଂ ପଲାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ''କିଂ ଭଣେ ତିଟ୍ଠଥ ଇମଂ ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରଂ ଗଣ୍ହଥ ହନଥ ପଲାପେଥା''ତି ପରିସଂ ଆଣାପେତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ଗିରିମେଖଲସ୍ସ ହତ୍ଥିନୋ ଖନ୍ଧେ ନିସିନ୍ନୋ ଚକ୍କାୱୁଧଂ ଆଦାଯ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ସିଦ୍ଧତ୍ଥ ଉଟ୍ଠାହି ଏତସ୍ମା ପଲ୍ଲଙ୍କା, ନାଯଂ ତୁମ୍ହାକଂ ପାପୁଣାତି, ମଯ୍ହଂଏୱ ପାପୁଣାତୀ''ତି ଆହ। ମହାସତ୍ତୋ ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଅୱୋଚ ''ମାର ନେୱ ତଯା ଦସପାରମିଯୋ ପୂରିତା, ନ ଉପପାରମିଯୋ ନ ପରମତ୍ଥ ପାରମିଯୋ ନାପି ପଞ୍ଚମହାପରିଚ୍ଚାଗା ପରିଚ୍ଚତ୍ତା ନ ଞାତତ୍ଥଚରିଯା ନ ଲୋକତ୍ଥଚରିଯା ନ ବୁଦ୍ଧତ୍ଥଚରିଯା ପୂରିତା, ସବ୍ବା ତା ମଯାଯେୱ ପୂରିତା, ତସ୍ମା ନାଯଂ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ତୁଯ୍ହଂ ପାପୁଣାତି, ମଯ୍ହମେୱ ପାପୁଣାତୀ''ତି। ମାରୋ କୁଦ୍ଧୋ କୋଧୱେଗଂ ଅସହନ୍ତୋ ମହାପୁରିସସ୍ସ ଚକ୍କାୱୁଧଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ତଂ ତସ୍ସ ଦସପାରମିଯୋ ଆୱଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଉପରିଭାଗେ ମାଲାୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାସି। ତଂ କିର ଖୁରଚକ୍କାୱୁଧଂ ଅଞ୍ଞଦା ତେନ କୁଦ୍ଧେନ ୱିସ୍ସଟ୍ଠଂ ଏକଘନପାସାଣ ଥମ୍ଭେ ୱଂସକଳୀରେ ୱିଯ ଛିନ୍ଦନ୍ତଂ ଗଚ୍ଛତି। ଇଦାନି ପନ ତସ୍ମିଂ ମାଲାୱିତାନଂ ହୁତ୍ୱା ଠିତେ ଅୱସେସା ମାରପରିସା ଇଦାନି ପଲ୍ଲଙ୍କତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ପଲାଯିସ୍ସତୀତି ମହନ୍ତମହନ୍ତାନି ସେଲକୂଟାନି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସୁଂ। ତାନିପି ମହାପୁରିସସ୍ସ ପାରମିଯୋ ଆୱଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ମାଲାଗୁଳଭାୱଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ପତିଂସୁ।

ଦେୱତା ଚକ୍କୱାଳମୁଖୱଟ୍ଟିଯଂ ଠିତା ଗୀୱଂ ପସାରେତ୍ୱା ସୀସଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ''ନଟ୍ଠୋ ୱତ ଭୋ ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରସ୍ସ ରୂପଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ, କିଂ ନୁ

ଖୋ କରିସ୍ସତୀ’’ତି ଓଲୋକେନ୍ତି। ତତୋ ମହାପୁରିସୋ ପୂରିତପାରମୀନଂ ବୋଧିସତ୍ତାନଂ ଅଭି ସମ୍ବୁଜ୍ଝନଦିୱସେ ପତ୍ତପଲ୍ଲଙ୍କୋ ମୟ୍ହଂୱ ପାପୁଣାତୀତି ୱତ୍ୱା ଠିତଂ ମାରଂ ଆହ ‘‘ମାର ତୁୟ୍ହଂ ଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ କୋ ସକ୍ଖୀ’’ତି। ମାରୋ ‘‘ଏତ୍ତକା ଜନା ସକ୍ଖିନୋ’’ତି ମାର ବଲାଭିମୁଖଂ ହତ୍ଥଂ ପସାରେତି। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ମାରପରିସାୟ ‘‘ଅହଂ ସକ୍ଖୀ ଅହଂ ସକ୍ଖୀ’’ତି ପୱତ୍ତସଦ୍ଦୋ ପଥୱୀଉନ୍ଦ୍ରିୟସଦ୍ଦସଦିସୋ ଅହୋସି। ଅଥ ଖୋ ମାରୋ ମହାପୁରିସଂ ଆହ ‘‘ସିଦ୍ଧତ୍ଥ ତୁୟ୍ହଂ ଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ କୋ ସକ୍ଖୀ’’ତି। ମହାପୁରିସୋ ‘‘ତୁୟ୍ହଂ ତାୱ ଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ ସଚେତନା ସକ୍ଖିନୋ। ମୟ୍ହଂ ପନ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ସଚେତନୋ କୋଚି ସକ୍ଖୀ ନାମ ନତ୍ଥି। ତିଟ୍ଠତୁ ତାୱ ମେ ଅୱସେସତ୍ତଭାୱେସୁ ଦିନ୍ନଦାନଂ, ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱେ ପନ ଠତ୍ୱା ମୟ୍ହଂ ସତ୍ତସତ୍ତକ ମହାଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ ଅଚେତନାପି ଘନମହାପଥୱୀ ସକ୍ଖୀ’’ତି ଚୀୱରଗବ୍ଭନ୍ତରତୋ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ନୀହରିତ୍ୱା ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱେ ମୟ୍ହଂ ସତ୍ତସତ୍ତକମହାଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନଭାୱେ ତ୍ୱଂ ସକ୍ଖି ନ ସକ୍ଖୀତି ମହାପଥୱିୟାଭିମୁଖଂ ହତ୍ଥଂ ପସାରେସି। ମହା ପଥୱୀ ‘‘ଅହଂ ତେ ଦାନସ୍ସ ସକ୍ଖୀ’’ତି ୱିରୱସହସ୍ସେନ ୱିରୱସତସହସ୍ସେନ ମାରବଲଂ ଅୱତ୍ଥରମାନା ୱିୟ ଉନ୍ନଦି।

ତତୋ ମହାପୁରିସେ ଦିନ୍ନଂ ତେ ସିଦ୍ଧତ୍ଥ ମହାଦାନଂ ଉତ୍ତମ ଦାନନ୍ତି ୱେସ୍ସନ୍ତରଦାନଂ ସମ୍ମସନ୍ତେ ଦିୟଡ୍ଢୟୋଜନସତିକୋ ଗିରିମେଖଲୋ ହତ୍ଥୀ ଜାଣୁକେହି ପତିଟ୍ଠାସି। ମାରପରିସା ଦିସାୱିଦିସା ପଲାୟିଂସୁ। ଦ୍ୱେ ଏକମଗ୍ଗେନ ଗତା ନାମ ନତ୍ଥି। ସୀସାଭରଣାନି ଚେୱ ୱତ୍ଥାଭରଣାନି ଚ ପହାୟ ସମ୍ମୁଖ ସମ୍ମୁଖଟ୍ଠାନେ ଦିସାୱିଦିସାହିୟେୱ ପଲାୟିଂସୁ। ତତୋ ଦେୱସଙ୍ଘୋ ପଲାୟମାନଂ ମାରବଲଂ ଦିସ୍ୱା ମାରସ୍ସ ପରାଜୟୋ ଜାତୋ। ସିଦ୍ଧତ୍ଥକୁମାରସ୍ସ ଜୟୋ। ଜୟପୂଜଂ କରିସ୍ସାମାତି ନାଗା ନାଗାନଂ, ସୁପଣ୍ଣା ସୁପଣ୍ଣାନଂ, ଦେୱତା ଦେୱତାନଂ, ବ୍ରହ୍ମାନୋ ବ୍ରହ୍ମାନଂ ପେସେତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଲାଦି ହତ୍ଥା ମହାପୁରିସସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଗମଂସୁ। ଏୱଂ ଗତେସୁ ଚ ପନେତେସୁ –

‘‘ଜୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିରୀମତୋ ଅୟଂ,

ମାରସ୍ସ ଚ ପାପିମତୋ ପରାଜୟୋ;

ଉଗ୍ଘୋସିସୁଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପମୋଦିତା,

ଜୟଂ ତଦା ନାଗଗଣା ମହେସିନୋ।

ଜୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିରୀମତୋ ଅୟଂ,

ମାରସ୍ସ ଚ ପାପିମତୋ ପରାଜୟୋ;

ଉଗ୍ଘୋସିସୁଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପମୋଦିତା,

ଜୟଂ ତଦା ସୁପଣ୍ଣସଙ୍ଘା ମହେସିନୋ।

ଜୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିରୀମତୋ ଅୟଂ,

ମାରସ୍ସ ଚ ପାପିମତୋ ପରାଜୟୋ;

ଉଗ୍ଘୋସିସୁଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପମୋଦିତା,

ଜୟଂ ତଦା ଦେୱଗଣା ମହେସିନୋ।

ଜୟୋ ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସିରୀମତୋ ଅୟଂ,

ମାରସ୍ସ ଚ ପାପିମତୋ ପରାଜୟୋ;

ଉଗ୍ଘୋସିସୁଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ପମୋଦିତା,

ଜଯଂ ତଦା ବ୍ରହ୍ମଗଣାପି ତାଦିନୋ’’ତି।

ଅୱସେସେସୁ ଦସସୁ ଚକ୍କୱାଳସହସ୍ସେସୁ ଦେୱତା ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନେହି ଚ ପୂଜଯମାନା ନାନପ୍ପକାର ଥୁତିଯୋ ଚ ୱଦମାନା ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏୱଂ ଅନତ୍ଥଙ୍ଗତେଯେୱ ସୂରିଯେ ମହାପୁରିସୋ ମାରବଲଂ ୱିଧମେତ୍ୱା ଚୀୱରୂପରି ପତ ମାନେହି ବୋଧିରୁକ୍ଖଙ୍କୁରେହି ରତ୍ତପୱାଳପଲ୍ଲୱେହି ୱିଯ ପୂଜଯମାନୋ ପଠମଯାମେ ପୁବ୍ବେନିୱାସଞ୍ଞାଣଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମଯାମେ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଂ ୱିସୋଧେତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମଯାମେ ପଟିଚ୍ଚ ସମୁପ୍ପାଦେ ଞାଣଂ ଓତାରେସି। ଅଥସ୍ସ ଦ୍ୱାଦସପଦିକଂ ପଚ୍ଚଯା କାରଂ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟୱସେନ ଅନୁଲୋମତୋ ପଟିଲୋମତୋ ସମ୍ମସନ୍ତସ୍ସ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁ ଉଦକପରିଯନ୍ତଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସମ୍ପକମ୍ପି। ମହାପୁରିସେନ ପନ ଦସସହସ୍ସି ଲୋକଧାତୁଂ ଉନ୍ନାଦେତ୍ୱା ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନୱେଲାଯଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତ ଞାଣଂ ପଟିୱିଜ୍ଝୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇଧ ପନ ୱୁତ୍ତାୱସେସଂ ତାସୁ ଚ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବନ୍ତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ଉପେତପୁଞ୍ଞୋ ସମ୍ପନ୍ନ ଦାନାଦିପାରମୀପୁଞ୍ଞୱା ଦାନାଦିପାରମୀପୁଞ୍ଞେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ ୱା, ଯୋ ସୁଗତୋ ୱରବୋଧିମୂଲେ ଉତ୍ତମସ୍ସ ବୋଧିରୁକ୍ଖସ୍ସ ସମୀପେ, ସସେନମାରଂ ସେନାଯ ସହ ପୱତ୍ତଂ ମାରରାଜଂ, ଜିନିତ୍ୱା ପାରମୀପୁଞ୍ଞତେଜେନ ୱିଜଯିତ୍ୱା, ଅରୁଣୋଦଯମ୍ହି ୱିସାଖପୁଣ୍ଣମିଯଂ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନୱେଲାଯଂ, ବୋଧିଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣସଙ୍ଖାତଂ ବୋଧିଂ, ଅବୋଜ୍ଝି ପଟିୱିଜ୍ଝି ଅଧିଗମି ୱା, ମାରଜିନଂ ପଞ୍ଚମାରାନଂ ୱିଜିତାୱିଂ, ଅଭଙ୍ଗଂ ସସେନମାରୋ ଯୋ କୋଚି ୱା ଭିନ୍ଦିତୁଂ ଅସମତ୍ଥଂ ତଂ ସୁଗତଂ ଅହଂ ନମାମୀତି।

ଛଟ୍ଠମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୭।

ରାଗାଦି ଛେଦାମଲଞାଣଖଗ୍ଗଂ,

ସତୀସମଞ୍ଞାଫଲକାଭିଗାହଂ;

ସୀଲୋଘଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତଂ ତଂ,

ନମାମିଭିଞ୍ଞାୱରମିଦ୍ଧୁପେତଂ।

୭। ଏୱଂ ଛଟ୍ଠମଗାଥାଯ ସୁଗତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ଅରହତ୍ତ ମଗ୍ଗଞାଣାଦୀହି ଚତୂହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ରାଗାଦିତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ଇନ୍ଦୱଜିର ଉପେନ୍ଦୱଜିର ଗାଥାଦ୍ୱଯସ୍ସ ଲକ୍ଖଣସ୍ସ ମିସ୍ସକତ୍ତା ଏକାଦସକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ଉପଜାତିଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ‘‘ଅନନ୍ତରୋଦୀରିତଲକ୍ଖଣା ଚେ, ପାଦାୱିମିସ୍ସା ଉପଜାତିଯୋ ତା’’ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସା ୱୁତ୍ତିଯା ଅନନ୍ତରୋ ଦୀରିତଲକ୍ଖଣା ଅନନ୍ତରେ ଉଦୀରିତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇନ୍ଦୱଜିରୋପେନ୍ଦ ୱଜିରଗାଥାନଂ ଲକ୍ଖଣୱନ୍ତା ପାଦା ୱିମିସ୍ସା ସଂସଟ୍ଠା ଚେ ଭୱନ୍ତି, ତା ୱୁତ୍ତିଯୋ ଉପଜାତିଯୋ ନାମାତି।

ତତ୍ଥ ରାଗାଦିଛେଦାମଲ ଞାଣଖଗ୍ଗନ୍ତି ଏତ୍ଥ ରାଗଆଦିଛେଦ ଅମଲଞାଣଖଗ୍ଗନ୍ତିପଦଚ୍ଛେଦୋ। ରାଗାଦିକିଲେସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତଂ ମଲୱିର ହିତଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣସଙ୍ଖାତଂ ଅସିୱନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ରାଯଂ ୱଚନତ୍ଥୋ। ରୂପାଦୀସୁ ରଞ୍ଜତୀତି ରାଗୋ। ରଞ୍ଜଧାତୁ ରାଗେ ଣ। ରାଗୋ ଆଦି ଯେସନ୍ତେତି ରାଗାଦଯୋ, କିଲେସା। ତେ ଛିନ୍ଦତୀତି ରାଗାଦିଛେଦଂ, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣଂ। ଅପାଯଂ ମଲତି ଧାରେତୀତି ମଲଂ, ରାଗାଦି। ଅଥ ୱା ମଲତି ସଂକିଲିସ୍ସତି ଏତେନାତି ମଲଂ। ମଲଧାତୁ ସଂକିଲେସନେ ଅ। ମଲତୋ ୱିରହିତଂ ଅମଲଂ, ଞାଣଂ। ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ଜାନାତି ପଟିୱିଜ୍ଝତୀତି ଞାଣଂ, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣଂ। ରାଗାଦିଛେଦଞ୍ଚ ଅମଲଞ୍ଚ ତଂ ଞାଣଞ୍ଚାତି ରାଗାଦିଛେଦାମଲଞାଣଂ। ରୁକ୍ଖାଦିଂ ଖଗ୍ଗତି ଛିନ୍ଦତି ଏତେନାତି ୱା ଖଗ୍ଗଂ, ପକତିଅସି। ଖଗ୍ଗଂ ୱିଯାତି ଖଗ୍ଗଂ, ଞାଣଂ। ରାଗାଦିଛେଦାମଲଞାଣସଙ୍ଖତଂ ଖଗ୍ଗଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ରାଗାଦିଛେଦାମଲଞାଣଖଗ୍ଗୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ରାଗାଦିକିଲେସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତେନ ମଲୱିର ହିତେନ ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗଞାଣସଙ୍ଖତେନ ଅସିନା ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ।

ସତୀସମଞ୍ଞା ଫଲକାଭିଗାହନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସତିସମଞ୍ଞାଫଲକ ଅଭିଗାହନ୍ତିପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସମ୍ମାସତିନାମିକଂ ଫଲକଂ ଦଳ୍ହଗାହ କନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ରାଯଂ ୱଚନତ୍ଥୋ। ସରଣଂ ସତି, ସରତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମା ଏତାଯାତି, ସରତୀତି ୱା ସତି। ସରଧାତୁତି। ଅଥ ୱା ପମାଦଂ ସରତି ହିଂସତୀତି ସତି, ସମ୍ମାସତି। ସରଧାତୁ ହିଂସାଯଂତି। ସମ୍ମା ଆଜାନାତି ଏତାଯାତି ସମଞ୍ଞା, ସତିଇତି ସମଞ୍ଞା ସତିସମଞ୍ଞା, ଅସିଆଦିସତ୍ଥଂ ଫଲତି ନିୱାରେତୀତି ଫଲକଂ, ଖେଟକଂ। ଫଲଧାତୁ ନିୱାରଣେ ଣ୍ୱୁ। ସତିସମଞ୍ଞଂ ଫଲକଂ ଅଭିଦଳ୍ହଂ ଗଣ୍ହତୀତି ସତିସମଞ୍ଞାଫଲ କାଭିଗାହୋ, ବୁଦ୍ଧୋ ଲବ୍ଭତି। ଯଥା ହି

ସେନାଯ ଫଲକଂ ଅସିଆଦିସଙ୍ଖଂ ରକ୍ଖତି, ଏୱଂ ସତିସଂୱରୋ ଚକ୍ଖାଦି ଦ୍ୱାରେସୁ ରୂପାଦିଆରମ୍ମଣଂ ପୱିସିତୁଂ ଅଦତ୍ୱା ରକ୍ଖତି। ତସ୍ମା ଭଗୱା ସତିଧମ୍ମୋ ସବ୍ବାକୁସଲାନଂ ରକ୍ଖକତ୍ତା ସବ୍ବକୁସଲ ଧମ୍ମାନଂ ଉପକାରତ୍ତା ସବ୍ବଞ୍ଞାନଂ ସାଧକତ୍ତା ଚ ସତିଫଲକଂ ଦଳ୍ହଂ ଗଣ୍ହତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି "ଯେ କେଚି କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସବ୍ବେ ତେ ଅପ୍ପମାଦମୂଲକା ଅପ୍ପମାଦସମୋସରଣା, ଅପ୍ପମାଦୋ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତୀ"ତି ଚ। "ସତିଂ ଖ୍ୱାହଂ ଭିକ୍ଖୱେ ସବ୍ବତ୍ଥିକଂ ୱଦାମୀ"ତି ଚ।

ସୀଲୋଘଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତନ୍ତି ସୀଲଓଘଅଲଙ୍କାର ୱିଭୂ ସିତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୱିସୁଦ୍ଧସୀଲାନଂ ସମୂହସଙ୍ଖାତେନ ଅଲଙ୍କାରେନ ୱିଭୂସିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସୀଲନ୍ତି ଲୋକୁତ୍ତର ସୀଲଂ। ତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ତଂ ପନ ଚେତନା ସୀଲଂ, ଚେତସିକଂ ସୀଲଂ, ସଂୱରୋ ସୀଲଂ, ଅୱୀତିକ୍କମୋ ସୀଲଞ୍ଚାତି ଚତୁବ୍ବିଧଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଚେତନା ସୀଲଂ ନାମ ପାଣାତିପାତା ଦୀହି ୱା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିଂ ୱା ପୂରେନ୍ତସ୍ସ ଚେତନା। ଚେତସିକସୀଲଂ ନାମ ପାଣାତିପାତାଦୀହି ୱିରମନ୍ତସ୍ସ ୱିରତି। ସଂୱରୋ ସୀଲନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସଂୱରୋ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରୋ, ସତି ସଂୱରୋ, ଞାଣସଂୱରୋ, ଖନ୍ତିସଂୱରୋ, ୱୀରିଯସଂୱରୋ ଚାତି ପଞ୍ଚୱିଧୋ ହୋତି, ସବ୍ବମେତଂ ସଂୱରୋ ସୀଲଂ ନାମ। ଅୱୀତିକ୍କମୋ ସୀଲଂ ନାମ ସମାଦିନ୍ନସୀଲସ୍ସ କାଯିକୱାଚସିକୋ ଅନତିକ୍କମୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାଯଂ "କିଂସୀଲନ୍ତିଚେତନା ସୀଲଂ, ଚେତସିକଂ ସୀଲଂ, ସଂୱରୋ ସୀଲଂ, ଅୱୀତିକ୍କମୋ ସୀଲ"ନ୍ତି। ଇଧ ପନ ଅୱୀତିକ୍କମୋ ସୀଲଂ ନାଧିପ୍ପେତଂ। କସ୍ମା। ଭଗୱତୋ ସମାଦିନ୍ନସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଅଭାୱତୋ। ବୁଦ୍ଧାନଞ୍ହି ସିକ୍ଖାପଦଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି। ଓଘୋତି ସମୂହୋ। ଓଘସଦ୍ଦୋ ହି ସମୂହୱାଚକୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଯଂ –

"ସମୂହୋ ଗଣସଙ୍ଘାତା, ସମୁଦାଯୋ ଚ ସଞ୍ଚଯୋ;

ସନ୍ଦୋହୋ ନିୱହୋ ଓଘୋ, ୱିସରୋ ନିକରୋ ଚଯୋ"ତ୍ୟାଦି।

ଅୱହନତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତି ଅୱଯୱଂ ଏତ୍ଥାତି ଓଘୋ, ସମୂହୋ। ଅୱପୁବ୍ବହନଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ଣୋ। ଅୱସ୍ସ ଓ, ହନସ୍ସ ଘୋ। ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକାଯଂ ପନ "ଅୱଯୱଂ କତ୍ୱା ବ୍ୟାପିଯତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଓଘୋ"ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସୀଲାନଂ ଓଘୋ ସମୂହୋ ସୀଲୋଘୋ। ଅଲଙ୍କାରୋତି ପିଳନ୍ଧନୋ। ଅଲଂ ୱିଭୂସଂ ତଂ ସମଙ୍ଗୀପୁଗ୍ଗଲଂ କରୋତି ଅନେନାତି ଅଲଙ୍କାରୋ, ସୀଲଂ। ଅଲଂସଦ୍ଦୂପପଦକରଧାତୁ ଣୋ। ସୀଲୋଘୋ ଏୱ ଅଲଙ୍କାରୋ ସୀଲୋଘାଲଙ୍କାରୋ, ତେନ ୱିଭୂ ସିଯତୀତି ସୀଲୋଘଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତେନ ପନ ଅଞ୍ଞେହି ଅସାଧାରଣେନ ଲୋକୁତ୍ତରସୀଲାଲଙ୍କାରେନ ୱିଭୂସିତୋ। ନ ଚୀୱରାଦିନାଲଙ୍କାରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀଲାଲଙ୍କାରେନ ହି ସଦିସୋ ଅଲଙ୍କାରୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ତଂ ସୀଲୋଘଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତଂ।

ନମାମିଭିଞ୍ଞାୱରମିଦ୍ଧୁପେତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ନମାମି ଅଭିଞ୍ଞାୱରଂ ଇଦ୍ଧି ଉପେତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ତତ୍ଥ ନମାମୀତି ୱନ୍ଦାମି। ଅଭିଞ୍ଞାୱରମିଦ୍ଧୁପେତନ୍ତି ଅଭିଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତାଯ ଉତ୍ତମାଯ ଇଦ୍ଧିଯା ସମନ୍ନାଗତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିୱିସେସେନ ଜାନାତୀତି ଅଭିଞ୍ଞା, ଛବ୍ବିଧଂ ଞାଣଂ। ତଞ୍ହି ଇଦ୍ଧିୱିଧଦିବ୍ବସୋତ ପରଚିତ୍ତ ୱିଜାନନ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତି ଚୁତୂପପାତ ଆସୱକ୍ଖଯ ଞାଣୱସେନ ଛବ୍ବିଧଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଇଦ୍ଧିୱିଧଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଏକୋପି ହୁତ୍ୱା ବହୁଧା ହୋତୀତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତେ ଇଦ୍ଧିୱିଧେ ଜାନନ ଞାଣଂ। ଦିବ୍ବସୋତଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଦୂରସନ୍ତିକାଦିଭେଦସଦ୍ଦାରମ୍ମଣାଯ ଦିବ୍ବସୋତଧାତୁଯା ଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ପରଚିତ୍ତୱିଜାନନଞ୍ଞାଣନ୍ତି ପରସତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ୱିଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ପୁବ୍ବେନିୱାସା ନୁସ୍ସତିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଅତ୍ତସନ୍ତାନେ ୱୁତ୍ଥୱସେନ ଚେୱ ଗୋଚର ନିୱାସୱସେନ ଚ ପୁବ୍ବେ ଅତୀତଭୱେସୁ ଖନ୍ଧାଦୀନଂ ଅନୁସ୍ସରଣ ସତିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଞାଣଂ। ଚୁତୂପପାତଞ୍ଞାଣନ୍ତି ସତ୍ତାନଂ ଚୁତିଯଞ୍ଚ ଉପପାତେ ଚ ଜାନନଞ୍ଞାଣଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଚୁତୂପପାତଞ୍ଞାଣଟ୍ଠାନେ ତସ୍ସ ସାଧକତ୍ତା ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞ୍ଞାଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଆସୱକ୍ଖଯଞ୍ଞାଣନ୍ତି ସଚ୍ଚପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଜାନନଂ ଅରହତ୍ତ ମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣନ୍ତି। ୱରନ୍ତି ଉତ୍ତମଂ। ଇଦ୍ଧୀତି ଇଜ୍ଝନଂ ସମିଜ୍ଝନଂ। ଇଜ୍ଝତି ସମିଜ୍ଝତୀତି ୱା ଇଦ୍ଧି। ଇଧଧାତୁତି। ଅଭିଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତାଯ ୱରାଯ ଇଦ୍ଧିଯା ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅଭିଞ୍ଞାୱରମିଦ୍ଧୁପେତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ଅଭିଞ୍ଞାୱରମିଦ୍ଧୁପେତଂ। ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ରାଗାଦିଚ୍ଛେଦାମଲଞ୍ଞାଣ ଖଗ୍ଗଂ ରାଗାଦିକିଲେସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତଂ ମଲୱିରହିତଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣ ସଙ୍ଖାତଂ ଅସିୱନ୍ତଂ, ସତୀସମଞ୍ଞାଫଲକାଭିଗାହଂ ସମ୍ମା ସତିନାମିକଂ ଫଲକଂ ଦଳ୍ହଗହଣଂ, ସୀଲୋଘଲଙ୍କାରୱିଭୂସିତଂ ସୀଲାନଂ ସମୂହସଙ୍ଖାତେନ ଅଲଙ୍କାରେନ ୱିଭୂସିତଂ, ଅଭିଞ୍ଞା ୱରମିଦ୍ଧୁପେତଂ ଅଭିଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତାଯ ୱରାଯ ଉତ୍ତମାଯ ଇଦ୍ଧିଯା ଉପେତଂ ସମୁପେତଂ ସମନ୍ନାଗତଂ ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ନମାମୀତି।

ସତ୍ତମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୮।

ଦଯାଲଯଂ ସବ୍ବଧି ଦୁକ୍କରଂ କରଂ,

ଭଗ୍ଗଣ୍ଣୱାତିକ୍କମମଗ୍ଗତଂ ଗତଂ;

ତିଲୋକନାଥଂ ସୁସମାହିତଂ ହିତଂ,

ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁଂ ପଣମାମି ତଂମିତଂ।

୮। ଏୱଂ ସତ୍ତମଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ମହାକରୁଣା ଦୀହି ନୱହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ଦଯାଲଯନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ଜ ତ ଜ ରଗଣେହି ଯୁତ୍ତତ୍ତା ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ଚତୁପାଦନ୍ତଯମକା ୱଂସଟ୍ଠଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ''ୱଦନ୍ତି ୱଂସଟ୍ଠମିଦଂ ଜତା ଜରା''ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ, ଯସ୍ସଂ ପତିପାଦଂ ଜତା ଜତଗଣା ଚ ଜରା ଜରଗଣା ଚ ତେ ଭୱନ୍ତି, ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ୱଂସଟ୍ଠଂ ୱଂସଟ୍ଠଗାଥା ନାମାତି ମୁନଯୋ ଇସଯୋ ୱଦନ୍ତୀତି।

ତତ୍ଥ ଦଯାଲଯନ୍ତି ମହାକରୁଣାଯ ଚ, ମେତ୍ତାଯ ଚ ଆଧାରଂ। ଦଯାସଦ୍ଦୋ ହି କରୁଣାଯ ଚ, ମେତ୍ତାଯ ଚ ୱତ୍ତତି। ଅଦଯାପନ୍ନୋତି ଏତ୍ଥ ହି କରୁଣାଯ ୱତ୍ତତି। ନିକ୍କରୁଣିକତଂ ଆପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦଯାପନ୍ନୋତି ଏତ୍ଥ ମେତ୍ତାଯ ମେତ୍ତଚିତ୍ତତଂ ଆପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧ ପନ ତଦୁଭଯମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ତସ୍ମା ଦଯା ଚ ଦଯା ଚ ଦଯାତି ସଦ୍ଦସରୂପେକସେସୋ କାତବ୍ବୋ। ୱଚନତ୍ଥୋ ପନେତ୍ଥ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଦଯତି ହିଂସତି କାରୁଣିକନ୍ତି ଦଯା, ମହାକରୁଣା। ଦଯଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ଅ। ଯା କରୁଣା ଯାୱ ଯଥାଧିପ୍ପେତଂ ପରସ୍ସ ହିତନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ନ ପାପୁଣାତି, ତାୱ କାରୁଣିକଂ ହିଂସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦଯତି ହିଂସତି ଅପନେତି ପରଦୁକ୍ଖନ୍ତି ୱା ଦଯା। ଅଥ ୱା ଦଯତି ଅତ୍ତନୋ ସୁଖମ୍ପି ପହାଯ ଖେଦଂ ଗଣ୍ହାତି ସଜ୍ଜନୋ ଏତାଯାତି ଦଯା, ଦଯତି ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପାପଜନମ୍ପି ଏତାଯାତି ୱା ଦଯା, ଦଯନ୍ତି ଗଣ୍ହନ୍ତି ବୋଧିସତ୍ତା ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଏତାଯାତି ୱା ଦଯା, ବୋଧିସତ୍ତା ବୁଦ୍ଧଭାୱାଯ ଅଭିନୀହାରକରଣ କାଲେ ହତ୍ଥଗତମ୍ପି ଅଗ୍ଗଫଲଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ମହାକରୁଣାଯ ସଂସାରସାଗରତୋ ସତ୍ତେ ସମୁଦ୍ଧରିତୁକାମା ଅନସ୍ସାସ କରଂ ମହନ୍ତଂ ସଂସାରଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ପଚ୍ଛିମଭୱେ ସହ ଅମତ ଧାତୁପଟିଲାଭେନ ଅନେକଗୁଣସମଲଙ୍କତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦଯତି ଦଦାତି ସତ୍ତାନଂ ଅଭଯଂ ଏତାଯାତି ଦଯା, ମେତ୍ତା। ଦଯଧାତୁ ଦାନେ ଅ। ଦଯତି ଗଚ୍ଛତି ୱିଭାଗଂ ଅକତ୍ୱା ସତ୍ତେସୁ ସମଂ ପୱତ୍ତତୀତି ଦଯା। ଯଥା ଉଦକଂ ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ସୀତେନ ସମଂ ଫରତି ରଜୋମଲଞ୍ଚ ପୱାହେତି, ଏୱଂ ମେତ୍ତା ପାପକଲ୍ୟାଣଜନେସୁ ୱିଭାଗଂ ଅକତ୍ୱା ସମଂ ପୱତ୍ତତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅପରୋ ନଯୋ। ଦଯନ୍ତି ଅନୁରକ୍ଖନ୍ତି ସତ୍ତେ ଏତାଯ, ସଯଂ ୱା ଅନୁଦ୍ଦଯତି ଅନୁଦ୍ଦଯମତ୍ତମେୱ ୱା ଏତନ୍ତି ଦଯା, କରୁଣାମେତ୍ତା ଲବ୍ଭନ୍ତି। ତାଯ ଆଲଯତି ପତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ଦଯାଲଯୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଭଗୱା ହି ଦେୱଦତ୍ତାଦୀସୁ ୱିରୋଧି ସତ୍ତେସୁ ଚ ଅୱିରୋଧିସତ୍ତେସୁ ଓରସେ ରାହୁଲେ ଚ ସମଂ ନିଚ୍ଚଂ ହିତଜ୍ଝାସଯତାଯ ମହାକରୁଣାଯ ମେତ୍ତାଯ ଚ ଠିତୋ , ତସ୍ମା ଦଯାଲଯନ୍ତି ଥୋମେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅପଦାନପାଠଇଯଂ –

''ୱଧକେ ଦେୱଦତ୍ତେ ଚ, ଚୋରେ ଅଙ୍ଗୁଲିମାଲକେ;

ଧନପାଲେ ରାହୁଲେ ଚ, ସମଚିତ୍ତୋ ମହାମୁନୀ''ତି।

ସବ୍ବଧୀତି ସବ୍ବସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ। ବୁଦ୍ଧଭାୱାଯ ଅଭିନୀହାରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସବ୍ବତ୍ତଭାୱେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁକ୍କରନ୍ତି ଦୁକ୍ଖେନ କରିତବ୍ବଂ ପଞ୍ଚମହାପରିଚ୍ଚାଗାଦିକମ୍ମଂ ଦୁକ୍ଖେନ କରିତବ୍ବନ୍ତି ଦୁକ୍କରଂ, ପଞ୍ଚମହାପରିଚ୍ଚାଗାଦିକମ୍ମଂ ଲବ୍ଭତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପଞ୍ଚମହା ପରିଚ୍ଚାଗୋତି ଧନପରିଚ୍ଚାଗୋ, ଅଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗୋ, ପୁତ୍ତପରିଚ୍ଚାଗୋ, ଭରିଯପରିଚ୍ଚାଗୋ, ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚାଗୋ ଚାତି ପଞ୍ଚୱିଧୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ହତ୍ଥିଅସ୍ସ ଦାସିଦାସାଦି ସୱିଞ୍ଞାଣକସ୍ସ ଧନସ୍ସ ୱା ମୁତ୍ତାମଣିରଜତାଦି ଅୱିଞ୍ଞାଣକସ୍ସ ଧନସ୍ସ ୱା ପରିଚ୍ଚାଗୋ ଧନପରିଚ୍ଚାଗୋ ନାମ। ହତ୍ଥପାଦଚକ୍ଖୁକଣ୍ଣନାସାଦିସରୀରାୱଯୱସ୍ସ ପରିଚ୍ଚାଗୋ ଅଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗୋ ନାମ। ପୁତ୍ତସ୍ସ ଚ ଧୀତୁଯା ଚ ପରିଚ୍ଚାଗୋ ପୁତ୍ତପରିଚ୍ଚାଗୋ ନାମ। ଭରିଯାଯ ପରିଚ୍ଚାଗୋ ଭରିଯପରିଚ୍ଚାଗୋ ନାମ। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯପଟିବଦ୍ଧସ୍ସ ସରୀରସ୍ସ ପରିଚ୍ଚାଗୋ ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚାଗୋ ନାମ। କିଞ୍ଚାପି ପନ ଧନପରିଚ୍ଚାଗା ଦଯୋ ଦାନପାରମିଯଂଯେୱ ଅନ୍ତୋଗଧା, ତଥାପି ପରିଚ୍ଚାଗ ୱିସେସଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଞ୍ଚେୱ ସୁଦୁକ୍କରଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗୱସେନ ୱିସୁଂ କତନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ମହାପଦାନସୁତ୍ତଟୀକାଯଂ ପନ ''ଅଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗୋ, ନଯନପରିଚ୍ଚାଗୋ, ଅତ୍ତପରିଚ୍ଚାଗୋ, ରଜ୍ଜପରିଚ୍ଚାଗୋ, ପୁତ୍ତଦାରପରିଚ୍ଚାଗୋତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗା। ତତ୍ଥପି କାମଂ ଅଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗାଦଯୋପି ଦାନପାରମୀଯେୱ। ତଥାପି ପରିଚ୍ଚାଗୱିସେସଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଞ୍ଚେୱ ସୁଦୁକ୍କରଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗାନଂ ୱିସୁଂ ଗହଣଂ। ତତୋଯେୱ ଚ ଅଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗତୋପି ୱିସୁଂ ନଯନପରିଚ୍ଚାଗଗ୍ଗହଣଂ। ପରିଚ୍ଚାଗଭାୱସାମଞ୍ଞେପି ରଜ୍ଜପରିଚ୍ଚାଗ ପୁତ୍ତଦାରପରିଚ୍ଚାଗଗ୍ଗହଣଂ କତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ଦୁକ୍କରଂ। ଇଦଂ ପନ କରନ୍ତି ଏତସ୍ସ କମ୍ମପଦଂ। କରନ୍ତି କରୋନ୍ତଂ, କରୋତୀତି କରୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ।

ଭଓଣ୍ଣୱାତିକ୍କମମଗ୍ଗତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭଓଅଣ୍ଣୱଅତିକ୍କମଂ ଅଗ୍ଗତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଭଓଣ୍ଣୱାତିକ୍କମନ୍ତି କାମରୂପଅରୂପଭଓସଙ୍ଖତା ଅଣ୍ଣୱା ସମୁଦ୍ଦତୋ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ। ଭଓନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତ୍ଥାତି ଭଓୋ। ଅଣ୍ଣୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଉଦକଂ। ତଂ ଏତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥୀତି ଅଣ୍ଣୱୋ, ସମୁଦ୍ଦୋ। ଭଓସଙ୍ଖାତୋ ଅଣ୍ଣୱୋତି ଭଓଣ୍ଣୱୋ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ। ବହୂହି ଊମିୱେଗାଦୀହି ଭଯେହି ଓକିଣ୍ଣୋ ୱିଯ ତିଓିଧୋପି ଭଓୋ ବହୂହି ଜାତିଜରାମରଣାଦୀହି ଦୁକ୍ଖଭଯେହି ଓକିଣ୍ଣୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ଭଓଣ୍ଣୱୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ଥ ଉତ୍ତରିତ୍ଥାତି ଭଓଣ୍ଣୱାତିକ୍କମୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତସ୍ସ ହି ଗମ୍ଭୀରେ ମହାଉଦକକ୍ଖନ୍ଧେ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକଂ ଅବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ପଓତ୍ତତି ସନ୍ଦତିଇଓ ତିଭଓସଙ୍ଖତେ ସଂସାରେ ପଟିସନ୍ଧିଚୁତିଯୋ ଅବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ନିଦ୍ଦତ୍ତକାନଂ ଦିଯଡ୍ଢସହସ୍ସକିଲେସାନଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣେନ ଅସେସଂ ୱିଦ୍ଧଂସିତତ୍ତା ତୀସୁ ଭୱେସୁ ପୁନବ୍ଭୱୋ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧଂ ଭଓଣ୍ଣୱାତିକ୍କମନ୍ତି ଅଭିତ୍ଥୱିତୁଂ ଅରହତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ଭଓଣ୍ଣୱାତିକ୍କମଂ।

ଅଗ୍ଗତନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ସେଟ୍ଠଭାୱଂ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅଗ୍ଗସଦ୍ଦୋ ଆଦିକୋଟିକୋଟ୍ଠାସସେଟ୍ଠେସୁ ଦିସ୍ସତି। ତଥା ହେସ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତନ୍ତିଆଦୀସୁ ଆଦିମ୍ହି ଦିସ୍ସତି। ତେନେୱ ଅଙ୍ଗୁଲଗ୍ଗେନ ତଂ ଅଙ୍ଗୁଲଗ୍ଗଂ ପରାମସେଯ୍ୟାତିଆଦୀସୁ କୋଟିଯଂ। ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ୱିହାରଗ୍ଗେନ ୱା ପରିୱେଣଗ୍ଗେନ ୱା ଭାଜେତୁନ୍ତିଆଦୀସୁ କୋଟ୍ଠାସେ। ଅଗ୍ଗୋ ହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସାତିଆଦୀସୁ ସେଟ୍ଠେ। ସ୍ୱାଯମିଧପି ସୋଯେୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ସେଟ୍ଠଭାୱଂ ଅଜତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଗ୍ଗୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଅସଦିସଟ୍ଠେନ ଗୁଣୱିସିଟ୍ଠଟ୍ଠେନ ଅସମସମଟ୍ଠେନ ଚ ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଦୁଲ୍ଲଭପାତୁ ଭାୱତୋ ଅଚ୍ଛରିଯମନୁସ୍ସଭାୱତୋ ବହୁଜନହିତସୁଖାୱହତୋ ଅଦୁତିଯଅସହାଯାଦିଭାୱତୋ ଚ ଭଗୱା ଲୋକେ ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରପାଠଇଯଂ ''ଯାୱତା ଭିକ୍ଖୱେ ସତ୍ତା ଅପଦା ୱା ଦ୍ୱିପଦା ୱା ଚତୁପ୍ପଦା ୱା ବହୁପ୍ପଦା ୱା, ତଥାଗତୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତୀ''ତି। ଅଗ୍ଗସ୍ସ ଭାୱୋ ଅଗ୍ଗତଂ। ତଂ ପନ ଗତନ୍ତିଏତସ୍ସ କମ୍ମପଦଂ। ଗତନ୍ତି ପତ୍ତଂ, ପାପୁଣନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ତିଲୋକନାଥନ୍ତି କାମରୂପଅରୂପସଙ୍ଖତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଲୋକାନଂ ପଟିସରଣଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଲୋକସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ। ତଯୋ ଲୋକା ତିଲୋକା। ନାଥସଦ୍ଦୋ ପନ ନିପ୍ପନ୍ନାନିପ୍ପନ୍ନୱସେନ ଦୁୱିଧୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଅନିପ୍ପନ୍ନନାଥସଦ୍ଦୋ ପଟିସରଣତ୍ଥୋ ହୋତି ସଙ୍କେତୱସେନ। ତଥା ହି ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ସଙ୍କେତୱଚନଂ ସଚ୍ଚଂ, ଲୋକସମ୍ମୁତିକାରଣା''ନ୍ତି। ତିଲୋକାନଂ ନାଥୋ ପଟିସରଣୋତି ତିଲୋକନାଥୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସବ୍ବାନତ୍ଥପରିହାର ପୁବ୍ବଙ୍ଗମାଯ ନିରୱସେସହିତସୁଖୱିଧାନତପ୍ପରାଯନିରତିସଯାଯ ପଯୋଗସମ୍ପତ୍ତିଯା ଚ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ପଜାଯ ଅଚ୍ଚନ୍ତୁପକାରିତାଯ ଅପରିମିତନିରୁପମପ୍ପଭାୱଗୁଣୱିସେସସମଙ୍ଗିତାଯ ଚ ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମୋ ଭଗୱା ଅପରିମାଣାସୁ ଲୋକଧାତୂସୁ ଅପରିମାଣାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଏକପଟିସରଣୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ।

ନିପ୍ପନ୍ନନାଥସଦ୍ଦୋ ପନ ଯାଚନେ, ଉପତାପେ, ଇସ୍ସରିଯେ, ଆସୀସେ ଚାତି ଚତୁସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ୱତ୍ତତି। ତତ୍ଥ ଯାଚନେ ନାଥତି ଯାଚତୀତି ନାଥୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ନାଥଧାତୁ ଅ। ସୋ ପନ ୱେନେଯ୍ୟସନ୍ତେ ଅତ୍ତନୋ ହିତକରଣେ ଯାଚିତ୍ୱାପି ନିଯୋଜେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଭଗୱା ସାଧୁ ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖେଯ୍ୟାତିଆଦିନା ସତ୍ତାନଂ ତଂ ତଂ ହିତପଟିପତ୍ତିଂ ଯାଚିତ୍ୱାପି କରୁଣାଯ ସମୁସ୍ସାହିତୋ ତେ ତତ୍ଥ ନିଯୋଜେତି। ତସ୍ମା ନାଥୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପତାପେ ନାଥତି ୱେନେଯ୍ୟଗତେ କିଲେସେ ଉପତାପେତୀତି ନାଥୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଧମ୍ମଦେସନାଯ ୱେନେଯ୍ୟସନ୍ତାନେ କିଲେସେ ୱିଦ୍ଧଂସାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇସ୍ସରିଯେ ନାଥତି ଇସ୍ସରିଯତି ସତ୍ତେତି ନାଥୋ। ପରମେନ ପନ ଚିତ୍ତିସ୍ସରିଯେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱା ସବ୍ବସତ୍ତେ ଧମ୍ମେନ ଇସତି ଅଭିଭୱତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଆସୀସେ ପନ ନାଥତି ଆସୀସତୀତି ନାଥୋ। ୱେନେଯ୍ୟାନଂ ହିତସୁଖଂ ମେତ୍ତାଯ ନଓସେନ ପତ୍ଥେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଲୋକାନଂ ନାଥୋ ତିଲୋକନାଥୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ତିଲୋକନାଥଂ।

ସୁସମାହିତନ୍ତି ଲାଭାଲାଭାଦିଲୋକଧମ୍ମେହି ଅଚଲ ମାନତ୍ତା ସୁନ୍ଦରସମାଧିୱନ୍ତଂ। ସଂସମଂ ଆଧିଯତି ଏକାରମ୍ମଣେ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମେ ଠପେତି ଏତେନାତି ସମାଧି। ସଂପୁବ୍ବ ଧା ଧାତୁ ଇ। ସୁନ୍ଦରୋ ପସତ୍ଥୋ ୱା ସମାଧି ସୁସମାଧି। ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସୁସମାହିତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଅସ୍ସତ୍ଥେ ତୋ। ପବ୍ବତୋତିଆଦୀସୁ ୱିଯ। ଧସ୍ସ ହୋ। ଚତୂହି ଦିସାହି ଆଗତେହି ୱାତେହି ଅଚଲମାନୋ ମହାମେରୁପବ୍ବତୋ ୱିଯ ଭଗୱା ଲାଭାଲାଭାଦିଲୋକଧମ୍ମେହି ଚ ମିଚ୍ଛାୱାଦ ୱାତେହି ଚ ଅଚଲମାନେନ ସମାଧିନା ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ସୁସମାହିତଂ।

ହିତନ୍ତି ମନୁସ୍ସଦେୱବ୍ରହ୍ମସଙ୍ଖାତାନଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପଯୋଜନ ଧାରେନ୍ତଂ। କାରଣାନୁରୂପଂ ହିନୋତି ପଓତ୍ତତୀତି ହିତଂ, ପଯୋଜନଂ। ହିଧାତୁ ଗତିଯଂ ତ। ତଂ ଧାରେତୀତି ହିତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। କିତନ୍ତ ସମାସୋଯଂ। ହିତଧରନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥାଯ ଉତ୍ତର ପଦଲୋପେନ ହିତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ସମଜ୍ଜନୀ ପଦୀପୋତି। ଅଥ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ହିଂସତୀତି ହିତଂ। ହିଂସଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ତପଚ୍ଚଯୋ। ଯଥା ଚ ବ୍ୟାଧିଯା ଓସମଂ ରୋଗୀନଂ ହିତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖହନନତୋ ହିତଂ ନାମ ହୋତି। ସୁଖଂ ୱିଦଧାତୀତି ୱା ହିତଂ। ଧାଧାତୁ ଧାରଣେ ତ। ଯଥା ଚ ରୁଧିରମଂସାଦି ଧାତୁ ୱଡ୍ଢନଂ ରସାଯତନଂ କିସ୍ସାନଂ ହିତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ସୁଖୱହନତୋ ହିତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପଯୋଜନଂ ତଂ ଧାରେତୀତି ହିତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ପନ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ୱେନେଯ୍ୟଜନାନଂ

ଦୁକ୍ଖାପନଯନମ୍ପି ଞାଣପରିପାଚନମ୍ପି କତ୍ୱା ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରହିତସୁଖଂ ଧାରେତୀତି ଝୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ହିତଂ।

ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚକ୍ଖୁ ନାମ ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁ, ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁ, ଞାଣ ଚକ୍ଖୁ, ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ, ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୂତି ପଞ୍ଚୱିଧଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଅଦ୍ଦସଂ ଖୋ ଅହଂ ଭିକ୍ଖୱେ ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋତି ଇଦଂ ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁ ନାମ। ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁନ୍ତି ଇଦଂ ହେଟ୍ଠିମମଗ୍ଗତ୍ତଯସଙ୍ଖାତଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁ ନାମ। ଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦୀତି ଇଦଂ ଞାଣଚକ୍ଖୁ ନାମ। ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ ୱୁଚ୍ଚତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଇଦଂ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ ନାମ। ଅଦ୍ଦସଂ ଖୋ ଅହଂ ଭିକ୍ଖୱେ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନାତି ଇଦଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁ ନାମ। ଇଧ ପନ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ପରିସମନ୍ତତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ପସ୍ସନ୍ତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣୱନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ। ସମନ୍ତତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଚକ୍ଖତି ପସ୍ସତୀତି ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ଚକ୍ଖଧାତୁ ଉ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ମହାନିଦ୍ଦେସପାଠଇଯଂ ‘‘ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ ୱୁଚ୍ଚତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣ’’ନ୍ତି। ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ, ବୁଦ୍ଧୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାମଗ୍ଗେ –

‘‘ନ ତସ୍ସ ଅଦ୍ଦିଟ୍ଠମିଧତ୍ଥି କିଞ୍ଚି,

ଅଥୋ ଅୱିଞ୍ଞାତମଜାନିତବ୍ବଂ;

ସବ୍ବଂ ଅଭିଞ୍ଞାସି ଯଦତ୍ଥି ନେଯ୍ୟଂ,

ତଥାଗତୋ ତେନ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୂ’’ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ତଥାଗତସ୍ସ ଅଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଅପସ୍ସନ୍ତଂ କିଞ୍ଚି ଧମ୍ମଜାତଂ ଇଧଲୋକେ ନ ଅତ୍ଥି। ଅଥୋ ଅୱିଞ୍ଞାତଂ ଅୱିଦିତଂ ଅପାକଟଂ ୱା ଅଜାନିତବ୍ବଂ ଧମ୍ମଜାତଂ ନ ଅତ୍ଥି। ନେଯ୍ୟଂ ଞାତବ୍ବଂ ଯଂ ଧମ୍ମଜାତଂ ଅତ୍ଥି। ସବ୍ବଂ ତଂ ଧମ୍ମଜାତଂ ତଥାଗତୋ ଅଭିଞ୍ଞାସି ପଟିୱିଜ୍ଝି। ତେନ ତସ୍ମା ତଥାଗତୋ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ ନାମାତି। ତଂ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁଂ।

ପଣମାମି ତଂମିତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଣମାମି ତଂ ଅମିତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅମିତଂ ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ପଣମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଅମିତନ୍ତି ଅପରିମେଯ୍ୟଂ ଞାଣେନ ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱା, ସୀଲସମାଧି ପଞ୍ଞାଦିଗୁଣୱନ୍ତଂ। ଅମିତବ୍ବଂ ଞାଣେନ ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବନ୍ତି ୱା ଅମିତଂ, ସୀଲାଦିଗୁଣଂ। ନପୁବ୍ବ ମାଧାତୁ ପରିମାଣେ ତ। ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଅମିତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଯଥା ହି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ନ ସୁକରଂ ଉଦକସ୍ସ ପମାଣଂ ଗଣେତୁଂ ଏତ୍ତକାନି ଉଦକାଳ୍ହକାନୀତି ୱା, ଏତ୍ତକାନି ଉଦକାଳ୍ହକସତାନୀତି ୱା, ଏତ୍ତକାନି ଉଦକାଳ୍ହକସହସ୍ସାନୀତି ୱା, ଏତ୍ତକାନି ଉଦକାଳ୍ହକସତସହସ୍ସାନୀତି ୱାତି। ଅଥ ଖୋ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟୋ ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋ ମହାଉଦକକ୍ଖନ୍ଧୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ଏୱମେୱ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନ ସୁକରଂ ସୀଲାଦିଗୁଣସ୍ସ ପମାଣଂ ଗଣେତୁଂ ଏତ୍ତକଂ ସୀଲଗୁଣଂ, ଏତ୍ତକୋ ସମାଧିଗୁଣୋ, ଏତ୍ତକା ପଞ୍ଞାଗୁଣାତିଆଦିନାତି। ଅଥ ଖୋ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟୋ ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋ ମହାଗୁଣକ୍ଖନ୍ଧୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ତେନୱୁତ୍ତଂ ଅପଦାନପାଠଇଯଂ –

‘‘ବୁଦ୍ଧୋପି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଣେଯ୍ୟ ୱଣ୍ଣଂ,

କପ୍ପମ୍ପି ଚେ ଅଞ୍ଞମଭାସମାନୋ;

ଖୀଯେଥ କପ୍ପୋ ଚିରଦୀଘମନ୍ତରେ,

ୱଣ୍ଣୋ ନ ଖୀଯେଥ ତଥାଗତାନ’’ନ୍ତି ଚ।

‘‘ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟାନି ନାମାନି, ସଗୁଣେନ ମହେସିନୋ;

ଗୁଣେନ ନାମମୁଦ୍ଧେଯ୍ୟଂ, ଅପି ନାମସହସ୍ସତୋ’’ତି ଚ।

ତେନ ବୁଦ୍ଧଂ ଅମିତନ୍ତି ଥୋମେତୀତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ଦଯାଲଯଂ ମହାକରୁଣାଯ ମେତ୍ତାଯ ଆଧାରଂ। ସବ୍ବଧି ସବ୍ବସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ, ଦୁକ୍କରଂ ଦୁକ୍ଖେନ କରିତବ୍ବଂ

ପଞ୍ଚମହାପରିଚ୍ଚାଗାଦିକମ୍ମଂ କରଂ କରୋନ୍ତଂ, ଭୱଣ୍ଣୱାତିକ୍କମଂ ତିଭୱସଙ୍ଖାତସମୁଦ୍ଦତୋ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ, ଅଗ୍ଗତଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ସେଟ୍ଠଭାୱଂ, ଗତଂ ପତ୍ତଂ, ତିଲୋକନାଥଂ କାମରୂପ ଅରୂପସଙ୍ଖାତସ୍ସ ତିଲୋକସ୍ସ ପଟିସରଣଂ, ସୁସମାହିତଂ ସୁନ୍ଦର ସମାଧିୱନ୍ତଂ, ହିତଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସଙ୍ଖାତଂ ଅତ୍ଥଧାରଣଂ, ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁଂ ପରିସମନ୍ତତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ପସ୍ସନ୍ତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣୱନ୍ତଂ, ଅମିତଂ ଅପରିମେଯ୍ୟଂ ସୀଲାଦିଗୁଣୱନ୍ତଂ, ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ପଣମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି।

ଅଟ୍ଠମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୯।

ତହିଂ ତହିଂ ପାରମିସଞ୍ଚଯଂ ଚଯଂ,

ଗତଂ ଗତଂ ସବ୍ଭି ସୁଖପ୍ପଦଂ ପଦଂ;

ନରାନରାନଂ ସୁଖସମ୍ଭୱଂ ଭୱଂ,

ନମାନମାନଂ ଜିନପୁଙ୍ଗୱଂ ଗୱଂ।

୯। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠମଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ପାରମିସଞ୍ଚଯଂ ଚଯନ୍ତନ୍ତ୍ୟାଦୀହି ପଞ୍ଚହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ତହିଂ ତହିଂ ପାରମିସଞ୍ଚଯଂଚଯନ୍ତନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ଜତଜର ଗଣେହି ଯୁତ୍ତତ୍ତା ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ସବ୍ବପାଦାଦ୍ୟନ୍ତଯମକା ୱଂସଟ୍ଠଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ''ୱଦନ୍ତି ୱଂସଟ୍ଠମିଦଂ ଜତା ଜରା''ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ।

ତତ୍ଥ ତହିଂ ତହିନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଭୱେ ଅତ୍ତଭାୱେ ୱା, ବୁଦ୍ଧୱରଂ ପଣିଧାନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତେସୁ ତେସୁ ଭୱେସୁ ଅତ୍ତଭାୱେସୁ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପାରମିସଞ୍ଚଯନ୍ତି ଦାନାଦିପା ରମୀନଂ ସମୂହଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ପାରମୀ ନାମ ଦାନସୀଲନେକ୍ଖମ୍ମପଞ୍ଞା ୱୀରିଯ ଖନ୍ତିସଚ୍ଚଅଧିଟ୍ଠାନମେତ୍ତାଉପେକ୍ଖାୱସେନ ଦସୱିଧା ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧୱଂସେ –

''ଦାନଂ ସୀଲଞ୍ଚ ନେକ୍ଖମ୍ମଂ, ପଞ୍ଞା ୱୀରିଯେନ ପଞ୍ଚମଂ;

ଖନ୍ତିସଚ୍ଚମଧିଟ୍ଠାନଂ, ମେତ୍ତୁପେକ୍ଖାତି ତେ ଦସା''ତି।

ଅଯଂ ପନ ପାରମୀସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ। ଦାନସୀଲାଦିଗୁଣ ୱିସେସଯୋଗେନ ସତ୍ତୁତ୍ତମତାଯ ମହାବୋଧିସତ୍ତୋ ପରମୋ। ତସ୍ସ ଅଯଂ ଭାୱୋ କମ୍ମନ୍ତି ୱା ପାରମୀ, ଦାନାଦି କ୍ରିଯାୱ ଲବ୍ଭତି। ସନ୍ତକଭାୱକମ୍ମତଦ୍ଧିତେ ଣପଚ୍ଚଯୋ। ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଜୋତକ ଈପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ଅଥ ୱା ଦାନାଦୀନି ପୂରେତୀତି ପରମୋ। ଦାନାଦିଗୁଣାନଂ ପୂରକୋ ପାଲକୋ ଚ ବୋଧିସତ୍ତୋ। ପୂରଧାତୁ ଅମପଚ୍ଚଯୋ। ପରେ ସତ୍ତେ ମୱତି ଅତ୍ତନି ବନ୍ଧତି ଗୁଣୱିସେସଯୋଗେନାତି ୱା ପରମୋ, ବୋଧିସତ୍ତୋ। ପରସଦ୍ଦୂପପଦ ମୁଧାତୁ ବନ୍ଧନେ କ୍ୱି। ପରଂ ଅତିରେକଂ ମଜ୍ଜତି କିଲେସମଲତୋତି ୱା ପରମୋ। ପରସଦ୍ଦୂପ ପଦ ମଜ୍ଜଧାତୁ ସଂସୁଦ୍ଧିଯଂ କ୍ୱି। ପରସଦ୍ଦୋ ଅତିରେକତ୍ଥୋ। ପରଂ ସେଟ୍ଠଂ ନିବ୍ବାନଂ ୱିସେସେନ ମଯତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ପରମୋ। ପରସଦ୍ଦୂପପଦ ମଯଧାତୁ ଗତିଯଂ କ୍ୱି। ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ପର ସଦ୍ଦୋ ସେଟ୍ଠତ୍ଥୋ। ପରଂ ଲୋକଂ ପମାଣଭୂତେନ ଞାଣ ୱିସେସେନ ଇଧଲୋକମିୱ ମୁନାତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦତୀତି ୱା ପରମୋ। ପରସଦ୍ଦୂପ ପଦ ମୁନଧାତୁ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନେ କ୍ୱି। ପରଂ ଅତି ୱିଯ ସୀଲାଦିଗୁଣଗଣଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତାନେ ମିନୋତି ପକ୍ଖିପତୀତି ୱା ପରମୋ। ପରସଦ୍ଦୂପପଦ ମିଧାତୁ ପକ୍ଖିପନେ କ୍ୱି। ପରସଦ୍ଦୋ ଅତିରେକୱାଚକୋ। ପରଂ ଅତ୍ତଭୂତଧମ୍ମକାଯତୋ ଅଞ୍ଞଂ ପଟିପକ୍ଖଂ ୱା ତଦନତ୍ଥକରଂ କିଲେସଚୋରଗଣଂ ମିନାତି ହିଂସତୀତି ୱା ପରମୋ, ମହାବୋଧିସତ୍ତୋ। ପରସଦ୍ଦୂପପଦ ମିଧାତୁ ହିଂସାଯଂ କ୍ୱି। ପରସଦ୍ଦୋ ଅଞ୍ଞୱାଚକୋ, ପଟିପକ୍ଖୱାଚକୋ ୱା। ପରମସ୍ସ ଅଯନ୍ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତନଯେନ ପାରମୀତି। ଅପି ଚ ପାରେ ନିବ୍ବାନେ ମଜ୍ଜତି ସୁଜ୍ଝତୀତି ପାରମୀ, ମହାବୋଧି ସତ୍ତୋ। ସୁଦ୍ଧକତ୍ତୁସାଧନୋଯଂ। ପାରସଦ୍ଦୂପପଦ ମଜଧାତୁ ସଂସୁଦ୍ଧିଯଂ କ୍ୱି। ଈ ଚ। ପାରେ ନିବ୍ବାନେ ସତ୍ତେ ମଜ୍ଜତି ସୋଧେତୀତି ୱା ପାରମୀ, ହେତୁକତ୍ତୁସାଧନୋଯଂ।

ପାରେନିବ୍ବାନେ ସତ୍ତେ ମୱତି ବନ୍ଧତି ଯୋଜେତୀତି ୱା ପାରମୀ। ପାରଂ ନିବ୍ବାନଂ ମଯତି ଗଚ୍ଛତି ସତ୍ତେ ଚ ମାଯେତି ଗମେତି ୱା ପାରମୀ। ପାରଂ

ନିବ୍ବାନଂ ଯାଥାଵତୋ ମୁନାତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦତୀତି ଵା ପାରମୀ। ପାରେ ନିବ୍ବାନେ ସତ୍ତେ ମିନୋତି ପକ୍ଖିପତୀତି ଵା ପାରମୀ। ମିଧାତୁ ପକ୍ଖିପନେ ଈ। ପାରେ ନିବ୍ବାନେ ସତ୍ତାନଂ ମିନାତି ହିଂସତୀତି ଵା ପାରମୀ, ମହାବୋଧିସତ୍ତୋ। ତସ୍ସ ଅଯଂ ଭାଵୋ କମ୍ମନ୍ତି ଦାନାଦିକ୍ରିଯା ପାରମୀତି। ଇମିନା ଵୁତ୍ତନଯେନ ପାରମୀସଦ୍ଦସ୍ସ ଵଚନତ୍ଥୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ। କିଞ୍ଚାପି ପନ ପାରମୀସଦ୍ଦସ୍ସ ନିବ୍ବଚନଂ ସଙ୍ଖେପେନ ଵୁତ୍ତଂ। ସୋତୂନଂ ପନ ନିରୁତ୍ତିନଯକୋସଲ୍ଲତ୍ଥଂ ଵିତ୍ଥାରେନ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ସା ପନ ଦସପାରମୀ, ଦସୌପପାରମୀ, ଦସପରମତ୍ଥପାରମୀ ଚାତି ତିଵିଧା ହୋତି। ତତ୍ଥ ସଵିଞ୍ଞାଣାଵିଞ୍ଞାଣକଂ ଧନଂ ପରିଚ୍ଚାଗଂ କତ୍ଵା ପୂରିତା ବୋଧିସମ୍ଭାରା ଦସପାରମିଯୋ ନାମ। ହତ୍ଥ ପାଦ କଣ୍ଣ ନାସାଦିଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗଂ କତ୍ଵା ପୂରିତା ବୋଧିସମ୍ଭାରା ଦସୌପପାରମିଯୋ ନାମ। ଜୀଵିତିନ୍ଦ୍ରିଯପରିଚ୍ଚାଗଂ କତ୍ଵା ପୂରିତା ବୋଧିସମ୍ଭାରା ଦସ ପରମତ୍ଥପାରମିଯୋ ନାମାତି। ଦାନାଦିପାରମୀନଂ ପନ ଅତ୍ଥୋ ଚରିଯପିଟକଅଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ଗହେତବ୍ବୋ। ଅଵଯଵଂ ସଙ୍ଗହଵସେନ ଚଯତି ଗଚ୍ଛତି ପଵତ୍ତତୀତି ସଞ୍ଚଯୋ, ସଂପୁବ୍ବ ଚିଧାତୁ ଗତିଯଂ ଣ। ସଞ୍ଚିନୋତି ଅଵଯଵନ୍ତି ଵା ସଞ୍ଚଯୋ, ସମୂହୋ। ପାରମୀନଂ ସଞ୍ଚଯୋ ସମୂହୋତି ପାରମିସଞ୍ଚଯୋ, ତଂ ପାରମିସଞ୍ଚଯଂ। ତଂ ପନ ଚଯନ୍ତି ଏତସ୍ସ କମ୍ମଂ। ଚଯନ୍ତି ଉପଚିତଂ, ପରିସମ୍ଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଚଯତି ଉପଚିନାତୀତି ଚଯୋ, ଚିଯିତ୍ଥ ଉପଚିଯିତ୍ଥାତି ଵା ଚଯୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଚିଧାତୁ ଉପଚଯେ ଣ। ତଂ ଚଯଂ। ସବ୍ଭିଗତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ତତ୍ଥ ସବ୍ଭୀତି ସନ୍ତେହି ସପ୍ପୁରିସେହି। ରାଗାଦିକିଲେସେ ସମେନ୍ତି ଉପସମେନ୍ତୀତି ସନ୍ତା, ସପ୍ପୁରିସା। ସମୁଧାତୁ ଉପସମେତ, ଅନ୍ତପଚ୍ଚଯୋ ଵା। ସନ୍ତେହୀତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ସ୍ମାହିସ୍ମିଂନଂ ମ୍ହା ଭିମ୍ହିଵାତି ସୁତ୍ତେନ ହିଵିଭତ୍ତିଯା ଭିକାରଂ ସନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ସୋ ଭେ ବୋ ଚନ୍ତେତି ସୁତ୍ତେନ ଭକାରେ ପରେ ସନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ସକାରଂ କତ୍ଵା ଅନ୍ତେ ଚ ବକାରାଗମଂ କତ୍ଵା ସବ୍ଭୀତି ଵୁତ୍ତଂ। ତେହି ସବ୍ଭି। ତଂ ପନ ଗତନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଅଵୁତ୍ତକତ୍ତା। ଗତନ୍ତି ଉପଗମିତବ୍ବଂ। ତଞ୍ହି ଦେଵମନୁସ୍ସେହି ଗମିଯତି ଉପଗମିଯତି ଉପସଙ୍କମିଯତୀତି ଗତୋତି ଵୁଚ୍ଚତି। ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅତ୍ଥକାମେହି ସପ୍ପୁରିସେହି ଦେଵମନୁସ୍ସେହି ସୀଲାଦିଅନନ୍ତଗୁଣିକତ୍ତା ସରଣନ୍ତି ଅଭିମାନା ପଯିରୁପାସିତବ୍ବୋତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ଗତଂ। ସୁଖପ୍ପଦଂ ପଦଂ ଗତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ସୁଖପ୍ପଦନ୍ତି ଅଚ୍ଚନ୍ତସୁଖସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ। ସୁଖନଂ ସୁଖଂ, ତସ୍ସ ପଜ୍ଜତି ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ସୁଖପ୍ପଦଂ, ନିବ୍ବାନଂ। ପଦନ୍ତି ନିବ୍ବାନଂ। ତଞ୍ହି ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ଅରିଯେହି ପଜ୍ଜିଯତି ଗମିଯତୀତି ପଦନ୍ତି ଵୁଚ୍ଚତି। ଗତନ୍ତି ଅଗମିନ୍ତି ଗତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଦୁକ୍ଖାଦିଅସମ୍ମିସ୍ସସ୍ସ ଏକନ୍ତସୁଖସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଆରମ୍ମଣକରଣଵସେନ ଅପାପୁଣିନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ଗତଂ।

ନରାନରାନନ୍ତି ନରଅନରାନନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ମନୁସ୍ସଦେଵାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଞ୍ଞାଦିସେଟ୍ଠଭାଵଂ ନରତି ନେତୀତି ନରୋ, ନରୀଯତି ସକେନ କମ୍ମେନ ନିଯତୀତି ଵା ନରୋ, ମନୁସ୍ସୋ, ସତ୍ତୋ ଵା। ନରଧାତୁ ନଯନେ ଅ। ନ ନରୋ ଅନରୋ, ଦେଵୋ। ନରୋ ଚ ଅନରୋ ଚ ନରାନରୋ, ତେସଂ ନରାନରାନଂ। ତଂ ପନ ସୁଖସମ୍ଭଵନ୍ତି ପଦେ ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ସୁଖସମ୍ଭଵନ୍ତି ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସୁଖସ୍ସ କାରଣଂ। ତିଵିଧସୁଖସ୍ସ ଲଭନକାରଣଭୂତଂ ପୁଞ୍ଞଂ ଵା। ସୁଖଯତୀତି ସୁଖଂ। ତିଵିଧସୁଖଂ। ଯସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ସୁଖିତଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ଵା ସୁଟ୍ଠୁ ଦୁକ୍ଖଂ ଖନତୀତି ସୁଖଂ। ସୁପୁବ୍ବଖନୁଧାତୁ ଅଵଧାରଣେ ଅ। ସମ୍ଭଵତି ସୁଖସଙ୍ଖାତଂ ଫଲଂ ଅନେନ ପୁଞ୍ଞେନାତି ସମ୍ଭଵଂ, ପୁଞ୍ଞକରଣଂ। ସଂପୁବ୍ବଭୂଧାତୁ ସତ୍ତାଯଂ ଣ। ସୁଖସ୍ସ ସମ୍ଭଵଂ ସୁଖସମ୍ଭଵଂ, ତଂ ପନ ଭଵନ୍ତିପଦେ କମ୍ମଂ। ଭଵନ୍ତି ନିବ୍ବତ୍ତେନ୍ତଂ। ତଂ ସୁଖସମ୍ଭଵଂ ଭାଵେତି ନିବ୍ବତ୍ତେତୀତି ଭଵୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ଭଵଂ। ସୋ ହି ମହାକରୁଣାପୁବ୍ବଙ୍ଗମାଯ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସୁଖସ୍ସ ଲଭନକାରଣଭୂତଂ ଦାନସୀଲଭାଵନାସଙ୍ଖାତଂ ପୁଞ୍ଞଂ କାରେତି, ତସ୍ମା ଭଗଵତୋ ନରାନରାନଂ ସୁଖସମ୍ଭଵଂ ଭଵନ୍ତି ଥୋମେତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ନମାନମାନନ୍ତି ପଦସ୍ସ ନମେ ଅନମାନନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ନମେତି ଅହଂ ନମାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ମିଵିଭତ୍ତିଯା ଏକାରାଦେସୋତି ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଅନମାନନ୍ତି ଅନମେନ୍ତାନଂ ଅଵନ୍ଦନ୍ତାନଂ ଅନାଦରାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ପନ ଗଵନ୍ତିଏତସ୍ସ ଵିସେସନଂ। ଗଵନ୍ତି ଗୋଣସଦିସାନଂ ବାଲାନଂ। ଗଵନ୍ତି ହି ଛଟ୍ଠୀବହୁଵଚନନ୍ତନାମପଦଂ। ତତୋ ନମଂ ପତିମ୍ହାଲୁତ୍ତେ ଚ ସମାସେତି ସୁତ୍ତେ ସମଭିନିଵିଟ୍ଠେନ ଚଗ୍ଗହଣେନ ନଂଵଚନସ୍ସ ଅଂ ଆଦେସଞ୍ଚ ଗୋଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ଓକାରସ୍ସ ଅଵାଦେସଂ କତ୍ଵା ରୂପସିଦ୍ଧି ଵେଦିତବ୍ବା। ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଗାଵୋ, ଗୋଣା। ଗାଵୋ ଵିଯାତି ଗାଵୋ, ତେସଂ ଗଵଂ ବାଲାନଂ। ତଂ ପନ ଜିନପୁଙ୍ଗଵନ୍ତିପଦେ ଛଟ୍ଠୀକମ୍ମଂ। ଜିନପୁଙ୍ଗଵନ୍ତି ଜଯନ୍ତପୁରିସୁତ୍ତମଂ ବୁଦ୍ଧଂ ନମେ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ପୁଙ୍ଗଵ ସଦ୍ଦୋ କମ୍ମଧାରଯସମାସେ ସେଟ୍ଠତ୍ଥଵାଚକୋ। ମୁନିପୁଙ୍ଗଵୋତିଆଦୀସୁ ଵିଯ। ଵୁତ୍ତଞ୍ଚ ଅମରକୋସେ –

“ଉତ୍ତରସ୍ମିଂ ପଦେ ବ୍ଯଗ୍ଘ, ପୁଙ୍ଗଵୋସଭକୁଞ୍ଜରା;

ସୀହସଦ୍ଦୂଲନାଗାଦ୍ଯା, ପୁମେ ସେଟ୍ଠତ୍ଥଗୋଚରା”ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ। କମ୍ମଧାରଯସମାସେ ଉତ୍ତରପଦେ ୱତ୍ତମାନା ବ୍ଯଗ୍ଘପୁଙ୍ଗୱୋସଭକୁଞ୍ଜରା ବ୍ଯଗ୍ଘପୁଙ୍ଗୱୌସଭକୁଞ୍ଜରସଦ୍ଦା ଚ ସୀହ ସଦ୍ଦୂଲନାଗାଦ୍ଯା ସୀହ ସଦ୍ଦୂଲ ନାଗାସଦ୍ଦା ଚ ପୁମେ ସେଟ୍ଠତ୍ଥ ୱାଚକାତି। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ। ଗୋ ୱିଯ ବୁଦ୍ଧଗୁଣେ ଅଜାନନ୍ତେ ଅନମନ୍ତେ ଅଞ୍ଞଦିଟ୍ଠିକେ ବାଲେ ଜିନାତି ଅଜିନୀତି ୱା ଜିନୋ। ପକଟ୍ଠଭାୱଂ ପଧାନଭାୱଂ ୱା ଉଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପୁଙ୍ଗୱୋ। ପୌପୁବ୍ବ ଗମୁଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅୱପଚ୍ଚଯୋ। ନିଗ୍ଗହିତା ଗମୋ। ତସ୍ସ କୱଗ୍ଗନ୍ତଂ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପଞ୍ଚ ଯଦାଦିନା କତ୍ୱା ରୂପସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ଜିନୋ ଚ ସୋ ପୁଙ୍ଗୱୋ ଚାତି ଜିନପୁଙ୍ଗୱୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ପନ ଗୁନ୍ନଂ ୱିଯ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସୀଲାଦିକେ ଅପ୍ପମେଯ୍ଯଗୁଣେ ଅଜାନନ୍ତାନଂ ଅନମନ୍ତାନଂ ଅଗାରୱନ୍ତାନଂ ଅୱନ୍ଦନ୍ତାନଂ ଅଞ୍ଞ ଦିଟ୍ଠିଗତିକାନଂ ବାଲାନଂ ଅସନ୍ତେନ ପାରମୀପୁଞ୍ଞତେଜେନ ଅଜିନୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ଜିନପୁଙ୍ଗୱନ୍ତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ତହିଂ ତହିଂ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଭୱେ, ଅତ୍ତଭାୱେ ୱା, ପାରମିସଞ୍ଚଯଂ ଦାନାଦିପାରମୀନଂ ସମୂହଂ, ଚଯଂ ଉପଚିତଂ ପରିସମ୍ଭୃତଂ, ସବ୍ଭି ସନ୍ତେହି ସପ୍ପୁରିସେହି, ଗତଂ ଉପଗମିତବ୍ବଂ ପଯିରୁପାସିତବ୍ବଂ, ସୁଖପ୍ପଦଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତସୁଖସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନ ଭୂତଂ, ପଦଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗତଂ ପତ୍ତଂ ଅଗମିଂ, ନରାନରାନଂ ମନୁସ୍ସଦେୱାନଂ, ସୁଖସମ୍ଭୱଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସୁଖସ୍ସ କାରଣଂ ତିୱିଧ ସୁଖସ୍ସ ଲଭନକାରଣଭୂତଂ ପୁଞ୍ଞଂ ୱା ଭୱଂ ନିବ୍ବତ୍ତେନ୍ତଂ, ଅନମାନଂ ଅନମନ୍ତାନଂ ଅନାଦରାନଂ ଅୱନ୍ଦନ୍ତାନଂ ୱା, ଗୱଂ ଗୋଣସଦିସାନଂ ବାଲାନଂ ଜିନପୁଙ୍ଗୱଂ ଜଯନ୍ତପୁରିସୁତ୍ତମଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ନମେ ନମାମୀତି।

ନୱମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୦।

ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱଂ ମୁନିଦକ୍ଖନାୱିକୋ,

ଈହାଫିଯଂ ଞାଣକରେନ ଗାହକୋ;

ଆରୁଯ୍ହ ଯୋ ତାଯ ବହୂ ଭୱଣ୍ଣୱା,

ତାରେସି ତଂ ବୁଦ୍ଧମଘପ୍ପହଂ ନମେ।

୧୦। ଏୱଂ ନୱମଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧଂ ନତ୍ୱା ଇଦାନି ବହୂ ସତ୍ତେ ତିଭୱସଙ୍ଖାତା ସଂସାରସମୁଦ୍ଦତୋ ତାରେନ୍ତେନ ଗୁଣେନ ଚ ସତ୍ତାନଂ ଦୁକ୍ଖପ୍ପହାନେନ ଗୁଣେନ ଚ ଥୋମିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦିତୁ କାମୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ତତ ଜର ଗଣେହି ରଚିତତ୍ତା ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା ଇନ୍ଦୱଂସ ଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ "ସାଯିନ୍ଦୱଂସା ଖଲୁ ଯତ୍ଥ ତା ଜରା"ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ଯତ୍ଥ ଯସ୍ସଂ ଗାଥାଯଂ ତା ତଗଣଦ୍ୱଯଞ୍ଚ ଜରା ଜଗଣ ରଗଣା ଚ ଚେ ସିଯୁଂ, ସା ଗାଥା ଖଲୁ ଏକନ୍ତଂ ଇନ୍ଦୱଂସଗାଥା ନାମାତି।

ତତ୍ଥ ଯୋ ମୁନିଦକ୍ଖନାୱିକୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯୋ ବୁଦ୍ଧ ସଙ୍ଖାତୋ ଛେକୋ ନାୱାଜେଟ୍ଠକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ମୁନୀତି ଉଭୋ ଲୋକେ ମୁନାତି ଜାନାତୀତି ମୁନି, ଭଗୱା। ମୁନଧାତୁ ଞାଣେ ଇ। ଅଥ ୱା ମୋନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣଂ, ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ମୁନି, ଭଗୱା। ଅସ୍ସତ୍ଥ୍ୟତ୍ଥେ ଇପଚ୍ଚଯୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଏକନିପାତେ ୱଣ୍ଣପଥଜାତକଟ୍ଠକଥାଯଂ "ମୁନୀତି ମୋନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଞାଣଂ। କାଯ ମୋନେଯ୍ଯାଦୀସୁ ୱା ଅଞ୍ଞତରେନ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ପୁଗ୍ଗଲୋ ମୁନୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସୋ ପନେସ ଅଗାରିଯମୁନି, ଅନଗାରିଯମୁନି, ସେକ୍ଖମୁନି, ଅସେକ୍ଖମୁନି, ପଚ୍ଚେକମୁନି, ମୁନିମୁନୀତି ଅନେକୱିଧୋ। ତତ୍ଥ ଅଗାରିଯମୁନୀତି ଗିହି ଆଗତଫଲୋ ୱିଞ୍ଞାତସାସନୋ। ଅନଗାରିଯମୁନୀତି ତଥାରୂପୋୱ ପବ୍ବଜିତୋ। ସେକ୍ଖମୁନୀତି ସତ୍ତସେକ୍ଖା। ଅସେକ୍ଖମୁନୀତି ଖୀଣାସୱୋ। ପଚ୍ଚେକମୁନୀତି ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ମୁନିମୁନୀତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ"ତି। ଇଧ ପନ ମୁନିମୁନି ଅଧିପ୍ପେତୋ।

ଦକ୍ଖୋତି ଛେକୋ। ସମୁଦ୍ଦତରଣେ ଦକ୍ଖତି କୁସଲତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଦକ୍ଖୋ, ନାୱିକୋ। ଦକ୍ଖଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ଅଥ ୱା ଦକ୍ଖତି କୁସଲକମ୍ମେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଞ୍ଚ କିଚ୍ଚାକିଚ୍ଚେ ଅଦନ୍ଧତାଯ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଦକ୍ଖୋ, ଯୋକୋଚି କୁସଲୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଦକ୍ଖଧାତୁ ସୀଘତ୍ଥେ ଅ। ଦକ୍ଖୋ ୱିଯାତି ଦକ୍ଖୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ନୀତତ୍ଥେନ ପନ ବୁଦ୍ଧୋ ସତ୍ତାନଂ ସଂସାରସମୁଦ୍ଦତୋ ଉଦ୍ଧାରଣସ୍ସ କାରଣଂ ଦକ୍ଖତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦତି ଞାଣେନାତି ଦକ୍ଖୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ନାୱିକୋତି ସମୁଦ୍ଦତୀରଂ ନାୱାଯ ତରତୀତି ନାୱିକୋ, ନାୱାଜେଟ୍ଠକୋ। ତରତିତଦ୍ଧିତେ ଣିକୋ। ନାୱିକୋ ୱିଯାତି ନାୱିକୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ନୀତତ୍ଥେନ ପନ ବୁଦ୍ଧୋ ନିବ୍ବାନଂ ପାରଂ

ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱାୟ ତରତୀତି ନାୱିକୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଦକ୍ଖୋ ନାୱିକୋ ଦକ୍ଖନାୱିକୋ, ମୁନି ଚ ସୋ ଦକ୍ଖନାୱିକୋଚାତି ମୁନିଦକ୍ଖନାୱିକୋ, କମ୍ମଧାରୟସମାସୋୟଂ। ଅଥ ୱା ଦକ୍ଖନାୱିକୋ ୱିୟ ଦକ୍ଖୋ ମୁନୀତି ମୁନିଦକ୍ଖନାୱିକୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଉପମାକମ୍ମଧାରୟସମାସୋୟଂ। ଯଥା ହି ସମୁଦ୍ଦତରଣେ ଛେକୋ ନାୱିକୋ ମନୁସ୍ସେ ସମୁଦ୍ଦପାରଂ ନେତି, ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତେ ନିବ୍ବାନପାରଂ ନେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱଂ ଆରୁୟ୍ହାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱନ୍ତି ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗ ସଙ୍ଖାତଂ ନାୱଂ। ଆରୁୟ୍ହାତି ଆରୋହିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କିଲେସେ ମାରେନ୍ତୋ ଆରମ୍ମଣକରଣୱସେନ ନିବ୍ବାନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ମଗ୍ଗୋ। ମାରସଦ୍ଦୂପପଦ ଗମୁଧାତୁ କ୍ୱି। ମାରେନ୍ତ ଗୋତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ନିରୁତ୍ତିନୟେନ ମଗ୍ଗୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ନିବ୍ବାନଂ ମଗ୍ଗତି ଗୱେସତୀତି ମଗ୍ଗୋ। ମଗ୍ଗଧାତୁ ଗୱେସନେ ଅ। ନିବ୍ବାନତ୍ଥିକେହି ମଗ୍ଗିୟତି ଗୱେସିୟତୀତି ୱା ମଗ୍ଗୋ। ଏକନ୍ତତୋ ଜାତିଜରାବ୍ୟାଧିମରଣଦୁକ୍ଖାଦୀହି ପୀଳିତେହି ସତ୍ତେହି ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟଂ ନିବ୍ବାନଂ ପାପୁଣତ୍ଥାୟ ମଗ୍ଗିତବ୍ବୋ ଗୱେସିତବ୍ବୋତି ମଗ୍ଗୋ, ଚତୁମଗ୍ଗୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି "ମଗ୍ଗୋତି କେନଟ୍ଠେନ ନିବ୍ବାନଂ ମଗ୍ଗନଟ୍ଠେନ ନିବ୍ବାନତ୍ଥିକେହି ମଗ୍ଗନୀୟଟ୍ଠେନ ଚା"ତି। ଅଙ୍ଗତି ଗଚ୍ଛତି ଫଲନିବ୍ବାନଂ ଏତେନାତି ଅଙ୍ଗଂ। ଅଗିଧାତୁ ଗମନେ ଅ। ମଗ୍ଗସ୍ସ ଅଙ୍ଗଂ କାରଣନ୍ତି ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପ ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତ ସମ୍ମାଆଜୀୱ ସମ୍ମାୱାୟାମ ସମ୍ମାସତି ସମ୍ମାସମାଧିୱସେନ ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ଲବ୍ଭତି। ନୁୟତି ଥୱୀୟତୀତି ନାୱା। ନୁଧାତୁ ଥୱିୟଂ ଅୱୋ। ଅଥ ୱା ଓରତୋ ପାରଂ ନେତୀତି ନାୱା, ଭାରଂ ନୟନ୍ତି ଏତାୟାତି ୱା ନାୱା। ନିଧାତୁ ନୟନେ ଅୱୋ। ମଗ୍ଗଙ୍ଗସଙ୍ଖାତା ନାୱା ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱା। ଅଥ ୱା ନାୱା ୱିୟ ମଗ୍ଗଙ୍ଗନ୍ତି ମଗ୍ଗଙ୍ଗ ନାୱା। ଯଥା ହି ନାୱା ଅତ୍ତନି ଆରୁଳ୍ହେ ମନୁସ୍ସେ ସମୁଦ୍ଦ ନଦୀପାରଂ ନେତି, ଏୱଂ ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗଧମ୍ମା ଅତ୍ତାନଂ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତେ ନିବ୍ବାନ ପାରଂ ନେନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱଂ।

ଈହାପିୟନ୍ତି ୱୀରିୟସଙ୍ଖାତଂ ଦବ୍ବିସାରକଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ସୁତ୍ତନିପାତଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "ପିୟେନାତି ଦବ୍ବିସାରକେନା"ତି। ଈହତି ଆରଭତୀତି ଈହା। ଈହତି ୱାୟମତି ଚେତୟତି ଏତେନାତି ୱା ଈହା, ୱୀରିୟଂ। ସଦ୍ଦନୀତିୟଂ ପନ "ଈହ ଚେତାୟ"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପାତି ୱଡ୍ଢେତି ଉଦକଂ ଏତେନାତି ପିୟଂ। ପାଧାତୁ ୱଡ୍ଢିୟଂ ଇୟୋ। ପାତି ଘଟ୍ଟେତି ଉଦକନ୍ତି ୱା ପିୟଂ। ଅଥ ୱା ପାୟତି ଗଚ୍ଛତି ନାୱଂ ଏତେନାତି ପିୟଂ। ଦବ୍ବିସାରକଂ। ପାୟି ଧାତୁ ଗତିୟଂ ଅ। ଆକାରସ୍ସ ଇ। ଈହାସଙ୍ଖାତଂ ପିୟନ୍ତି ଈହାପିୟଂ। ପିୟଂ ୱିୟ ଈହାତି ଈହାପିୟଂ। ଯଥା ହି ପିୟେନ ନାୱା ଇଚ୍ଛିତଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛତି, ଏୱଂ ଈହାସଙ୍ଖାତେନ ୱୀରିୟେନ ତଂ ତଂ କିଚ୍ଚଂ ସାଧେତି, ଇଚ୍ଛିତଂ ନିବ୍ବାନଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ତଂ ପନ ଗାହକୋତି ପଦେ କମ୍ମଂ। ଞାଣକରେନାତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତେନ ହତ୍ଥେନ। ସବ୍ବଂ ଞେୟ୍ୟଧମ୍ମଂ ଜାନାତୀତି ଞାଣଂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ତଂ ତଂ କମ୍ମଂ କରୋତୀତି କରୋ, ହତ୍ଥୋ। ଞାଣସଙ୍ଖାତୋ କରୋ ଞାଣ କରୋ, କରଂ ୱିୟ ଞାଣନ୍ତି ୱା ଞାଣକରୋ, ତେନ ଞାଣକରେନ। ଗାହକୋତି ଦଳ୍ହଗଣ୍ହମାନୋ ହୁତ୍ୱା। ତାୟାତି ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗ ସଙ୍ଖାତାୟ ତାୟ ନାୱାୟ, ବହୂତି ଅନେକେ ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତେ। ଭୱଣ୍ଣୱାତି ତିଭୱସଙ୍ଖାତା ସଂସାରୱଟ୍ଟସଙ୍ଖାତା ୱା ମହାସମୁଦ୍ଦତୋ। ତସ୍ସ ପନ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ।

ତାରେସୀତି ଓତିଣ୍ଣେସି, ଅତିକ୍କମେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ବୁଦ୍ଧନ୍ତି ପଟିୱିଦ୍ଧଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ। ଅଘପ୍ପହନ୍ତି ସତ୍ତାନଂ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଜ ହନ୍ତଂ । ଦୁକ୍ଖୱିଦ୍ଧଂସେନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଅଘପ୍ପହନ୍ତି ସତ୍ତାନଂ କିଲେସପ୍ପଜହନ୍ତଂ। କିଲେସୱିଦ୍ଧଂସେନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ହି ଅଘସଦ୍ଦୋ ଦୁକ୍ଖେ କିଲେସେ ଚ ୱତ୍ତତି। ତତ୍ଥ ହି ଦୁକ୍ଖଂ ଅଘୟତି ଦୁକ୍ଖୟତୀତି ଅଘନ୍ତି ଚ, ଅଘୟତି ଦୁକ୍ଖାକାରେନ ପୱତ୍ତତୀତି ୱା ଅଘନ୍ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। କିଲେସୋ ପନ ଅଘୟନ୍ତି ପାପଂ କରୋନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତେନାତି ଅଘୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଘଧାତୁ ପାପକରଣେ ଅ। ଅଘଂ ପଜହତି ୱିଦ୍ଧଂସେତୀତି ଅଘପ୍ପହୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଅଘସଦ୍ଦୂପପଦପପୁବ୍ବହାଧାତୁ ଚାଗେ। ବୁଦ୍ଧୋ ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତାନଂ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ କିଲେସଞ୍ଚ ଧମ୍ମଦେସନାୟ ଅପନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ପଠମୱିକପ୍ପେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅପ୍ପହାତବ୍ବଧମ୍ମତ୍ତା ମଗ୍ଗେନ ଅପ୍ପହାତବ୍ବମ୍ପି ଫଲୂପଚାରେନ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଜହନ୍ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତନ୍ତି ମୁନିଦକ୍ଖନାୱିକଂ ଅହଂ ନମେ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋତି।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୟୋଜନା। ଯୋ ମୁନିଦକ୍ଖନାୱିକୋ ଯୋ ବୁଦ୍ଧସଙ୍ଖାତୋ ଛେକୋ ନାୱାଜେଟ୍ଠକୋ, ମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱଂ ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗସଙ୍ଖାତଂ ନାୱଂ ଆରୁୟ୍ହ ଆରୋହିତ୍ୱା ଈହାପିୟଂ ୱୀରିୟସଙ୍ଖାତଂ ଦବ୍ବିସାରକଂ, ଞାଣକରେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତେନ ହତ୍ଥେନ, ଗାହକୋ ଦଳ୍ହଂ ଗଣ୍ହମାନୋ ହୁତ୍ୱା ତାୟ ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱାୟ, ବହୂ ଅନେକେ ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତେ ଭୱଣ୍ଣୱା ତିଭୱସଙ୍ଖାତମହାସମୁଦ୍ଦତୋ, ତାରେସି ଓତାରେସି, ବୁଦ୍ଧଂ ପଟିୱିଦ୍ଧଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ଅଘପ୍ପହଂ ସତ୍ତାନଂ ଦୁକ୍ଖୱିଦ୍ଧଂସେନ୍ତଂ କିଲେସ ୱିଦ୍ଧଂସେନ୍ତଂ ୱା ତଂ ମୁନିଦକ୍ଖନାୱିକଂ ଅହଂ ନମେ ନମାମୀତି।

ଦସମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୧।

ସମତିଂସତିପାରମିସମ୍ଭରଣଂ,

ୱରବୋଧିଦୁମେ ଚତୁସଚ୍ଚଦସଂ;

ୱରମିଦ୍ଧିଗତଂ ନରଦେୱହିତଂ,

ତିଭୱୂପସମଂ ପଣମାମି ଜିନଂ।

୧୧। ଏୱଂ ଦସମଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ସମତିଂସତିପାରମିସମ୍ଭରଣାଦୀହି ପଞ୍ଚହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ଜିନଂ ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ସମତିଂସତିପାରମିସମ୍ଭରଣନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ଚତୂହି ସଗଣେହି ରଚିତତ୍ତା ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା ତୋଟକଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ''ଇହ ତୋଟକ ମମ୍ବୁଧିସେହି ମିତ''ନ୍ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ଅମ୍ବୁଧିସେହି ଚତୂହି ସଗଣେହି ମିତଂ ପମିତଂ ରଚିତଂ ଲକ୍ଖିତଂ ୱା ୱୁତ୍ତଂ ଇଧ ଜଗତିଛନ୍ଦେ ତୋଟକଂ ନାମାତି।

ତତ୍ଥ ପନ ସମତିଂସତିପାରମିସମ୍ଭରଣନ୍ତି ଦସପାରମିଯୋ, ଦସ ଉପପାରମିଯୋ, ଦସ ପରମତ୍ଥପାରମିଯୋ ଚାତି ସମତିଂସପାରମିଯୋ ସମ୍ଭୃତଂ, ପରିପୂରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତାସଂ ପନ ୱିସେସୋ ପାରମିସଦ୍ଦସ୍ସ ଚ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ସମ୍ଭରିଂସୁ ପରିପୂରଯିଂସୂତି ସମ୍ଭରଣୋ, ଜିନୋ। ସଂପୁବ୍ବଭରଧାତୁ ପୂରଣେ ଯୁ। ସମତିଂସପାରମିଯୋ ସମ୍ଭରଣୋତି ସମତିଂସତିପାରମିସମ୍ଭରଣୋ, ଜିନୋ। ଦୀପଙ୍କରବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପାଦମୂଲେ ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣତୋ ପଟ୍ଠାଯ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟାନି ସମତିଂସପାରମିଯୋ ପୂରଯିଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ସମତିଂସତିପାରମିସମ୍ଭରଣଂ। ୱରବୋଧିଦୁମେତି ଉତ୍ତମବୋଧିରୁକ୍ଖମୂଲେ। ଏତ୍ଥ ଚ ୱରବୋଧିସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ଦୱତି ଗଚ୍ଛତି ମୂଲଖନ୍ଧତଚସାଖ ୱିଟପ ପଲ୍ଲୱ ଫଲେହି ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ରଜତ ସୁୱଣ୍ଣମଣି ସନ୍ତା ରୁଚୀହି ଅତିସୋଭନଂ ୱା ପାପୁଣାତୀତି ଦୁମୋ, ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ୱିଜାତଦିୱସେଯେୱ ବୋଧିସତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସହ ଜାତୋ ସତହତ୍ଥୁବ୍ବେଧୋ ଅସତ୍ଥଦୁମରାଜା ଲବ୍ଭତି। ଦୁଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ଅମୋ। ଅପଦାନଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ''ଦୁନାତି କମ୍ପତୀତି ଦୁମୋ। ଦୁମତି ପୂରେତି ଆକାସତଲନ୍ତି ୱା ଦୁମୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱରୋ ବୋଧି ୱରବୋଧି, ୱରବୋଧି ଚ ସୋ ଦୁମୋ ଚାତି ୱରବୋଧିଦୁମୋ, ତସ୍ମିଂ।

ଚତୁସଚ୍ଚଦସନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ଅରିଯସଚ୍ଚାନି ମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣେନ ପଟିୱିଜ୍ଝିତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ସଚ୍ଚସଦ୍ଦୋ ଅନେକେସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଦିସ୍ସତି। ସେଯ୍ୟଥିଦଂ। ସଚ୍ଚଂ ଭଣେ ନ କୁଜ୍ଝେଯ୍ୟାତିଆଦୀସୁ ୱାଚାସଚ୍ଚେ। ସଚ୍ଚେ ଠିତା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାତିଆଦୀସୁ ୱିରତିସଚ୍ଚେ। କସ୍ମା ନୁ ସଚ୍ଚାନି ୱଦନ୍ତି ନାନା ପୱାଦିଯାସେ କୁସଲାୱଦାନାତିଆଦୀସୁ ଦିଟ୍ଠିସଚ୍ଚେ। ଏକଞ୍ହି ସଚ୍ଚଂ ନ ଦୁତିଯମତ୍ଥୀତିଆଦୀସୁ ପରମତ୍ଥସଚ୍ଚେ ନିବ୍ବାନେ ଚେୱ ମଗ୍ଗେ ଚ, ଚତୁନ୍ନଂ ସଚ୍ଚାନଂ କତି କୁସଲାତିଆଦୀସୁ ଅରିଯସଚ୍ଚେ। ସ୍ୱାଯମିଧାପି ଅରିଯସଚ୍ଚେ ୱତ୍ତତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସଥନଂ ସଚ୍ଚଂ, ଅୱିତଥଂ। ସଥଧାତୁ ଅୱିତଥେ ଣ୍ୟୋ। ଯଥା ହି ଅଗ୍ଗୀନଂ ସଭାୱୋ ଏକନ୍ତଂ ଉଣ୍ହୋଯେୱ ହୋତି, ନ ସୀତଲୋ, ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖାଦୀନଂ ପୀଳନାଦି ସଭାୱଂ ଏକନ୍ତଂ ସଚ୍ଚଂ ତଥଂ ଅୱିତଥଂ ଅନଞ୍ଞଥଂ ହୋତି। ତଂ ପନ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ହୋତି ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ, ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ, ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ, ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଞ୍ଚାତି। ତତ୍ଥ ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚନ୍ତି ଦୁକ୍ଖଚ୍ଛିତଂ ଖଂ ତୁଚ୍ଛନ୍ତି ଦୁକ୍ଖଂ। କମ୍ମଧାରଯସମାସୋଯଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ସଚ୍ଚୱିଭଙ୍ଗଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଦୁଇତି ଅଯଂସଦ୍ଦୋ କୁଚ୍ଛିତେ ଦିସ୍ସତି। କୁଚ୍ଛିତଞ୍ହି ପୁତ୍ତଂ ଦୁପୁତ୍ତୋତି ୱଦନ୍ତି। ଖଂସଦ୍ଦୋ ପନ ତୁଚ୍ଛେ। ତୁଚ୍ଛଞ୍ହି ଆକାସଂ ଖନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଦଞ୍ଚ ପଠମସଚ୍ଚଂ କୁଚ୍ଛିତଂ। ଅନେକୌପଦ୍ଦୱାଧିଟ୍ଠାନତୋ, ତୁଚ୍ଛଂବାଲଜନପରିକପ୍ପିତଧୁୱସୁଭସୁଖତ୍ତଭାୱୱିରହିତତୋ। ତସ୍ମା କୁଚ୍ଛିତତ୍ତା ତୁଚ୍ଛତ୍ତା ଚ ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ତଂ ସଚ୍ଚଞ୍ଚାତି ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ। ତେଭୂମିକୱଟ୍ଟଂ ଲବ୍ଭତି।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚନ୍ତି ଅଯତି ପୱତ୍ତତି ଦୁକ୍ଖଫଲଂ ଏତେନାତି ଅଯୋ, ଲୋଭୋ। ଅଯଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ଅ। ସଂ ଅୱସେସ ପଚ୍ଚଯସଂଯୋଗେ ସତି ଉ ଦୁକ୍ଖୁପ୍ପତ୍ତିଯା ଅଯୋ କାରଣୋତି ସମୁଦଯୋ। ଛଟ୍ଠୀତପ୍ପୁରିସସମାସୋଯଂ। ୱୁତ୍ତେଞ୍ହେତଂ ସଚ୍ଚ ୱିଭଙ୍ଗଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ସଂଇତି ଚ ଅଯଂସଦ୍ଦୋ ସମାଗମୋ ସମେତନ୍ତିଆଦୀସୁ ସଂଯୋଗଂ ଦୀପେତି। ଉଇତି ଅଯଂସଦ୍ଦୋ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଉଦିତନ୍ତିଆଦୀସୁ ଉପ୍ପତ୍ତିଂ। ଅଯସଦ୍ଦୋ ପନ କାରଣଂ ଦୀପେତି। ଇଦଞ୍ଚାପି ଦୁତିଯସଚ୍ଚଂ ଅୱସେସପଚ୍ଚଯସମାଯୋଗେ ସତି ଦୁକ୍ଖସ୍ସୁପ୍ପତ୍ତିକାରଣଂ। ଇତି ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ସଂଯୋଗେ ଉପ୍ପତ୍ତିକାରଣତ୍ତା ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। ସମୁଦଯୋ ଚ ସୋ ସଚ୍ଚଞ୍ଚାତି ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ, ଲୋଭସଙ୍ଖାତା ତଣ୍ହା ଲବ୍ଭତି । ନିରୋଧସଚ୍ଚନ୍ତି ରୋଧତି ଚରତି ପୱତ୍ତତୀତି ରୋଧୋ, ତେଭୂମିକୱଟ୍ଟଧମ୍ମୋ। ରୋଧଧାତୁ ଚରଣେ ଣ। ନତ୍ଥି ତେଭୂମିକୱଟ୍ଟଧମ୍ମସ୍ସ ରୋଧୋ ଚରଣଂ ଏତ୍ଥାତି ନିରୋଧୋ, ନିବ୍ବାନଂ। ଅଥ ୱା ନିରୁଜ୍ଝତି ସଂସାରଦୁକ୍ଖଂ ଏତ୍ଥାତି ନିରୋଧୋ, ନିବ୍ବାନଂ। ରୁଧିଧାତୁ ଆୱରଣେ ଣ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ସଚ୍ଚୱିଭଙ୍ଗଟ୍ଠ କଥାଯଂ ''ତତିଯସଚ୍ଚଂ ପନ ଯସ୍ମା ନିସଦ୍ଦୋ ଅଭାୱଂ। ରୋଧ ସଦ୍ଦୋ ଚାରକଂ ଦୀପେତି। ତସ୍ମା ଅଭାୱୋ ଏତ୍ଥ ସଂସାର ଚାରକସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଦୁକ୍ଖରୋଧସ୍ସ ସବ୍ବଗତିସୁଞ୍ଞତ୍ତା। ସମଧି ଗତେ ୱା ତସ୍ମିଂ ସଂସାରଚାରକସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଦୁକ୍ଖରୋଧସ୍ସ ଅଭାୱୋ ହୋତି ତପ୍ପଟିପକ୍ଖତ୍ତାତିପି ଦୁକ୍ଖନିରୋଧନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ୱା ଅନୁପ୍ପାଦନିରୋଧପଚ୍ଚଯତ୍ତା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧନ୍ତି। ନିରୋଧୋ ଚ ସୋ ସଚ୍ଚଞ୍ଚାତି ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ। ନିବ୍ବାନଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚନ୍ତି ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ନିବ୍ବାନଂ ମଗ୍ଗତି ଗଚ୍ଛତି ଏତେନାତି ମଗ୍ଗୋ।

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ। ମଗ୍ଗଧାତୁ ଗତିଯଂ ଆ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ସଚ୍ଚୱିଭଙ୍ଗଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଚତୁତ୍ଥସଚ୍ଚଂ ପନ ଯସ୍ମା ଏତଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଗଚ୍ଛତି ଆରମ୍ମଣୱସେନ ତଦଭିମୁଖଭୂତତ୍ତା ପଟିପଦା ଚ ହୋତି ଦୁକ୍ଖନିରୋଧପ୍ପତ୍ତିଯା। ତସ୍ମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିପଟିପଦାତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। ମଗ୍ଗୋ ଚ ସୋ ସଚ୍ଚଞ୍ଚାତି ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଲବ୍ଭତି। ଯସ୍ମା ପନେତାନି ବୁଦ୍ଧାଦଯୋ ଅରିଯା ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତି, ତସ୍ମା ଅରିଯସଚ୍ଚାନୀତିପି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଅଥ ୱା ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ଅରିଯେହି ପଟିୱିଜ୍ଝିଯନ୍ତି, ତସ୍ମା ଅରିଯସଚ୍ଚାନୀତିପି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

ତେସଂ ପନ ଲକ୍ଖଣାଦୀନି ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଏତ୍ଥ ହି ବାଧନଲକ୍ଖଣଂ ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ, ସନ୍ତାପନରସଂ, ପୱତ୍ତିପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ, ପଭୱଲକ୍ଖଣଂ ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ, ଅନୁପଚ୍ଛେଦକରଣରସଂ, ପଲିବୋଧପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ। ସନ୍ତିଲକ୍ଖଣଂ ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ, ଅଚ୍ଚୁତିରସଂ, ଅନିମିତ୍ତପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ। ନିଯ୍ୟାନଲକ୍ଖଣଂ ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ, କିଲେସପ୍ପହାନ କରଣରସଂ, ୱୁଟ୍ଠାନପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନନ୍ତି। ଏତେସୁ ପନ ଚତୂସୁ ସଚ୍ଚେସୁ ପଠମତତିଯସଚ୍ଚାନି ଫଲାନି ହୋନ୍ତି। ଦୁତିଯ ଚତୁତ୍ଥସଚ୍ଚାନି ହେତୂନି ହୋନ୍ତି। ପୁରିମାନି ଦ୍ୱେସଚ୍ଚାନି ଦୁଦ୍ଦ ସତ୍ତା ଗମ୍ଭୀରାନି। ପଚ୍ଛିମାନି ଦ୍ୱେସଚ୍ଚାନି ଗମ୍ଭୀରତ୍ତା ଦୁଦ୍ଦସାନି।

ଅପି ଚ ଖୋ ପନ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ ଗମ୍ଭୀରଞ୍ଚେୱ ଦୁଦ୍ଦସଞ୍ଚାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏକେକସ୍ସ ପନ ସଚ୍ଚସ୍ସ ଚତୁନ୍ନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅତ୍ଥାନଂ ୱସେନ ସୋଠଅସ ସଚ୍ଚଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ପଟିସମ୍ଭିଦା ମଗ୍ଗପାଠଇଯଂ ''ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ପୀଠଅନଟ୍ଠୋ ସଙ୍ଖତଟ୍ଠୋ ସନ୍ତାପଟ୍ଠୋ ୱିପରିଣାମଟ୍ଠୋ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଦୁକ୍ଖଟ୍ଠା ତଥା ଅୱିତଥା ଅନଞ୍ଞଥା। ଏୱଂ ଦୁକ୍ଖଂ ତଥଟ୍ଠେନ ସଚ୍ଚଂ। ସମୁଦଯସ୍ସ ଆଯୂହନଟ୍ଠୋ ନିଦାନଟ୍ଠୋ ସଂଯୋଗଟ୍ଠୋ ପଲିବୋଧଟ୍ଠୋ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସମୁଦଯସ୍ସ ସମୁଦଯଟ୍ଠା ତଥା ଅୱିତଥା ଅନଞ୍ଞଥା। ଏୱଂ ସମୁଦଯୋ ତଥଟ୍ଠେନ ସଚ୍ଚଂ। ନିରୋଧସ୍ସ ନିସ୍ସରଣଟ୍ଠୋ ୱିୱେକଟ୍ଠୋ ଅସଙ୍ଖତଟ୍ଠୋ ଅମତଟ୍ଠୋ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ନିରୋଧସ୍ସ ନିରୋଧଟ୍ଠା ତଥା ଅୱିତଥା ଅନଞ୍ଞଥା, ଏୱଂ ନିରୋଧୋ ତଥଟ୍ଠେନ ସଚ୍ଚଂ। ମଗ୍ଗସ୍ସ ନିଯ୍ୟାନଟ୍ଠୋ ହେତ୍ୱଟ୍ଠୋ ଦସ୍ସନଟ୍ଠୋ ଅଧିପତେଯ୍ୟଟ୍ଠୋ, ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ମଗ୍ଗସ୍ସ ମଗ୍ଗଟ୍ଠା ତଥା ଅୱିତଥା ଅନଞ୍ଞଥା, ଏୱଂ ମଗ୍ଗୋ ତଥଟ୍ଠେନ ସଚ୍ଚ''ନ୍ତି।

ଦସ୍ସନଂ ଦସଂ, ଦିସତି ପସ୍ସତୀତି ୱା ଦସଂ, ଚତୁମଗ୍ଗଞ୍ଜାଣଂ। ଦିସଧାତୁ ଅପେକ୍ଖନେ ଅ। ଚତୁନ୍ନଂ ସଚ୍ଚାନଂ ଦସ୍ସନଂ ଅସ୍ସାତି ଚତୁସଚ୍ଚଦସୋ, ଜିନୋ। ଅଥ ୱା ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ଅଦସ୍ସି ଅପସ୍ସୀତି ଚତୁସଚ୍ଚଦସୋ, ଜିନୋ। ସୋ ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ଚତୁମଗ୍ଗଞ୍ଜାଣେନ ଅପ୍ପଟିୱିଜ୍ଝୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଚତୁସଚ୍ଚଦସଂ। ଚତୁସଚ୍ଚଞ୍ଜାଣଂ ପନ ଦୁୱିଧଂ ହୋତି ଅନୁବୋଧଞ୍ଜାଣଞ୍ଚ, ପଟିୱେଧ ଞାଣଞ୍ଚାତି। ତତ୍ଥ ଅନୁବୋଧଞ୍ଜାଣଂ ଲୋକିଯଂ ଅନୁସ୍ସୱାଦିୱସେନ ନିରୋଧେ ମଗ୍ଗେ ଚ ପୱତ୍ତତି, ପଟିୱେଧଞ୍ଜାଣଂ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ନିରୋଧମାରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା କିଚ୍ଚତୋ ଚତ୍ତାରିପି ସଚ୍ଚାନି ପଟିୱିଜ୍ଝତି। ଯଥାହ ଯୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଦୁକ୍ଖଂ ପସ୍ସତି, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯମ୍ପି ସୋ ପସ୍ସତି। ଦୁକ୍ଖନିରୋଧମ୍ପି ପସ୍ସତି, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିପଟି ପଦମ୍ପି ପସ୍ସତୀତି ସବ୍ବଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଚତୁସଚ୍ଚପଟିୱେଧଞ୍ଜାଣଂ ପନ ଅନୁବୋଧଞ୍ଜାଣେନ ୱିନା ନ ପୱତ୍ତତି, ତସ୍ମା ଅନୁବୋଧ ଞାଣତ୍ଥାଯ ପୁବ୍ବେ ଚତୁସଚ୍ଚକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ପଣ୍ଡିତେନ ସମାରଦ୍ଧି ତବ୍ବନ୍ତି । ନନୁ ଚ ଅରିଯସାୱକା ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତି। ଅଥ କସ୍ମା ଜିନୋୟେୱ ଚତୁସଚ୍ଚଦସନ୍ତି ଥୋମିତୋତି। ଭଗୱା ପନ ଅରିଯସାୱକେହି ୱିସିଟ୍ଠେନ ଅନଞ୍ଞୋପଦେସେନ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଜାଣେନ ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତି। ତସ୍ମା ଭଗୱାୟେୱ ଚତୁସଚ୍ଚଦସନ୍ତି ଅଭିତ୍ଥୱିତୋତି। ତତ୍ଥ ପନ ଠପେତ୍ୱା ତଣ୍ହଞ୍ଚ ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ଅୱସେସଧମ୍ମା ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ନାମ। ଅଟ୍ଠସତତଣ୍ହାୱିଚରିତା ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନାମ। ନିବ୍ବାନଂ ନିରୋଧ ସଚ୍ଚଂ ନାମ। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ନାମ। ୱୁତ୍ତଂ ପନ ଅଭିଧମ୍ମତ୍ଥସଙ୍ଗହେ –

''ଦୁକ୍ଖଂ ତେଭୂମକଂ ୱଟ୍ଟଂ, ତଣ୍ହା ସମୁଦଯୋ ଭୱେ;

ନିରୋଧୋ ନାମ ନିବ୍ବାନଂ, ମଗ୍ଗୋ ଲୋକୁତ୍ତରୋ ମତୋ''ତି।

ୱରମିଦ୍ଧିଗତନ୍ତି ୱରଂ ଇଦ୍ଧିଗତଂ। ଉତ୍ତମଂ ଅତୀତବୁଦ୍ଧାନଂ ଇଦ୍ଧିଂ ପତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଉତ୍ତମାନଂ ଇଦ୍ଧୀନଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଜ୍ଝନଂ ସମିଜ୍ଝନଂ ଇଦ୍ଧି, ଇଜ୍ଝତି ସମିଜ୍ଝତି ନିପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ୱା ଇଦ୍ଧି। ଇଦ୍ଧିୱିଧଞ୍ଜାଣଞ୍ଚ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗୋ ଚ ଲବ୍ଭତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ ''ତଥା ନେକ୍ଖମ୍ମଂ ଇଜ୍ଝତୀତି ଇଦ୍ଧୀତି ଚ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗୋ ଇଜ୍ଝତୀତି ଇଦ୍ଧୀ''ତି ଚ। ଅଥ ୱା ଇଜ୍ଝନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତାଯ ଇଦ୍ଧା ୱୁଦ୍ଧା ଉକ୍କଂସଗତା ହୋନ୍ତୀତି ଇଦ୍ଧି, ଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଯୋ ଚ ଚତ୍ତାରୋ ମଗ୍ଗା ଚ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଇଧଧାତୁ ୱୁଦ୍ଧିଯନ୍ତି ପଚ୍ଚଯୋ। ଅଥ ୱା ତପଚ୍ଚଯୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଜୋତକୋ ଇପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ଇଦ୍ଧିଂ ଅଗମିନ୍ତି ଇଦ୍ଧିଗତୋ, ଜିନୋ। ଅଥ ୱା ଗଚ୍ଛତି ପତିଟ୍ଠହତି ଏତ୍ଥାତି ଗତୋ, ୱରାନଂ ଉତ୍ତମାନଂ ଇଦ୍ଧୀନଂ ଗତୋ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତୋତି ୱରମିଦ୍ଧିଗତୋ, ଜିନୋ। ତଂ ୱରମିଦ୍ଧିଗତଂ। କିଞ୍ଚାପି ପନ ଅରିଯସାୱକା ଇଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ବୁଦ୍ଧା ପନ ୱିସେସତୋ ଏତାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇଦ୍ଧା ସମିଦ୍ଧା ୱୁଦ୍ଧା ଅତିଉକ୍କଂସଗତା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋୟେୱ ୱରମିଦ୍ଧିଗତନ୍ତି ଅଭିତ୍ଥୱିତୁଂ ଅରହତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ନରଦେୱହିତନ୍ତି ମନୁସ୍ସଦେୱାନଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତର ସଙ୍ଖାତଂ ହିତଂ ପଯୋଜନଂ ଧାରଣଂ। ତେସଂ ପନ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ।

ତିଭଵୂପସମନ୍ତି ତିଭଵୌପସମଂ। ପୁନବ୍ଭଵାଭିନିଵତ୍ତିଯା ଅଭାଵତୋ କାମରୂପଅରୂପସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ଭଵେହି ତୀସୁ ଭଵେସୁ ପୁନବ୍ଭଵାଭିନିଵତ୍ତିତୋ ଵା ଉପସମିତଂ ନିବ୍ବୁତଂ ନିରୁଦ୍ଧନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଵନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତ୍ଥାତି ଭଵୋ, ତଯୋ ଭଵା ତିଭଵା, ତେହି ଉପସମିତ୍ଥାତି ତିଭଵୂପସମୋ, ଜିନୋ। ତଂ ତିଭଵୂପସମଂ। ଭଗଵତୋ ପନ ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କେଵ କାମରୂପାରୂପସଙ୍ଖାତେସୁ ତୀସୁ ଭଵେସୁ ପଟିସନ୍ଧିଜନକାନଂ ଅଵିଜ୍ଜାତଣ୍ହାମୂଲକାନଂ ପୁଞ୍ଞାଦିସଙ୍ଖାରାନଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣେନ ନିରଵସେସଂ ପହୀନତ୍ତା ପୁନବ୍ଭଵାଭିନିଵତ୍ତି ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ଭଗଵନ୍ତଂଯେଵ ଵିସେସେନ ତିଭଵୂପସମନ୍ତି ଥୋମେତୀତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଜିନନ୍ତି ପଞ୍ଚମାରଜଯନ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ। ପଣମାମୀତି ଅହଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଆଦରଂ ଵନ୍ଦାମୀତି ଯୋଜନା।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ସମତିଂସତି ସତ୍ଥରଣଂ ସମତିଂସପାରମିଯୋ ସମ୍ଭୃତଂ ପରିପୂରିତଂ, ଵରବୋଧିଦୁମେ ଉତ୍ତମବୋଧିରୁକ୍ଖମୂଲେ, ଚତୁସଚ୍ଚଦସଂ ଚତ୍ତାରି ଅରିଯସଚ୍ଚାନି ମଗ୍ଗଞାଣେନ ପସ୍ସନ୍ତଂ ପଟିଵିଜ୍ଝନ୍ତଂ, ଵରମିଦ୍ଧିଗତଂ ଉତ୍ତମଂ ଅତୀତ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଇଦ୍ଧିପତ୍ତଂ ଉତ୍ତମାନଂ ଇଦ୍ଧୀନଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ ଵା, ନରଦେଵହିତଂ ମନୁସ୍ସଦେଵାନଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସଙ୍ଖାତଂ ପଯୋଜନଂ ଧାରଣଂ, ତିଭଵୂପସମଂ କାମରୂପଅରୂପସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ଭଵେହି ଉପସମିତଂ, କାମରୂପାରୂପସଙ୍ଖାତେସୁ ତୀସୁ ଭଵେସୁ ପୁନବ୍ଭଵା ଭିନିଵତ୍ତିତୋ ଉପସମିତଂ ନିବ୍ବୁତଂ ଵା, ଜିନଂ ପଞ୍ଚମାରଜଯନ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ପଣମାମି ଅହଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଆଦରଂ ଵନ୍ଦାମୀତି।

ଏକାଦସମଵନ୍ଦନଗାଥାଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୨।

ସତପୁଞ୍ଞଜଲକ୍ଖଣିକଂ ଵିରଜଂ,

ଗଗନୂପମଧିଂ ଧିତିମେରୁସମଂ;

ଜଲଜୂପମସୀତଲସୀଲଯୁତଂ,

ପଥଵୀସହନଂ ପଣମାମି ଜିନଂ।

୧୨। ଏଵଂ ଏକାଦସମଗାଥାଯ ଜିନଂ ଵନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ସତପୁଞ୍ଞଜଲକ୍ଖଣିକନ୍ତ୍ୟାଦୀହି ଛହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ଜିନଂ ଵନ୍ଦିତୁ କାମୋ ସତପୁଞ୍ଞଜଲକ୍ଖଣିକନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ଚତୂହି ସ ଗଣେହି ରଚିତତ୍ତା ଦ୍ୱାଦସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା ତୋଟକଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ସାଧକଂ ପନ ଅନନ୍ତରଗାଥାଵଣ୍ଣନାଯଂ ଵୁତ୍ତମେଵ।

ତତ୍ଥ ସତପୁଞ୍ଞଜଲକ୍ଖଣିକନ୍ତି ଅନେକପାରମୀପୁଞ୍ଞତେଜେନ ଜାତେନ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେନ ସମ୍ପନ୍ନଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ସତସଦ୍ଦୋ ଅନେକସଙ୍ଖ୍ୟାଵାଚକୋ। ସତତେଜୋ ସହସ୍ସରଂ ସୀତିଆଦୀସୁ ଵିଯ। ସତେନ ଅନେକେନ ପାରମୀପୁଞ୍ଞତେଜେନ ଜାତନ୍ତି ସତପୁଞ୍ଞଜଂ, ଲକ୍ଖିଯତି ଲକ୍ଖିତବ୍ବଂ ବୁଦ୍ଧଦବ୍ବଂ ଏତେହୀତି ଲକ୍ଖଣଂ, ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାଦି। ଲକ୍ଖଧାତୁ ଦସ୍ସନଙ୍କେସୁଯୁ। ସତପୁଞ୍ଞଜଞ୍ଚ ତଂ ଲକ୍ଖଣଞ୍ଚାତି ସତପୁଞ୍ଞଜ ଲକ୍ଖଣଂ। ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସତପୁଞ୍ଞଜଲକ୍ଖଣିକୋ, ଜିନୋ। ତଂ। ଭଗଵା ହି ଅନନ୍ତେସୁ ଚକ୍କଵାଳେସୁ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଏକେକଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ସତକ୍ଖତ୍ତୁଂ କରେଯ୍ୟୁଂ। ଏତ୍ତକେହି ଜନେହି କତଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଏକୋଵ ଏକେକଂ ସତଗୁଣଂ କତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତେନ ପାରମୀପୁଞ୍ଞତେଜେନ ଜାତେହି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ଚ ଅସୀତିଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନ ଲକ୍ଖଣେ ହି ଚ ସମ୍ପନ୍ନୋତି ସତପୁଞ୍ଞଜଲକ୍ଖଣିକନ୍ତି ଥୋମେତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ବୁଦ୍ଧଵଂସଟ୍ଠକଥାଯଂ –

''ସତପୁଞ୍ଞ ଲକ୍ଖଣୋତି ଅନନ୍ତେସୁ ଚକ୍କଵାଳେସୁ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଏକେକଂ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମଂ ସତକ୍ଖତ୍ତୁଂ କରେଯ୍ୟୁଂ, ଏତ୍ତକେହି ଜନେହି କତକମ୍ମଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ସଯମେଵ ଏକୋ ସତଗୁଣଂ କତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତସ୍ମା ସତପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣୋତି ଵୁଚ୍ଚତି। କେଚି ପନ ସତେନ ସତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଏକେକଲକ୍ଖଣୋତି ଵଦନ୍ତି। ଏଵଂ ସନ୍ତେ ଯୋ କୋଚି ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵେଯ୍ୟାତି। ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତ''ନ୍ତି। ପାଥେଯ୍ୟଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ''ସତ ପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣନ୍ତି ସତେନ ସତେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଏକେକଂ ଲକ୍ଖଣଂ । ଏଵଂ ସନ୍ତେ ଯୋ କୋଚି ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵେଯ୍ୟାତି ନ ରୋଚଯିଂସୁ। ଅନନ୍ତେସୁ ପନ ଚକ୍କଵାଳେସୁ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଏକେକଂ କମ୍ମଂ ସତକ୍ଖତ୍ତୁଂ କରେଯ୍ୟୁଂ। ଏତ୍ତକେହି ଜନେହି କତଂ କମ୍ମଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଏକୋଵ ଏକେକଂ ସତଗୁଣଂ କତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତସ୍ମା ସତପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣୋତି ଇମମତ୍ଥଂ ରୋଚଯିଂସୂ''ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ପନ ଉପରି ଆଵିଭଵିସ୍ସତୀତି।

ୱିରଜନ୍ତି ରାଗରଜାଦୀନଂ ଅଭାୱା ୱିଗତରଜଂ। ରଞ୍ଜତି ସଞ୍ଜତି ରୂପାଦିଆରମ୍ମଣେସୂତି ରଜୋ, ରାଗାଦିରଜୋ। ରଜ୍ଜଧାତୁ ରାଗେ ଅ। ୱିଗତୋ ରଜୋ ଅସ୍ସାତି ୱିରଜୋ, ଜିନୋ। ତଂ ୱିରଜଂ। ଜିନୋ ହି ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କେଯେୱ ସବ୍ବକିଲେସମାର ରଜସ୍ସ ଜଯିତତ୍ତା ୱିଗତରଜୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଗଗନୂପମଧିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଧୀ ୱୁଚ୍ଚତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ତସ୍ମା ଆକାସୂପମସବ୍ବଞ୍ଞୁତ ଞାଣୱନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱିହଙ୍ଗମାଦଯୋତି ଗଗନଂ, ଆକାସୋ। ଗମୁଧାତୁ ଗତିଯଂ ଯୁ। ମକାରସ୍ସ ଗୋ। ଉପମିଯତେ ଉପମା। ଭାୱସାଧନୋଯଂ। ଉପପୁବ୍ବମାଧାତୁ ପରିମାନେ ଅ। ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଧରତି ଜାନାତୀତି ଧୀ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତ ଞାଣଂ। ଧରଧାତୁ ଞାଣେ କ୍ୱି, ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଜୋତକଈପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ଗଗନେନ ଆକାସେନ ଯୁତ୍ତା ଉପମା ଗଗନୂପମା, ତଂ ସଦିସଂ ଧୀ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ଯସ୍ସାତି ଗଗନୂପମଧି, ଜିନୋ। ତଂ ଗଗନୂପମଧିଂ। ଅଯଂ ପନ ଅନନ୍ତାଦିଗୁଣହୀନତ୍ତା ଧମ୍ମହୀନୋପମା ନାମ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ସୁବୋଧାଲଙ୍କାରେ ''ଧମ୍ମହୀନାମୁଖମ୍ଭୋଜ, ସଦିସଂ ମୁନିନୋ ଇତୀ''ତି। ଯଥା ହି ଆକାସୋ ଅନନ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆକାସୋ ଅନନ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ୱିହରତି, ଏୱଂ ଭଗୱତୋ ଅନନ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧଞ୍ଞାଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଅନନ୍ତାରମ୍ମଣତ୍ତା ଚ ଞାଣଂ ଅନନ୍ତଂ ହୁତ୍ୱା ୱିହରତି। ତସ୍ମା ଗଗନୂପମଧିନ୍ତି ଥୋମେତୀତି।

ଧିତିମେରୁସମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଧିତି ୱୁଚ୍ଚତି ସମାଧି। ସିନେରୁପବ୍ବତ ସଦିସଂ ଅଚଲସମାଧିୱନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଧିଯତି ଠପିଯତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମେ ଏକାରମ୍ମଣେ ଏତେନାତି ଧିତି, ଭଗୱତୋ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରଝାନସମାଧି। ଧିଧାତୁ ଧାରଣେତି। ରଂସିଯା ଅନ୍ଧକାରଂ ମିନାତି ହିଂସତୀତି ମେରୁ, ପବ୍ବତରାଜା। ମୀଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ରୁପଚ୍ଚଯୋ। ଇମଂ ୱଚନଞ୍ହି ସିନେରୁସ୍ସ ପାଚୀନପସ୍ସଂ ରଜତମଯଂ, ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସଂ ମଣିମଯଂ, ପଚ୍ଛିମପସ୍ସଂ ଫଲିକମଯଂ, ଉତ୍ତରପସ୍ସଂ ସୁୱଣ୍ଣମଯଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ମିନାତି ହିଂସତି ସବ୍ବେ ପବ୍ବତେ ଅତ୍ତନୋ ଉଚ୍ଚତରଭ୍ୱେନାତି ମେରୁ, ମେରୁନା ସମୋ ଧିତି ସମାଧି ଯସ୍ସାତି ଧିତିମେରୁସମୋ, ଜିନୋ। ତଂ ଧିତିମେରୁ ସମଂ। ଯଥା ହି ମେରୁରାଜା ଅଟ୍ଠହି ଦିସାହି ଆଗତେହି ୱାତେହି ନ କମ୍ପତି ନ ଚଲତି, ଏୱଂ ଜିନୋ କାମଚ୍ଛନ୍ଦାଦିନୀୱରଣେ ପଜହିତ୍ୱା ଲୋକୁତ୍ତରଜ୍ଝାନସମାଧିନା ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଅଟ୍ଠହି ଲୋକଧମ୍ମେହି ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିୱାତେହି ଚ ନ କମ୍ପତି ନ ଚଲତୀତି ଧିତିମେରୁସମନ୍ତି ଥୋମେତି।

ଜଲଜୂପମସୀତଲସୀଲଯୁତନ୍ତି ଉଦକଜାତପଦୁମସଦିସେନ ଅତିସୀତଲେନ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟସୀଲେନ ସଂଯୁତ୍ତଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅପଦାନ ପାଠଈଯଂ ''ସୀଲଂ ତସ୍ସ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟ''ନ୍ତି। ତଦଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ''ଭଗୱତୋ ପନ ସୀଲଂ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟମେୱା''ତି। ଜଲତି ଦିବ୍ବତୀତି ଜଲଂ, ଉଦକଂ। ଜଲଧାତୁ ଦିତ୍ତିଯଂ ଅ। ଜଲେ ଉଦକେ ଜାତଂ ଜଲଜଂ, ପଦୁମଂ। ଜଲଜେନ ପଦୁମେନ ଉପମଂ ସଦିସନ୍ତି ଜଲଜୂପମଂ, ସୀଲଂ। ସୁଖତ୍ଥିକେହି ସେୱିଯତୀତି ସୀତଲଂ, ସୀଲଂ। ସିଧାତୁ ସେୱାଯଂ ତଲପଚ୍ଚଯୋ। ଅଥ ୱା ସୀତଗୁଣଂ ଲାତି ଗଣ୍ହାତୀତି ସୀତଲଂ, ସୀଲଂ। ସୀତସଦ୍ଦୂପପଦ ଲାଧାତୁ ଗହଣେ କ୍ୱି। ଉଦକେ ପନ ଜାତଂ ପଦୁମଂ ଉଦକେନ ଉଣ୍ହସ୍ସ ସମିତତ୍ତା ସୀତଲଂ ୱିଯ। ସୀଲଂ ପନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ କିଲେସତା ପନସ୍ସ ସମେତତ୍ତା ଅଚ୍ଚନ୍ତସୀତଲଂ ହୋତି। ସୁରକ୍ଖିତଞ୍ହି ୱିସୁଦ୍ଧଂ ସୀଲଂ କିଲେସପ୍ପହାନେନ ସତ୍ତାନଂ କିଲେସପରିଳାହଂ ଉପସମେତି ନ ହରିତଚନ୍ଦନଂ ମୁତ୍ତାହାରୋ ମଣି ଉଦକଂ ୱାତୋ ଚନ୍ଦକିରଣୋ ଚ। ତସ୍ମା ସୀଲମେୱ ସୀତଲନ୍ତି ଅଚ୍ଚନ୍ତସୀତଲନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ –

''ନ ତଂ ସଜଲଦା ୱାତା, ନ ଚାପି ହରିଚନ୍ଦନଂ;

ନେୱ ହାରା ନ ମଣଯୋ, ନ ଚନ୍ଦକିରଣଙ୍କୁରା;

ସମଯନ୍ତୀଧ ସତ୍ତାନଂ, ପରିଳାହଂ ସୁରକ୍ଖିତଂ;

ଯଂ ସମେତିଦଂ ଅରିଯଂ, ସୀଲଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତସୀତଲ''ନ୍ତି।

ଅଯଂ ପନ ତସ୍ସ ଗାଥାଦ୍ୱଯସ୍ସତ୍ଥୋ। ସୁରକ୍ଖିତଂ ସୁଟ୍ଠୁରକ୍ଖିତଂ ଅରିଯଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତସୀତଲଂ ଇଦଂ ସୀଲଂ ଇଧଲୋକେ ସତ୍ତାନଂ ଯଂ ପରିଳାହଂ ସମେତି, ତଂ ପରିଳାହଂ ସଜଲଦା ଉଦକଦଦେନ ମେଘେନ ସହ ପୱତ୍ତା ୱାତା ସୀତୱାତା ନ ସମଯନ୍ତି ହରିତଚନ୍ଦନଞ୍ଚାପି ନ ସମଯତି। ହାରା ମୁତ୍ତାହାରା ନେୱ ସମଯନ୍ତି। ମଣଯୋ ୱେଳୁରିଯାଦିମଣିଯୋ ନ ସମଯନ୍ତି। ଚନ୍ଦକିରଣଙ୍କୁରା ଚନ୍ଦସ୍ସ ରଂସିଅଙ୍କୁରା ନ ସମଯନ୍ତୀତି। ସୀଲତି ସମାଧିଯତି କାଯକମ୍ମାଦୀନଂ ସୁସୀଲ୍ୟୱସେନ ନ ୱିପ୍ପକିରତୀତି ସୀଲଂ। ସୀଲଧାତୁ ସମାଧିମ୍ହି ଅ। ଅଥ ୱା ସୀଲନ୍ତି ସମାଦହନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ ଏତେନାତି ସୀଲଂ, ସୀଲେନ୍ତି ୱା ଏତେନ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଉପଧାରେନ୍ତି ଆଭୁସୋ ଧାରେନ୍ତି ସାଧୱୋତି ସୀଲଂ, ଚେତନାଧମ୍ମୋ, କୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ୱା ଲବ୍ଭତି। ସୀଲଧାତୁ ଉପଧାରଣେ ଅ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗଟ୍ଠକଥାଯଂ ''କେନଟ୍ଠେନ ସୀଲନ୍ତି ସୀଲନଟ୍ଠେନ ସୀଲଂ। କିମିଦଂ ସୀଲଂ ନାମ, ସମାଧାନଂ ୱା, କାଯକମ୍ମାଦୀନଂ ସୁସୀଲ୍ୟୱସେନ ଅୱିପ୍ପକିଣ୍ଣତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପଧାରଣଂ ୱା, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପତିଟ୍ଠାନୱସେନ ଆଧାରଭାୱୋତି ଅତ୍ଥୋ''ତି। ଜଲଜୂପମେନ ପଦୁମସଦିସେନ ସୀତଲେନ ଅଚ୍ଚନ୍ତସୀତଲେନ ସୀଲେନ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟସୀଲେନ ଯୁତ୍ତୋତି ଜଲଜୂପମସୀତଲସୀଲଯୁତୋ, ଜିନୋ। ତଂ

ଜଲଜୂପମସୀତଲସୀଲଯୁତଂ। ଯଥା ହି ଉଦକେ ଜାତଂ ପଦୁମଂ ଜଲେନ ସୀତଲଂ ହୋତି, ଏୱଂ ଭଗୱତୋ ମଗ୍ଗସୀଲେନ କିଲେସୁପତାପନସ୍ସ ପହୀନତ୍ତା ତଂ ସୀତଲଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତସୀତଲଂ। ତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋତି ଜଲଜୂପମସୀତଲସୀଲ ଯୁତନ୍ତି ଥୋମେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ପଥୱୀସହନନ୍ତି ପଥୱୀ ୱିଯ ଖନ୍ତିସମ୍ପନ୍ନଂ ଖନ୍ତିୱନ୍ତଂ ୱା। ପଥନ୍ତି ପତିଟ୍ଠହନ୍ତି ଏତ୍ଥ ତରୁପବ୍ବତାଦଯୋତି ପଥୱୀ, ଭୂମି। ପଥଧାତୁ ପତିଟ୍ଠାଯଂ ୱୀପଚ୍ଚଯୋ। ଅଥ ୱା ପୁଥୁ ହୁତ୍ୱା ଜାତନ୍ତି ପଥୱୀ। ଜାତତଦ୍ଧିତତ୍ଥେ ୱୀପଚ୍ଚଯୋ। ସହଯତେ ଖମିଯତେ ସହନଂ, ସହତି ଖମତୀତି ୱା ସହନଂ, ଅଧିୱାସନଖନ୍ତି। ସହଧାତୁ ଖନ୍ତିଯଂ ଯୁ। ପଥୱୀ ୱିଯ ସହନଂ ଖମନଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ପଥୱୀସହନୋ, ଜିନୋ। ତଂ ପଥୱୀସହନଂ। ଯଥା ହି ପଥୱୀ ଅତ୍ତନୋ ଉପରି ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ସୁଚିମ୍ପି ଅସୁଚିମ୍ପି ସବ୍ବଂ ସହତି, ନ ପଟିଘାନୁନଯଂ କରୋତି, ଏୱଂ ଜିନୋ ଇଟ୍ଠାରମ୍ମଣମ୍ପି ଅନିଟ୍ଠାରମ୍ମଣମ୍ପି ସବ୍ବଂ ସହତି, ନ ତତ୍ଥ ପଟିଘାନୁନଯଂ କରୋତୀତି ପଥୱୀସହନନ୍ତି ଥୋମେତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଅପଦାନପାଠଇଯଂ –

''ଲାଭାଲାଭେ ନ ସଜ୍ଜନ୍ତି, ସମ୍ମାନନୱିମାନନେ;

ପଥୱୀସଦିସା ବୁଦ୍ଧା, ତସ୍ମା ତେ ନ ୱିରାଧିଯା''ତି।

ଅହଂ ଜିନଂ ପଣମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ସତପୁଞ୍ଞଜଲକ୍ଖଣିକଂ ଅନେକପାରମୀପୁଞ୍ଞତେଜେନ ଜାତେନ ଦ୍ୱତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେନ ସମ୍ପନ୍ନଂ, ୱିରଜଂ ରାଗରଜାଦୀନଂ ଅଭାୱା ୱିଗତରଜଂ, ଗଗନୂପମଧିଂ ଆକାସୂପମସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣୱନ୍ତଂ, ଧିତିମେରୁସମଂ ସିନେରୁପବ୍ବତସଦିସଂ ଅଚଲସମାଧିୱନ୍ତଂ, ଜଲଜୂପମସୀତଲ ସୀଲଯୁତଂ। ଉଦକଜାତପ୍ପଦୁମସଦିସେନ ଅଚ୍ଚନ୍ତଅତିସୀତଲେନ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟସୀଲେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ପଥୱୀସହନଂ ପଥୱୀ ୱିଯ ଖନ୍ତିସମ୍ପନ୍ନଂ, ଖନ୍ତିୱନ୍ତଂ ୱା, ଜିନଂ ପଞ୍ଚମାରୱିଜଯଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ପଣମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି।

ଦ୍ୱାଦସମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୩।

ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ସୁମତି ଦିୱେ ଦିୱାକରୋୱ,

ସୋଭନ୍ତୋ ରତିଜନନେ ସିଲାସନମ୍ହି;

ଆସୀନୋ ସିୱସୁଖଦଂ ଅଦେସି ଧମ୍ମଂ,

ଦେୱାନଂ ତମସଦିସଂ ନମାମି ନିଚ୍ଚଂ।

୧୩। ଏୱଂ ଦ୍ୱାଦସମଗାଥାଯ ଜିନଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ତାୱତିଂସପୁରେ ମାତୁଦେୱପୁତ୍ତପ୍ପମୁଖାନଂ ଉପପତ୍ତିଦେୱାନଂ ଅଭିଧମ୍ମଂ ଦେସକ ଗୁଣେନ ଅଭିତ୍ଥୱିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ସୁମତିଚ୍ଚାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ମ ନ ଜ ର ଗଣେହି ଚ ଏକଗରୁନା ଚ ତୀହି ଯତୀହି ଚ ଦସହି ଯତୀହି ଚ ରଚିତତ୍ତା ତେରସକ୍ଖର ସଂଯୁତ୍ତା ପହସ୍ସିଣୀଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ''ମ୍ନା ଜରା ଗୋ ତିଦସଯତିପ୍ପହସ୍ସିଣୀ ସା''ତି।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ମ୍ନା ମଗଣ ନଗଣା ଚ ଜରା ଜ ଗଣ ରଗଣା ଚ ଗୋ ଗରୁ ଚ ତିଦସଯତି ତିଯତି ଚ ଦସଯତି ଚ ତେ ସିଯା, ସା ଗାଥା ପହସ୍ସିଣୀଗାଥା ନାମାତି। ତତ୍ଥ ସୁମତି ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମଂ ଦେୱାନଂ ଅଦେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯୋତି ଅନିଯମୱାଚକସବ୍ବନାମପଦଂ। ତସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ ନ କାତବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ସଦ୍ଦୱିଦୂହି –

''ରୁଳ୍ହୀଖ୍ୟାତଂ ନିପାତଞ୍ଚୁ, ପସଗ୍ଗାଲପନଂ ତଥା;

ସବ୍ବନାମନ୍ତି ଏତେସ୍ୱୁ, ନ କତୋ ୱିଗ୍ଗହୋ ଛସୂ''ତି।

ଅଥ ୱା ସବ୍ବନାମଭାୱଂ ଯାତୀତି ଯୋ, ଅନିଯମୱାଚକ ଭାୱଂ ଯାତୀତି ୱା ଯୋ। ସବ୍ବନାମଭାୱେନ ଯାତି ପୱତ୍ତତୀତି ୱା ଯୋ।

ଅନିଯମୱାଚକଭାୱେନ ଯାତି ପୱତ୍ତତୀତି ୱା ଯୋ। ସଙ୍କନାମଭାୱେନ ଯାତଙ୍କୋ ଞାତଙ୍କୋତି ୱା ଯୋ, ଯାତଙ୍କୋ ଞାତଙ୍କୋ ଏତେନ ଅନିଯମଙ୍କୋତି ୱା ଯୋ। ସଙ୍କନାମସଙ୍ଖାତଂ ଯୈତିପଦଂ ଲବ୍ଭତି। ଯୋ ଯାଦି ସୋତି ଅଙ୍କୋ। ବୁଦ୍ଧୋତି ପଟିୱିଦ୍ଧଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମୋ, ପଟିୱିଦ୍ଧସଙ୍କଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମୋ ୱା। ତସ୍ସ ପନ ୱଚନଙ୍କୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ସୁମତୀତି ସୁନ୍ଦରସଙ୍କଞ୍ଞୁତଞାଣୱାତୋ, ଦେସନାଞାଣୱାତୋ ୱା। ଅଦେସି ଧମ୍ମଂ ଦେୱାନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନତ୍ତା ହି ଇଧ ସଙ୍କଞ୍ଞୁତ ଞାଣଂ ସୁମତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ମନତି ଜାନାତି ସଙ୍କଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଦେସେତଙ୍କଧମ୍ମଂ ୱାତି ମତି। ମନଧାତୁ ଞାଣେତି। ସୁନ୍ଦରା ମତି ସୁମତି, ସଙ୍କଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମାନଂ ଯଥାସଭାୱଜାନନସମତ୍ଥଂ ତେସଂ ଦେସେ ତଙ୍କପ୍ପକାରଜାନନସମତ୍ଥଂ ବୋଧେତଙ୍କପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଆସଯାଧି
ମୁତ୍ତିଯାଦିୱିଭାୱନସମତ୍ଥଞ୍ଚାତି ତିସମତ୍ଥସମ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍କଞ୍ଞୁତଞାଣଂ ଲବ୍ଭତି। ସୁମତୀତି ଇମିନା ହି ସଙ୍କଞ୍ଞୁତଞାଣମେୱ ଅଭିଧମ୍ମକଥାଯ ସମୁଟ୍ଠାନଭାୱେ ସମତ୍ଥଂ। ନାଞ୍ଞନ୍ତି ଇମମତ୍ଥଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ଅଭିଧମ୍ମକଥାଯ ଅନଞ୍ଞସାଧାରଣଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି। ସୁନ୍ଦରା ମତି ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥିଂ ୱା ଅତ୍ଥୀତି ସୁମତି, ବୁଦ୍ଧୋ। ସମାସନ୍ତ ତଦ୍ଧିତାଯଂ। ତଦସ୍ସତ୍ଥୀତିୱୀ ଚାତି ସୁତ୍ତେ ଚସଦ୍ଦେନ ଅପଚ୍ଚଯୋ। ଯଥା ପୀତିସୁଖନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ପାରାଜିକଣ୍ଡଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅଯଞ୍ଚ ପୀତି ଇଦଞ୍ଚ ସୁଖଂ ଅସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଅତ୍ଥିଂ ୱା ଝାନେ ଅତ୍ଥୀତି ଇଦଂ ଝାନଂ ପୀତିସୁଖନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି।

ଦିୱେତି ଦିୱସେ। ସୂରିଯୋଭାସେନ ଦିଙ୍କତି ଏତ୍ଥାତି ଦିୱୋ। ଦିୱୁଧାତୁ ଜୁତିଯଂ ଅ। ତସ୍ମିଂ ଦିୱେ। ଦିୱା କରୋୱାତି ସୂରିଯୋ ଇୱ। ଦିୱାଦିନଂ କରୋତୀତି ଦିୱାକରୋ, ସୂରିଯୋ। ଦିୱାସଦ୍ଦୂପ ପଦ କରଧାତୁ କରଣେ ଅ। ଅଥ ୱା ଦିୱା ଦିୱସେ କରୋ ରଂସି ଅସ୍ସାତି ଦିୱାକରୋ। କରସଦ୍ଦୋ ହି ରଂସିୱାଚକୋ। ସୋଭନ୍ତୋତି ୱିରୋଚମାନୋ ହୁତ୍ୱା। ସୁଭତି ୱିରୋଚତି ଛଙ୍କଣ୍ଣରଂସିଆଦୀହୀତି ସୋଭନ୍ତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସୁଭଧାତୁ ସୋଭେ, ଦିତ୍ତିଯଂ ୱା ଅନ୍ତପଚ୍ଚଯୋ। ଭଗୱା ହି ଛଙ୍କଣ୍ଣରଂସୀହି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ଅସୀତ୍ୟାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଲକ୍ଖଣେହି ଚ ଦେୱାନଂ ମଜ୍ଝେ ସୋଭତି ୱିରୋଚତୀତି ଅଙ୍କୋ। ରତିଜନନେତି ଦେୱାନଂ ଅତପ୍ପକପୀତିସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦନେ, ପେମୁପ୍ପାଦନେ ୱା। ରମନଂ ରତି। ରମୁଧାତୁ କୀଳଆଯନ୍ତି। ତଂ ଜନେତି ଉପ୍ପାଦେତୀତି ରତିଜନନଂ। ସିଲାସନଂ। ରତିସଦ୍ଦୂପପଦ ଜନଧାତୁ ଜନନେ ଯୁ। ତସ୍ମିଂ ରତିଜନନେ।

ସିଲାସନମ୍ହୀତି ତିଦସାଲଯେ, ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକମୂଲେ ଜାତେ ନିକ୍ଖିତ୍ତେ ୱା ଦୀଘତୋ ସଟ୍ଠିଯୋଜନେ ୱିତ୍ଥାରତୋ ପଣ୍ଣାସ ଯୋଜନେ ପୁଥୁଲତୋ ପନ୍ନରସଯୋଜନେ ୱଣ୍ଣତୋ ଜଯସୁମନପୁପ୍ଫସଦିସେ ରତ୍ତକମ୍ବଲୱଣ୍ଣେ ୱା ସଣ୍ହସୁଖୁମେ ପଣ୍ଡୁକମ୍ପ ଲନାମକେ ସିଲାସନେ। ସଙ୍କେନ ସେୱିଯତୀତି ସିଲଂ। ପାସାଣୋ । ସିଧାତୁ ସେୱାଯଂ ଅଲପଚ୍ଚଯୋ। ଆସିଯତି ଏତ୍ଥାତି ଆସନଂ। ଅଥ ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସେୱିଯତି ଏତ୍ଥାତି ଆସନଂ। ଆପୁଙ୍କସିଧାତୁ ସେୱାଯଂ ଯୁ। ସିଲଂଏୱ ଆସନଂ ସିଲାସନଂ। ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନଂ ଲବ୍ଭତି। ତସ୍ମିଂ ସିଲାସନମ୍ହି। ଆସୀନୋତି ଦସହି ଚକ୍କୱାଳଅସହସ୍ସେହି ଆଗମ୍ମ ସନ୍ନିସିନ୍ନାନଂ ଦେୱାନଂ ଗଣେନ ପରିୱାରିତୋ ହୁତ୍ୱା ନିସୀଦନ୍ତୋ। ଆସୀଦନଂ ନିସଜ୍ଜନଂ ଆସୀନୋ। ଆସମନ୍ତତୋ ସୀଦତି ୱସତୀତି ୱା ଆସୀନୋ। ଅଭିଧମ୍ମକଥାଭିମୁଖଂ ସୀଦତି ନିସଜ୍ଜତୀତି ୱା ଆସୀନୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଆପୁଙ୍କସୀଦଧାତୁ ନିସଜ୍ଜାଯଂ। ୱିସରଣ ଗତ୍ୟାୱସାନେସୁ ୱା ତପଚ୍ଚଯୋ। ତସ୍ସ ଈଣାଦେସୋ, ଣସ୍ସନତ୍ତଂ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ସିୱସୁଖଦନ୍ତି ନିଙ୍କାନସୁଖଦାଯକଂ। ଅରିଯେହି ସେୱିଯତୀତି ସିୱଂ, ନିଙ୍କାନଂ। ସିଧାତୁ ସେୱାଯଂ ଅୱୋ। ଅଥ ୱା ରାଗଗ୍ଗିଆଦୀହି ସମତି ଉପସମତି ଏତ୍ଥାତି ସିୱଂ, ନିଙ୍କାନଂ। ସମୁଧାତୁ ଉପସମେ ରିୱୋ। ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକଟୀକାଯଂ ପନ ''ସିୱଂ ଖେମଭାୱଂ କରୋତୀତି ସିୱଂ, ସଂସାରଭୀରୁକେହି ସେୱିତଙ୍କତ୍ତା ୱା ସିୱଂ। ଯଦାଦିନା ୱପଚ୍ଚଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସୁଖଯତୀତି ସୁଖଂ। ଯସ୍ସୁପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ସୁଖିତଂ କରୋତୀତି ଅଙ୍କୋ। ଅଥ ୱା ସୁଟ୍ଠୁ ଦୁକ୍ଖଂ ଖନତୀତି ସୁଖଂ। ସୁପୁଙ୍କ ଖନୁଧାତୁ ଅୱଦାରଣେ କ୍ୱି। ସିୱସ୍ସ ନିଙ୍କାନସ୍ସ ସୁଖଂ ସିୱସୁଖଂ, ତଂ ଦଦାତୀତି ସିୱସୁଖଦଂ, ଅଭିଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ସିୱସୁଖସଦ୍ଦୂପପଦଦାଧାତୁ ଅ। ଯୋ ହି ଅଭିଧମ୍ମଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ସୋ ତସ୍ସ ନିଙ୍କାନସୁଖଂ ଦଦାତୀତି ଅଙ୍କୋ।

ଅଦେସି ଧମ୍ମଂ ଦେୱାନନ୍ତି ଦେୱାନଂ ଧମ୍ମଂ ଅଦେସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଧମ୍ମନ୍ତି ନାନାନଯୱିଚିତ୍ତଂ ଗମ୍ଭୀରଂ ସଣ୍ହସୁଖୁମଂ ଦୁଦ୍ଦସଂ ଅଭିଧମ୍ମ ଧମ୍ମଂ। ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱଂ ଧାରେତୀତି ଧମ୍ମୋ, ପଣ୍ଡିତେହି ଧାରିଯତି ନ ବାଲେହୀତି ୱା ଧମ୍ମୋ, ଅଭିଧମ୍ମପିଟକଂ। ଧରଧାତୁ ଧାରଣେ ରମ୍ମପଚ୍ଚଯୋ। ତଂ ଧମ୍ମଂ। ଦେୱାନନ୍ତି ପୁଙ୍କେ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ମାତୁଭୂତଦେୱପୁତ୍ତପ୍ପମୁଖାନଂ ଉପପତ୍ତିଦେୱାନଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଟ୍ଠସାଲିନୀଅଟ୍ଠକଥାଯଂ –

''ମାତରଂ ପମୁଖଂ କତ୍ୱା, ତସ୍ସା ପଞ୍ଞାଯ ତେଜସା;

ଅଭିଧମ୍ମକଥାମଗ୍ଗଂ, ଦେୱାନଂ ସମ୍ପୱତ୍ତଯୀ''ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ମାତରନ୍ତିପଦସ୍ସ ପୁଙ୍କେ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ମାତୁଭୂତଂ ଦେୱପୁତ୍ତନ୍ତି ଅଙ୍କୋ ଦଟ୍ଠଙ୍କୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଜିନାଲଙ୍କାରପାଠଈଯଂ –

''ତତୋ ପୁତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱାନ, ଗତା ମାତା ସକଂ ଘରଂ;

ସତ୍ତମିଯଂ ଚୁତା ଗନ୍ତ୍ୱା, ଦେୱପୁତ୍ତତ୍ତମାଗମୀ''ତି।

ତଟ୍ଟୀକାଯଞ୍ଚ ‘‘ବୋଧିସତ୍ତମାତା ଗବ୍ଭୁଟ୍ଠାନତୋ ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ କାଲଙ୍କତ୍ୱା ତୁସିତପୁରେ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଦେୱପୁତ୍ତସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତମେୱ। କାଠଉଦାଯୀ ଥେରଗାଥାଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ‘‘ପରିୱାରିତାତି ଚ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗନିଦ୍ଦେସୋ ପୁରିମତ୍ତଭାୱସିଦ୍ଧଂ ଇତ୍ଥିଭାୱଂ ଦେୱତାଭାୱଂ ୱା ସନ୍ଧାଯ କତୋ। ଦେୱୂପପତ୍ତି ପନ ପୁରିସଭାୱେନ ଜାତା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଜାତକଟୀକାଯଞ୍ଚ ‘‘ଦେୱୋରୋହନେତି ମାତୁଦେୱପୁତ୍ତସ୍ସ ତେମାସଂ ଅଭିଧମ୍ମପିଟକଂ ଦେସେତ୍ୱା ଦେୱୋରୋହନକାଲେ’’ତି ମାତୁଦେୱପୁତ୍ତସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଭିଧମ୍ମାୱତାରଟୀକାଯଞ୍ଚ ‘‘ଦେୱାନନ୍ତି ତଦା ଧମ୍ମପଟିଗ୍ଗାହକାନଂ ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଠଆଧିୱାସୀନଂ ମାତୁଦେୱପୁତ୍ତପ୍ପମୁଖାନଂ ଉପପତ୍ତିଦେୱାନ’’ନ୍ତି ମାତୁଦେୱପୁତ୍ତ ସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତଂ। ସିରୀମହାମାଯାସଦ୍ଦେ ଚ ‘‘ସିରୀମହାମାଯା ଦେୱୀପି ସତ୍ତଦିୱସେଯେୱ ୱସିତ୍ୱା କାଲଙ୍କତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞାନୁଭାୱେନ ତୁସିତଭୱନେ ଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତୀ’’ତି ଦେୱପୁତ୍ତସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତଂ। ମଣିଦୀପଟୀକାଯଞ୍ଚ ‘‘ମାତରନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ମାତୁଭୂତଂ ଦେୱପୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସିରୀମହାମାଯା ହି ବୋଧିସତ୍ତଂ ୱିଜାଯିତ୍ୱା ସତ୍ତାହମତ୍ତଂ ଠତ୍ୱା ଇତୋ ଚୱିତ୍ୱା ତୁସିତଭୱନେ ପୁରିସଭାୱେନେୱ ନିବ୍ବତ୍ତୋ, ନ ଇତ୍ଥିଭାୱେନା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ମାତରନ୍ତିପଦସ୍ସ ମାତୁଭୂତଂ ଦେୱପୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ ମୁଖ୍ୟେନ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ମଧୁସାରତ୍ଥ ଦୀପନୀଟୀକାଯଂ ପନ –

‘‘ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ ନାମ ପିତା ମହେସିନୋ,

ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମାତା ପନ ମାଯା ନାମ।

ବୋଧିସତ୍ତଂ ପରିହରିଯ କୁଚ୍ଛିନା,

କାଯସ୍ସ ଭେଦା ତିଦିୱସ୍ମିଂ ମୋଦତି;

ସା ଗୋତମୀ କାଲଂକତା ଇତୋ ଚୁତା,

ଦିବ୍ବେହି କାମେହି ସମଙ୍ଗିଭୂତା;

ଆମୋଦତି କାମଗୁଣେହି ପଞ୍ଚହି,

ପରିୱାରିତା ଦେୱଗଣେହି ତେହୀ’’ତି; ଥେରାପାଠଇ;

ତଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ପରିୱାରିତାତି ଚ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗନିଦ୍ଦେସୋ ପୁରିମତ୍ତ ଭାୱସିଦ୍ଧଂ ଇତ୍ଥିଭାୱଂ ଦେୱତାଭାୱଂ ୱା ସନ୍ଧାଯ କତୋ। ଦେୱୂପପତ୍ତି ପନ ପୁରିସଭାୱେନ ଜାତାତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ମାତରନ୍ତି ମନୁସ୍ସତ୍ତଭାୱୱସେନ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ଥେରଟ୍ଠକଥା ପନ ନସଙ୍ଗହାରୁଠହା। ଅଞ୍ଞଟ୍ଠକଥାଟୀକାସୁ ଚ ତାଦିସଂ ୱଚନଂ ନତ୍ଥି। ପତ୍ଥନାକାଲେ ଚ ବୁଦ୍ଧମାତା ହୁତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ପୁରିସୋ ହୋମୀତି ପତ୍ଥନା ନତ୍ଥି। ତିଂସଧମ୍ମତାଯଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧମାତୁଯା ପୁରିସଭାୱୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ତଂ ୱୀମଂସିତବ୍ବନ୍ତିପି ୱିଦୂ ୱଦନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ପନ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। କସ୍ମା, ସଂସଯୱଚନେନ ୱୀମଂସିତବ୍ବନ୍ତି ୱିଦୂୱଦନ୍ତୀତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଯଥାୱୁତ୍ତଟ୍ଠକଥାଟୀକାୱଚନେହି ଉଜୁକଂ ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ତା ଚ। ଦେୱତାସଦ୍ଦୋ ହି ଦେୱପୁତ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମେ ଦେୱଧୀତାଯ ଚ ୱତ୍ତତି। ତଥାହେସ ‘‘ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରା ଦେୱତା ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣା’’ତିଆଦୀସୁ ଦେୱପୁତ୍ତେ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଖୁଦ୍ଦକପାଠଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅଞ୍ଞତରାତି ଅନିଯମିତ ନିଦ୍ଦେସୋ। ସା ହି ନାମଗୋତ୍ତତୋ ଅପାକଟା। ତସ୍ମା ଅଞ୍ଞତରାତି ୱୁତ୍ତା। ଦେୱୋଯେୱ ଦେୱତା। ଇତ୍ଥିପୁରିସସାଧାରଣମେୱେତଂ। ଇଧ ପନ ପୁରିସୋଏୱ। ସୋ ଦେୱପୁତ୍ତୋ। କିନ୍ତୁସାଧାରଣନାମୱସେନ ଦେୱତାତି ୱୁତ୍ତୋ’’ତି। ସୁନୀତତ୍ଥେରଅପଦାନ ପାଠଇଯଂ ଆଗତାସୁ ‘‘ତଥା ତା ଦେୱତା ସତ୍ତସତା ଉଠଆରା ବ୍ରହ୍ମା ୱିମାନା ଅଭିନିକ୍ଖମିତ୍ୱା’’ତିଆଦୀସୁ ବ୍ରହ୍ମେ। ପଦୀପୱିମାନୱତ୍ଥୁପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତାସୁ –

‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତେନ ୱଣ୍ଣେନ, ଯା ତ୍ୱଂ ତିଟ୍ଠତି ଦେୱତେ;

ଓଭାସେନ୍ତୀ ଦିସା ସବ୍ବା, ଓସଧୀ ୱିଯ ତାରକା’’ତି।

ଆଦୀସୁ ଦେୱଧୀତାଯ। ଏୱଂ ପନ ପରିୱାରିତାସଦ୍ଦୋପି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତସ୍ମା ଆଚରିଯଧମ୍ମପାଲତ୍ଥେରେନ କତାଯ ଥେରଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ଜାତକଟୀକାଯ ୱୁତ୍ତୱଚନଞ୍ଚ ଆଚରିଯସୁମଙ୍ଗଲତ୍ଥେରେନ କତାଯ ଅଭିଧମ୍ମାୱତାରଟୀକାଯ ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ପମାଣଂ କତ୍ୱା ମାତୁଦେୱପୁତ୍ତୋତି

ଅତ୍ଥୋଯେୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଏତରହି ପନ କେଚି ଆଚରିଯା ଥେରାପାଠଇଦଂ ଆଗତଂ ପରିୱାରିତାସଦ୍ଦଞ୍ଚ ମଧୁସାରତ୍ଥଦୀପନୀଟୀକାୱଚନଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ମାତୁଦେୱଧୀତାତି ୱଦନ୍ତି। ତଂ ପନ ତେସଂ ମତିମତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଦେସୀତି ମହାକରୁଣାପୁବ୍ବଙ୍ଗମେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣେନ କଥେସି। ଅସଦିସଂ ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ତନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଂ। ଅସଦିସନ୍ତି ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲଂ। ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସ ସଦିସୋ ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋତି ଅସଦିସୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସୀଲାଦିଗୁଣେନ ବୁଦ୍ଧେନ ସଦିସୋ କୋଚି ପୁଗ୍ଗଲୋ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନାହ ୱିନଯମହାୱଗ୍ଗପାଠଇଦଂ –

‘‘ନ ମେ ଆଚରିଯୋ ଅତ୍ଥି, ସଦିସୋ ମେ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ସଦେୱକସ୍ମିଂ ଲୋକସ୍ମିଂ, ନତ୍ଥି ମେ ପଟିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି।

ନିଚ୍ଚନ୍ତିସତତଂ ସମିତଂ, ସବ୍ବକାଲଂ ନିରନ୍ତରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅସଦିସଂ ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ନିଚ୍ଚଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ସୁମତି ସୁନ୍ଦରସବ୍ବଞ୍ଞୁତ ଞାଣୱାତୋ, ଦେସନାଞାଣୱାତୋ ୱା। ଯୋ ଯାଦିସୋ ବୁଦ୍ଧୋ। ଦିୱେ ଦିୱସେ ଦିୱାକରୋୱ ସୂରିଯୋଇୱ, ସୋଭନ୍ତୋ ୱିରୋଚମାନୋ ହୁତ୍ୱା, ରତିଜନନେ ଦେୱାନଂ ଅତପ୍ପକପୀତି ସୋମନସ୍ସୁପ୍ପାଦନେ, ପେମୁପ୍ପାଦନେ ୱା, ସିଲାସନମ୍ହି ପଣ୍ଡୁ କମ୍ବଲନାମକେ ସିଲାସନେ, ଆସୀନୋ ନିସୀଦନ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ସିୱସୁଖଦଂ ନିବ୍ବାନସୁଖଦାଯକଂ, ଧମ୍ମଂ ଅଭିଧମ୍ମଧମ୍ମଂ, ଦେୱାନଂ ମାତୁ ପୁବ୍ବଦେୱପୁତ୍ତପ୍ପମୁଖାନଂ ଉପପତ୍ତିଦେୱାନଂ ଅଦେସି କଥେସି। ଅସଦିସଂ ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲଂ ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ନିଚ୍ଚଂ ସତତଂ ନମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି।

ତେରସମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୪।

ଯୋ ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତ୍ତଲରାଜିକେହି,

ଲୋକେହି ତୀହିୱିକଲେହି ନିରାକୁଲେହି;

ସମ୍ପାପୁଣେ ନିରୁପମେଯ୍ୟତମେୱ ନାଥୋ,

ତଂ ସବ୍ବଲୋକମହିତଂ ଅସମଂ ନମାମି।

୧୪। ଏୱଂ ତେରସମଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପାଦତଲେ ୱିଚିତ୍ତପ୍ପୱତ୍ତେହି ଅଟ୍ଠସତଚକ୍କଲକ୍ଖଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ଯୋ ପାଦପଙ୍କଜତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ତ ଭ ଜ ଜ ଗଣେହି ଚ ଗରୁଦ୍ୱଯେନ ରଚିତତ୍ତା ଚୁଦ୍ଦସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା ୱସନ୍ତତିଲକାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ‘‘ୱୁତ୍ତା ୱସନ୍ତତିଲକା ତ ଭ ଜା ଜଗା ଗୋ’’ତି। ତସ୍ସାଯମତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ତ ଭ ଜା ତ ଭ ଜ ଗଣା ଚ ଜଗା ଜଗଣଗରୁକା ଚ ଗୋ ଗରୁ ଚ ଚେ ଭୱନ୍ତି, ସା ଗାଥା ୱସନ୍ତତିଲକାଗାଥାତି ଛନ୍ଦାଚରିଯେହି ୱୁତ୍ତାତି।

ତତ୍ଥ ପନ ଯୋ ନାଥୋ ଅୱିକଲେହି ନିରାକୁଲେହି ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତ୍ତଲେହିତୀହି ଲୋକେହି ନିରୁପମେଯ୍ୟତଂ ସମ୍ପାପୁଣେଏୱ ସବ୍ବଲୋକମହିତଂ ଅସମଂ ତଂ ନାଥଂ ଅହଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ସଦ୍ଦକ୍କମେନ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅତ୍ଥକ୍କମେନ ୱଣ୍ଣନଂ ଦସ୍ସଯିସ୍ସାମ। ଯୋ ନାଥୋତି ଯୋ ଯାଦିସୋ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପଟିସରଣୋ ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ପନ ପଦଂ ସମ୍ପାପୁଣେଏୱାତିପଦେ କତ୍ତୁଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ନାଥସ୍ସ ପନ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ଅୱିକଲେହୀତି କେନଚି ଅୱେକଲ୍ଲେହି ସବ୍ବପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣେହି ସମ୍ପୁଣ୍ଣେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିରୂପଂ କଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱିକଲୋ। ୱିପୁବ୍ବକଲଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚି ୱିକଲଂ ଏତିସ୍ସା ରାଜିଯାତି ଅୱିକଲା, ପାଦରାଜି। ପାଦଦ୍ୱଯେ ପରିବ୍ଭତ୍ତଂ ସଣ୍ଠାନରୂପଂ କିଞ୍ଚି ୱିକଲଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେହି ଅୱିକଲେହି।

ନିରାକୁଲେହୀତି ଆକୁଲୱିରହିତେହି। ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଅସଂମିସ୍ସେହି ଅସଂସଟ୍ଠେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଭୁସୋ କୁଲତି ବନ୍ଧତୀତି ଆକୁଲଂ, ଆପୁବ୍ବ କୁଲଧାତୁ ବନ୍ଧନେ ଅ। ଅଥ ୱା ଆଭୁସୋ କୁଲତି ଆୱରତି ସୋଭନନ୍ତି ଆକୁଲଂ, ନତ୍ଥି ଆକୁଲଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞମିସ୍ସଂ ଏତିସ୍ସା ପାଦରାଜି ଯାତି ନିରାକୁଲା, ପାଦରାଜି। ତେହି ନିରାକୁଲେହି। ତଂ ପନ ପଦଦ୍ୱଯଂ ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତ୍ତଲରାଜିକେହୀତିପଦେ ୱିସେସନଂ। ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତ୍ତଲରାଜିକେହୀତି ପାଦସଙ୍ଖାତପଦୁମସ୍ସ ସଣ୍ହ ତଲେ ଜାତେହି ଅଟ୍ଠସତଚକ୍କଲକ୍ଖଣରାଜିକେହି ପଦତି ଗଚ୍ଛତି ଏତେନାତି ପାଦୋ। ପଦଧାତୁ ଗତିମ୍ହିଣ। ପଙ୍କେ କଦ୍ଦମେ ଜାତନ୍ତି ପଙ୍କଜଂ, ପଦୁମଂ। ପାଦସଙ୍ଖାତଂ ପଙ୍କଜଂ ପାଦପଙ୍କଜଂ। ପଙ୍କଜଂଇୱ ପାଦୋ ୱା ପାଦପଙ୍କଜଂ, ପାଦୋ।

ସଣ୍ହଭାୱେନ ମୁଦତି ପୱତ୍ତତୀତି ମୁଦୁ, ମୁଦଧାତୁ ଗତିଯଂ ଉ। ତଲତି ପତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ତଲଂ। ତଲଧାତୁ ପତିଟ୍ଠାଯଂ ଅ। ମୁଦୁ ଚ ତଂ ତଲଞ୍ଚାତି ମୁଦୁତ୍ତଲଂ, ପାଦପଙ୍କଜସ୍ସ ମୁଦୁତ୍ତଲଂ ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତ୍ତଲଂ, ରାଜତି ଦିସ୍ସତୀତି ରାଜିକା, ରାଜତି ସୋଭତି ଏତେନାତି ରାଜିକା। ରାଜଧାତୁ ସୋଭନେ ଣିକୋ। ପାଦପଙ୍କଜ ମୁଦୁତ୍ତଲେ ଜାତଂ ଅଟ୍ଠସତଚକ୍କଲକ୍ଖଣସଙ୍ଖାତଂ ରାଜିକନ୍ତି ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତ୍ତଲରାଜିକଂ, ତେହି।

ତଂ ପନ ଅଟ୍ଠସତପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣଂ ନାମେୱଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଭଗୱତୋ ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତଲସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ନାଭି ଦିସ୍ସତି। ନାଭିପଟିଚ୍ଛିନ୍ନା ୱଟ୍ଟଲେଖା ଦିସ୍ସତି। ନାଭିମୁଖପରିକ୍ଖେପପଟ୍ଟୋ ଦିସ୍ସତି। ପନାଳିମୁଖଂ ଦିସ୍ସତି। ଅରା ଦିସ୍ସନ୍ତି। ଅରେସୁ ୱଟ୍ଟଲେଖା ଦିସ୍ସନ୍ତି। ନେମି ଦିସ୍ସତି। ନେମିମଣିକା ଦିସ୍ସନ୍ତି। ଇଦଂ ତାୱ ପାଳିଆଗତମେୱ। ସମ୍ବହୁଲୱାରୋ ପନ ଅନାଗତୋ, ସୋ ଏୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସତ୍ତି, ସିରୀୱଚ୍ଛୋ, ନନ୍ଦିଯାୱଟ୍ଟଂ, ସୋୱତ୍ଥିକୋ, ୱଟଂସକୋ, ୱଡ୍ଢମାନକଂ, ମଚ୍ଛଯୁଗଲଂ, ଭଦ୍ଦପୀଠଂ, ଅଙ୍କୁସଂ, ତୋମରୋ, ପାସାଦୋ, ତୋରଣଂ, ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ, ଖଗ୍ଗୋ, ତାଲୱଣ୍ଟଂ, ମୋରହତ୍ଥକୋ, ୱାଳବୀଜନି, ଉଣ୍ହୀସଂ, ପତ୍ତୋ , ମଣିକୁସୁମଦାମଂ, ନୀଲୁପ୍ପଲଂ, ରତ୍ତୁପ୍ପଲଂ, ସେତୁପ୍ପଲଂ, ପଦୁମଂ, ପୁଣ୍ଡରିକଂ, ପୁଣ୍ଣଘଟୋ, ପୁଣ୍ଣପାତି, ସମୁଦ୍ଦୋ, ଚକ୍କୱାଳଂ, ହିମୱା, ସିନେରୁ, ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା, ନକ୍ଖତ୍ତାନି, ଚତ୍ତାରୋ ମହାଦୀପା, ଦ୍ୱେପରିତ୍ତଦୀପସହସ୍ସାନି ଅନ୍ତମସୋ ଚକ୍କୱତ୍ତି ରଞ୍ଞୋ ପରିସଂ ଉପାଦାଯ ସବ୍ବୋ ଚକ୍କଲକ୍ଖଣସ୍ସେୱ ପରିୱାରୋତି ଏତ୍ତକମେୱ ମଜ୍ଝିମପଣ୍ଣାସଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଜିନାଲଙ୍କାରଟୀକାଯଂ ପନ ''ହେଟ୍ଠାପାଦତଲେସୁ ଚକ୍କାନି ଜାତାନୀତି ଚକ୍କଲକ୍ଖଣଂ ନାମ ଦ୍ୱୀସୁ ପାଦତଲେସୁ ଦ୍ୱେ ଚକ୍କାନି ଏକେକସ୍ମିଂ ସହସ୍ସମତ୍ତା ଅରା ଯୁତ୍ତା ହୋନ୍ତି। ନେମିୱଲଯଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ। ନାଭି ଇନ୍ଦନୀଲମଣିୱଣ୍ଣା। ତସ୍ମିଂ ମଜ୍ଝେ ଚ ନାଭିପରିଯନ୍ତେ ଚ ନାଭିମୁଖେ ଚ ୱଟ୍ଟଲେଖା ମଜ୍ଝେ ଛିଦ୍ଦଂ ଚକ୍କପରିଯନ୍ତେ ନେମିତୋ ବହିଦ୍ଧା ୱଟ୍ଟୋ। ସତ୍ତି, ସିରୀୱଚ୍ଛୋ, ନନ୍ଦିଯାୱଟ୍ଟଂ, ସୋୱତ୍ଥିକୋ, ୱଟଂସକଂ, ୱଡ୍ଢମାନକଂ, ଭଦ୍ଦପୀଠଂ, ଅଙ୍କୁସୋ, ପାସାଦଂ, ତୋରଣଂ, ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ, ଖଗ୍ଗଂ, ତାଲୱଣ୍ଟଂ, ମଯୂରହତ୍ଥଂ, ଚାମରଂ, ଉଣ୍ହୀସଂ, ପତ୍ତଂ, ମଣି, ସୁମନଦାମଂ, ନୀଲୁପ୍ପଲଂ, ରତ୍ତୁପ୍ପଲଂ, ରତ୍ତପଦୁମଂ, ସେତପଦୁମଂ, ପୁଣ୍ଡରିକଂ, ପୁଣ୍ଣକଲସଂ, ପୁଣ୍ଣପତ୍ତଂ, ସମୁଦ୍ଦୋ, ଚକ୍କୱାଳପବ୍ବତୋ, ହିମୱନ୍ତପବ୍ବତୋ, ମେରୁପବ୍ବତୋ, ସୂରିଯମଣ୍ଡଲଂ, ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲଂ, ନକ୍ଖତ୍ତଂ, ସପରିୱାରା ଚତୁମହାଦୀପା, ସପରିୱାରୋ ସତ୍ତରତନସମଙ୍ଗୀ ଚକ୍କୱତ୍ତି, ଦକ୍ଖିଣାୱଟ୍ଟ ସେତସଙ୍ଖଂ, ସୁୱଣ୍ଣମଚ୍ଛଯୁଗଳଂ, ଚକ୍କାୱୁଧଂ, ସତ୍ତମହାଗଙ୍ଗା, ସତ୍ତକୁଲପବ୍ବତା, ସତ୍ତସୀଦନ୍ତସାଗରା, ସୁୱଣ୍ଣ ହଂସରାଜା, ସଂସୁମାରୋ, ଧଜପଟାକୋ, ସୁୱଣ୍ଣସିୱିକା, ସୁୱଣ୍ଣୱାଳବୀଜନି, କେଲାସପବ୍ବତୋ, ସୀହରାଜା, ବ୍ଯଗ୍ଘରାଜା, ୱଲାହକଅସ୍ସରାଜା, ଉପୋସଥଛଦ୍ଦନ୍ତହତ୍ଥିରାଜା, ୱାସୁକୀନାଗରାଜା, ହଂସରାଜା, ଉସଭରାଜା, ଏରାୱଣ ହତ୍ଥିରାଜା, ସୁୱଣ୍ଣମକରଂ, ଚତୁମୁଖସୁୱଣ୍ଣନାୱା, ସୱଚ୍ଛକା ଧେନୁ, କିଂପୁରିସୋ, କିନ୍ନରୀ, କରୱୀକୋ, ମଯୂରରାଜା, କୋଞ୍ଚରାଜା, ଚକ୍କୱାକରାଜା, ଜୀୱଞ୍ଜୀୱକରାଜା ଛ ଦେୱଲୋକା, ସୋଳସ ବ୍ରହ୍ମଲୋକାତି ଇମେ ଏତ୍ତକା ଅଗ୍ଗମଙ୍ଗଲଲକ୍ଖଣା ପାଦତଲେ ପଞ୍ଞାଯନ୍ତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇମିନା ଚ ୱଚନେନ ଅଟ୍ଠସତ ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ତୀହି ଲୋକେହୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତୀହି କାମରୂପାରୂପ ଲୋକେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ପନ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ତଂ ପନେତଂ କତ୍ୱତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ। ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ନିରୁପମେଯ୍ଯାତି ପଦେନ କତ୍ତୁଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନିରୁପମେଯ୍ଯତନ୍ତି ଅପ୍ପମେଯ୍ଯଭାୱଂ। ଉପମିତବ୍ବନ୍ତି ଉପମେଯ୍ଯଂ। ଉପପୁବ୍ବ ମାଧାତୁ ପମାନେ ଣ୍ଯୋ। ଉପମେଯ୍ଯସ୍ସ ଭାୱୋ ଉପମେଯ୍ଯତଂ। ନତ୍ଥି ଉପମେଯ୍ଯତଂ ଅସ୍ସ ରାଜିକସ୍ସାତି ନିରୁପମେଯ୍ଯତଂ। ଅଥ ୱା ନତ୍ଥି ଉପମେଯ୍ଯଂ ଏତସ୍ସ ରାଜିକସ୍ସାତି ନିରୁପମେଯ୍ଯୋ, ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣରାଜିକୋ ଲବ୍ଭତି। ତସ୍ସ ଭାୱୋ ନିରୁପମେଯ୍ଯତଂ। ତଂ ପନ ପଦଂ ସମ୍ପାପୁଣେ ଏୱାତିପଦେ କମ୍ମଂ। ସମ୍ପାପୁଣେଏୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସମ୍ମା ଗଚ୍ଛତିଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କସ୍ମା ପନ ତୀହି ଲୋକେହି ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତଲେହି ନିରୁପମେଯ୍ଯତଂ ପାପୁଣାତୀତି। ବୁଦ୍ଧତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ କସ୍ସଚି ଦେୱମନୁସ୍ସସ୍ସ ପାଦତଲମଜ୍ଝେ ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣସ୍ସ ଅଭାୱତୋ। ଭଗୱତୋ ହି ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତଲେ ପାରମିପୁଞ୍ଞାନୁଭାୱେନ ନିବ୍ବତ୍ତାନି ଅଟ୍ଠସତପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣାନି ସମ୍ପାପୁଣନ୍ତି, ନ ଅଞ୍ଞେସଂ। ତସ୍ମା ନିରୁପମେଯ୍ଯତଂ ପାପୁଣାତୀତି।

ସବ୍ବଲୋକମହିତନ୍ତି ସବ୍ବଲୋକେନ ପୂଜିତଂ। ସବ୍ବେନ ଦେୱମନୁସ୍ସଲୋକେନ ମହିତବ୍ବୋ ପୂଜିତବ୍ବୋତି ସବ୍ବଲୋକ ମହିତୋ, ନାଥୋ ଲବ୍ଭତି। ତଂ। ଉପ୍ପନ୍ନେ ହି ତଥାଗତେ ଯେ କେଚି ମହେସକ୍ଖା ଦେୱମନୁସ୍ସା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପୂଜେନ୍ତି, ପଗେୱ ଅଞ୍ଞା। ତଥା ହି ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ସିନେରୁମତ୍ତେନ ରତନ ଦାମେନ ତଥାଗତଂ ପୂଜେତି। ଯଥାବଲଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞେପି ଦେୱା ମନୁସ୍ସା ଚ ବିମ୍ବିସାରକୋସଲରାଜାଦଯୋ ନିବ୍ବୁତମ୍ପି ଭଗୱନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଛନ୍ନୱୁତିକୋଟିଧନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅସୋକ ମହାରାଜା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ଚତୁରାସୀତିୱିହାରସହସ୍ସାନି ପତିଟ୍ଠାପେତି। କା କଥା ପନ ଅଞ୍ଞେସଂ ପୂଜାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅସମନ୍ତି ସବ୍ବମନୁସ୍ସଦେୱବ୍ରହ୍ମେହି ଅସଦିସଂ। ଅପ୍ପଟିପୁଗ୍ଗଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନତ୍ଥି ସମୋ ସଦିସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅସ୍ସାତି ଅସମୋ, ନାଥୋ। ସୋ ପନ ଅସୀତିଅନୁବ୍ଯଞ୍ଜନପଟିମଣ୍ଡିତ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣ ୱିଚିତ୍ରରୂପକାଯୋ। ସବ୍ବାକାର ପରିସୁଦ୍ଧ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିଗୁଣରତନସମିଦ୍ଧିଧମ୍ମକାଯୋ। ପୁଞ୍ଞମହତ୍ତ ଥାମମହତ୍ତଇଦ୍ଧିମହତ୍ତ ଯସମହତ୍ତ ପଞ୍ଞାମହତ୍ତାନଂ ପରମୁକ୍କଂସ ଗତୋ ଚ ହୋତି, ତସ୍ମା ତଥାଗତେନ ସମୋ ସଦିସୋ ନାମ ନତ୍ଥୀତି

ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଅସମଂ। ତନ୍ତି ନାଥଂ ଅହଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ଯୋ ନାଥୋ ଯୋ ଯାଦିସୋ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପଟିସରଣୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ଅୱିକଲେହି କେହିଚି ଅୱେକଲ୍ଲେହି, ନିରାକୁଲେହି ଆକୁଲୱିରହିତେହି, ପାଦପଙ୍କଜ ମୁଦୁତ୍ତଲରାଜିକେହି ପାଦସଙ୍ଖାତପଦୁମସ୍ସ ସଣ୍ଠିତଲେ ଜାତେହି ଅଟ୍ଠସତଚକ୍କଲକ୍ଖଣରାଜିକେହି, ତୀହି ଲୋକେହି କତ୍ତୁଭୂତେହି, ନିରୁପମେୟ୍ୟତଂ ଅପ୍ପମେୟ୍ୟଭାୱଂ ଅପ୍ପମିତଞ୍ଚ ଭାୱଂ ୱା, ସମ୍ପାପୁଣେଏୱ ସମ୍ମା ଗଚ୍ଛତିଏୱ, ସବ୍ବଲୋକମହିତଂ ସବ୍ବଲୋକେନ ପୂଜିତଂ, ଅସମଂ ସବ୍ବମନୁସ୍ସଦେୱବ୍ରହ୍ମେହି ଅସଦିସଂ ତଂ ନାଥଂ ଅହଂ ନମାମୀତି।

ଚୁଦ୍ଦସମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୫।

ବୁଦ୍ଧଂ ନରାନରସମୋସରଣଂ ଧିତତ୍ତଂ,

ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତିୟା ୱିହତନ୍ଧକାରଂ;

ଅତ୍ଥାଭିକାମନରଦେୱହିତାୱହଂ ତଂ,

ୱନ୍ଦାମି କାରୁଣିକମଗ୍ଗମନନ୍ତଞ୍ଞାଣଂ।

୧୫। ଏୱଂ ଚୁଦ୍ଦସମଗାଥାୟ ନାଥଂ ନତ୍ୱା ଇଦାନି ନରାନରସ ମୋସରଣନ୍ତ୍ୟାଦୀହି ସତ୍ତହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦିତୁ କାମୋ ବୁଦ୍ଧଂ ନରାନରସମୋସରଣନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅୟଂ ପନ ତଭଜଜଗଣେହି ଗରୁଦ୍ୱୟେନ ଚ ରଚିତତ୍ତା ଚୁଦ୍ଦସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା ୱସନ୍ତତିଲକାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ସାଧକଂ ପନେତ୍ଥ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ।

ତତ୍ଥ ପନ ନରାନରସମୋସରଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ନରଅନରସମଂ ଓସରଣନ୍ତି ପଦୱିଭାଗୋ। ମନୁସ୍ସଦେୱାନଂ ସମଂ ଓସରଣଂ ସନ୍ନିପତିତଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନରାନରସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ। ସମଂ ଅୱସରନ୍ତି ସନ୍ନିପତନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସମୋସରଣୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସମଅୱପୁବ୍ବ ସରଧାତୁ ଗତିୟଂ ଯୁ। ନରାନରାନଂ ମନୁସ୍ସଦେୱାନଂ ସମୋସରଣୋ ନରାନରସମୋସରଣୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଯଥା ହି ମହାନିଗ୍ରୋଧୋ ଫଲକାମାନଂ ସକୁଣ ସମୂହାନଂ ସମୋସରଣଂ ହୋତି, ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଲୋକିୟ ଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତିକାମାନଂ ମନୁସ୍ସଦେୱାନଂ ସମୋସରଣୋ ସନ୍ନିପତିତୋ ପଟିସରଣୋ ୱା ହୋତି। ତସ୍ମା ନରାନରସମୋସରଣନ୍ତି ଥୋମେତି।

ଧିତତ୍ତନ୍ତି ସମାହିତଚିତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଅତ୍ତସଦ୍ଦୋ ଅତ୍ତସମ୍ମା ପଣିଧି ଚାତିଆଦୀସୁ ଅତ୍ତସଦ୍ଦୋ ୱିୟ ଚିତ୍ତୱାଚକୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଧିୟତି ଠପିୟତି ଏତ୍ଥ ଏତେନ ୱା ଏକାରମ୍ମଣେ ସମ୍ପୟୁତ୍ତ ଧମ୍ମାତି ଧିତୋ, ସମାଧି। ଧାଧାତୁ ପତିଟ୍ଠାୟଂ ତ। ଆରମ୍ମଣଂ ଅଦତି ଆଦଦାତୀତି ଅତ୍ତଂ, ଚିତ୍ତଂ। ଅଦଧାତୁ ଆଦାନେ ତ। ଧିତଂ ସମାହିତଂ ଅତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଯସ୍ସାତି ଧିତତ୍ତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ଧିତତ୍ତଂ।

ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତିୟାତି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତପଦୀପୋଭାସେନ କରଣଭୂତେନ। ପଜାନାତୀତି ପଞ୍ଞା, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗ ଞାଣଂ। ଯଥାସଭାୱଂ ସବ୍ବପ୍ପକାରେହି ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ପଟିୱିଜ୍ଝତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପଞ୍ଞାୱ ଞେୟ୍ୟାୱରଣପ୍ପହାନତୋ ସବ୍ବପକାରେହି ଧମ୍ମସଭାୱଂ ଦୀପେତୀତି ପଞ୍ଞାପଦୀପୋ। ଜୋତେତୀତି ଜୁତି, ପଞ୍ଞାପଦୀପୋଭାସୋ। ଜୁଧାତୁ ଦିତ୍ତିୟନ୍ତି। ପଞ୍ଞା ପଦୀପୋଏୱ ଜୁତି ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତି। ଅଥ ୱା ପଞ୍ଞାପଦୀପସ୍ସ ଜୁତି ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତି, ଅୟଂ ପନ ସମାସୋ ଅଭେଦଭେଦୂ ପଚାରେନ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତାୟ ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତିୟା।

ୱିହତନ୍ଧକାରନ୍ତି ହନିତଞ୍ଚଅୱିଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତମୋହତମଂ। ସୱାସନକିଲେସପ୍ପହାନତୋ ୱିସେସେନ ହନିତବ୍ବୋତି ୱିହତୋ। ୱିପୁବ୍ବହନଧାତୁ ହିଂସାୟଂ ତ। ଅନ୍ଧଂ ତମଂ କରୋତୀତି ଅନ୍ଧକାରୋ, ଅୱିଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତମୋହୋ। ୱିସୟସଭାୱପଟିଚ୍ଛାଦନତୋ ଅନ୍ଧକାରସରିକ୍ଖକତାୟ ମୋହୋ ଅନ୍ଧକାରୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଥ ୱା ଅନ୍ଧଂ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁଅନ୍ଧଂ କରୋତୀତି ଅନ୍ଧକାରୋ, ମୋହୋ। ଅନ୍ଧସଦ୍ଦୂପପଦ କରଧାତୁ ଣ। ୱିହତୋ ଅନ୍ଧକାରୋ ଯେନ ସୋତି ୱିହତନ୍ଧକାରୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ୱିହତନ୍ଧକାରଂ। ଯଥା ହି ଲୋକେ ପଦୀପୋ ଅତ୍ତନୋ ଜୁତିୟା ଅନ୍ଧକାରଂ ହନତି, ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗପଞ୍ଞାପି ଅୱିଜ୍ଜନ୍ଧକାରଂ ହନତୀତି ୱୁତ୍ତା। ଅୟଂ ପନ ହୀନୂପମାତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପଞ୍ଞାୱତୋ ହି ଏକପଲ୍ଲଙ୍କେନପି ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଦସସହସ୍ସି ଲୋକଧାତୁ ଏକପଜ୍ଜୋତା

ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା "ଚତ୍ତାରୋମେ ଭିକ୍ଖୱେ ପଜ୍ଜୋତା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ। ଚନ୍ଦପଜ୍ଜୋତୋ, ସୂରିଯପଜ୍ଜୋତୋ, ଅଗ୍ଗିପଜ୍ଜୋତୋ, ପଞ୍ଞା ପଜ୍ଜୋତୋ। ଇମେ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଚତ୍ତାରୋ ପଜ୍ଜୋତା। ଏତଦଗ୍ଗଂ ଭିକ୍ଖୱେ ଇମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ପଜ୍ଜୋତାନଂ ଯଦିଦଂ ପଞ୍ଞା ପଜ୍ଜୋତୋ"ତି।

ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତିଯା ୱିହତନ୍ଧକାରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପନ ପଞ୍ଞାପଦୀପ ଜୁତିଯାତିଇମିନା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣଂ ମୁଖ୍ୟେନ ଦସ୍ସେତି। ତଂ ଦସ୍ସନେନ ପାରମୀଞାଣଞ୍ଚ ୱିପସ୍ସନାଞାଣଞ୍ଚ ହେଟ୍ଠିମମଗ୍ଗଫଲ ଞାଣଞ୍ଚ ଫଳୂପଚାରେନ ଦୀପେତି। ତଦ୍ଦୀପନେନ ଅୱିଜ୍ଜନ୍ଧକାରପ୍ପହାନଂ ପଠମକାରଣୂପଚାରେନ ପକାସେତି। ତପ୍ପକାସନେନ ଅରହତ୍ତ ଫଲଞାଣଲଭନଂ ଦୁତିଯକାରଣୂପଚାରେନ ୱିଭାୱେତି। ତଂ ୱିଭାୱନେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣାଦିସବ୍ବବୁଦ୍ଧଗୁଣଲଭନଂ ତତିଯ କାରଣୂପଚାରେନ ଆନୁଭାୱେତି।

ନନୁ ଚ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଖୀଣାସୱାନଂ ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତିଯା ୱିହତନ୍ଧକାରତା ସମ୍ଭୱତି, ଅଥ କସ୍ମା ଅଞ୍ଞସାଧାରଣୱିସେସ ଗୁଣେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଥୋମନା କତାତି। ସୱାସନପ୍ପହାନେନ ଅନଞ୍ଞସାଧାରଣୱିସେସତାଯ ସମ୍ଭୱତୋ। ସବ୍ବେସମ୍ପି ହି ଖୀଣାସୱାନଂ ସତିପି ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତିଯା ୱିହତନ୍ଧକାରତ୍ତେ ଅରିଯସାୱକପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସୱାସନାଯ କିଲେସପ୍ପହାନଂ ନ ୱିଜ୍ଜତି। ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାନଂଯେୱ ସୱାସନପ୍ପହାନେନ କିଲେସପ୍ପହାନସ୍ସ ୱିସେସୋ ୱିଜ୍ଜତୀତି ସାତିସଯୱସେନ ଅୱିଜ୍ଜନ୍ଧକାରପ୍ପହାନେନ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତିଯା ୱିହତନ୍ଧକାରନ୍ତି ଥୋମେତୀତି।

ଅତ୍ଥାଭିକାମନ୍ତି ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତର ସଙ୍ଖାତଂ ପଯୋଜନଂ ଅତିୱିଯ ଇଚ୍ଛନ୍ତଂ। କାରଣାନୁରୂପଂ ଅସତି ଭୱତୀତି ଅତ୍ଥଂ, ଫଲଂ। ଅସଧାତୁ ଭୁୱିମ୍ହି ଥ। ତଂ ଅଭିଅତିରେକଂ କାମେତି ଇଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥାଭିକାମୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଅତ୍ଥସଦ୍ଦୂପପଦ ଅଭିପୁବ୍ବକମୁଧାତୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ ଣ। ତଂ ଅତ୍ଥାଭିକାମଂ। ନରଦେୱହିତାୱହନ୍ତି ମନୁସ୍ସଦେୱାନଂ ହିତଂ ଧାରକଂ। ହିତଂ ନରତି ନେତୀତି ନରୋ, ମନୁସ୍ସୋ। ଅଥ ୱା ନରିଯତି ସକେନ କମ୍ମେନ ନିଯ୍ଯତୀତି ନରୋ, ମନୁସ୍ସୋ। ନରଧାତୁ ନଯନେ ଅ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି "କମ୍ମେନ ନିଯ୍ଯତି ଲୋକୋ"ତି। କାମଗୁଣ ଝାନାଭିଞ୍ଞଚିତ୍ତିସ୍ସରିଯାଦୀହି ଦିବ୍ବନ୍ତି କୀଳଅନ୍ତୀତି ଦେୱା, ତେସୁ ୱା ୱିହରନ୍ତୀତି ଦେୱା, ଦିୱୁଧାତୁ କୀଳଆଦୀସୁ ଣ। ନରା ଚ ଦେୱା ଚ ନରଦେୱା। ହିନୋତି ୱଡ୍ଢତୀତି ହିତଂ, ଫଲଂ। ହିଧାତୁ ୱଡ୍ଢନେ ତ। ନରଦେୱାନଂ ହିତଂ ନରଦେୱହିତଂ, ତଂ ଆୱହତୀତି ନରଦେୱହିତାୱହୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ନରଦେୱହିତସଦ୍ଦୂପପଦଆପୁବ୍ବ ୱହଧାତୁ ହରଣେ ଣ। ବୁଦ୍ଧୋ ହି ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସମ୍ପତ୍ତିଅତ୍ଥଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଧାରେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ତଂ ନରଦେୱହିତାୱହଂ। କାରୁଣିକମଗ୍ଗମନନ୍ତ ଞାଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ କାରୁଣିକଂ ଅଗ୍ଗଂ ଅନନ୍ତଞାଣନ୍ତିପଦଚ୍ଛେଦୋ। ତତ୍ଥ କାରୁଣିକନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ମହାକରୁଣାଯ ଯୁତ୍ତଂ, ମହାକରୁଣୱନ୍ତଂ ୱା। କିରତୀତି କରୁଣା। କିରଧାତୁ ଅପନଯନେ ଉଣପଚ୍ଚଯୋ। ପରଦୁକ୍ଖଂ ୱିକ୍ଖିପତି ଅପନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଥ ୱା କିନାତୀତି କରୁଣା। କିଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ରୁଣପଚ୍ଚଯୋ। ପରଦୁକ୍ଖେ ସତି କାରୁଣିକଂ ହିଂସତି ୱିବାଧତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପରଦୁକ୍ଖେ ସତି ସାଧୂନଂ ହଦଯକମ୍ପନଂ କରୋତୀତି ୱା କରୁଣା। କରଧାତୁ ଉଣପଚ୍ଚଯୋ। ଅଥ ୱା କଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସୁଖଂ, ତଂ ରୁନ୍ଧତୀତି କରୁଣା। କଂସଦ୍ଦୂପପଦ ରୁଧିଧାତୁ ଆୱରଣେ ଯୁପଚ୍ଚଯୋ। ଏସା ହି ପରଦୁକ୍ଖାପନଯନକାମତା ଲକ୍ଖଣା। ଅତ୍ତସୁଖନିରପେକ୍ଖତାଯ କାରୁଣିକାନଂ ସୁଖଂ ରୁନ୍ଧତି ୱିବାଧତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କରୁଣାଯ ମହାକରୁଣାଯ ଯୁତ୍ତୋ କାରୁଣିକୋ। କରୁଣା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ୱା କାରୁଣିକୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ କାରୁଣିକଂ। ଅଗ୍ଗନ୍ତି ଜାତିପୁଞ୍ଞ ଗୁଣମହତ୍ତଭାୱେନ ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମଂ ସେଟ୍ଠଭାୱଂ ଅଜତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଗ୍ଗୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଅଜଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ଜସ୍ସ ଗୋ। ବୁଦ୍ଧୋ ହି ଅସମ୍ଭିନ୍ନଖତ୍ତିଯୱଂସେ ଜାତତ୍ତା ଜାତିୱସେନ ଚ ପୂରିତପାରମୀପୁଞ୍ଞତ୍ତା ପୁଞ୍ଞୱସେନ ଚ ଅପରିମିତନିରୁପମସୀଲାଦି ଗୁଣୱିସେସେନ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଗୁଣୱସେନ ଚ ଅନନ୍ତଲୋକଧାତୂସୁ ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଗ୍ଗୋ। ନିବ୍ବାନଂ ଅଜତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ଅଗ୍ଗୋ। ଅଥ ୱା ଅଜେତି ଖେପେତି କିଲେସେତି ଅଗ୍ଗୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଅଜଧାତୁ ଖେପନେ ଅ। ତଂ ଅଗ୍ଗଂ। ଅନନ୍ତଞାଣନ୍ତି ଗଣନୱସେନ ଚ ସଭାୱୱସେନ ଚ ୱିସଯୱସେନ ଚ ଅନ୍ତୱିରହିତଞାଣଂ। କେନଚି ପୁଗ୍ଗଲେନ ଞାଣେନ ଅନନ୍ତଂ ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣୱନ୍ତଂ ୱା। ନତ୍ଥି ଅନ୍ତଂ ଯସ୍ସାତି ଅନନ୍ତଂ, ଞାଣଂ। ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ଯଧମ୍ମଂ ଜାନାତୀତି ଞାଣଂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣଂ। ଅନନ୍ତଂ ଞାଣଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ଅନନ୍ତଞାଣୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ହି ଞାଣଂ କୋଚି ମନୁସ୍ସୋ ୱା ଦେୱୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମା ୱା ଏତ୍ତକନ୍ତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ମା ଅନନ୍ତଂ ଅପରିମାଣଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରଅପଦାନେ –

"ସକ୍କା ସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକଂ, ପମେତୁଂ ଆଳ୍ହକେନ ୱା;

ନତ୍ୱେୱ ତୱ ସବ୍ବଞ୍ଞୁ, ଞାଣଂ ସକ୍କା ପମେତୱେ"ତି।

କାରୁଣିକମଗ୍ଗମନନ୍ତଞାଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚ କରୁଣଗ୍ଗହଣେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଯା ମୂଲଂ ଦସ୍ସେତି, ମହାକରୁଣାସଞ୍ଚୋଦିତମାନସୋ ହି ଭଗୱା ସଂସାରପଙ୍କତୋ

ସତ୍ତାନଂ ସମୁଦ୍ଧରଣତ୍ଥଂ ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲେ କତାଭିନୀହାରୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି ଅନୁପୁବ୍ବେନ ପାରମିୟୋ ପୂରେତ୍ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଧିଗତୋତି କରୁଣା ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିୟା ମୂଲନ୍ତି। ଅଗ୍ଗନ୍ତି ଏତେନ ଭଗୱତୋ ଅପରିମିତନିରୁପମସୀଲାଦିଗୁଣସମଙ୍ଗୀତାୟ ଅପରିମାଣାସୁ ଲୋକଧାତୂସୁ ଅପରିମାଣାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଉତ୍ତମଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି। ଅନନ୍ତଞାଣନ୍ତିଏତେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଦସ୍ସେତି। ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣପଦଟ୍ଠାନଞ୍ହି ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗଞାଣଂ, ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗଞାଣପଦଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ସ ଚ ସାମତ୍ଥିୟେନ ଚତୁପଟିସମ୍ଭିଦାଞାଣଂ ଚତୁୱେସାରଜ୍ଜଞାଣଂ ଛଅସାଧାରଣଞାଣାନି ଚ ଛଅଭିଞ୍ଞା ଅଟ୍ଠସୁ ପରିସାସୁ ଅକମ୍ପନ ଞାଣାନି ଦସବଲଞାଣାନି ସୋଳସଞାଣଚରିୟା ଚ ଚତୁଚତ୍ତାରୀସଞାଣୱତ୍ଥୂନି ସତ୍ତସତ୍ତତିଞାଣୱତ୍ଥୂନି ଚାତି ଏୱମାଦୀନଂ ଅନେକେସଂ ପଞ୍ଞାପଭେଦାନଂ ୱସେନ ଞାଣାଚାରଂ ଦସ୍ସେତୀତି। ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ୱିପ୍ପସନ୍ନେନ ଚେତସା ୱନ୍ଦାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋତି।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୟୋଜନା। ନରାନରସମୋସରଣଂ ମନୁସ୍ସଦେୱାନଂ ସମଂ ଓସରଣଂ ସନ୍ନିପତିତଟ୍ଠାନଂ, ଧିତତ୍ତଂ ସମାହିତଚିତ୍ତଂ, ପଞ୍ଞାପଦୀପଜୁତିୟା ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣସଙ୍ଖାତ ପଦୀପୋଭାସେନ କରଣଭୂତେନ ୱିହତନ୍ଧକାରଂ ହନିତନ୍ଧ ଅୱିଜ୍ଜାସଙ୍ଖାତମୋହତମଂ, ଅତ୍ଥାଭିକାମଂ ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତରସଙ୍ଖାତପୟୋଜନଂ ଅତିୱିୟ ଇଚ୍ଛନ୍ତଂ, ନରଦେୱହିତାୱହଂ ମନୁସ୍ସଦେୱାନଂ ହିତଂ ଧାରକଂ, କାରୁଣିକଂ ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ମହାକରୁଣାୟ ଯୁତ୍ତଂ ମହାକରୁଣୱନ୍ତଂ ୱା, ଅଗ୍ଗଂ ଜାତିପୁଞ୍ଞଗୁଣମହତ୍ତଭାୱେନ ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମଂ, ଅନନ୍ତ ଞାଣଂ ଗଣୱସେନ ଚ ସଭାୱୱସେନ ଚ ୱିସୟୱସେନ ଚ ଅନ୍ତୱିରହିତଞାଣଂ, ଅନନ୍ତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣୱନ୍ତଂ ୱା ତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଅହଂ ୱିପ୍ପସନ୍ନେନ ଚେତସା ୱନ୍ଦାମୀତି।

ପନ୍ନରସମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୬।

ଅଖିଲଗୁଣନିଧାନୋ ଯୋ ମୁନିନ୍ଦୋପଗନ୍ତ୍ୱା,

ୱନମିସିପତନୱ୍ହଂ ସଞ୍ଞତାନଂ ନିକେତଂ;

ତହିମକୁସଲଛେଦଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତୋ,

ତମତୁଲମଭିକନ୍ତଂ ୱନ୍ଦନେୟ୍ୟଂ ନମାମି।

୧୬। ଏୱଂ ପନ୍ନରସମଗାଥାୟ ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ଇସିପତନ ମିଗଦାୟେ ଧମ୍ମଚକ୍କପୱତ୍ତନାଦିଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ମୁନିନ୍ଦଂ ୱନ୍ଦିତୁ କାମୋ ଅଖିଲଗୁଣନିଧାନୋ ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅୟଂ ପନ ନନମୟୟଗଣେହି ରଚିତତ୍ତା ପନ୍ନରସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା ମାଲିନୀ ଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦୟେ ''ନନମୟୟଯୁତାୟଂ ମାଲିନୀଭୋଗିସୀହୀ''ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ୟସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ଭୋଗିସୀହି ଅଟ୍ଠସତ୍ତୟତୀହି ଯୁତ୍ତା ଚ ନନମୟୟଯୁତା ନନଗଣମଗଣ ୟୟଗଣେହି ଯୁତ୍ତା ଚ ଚେ ସିୟୁଂ, ଅୟଂ ଗାଥା ମାଲିନୀଗାଥା ନାମାତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଭୋଗିସୀହୀତି ଭୋଗୈସୀହୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଭୋଗସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠସଙ୍ଖ୍ୟା ୱାଚକୋ। ଇସିସଦ୍ଦୋ ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ ଅଖିଲଗୁଣନିଧାନୋତି ସବ୍ବଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତର ସଙ୍ଖାତାନଂ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଦିଗୁଣସମୂହାନଂ ପତିଟ୍ଠାନୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଖିଲସଦ୍ଦୋ ଅନୱସେସୱାଚକୋ। ସବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମଧୁଟୀକାୟଂ ''ଖିଲସଦ୍ଦୋ ହେତ୍ଥ ଅୱସେସୱାଚକୋ''ତି। ନ ଖିଲଂ ଅଖିଲଂ। ଅଥ ୱା ନ ଖୀୟତୀତି ଅଖିଲଂ , ସବ୍ବଂ। ନପୁବ୍ବଖିଧାତୁ ଖୟେ ଲୋ। ଗୁଣସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ। ଅଖିଲାନି ସବ୍ବାନି ଗୁଣାନି ଅଖିଲଗୁଣାନି, ତେସଂ ନିଧାତି ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ଅଖିଲଗୁଣନିଧାନୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ ଲବ୍ଭତି। ଯୋତି ଯୋ ଯାଦିସୋ। ମୁନିନ୍ଦୋପଗନ୍ତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ମୁନିନ୍ଦୋ ଉପଗନ୍ତ୍ୱାତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ମୁନିନ୍ଦୋତି ଅଗାରିୟମୁନି, ଅନଗାରିୟମୁନି, ସେକ୍ଖମୁନି, ଅସେକ୍ଖମୁନି, ପଚ୍ଚେକ ମୁନିୱସେନ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ମୁନୀନଂ ଇନ୍ଦୋ ଇସ୍ସରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ପନ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ। ଅଖିଲଗୁଣନିଧାନୋ ଯୋ ମୁନିନ୍ଦୋ ସଞ୍ଞତାନଂ ନିକେତଂ ଇସିପତନଅୱ୍ହଂ ୱନଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ତହିଂ ଅକୁସଲଛେଦଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ୱନମିସିପତନୱ୍ହନ୍ତି ୱନଂ ଇସିପତନଅୱ୍ହନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏତ୍ଥ ୱନନ୍ତି ମିଗଦାୟୱନଂ। ତଞ୍ହି ୱିୱେକକାମେହି ୱନିତବ୍ବଂ ସମ୍ଭଜିତବ୍ବଂ ଏତ୍ଥାତି ୱନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ୱନଧାତୁ ସମ୍ଭତ୍ତିୟଂ କ୍ୱି। ଇସିପତନୱ୍ହନ୍ତି ଇସିପତନନାମିକଂ ଇସୀନଂ ପତନଟ୍ଠାନତ୍ତା ଇସିପତନନ୍ତି ୱୋହରିତବ୍ବଂ ୱା, ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିକେ ଏସନ୍ତି ଗୱେସନ୍ତୀତି ଇସି, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାଦୟୋ। ଇସଧାତୁ ଗୱେସନେ ଇପଚ୍ଚୟୋ। ତେ ପତନ୍ତି ସନ୍ନିପତନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଇସିପତନଂ, ୱନଂ।

ଇସିସଦ୍ଦୂପପଦପତଧାତୁ ଗତିଯଂ ଯୁ। ଅଥ ୱା ଇସୀନଂ ପତନଂ ଇସିପତନଂ, ୱନଂ। ଅୱ୍ହେତଙ୍କଂ ୱୋହରିତଙ୍କନ୍ତି ଅୱ୍ହୁଂ। ଆପୁଳ୍କୱ୍ହେଧାତୁ ଅୱ୍ହଯନେ କ୍ୱି। ସଂଯୋଗପରତ୍ତା ଆକାରସ୍ସ ରସ୍ସାଦେସୋ। ଇସିପତନନ୍ତି ଅୱ୍ହେତଙ୍କନ୍ତି ଇସିପତନୱ୍ହଂ, ୱନଂ। ସଞ୍ଞତାନନ୍ତି କାଯୱଚୀମନୋସଂଯମନ୍ତାନଂ ସାଧୂନଂ। ସଂଯମନ୍ତୀତି ସଞ୍ଞତା, ପଚ୍ଛେକବୁଦ୍ଧାଦଯୋ ସାଧୂ। ସଂପୁଇଯମୁଧାତୁ ଉପରମେ ତ। ତେସଂ ସଞ୍ଞତାନଂ। ନିକେତନ୍ତି ୱସନଟ୍ଠାନଂ, ରମ୍ମଣଟ୍ଠାନଂ ୱା। ନିକିତତି ନିୱସତି ରମ୍ମତି ୱା ଏତ୍ଥାତି ନିକେତଂ, ୱନଂ। ନିପୁଇ କିତଧାତୁ ନିୱାସେ ଣ। ଉପଗନ୍ତ୍ୱାତି ଗମିତ୍ୱା। ତହିନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଇସିପତନନାମକେ ମିଗଦାଯୱନେ। ଅକୁସଲଛେଦନ୍ତି ଅକୁସଲସ୍ସ ସମୁଚ୍ଛେଦଂ। ଅକୁସଲଂ ଛିନ୍ଦତି ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦତି ଏତେନ ସୁତ୍ତେନାତି ଅକୁସଲଛେଦଂ, ଧମ୍ମଚକ୍କ ପୱତ୍ତନସୁତ୍ତଂ। ଅକୁସଲସଦ୍ଦୂପପଦଛିଦିଧାତୁ ଦ୍ୱିଧାକରଣେ ଣ।

ଧମ୍ମଚକ୍କନ୍ତି ଧମ୍ମଚକ୍କପୱତ୍ତନସୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ହି ଚକ୍କସଦ୍ଦୋ ସମ୍ପତ୍ତିଯଂ, ଲକ୍ଖଣେ, ରଥଙ୍ଗେ, ଇରିଯାପଥେ, ଦାନେ, ରତନ ଧମ୍ମଖୁରଚକ୍କାଦୀସୁ ଚ ଦିସ୍ସତି। ଚତ୍ତାରିମାନି ଭିକ୍ଖୱେ ଚକ୍କାନି, ଯେହି ସମନ୍ନାଗତାନଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନନ୍ତିଆଦୀସୁ ହି ସମ୍ପତ୍ତିଯଂ ଦିସ୍ସତି। ପାଦତଲେସୁ ଚକ୍କାନି ଜାତାନୀତି ଏତ୍ଥ ଲକ୍ଖଣେ। ଚକ୍କଂୱ ୱହତୋ ପଦନ୍ତି ଏତ୍ଥ ରଥଙ୍ଗେ। ଚତୁଚକ୍କଂ ନୱଦ୍ୱାରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଇରିଯାପଥେ। ଦଦଂ ଭୁଞ୍ଜ ମା ଚ ପମାଦୋ ଚକ୍କଂ ୱତ୍ତଯ ସଳପାଣୀନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଦାନେ। ଦିବ୍ବଚକ୍କରତନଂ ପାତୁରହୋସୀତି ଏତ୍ଥ ରତନଚକ୍କେ। ମଯା ପୱତ୍ତିତଂ ଚକ୍କନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମଚକ୍କେ। ଇଚ୍ଛାହତସ୍ସ ପୋସସ୍ସ ଚକ୍କଂ ଭମତି ମତ୍ଥକେତି ଏତ୍ଥ ଖୁରଚକ୍କେ। ଖୁରପରିଯନ୍ତେନ ଚକ୍କେନାତି ଏତ୍ଥ ପହରଣଚକ୍କେ। ଅସନିୱିଚକ୍କନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅସନିମଣ୍ଡଲେ। ଇଧ ପନାଯଂ ଧମ୍ମଚକ୍କେ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତଞ୍ହି ସତିପଟ୍ଠାନାଦିଧମ୍ମଂ ଚକ୍କେତି ପୱତ୍ତେତୀତି ଧମ୍ମଚକ୍କନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅରିଯସଚ୍ଚାଦିଧମ୍ମଂ ୱା ଚକ୍କେତି ପୱତ୍ତେତୀତି ଚକ୍କନ୍ତି। ଅଥ ୱା ଧମ୍ମତୋ ଅନପେତତ୍ତା ଧମ୍ମଞ୍ଚ ତଂ ଆଣାଚକ୍କଞ୍ଚାତି ଧମ୍ମଚକ୍କଂ। ଧମ୍ମେନ ଞାଯେନ ଚକ୍କନ୍ତି ଧମ୍ମଚକ୍କଂ, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାଯଂ ''ଧମ୍ମଚକ୍କନ୍ତି କେନଟ୍ଠେନ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ। ଧମ୍ମଞ୍ଚ ପୱତ୍ତେତି ଚକ୍କଞ୍ଚାତି ଧମ୍ମଚକ୍କଂ, ଚକ୍କଞ୍ଚ ପୱତ୍ତେତି ଧମ୍ମଞ୍ଚାତି ଧମ୍ମଚକ୍କଂ, ଧମ୍ମେନ ପୱତ୍ତେତୀତି ଧମ୍ମଚକ୍କଂ, ଧମ୍ମଚରିଯାଯ ପୱତ୍ତେତୀତି ଧମ୍ମଚକ୍କଂ, ଧମ୍ମେ ଠିତୋ ପୱତ୍ତେତୀତି ଧମ୍ମଚକ୍କ''ନ୍ତିଆଦି। ଅପି ଚ ଧମ୍ମଚକ୍କନ୍ତି ପଟିୱେଧଞାଣମ୍ପି ଦେସନାଞାଣମ୍ପି। ତତ୍ଥ ପଟିୱେଧଞାଣଂ ନାମ ଯେନ ଞାଣେନ ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନୋ ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ସୋଳସହାକାରେହି ସଟ୍ଠିନଯସହସ୍ସେହି ପଟିୱିଜ୍ଝି। ଦେସନାଞାଣଂ ନାମ ଯେନ ଞାଣେନ ତିପରିୱଟ୍ଟଂ ଦ୍ୱାଦସାକାରଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେସି। ଉଭଯମ୍ପେତଂ ଦସବଲସ୍ସ ଉରେ ଜାତଞାଣମେୱ। ତେସୁ ପନ ଧମ୍ମଦେସନାଞାଣଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ସୁତ୍ତଂ ପନ ଠାନୂପଚାରେନ ଧମ୍ମଚକ୍କନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପୱତ୍ତୋତି ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦ୍ୱେମେ ଭିକ୍ଖୱେ ଅନ୍ତା ପବ୍ବଜିତେନ ନ ସେୱିତବ୍ବାତିଆଦିନା ଅଦେସଯି।

ତମତୁଲମଭିକନ୍ତନ୍ତି ତଂ ଅତୁଲଂ ଅଭିକନ୍ତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏତ୍ଥ ତନ୍ତି ମୁନିନ୍ଦଂ। ଅତୁଲନ୍ତି ସୀଲାଦୀହି ଗୁଣେହି କେନଚି ଅସଦିସଂ। ନତ୍ଥି ତୁଲୋ ସଦିସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଏତସ୍ସାତି ଅତୁଲୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ତସ୍ସ ହି ଅପରିମାଣାସୁ ଲୋକ ଧାତୂସୁ ସୀଲାଦୀହି ଗୁଣେହି ସଦିସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନତ୍ଥି। ଅସଦିସେହି ବୁଦ୍ଧେହି ସମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିକନ୍ତନ୍ତି ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସେହି ଅତିୱିଯ କନ୍ତଂ କମନୀଯଂ ସରୀରୱଣ୍ଣୱନ୍ତଂ। ଅତିରେକଂ ତୁସିତବ୍ବସରୀରୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା। ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣନ୍ତି ହି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ କକାରଲୋପଞ୍ଚ ୱଣ୍ଣପଦଲୋପଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତସନ୍ଧିୱସେନ ଅଭିକନ୍ତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଉତ୍ତରପଦଲୋପ ୱସେନ ୱା। ମୁନିନ୍ଦସ୍ସ ପନ ସରୀରୱଣ୍ଣଂ ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସେହି ଅତିୱିଯ ଅତିରେକଂ ୱା କମିଯତି ତୋସିଯତୀତି ଅଭିକନ୍ତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଭିପୁବ୍ବକମୁଧାତୁ ଇଚ୍ଛାକନ୍ତୀସୁ ତ। ଅଭିକନ୍ତଂ ୱଣ୍ଣଂ ସରୀରୱଣ୍ଣଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ଅଭିକନ୍ତୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ତସ୍ସ ହି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ଚ ଅସୀତ୍ୟାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନ ଲକ୍ଖଣେହି ଚ ଛବ୍ବଣ୍ଣରଂସୀହି ଚ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣେନ ଚ ସମନ୍ନା ଗତତ୍ତା ସରୀରସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତିତୋ ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସେହି ଅତିୱିଯ କମନୀଯୋ ତୁଟ୍ଠୋ ସରୀରୱଣ୍ଣୋ ଅତ୍ଥୀତି ଅଭିକନ୍ତନ୍ତି ଥୋମେତି। ତଂ ଅଭିକନ୍ତଂ। ୱନ୍ଦନେଯ୍ୟନ୍ତି ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ୱନ୍ଦନାରହଂ। ତେହି ୱନ୍ଦିତବ୍ବଂ ୱା, ୱନ୍ଦିଯତେ ଥୋମିଯତେ ୱା ୱନ୍ଦନଂ। ଭାୱସାଧନୋଯଂ। ୱନ୍ଦଧାତୁ ୱଦିଧାତୁ ୱା ଅଭିୱାଦନଥୁତୀସୁ ଯୁ। ତଂ ଅରହତୀତି ୱନ୍ଦନେଯ୍ୟୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ୱନ୍ଦପଦଂ ଅରହତିତଦ୍ଧିତେ ଣେଯ୍ୟୋ।

ଅଥ ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ୱନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଥୋମିତବ୍ବନ୍ତି ୱା ୱନ୍ଦନେଯ୍ୟୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ସୋ ହି ଆଦିମଜ୍ଝପରିଯୋସାନ ଗୁଣେହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ୱନ୍ଦନାରହୋ ତେହି ୱା ୱନ୍ଦିତବ୍ବୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଚ ଆଦିଗୁଣଂ ନାମ କରୁଣାନିଦାନଂ ସୀଲଂ ପାଣାତିପାତାଦିୱିରତିପ୍ପୱତ୍ତିତୋ। ମଜ୍ଝ ଗୁଣଂ ନାମ ସମାଧି ଝାନଉଭଯଯୋଗତୋ। ପରିଯୋସାନଗୁଣଂ ନାମ ପଞ୍ଞା ତତୋ ଉତ୍ତରି କରଣୀଯାଭାୱତୋତି ୱିସେସେନ ଭଗୱତୋ ୱନ୍ଦନେଯ୍ୟନ୍ତି ଥୋମେତି। ଅହଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ନମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ଅଖିଲନିଧାନୋ ସବ୍ବ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସଙ୍ଖାତାନଂ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଦିଗୁଣ ସମୂହାନଂ ପତିଟ୍ଠାନୋ ଯୋ ଯାଦିସୋ ମୁନିନ୍ଦୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ମୁନୀନଂ ଇନ୍ଦୋ ଇସ୍ସରୋ ଭଗୱା, ସଞ୍ଞତାନଂ କାଯୱଚୀମନୋସଂଯ ମନ୍ତାନଂ ସାଧୂନଂ, ନିକେତଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ରମ୍ମଣଟ୍ଠାନଂ ୱା, ଇସିପତନୱ୍ହଂ ଇସିପତନନାମିକଂ ଇସିପତନନ୍ତି ୱୋହରିତଙ୍କଂ ୱା, ୱନଂ ମିଗଦାଯୱନଂ, ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଗମିତ୍ୱା ତହିଂ ତସ୍ମିଂ ଇସିପତନନାମକେ ମିଗଦାଯ ୱନେ, ଅକୁସଲସ୍ସ ସମୁଚ୍ଛେଦଂ, ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନସୁତ୍ତଂ, ପୱତ୍ତୋ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଦେସଯି, ଅତୁଲଂ ସୀଲାଦୀହି ଗୁଣେହି କେନଚି ଅସଦିସଂ, ଅଭିକନ୍ତଂ ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସେହି ଅତିୱିଯ କନ୍ତଂ କମନୀଯଂ ତୁଟ୍ଠି ସରୀରୱଣ୍ଣୱନ୍ତଂ, ୱନ୍ଦନେଯ୍ୟଂ ଦେୱ

ମନୁସ୍ସାନଂ ୱନ୍ଦନାରହଂ ତେହି ୱା ୱନ୍ଦିତଙ୍ଗଂ, ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ ଅହଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ନମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି।

ସୋଳସସମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୭।

ସୁଚିପରିୱାରିତଂ ସୁରୁଚିରପ୍ପଭାହି ରତ୍ତଂ,

ସିରିୱିସରାଲୟଂ ଗୁପିତମିନ୍ଦ୍ରିୟେହୁପେତଂ;

ରୱିସସିମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତିଲକ୍ଖଣୋପଚିତ୍ତଂ,

ସୁରନରପୂଜିତଂ ସୁଗତମାଦରଂ ନମାମି।

୧୭। ଏୱଂ ସୋଳସମଗାଥାୟ ମୁନିନ୍ଦଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ସୁଚିପରିୱାରିତନ୍ତ୍ୟାଦୀହି ସତ୍ତହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ସୁଚିପରିୱାରିତନ୍ତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅୟଂ ପନ ନ ଜଭଜରଗଣେହି ଚ ଏକଗରୁନା ଚ ରଚିତତ୍ତା ସୋଳସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତାୱାଣିନୀଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦୟେ ''ନଜଭଜରା ଯଦା ଭୱତି ୱାଣିନୀ ଗଯୁତ୍ତା''ତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସଂ ପତିପାଦଂ ନଜଭଜରା ନଗଣ ଜଗଣ ଭଗଣ ଜଗଣ ରଗଣା ଯଦା ଗଯୁତ୍ତା ପାଦନ୍ତଗରୁନା ସଂଯୋଗା ଚେ ସିୟୁଂ, ତଦା ସା ୱୁତ୍ତା ୱାଣିନୀ ୱାଣିନୀଗାଥା ନାମ ଭୱତୀତି।

ତତ୍ଥ ସୁଚିପରିୱାରିତନ୍ତି ରାଗାଦିମଲୱିସୁଦ୍ଧାହି ଅରିୟସାୱକାଦିପରିସାହି ପରିକ୍ଖାରିତଂ କିଲେସମଲୱିସୁଦ୍ଧଂ ପରିକ୍ଖାରୱନ୍ତଂ ୱା। ରାଗାଦିମଲେହି ସୁଚତି ସୁଜ୍ଝତୀତି ସୁଚି, ପରିସା। ସୁଚଧାତୁ ସୋଚେୟ୍ୟେ ଇ। ପରିସମନ୍ତତୋ ଅରିୟଭିକ୍ଖୁଆଦୀହି ଦେୱ ମନୁସ୍ସେହି ୱାରିୟତି ପରିକ୍ଖରିୟତୀତି ପରିୱାରୋ, ସୁଗତୋ। ପରିପୁବ୍ବୱରଧାତୁ ଆୱରଣେ ପରିକ୍ଖାରେ ୱା ଣ। ସୁଚୀହି ପରିସାହି ପରିୱାରିତୋ ସୁଚିପରିୱାରିତୋ, ସୁଗତୋ। ତତିୟ ତପ୍ପୁରିସସମାସୋୟଂ। ଭଗୱତୋ ହି ସଦା ରାଗାଦିମଲ ୱିସୁଦ୍ଧେହି ଅରିୟଭିକ୍ଖୁଆଦୀହି ଚତୂହି ପରିସାହି ଅଟ୍ଠହି ପରିସାହି ୱା ପରିୱାରିତୋ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଅଥ ୱା ସୁଚିପରିସୁଦ୍ଧଂ ପରିୱାରିତଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ସୁଚିପରିୱାରିତୋ, ସୁଗତୋ। ସୁରୁଚିରପ୍ପଭାହୀତି ସୁଟ୍ଠୁ କନ୍ତିତସରୀରନିକ୍ଖନ୍ତ ବ୍ୟାମମତ୍ତରଂସୀହି କରଣଭୂତେହି ସୁଟ୍ଠୁ ରୁଚିୟତି କମିୟତି ତୁସିୟତୀତି ସୁରୁଚିରା, ରଂସି। ସୁପୁବ୍ବ ରୁଚଧାତୁ ରୋଚନେ ଇରୋ। ପକାରେନ ଭାତି ଦିବ୍ବତୀତି ପଭା, ରଂସି। ପପୁବ୍ବ ଭାଧାତୁ ଦିବ୍ବନେ କ୍ୱି। ସୁରୁଚିରା ଚ ସା ପଭା ଚାତି ସୁରୁଚିରପ୍ପଭା, ତାହି ସୁରୁଚିରପ୍ପଭାହି। ରତ୍ତନ୍ତି ନିଚ୍ଚଂ ରଞ୍ଜିତବ୍ବକାୟଂ। ରଞ୍ଜିୟତୀତି ରତ୍ତୋ, କାୟୋ। ରଜ୍ଜଧାତୁ ରାଗେ ତ। ରତ୍ତୋ କାୟୋ ଯସ୍ସ ସୋତି ରତ୍ତୋ, ସୁଗତୋ। ଉତ୍ତରପଦଲୋପସମା ସୋୟଂ। ରୂପସ୍ସ ଭତ୍ତୋ ରୂପଂ ୱିୟ, ତଂ ରତ୍ତଂ। ଭଗୱତୋ ହି ସରୀରତୋ ନିଚ୍ଚଂ ନିକ୍ଖନ୍ତେହି ବ୍ୟାମମତ୍ତରଂସୀହି ରଞ୍ଜିତବ୍ବୋ ରୂପକାୟୋ ଅତ୍ଥୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ସିରିୱିସରାଲୟନ୍ତି ପଞ୍ଞାପୁଞ୍ଜସଙ୍ଖାତଲକ୍ଖିସମୂହାନଂ ପତିଟ୍ଠାନଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ସିରୀତି ପଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଅଥ ୱା ପୁଞ୍ଞନିବ୍ବତ୍ତା ସରୀରସୋଭଗ୍ଗାଦିସମ୍ପତ୍ତି। ସା ହି କତପୁଞ୍ଞେ ସିୟତି ନିସ୍ସୟତି, କତପୁଞ୍ଞେହି ୱା ସିୟତି ନିସ୍ସିୟତୀତି ସିରୀତି ୱୁଚ୍ଚତି, ପଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞଂ, ଇସ୍ସରିୟଂ ୱା। ସରୀରସୋଭଗ୍ଗାଦି ସମ୍ପତ୍ତି ୱା ଲକ୍ଖୀ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱିମାନୱତ୍ଥୁଅଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ''ସିରୀତି ବୁଦ୍ଧିପୁଞ୍ଞାନଂ ଅଧିୱଚନନ୍ତି ଚ। ସିରୀତି ଇସ୍ସରିୟନ୍ତି ଚ ସିରୀତି ରୂପକାୟସମ୍ପତ୍ତୀ''ତି ଚ। ସିଧାତୁ ସେୱାୟଂ, ରପଚ୍ଚୟୋ ଚ, ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଜୋତକଈପଚ୍ଚୟୋ ଚ। ସିରୀତି ହି ଦୀଘୱସେନ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗାଥାବନ୍ଧତ୍ତା ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ରସ୍ସୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିସରାଲୟନ୍ତି ୱିସରଆଲୟନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୱିସରୋତି ସମୂହୋ। ୱିସନ୍ତି ପୱିସନ୍ତି ଅୱୟୱା ଯସ୍ମିଂ ସମୂହେତି ୱିସରୋ, ସମୂହୋ। ୱିସଧାତୁ ପୱେସନେ ଅରପଚ୍ଚୟୋ। ଅଥ ୱା ୱିସରନ୍ତି ସମୋସରନ୍ତି ଅୱୟୱା ଯସ୍ମିନ୍ତି ୱିସରୋ। ୱିପୁବ୍ବ ସରଧାତୁ ସମୋସରଣେ ଅ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ପନ ୱିସଯାଲ ଯନ୍ତି ଯକାରେନ ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି। ନ ସୋ ଯୁଜତି। କସ୍ମା, ୱିସରସଦ୍ଦସ୍ସେୱ ସମୂହୱାଚକତ୍ତା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅଭିଧାନପ୍ପ ଦୀପିକାୟଂ –

''ସମୂହୋ ଗଣସଙ୍ଘାତା,

ସମୁଦାୟୋ ଚ ସଞ୍ଚୟୋ;

ସନ୍ଦୋହୋ ନିୱହୋ ଓଘୋ,

ୱିସରୋ ନିକରୋ ଚୟୋ’’ତ୍ୟାଦି।

ଆଲୟନ୍ତି ପତିଟ୍ଠାନଂ। ଆଲୟନ୍ତି ପତିଟ୍ଠନ୍ତି ଏଞ୍ଥାତି ଆଲୟୋ, ସୁଗତୋ। ଆପୁବ୍ବ ଲିଧାତୁ ଅଲ୍ଲିୟନେ ଣ। ସିରୀନଂ ପଞ୍ଜୁଞ୍ଜାସଙ୍ଖାତଲକ୍ଖୀନଂ ୱିସରୋ ସମୂହୋ ସିରୀୱିସରୋ, ତେସଂ ଆଲୟୋ ସିରୀୱିସରାଲୟୋ, ସୁଗତୋ। ତଂ ସିରିୱିସରାଲୟଂ। ଗୁପିତମିନ୍ଦ୍ରିୟେହୁପେତନ୍ତି ଗୋପିତକେହି ସଂୱରିତକେହି ଚକ୍ଖାଦୀହି ଛହି ଇନ୍ଦ୍ରିୟେହି ଉପେତଂ ସମୁପେତଂ ସମନ୍ନାଗତଂ। ଗୁପିୟନ୍ତି ରକ୍ଖିୟନ୍ତୀତି ଗୁପିତାନି। ଗୁପଧାତୁ ରକ୍ଖନେ ତ। ଇଦନ୍ତି ସହଜାତଧମ୍ମେ ଇସ୍ସରିୟଂ କରୋନ୍ତୀତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି। ଇଦିଧାତୁ ପରମିସ୍ସରିୟେ ଇୟୋ। ଗୁପିତାନି ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ଗୁପିତମିନ୍ଦ୍ରିୟାନି , ଚକ୍ଖାଦିଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ଲବ୍ଭନ୍ତି। ତେହି। ଉପେତି ସମ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଉପେତୋ, ସୁଗତୋ। ଉପପୁବ୍ବ ଇଧାତୁ ଗତିୟଂ ତ, ତଂ ଉପେତଂ। କିଞ୍ଚାପି ବୁଦ୍ଧତୋ ଅଞ୍ଞେହି ଅରିୟସାୱକାଦୀହି ପୁଗ୍ଗଲେହି ଚକ୍ଖାଦିଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ରକ୍ଖିତାନି। ବୁଦ୍ଧୋୟେୱ ପନ ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କେ ସହ ୱାସନାୟ ସବ୍ବ କିଲେସାନଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେନ ୱିଦ୍ଧଂସିତତ୍ତା ୱିସିଟ୍ଠେନ ଚକ୍ଖାଦି ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ରକ୍ଖିତୋ ହୋତୀତି ତସ୍ସ ଗୁପିତମିନ୍ଦ୍ରିୟେହୁପେତନ୍ତି ଥୋମେତି।

ରୱିସସିମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତିଲକ୍ଖଣୋପଚିତ୍ତନ୍ତି ସୂରିୟମଣ୍ଡଲ ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲାଦୀହି ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣେହି ଅଭିୱିଚିତ୍ରପାଦଂ। ଉପସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ ଭୁସତ୍ଥୱାଚକୋ। ଅଭିୱିଚିତ୍ରଂ ସୂରିୟମଣ୍ଡଲ ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲାଦିଂ ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣୱନ୍ତଂ ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ରୱୀତି ସୂରିୟୋ, ସୋ ହି ରୱତି ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ରୱୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ରୁଧାତୁ ଗତିୟଂ ଣି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ପାଥେୟ୍ୟଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଚନ୍ଦୋ ଉଜୁକଂ ସଣିକଂ ଗଚ୍ଛତି, ସୂରିୟସ୍ସ ପନ ଉଜୁକଂ ଗମନଂ ସୀଘ’’ନ୍ତି। ଶ୍ୱାଦି ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ ପନ ‘‘ରୁସଦ୍ଦେ ଇ। ଓ ଅୱାଦେସୋ। ରୱତି ଗଜ୍ଜତୀତି ରୱି। ଆଦିଚ୍ଚୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଭିଧାନ ଟୀକାୟଞ୍ଚ ‘‘ରୱନ୍ତି ଏତେନ ସତ୍ତା ପଭାୱିତତ୍ତାତି ରୱୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସସୀତି ଚନ୍ଦୋ। ସୋ ହି ସସତି ତିଣେନ ପାଣତି ଜୀୱତୀତି ସସୋ, ସସପଣ୍ଡିତୋ। ସସଧାତୁ ପାଣେ ଅ। ସସରୂପଲକ୍ଖଣମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୀତି ସସୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅତୀତେ ହି ସସରାଜା ବ୍ରାହ୍ମଣୱେସେନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଯାଚକସ୍ସ ସକ୍କରଞ୍ଞୋ ଅଙ୍ଗାରରାସିମ୍ହି ଲଙ୍ଘିତ୍ୱା ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା କାୟଂ ଅଦାସି। ଅଥ ପନ ସକ୍କୋ ରାଜା ତସ୍ସ ସସପଣ୍ଡିତସ୍ସ ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚଜିତସ୍ସ ଜୀୱିତଦାନଗୁଣୋ ସକଲକପ୍ପଂ ପାକଟୋ ହୋତୂତି ପବ୍ବତଂ ପୀଳେତ୍ୱା ପବ୍ବତରସଂ ଆଦାୟ ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲେ ସସରୂପଲକ୍ଖଣଂ ଲିଖିତ୍ୱା ଠପେସି। ତସ୍ମା ଚନ୍ଦୋ ସସୀତି ଲୋକେହି ୱୋହରିୟତି। ତସ୍ସ ପନ ୱିତ୍ଥାରୋ ସସପଣ୍ଡିତଜାତକେ ପସ୍ସିତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବୋ।

ଅଥ ୱା ସସତି ହିଂସତି ଉଣ୍ହଗୁଣନ୍ତି ସସୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସସୁଧାତୁ ହିଂସାୟଂ ଇପଚ୍ଚୟୋ। ମଣ୍ଡିୟତି ୱିଭୂସିୟତି ପରିଚ୍ଛେଦକରଣୱସେନାତି ମଣ୍ଡଲଂ। ମଣ୍ଡଧାତୁ ମଡିଧାତୁ ୱା ୱିଭୂସନେ ଅଲୋ। ଅଥ ୱା ମଣ୍ଡଂ ୱିଭୂସନଂ ପରିସମନ୍ତତୋ ଲାତି ଗଣ୍ହାତୀତି ମଣ୍ଡଲଂ। ମଣ୍ଡସଦ୍ଦୂପପଦ ଲାଧାତୁ ଗହଣେ କ୍ୱି। ରୱିନୋ ମଣ୍ଡଲଂ ରୱିମଣ୍ଡଲଂ, ସସିନୋ ମଣ୍ଡଲଂ ସସିମଣ୍ଡଲଂ, ରୱିମଣ୍ଡଲଞ୍ଚ ସସିମଣ୍ଡଲଞ୍ଚ ରୱିସସିମଣ୍ଡଲଂ, ମଣ୍ଡଲସଦ୍ଦୋ ରୱିସଦ୍ଦେପି ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ମଣ୍ଡଲସଦ୍ଦସ୍ସ ଦ୍ୱନ୍ଦପଦତୋ ସୁୟ୍ୟମାନତ୍ତା। ପଭୁତୀତିଆଦି। ସୋ ହି ଆଦ୍ୟତ୍ଥୱାଚକୋ ଅବ୍ୟୟନିପାତୋ। ରୱିସସିମଣ୍ଡଲଂ ପଭୁତିଆଦି ଯସ୍ସାତି ରୱିସସିମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତି, ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣଂ ଲବ୍ଭତି। ଲକ୍ଖିୟତି ଲକ୍ଖିତବ୍ବଂ ଏତେନାତି ଲକ୍ଖଣଂ, ପାଦସ୍ସ ୱତଚକ୍କଲକ୍ଖଣଂ, ରୱିସସିମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତି ଚ ତଂ ଲକ୍ଖଣଞ୍ଚାତି ରୱିସସିମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତିଲକ୍ଖଣଂ, ତେନ ଉପଚିତ୍ତଂ ଅତିୱିଚିତ୍ରଂ ପାଦଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ରୱିସସିମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତିଲକ୍ଖଣୋପ ଚିତ୍ତୋ, ସୁଗତୋ। ଅଥ ୱା ଉପଚିତ୍ତଂ ଅତିୱିଚିତ୍ରଂ ରୱିସସି ମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତିଲକ୍ଖଣଂ ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣଂ ଅସ୍ସାତି ତଥା, ସୁଗତୋ। ତଂ।

ସୁରନରପୂଜିତନ୍ତି ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ପୂଜିତବ୍ବଂ। ସୁରନ୍ତି ଇସ୍ସରିୟ କୀଳାଆଦୀହି ଦିବ୍ବନ୍ତୀତି ସୁରା, ଦେୱା। ସୁରଧାତୁ ଦିବ୍ବନେ ଅ। ଅଥ ୱା ସୁରତି ଇସତି ଦେୱିସ୍ସରିୟଂ ପାପୁଣାତି ୱିରୋଚତି ଚାତି ସୁରା, ଦେୱା। ସୁରଧାତୁ ଇସ୍ସରିୟଦିତ୍ତୀସୁ ଅ। ସୁନ୍ଦରା ରାୱାଚା ଏତେସନ୍ତି ୱା ସୁରା, ଦେୱା। ଖନ୍ଧସନ୍ତାନଂ ସକକମ୍ମଂ ୱା ନରନ୍ତି ନିୟନ୍ତୀତି ନରା, ମନୁସ୍ସା। ନରଧାତୁ ନୟନେ ଅ। ସୁରା ଚ ନରା ଚ ସୁରନରା, ତେହି ପୂଜିତବ୍ବୋତି ସୁରନର ପୂଜିତୋ, ସୁଗତୋ। ତଂ। ସୁଗତନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଂ। ସୋ ହି ସୋଭନଂ ଗତଂ ଗମନଂ ଏତସ୍ସାତି ସୁଗତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଭଗୱତୋ ହି ୱେନେୟ୍ୟଜନୂପସଙ୍କମନଂ ଏକନ୍ତେନ ତେସଂ ହିତସୁଖନିପ୍ଫାଦନତୋ ସୋଭନଂ। ତଥା ଲକ୍ଖଣାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନପଟି ମଣ୍ଡିତରୂପକାୟତାୟ ଦୁତୱିଲମ୍ବିତଖଲିତାନୁକଡ୍ଢନନିପ୍ପିଳନୁକ୍କୁଟିକ କୁଟିଲାକୁଟିଲତାଦି ଦୋସରହିତ ମୱହସିତ ରାଜହଂସୌସଭ ୱାରଣ ମିଗରାଜଗମନଂ କାୟଗମନଂ। ଞାଣଗମନଞ୍ଚ ୱିପୁଲ ନିମ୍ମଲ କରୁଣା ସତି ୱୀରିୟାଦି ଗୁଣୱିସେସ ସହିତ ଅଭିନୀହାରତୋ ଯାୱ ମହାବୋଧି ଅନୱଜ୍ଜତାୟ ସୋଭନମେୱାତି।

ଅଥ ୱା ସୟମ୍ଭୁଞାଣେନ ସକଲମ୍ପି ଲୋକଂ ପରିଞ୍ଞାଭି ସମୟୱସେନ ପରିଜାନନ୍ତୋ ଞାଣେନ ସମ୍ମା ଗତୋ ଅୱଗତୋତି ସୁଗତୋ, ତଥା ଲୋକସମୁଦୟଂ ପହାନାଭିସମୟୱସେନ ପଜହନ୍ତୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତିଧମ୍ମତଂ ଆପାଦେନ୍ତୋ ସମ୍ମା ଗତୋ ଅୱଗତୋତି ସୁଗତୋ, ଲୋକନିରୋଧଂ ନିବ୍ବାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିୟାଭିସମୟୱସେନ ସମ୍ମା ଗତୋ ଅୱଗତୋତି ସୁଗତୋ, ଲୋକନିରୋଧଗାମିନିପ୍ପଟିପଦଂ ଭାୱନାଭି ସମୟୱସେନ ସମ୍ମା ଗତୋ ପଟିପନ୍ନୋତି ସୁଗତୋ, ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗେନ ଯେ କିଲେସା ପହୀନା, ତେ କିଲେସେ ନ ପୁନେତି ନ ପଚ୍ଚେତି ନ ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛତୀତି ସୁଗତୋତିଆଦିନା

ନଯେନ ଅଯମତ୍ଥୋ ୱିଭାୱେତବ୍ବୋ। ଅଥ ୱା ସୁନ୍ଦରଂ ଠାନଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ନିବ୍ବାନମେୱ ୱା ଗତୋ ଅଧିଗତୋତି ସୁଗତୋ। ଯସ୍ମା ୱା ଭୂତଂ ତଚ୍ଛଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ ୱେନେଯ୍ୟାନଂ ଯଥାରହଂ ଯୁତ୍ତମେୱ ଚ ଧମ୍ମଂ ଭାସତି, ତସ୍ମା ସମ୍ମା ଗଦତୀତି ସୁଗତୋ ଦକାରସ୍ସ ତକାରଂ କତ୍ୱା। ଇତି ସୋଭନ ଗମନତାଦୀହି ସୁଗତୋ, ତଂ ସୁଗତଂ। ଆଦରନ୍ତି ସକ୍କଚ୍ଚଂ, ଆଦରନଂ ଆଦରୋ। ଆପୁବ୍ବ ଦରଧାତୁ ଆଦରେ ଣ। ତଂ ଆଦରଂ। ନମାମୀତି ଅହଂ ୱନ୍ଦାମୀତି ଅତ୍ଥୋତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ସୁଚିପରିୱାରିତଂ ରାଗାଦିମଲ ୱିସୁଦ୍ଧାହି ଅରିଯସାୱକାଦିପରିସାହି ପରିକ୍ଖାରିତଂ କିଲେସମଲୱିସୁଦ୍ଧଂ ପରିକ୍ଖାରୱନ୍ତଂ ୱା, ସୁରୁଚିରପ୍ପଭାହି ସୁଟ୍ଠୁ କନ୍ତିତ ସରୀରନିକ୍ଖନ୍ତବ୍ୟାମମତ୍ତରଂସୀହି କରଣଭୂତେହି, ରତ୍ତଂ ନିଚ୍ଚଂ ରଞ୍ଜିତବ୍ବକାଯଂ, ସିରିୱିସରାଲଯଂ ପଞ୍ଜାପୁଞ୍ଜସଙ୍ଖାତଲକ୍ଖିସ ମହାନଂ ପତିଟ୍ଠାନଂ, ଗୁପିତମିନ୍ଦ୍ରିଯେହି ଗୁପିତଦ୍ୱେହି ସଂୱରିତଦ୍ୱେହି ଛହି ଚକ୍ଖାଦିଇନ୍ଦ୍ରିଯେହି, ଉପେତଂ ସମୁପେତଂ ସମନ୍ନାଗତଂ, ରୱିସସିମଣ୍ଡଲପ୍ପଭୁତିଲକ୍ଖଣୋପଚିତ୍ତଂ ସୂରିଯମଣ୍ଡଲଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲାଦୀହି ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣେହି ଅଭିୱିଚିତ୍ରପାଦଂ, ଅଭିୱିଚିତ୍ରଂ ସୂରିଯ ମଣ୍ଡଲଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲାଦିଂ ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣୱନ୍ତଂ ୱା, ସୁରନରପୂଜିତଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ପୂଜିତଙ୍ଗ, ସୁଗତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଆଦରଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଅହଂ ନମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି।

ସତ୍ତରସମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୮।

ମଗ୍ଗୋଠଉମ୍ମେନ ମୁହପଟିଘାସାଦିଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚିଂ,

ସଂସାରୋଘଂ ତରି ତମଭଯଂ ପାରପତ୍ତଂ ପଜାନଂ;

ତାଣଂ ଲେଣଂ ଅସମସରଣଂ ଏକତିତ୍ଥଂ ପତିଟ୍ଠଂ,

ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ପରମସୁଖଦଂ ଧମ୍ମରାଜଂ ନମାମି।

୧୮। ଏୱଂ ସତ୍ତରସମଗାଥାଯ ସୁଗତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ସଂସାରୋଘଂ ତରିତାଦୀହି ନୱହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ମଗ୍ଗୋଠଉମ୍ମେନତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ମ ଭ ନ ତ ତ ଗଣେହି ଚ ଗରୁଦ୍ୱଯେନ ଚ ରଚିତତ୍ତା ସତ୍ତରସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା ମନ୍ଦକ୍କନ୍ତାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ''ମନ୍ଦକ୍କନ୍ତା ମ ଭ ନ ତତ ଗା ଗୋ ଯୁଗୁତ୍ୱସ୍ସ କେହୀ''ତି। ତସ୍ସା ପନାଯମତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ଯୁଗୁତ୍ୱସ୍ସକେହି ଚତୁ ଛ ସତ୍ତଯତୀହି ମ ଭ ନ ତ ତ ଗା ମଗଣ ଭଗଣ ନଗଣ ତଗଣ ତଗଣ ଗରୂ ଚ ଗୋ ଗରୁ ଚ ଚେ ଯୁତ୍ତା, ମନ୍ଦକ୍କନ୍ତାଗାଥାନାମାତି। ଯୁଗୁତ୍ୱସ୍ସକେହୀତି ଏତ୍ଥ ଚ ଯୁଗସଦ୍ଦସ୍ସ ମଗ୍ଗଫଲଚତୁବ୍ବିଧପୁରିସଯୁଗଅତ୍ଥୱାଚକତ୍ତା ଯୁଗସଦ୍ଦୋ ଚତୁସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋ, ଉତୂନଂ ହେମନ୍ତସିସିର ୱସ୍ସନ୍ତ ଗିମ୍ହ ୱସ୍ସାନ ସରଦ ଉତୁୱସେନ ଛବ୍ବିଧତ୍ତା ଉତୁସଦ୍ଦୋ ଛସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋ। ଅସ୍ସସଦ୍ଦୋ ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ । ଛପ୍ପଚ୍ଚଯଟୀକାଦୀସୁ ହି ''ଅସ୍ସସଦ୍ଦସ୍ସ ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋ''ତି।

ତତ୍ଥ ପନ ଯୋ ଧମ୍ମରାଜା ମୁହପଟିଘାସାଦିଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚିଂ ସଂସାରୋଘଂ ମଗ୍ଗୋଠଉମ୍ମେନ ତରି, ଅଭଯଂ ପାରପତ୍ତଂ ପଜାନଂ ତାଣଂ ଲେଣଂ ଅସମସରଣଂ ଏକତିତ୍ଥଂ ପତିଟ୍ଠଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ପରମସୁଖଦଂ ତଂ ଧମ୍ମରାଜଂ ଅହଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତିସ୍ସଂ ପନ ଅତ୍ଥକ୍କମେନ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମି। ମୁହପଟିଘାସାଦି ଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚିନ୍ତି ମୋହଦୋସତଣ୍ହାଦିସଙ୍ଖାତଂ ମହାତରଙ୍ଗ ଖୁଦ୍ଦଉମିକଂ। ମୁଯ୍ହନ୍ତି ଏତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମା, ସଯଂ ୱା ମୁଯ୍ହତି, ମୁଯ୍ହନମତ୍ତମେୱେତନ୍ତି ମୁହୋ, ମୋହୋ। ମୁହଧାତୁ ୱେଖ୍ତେ ଣ। ପଟିହଞ୍ଞନ୍ତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମା, ସଯଂ ୱା ପଟିହଞ୍ଞତି ପଟିହଞ୍ଞନମତ୍ତମେୱେତନ୍ତି ପଟିଘୋ, ଦୋସୋ। ପଟିପୁବ୍ବ ହନଧାତୁ ହିଂସାଗତୀସୁ ଅ। ହନସ୍ସ ଘୋ। ଅସନଂ ଇଚ୍ଛନଂ ଆସା, ଇସତି ଇଚ୍ଛତୀତି ୱା ଆସା, ତଣ୍ହା। ଇସୁଧାତୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ ଅ। ଇସ୍ସ ଆ। ମୁହୋ ଚ ପଟିଘୋ ଚ ଆସା ଚ ମୁହପଟିଘାସା, ତେ ଆଦି ଯେସନ୍ତେତି ମୁହପଟିଘାସାଦି, ଲୋଭାଦିକିଲେସା ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ମାନ ଦିଟ୍ଠି ୱିଚିକିଚ୍ଛା ଥିନ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚ ଅହିରିକ ଅନୋତ୍ତପ୍ପକିଲେସେ ଚ ଅକୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦେ ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଉଦ୍ଧଂ ଉଦକଂ ଲୋଲତି ଆକୁଲେତୀତି ଉଲ୍ଲୋଲୋ, ମହାତରଙ୍ଗୋ। ଉପୁବ୍ବଲୋଲ ଧାତୁ ଉମ୍ମାଦନେ ଣ। ତୀରଂ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ଉଲ୍ଲୋଲୋ। ଉଲଧାତୁ ଗତିଯଂ ଓଲପଚ୍ଚଯୋ। ୱିମ୍ହଯଂ ୱିଚିତ୍ତଂ ଚିନୋତୀତି ୱୀଚି, ଖୁଦ୍ଦକଉମି। ୱିପୁବ୍ବ ଚିଧାତୁ ଚଯେ କ୍ୱି। ଉଲ୍ଲୋଲୋ ଚ ୱୀଚି ଚ ଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚି। କେସୁଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ଚ କୁଲ୍ଲୋଲୱୀଚିନ୍ତିପାଠୋ ଦିସ୍ସତି। ନ ସୋ ଯୁଜ୍ଜତି, କସ୍ମା, କୁଲ୍ଲସଦ୍ଦସ୍ସ ଉଠଉମ୍ପତ୍ଥୱାଚକତ୍ତା। ଉଲ୍ଲୋଲସଦ୍ଦୋଯେୱ ହି ମହାତରଙ୍ଗତ୍ଥ ୱାଚକୋ ହୋତୀତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଯଂ ''ଉଲ୍ଲୋଲୋ ତୁ ଚ କଲ୍ଲୋଲୋ, ମହାୱୀଚିସୁ କଥ୍ୟତେ''ତି।

ମୂଲପଣ୍ଣାସଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ‘‘କୁଲ୍ଲୋ ନାମ ତରଣତ୍ଥାୟ କଲାପଂ କତ୍ୱା ବନ୍ଧୋ। ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ବଦ୍ଧା ପନ ପଦରଚାଟି ଆଦୟୋ ଉଳୁମ୍ପୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ମୁହପଟିଘାସାଦିଏୱ ଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚି। ସା ଅସ୍ମିଂ ସଂସାରୋଘେ ଅତ୍ଥୀତି ମୁହପଟିଘାସାଦିଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚି। ସମାସନ୍ତତଦ୍ଧିତାୟଂ। ପୀତିସୁଖଂ, ମହାସନଂ, ରତ୍ତିଦିୱନ୍ତ୍ୱାଦୀସୁ ୱିୟ। ଏୱଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ ଞାତବ୍ବୋ। ପୀତି ଚ ସୁଖଞ୍ଚ ପୀତିସୁଖଂ, ତଂ ଅସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀତି ପୀତିସୁଖଂ, ଝାନଂ। ମହନ୍ତଂ ଆସନଂ ମହାସନଂ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ମହାସନଂ। ରତ୍ତି ଚ ଦିୱା ଚ ରତ୍ତିଦିୱଂ। ରତ୍ତିଦିୱଂ କତଂ ରତ୍ତିଦିୱନ୍ତି। ଅଥ ୱା ଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚି ୱିୟ ମୁହପଟିଘାସାଦି ଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚି, ସଂସାରୋଘଂ ଲଦ୍ଧୂତି। ଉପମା ବହୁବ୍ବୀହିସମାସୋୟଂ। ଯଥା ପନ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଭାଯିତବ୍ବା ମହାତରଙ୍ଗଊମିୱେଗାଦୟୋ ଚ ସଂସୁମାର ତିମି ତିପିଙ୍ଗଲାଦି ମଚ୍ଛମକାରାଦୟୋ ଚ ଓକିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି, ଏୱଂ ମୋହାଦିକିଲେସା ଚ ଅକୁସଲଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦା ଚ ତେହି ନିବ୍ବତ୍ତା ଭୟାନକା ବହୂ ଜାତିଜରାବ୍ୟାଧିମରଣଦୁକ୍ଖାଦୟୋ ଚ ଖନ୍ଧାଦୟୋ ଚ ଓକିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଂସାରୋଘନ୍ତି ସଂସାରସଙ୍ଖାତଂ ଓଘଂ ସମୁଦ୍ଦଜଲପ୍ପୱାହଂ। ସଂପୁନପ୍ପୁନଂ ଅବ୍ବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱା ସରତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ସଂସାରୋ। ସଂପୁବ୍ବସରଧାତୁ ଗତିୟଂ ଣ। ଖନ୍ଧଧାତୁଆୟତ ନାନଂ ଅବ୍ବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ପୱତ୍ତତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ –

‘‘ଖନ୍ଧାନଞ୍ଚ ପଟିପାଟି, ଧାତୁଆୟତନାନ ଚ;

ଅବ୍ବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୱତ୍ତମାନା, ସଂସାରୋତି ପୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

ସତ୍ତେ ଓତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ହନତି ହରତୀତି ଓଘୋ, ଜଲପ୍ପୱାହୋ। ଅୱପୁବ୍ବ ହନଧାତୁ ହରଣେ ଣ। ହନସ୍ସ ଘୋ। ଅୱସଦ୍ଦୋ ଓତ୍ଥରଣତ୍ଥୋ। ଅଭିନି ପତିତେ ସତ୍ତେ ହେଟ୍ଠା କତ୍ୱା ହନେତି ଓସୀଦାପେତୀତି ୱା ଓଘୋ, ଜଲପ୍ପୱାହୋ। ଅୱପୁବ୍ବ ହନଧାତୁ ଓସୀଦାପନେ ଣ। ଅୱସଦ୍ଦୋ ହେଟ୍ଠାଭାଗତ୍ଥୋ। ଓଘୋ ୱିୟାତି ଓଘୋ, ସଂସାରୋ। ଅଥ ୱା ସତ୍ତସଙ୍ଖାରେ ଓତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ୱଟ୍ଟସ୍ମିଂ ହନତି ହରତୀତି ଓଘୋ, ଓହନେତି ଓସୀଦାପେତି ୱଟ୍ଟସ୍ମିଂ ସତ୍ତସଙ୍ଖାରେତି ୱା ଓଘୋ, ରାଗାଦି କିଲେସା ଲବ୍ଭନ୍ତି। ସଂସାରୋଏୱ ଓଘୋ ସଂସାରୋଘୋ, ତଂ ସଂସାରୋଘଂ।

ମଗ୍ଗୋଳୁମ୍ପେନାତି ଏତ୍ଥ ମଗ୍ଗଓଳୁମ୍ପେନାତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗସଙ୍ଖାତେନ କୁଲ୍ଲେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ମଗ୍ଗୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମଗ୍ଗୋ। ମଗ୍ଗନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା ଚ ଅରିୟସାୱକା ଚ ଅଗତଂ ଦିସଂ ନିବ୍ବାନନ୍ତି ମଗ୍ଗୋ। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ। ମଗ୍ଗଧାତୁ ଗତିୟଂ ଅ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ପଟିସମ୍ଭିଦାମଗ୍ଗେ ‘‘ଏତେନ ମଗ୍ଗେନ ବୁଦ୍ଧା ଚ ସାୱକା ଚ ଅଗତଂ ଦିସଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ’’ତି। ଅଥ ୱା ନିବ୍ବାନଂ ମଗ୍ଗତି ଗୱେସତୀତି ମଗ୍ଗୋ, ନିବ୍ବାନତ୍ଥିକେହି ମଗ୍ଗିୟତି ଗୱେସିୟତୀତି ୱା ମଗ୍ଗୋ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ। ଞାଣେନ ଦସ୍ସିୟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମଗ୍ଗଧାତୁ ଗୱେସନେ ଅ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ମହାୱଗ୍ଗସଂୟୁତ୍ତଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ମଗ୍ଗୋତି କେନଟ୍ଠେନ ମଗ୍ଗୋ, ନିବ୍ବାନଂ ମଗ୍ଗନଟ୍ଠେନ ନିବ୍ବାନତ୍ଥିକେହି ମଗ୍ଗନିୟଟ୍ଠେନ ଚା’’ତି। ଅଥ ୱା ମଗ୍ଗିୟତି ପଟିପଜ୍ଜିୟତୀତି ମଗ୍ଗୋ, ନିବ୍ବାନତ୍ଥିକେହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ପଟିପଜ୍ଜିୟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଳ ୱୁଚ୍ଚତି ଉଦକଂ, ତତୋ ପାତି ରକ୍ଖତୀତି ଉଳୁପୋ, ସୋୟେୱ ନିଗ୍ଗହିତାଗମୱସେନ ଉଳୁମ୍ପୋ, କୁଲ୍ଲୋ। ଉଳସଦ୍ଦୂପପଦପାଧାତୁ ରକ୍ଖନେ କ୍ୱି। ମଗ୍ଗୋଏୱ ଉଳୁମ୍ପୋ ମଗ୍ଗୋଳୁମ୍ପୋ, ମଗ୍ଗସଙ୍ଖାତୋ ୱା ଉଳୁମ୍ପୋ ତଥା, ମଗ୍ଗସଦିସୋ ୱା ଉଳୁମ୍ପୋ ତଥା, ମଗ୍ଗୋ ୱିୟ ୱା ଉଳୁମ୍ପୋ ତଥା, ମଗ୍ଗୋ ଚ ଉଳୁମ୍ପୋ ଚ ମଗ୍ଗୋଳୁମ୍ପୋ। ଅଥ ୱା ଉଳୁମ୍ପୋଏୱ ମଗ୍ଗୋ ମଗ୍ଗୋଳୁମ୍ପୋ, ଉଳୁମ୍ପସଙ୍ଖାତୋ ୱା ମଗ୍ଗୋ ତଥା, ଉଳୁମ୍ପ ସଦିସୋ ୱା ମଗ୍ଗୋ ତଥା, ଉଳୁମ୍ପୋ ୱିୟ ୱା ମଗ୍ଗୋ ତଥା, ଉଳୁମ୍ପୋ ଚ ମଗ୍ଗୋ ଚ ମଗ୍ଗୋଳୁମ୍ପୋତି ଏୱଂ ରୂପକସଦିସୌପମା ସମୁପେକ୍ଖତ୍ଥୱସେନ ଚ ପରପକ୍ଖ ସକପକ୍ଖତ୍ଥୱସେନ ଚ ୱଚନତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତେନ ମଗ୍ଗୋଳୁମ୍ପେନ। ତରୀତି ଅତରି। ଧମ୍ମରାଜା ହି ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱାୟ ସଂସାରୋଘଂ ତରିତ୍ୱା ନିବ୍ବାନତୀରଂ ପାପୁଣାତି। ଅତୀତା ବୁଦ୍ଧା ପାପୁଣିଂସୁ। ଅନାଗତା ବୁଦ୍ଧା ପାପୁଣିସ୍ସନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମହାୱଗ୍ଗସଂୟୁତ୍ତେ

‘‘ଏକାୟନଂ ଜାତିଖୟନ୍ତଦସ୍ସୀ,

ମଗ୍ଗଂ ପଜାନାତି ହିତାନୁକମ୍ପୀ;

ଏତେନ ମଗ୍ଗେନ ତରିଂସୁ ପୁବ୍ବେ,

ତରିସ୍ସନ୍ତିଯେୱ ତରନ୍ତି ଓଘ’’ନ୍ତି; ବୁଦ୍ଧୱଂସେ ଚ

‘‘ସଂସାରସୋତଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା, ୱିଦ୍ଧଂସେତ୍ୱା ତୟୋ ଭୱେ;

ଧମ୍ମନାଓଂ ସମାରୁୟ୍ହ, ତାରେମି ଜନତଂ ବହୁ’’ନ୍ତି।

ଅଭୟନ୍ତି ଜାତିଜରାବ୍ୟାଧିମରଣଭୟାଦୀନଂ ଅଭାୱତୋ ନିବ୍ଭୟଂ। ସୋ ହି ଭଗୱା ନତ୍ଥି ଭୟଂ ଏତସ୍ମାତି ଅଭୟୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଥ ୱା ଅଭୟନ୍ତି ଖେମଂ। ତଞ୍ହି ନିବ୍ବାନଂ ନତ୍ଥି ଜାତିଆଦିଭୟଂ ଏତ୍ଥାତି ଅଭୟନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଏତସ୍ମିଂ ପନ ଦୁତିୟୱିକପ୍ପେ ତଂ ପଦଂ ପାରନ୍ତିପଦେ ୱିସେସନଂ। ପାରପତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପାରନ୍ତି ସଂସାରୱଟ୍ଟସ୍ସ ପରତୀରଟ୍ଠେନ ୱୁଚ୍ଚତି ନିବ୍ବାନଂ। ତଞ୍ହି ଉଦକଂ ପାତି ରକ୍ଖତୀତି ପାରଂ, ସମୁଦ୍ଦପାରଂ। ପାଧାତୁ ରକ୍ଖନେ ଅରୋ। ଅଥ ୱା ପାରେତି ସମତ୍ଥେତି ତରଙ୍ଗାଦୟୋ ୱାରେତୁନ୍ତି ପାରଂ। ପାରଧାତୁ ସମତ୍ଥିୟଂ ଅ। ପାରଂ ୱିୟାତି ପାରନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ନୀତତ୍ଥେନ ପନ ଏୱଂ ୱଚନତ୍ଥୋ କାତବ୍ବୋ। ଜାତି ଭୟାଦିଂ ପାତି ରକ୍ଖତି ଏତ୍ଥାତି ପାରଂ, ପାରେତି ସମତ୍ଥେତି ଏତ୍ଥ ୱା ଜାତିଭୟାଦୟୋ ୱାରେତୁନ୍ତି ପାରଂ, ନିବ୍ବାନଂ। ତଂ ପଜ୍ଜିତ୍ୱ ଅଧିଗମିତ୍ୱାତି ପାରପତ୍ତୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ପାରସଦ୍ଦୂପପଦ ପଦଧାତୁ ଗତିୟଂ ତ। ଅଥ ୱା ମୁତ୍ତୋ ମୋଚେୟ୍ୟନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ପୱତ୍ତସ୍ସ ମହାଭିନୀହାରସ୍ସ ସକଲସ୍ସ ସଂସାରଦୁକ୍ଖସ୍ସ ୱା ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣାଦିଗୁଣାନଂ ୱା ପାରଂ ପରିୟନ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ଗତୋତି ପାରପତ୍ତୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ପାରସଦ୍ଦୋ ହି ପରିୟନ୍ତ ୱାଚକୋ। ତଂ ପାରପତ୍ତଂ। ପଜାନନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ। ତେହି କମ୍ମକିଲେସେହି ପକାରେନ ଜନିୟତି ନିବ୍ବତ୍ତିୟତୀତି ପଜାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତେସଂ ପଜାନଂ।

ତାଣନ୍ତି ତାୟନଟ୍ଠେନ ତାଣଂ। ସତ୍ତାନଂ ସଂସାର ଭୟତୋ ତାୟତି ରକ୍ଖତୀତି ତାଣୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ତାଧାତୁ ରକ୍ଖନେ ୟୁ। ଅଥ ୱା ତାଣନ୍ତି ସତ୍ତାନଂ ସଂସାରୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖତୋ ପରିପାଲନଟ୍ଠେନ ତାଣଂ। ସୋ ହି ଧମ୍ମରାଜା ସତ୍ତାନଂ ସଂସାରୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖତୋ ଧମ୍ମଦେସନାୟ ମଗ୍ଗ ଫଲନିବ୍ବାନସୁଖଂ ଦଦନ୍ତୋ ତାୟତି ପାଲେତୀତି ତାଣୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଂ ତାଣଂ। ଲେଣନ୍ତି ନିଲୀୟନଟ୍ଠେନ ଲେଣଂ, ଜାତିଭୟାଦୀହି ପୀଳିତେହି ସତ୍ତେହି ଲୀୟନ୍ତି ନିଲୀୟନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଲେଣୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ଲୀଧାତୁ ନିଲୀୟନେ ୟୁ। ଅଥ ୱା ଲେଣନ୍ତି ସଂସାରଭୟଂ ପସ୍ସନ୍ତେହି ନିଲୀୟନଟ୍ଠେନ ଲେଣଂ। ସୋ ହି ଧମ୍ମରାଜା ସଂସାରନିସ୍ସରଣତ୍ଥିକେହି ଲୀୟନ୍ତି ନିଲୀୟନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଲେଣୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଂ ଲେଣଂ। ଧମ୍ମରାଜା ହି ସଂସାରଭୟେହି ପୀଳିତାନଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ତାଣଂ ଲେଣଂ ସରଣଂ ପରାୟନଂ ଠାନଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅସମସରଣନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଅସଦିସଅୱସ୍ସୟନଂ, ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସ ସମୋ ସଦିସୋ ସୀଲାଦିଗୁଣେନାତି ଅସମୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ସରତି ଗଚ୍ଛତି ଅୱସ୍ସୟତି ଏତ୍ଥାତି ସରଣୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ସରଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ୟୁ। ଅସମୋ ଅସଦିସୋ ହୁତ୍ୱା ସରଣୋତି ଅସମସରଣୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ସମ୍ଭାୱ ନାକମ୍ମଧାରୟସମାସୋୟଂ। ଧମ୍ମରାଜା ହି ସବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିସୁଖାନଂ ଦାୟକତ୍ତା ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଅନଞ୍ଞସାଧାରଣଂ ଅସମଂ ସରଣଂ ଅୱସ୍ସୟନଂ ପରାୟନଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଅସମସରଣଂ। ଏକତିତ୍ଥନ୍ତି ନିବ୍ବାନପାରଗମନାନଂ ଏକତିତ୍ଥଭୂତଂ। ତରନ୍ତି ଉତ୍ତରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଏତେନ ୱା ନଜ୍ଜସମୁଦ୍ଦାଦିନ୍ତି ତିତ୍ଥଂ। ନଜ୍ଜସମୁଦ୍ଦାଦୀନଂ ପାରିମତୀରଗମନତ୍ଥଂ ଓତରଣଟ୍ଠାନଂ ଲବ୍ଭତି। ତରଧାତୁ ଓତରଣେ ଥ। ରସ୍ସ ତୋ, ଇକାରାଗମୋ। ମନୁସ୍ସାନଂ ଏକଂ ତିତ୍ଥଂ ଏକତିତ୍ଥଂ, ତଂ ୱିୟାତି ଏକତିତ୍ଥୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ୟଥା ହି ତିତ୍ଥେନ ନଜ୍ଜାଦିଂ ତରନ୍ତା ମନୁସ୍ସା ପାରିମତୀରଂ ସୁଖଂ ପାପୁଣନ୍ତି, ନ ଅତିତ୍ଥେନ, ଏୱଂ ସେଟ୍ଠଭୂତେନ ବୁଦ୍ଧତିତ୍ଥେନ ସଂସାରୋଘଂ ତରନ୍ତା ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତା ନିବ୍ବାନପାରଂ ସୁଖଂ ପାପୁଣନ୍ତି, ନ ଅତିତ୍ଥେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟେନ, ତସ୍ମା ଧମ୍ମରାଜଂ ଏକତିତ୍ଥୋତି ଥୋମେତି। ନୀତତ୍ଥେନ ପନ ଏକୋ ସେଟ୍ଠୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବାନପାରଂ ତରନ୍ତି ଉତ୍ତରନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଏକ ତିତ୍ଥୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ଖେମଂ ନିବ୍ବାନପାରଂ ତରିତୁକାମା ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତା ଏତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧତିତ୍ଥେ ଦେସିତଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଦେସିତଧମ୍ମାନୁରୂପଂ ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ସଂସାରୋଘଂ ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗନାୱାୟ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଖେମଂ ନିବ୍ବାନପାରଂ ସୁଖଂ ତରନ୍ତି, ଇତିତସ୍ମା ଏତ୍ଥାତିପଦେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ ସୋ ବୁଦ୍ଧୋ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଏକୋ ସେଟ୍ଠୋ ତିତ୍ଥୋ ନାମ। ନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ଏକତିତ୍ଥା ନାମ ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ଏକତିତ୍ଥଂ।

ପତିଟ୍ଠନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ମହାଦୀପଂ ୱିୟ ପତିଟ୍ଠଂ ଆଧାରଭୂତଂ। ପଟିସରଣଂ ଲେଣଂ ପରାୟନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପତିଟ୍ଠହନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ପତିଟ୍ଠୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ପତିପୁବ୍ବଟ୍ଠାଧାତୁ ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି ଅ। ଧମ୍ମରାଜା ହି ସବ୍ବସୁଖତ୍ଥିକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ମହାଦୀପୋ ୱିୟ ପତିଟ୍ଠୋ ପଟିସରଣୋ ଲେଣୋ ପରାୟନୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ତଂ ପତିଟ୍ଠଂ। ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତନ୍ତି ନିବ୍ବାନସୁଖତ୍ଥିକାନଂ ପୁଞ୍ଞବୀଜସ୍ସ ଖେତ୍ତଭୂତଂ। ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ପୁଞ୍ଞବୀଜସ୍ସ ୱପନଠାନଂ ଖେତ୍ତଭୂତଂ ୱା, ଅତ୍ତନୋ କାରକଂ ପୱତି ସୋଧେତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ, କୁସଲଂ। ପୁଧାତୁ ସୋଧନେ ଣ୍ୟୋ। ଅଥ ୱା ପରଂ ପୂଜଭାୱଂ ଜନେତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ, ସଦା ପୂଜିତଂ ୱା ଜନେତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ, କୁସଲଂ। ପୂଜସଦ୍ଦୂପପଦ ଜନଧାତୁ ଣ୍ୟୋ। ନିରୁତ୍ତିନୟେନ ସଦ୍ଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ଅୱସେସଂ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପୁନାତି ସୋଧେତୀତି ୱା ପୁଞ୍ଞଂ, କୁସଲଂ। ପୁଧାତୁ ସୋଧନେ ଣ୍ୟୋ। ଖିତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ବୀଜଂ ତାୟତି ରକ୍ଖତୀତି ଖେତ୍ତଂ, କେଦାରାଦି। ଖିପସଦ୍ଦୂପପଦ ତାଧାତୁ ରକ୍ଖନେ କ୍ୱି। ବୀଜାନି ୱପନ୍ତାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ମହପ୍ଫଲଭାୱକରଣେନ ବୀଜଂ ରକ୍ଖତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଖିପନ୍ତି ୱପନ୍ତି ଏତ୍ଥ ବୀଜାନୀତି ଖେତ୍ତଂ। ଖିପଧାତୁ ପେରଣେ ଖେପେ ୱା ତ। ଖେତ୍ତଂ ୱିୟାତି ଖେତ୍ତୋ। ଧମ୍ମରାଜା। ନୀତତ୍ଥେନ ପନ ପୁଞ୍ଞବୀଜାନି ୱପନ୍ତାନଂ ସତ୍ତାନଂ ମହପ୍ଫଲ ଭାୱକରଣେନ ଖିତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ପୁଞ୍ଞବୀଜଂ ତାୟତି ରକ୍ଖତୀତି ଖେତ୍ତୋ। ଅଥ ୱା ନିବ୍ବାନତ୍ଥିକେହି ପୁଞ୍ଞବୀଜାନି ଖିପିୟନ୍ତି ୱପିୟନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଖେତ୍ତୋ। ଧମ୍ମରାଜାତି କାତବ୍ବୋ। ପୁଞ୍ଞାନଂ ଖେତ୍ତଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ୟଥା ହି ରଞ୍ଞୋ ୱା ଅମଚ୍ଚାଦୀନଂ ୱା ସାଲୀନଂ ୱା ୟୱାନଂ ୱା ୱିରୂହନଟ୍ଠାନଂ ରଞ୍ଞୋ ୱା

ଅମଚ୍ଚାଦୀନଂ ୱା ସାଲିଖେତ୍ତଂ ଯଓଖେତ୍ତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଏୱଂ ଧମ୍ମରାଜା ସବ୍ବଲୋକସ୍ସ ପୁଞ୍ଞମହବ୍ବଲଭାୱକରଣେନ ପୁଞ୍ଞାନଂ ୱିରୂହ ନଟ୍ଠାନଂ ଧମ୍ମରାଜଂ ନିସ୍ସାଯ ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ନାନାପ୍ପକାରହିତ ସୁଖସଂୱତ୍ତନିକାନି ପୁଞ୍ଞାନି ୱିରୂହନ୍ତି, ତସ୍ମା ଧମ୍ମରାଜା ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତନ୍ତି ଅଭିହିତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ।

ପରମସୁଖଦନ୍ତି ଉତ୍ତମଂ ନିବ୍ବାନସୁଖଂ ଦଦମାନଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ''ନିବ୍ବାନଂ ପରମଂ ସୁଖ''ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପରମସଦ୍ଦୋ ଉତ୍ତମତ୍ଥୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ପରଂ ଅତିରେକଂ ଅରିଯେହି ମାନିତବ୍ବନ୍ତି ପରମଂ, ନିବ୍ବାନଂ। ପରପୁବ୍ବମାଧାତୁ ମାନେ ଅ। ପକାରେନ ଅରିଯେହି ରମିଯତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ପରମଂ, ନିବ୍ବାନଂ। ପପୁବ୍ବରମୁଧାତୁ ରମନେ ଣ। ଅଭିଧାନଟୀକାଯଂ ପନ ''ପରଂ ପଚ୍ଚନୀକଂ ମାରେତୀତି ପରମଂ। ପକଟ୍ଠଭାୱେ ରମତୀତି ପରମଂ। ଣୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସ ସୁଖଂ ପରମସୁଖଂ। ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ୱା ସୁଖଂ ପରମସୁଖଂ। ତଂ ଦଦାତୀତି ପରମସୁଖଦୋ, ଧମ୍ମରାଜା। ପରମସୁଖସଦ୍ଦୂପପଦ ଦାଧାତୁ ଦାନେ କ୍ୱି। ଧମ୍ମରାଜା ପନ ୱେନେଯ୍ୟସତ୍ତାନଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଚ ଚତୁପଚ୍ଚଯପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣେନ ଚ ନିବ୍ବାନସୁଖଂ ଦେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ପରମସୁଖଦଂ। ଧମ୍ମରାଜନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଂ। ସୋ ହି ଲୋକିଯ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମେହି ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ରଞ୍ଜେତି ତୋସେତୀତି ଧମ୍ମରାଜାତି। ଅଥ ୱା ପାରମୀଧମ୍ମେନେୱ ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ରାଜା ଜାତୋତି ଧମ୍ମରାଜାତି। ପାରମୀଧମ୍ମେନେୱ ଜାତୋ ୱା ରାଜାତି ଧମ୍ମରାଜାତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। ତଂ ଧମ୍ମରାଜଂ ଅହଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ଯୋ ଧମ୍ମରାଜା ମୂହ ପଟିଘାସାଦିଉଲ୍ଲୋଲୱୀଚିଂ ମୋହଦୋସତଣ୍ହାଦିସଙ୍ଖାତଂ ମହାତରଙ୍ଗଂ ଖୁଦ୍ଦକଉମିକଂ, ସଂସାରୋଘଂ ସଂସାରସଙ୍ଖାତଂ ଓଘଂ ସମୁଦ୍ଦଜଲପ୍ପୱାହଂ । ମଗ୍ଗୋଠଉମ୍ମେନ ଅଟ୍ଠମଗ୍ଗଙ୍ଗସଙ୍ଖାତେନ କୁଲ୍ଲେନ ତରି ଅତରିଂ, ଅଭଯଂ ଖେମଂ, ଜାତିଆଦୀନଂ ଅଭାୱତୋ ନିବ୍ଭଯଂ ୱା, ପାରପତ୍ତଂ ନିବ୍ବାନପାରଂ ପତ୍ତଂ ଅଧିଗତଂ, ପଜାନଂ ସବ୍ବ ସତ୍ତାନଂ, ତାଣଂ ତାଯନଟ୍ଠେନ ତାଣଂ ରକ୍ଖଣଂ। ଲେଣଂ ନିଲୀଯନଟ୍ଠେନ ଲେଣଂ ନିଲୀଯନଂ, ଅସମସରଣଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଅସଦିସଅୱସ୍ସଯନଂ, ଏକତିତ୍ଥଂ ନିବ୍ବାନପାରଗମନାନଂ ଏକତିତ୍ଥ ଭୂତଂ, ପତିଟ୍ଠଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ମହାଦୀପଂ ୱିଯ ପତିଟ୍ଠଂ ଆଧାରଭୂତଂ, ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ନିବ୍ବାନସୁଖତ୍ଥିକାନଂ ପୁଞ୍ଞବୀଜସ୍ସ ଖେତ୍ତଭୂତଂ, ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ପୁଞ୍ଞବୀଜସ୍ସ ୱପନଟ୍ଠାନଂ ଖେତ୍ତଭୂତଂ ୱା, ପରମସୁଖଂ ଉତ୍ତମଂ ନିବ୍ବାନସୁଖଂ ଦଦମାନଂ, ଧମ୍ମରାଜଂ ବୁଦ୍ଧଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତର ଧମ୍ମେହି ପଜାନଂ ରଞ୍ଜାପନଂ ୱା, ପାରମୀଧମ୍ମେନେୱ ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ଜାତଂ ବୁଦ୍ଧଂ ୱା, ଅହଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ନମାମୀତି।

ଅଟ୍ଠାରସମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୧୯।

କଣ୍ଡମ୍ବଂମୂଲେ ପରହିତକରୋ ଯୋ ମୁନିନ୍ଦୋ ନିସିନ୍ନୋ;

ଅଚ୍ଛେରଂ ସୀଘଂ ନଯନସୁଭଗଂ ଆକୁଲଣ୍ଡଗ୍ଗିଜାଲଂ;

ଦୁଜ୍ଜାଲଦ୍ଧଂସଂ ମୁନିଭିଜହିତଂ ପାଟିହେରଂ ଅକାସି;

ୱନ୍ଦେ ତଂ ସେଟ୍ଠଂ ପରମରତିଜଂ ଇଦ୍ଧିଧମ୍ମେହୁପେତଂ।

୧୯। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠାରସମଗାଥାଯ ଧମ୍ମରାଜଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ସାୱତ୍ଥିଯଂ କଣ୍ଡମ୍ବମୂଲେ ଇଦ୍ଧିପାଟିହେରାଦୀହି ଗୁଣେହି ମୁନିନ୍ଦସ୍ସ ଥୋମେତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ କଣ୍ଡମ୍ବଂମୂଲେତ୍ୟାଦି ଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ମତନଯଯଯଗଣେହି ଚ ପଞ୍ଚ ଯତି ଛଯତି ସତ୍ତଯ ତୀହି ଚ ରଚିତତ୍ତା ଅଟ୍ଠାରସକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା କୁସୁମିତଲତା ୱେଲ୍ଲିତାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ''ମୋ ତୋ ନୋ ଯୋ ଯା କୁସୁମିତଲତା ୱେଲ୍ଲିତାକ୍ଖୁତ୍ୱିସୀହୀ''ତି। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ଅକ୍ଖୁତ୍ୱିସୀହି ପଞ୍ଚଯତି ଛଯତି ସତ୍ତଯତୀହି ମୋଗଣୋ ଚ ତୋଗଣୋ ଚ ନୋଗଣୋ ଚ ଯୋଗଣୋ ଚ ଯା ଯଗଣଦ୍ୱଯଞ୍ଚେ ଯୁତ୍ତା , ସା ଗାଥା କୁସୁମିତଲତା ୱେଲ୍ଲିତା କୁସୁମିତଲତା ୱେଲ୍ଲିତା ଗାଥା ନାମାତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅକ୍ଖସଦ୍ଦସ୍ସ ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯୱାଚକତ୍ତା ଅକ୍ଖସଦ୍ଦୋ ପଞ୍ଚସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଉତୂନଂ ହେମନ୍ତସିସୀରୱସ୍ସନ୍ତଗିମ୍ହୱସ୍ସାନସରଦୱସେନ ଛବ୍ବିଧତ୍ତା ଉତୁସଦ୍ଦୋ ଛସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି। ଇସିସଦ୍ଦୋ ୱିପସ୍ସୀଆଦୀନଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସତ୍ତୱିଧତ୍ତା ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋତି।

ତତ୍ଥ ପନ ପରହିତକରୋ ଯୋ ମୁନିନ୍ଦୋ କଣ୍ଡମ୍ବମୂଲେ ନିସିନ୍ନୋ ପାଟିହେରଂ ସୀଘଂ ଅକାସି, ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ ଅହଂ ୱନ୍ଦେ ୱନ୍ଦାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅତ୍ଥକ୍କମେନ ପନେତ୍ଥ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମି। ପରହିତକରୋତି ଅତ୍ତନା ପରେସଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ହିତଂ ଅତ୍ଥଂ କରୋନ୍ତୋ। ହିନୋତି ୱଡ୍ଢତି ସୁଖଂ ଏତେନାତି

ହିତଂ, ଅତ୍ଥଂ ପଯୋଜନଂ ୱା। ହିଧାତୁ ୱଦ୍ଧନେ ତ। ତଂସମଙ୍ଗିନୋ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରସୁଖଂ ୱଡ୍ଢେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପରେସଂ ହିତଂ ପରହିତଂ, ତଂ କରୋତୀତି ପରହିତକରୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ସୋ ହି ଦୀପଙ୍କରସ୍ସ ଭଗୱତୋ ପାଦମୂଲେ ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅତ୍ତନୋ ସୁଖଂ ପଜହନ୍ତୋ ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ହିତସୁଖତ୍ଥାଯ କପ୍ପସତ ସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ସମତିଂସପାରମିଯୋ ପଞ୍ଚମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ଚ କରୋନ୍ତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ପତ୍ତକାଲେ ଚ ପଞ୍ଚଚତ୍ତାଲୀସୱସ୍ସାନି ଧମ୍ମ ଦେସନାଯ ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରହିତ ସୁଖଂ କରୋତୀତି ପରହିତକରୋତି ଥୋମେତି। ଯୋତି ଯୋ ଯାଦିସୋ। ମୁନିନ୍ଦୋତି ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ହି ଅଗାରିଯ ମୁନି, ଅନଗାରିଯମୁନି, ସେକ୍ଖମୁନି, ଅସେକ୍ଖମୁନି, ପଚ୍ଚେକମୁନିୱସେନ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ମୁନୀନଂ ଇନ୍ଦୋତି ମୁନିନ୍ଦୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। କଣ୍ଡମ୍ବମୂଲେତି ଏତ୍ଥ କଣ୍ଡଅମ୍ବମୂଲେତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ବିନ୍ଦାଗମୋ। କଣ୍ଡନାମିକେନ ପସେନଦୀକୋସଲରଞ୍ଞୋ ଉଯ୍ୟାନପାଲେନ ରୋପିତସ୍ସ ସେତମ୍ବରୁକ୍ଖସ୍ସ ସମୀପେତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ କଣ୍ଡନ୍ତି ତସ୍ସେୱ ନାମଂ। ଅଥ ୱା କଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସୁଖଂ, ତଂ ଡେତି ଗଚ୍ଛତି ପାପୁଣାତୀତି କଣ୍ଡୋ, ଉଯ୍ୟାନପାଲୋ। କଂସଦ୍ଦୂପପଦଡି ଧାତୁ ଗତିଯଂ ଣ। କଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱା ଉଦକଂ, ତଂ ରୁକ୍ଖେସୁ ସିଞ୍ଚନଂ ଟିନାତି ଜାନାତୀତି କଣ୍ଡୋ, ଉଯ୍ୟାନପାଲୋ ଉଯ୍ୟାନ ନାଯକୋ ୱା। ଫଲକାମେହି ଜନେହି ଅମିଯତି ଗମିଯତୀତି ଅମ୍ବୋ, ସେତମ୍ବରୁକ୍ଖୋ। ଅମଧାତୁ ଗତିଯଂ ବୋ। କଣ୍ଡନାମିକେନ ଉଯ୍ୟାନପାଲେନ ରୋପିତୋ ଅମ୍ବୋ କଣ୍ଡମ୍ବୋ, ତସ୍ସ ମୂଲଂ ସମୀପନ୍ତି କଣ୍ଡମ୍ବମୂଲଂ, ତସ୍ମିଂ କଣ୍ଡମ୍ବମୂଲେ।

ନିସିନ୍ନୋତି ୱସମାନୋ। ୱିମ୍ହାପନିଯଟ୍ଠେନ ଅଚ୍ଛେରଂ। ଅଯଞ୍ହି ଅଚ୍ଛେରସଦ୍ଦୋ ୱିମ୍ହଯତ୍ଥୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟି ପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ଆଭୁସୋ ୱିମ୍ହଯୋ ଚରତି ପୱତ୍ତତୀତି ଅଚ୍ଛେରଂ, ପାଟିହେରଂ। ଆପୁବ୍ବ ଚରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ଚରଧାତୁସ୍ସଚ୍ଛେରାଦେସୋ। ଆକାରସ୍ସ ରସ୍ସୋ। ଅନ୍ଧସ୍ସ ପବ୍ବତାରୋହନଂ ୱିଯ ନିଚ୍ଚଂ ନ ଚରତି ନ ପୱତ୍ତତୀତି ଅଚ୍ଛେରଂ, ପାଟିହେରଂ। ନପୁବ୍ବ ଚରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ଯଥା ହି ଅନ୍ଧସ୍ସ ପବ୍ବାତାରୋହନଂ ନିଚ୍ଚଂ ନ ହୋତି, କଦାଚିଯେୱ ହୋତି, ଏୱମେୱ ଭଗୱତୋ ପାଟିହାରିଯଂ ନିଚ୍ଚଂ ନ ହୋତି, କଦାଚିଯେୱ ହୋତି। ତସ୍ମା ତଂ ଅଚ୍ଛେରନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ନେତ୍ତିଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଯଂ ଅଭିଣ୍ହଂ ନ ପୱତ୍ତତି, ତଂ ଅଚ୍ଛରିଯ''ନ୍ତି। ଅଥ ୱା ଅଚ୍ଛରଂ ପହରିତୁଂ ଯୋଗ୍ଗନ୍ତି ଅଚ୍ଛରିଯଂ। ଯୋଗ୍ଗତ୍ଥେ ଣିଯପଚ୍ଚଯୋ। ଅଚ୍ଛରିଯନ୍ତି ହି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ଇଯସଦ୍ଦଲୋପେନ ଅଚ୍ଛେରନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧୱଗ୍ଗଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଅନ୍ଧସ୍ସ ପବ୍ବତାରୋହନଂ ୱିଯ ନିଚ୍ଚଂ ନ ହୋତୀତି ଅଚ୍ଛରିଯଂ। ଅଯଂ ତାୱ ସଦ୍ଦନଯୋ। ଅଯଂ ପନ ଅଟ୍ଠକଥାନଯୋ, ଅଚ୍ଛରାଯୋଗ୍ଗନ୍ତି ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଅଚ୍ଛରଂ ପହରିତୁଂ ଯୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ''ତି। ନଯନସୁଭଗନ୍ତି ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ପସାଦଚକ୍ଖୁସ୍ସ ସୋଭନପତ୍ତଂ। ସମୱିସମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ନେତୀତି ନଯନଂ, ପସାଦଚକ୍ଖୁ। ନୀଧାତୁ ନଯେ ଯୁ। ତସ୍ସ ସୁଭଂ ସୋଭନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ନଯନସୁଭଗଂ, ପାଟିହେରଂ। ନଯନସୁଭ ସଦ୍ଦୂପପଦଗମୁଧାତୁ ଗତିଯଂ କ୍ୱି। ତଂ ନଯନସୁଭଗଂ।

ଆକୁଲଣ୍ଡଗ୍ଗିଜାଲନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆକୁଲଅଣ୍ଡଅଗ୍ଗିଜାଲନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ପରିକିଣ୍ଣ ଉଦକଧାର ଅଗ୍ଗିସିଖାୱନ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ପରିସମନ୍ତତୋ କୁଲଂ ପକିଣ୍ଣଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞମିସ୍ସକଂ ଯମକଂ ଯମକଂ ଉଦକଜାଲଅଗ୍ଗିଜାଲୱନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଭୁସୋ କୁଲତି ଉଦକଗ୍ଗିଜାଲଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞମିସ୍ସକଂ କରୋତୀତି ଆକୁଲଂ, ଉଦକଗ୍ଗିଜାଲଂ। ଆପୁବ୍ବକୁଲଧାତୁ କରଣେ ଅ। ଆଭୁସଂ କୁଲତି ବନ୍ଧତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞନ୍ତି ୱା ଆକୁଲଂ। ଅଥ ୱା ଆସମନ୍ତତୋ କୁଲତି ଯମକଂ ଯମକଂ ଉଦକଗ୍ଗିଜାଲଂ ପୱତ୍ତତୀତି ଆକୁଲଂ, ଉଦକଗ୍ଗିଜାଲଂ। ଉଦକଜାଲଂ ଅଗ୍ଗିଜାଲେନ ଅଗ୍ଗିଜାଲଞ୍ଚ ଉଦକଜାଲେନ ସମ୍ମିସ୍ସୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନନ୍ତି ଜୀୱନ୍ତି ଏତେନ ସତ୍ତାତି ଅଣ୍ଡଂ, ଉଦକଂ। ଅନଧାତୁ ଜୀୱାଯଂ ଅ। ନସ୍ସ ଣୋ। ତସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଦ୍ୱିଭାୱୋ ୱା। ଅଥ ୱା ଅରତି ଗଚ୍ଛତି ତଂ ତଂ ଠାନନ୍ତି ଅଣ୍ଡଂ। ଅରଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ତୋ। ତସ୍ସ ଅନ୍ତାଦେସୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ନ୍ତସ୍ସ ଣ୍ଡତ୍ତଂ। ଅଣ୍ଡସ୍ସ ଧାରଂ ଅଣ୍ଡଂ। ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ। କୁଟିଲଭାୱେନ ଅଜତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଗ୍ଗି, ଅଜଧାତୁ ଗତିଯଂ ଇ। ଜସ୍ସ ଗ୍ଗୋ। ଜଲତି ଦିବ୍ବତୀତି ଜାଲଂ, ସିଖଂ। ଜଲଧାତୁ ଦିତ୍ତିଯଂ ଣ। ଅଗ୍ଗିନୋ ଜାଲଂ ଅଗ୍ଗିଜାଲଂ। ଅଣ୍ଡଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗିଜାଲଞ୍ଚ ଅଣ୍ଡଗ୍ଗିଜାଲଂ, ଆକୁଲଂ ପରିକିଣ୍ଣଂ ଅଣ୍ଡଗ୍ଗିଜାଲଂ ଅସ୍ସାତି ଆକୁଲଣ୍ଡଗ୍ଗିଜାଲଂ, ଯମକ ପାଟିହେରଂ ଲବ୍ଭତି। ତଂ ଆକୁଲଣ୍ଡଗ୍ଗିଜାଲଂ।

ଦୁଜ୍ଜାଲଦ୍ଧଂସନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁ ଦିଟ୍ଠିୱାଦସଙ୍ଖାତଜାଲଂ ୱିଦ୍ଧଂସିତଂ। ଦୁଟ୍ଠୁ ଜଲତି ବନ୍ଧତି ସଂସାରୱଟ୍ଟେତି ଦୁଜ୍ଜାଲଂ, ଦିଟ୍ଠିୱାଦଜାଲଂ। ତିତ୍ଥିଯ ୱାଦୋ ହି ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନନ୍ତିଆଦିନଯପୱତ୍ତୋ ସଂସାରତୋ ନିସ୍ସରିତୁମପ୍ପଦାନୱସେନ ଜାଲସଦିସତ୍ତା ଦୁଜ୍ଜାଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁପୁବ୍ବ ଜଲଧାତୁ ବନ୍ଧନେ ଣୋ। ତଂ ଧଂସତି ୱିଦ୍ଧଂସତୀତି ଦୁଜ୍ଜାଲଦ୍ଧଂସଂ, ଯମକପାଟିହାରିଯଂ। ମୁନିଭିଜହିତନ୍ତି ମୁନିଭି ଅଜହିତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ତତ୍ଥ ମୁନିଭୀତି ସବ୍ବସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେହି। ତେ ହି ମୋନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ, ତଂ ଏତେସଂ ଅତ୍ଥୀତି ମୁନୀତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। କାଯମୋନେଯ୍ୟ ୱଚୀମୋନେଯ୍ୟ ମନୋମୋନେଯ୍ୟଂ ଏତେସଂ ଅତ୍ଥୀତି ୱା ମୁନି। ଅସ୍ସତ୍ଥିତତ୍ଥେ ଣୀପଚ୍ଚଯୋ। ଅଥ ୱା ଇଧଲୋକ ପରଲୋକଂ ଅତ୍ତହିତ ପରହିତଂ ହିତାହିତଞ୍ଚ ମୁନନ୍ତି ଜାନନ୍ତୀତି ମୁନୀତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତେହି ମୁନୀଭି।

ଅଜହିତନ୍ତି ଅୱିଜହିତଂ ଅପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱା, ହାତବ୍ବଂ ଚଜିତବ୍ବନ୍ତି ଜହିତଂ। ହାଧାତୁ ଚାଗେ ତ। ନ ଜହିତଂ ଅଜହିତଂ, ପାଟିହେରଂ। ତଂ ଅଜହିତଂ। ଭଗୱତୋ ହି ସାୱତ୍ଥିନଗରସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣଦ୍ୱାରେ କଣ୍ଡମ୍ବରୁକ୍ଖମୂଲେ କତଂ ପାଟିହାରିଯଞ୍ଚ ଭଗୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ପାଟିହାରିଯାୱସାନେ ତାୱତିଂସପୁରଂ ଗତୋ, ତସ୍ମିଂ ପାରିଛତ୍ତକମୂଲମ୍ହି ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲନାମକେ ସିଲାସନେ ସନ୍ନିସିନ୍ନୋ ଦେୱାନଂ ଅଭିଧମ୍ମକଥାଯ ଦେସନା ଚ ସବ୍ବସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେହି ଅୱିଜହିତା ଧମ୍ମତାଯେୱ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ବୁଦ୍ଧୱଂସଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ହି ସମତିଂସଧମ୍ମତାପକାସନେ ସାୱତ୍ଥି ନଗରଦ୍ୱାରେ ଯମକପାଟିହାରିଯକରଣଂ।

ତାୱତିଂସେ ଭୱନେ ଅଭିଧମ୍ମଦେସନାତି ଧମ୍ମତାଭାୱେନ ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ପାଟିହେରଂ ମୁନୀଭିଜହିତନ୍ତି ଥୋମେତି।

ପାଟିହେରନ୍ତି ପଚ୍ଚନୀକପଟିହରଣୱସେନ ପାଟିହାରିୟଂ, ପଟିପକ୍ଖେ ତିତ୍ଥିୟେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ହିନୋତି ପୱତ୍ତତୀତି ପାଟିହେରଂ। ପଟିପୁବ୍ବହିଧାତୁ ଗତିଯଂ ଣୋ। ହିସ୍ସ ହେରଣିଦେସୋ। ଅଥ ୱା ଭଗୱତୋ ଚ ସାସନସ୍ସ ଚ ପଟିପକ୍ଖେ ତିତ୍ଥିୟେ ହରତି ଅପନେତୀତି ପାଟିହେରଂ, ଇଦ୍ଧିୱିଧଞାଣଂ। ପଟିପୁବ୍ବହରଧାତୁ ଅପନୟନେ ଣୋ। ପଟିହରତି ଅପନେତି ସତ୍ତାନଂ ଦିଟ୍ଠିମାନୋପଗତାନି ଚିତ୍ତାନୀତି ୱା ପାଟିହେରଂ। ଅପ୍ପସନ୍ନାନଂ ପସାଦଂ ଆହରତୀତି ୱା ପାଟିହେରଂ। ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ କତକିଚ୍ଚେନ ପଟିପଚ୍ଛା ହରିତବ୍ବଂ ପୱତ୍ତେତବ୍ବନ୍ତି ୱା ପାଟିହେରଂ। ପଟୀତି ହି ଅୟଂସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଛାତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ବୋଧେତି। ତସ୍ମିଂ ପଟିପୱିଟ୍ଠମ୍ହି ଅଞ୍ଞୋ ଆଗଚ୍ଛି ବ୍ରାହ୍ମଣୋତିଆଦୀସୁ ୱିୟ। ଅଥ ୱା ପଟିପୁନପ୍ପୁନଂ ଉଦକଗ୍ଗିଜାଲଂ ଅବୋଚ୍ଛିନ୍ନଂ ୟମକଂ ୟମକଂ ହୁତ୍ୱା ହରତି ପୱତ୍ତତୀତି ପାଟିହେରଂ, ୟମକପାଟିହାରିୟଂ। ତଞ୍ଚ ପନ ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିୟ, ଆଦେସନାପାଟିହାରିୟ, ଅନୁସା ସନୀ ପାଟିହାରିୟୱସେନ ତିୱିଧଂ ହୋତି। ତେସୁ ପନ ଇଧ ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିୟଂ ଅଧିପ୍ପେତନ୍ତି। ସୀଘନ୍ତି ଖିପ୍ପଂ ଆସୁଂ ଲହୁଂ ୱା। ତଂ ପନ ଅକାସୀତିପଦେ କ୍ରିୟାୱିସେସନଂ। ସେତି ଲହୁ ହୁତ୍ୱା ପୱତ୍ତତୀତି ସୀଘଂ। ସିଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ଘପଚ୍ଚୟୋ। ଦୀଘୋ। ଅକାସୀତି ଅକରି।

ଏତ୍ଥ ଚ ପାଟିହାରିୟମେୱଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଭଗୱା ହି ଅଭିସମ୍ବୋଧିତୋ ସତ୍ତମେ ସଂୱଚ୍ଛରେ ସାୱତ୍ଥିନଗରସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣଦ୍ୱାରେ କଣ୍ଡମ୍ବରୁକ୍ଖମୂଲେ ଦେୱାନମିନ୍ଦେନ ସକ୍କେନ ଆଣାପିତେନ ୱିସୁକମ୍ମଦେୱପୁତ୍ତେନ ନିମ୍ମିତେ ଦ୍ୱାଦସୟୋଜନେ ରତନ ମଣ୍ଡପେ ଭଗୱତା ନିମ୍ମିତେ ୟୋଜନପ୍ପମାଣେ ରତନପଲ୍ଲଙ୍କେ ରତନଚଙ୍କମେ ଚ ନିସୀଦିତ୍ୱା ତିୟୋଜନିକେ ଦିବ୍ବସେତଚ୍ଛତ୍ତେ ଧାରୟମାନେ ସମନ୍ତତୋ ଦ୍ୱାଦସୟୋଜନାୟ ପରିସାୟ ଅତ୍ତାଦାନପରିଦୀପନଂ ତିତ୍ଥିୟମଦ୍ଦନଂ ଉପରିମକାୟତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ ପୱତ୍ତତି, ହେଟ୍ଠିମକାୟତୋ ଉଦକଧାରା ପୱତ୍ତତି, ହେଟ୍ଠିମକାୟତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଉପରିମକାୟତୋ ଉଦକଧାରା। ପୁରତ୍ଥିମକାୟତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ପଚ୍ଛିମକାୟତୋ ଉଦକଧାରା। ପଚ୍ଛିମକାୟତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ପୁରତ୍ଥିମକାୟତୋ ଉଦକଧାରା, ଦକ୍ଖିଣଅକ୍ଖିତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱାମଅକ୍ଖିତୋ ଉଦକଧାରା। ୱାମଅକ୍ଖିତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଦକ୍ଖିଣଅକ୍ଖିତୋ ଉଦକଧାରା। ଦକ୍ଖିଣକଣ୍ଣସୋତତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱାମକଣ୍ଣସୋତତୋ ଉଦକଧାରା। ୱାମକଣ୍ଣସୋତତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଦକ୍ଖିଣକଣ୍ଣସୋତତୋ ଉଦକଧାରା। ଦକ୍ଖିଣ ନାସିକାସୋତତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱାମନାସିକାସୋ ତତୋ ଉଦକଧାରା। ୱାମନାସିକାସୋତତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଦକ୍ଖିଣନାସିକାସୋତତୋ ଉଦକଧାରା। ଦକ୍ଖିଣଅଂସକୂଟତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱାମଅଂସକୂଟତୋ ଉଦକଧାରା। ୱାମଅଂସକୂଟତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଦକ୍ଖିଣଅଂସକୂଟତୋ ଉଦକଧାରା। ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱାମହତ୍ଥତୋ ଉଦକଧାରା। ୱାମହତ୍ଥତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥତୋ ଉଦକଧାରା। ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱାମପସ୍ସତୋ ଉଦକଧାରା। ୱାମପସ୍ସତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଦକ୍ଖିଣପସ୍ସତୋ ଉଦକଧାରା। ଦକ୍ଖିଣପାଦତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱାମପାଦତୋ ଉଦକଧାରା। ୱାମପାଦତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଦକ୍ଖିଣପାଦତୋ ଉଦକଧାରା। ଅଙ୍ଗୁଲଙ୍ଗୁଲେହି ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଅଙ୍ଗୁଲନ୍ତରିକାହି ଉଦକଧାରା। ଅଙ୍ଗୁଲନ୍ତରିକାହି ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଅଙ୍ଗୁଲଙ୍ଗୁଲେହି ଉଦକଧାରା। ଏକେକଲୋମତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଏକେକଲୋମତୋ ଉଦକଧାରା। ଲୋମକୂପତୋ ଲୋମକୂପତୋ ଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଲୋମକୂପତୋ ଲୋମକୂପତୋ ଉଦକଧାରା ପୱତ୍ତତି। ଛନ୍ନଂ ୱଣ୍ଣାନଂ ନୀଲାନଂ ପୀତାନଂ ଲୋହିତକାନଂ ଓଦାତାନଂ ମଞ୍ଜଟ୍ଠାନଂ ପଭସ୍ସରାନଂ ଉଦ୍ଧହନଭୂତାନଂ ୟମକା ୟମକା ୱଣ୍ଣା ପୱତ୍ତନ୍ତି। ଭଗୱା ଚଙ୍କମତି, ନିମ୍ମିତୋ ତିଟ୍ଠତି ୱା ନିସୀଦତି ୱା ସେୟ୍ୟଂ ୱା କପ୍ପେତି। ଭଗୱା ତିଟ୍ଠତି, ନିମ୍ମିତୋ ଚଙ୍କମତି ୱା ନିସୀଦତି ୱା ସେୟ୍ୟଂ ୱା କପ୍ପେତି। ଭଗୱା ନିସୀଦତି, ନିମ୍ମିତୋ ଚଙ୍କମତି ୱା ତିଟ୍ଠତି ୱା ସେୟ୍ୟଂ ୱା କପ୍ପେତି। ଭଗୱା ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ନିମ୍ମିତୋ ଚଙ୍କମତି ୱା ତିଟ୍ଠତି ୱା ନିସୀଦତି ୱା। ନିମ୍ମିତୋ ଚଙ୍କମତି, ଭଗୱା ତିଟ୍ଠତି ୱା ନିସୀଦତି ୱା ସେୟ୍ୟଂ ୱା କପ୍ପେତି। ନିମ୍ମିତୋ ତିଟ୍ଠତି, ଭଗୱା ଚଙ୍କମତି ୱା ନିସୀଦତି ୱା ସେୟ୍ୟଂ ୱା କପ୍ପେତି। ନିମ୍ମିତୋ ନିସୀଦତି, ଭଗୱା ଚଙ୍କମତି ୱା ତିଟ୍ଠତି ୱା ସେୟ୍ୟଂ ୱା କପ୍ପେତି। ନିମ୍ମିତୋ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ଭଗୱା ଚଙ୍କମତି ୱା ତିଟ୍ଠତି ୱା ନିସୀଦତି ୱାତି ୱିୱିଧଂ ୟମକପାଟିହାରିୟଂ ତିତ୍ଥିୟାନଂ ମଦ୍ଦନତ୍ଥାୟ ଅକାସୀତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପନ ୟୋ କୋଚି ଏୱରୂପଂ ପାଟିହାରିୟଂ କାତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଚେ। ସୋ ଆଗଚ୍ଛତୂତି ଚୋଦନାସଦିସତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ ଅତ୍ତାଦାନପରିଦୀପନନ୍ତି। ଅତ୍ତାଦାନଞ୍ହି ଅନୁୟୋଗୋ, ପଟିପକ୍ଖସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ଆଦାନଂ ଗହଣନ୍ତି କତ୍ୱା, ତସ୍ସ ପରିଦୀପନଂ ଅତ୍ତାଦାନପରିଦୀପନଂ। ତିତ୍ଥିୟମଦ୍ଦନନ୍ତି ପାଟିହାରିୟଂ କରିସ୍ସାମାତି କୁହାୟନୱସେନ ପୁବ୍ବେ ଉଟ୍ଠିତାନଂ ତିତ୍ଥିୟାନଂ ମଦ୍ଦନଂ। ତଞ୍ଚ ତଥା କାତୁଂ ଅସମତ୍ଥତା ସମ୍ପାଦନମେୱ। ତଦେତଂ ପଦଦ୍ୱୟଂ ୟମକପାଟିହାରିୟନ୍ତି ଏତେନ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବନ୍ତି।

ସେଟ୍ଠନ୍ତି ପସତ୍ଥତରଂ। ତସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ। ପରମରତିଜନ୍ତି ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଉତ୍ତମରତିଂ ଜନକଂ। ପରମାନଂ ଉତ୍ତମସାଧୂନଂ ଚିତ୍ତରମନଂ ଜନାପେତଂ ୱା, ଏତ୍ଥ ଚ ପଠମୱିକପ୍ପେ ପରମସଦ୍ଦୋ ଉତ୍ତମୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ ନିପାତୋ। ଦୁତିୟୱିକପ୍ପେ ସାଧୁୱାଚକୋ ନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ପରମଂ ଉତ୍ତମଂ ରତିଂ ଜନେତୀତି ପରମରତିଜୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ପରମରତିସଦ୍ଦୂପପଦ ଜନଧାତୁ ଜନନେ କ୍ୱି। ଅଥ ୱା ପକାରେନ ସଦ୍ଧମ୍ମେ ରମନ୍ତୀତି ପରମା, ସାଧୂ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ପପୁବ୍ବ ରମୁଧାତୁ କୀଳଆୟଂ ଅ। ତେସଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ରତିଂ ରମନଂ ଜନେତୀତି ପରମରତିଜୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ତଂ ପରମରତିଜଂ। ସୋ ହି ଧମ୍ମ ଦେସନାୟ ଚ ପାଟିହାରିୟେନ ଇଦ୍ଧିୟା ସରୀରସୋଭଗ୍ଗ ସମ୍ପତ୍ତିଆଦୀହି ଚ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଭିରତିଂ ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ଜନେତୀତି ପରମରତିଜନ୍ତି ଥୋମେତି।

ଇଦ୍ଧିଧମ୍ମେହୁପେତନ୍ତି ଇଦ୍ଧିଧମ୍ମେହି ଉପେତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଇଦ୍ଧି ଧମ୍ମେହୀତି ଅଚିନ୍ତେଯ୍ୟଅପ୍ପମେଯ୍ୟେହି ବୁଦ୍ଧେହିସଙ୍ଖାତଗୁଣେହି। ଧମ୍ମସଦ୍ଦୋ ହି ଗୁଣେ ୱତ୍ତତି ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମାତିଆଦୀସୁ ୱିୟ। ଇଜ୍ଝନଂ ସମିଜ୍ଝନଂ ଇଦ୍ଧି। ଇଜ୍ଝତି ସମିଜ୍ଝତୀତି ୱା ଇଦ୍ଧି। ଇଜ୍ଝତି ସମିଜ୍ଝତି ଯଥିଚ୍ଛିତଟ୍ଠୋ ଏତାୟାତି ଇଦ୍ଧି। ଇଧଧାତୁ ୱୁଦ୍ଧିଯଂ ଇ, ତିପଚ୍ଚୟୋ ୱା। ଭଗୱା ଏତାୟ ଇଦ୍ଧିୟା ଯଥିଚ୍ଛିତଟ୍ଠୋ ଇଦ୍ଧୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ଉକ୍କଂସଗତୋ ହୋତୀତି ଅଟ୍ଠୋ। ଧାରେତି ପକାସେତି ତଂସମଙ୍ଗିନୋ ଦକ୍ଖନ୍ତି ଧମ୍ମୋ, ଗୁଣୋ। ଇଦ୍ଧିଏୱ ଧମ୍ମୋ ଇଦ୍ଧିଧମ୍ମୋ, ତେହି ଧମ୍ମେହି। ଉପେତନ୍ତି ସମନ୍ନାଗତଂ। ଉପଗଚ୍ଛତି ସମ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଉପେତୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ଉପପୁବ୍ବୈଧାତୁ ଗତିୟଂ ତ। ତଂ ଉପେତଂ।

ଇଦ୍ଧି ପନ ଅଧିଟ୍ଠାନା ଇଦ୍ଧି, ୱିକୁବ୍ବନା ଇଦ୍ଧି, ମନୋମୟା ଇଦ୍ଧି, ଞାଣୱିପ୍ଫାରା ଇଦ୍ଧି, ସମାଧିୱିପ୍ଫାରା ଇଦ୍ଧି, ଅରିୟା ଇଦ୍ଧି, କମ୍ମୱିପାକଜା ଇଦ୍ଧି, ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧି, ୱିଜ୍ଜାମୟା ଇଦ୍ଧି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସମ୍ମାପୟୋଗପଚ୍ଚୟା ଇଜ୍ଝନଟ୍ଠେନ ଇଦ୍ଧି ଚାତି ଦସୱିଧା ହୋତି। ତତ୍ଥ ପକତିୟା ଏକୋ ବହୁକଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସତଂ ୱା ସହସ୍ସଂ ୱା ଆୱଜ୍ଜିତ୍ୱା ଞାଣେନ ଅଧିଟ୍ଠାତି ବହୁକୋ ହୋମୀତି ଏୱଂ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସିତା ଇଦ୍ଧି ଅଧିଟ୍ଠାନ ୱସେନ ନିପ୍ଫନ୍ନତ୍ତା ଅଧିଟ୍ଠାନା ଇଦ୍ଧି ନାମ। ପକତିୱଣ୍ଣଂ ୱିଜହିତ୍ୱା କୁମାରୱଣ୍ଣଂ ୱା ଦସ୍ସେତି ନାଗୱଣ୍ଣଂ ୱା ସୁପଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ୱା ଯକ୍ଖୱଣ୍ଣଂ ୱା…ପେ… ୱିୱିଧମ୍ପି ସେନାବ୍ୟୂହଂ ଦସ୍ସେତୀତି ଏୱଂ ଆଗତା ଇଦ୍ଧି ପକତିୱଣ୍ଣୱିଜହନୱିକାରୱସେନ ପୱତ୍ତତ୍ତା ୱିକୁବ୍ବନା ଇଦ୍ଧି ନାମ। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଇମମ୍ହା କାୟା ଅଞ୍ଞଂ କାୟଂ ଅଭିନିମ୍ମିନାତି ରୂପଂ ମନୋମୟନ୍ତି ଇମିନା ନୟେନ ଆଗତା ଇଦ୍ଧି ସରୀରବ୍ଭନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞସ୍ସେୱ ମନୋମୟସ୍ସ ସରୀରସ୍ସ ନିପ୍ଫତ୍ତିୱସେନ ପୱତ୍ତତ୍ତା ମନୋମୟା ଇଦ୍ଧି ନାମ। ଞାଣୁପ୍ପତ୍ତିତୋ ପୁବ୍ବେ ୱା ପଚ୍ଛା ୱା ତଙ୍ଖଣେ ୱା ଞାଣାନୁଭାୱନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିସେସୋ ଞାଣୱିପ୍ଫାରା ଇଦ୍ଧି ନାମ। ଏତ୍ଥ ଚ ଆୟସ୍ମତୋ ବାକୁଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଚ ଆୟସ୍ମତୋ ସଂକିଚ୍ଚତ୍ଥେରସ୍ସ ଚ ଆୟସ୍ମତୋ ଭୂତପାଲତ୍ଥେରସ୍ସ ଚ ଞାଣୱିପ୍ଫାରା ଇଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ସମାଧିତୋ ପୁବ୍ବେ ୱା ପଚ୍ଛା ୱା ତଙ୍ଖଣେ ୱା ସମଥାନୁଭାୱେନ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିସେସୋ ସମାଧିୱିପ୍ଫାରା ଇଦ୍ଧି ନାମ। ଏତ୍ଥ ଚ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଚ ଆୟସ୍ମତୋ ସଞ୍ଜୀୱତ୍ଥେରସ୍ସ ଚ ଆୟସ୍ମତୋ ଖାଣୁକୋଣ୍ଡଞ୍ଞତ୍ଥେରସ୍ସ ଚ ଉତ୍ତରାୟ ଉପାସିକାୟ ଚ ସାମାୱତିୟା ଉପାସିକାୟ ଚ ସମାଧିୱିପ୍ଫାରା ଇଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା।

ପଟିକୂଲାଦୀସୁ ଅପ୍ପଟିକୂଲସଞ୍ଞୀ ୱିହାରାଦିକା ପନ ଅରିୟା ଇଦ୍ଧି ନାମ। ପକ୍ଖିଦେୱାଦୀନଂ ୱେହାସଗମନାଦିକା କମ୍ମ ୱିପାକଜା ଇଦ୍ଧି ନାମ। ଯଥାହ "କତମା ୱିପାକଜା ଇଦ୍ଧି। ସବ୍ବେସଂ ପକ୍ଖୀନଂ ସବ୍ବେସଂ ଦେୱାନଂ ଏକଚ୍ଚାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ଏକଚ୍ଚା ନଞ୍ଚ ୱିନିପାତିକାନଂ ଅୟଂ କମ୍ମୱିପାକଜା ଇଦ୍ଧୀ"ତିଆଦି। ଚକ୍କୱତ୍ତିଆଦୀନଂ ୱେହାସଗମନାଦିକା ପନ ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧି ନାମ। ଯଥାହ "କତମା ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧି। ରାଜା ଚକ୍କୱତ୍ତି ୱେହାସଂ ଗଚ୍ଛତି ସଦ୍ଧିଂ ଚତୁରଙ୍ଗିନିୟା ସେନାୟ ଅନ୍ତମସୋ ଅସ୍ସବନ୍ଧଗୋବନ୍ଧପୁରିସେ ଉପାଦାୟ। ଜୋତିକସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧି। ଜଟିଲସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧି। ଘୋସକସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧି। ମେଣ୍ଡକସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧି। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ମହାପୁଞ୍ଞାନଂ ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧୀ"ତି। ୱିଜ୍ଜାଧରାଦୀନଂ ୱେହାସଗମନାଦିକା ପନ ୱିଜ୍ଜାମୟା ଇଦ୍ଧି ନାମ। ଏତ୍ଥ ଚ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଆକାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ହତ୍ଥିମ୍ପି ଦସ୍ସେତି। ଅସ୍ସମ୍ପି…ପେ… ୱିୱିଧମ୍ପି ସେନାବ୍ୟୂହଂ ଦସ୍ସେତି ଦ୍ୱାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେନ ତେନ ସମ୍ମାପୟୋଗେନ ତସ୍ସ ତସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ଇଜ୍ଝନଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସମ୍ମା ପୟୋଗପଚ୍ଚୟା ଇଜ୍ଝନଟ୍ଠେନ ଇଦ୍ଧି ନାମ।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ। ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ପଟିସମ୍ଭିଦାମଗ୍ଗେ ଇଦ୍ଧିକଥାୟ ଚ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗଟ୍ଠକଥାୟ ଚ ଗହେତବ୍ବୋ। ତାସୁ ପନ ଇଦ୍ଧୀସୁ ଭଗୱତୋ ଠପେତ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାମୟିଦ୍ଧିଂ ଅୱସେସା ଅତ୍ଥୀତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଅଥ ୱା ଭଗୱତୋ ତୀହି ୱିଜ୍ଜାହି ଚ ଅଟ୍ଠହି ୱିଜ୍ଜାହି ଚ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ସବ୍ବା ବୁଦ୍ଧେଦ୍ଧିୟୋ ସନ୍ତୀତି ୱିଜ୍ଜାମୟିଦ୍ଧିପି ଲବ୍ଭତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ ଅହଂ ୱନ୍ଦେ ୱନ୍ଦାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୟୋଜନା। ପରହିତକରୋ ଅତ୍ତନା ପରେସଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଅତ୍ଥଂ ପୟୋଜନଂ କରୋନ୍ତୋ, ଯୋ ମୁନିନ୍ଦୋ ଯୋ ଯାଦିସୋ ବୁଦ୍ଧୋ, କଣ୍ଡମ୍ବମୂଲେ କଣ୍ଡନାମିକେନ ପସେନଦିକୋସଲରଞ୍ଞୋ ଉଯ୍ୟାନପାଲେନ ରୋପିତସ୍ସ ସେତମ୍ବରୁକ୍ଖସ୍ସ ସମୀପେ ସନ୍ନିସିନ୍ନୋ ୱସମାନୋ ଅଚ୍ଛେରଂ ୱିମ୍ହାପନୀୟଂ ନୟନସୁଭଗଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ପସାଦ ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ସୋଭନପତ୍ତଂ ଆକୁଲଣ୍ଣଗ୍ଗିଜାଲଂ ପରିକିଣ୍ଣୋଦକ ଧାରଅଗ୍ଗିସିଖୱନ୍ତଂ ପରିସମନ୍ତତୋ କୁଲଂ ପରିକିଣ୍ଣଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞ ମିସ୍ସକଂ ଯମକଂ ଯମକଂ ଉଦକଜାଲଅଗ୍ଗିଜାଲୱନ୍ତଂ ୱା, ଦୁଜ୍ଜାଲଦ୍ଧଂସଂ ଦୁଟ୍ଠଂ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିୱାଦସଙ୍ଖାତଂ ଜାଲଂ ୱିଦ୍ଧଂସିତଂ, ମୁନିଭିଜହିତଂ ସବ୍ବସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେହି ଅୱିଜହିତଂ, ପାଟିହେରଂ ପଚ୍ଚନୀକ ପଟିହାରକଂ ପାଟିହାରିୟଂ ଉଦକଗ୍ଗିଯମକଂଯମକଂ ପାଟିହାରିୟଂ ୱା , ସୀଘଂ ଖିପ୍ପଂ ଅକାସି ଅକରି, ସେଟ୍ଠଂ ପସଟ୍ଠତରଂ, ପରମରତିଜଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଉତ୍ତମରତିଂ ଜନକଂ ଉତ୍ତମାନଂ ସାଧୂନଂ ଚିତ୍ତରମନଂ ଜନାପେତଂ ୱା, ଇଦ୍ଧିଧମ୍ମେହି ଅଚିନ୍ତେଯ୍ୟଅପ୍ପମେଯ୍ୟେହି ବୁଦ୍ଧେଦ୍ଧି ଗୁଣେହି ଉପେତଂ ସମନ୍ନାଗତଂ, ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ ଅହଂ ସିରସା ୱନ୍ଦେ ୱନ୍ଦାମୀତି।

ଏକୂନୱୀସତିମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୦। ମୁନିନ୍ଦକ୍କୋ ଯ୍ୟେକୋ ଦୟୁଦୟରୁଣୋ ଞାଣୱିତ୍ଥିଣ୍ଣବିମ୍ବୋ, ୱିନେୟ୍ୟପ୍ପାଣୋଘଂ କମଲକଥିତଂ ଧମ୍ମରଂସୀୱରେହି। ସୁବୋଧେସୀ ସୁଦ୍ଧେ

ତିଭଓ୍ୱକୁହରେ ବ୍ଯାପିତକ୍କିରିନଞ୍ଚ, ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁଂ ଦୁଖମସହନଂ ତଂ ମହେସିଂ ନମାମି।

୨୦। ଏୱଂ ଏକୂନୱୀସତିମାଯ ଗାଥାଯ ମୁନିନ୍ଦଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ୱିନେଯ୍ୟଜ୍ଜାଣୋଘଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ବୋଧନେଯ୍ୟାଦୀହି ନୱହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ମୁନିନ୍ଦକ୍କଂ ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ମୁନିନ୍ଦକ୍କୋତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ଅଯଂ ପନ ଯ ମ ନ ସ ର ରଗଣେହି ଚ ଏକଗରୁନା ଚ ଛଯତୀହି ଚ ସତ୍ତଯତୀହି ଚ ରଚିତତ୍ତା ଏକୂନୱୀସତକ୍ଖରା ମେଘୱିପ୍ଫୁଜ୍ଜିତାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ''ରସୁତ୍ୱସ୍ସେହି ଯ୍ମା ନ ସ ର ର ଗରୂ ମେଘୱିପ୍ଫୁଜ୍ଜିତା ସା''ତି। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ରସୁତ୍ୱସ୍ସେହି ଛ ଛ ସତ୍ତ ଯତୀହି ଯ୍ମା ଯଗଣମଗଣା ଚ ନ ସ ରର ଗରୂ ନଗଣ ସଗଣ ରଗଣ ରଗଣ ଏକଗରୁ ଚ ଚେ ଯୁତ୍ତା, ସା ଗାଥା ମେଘୱିପ୍ଫୁଜ୍ଜିତା ମେଘ ୱିପ୍ଫୁଜ୍ଜିତା ଗାଥା ନାମାତି। ଏତ୍ଥ ଚ ରସାନଂ କସାୱ ତିତ୍ତ ମଧୁରଲୱଣ ଅମ୍ବିଲ କଟୁକୱସେନ ଛବ୍ବିଧତ୍ତା ରସସଦ୍ଦୋ ଛସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଉତୂନଂ ହେମନ୍ତ ସିସୀର ୱସନ୍ତ ଗିମ୍ହୱସ୍ସାନସରଦୱସେନ ଛବ୍ବିଧତ୍ତା ଉତୁସଦ୍ଦୋ ଛସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି। ଅସ୍ସସଦ୍ଦୋ ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଅସ୍ସସଦ୍ଦସ୍ସ ହି ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକଭାୱୋ ଛନ୍ଦଟୀକାସୁ ୱୁତ୍ତୋତି।

ତତ୍ଥ ପନ ଦଯୁଦଯରୁଣୋ ଞାଣୱିତ୍ତିଣ୍ଣବିମ୍ବୋ ଏକୋ ଯୋ ମୁନିନ୍ଦକ୍କୋ ସୁଦ୍ଧେ ତିଭଓ୍ୱକୁହରେ କମଲକଥିତଂ ୱିନେଯ୍ୟଜ୍ଜାଣୋଘଂ ଧମ୍ମରଂସୀୱରେହି ସୁବୋଧେସି ବ୍ଯାପିତକ୍କିତ୍ତି ନଞ୍ଚ ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁଂ ଦୁଖମସହନଂ ମହେସିଂ ତଂ ମୁନିନ୍ଦକ୍କଂ ନମାମୀତି ଯୋଜନା।

ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଚ ଅତ୍ଥକ୍କମେନେୱ ସୁଖଜାନନତ୍ଥଂ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ, ନ ସଦ୍ଦକ୍କମେନ। ଦଯୁଦଯରୁଣୋତିପଦସ୍ସ ଦଯାଉଦଯଅରୁଣୋତି ପଦୱିଭାଗୋ କାତବ୍ବୋ। ମହାକରୁଣାସଙ୍ଖାତୌଦଯପଦ୍ଧତୁଗ୍ଗତସୂରିଯାରୁଣୋ। ଅଥ ୱା ଉଦଯପଦ୍ଧତତୋ ଉଗ୍ଗତସୂରିଯାରୁଣୋ ୱିଯ ମହାକରୁଣା ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଦଯାସଦ୍ଦୋ କରୁଣାମେତ୍ତାସୁ ୱତ୍ତତି। ଅଦଯାତି ୱୁଚ୍ଚତି ନିକ୍କରୁଣତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ହି କରୁଣାଯଂ। ଦଯାପନ୍ନୋତି ଏତ୍ଥ ମେତ୍ତାଯଂ ୱତ୍ତତି। ମେତ୍ତାଚିତ୍ତଂ ଆପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧ ପନ କରୁଣା ଅଧିପ୍ପେତା।

ଅଯଂ ପନ ୱଚନତ୍ଥୋ। ଦଯତି ହିଂସତି କାରୁଣିକଂ ଯାୱ ଯଥାଧିପ୍ପେତଂ ପରସ୍ସ ହିତନିବ୍ବତ୍ତିଂ ନ ପାପୁଣାତି ତାୱାତି ଦଯା, ମହାକରୁଣା। ଦଯଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ଅ। ଦଯତି ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପାପଜନମ୍ପି ଏତାଯାତି ୱା ଦଯା। ଦଯଧାତୁ ଅନୁଗ୍ଗହଣେ। ଦଯତି ଅତ୍ତନୋ ସୁଖମ୍ପି ପହାଯ ଖେଦଂ ଗଣ୍ହାତୀତି ୱା ଦଯା। ଦଯଧାତୁ ଗହଣେ। ଅଥ ୱା ଦଯନ୍ତି ଗଣ୍ହନ୍ତି ଏତାଯ ବୋଧିସତ୍ତା ସଂସାରଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାତି ଦଯା, ମହାକରୁଣା। ମହାବୋଧିସତ୍ତା ହି ବୁଦ୍ଧଭାୱାଯ ଅଭିନୀହାରକରଣକାଲେ ହତ୍ଥଗତମ୍ପି ଅରହତ୍ତ ଫଲଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ସଂସାରସାଗରତୋ ସତ୍ତେ ସମୁଦ୍ଧରିତୁକାମା ଅନସ୍ସାସକରଂ ଅତିଭଯାନକଂ ସଂସାରଦୁକ୍ଖଂ ପଚ୍ଛିମଭୱେ ଚ ସହ ଅମତଧାତୁପଟିଲାଭେନ ଅନେକଗୁଣସମଲଙ୍କତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କରୁଣାମୂଲକା ହି ସବ୍ବେ ବୁଦ୍ଧଗୁଣା। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଟୀକାଯଂ ''ସବ୍ବେସଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧଗୁଣାନଂ କରୁଣା ଆଦି, ତନ୍ନିଦାନଭାୱତୋ''ତି।

ଅପି ଚ ଦଯନ୍ତି ଅନୁରକ୍ଖନ୍ତି ସତ୍ତେ ଏତାଯ, ସଯଂ ୱା ଅନୁଦ୍ଦଯତି ଅନୁଦଯମତ୍ତମେୱ ୱା ଏତନ୍ତି ଦଯା। ଦଯଧାତୁ ଅନୁରକ୍ଖଣେ ଅପଚ୍ଚଯୋ। ଉଦେତି ୱଡ୍ଢେତୀତି ଉଦଯୋ, ପଦ୍ଧତୋ। ଉଦିଧାତୁ ପସୱନେ ଣ। ଆସମନ୍ତତୋ ଆଲୋକଂ କରୋନ୍ତୋ ଉଣତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅରୁଣୋ, ସୂରିଯରଂସୀ ୱିସେସୋ। ଆପୁବ୍ବୌଣଧାତୁ ଗତିଯଂ ଣ। ଦଯାସଙ୍ଖାତତୋ ଉଦଯପଦ୍ଧତତୋ ଉଗ୍ଗତସୂରିଯସ୍ସ ଅରୁଣୋ ଯସ୍ସାତି ଦଯୁଦଯରୁଣୋ। ଅଥ ୱା ଉଦଯପଦ୍ଧତତୋ ଉଗ୍ଗତସୂରିଯାରୁଣୋ ୱିଯ ଦଯା ମହାକରୁଣା ଯସ୍ସାତି ଦଯୁଦଯରୁଣୋ, ମୁନିନ୍ଦକ୍କୋ। ଯଥା ହି ଉଗ୍ଗତସୂରିଯସ୍ସ ଅରୁଣୋ ଆଲୋକସ୍ସ ଆଦି ହୋତି, ଏୱଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଦୀପଙ୍କରବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପାଦମୂଲେ କରୋପଯାତଂ ନିବ୍ବାନସୁଖମୋସଜ୍ଜ ମହାକରୁଣାଯ ସଂସାରସମୁଦ୍ଦତୋ ସତ୍ତେ ସମୁଦ୍ଧରିତୁକାମୋ ବୁଦ୍ଧଭାୱାଯ ସୁଦୁକ୍କରା ଦାନାଦଯୋ ଦସ ପାରମିଯୋ ଚ ପଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ଚ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟାନି ଅକାସୀତି କରୁଣା ବୁଦ୍ଧଭାୱାଯ ଆଦି। ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧସ୍ସେୱ ଦଯୁଦଯରୁଣୋତି ଅଭିଜ୍ଝୱିତୁଂ ଅରହତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଞାଣୱିତ୍ତିଣ୍ଣବିମ୍ବୋତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତୋ ୱିତ୍ଥାର ପରିମଣ୍ଡଲୋ। ୱିତ୍ଥାରଚକ୍କୱାଳଅମଣ୍ଡଲଂ ୱିଯ ୱିପୁଲାରମ୍ମଣ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣୱା। ସଙ୍ଖତାସଙ୍ଖତଭେଦଂ ସବ୍ବେଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଜାନାତୀତି ଞାଣଂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ଞାଧାତୁ ଅୱବୋଧନେଯ୍ୟୁ। ୱିସେସେନ ତନୋତି ୱିତ୍ଥାରେତୀତି ୱିତ୍ତିଣ୍ଣଂ, ଞାଣଂ। ୱିପୁବ୍ବତନୁଧାତୁ ୱିତ୍ଥାରେ ତପଚ୍ଚଯୋ। ତସ୍ସ ଇଣ୍ଣାଦେସୋ। ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ୱିତ୍ଥରତି ପତ୍ଥରତୀତି ୱିତ୍ତିଣ୍ଣଂ। ଥରଧାତୁମେୱେତ୍ଥ ୱିସେସୋ। ୱମତି ପରିମଣ୍ଡଲାକାରେନ ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ବିମ୍ବଂ, ଞାଣମଣ୍ଡଲଂ। ୱମଧାତୁ ଗତିଯଂ ବୋ। ଅସ୍ସି। ୱସ୍ସ ବୋ।

ଣ୍ୱାଦିମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ ପନ ''ୱମ ଉଗ୍ଗିରଣେ ବା। ୱମିସ୍ସ ୱସ୍ସ ବିତ୍ତଂ। ୱମତି ଉଗ୍ଗିରତୀତି ବିମ୍ବଂ, ସରୀର''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ପନ ବିମ୍ବସଦ୍ଦସ୍ସ ସରୀରୱାଚକେ ଯୁତ୍ତମେୱ। ନ ପରିମଣ୍ଡଲୱାଚକେ। ଇଧ ପନ ବିମ୍ବସଦ୍ଦସ୍ସ ପରିମଣ୍ଡଲୱାଚକତ୍ତା। ଆଚରିଯା ପନ ଇଧ ବିମ୍ବସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଚକ୍କମଣ୍ଡଲନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ତଂ ପନ ୱିଚାରେତବ୍ବଂ। କସ୍ମା, ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଯଂ ''ବିମ୍ବଂ ତୁ ପଟିବିମ୍ବେ ଚ, ମଣ୍ଡଲେ ବିମ୍ବିକାଫଲେ''ତି ଚ। ତଟ୍ଟୀକାଯଞ୍ଚ ''ମଣ୍ଡଲେ ପଟିମଣ୍ଡଲେ''ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ଞାଣଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତଂ ୱିତ୍ତିଣ୍ଣଂ ୱିତ୍ଥାରଂ ବିମ୍ବଂ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ଅସ୍ସାତି ଞାଣୱିତ୍ତିଣ୍ଣବିମ୍ବୋ। ଅଥ ୱା ୱିତ୍ତିଣ୍ଣଂ ୱିତ୍ଥାରଂ

ବିମ୍ବଂ ଚକ୍କୱାଳଅପରିମଣ୍ଡଲଂ ୱିୟ ୱିପୁଲାରମ୍ମଣଂ ଞାଣଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ଅସ୍ସାତି ଞାଣୱିତ୍ଥିଣ୍ଣବିମ୍ବୋ, ମୁନିନ୍ଦବ୍କୋ। ୟଥା ହି ଚକ୍କୱାଳଅସ୍ସ ଅନନ୍ତତ୍ତା ଚକ୍କୱାଳଅମଣ୍ଡଲଂ ୱିପୁଲଂ ମହନ୍ତଂ ହୋତି, ଏୱ ମେୱ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ଅନନ୍ତାରମ୍ମଣତ୍ତା ୱିପୁଲଂ ମହନ୍ତଂ। ତସ୍ମା ତସ୍ସ ଞାଣୱିତ୍ଥିଣ୍ଣବିମ୍ବୋତି ଥୋମେତୀତି। ୟେକୋତି ୟୋ ଏକୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୟେକୋତିପି କତ୍ଥଚି ପାଠୋ। ତସ୍ସ ପନ ୟୋ ଏକୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ। ତଂ ପନ ପାଠଦ୍ୱୟଂ ୟୁତ୍ତମେୱ। ୟେକୋତି ହି ପାଠେ ଆଦେସସନ୍ଧି ହୋତି। ୟେକୋତି ପାଠେ ପନ ଲୋପସନ୍ଧୀତି ଅୟମେତେସଂ ୱିସେସୋ। ୟୋ ମୁନିନ୍ଦବ୍କୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଏକୋତି ଅସହାୟୋ, ଅଦୁତିୟକୋ ଏକ ବୁଦ୍ଧଭୂତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଏକସଦ୍ଦୋ ଅଞ୍ଞସେଟ୍ଠସହାୟ ସଙ୍ଖ୍ୟାଦୀସୁ ଦିସ୍ସତି। ତଥାହେସ ସସ୍ସତୋ ଅତ୍ତା ଚ ଲୋକୋ ଚ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି ଇତ୍ଥେକେ ଅଭିୱଦନ୍ତୀତିଆଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ ଦିସ୍ସତି। ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱନ୍ତିଆଦୀସୁ ସେଟ୍ଠେ ଏକୋ ୱୂପକଟ୍ଠୋତିଆଦୀସୁ ଅସହାୟେ। ଏକୋୱ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଖଣୋ ଚ ସମୟୋ ଚ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟାୟାତିଆଦୀସୁ ସଙ୍ଖ୍ୟାୟଂ। ଇଧ ପନ ଅସହାୟେ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଅୟଂ ପନସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ। ଅସହାୟୋ ହୁତ୍ୱା ଏତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ଏକୋ, ଅଦୁତିୟକୋ ହୁତ୍ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଏତି ଜାନାତି ପଟିୱିଜ୍ଝତୀତି ୱା ଏକୋ, ମୁନିନ୍ଦବ୍କୋ। ଏଧାତୁ ଇଧାତୁ ୱା ଞାଣଗତୀସୁ ଣ୍ଣୁ। ଅଥ ୱା ଏକୋ ଭଗୱା ପବ୍ବଜ୍ଜସଙ୍ଖାତେନ ଏକୋ। ଅଦୁତିୟଟ୍ଠେନ ଏକୋ, ତଣ୍ହାୟ ପହାନଟ୍ଠେନ ଏକୋ , ଏକନ୍ତୱୀତରାଗୋତି ଏକୋ, ଏକନ୍ତୱୀତଦୋସୋତି ଏକୋ, ଏକନ୍ତୱୀତମୋହୋତି ଏକୋ, ଏକନ୍ତନିକ୍କିଲେସୋତି ଏକୋ, ଏକାୟ ମଗ୍ଗଂ ଗତୋତି ଏକୋ, ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଏକୋତିଆଦିନା ଆଗତେନ ମହାନିଦ୍ଦେସନୟେନପେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅପି ଚ ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଳଏସୁୟେୱ ଏକୋୱ ବୁଦ୍ଧୋ ଏତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ୱିକସତି ୱାତି ଏକୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଏକନିପାତ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତର ପାଳଇୟଂ ''ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଭିକ୍ଖୱେ ଅନୱକାସୋ, ୟଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟା ଦ୍ୱେ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ, ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଭିକ୍ଖୱେ ୱିଜ୍ଜତି, ୟଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟା ଏକୋୱ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତୀ''ତି। ତଦଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ''ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟାତି ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁୟା। ତୀଣି ହି ଖେତ୍ତାନି ଜାତିକ୍ଖେତ୍ତଂ ଆଣକ୍ଖେତ୍ତଂ ୱିସୟକ୍ଖେତ୍ତନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଜାତିକ୍ଖେତ୍ତଂ ନାମ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁ। ସା ହି ତଥାଗତସ୍ସ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କମନକାଲେ ନିକ୍ଖମନକାଲେ ସମ୍ବୋଧିକାଲେ ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନେ ଆୟୁ ସଙ୍ଖାରୱୋସ୍ସଜ୍ଜନେ ପରିନିବ୍ବାନେ ଚ କମ୍ପତି, କୋଟିସତସହସ୍ସ ଚକ୍କୱାଳଅଂ ପନ ଆଣକ୍ଖେତ୍ତଂ ନାମ। ଆଟାନାଟିୟପରିତ୍ତ ମୋରପରିତ୍ତଧଜଗ୍ଗପରିତ୍ତ ରତନପରିତ୍ତାଦୀନଞ୍ହି ଏତ୍ଥ ଆଣା ପୱତ୍ତତି। ୱିସୟକ୍ଖେତ୍ତସ୍ସ ପନ ପରିମାଣଂ ନତ୍ଥି। ବୁଦ୍ଧାନଞ୍ହି ୟାୱତକଂ ଞାଣଂ, ତାୱତକଂ ଞେୟ୍ୟଂ। ୟାୱତକଂ ଞେୟ୍ୟଂ, ତାୱତକଂ ଞାଣଂ। ଞାଣପରିୟନ୍ତିକଂ ଞେୟ୍ୟଂ, ଞେୟ୍ୟପରିୟନ୍ତିକଂ ଞାଣନ୍ତି ୱଚନତୋ ଅୱିସୟୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ଇମେସୁ ପନ ତୀସୁ ଖେତ୍ତେସୁ ଠପେତ୍ୱା ଇମଂ ଚକ୍କୱାଳଅଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳଏ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ସୁତ୍ତଂ ନତ୍ଥି। ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ପନ ଅତ୍ଥି। ତୀଣି ହି ପିଟକାନି ୱିନୟପିଟକଂ, ସୁତ୍ତନ୍ତପିଟକଂ, ଅଭିଧମ୍ମପିଟକଂ। ତିସ୍ସୋ ସଂଗୀତିୟୋ ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରସ୍ସ ସଂଗୀତି, ୟସତ୍ଥେରସ୍ସ ସଂଗୀତି, ମୋଗ୍ଗଲିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ସଂଗୀତି, ଇମା ତିସ୍ସୋ ସଂଗୀତିୟୋ ଆରୁଳହେ ତେପିଟକେ ବୁଦ୍ଧୱଚନେ ଇମଂ ଚକ୍କୱାଳଅଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ସୁତ୍ତଂ ନତ୍ଥି। ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ପନ ଅତ୍ଥୀ''ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟାତି ଦସସହସ୍ସି ଲୋକଧାତୁୟାତି ଇଦଂ ଜାତିକ୍ଖେତ୍ତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁ ହି ଇମଂ ଲୋକଧାତୁଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଠିତା ହୋତି। ତତ୍ତକାନଂୟେୱ ଜାତିକ୍ଖେତ୍ତଭାୱୋ ଧମ୍ମତା ୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇମେସୁ ପନ ତୀସୁ ଖେତ୍ତେସୂତି ଇମିନା ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁସଙ୍ଖାତେ ଜାତିକ୍ଖେତ୍ତେ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅସଙ୍ଖାତେ ଆଣକ୍ଖେତ୍ତେ ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଳଅ ସଙ୍ଖାତେ ୱିସୟକ୍ଖେତ୍ତେ ଚାତି ଇମେସୁ ତୀସୁ ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତେସୁ ଇତୋ ଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଳଏସୁ ବୁଦ୍ଧା ନୁପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଦସ୍ସେତି। ତିୱିଧଞ୍ହି ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇମେସୁ ପନ ତୀସୁ ଖେତ୍ତେସୂତି ଆଧାରଭାୱେନ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ନିଦ୍ଧାରଣଭାୱେନ। କସ୍ମା, ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ନିଦ୍ଧାରଣୀୟପଦସ୍ସ ଅଭାୱତୋ। ସତି ହି ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟୋ ତସ୍ସ ପଦସ୍ସ ନିଦ୍ଧାରଣତ୍ଥେ ଅଧିପ୍ପେତେ ଇମେସୁ ତୀସୁ ଖେତ୍ତେସୁ ଆଣକ୍ଖେତ୍ତେ ଠପେତ୍ୱା ଇମଂ ଚକ୍କୱାଳଅନ୍ତିଆଦି ୱୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ। ନ। ତସ୍ମା ତସ୍ସ ପଦସ୍ସ ଆଧାରତ୍ଥୋୟେୱ ଗହେତବ୍ବୋ। ପୁବ୍ବନିସ୍ସୟା ଚରିୟେହି ଚ ତସ୍ସ ପଦସ୍ସ ଆଧାରଭାୱେନ ଅତ୍ଥୟୋଜନା କତାତି। ତଥେୱ ପନ ଅଭିଧମ୍ମଞାଣୱିଭଙ୍ଗପାଳଇୟଞ୍ଚ, ତଦଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ଉପରିପଣ୍ଣାସେ ବହୁଧାତୁସୁତ୍ତପାଳଇୟଞ୍ଚ, ତଦଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ନେତ୍ତିପାଳଇୟଞ୍ଚ ତଦଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ତଂ କାରଣଂ ଆଗତମେୱାତି। ତଂ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଟୀକାୟଂ ପନ ''ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ପନ ଅତ୍ଥୀତି ନ ମେ ଆଚରିୟୋ ଅତ୍ଥି, ସଦିସୋ ମେ ନୱିଜ୍ଜତୀତିଆଦି। ଇମିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟା ଠତ୍ୱା ୱଦନ୍ତେନ ଭଗୱତା କିଂପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ ଅତ୍ଥେତରହି ଅଞ୍ଞୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଭଗୱତା ସମସମୋ ସମ୍ବୋଧିୟନ୍ତି ଏୱଂ ପୁଟ୍ଠୋହଂ ଭନ୍ତେ ନୋତି ୱଦେୟ୍ୟନ୍ତି ୱତ୍ୱା ତସ୍ସ କାରଣଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନୱକାସୋ, ୟଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟା ଦ୍ୱେ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଇମଂ ସୁତ୍ତଂ ଆହରନ୍ତେନ ଧମ୍ମ ସେନାପତିନା ଚ ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତଭୂତଂ ଇମଂ ଲୋକଧାତୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଅନୁପ୍ପତ୍ତି ୱୁତ୍ତା ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଥେୱ ପନ ଞାଣୱିଭଙ୍ଗମୂଲଟୀକାୟଂ, ଉପରିପଣ୍ଣାସବହୁଧାତୁ ସୁତ୍ତଟୀକାୟଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଇମଂ ଲୋକଧାତୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଅନୁପ୍ପତ୍ତି ୱୁତ୍ତା ହୋତୀତି ଇମିନା ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତଭୂତତୋ ଇତୋ ଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ

ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଳେସୁ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତି ଦସ୍ସିତା ହୋତି। ଅଞ୍ଞତ୍ଥାତି ହି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତେପି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତେନ ଇମେସୁ ତୀସୁ ଖେତ୍ତେସୂତି ସଦ୍ଦନ୍ତରସନ୍ନିଧାନେନ ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଳଅଭୂତୋ ୱିସେସତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ସାମଞ୍ଞୱଚନୋପି ହି ସଦ୍ଦୋ ସଦ୍ଦନ୍ତରସନ୍ନିଧାନେନ ୱିସେସୱିସୟୋତି।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ଅପରୋ ନୟୋ। ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତେ ବୁଦ୍ଧା ହି ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଇମସ୍ମିଂୟେୱ ଚକ୍କୱାଳେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଉପ୍ପଜ୍ଜନଟ୍ଠାନେ ପନ ୱାରିତେ ଇତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ଚକ୍କୱାଳେସୁ ନୁପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ୱାରିତମେୱ ହୋତୀତିଏତ୍ଥ ୱାକ୍ୟେ ଇମସ୍ମିଂ ୟେୱାତିପଦେ ସମଭିନିୱିଟ୍ଠୋ ଏୱସଦ୍ଦୋ ନିୟୋଗପନାୱଧାରଣତ୍ଥୋ। ଏତେନ ଅଞ୍ଞେସୁ ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଳେସୁ ଅଞ୍ଞେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଉପ୍ପତ୍ତିଂ ନିୱତ୍ତେତି। ଯଦିପି ହି ଅଞ୍ଞେସୁ ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଳେସୁ ଅଞ୍ଞେ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ। ଏୱଂ ସନ୍ତେସୁ ସଙ୍ଗତାସଙ୍ଗତଭେଦଂ ସବ୍ବଧମ୍ମଂ ଜାନନ୍ତୋ ପସ୍ସନ୍ତୋ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞଚକ୍କୱାଳେସୁ ଅଞ୍ଞେ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ। ନ। ତଣ୍ହଙ୍କରାଦୟୋ ହି ଅଟ୍ଠୱୀସତି ସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଇତୋ ଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ଚକ୍କୱାଳେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତିୱଚନଂ ତେପିଟକେ ବୁଦ୍ଧୱଚନେ ନତ୍ଥି, ତଥା ଅଟ୍ଠକଥା ଟୀକାସୁ ଚ। ତସ୍ମା ଇତୋ ଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ଅନନ୍ତ ଚକ୍କୱାଳେସୁ ଅଞ୍ଞେ ବୁଦ୍ଧା ନୁପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ସୁତ୍ତନ୍ତମହାୱଗ୍ଗଟ୍ଠକଥାୟଂ ମହାସମୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନାୟଂ –

''ଅଥସ୍ସ ଏତଦହୋସି ମାଦିସୋ ବୁଦ୍ଧୋୟେୱ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟ। ଅତ୍ଥି ପନ କତ୍ଥଚି ଅଞ୍ଞୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ଅନନ୍ତାସୁ ଲୋକଧାତୂସୁ ଅନନ୍ତଞାଣଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଂ ବୁଦ୍ଧଂ ନ ଅଦ୍ଦସ। ଅନଚ୍ଛରିୟଞ୍ଚେତଂ, ୟଂ ଇଦାନି ଅତ୍ତନା ସମଂ ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟ। ୟୋ ଜାତଦିୱସେପି ବ୍ରହ୍ମଜାଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନାୟଂ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଅତ୍ତନା ସମଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗୋହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସାତି ଅପ୍ପଟିୱତ୍ତିୟଂ ସୀହନାଦଂ ନଦି। ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ଅତ୍ତନା ସମଂ ଅପସ୍ସିତ୍ୱା ଚିନ୍ତେସୀ''ତି। ତଥେୱେତଂ। ପୁରାଭେଦସୁତ୍ତ ମହାନିଦ୍ଦେସଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ, ତଂ ମହାସମୟସୁତ୍ତଟୀକାୟଞ୍ଚ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟାତି ସୁତ୍ତେ ଆଗତନୟେନ ସବ୍ବତ୍ଥେୱ ପନ ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଦ୍ୱେ ବୁଦ୍ଧା ନାମ ନ ହୋନ୍ତେୱ। ତେନେୱାହ ''ଅନନ୍ତାସୁ ଲୋକ ଧାତୂସୁ...ପେ... ନ ଅଦ୍ଦସା''ତି ସଂୱଣ୍ଣେତି।

ଅପଣ୍ଣକଜାତକଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ''ସତ୍ଥା ଉପାସକା ହେଟ୍ଠା ଅୱୀଚିଂ ଉପରି ଭୱଗ୍ଗଂ ପରିଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ଅପରିମାଣାସୁ ଲୋକଧାତୂସୁ ସୀଲାଦୀହି ଗୁଣେହି ବୁଦ୍ଧେନ ସଦିସୋ ନାମ ନତ୍ଥି। କୁତୋ ଅଧିକତରୋ...ପେ... ଆହା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇମାସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଚ ଅନନ୍ତାସୁ ଲୋକଧାତୂସୂତି ଚ ଅପରିମାଣାସୁ ଲୋକଧାତୂସୂତି ଚ ଅନନ୍ତଅପରିମାଣ ସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତଂ। ତେହି ଦ୍ୱୀହି ସଦ୍ଦେହି ଟୀକାୱଚନେନ ଚ ଅନନ୍ତାସୁ ଲୋକଧାତୂସୁ ଅଞ୍ଞେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତି।

ସମ୍ମୋହୱିନୋଦନୀଅଟ୍ଠକଥାୟ ୟୋଜନାୟଂ ପନ ଇମେସୁ ପନାତିଆଦିନା କୋଟିସତସହସ୍ସ ଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳେ ବୁଦ୍ଧା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଞାପେତି। ମୟଂ ପନ ଏୱଂ ୱିତକ୍କୟାମ। ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳେତି ଇତୋ ଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ସବ୍ବେସୁପି ତୀସୁ ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତେସୂତି ଅତ୍ଥେ ଗୟ୍ହମାନେ ସତି କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳେ ବୁଦ୍ଧା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ୱିଞ୍ଞାୟତି। ଯଦି ପନ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳେତି ଇତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଜାତିଆଣାଖେତ୍ତଭୂତେ ଚକ୍କୱାଳେତି ଅତ୍ଥେ ଗହିତେ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳେ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଉପ୍ପତ୍ତି ଭୱେୟ୍ୟାତି ୱିଞ୍ଞାୟତି। ''ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନୱକାସୋ, ୟଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟା ଦ୍ୱେ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା''ତିଆଦିପାଠଇୟା ଚ। ''ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନୱକାସୋ, ୟଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟା ଦ୍ୱେ ରାଜାନୋ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ''ତିଆଦିପାଠଇୟା ସଦ୍ଧିଂ କଥନତୋ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅତୋ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତି ୱିୟ ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁୟା ଚକ୍କୱତ୍ତିରଞ୍ଞୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତି ଭୱେୟ୍ୟ। କଥାୱତ୍ଥୁପ୍ପକରଣେ ଚ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳେ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଉପ୍ପତ୍ତି ନ ପଟିସେଧିତା। ତସ୍ମା ଆଣକ୍ଖେତ୍ତଭୂତତୋ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଳେ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭୱେୟ୍ୟାତି ଅୟଂ ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି। ୱୀମଂସେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ୟଂ କଥାୱତ୍ଥୁପ୍ପକରଣେ ଚ...ପେ... ନ ପଟିସେଧିତାତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ପନ କଥାୱତ୍ଥୁପାଠଇୟଂ ନ ହେୱ। ଇମିସ୍ସା ପନ ସବ୍ବଦିସାକଥାୟଂ ପରୱାଦୀନଂ ପରିକପ୍ପୱଚନମତ୍ତମେୱ ଅତ୍ଥି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ତସ୍ସଂ ପାଠଇୟଂ ''ସବ୍ବଦିସା ବୁଦ୍ଧା ତିଟ୍ଠନ୍ତୀତି। ଆମନ୍ତା। ପୁରତ୍ଥିମାୟ ଦିସାୟ ବୁଦ୍ଧୋ ତିଟ୍ଠତୀତି। ନହେୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବେ...ପେ... ପୁରତ୍ଥିମାୟ ଦିସାୟ ବୁଦ୍ଧୋ ତିଟ୍ଠତୀତି। ଆମନ୍ତା। କିନ୍ନାମୋ ସୋ ଭଗୱା କିଂଜଚ୍ଚୋ କିଂଗୋତ୍ତୋ, କିନ୍ନାମା ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ମାତାପିତରୋ, କିନ୍ନାମଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସାୱକୟୁଗଂ, କୋ ନାମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାକୋ, କିଂଦିସଂ ଚୀୱରଂ ଧାରେତି, କିଂଦିସଂ ପତ୍ତଂ ଧାରେତି। କତରସ୍ମିଂ ଗାମେ ୱା ନିଗମେ ୱା ନଗରେ ୱା ରଟ୍ଠେ ୱା ଜନପଦେ ୱାତି। ନହେୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବେ''ତ୍ୟାଦି।

ତଦଟ୍ଠକଥାୟଂ ପନ ''ଇଦାନି ସବ୍ବଦିସାକଥା ନାମ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ହେଟ୍ଠା ଉପରୀତି ସମନ୍ତତୋ ଲୋକଧାତୁସନ୍ନିୱେସଂ ସବ୍ବଲୋକଧାତୂସୁ ଚ ବୁଦ୍ଧୋ ଅତ୍ଥୀତି ଅତ୍ତନୋ ୱିକପ୍ପସିପ୍ପଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ସବ୍ବଦିସାସୁ ବୁଦ୍ଧା ତିଟ୍ଠନ୍ତୀତି ୟେସଂ...ପେ... ସେୟ୍ୟଥାପି ମହାସଙ୍ଘିକାନଂ, ତେ ସନ୍ଧାୟ ପୁଚ୍ଛା ସକୱାଦିସ୍ସ। ପଟିଞ୍ଞା ଇତରସ୍ସ। ପୁରତ୍ଥିମାୟାତି ପୁଟ୍ଠୋ ସକ୍ୟମୁନିଂ ସନ୍ଧାୟ ପଟିକ୍ଖିପତି। ପୁନ ପୁଟ୍ଠୋ ଲଦ୍ଧିୱସେନ

ଅଞ୍ଞଲୋକଧାତୁଯଂ ଠିତଂ ସନ୍ଧାଯ ପଟିଜାନାତି। କିନ୍ନାମୋ ସୋ ଭଗଵାତିଆଦି ସଚେ ଵୋ ଜାନାସି। ନାମାଦିଵସେନ ନଂ କଥେହୀତି ଚୋଦନତ୍ଥଂ ଵୁତ୍ତଂ। ଇମିନା ଉପାଯେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ''ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ…ପେ… ସେଯ୍ୟଥାପି ମହାସଙ୍ଘିକାନନ୍ତି ଇମିନା ପରଵାଦୀନଂ ଲଦ୍ଧିଂ ଦସ୍ସେତି। ତତ୍ଥ ପନ ଚତୂସୁ ଦିସାସୁ ଚ ହେଟ୍ଠା ଚ ଉପରି ଚ ଇତି ଏଵଂ ସମନ୍ତତୋ ଲୋକଧାତୁସନ୍ନିଵେସଂ ଅତ୍ଥୀତି ଯୋଜନା। ଯେସଂ…ପେ… ମହାସଙ୍ଘିକାନନ୍ତି ଯେସଂ ପରଵାଦୀନଂ ଲଦ୍ଧି ହୋତି। କେସଂ ଲଦ୍ଧି ଵିଯ। ମହାସଙ୍ଘିକାନଂ ଲଦ୍ଧି ସେଯ୍ୟଥାପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେ ସନ୍ଧାଯାତି ତେ ପରଵାଦୀପୁଗ୍ଗଲେ ସନ୍ଧାଯ ଞାଣେନ ଧାରେତ୍ଵା ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ପୁଚ୍ଛା ସକଵାଦିସ୍ସାତି ସକଵାଦିସ୍ସ ସବ୍ବଦିସାସୁ ବୁଦ୍ଧା ତିଟ୍ଠନ୍ତୀତି ପୁଚ୍ଛା ହୋତି। ପଟିଞ୍ଞା ଇତରସ୍ସାତି ପରଵାଦିସ୍ସ ପଟିଜାନନା ହୋତି। ପୁରତ୍ଥିମାଯାତି ପୁଟ୍ଠୋତି ସକଵାଦିନା ପୁରତ୍ଥି ମାଯାତିଆଦିନା ପୁଚ୍ଛିତେ ସତି। ସକ୍ୟମୁନିନ୍ତି ସକ୍ୟଵଂସ ଖତ୍ତିଯଜାତିଭୂତଂ ଅମ୍ହାକଂ ଗୋତମବୁଦ୍ଧଂ ସନ୍ଧାଯ। ପଟିକ୍ଖିପତୀତି ପରଵାଦୀପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପନେତି। ପୁନ ପୁଟ୍ଠୋତି ସକଵାଦିନା ପୁନ ପୁରତ୍ଥିମାଯ ବୁଦ୍ଧୋ ତିଟ୍ଠତୀତି ପୁଚ୍ଛିତେ ସତି। ଲଦ୍ଧିଵସେନାତି ଅତ୍ତନୋ ଅଞ୍ଞଲୋକଧାତୁଯଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚାତି ମିଚ୍ଛାଲଦ୍ଧିଵସେନ ପଟିଜାନାତୀତି ପରଵାଦୀ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିଜାନାତି। ଯଦି ପନ ଅଞ୍ଞଲୋକଧାତୁଯଂ ବୁଦ୍ଧୋ ତିଟ୍ଠତି। ଏଵଂ ସତି ତସ୍ସ ନାମଗୋତ୍ତାଦିଂ ଵୋ କଥେହୀତି ସକଵାଦିସ୍ସ ଚୋଦନାଵଚନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ କିନ୍ନାମୋ ସୋ ଭଗଵାତିଆଦିମାହ। ଇମିନା ଚ ଇତୋ ଚକ୍କଵାଳତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ଅନନ୍ତଚକ୍କଵାଳେସୁ ଅଞ୍ଞେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭାଵଂ ଦସ୍ସେତି। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ କଥାଵତ୍ଥୁପାଠେଯଂ ''କିନ୍ନାମୋ ସୋ ଭଗଵା କିଂଜଚ୍ଚୋ…ପେ… ଜନପଦେଵାତି। ନହେଵଂ ଵତ୍ତବ୍ବେ''ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ପନ ସକଵାଦିନା କିନ୍ନାମୋତ୍ୟାଦିନା ପୁଚ୍ଛିତେ ପରଵାଦୀପୁଗ୍ଗଲୋ ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧିଯା ସବ୍ବଲୋକଧାତୂସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନାନଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ନାମାଦିଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ନ ହେଵଂ ଵତ୍ତବ୍ବେତି ପଟିକ୍ଖିପତି। ତସ୍ମା ପନେତ୍ଥ ସକଵାଦୀ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଲଦ୍ଧିଯା ଅଞ୍ଞେସୁ ଅନନ୍ତଚକ୍କଵାଳେସୁ ଅଞ୍ଞେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନାଭାଵୋ ଵିଞ୍ଞାଯତି। ଯଦିପି ହି ଅଞ୍ଞାନନ୍ତଚକ୍କଵାଳେସୁ ଅଞ୍ଞବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ। ଏଵଂ ସନ୍ତେସୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମତିଂ ଯଥାଭୂତତୋ ଜାନନ୍ତୋ ପସ୍ସନ୍ତୋ ମହାପଞ୍ଞୋ ଇଦ୍ଧିମା ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଆଦୀହି ଛଳଭିଞ୍ଞେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ପତ୍ତୋ ସତ୍ଥାରା ଦିନ୍ନମାତିକାନଯେନ କଥାଵତ୍ଥୁପାଠଇଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ଅଞ୍ଞାନନ୍ତଚକ୍କଵାଳେସୁ ଅଞ୍ଞବୁଦ୍ଧାନଂ ଉପ୍ପତ୍ତିଂ କଥେଯ୍ୟ ଚ। ନାତି। ତସ୍ମା ଅଯଂ କଥାଵତ୍ଥୁପାଠଇ ଚ ତଦଟ୍ଠକଥାଵଚନଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞାନନ୍ତଚକ୍କଵାଳେସୁ ଅଞ୍ଞବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭାଵଦୀପନେ ସବ୍ବଟ୍ଠକଥାଟୀକାସୁ ଵୁତ୍ତଵଚନେହି ଦଳ୍ହତରଂ ପଧାନଵଚନମେଵ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ନ ପନ ବୁଦ୍ଧାଏଵ ଅଞ୍ଞାନନ୍ତଚକ୍କଵାଳେସୁ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ, ଅଥ ଖୋ ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣା ମହାବୋଧିସତ୍ତା ଚ ପଚ୍ଚେକବୋଧି ସତ୍ତା ଅଗ୍ଗସାଵକମହାସାଵକବୋଧିସତ୍ତା ପରିପାକିନ୍ଦ୍ରିଯା ସାଵକବୋଧିସତ୍ତା ଚ ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତଭୂତେ ଇମସ୍ମିଂଯେଵ ଚକ୍କଵାଳେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ। କସ୍ମା, ତେସୁ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅନୁପ୍ପନ୍ନତ୍ତା, ତେସଂ ପନ ଅଭିନୀହାରୋ ପାରମୀସମ୍ଭରଣଂ ଞାଣପରିପାଚନଞ୍ଚ ତସ୍ମିଂଏଵ ସମିଜ୍ଝତି, ନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ ମହାପଦାନ ସୁତ୍ତଟୀକାଯଂ –

''ପୁରିମବୁଦ୍ଧାନଂ ମହାବୋଧିସତ୍ତାନଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଞ୍ଚ ନିବ୍ବତ୍ତିଯା ସାଵକବୋଧିସତ୍ତାନଂ ସାଵକବୋଧିଯା ଅଭିନୀହାରୋ ସାଵକପାରମିଯା ସମ୍ଭରଣଂ ପରିପାଚନଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତଭୂତେ ଇମସ୍ମିଂ ଚକ୍କଵାଳେ ଜମ୍ବୁଦୀପେଏଵ ଇଜ୍ଝତି, ନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥା''ତି। ତଥେଵେତଂ ଏକନିପାତଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଟୀକାଯଞ୍ଚାତି।

ଏତରହି ପନ ଅପରେ ଆଚରିଯା ''ଆଣକ୍ଖେତ୍ତଭୂତତୋ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କଵାଳତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ଚକ୍କଵାଳେସୁ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀ''ତି ଵଦନ୍ତି। ତେସଂ ପନ ଵଚନଂ ଅଯୁତ୍ତମେଵ। କସ୍ମା, ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଵୁତ୍ତେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କଵାଳେତି ଏତ୍ଥ ଅଞ୍ଞସଦ୍ଦସ୍ସ ଠପେତ୍ଵା ଇମଂ ଚକ୍କଵାଳଅନ୍ତିପଦତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅପାଦାନସ୍ସ ଅସମ୍ଭଵତୋ ଚ ଅନନ୍ତଚକ୍କଵାଳେସୁ ବହୂସୁ ବୁଦ୍ଧେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନେସୁ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅନଚ୍ଛରିଯତ୍ତା ଚ। ଅଚ୍ଛରିଯମନୁସ୍ସୋ ହି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ଏକନିପାତ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରପାଠଇଯଂ

''ଏକପୁଗ୍ଗଲୋ ଭିକ୍ଖଵେ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଚ୍ଛରିଯମନୁସ୍ସୋ। କତମୋ ଏକପୁଗ୍ଗଲୋ, ତଥାଗତୋ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଅଯଂ ଖୋ ଭିକ୍ଖଵେ ଏକପୁଗ୍ଗଲୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଚ୍ଛରିଯମନୁସ୍ସୋ''ତି। ଅଞ୍ଞଂ ପନ କାରଣଂ ମଯା ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତନଯେନପି ଵିଞ୍ଞୂହି ଵିଞ୍ଞାତବ୍ବନ୍ତି। ଅଞ୍ଞେ ପନ ଆଚରିଯା ବୁଦ୍ଧଅପଦାନପାଠଇଯଂ –

''ଦିସା ଦସଵିଧା ଲୋକେ, ଯାଯତୋ ନତ୍ଥି ଅନ୍ତକଂ;

ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଦିସାଭାଗମ୍ହି, ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତେ ଅସଙ୍ଖଯା;

ପଭା ପକିତ୍ତିତା ମୟ୍ହଂ, ଯମକା ରଂସିୱାହନା;

ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ରଂସିଜାଲଂ, ଆଲୋକୋ ୱିପୁଲୋ ଭୱେ’’ତି।

ୱୁତ୍ତାସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଗାଥାସୁ ପଠମଗାଥାୟ ଅଙ୍ଗଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅନାଧିପ୍ପାଯେନ ଗହେତ୍ୱା ମିଚ୍ଛାଞ୍ଞାଣେନ ଅଞ୍ଞାନନ୍ତଚକ୍କୱାଠେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ବୁଦ୍ଧା ଅସଙ୍ଖ୍ୟାତି ୱଦନ୍ତି। ତେସଂ ପନେତଂ ଅୟୁତ୍ତମେୱ ଅସୁନ୍ଦରମେୱ। କସ୍ମା, ପାଠଇୟା ଚ ଅଟ୍ଠକଥାଟୀକାୱଚନେହି ଚ ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ତା ଚ ତସ୍ସା ଗାଥାୟ ଅତ୍ଥଗ୍ଗହଣସ୍ସ ମିଚ୍ଛତ୍ତା ଚ। ଇମାୟ ହି ପାଠଇୟା ଗାଥାୟ ୱା ଅଞ୍ଞାନନ୍ତଚକ୍କୱାଠେସୁ ଅଞ୍ଞେ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥେ ଗୟ୍ହମାନେ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଇମେସୁ ପନ ତୀସୁ ଖେତ୍ତେସୁ ଠପେତ୍ୱା ଇମଂ ଚକ୍କୱାଠଅଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଚକ୍କୱାଠେ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ସୁତ୍ତଂ ନତ୍ଥି, ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ପନ ଅତ୍ଥୀତି ୱୁତ୍ତୱଚନେନ ଚ, ତୀଣି ହି ପିଟକାନି…ପେ… ଇମା ତିସ୍ସୋ ସଂଗୀତିଯୋ ଆରୁଠହେ ତେପିଟକେ ବୁଦ୍ଧୱଚନେ…ପେ… ସୁତ୍ତଂ ନତ୍ଥି। ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ପନ ଅତ୍ଥୀତି ୱୁତ୍ତୱଚନେନ ଚ ଉଜୁକଂ ୱିରୁଜ୍ଝତି ଚ। ଭଦନ୍ତମହା ବୁଦ୍ଧଘୋସାଦୟୋ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟା ତଂ ପାଠଇଂ ନ ପସ୍ସନ୍ତୀତି ଅତ୍ତନୋ ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟାନଂ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ଆପଜ୍ଜତି ଚ। କିଂ ପନେତେ ତିପିଟକଧରା ତିକ୍ଖୱିସଦଜୱନ ଗମ୍ଭୀରାଦିଞ୍ଞାଣିକା ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟା ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟୁଂ। ପସ୍ସେୟ୍ୟୁଂ ଏୱ। ତସ୍ମା ଅୟୁତ୍ତମେୱ। ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପନ ଆଗତଂ ସୁତ୍ତଂ ନତ୍ଥୀତିଆଦିୱଚନମେୱ ୟୁତ୍ତତରଂ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତେତିପଦଂ ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଦିସାଭାଗମ୍ହୀତିପଦେ ୱିସେସନଂ, ଅସଙ୍ଖ୍ୟାତିପଦଂ ଦୁତିୟଗାଥାୟ ପଭାତିପଦସ୍ସ ୱିସେସନନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା। ଲୋକେ ଚକ୍କୱାଠଅଲୋକେ ଦସୱିଧା ଦସ କୋଟ୍ଠାସା ଦିସା ହୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ କୋଟ୍ଠାସେ ୟାୟତୋ ୟାୟନ୍ତସ୍ସ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ମେ ଅନ୍ତକଂ ପରିୟୋସାନଂ ନତ୍ଥି। ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତେ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦସସହସ୍ସିସଙ୍ଖାତଜାତିକ୍ଖେତ୍ତଭୂତେ ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଦିସାଭାଗମ୍ହି ମୟ୍ହଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟା ସଙ୍ଖାରହିତା ଯମକା ୟୁଗଠଆ ୟୁଗଠଆ ହୁତ୍ୱା ରଂସିୱାହନା ରଂସିୱହନ୍ତା ରଂସିମୁଞ୍ଚମାନା ୱା ପଭା ଚକ୍କରତନମଣିରତନାଦୀନଂ ଆଲୋକା ପକିତ୍ତିତା ପାକଟା ପତ୍ଥରିତା ୱା। ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଠଅନ୍ତରେ ରଂସିଜାଲଂ ରଂସିସମୂହେନ ୱିପୁଲୋ ବହୁତରୋ ଆଲୋକୋ ଭୱେ ଅହୋସିନ୍ତି। ଅୟମତ୍ଥୋ ଚକ୍କିନ୍ଦାଭିସିରୀସଦ୍ଧମ୍ମ ଧଜମହାଧମ୍ମରାଜାଧିରାଜଗୁରୂତିଲଦ୍ଧଲଞ୍ଛିତେନ ଆଚରିୟବୁଧେନ ଲିଖିତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଭଗୱା ହି ଇମାହି ଗାଥାହି ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜକାଲେ ମୟ୍ହଂଚକ୍କରତନମଣୀରତନାଦୀନଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟା ପଭା ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତଭୂତେ ଦସସହସ୍ସିଚକ୍କୱାଠେ ପାକଟା ପତ୍ଥରିତାତି ଦସ୍ସେତି। ନ ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଠେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନବୁଦ୍ଧାନଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟଭାୱନ୍ତି।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ବୁଦ୍ଧଅପଦାନଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଦିସା ଦସୱିଧା ଲୋକେତି ଚକ୍କୱାଠଅଲୋକେ ଦସୱିଧା ଦସକୋଟ୍ଠାସା ଦିସା ହୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ କୋଟ୍ଠାସେ ୟାୟତୋ ୟାୟନ୍ତସ୍ସ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତକଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଚକ୍କୱତ୍ତିକାଲେ ତସ୍ମିଂ ମୟା ଗତଟ୍ଠାନେ ଦିସାଭାଗେ ୱା ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତେ ବୁଦ୍ଧୱିସୟା ଅସଙ୍ଖ୍ୟା ସଙ୍ଖାରହିତା। ପଭା ପକିତ୍ତିତାତି ତଦା ଚକ୍କୱତ୍ତି ରାଜକାଲେ ମୟ୍ହଂ ପଭା ଚକ୍କରତନମଣିରତନାଦୀନଂ ପଭା ଆଲୋକା ଯମକା ୟୁଗଠଆ ୟୁଗଠଆ ହୁତ୍ୱା ରଂସିୱାହନା ରଂସିମୁଞ୍ଚମାନା ପକିତ୍ତିତା ପାକଟା। ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଠଅନ୍ତରେ ରଂସିଜାଲଂ ରଂସିସମୂହଂ ଆଲୋକୋ ୱିପୁଲୋ ବହୁତରୋ ଭୱେ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ’’ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପଠମଗାଥାୟ ପୁବ୍ବଡ୍ଢସ୍ସ ଏକୱାକ୍ୟଭାୱତୋ ଦିସା ଦସୱିଧା ଲୋକେତି ଚକ୍କୱାଠଅଲୋକେ… ପେ… ଅନ୍ତକଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅପରଡ୍ଢସ୍ସ ଦୁତିୟଗାଥାୟଂ ଅନ୍ତୋଗଧତ୍ତା ଚକ୍କୱତ୍ତିକାଲେ…ପେ… ଅସଙ୍ଖ୍ୟା ସଙ୍ଖାରହିତା ପଭା ପକିତ୍ତିତାତି ତଦା ଚକ୍କୱତ୍ତିକାଲେ…ପେ… ଭୱେ ଅହୋସିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ଅସଙ୍ଖ୍ୟାତିପଦଂ ଦୁତିୟଗାଥାୟ ପଭାତିପଦସ୍ସ ୱିସେସନନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଜିନାଲଙ୍କାରଟୀକାୟଂ ପନ ଏୱମସ୍ସ ସବ୍ବଧମ୍ମେସୁ ଅପ୍ପଟିହତ ଞାଣାଚାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଲୋକେ ତାଦିସସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅଭାୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ।

‘‘ଅନନ୍ତସତ୍ତେସୁ ଚ ଲୋକଧାତୁସୁ,

ଏକୋୱ ସବ୍ବେପି ସମା ନ ତେନା’’ତି।

ତତ୍ଥ ଅନନ୍ତଲୋକଧାତୁସୁ ଏକେକିସ୍ସଂ ଲୋକଧାତୁୟା ଅନନ୍ତସତ୍ତେସୁ ତେନ ତଥାଗତେନ ସମୋ ଏକୋପି ନତ୍ଥି। ସଚେ ଏକୋ ପନ ସମୋ ନ ଭୱେୟ୍ୟ। ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଏକଜ୍ଝଂ ହୁତ୍ୱା ସମା ଭୱେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଚେ। ତଥାପି ନତ୍ଥି, ସବ୍ବେ ଏକଜ୍ଝଂ ହୁତ୍ୱାପି ଇମିନା ଏକକେନ ସମା ନ ହୋନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅନନ୍ତଲୋକଧାତୁସୂତିଆଦିନା ଇତୋ ଚକ୍କୱାଠଅତୋ ଅଞ୍ଞେସୁ ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଠେସୁ ଅଞ୍ଞେସଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭାୱଂ ଦସ୍ସେତି। ଏୱଂ ପନ ମୟା ପଥୱୋଜଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଦସ୍ସିତୋ ୱିୟ ଦସ୍ସିତେହି ଅତିଦେଠହତରେହି ସାଧକୱଚନେହି ଇତୋ ଚକ୍କୱାଠଅତୋ ଅଞ୍ଞଚକ୍କୱାଠେସୁ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ମିଚ୍ଛାୱାଦୋ ସୂରିୟୋ ଅନ୍ଧକାରଂ ପଟିହନତି ୱିୟ ପଟିହନିୟତି ଅପନିୟତୀତି ସଦ୍ଧହକଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋତି।

ମୁନିନ୍ଦଙ୍କୋତି ମୁନିନ୍ଦ ଅଙ୍କୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ବୁଦ୍ଧାଦିଚ୍ଚୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚ୍ଚଧମ୍ମେ ମନତି ଜାନାତୀତି ମୁନି। ମନଧାତୁ ଞାଣେ ଇ। ମକାରେ ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ମୁନାତି ସଚ୍ଚଧମ୍ମେ ସକ ସାମଞ୍ଞଲକ୍ଖଣାଦିନା ପଟିୱିଜ୍ଝତୀତି ମୁନି। ମୁନତି ହିତାହିତଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦତୀତି ୱା ମୁନି, ଭଗୱା। ମୁନଧାତୁ ପଟିୱିଜ୍ଝନେ, ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମେ ମୁନାତି ଜାନାତୀତି ୱା ମୋନଂ। ଚତୁମଗ୍ଗଞାଣଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ସଂଯୁତ୍ତଟୀକାୟଂ ''ମୋନନ୍ତି ଚତୁମଗ୍ଗଞାଣଂ। ତଞ୍ହି ମୁନାତୀତି ମୋନଂ, ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମେ ଜାନାତୀତି ଅତ୍ଥୋ''ତି। ମୋନଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ମୁନି, ଭଗୱା। ମୁନି ଚ ସୋ ଇନ୍ଦତି ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତେ ଧମ୍ମେନ ଅଭିଭୱତି ଇନ୍ଦୋ ଚାତି ମୁନିନ୍ଦୋ, ଭଗୱା। ଅଥ ୱା ମୁନୀନଂ ପଞ୍ଚମୁନୀନଂ ଇନ୍ଦୋତି ମୁନିନ୍ଦୋ, ଭଗୱା। ନ କମତି ନ ଗଚ୍ଛତି ପାଦେନ ଅତ୍ତନୋ ପୁଞ୍ଞଜୱିମାନେନ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଙ୍କୋ, ଆଦିଚ୍ଚୋ। ନପୁବ୍ବ କମୁଧାତୁ ଗତିୟଂ କ୍ୱି। ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। କସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ଯୁଗନ୍ଧରୁବ୍ବେଧପ୍ପମାଣେ ଆକାସେ ଅରତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଙ୍କୋ। ଅରଧାତୁ ଗମନେ କପଚ୍ଚୟୋ। କସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ତଂ ତଂ ରାସିତୋ ତଂ ତଂ ରାସିଂ ଅରତି ଯାତୀତି ୱା ଅଙ୍କୋ। ଅଥ ୱା ମହନ୍ତଜୁତତାୟ ଅକ୍କିୟତି ଅଭିତ୍ଥୱିୟତି ତପ୍ପସନ୍ନେହି ଜନେହୀତି ଅଙ୍କୋ, ଆଦିଚ୍ଚୋ। ଅକ୍କଧାତୁ ଥୱନେ ଅ। ମୁନିନ୍ଦୋ ଚ ସୋ ଅଙ୍କୋ ଚାତି ମୁନିନ୍ଦଙ୍କୋ, ଅଙ୍କୋ ଆଦିଚ୍ଚୋ ୱିୟ ୱା ମୁନିନ୍ଦୋତି ମୁନିନ୍ଦଙ୍କୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଯଥା ହି ସୂରିୟୋ ଅତ୍ତନୋ ସହସ୍ସରଂସିୟା ଏକଚକ୍କୱାଢଏ ତିମିରନ୍ଧକାରଂ ୱିଧମେତ୍ୱା ଦିନେ ଦିନେ ନୱୟୋଜନସତସହସ୍ସପ୍ପଦେସଂ କୋଟିସହସ୍ସପ୍ପଦେସଂ ୱା ଦସଦିସଂ ୱା ଓଭାସେତ୍ୱା ୱିରୋଚମାନୋ ଚରତି, ଏୱମେୱ ଭଗୱାପି ଅତ୍ତନୋ ସଦ୍ଧମ୍ମରଂ ସିୟା ବୁଦ୍ଧକ୍ଖେତ୍ତଭୂତେସୁ ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଢଏସୁ ୱିନେୟ୍ୟାନଂ ଅୱିଜ୍ଜନ୍ଧକାରଂ ୱିଧମେତ୍ୱା ଦିନେ ଦିନେ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଦିସାଭାଗେ ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତସମୂହଂ ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମୋଭାସେନ ଜୋତୟମାନୋ ୱିରୋଚନଂ ଚରତୀତି ଠାନାନୁରୂପଂ ମୁନିନ୍ଦଙ୍କୋତି ଥୋମେତି। ଅୟଂ ସମାସୋପମା ହୀନୂପମାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

ସୁଦ୍ଧେତି ରାଗାଦିମଲେହି ୱିସୁଦ୍ଧେ। ସୁଜ୍ଝତି ୱିସୁଜ୍ଝତୀତି ସୁଦ୍ଧୋ, ତିଭୱୋ। ସୁଧଧାତୁ ସୋଚେୟ୍ୟେତି। ତିଭୱ କୁହରେତି ତିଭୱସଙ୍ଖାତକମଲସରେ। କମଲସରଂ ୱିୟ ତିଭୱସ୍ମିଂ ୱା ଭୱନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତ୍ଥାତି ଭୱୋ। ଭୂଧାତୁ ସତ୍ତାୟଂ ଣ। ତୟୋ ଭୱା ତିଭୱା, କାମରୂପାରୂପଭୂମି ଲବ୍ଭତି। କୁଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଉଦକଂ, ତଂ ହରତୀତି କୁହରୋ। କୁପୁବ୍ବହରଧାତୁ ହରଣେ ଅ। ତୟୋ ଭୱା ଚ ତେ କୁହରୋ ଚାତି ତିଭୱକୁହରୋ, କୁହରୋ ୱିୟ ତୟୋ ଭୱାତି ୱା ତଥା। ତସ୍ମିଂ ତିଭୱକୁହରେ। କମଲ କଥିତନ୍ତି ଉପ୍ପଲନ୍ତି କଥେତବ୍ବଂ କଂ ଜଲଂ ଅଲୟତି ୱିଭୂସୟତୀତି କମଲଂ, ଉପ୍ପଲଂ। କଂସଦ୍ଦୂପପଦ ଅଲଧାତୁ ୱିଭୂସନେ ଅ। ଅଥ ୱା କମିୟତି ଇଚ୍ଛିୟତୀତି କମଲଂ। କମୁଧାତୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ ଅଲପଚ୍ଚୟୋ। କମଲନ୍ତି ଉପ୍ପଲନ୍ତି କଥିୟତୀତି କମଲକଥିତଂ। ୱିନେୟ୍ୟପ୍ପାଣୋଘନ୍ତି ୱିନେୟ୍ୟପାଣଓଘନ୍ତି ପଦୱିଭାଗୋ। ୱିନେତବ୍ବସତ୍ତସମୂହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନେତବ୍ବୋ ଦମେତବ୍ବୋ ସତ୍ଥାରାତି ୱିନେୟ୍ୟୋ, ସତ୍ତୋ। ୱିପୁବ୍ବନିଧାତୁ ଦମନେ ଣ୍ୟୋ। ପଣନ୍ତି ଜୀୱନ୍ତି ସତ୍ତା ଅନେନାତି ପାଣଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ। ପଣଧାତୁ ଜୀୱାୟଂ ଣ। ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି ତସ୍ମିଂ ୱା ୱିଜ୍ଜତୀତି ପାଣୋ, ସତ୍ତୋ। ଅସ୍ସତ୍ଥିତଦ୍ଧିତେ ଣପଚ୍ଚୟୋ। ୱିନେୟ୍ୟୋ ଚ ସୋ ପାଣୋ ଚାତି ୱିନେୟ୍ୟପ୍ପାଣୋ। ଅୱୟୱେନ ସହ ହନତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ଓଘୋ, ସମୂହୋ। ଅୱପୁବ୍ବ ହନଧାତୁ ଗତିୟଂ ଣୋ। ଅୱସ୍ସ ଓ। ହନସ୍ସ ଘୋ। ୱିନେୟ୍ୟପ୍ପାଣାନଂ ଓଘୋ ସମୂହୋତି ୱିନେୟ୍ୟପ୍ପାଣୋଘୋ, ତଂ।

ଧମ୍ମରଂସିୱରେହୀତି ଉତ୍ତମଧମ୍ମସଙ୍ଖାତରଂସୀହି। ଏତ୍ଥ ଚ ଧମ୍ମୋତି ଯଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ପଟିପଜ୍ଜମାନେ ସତ୍ତେ ଚତୂସୁ ଅପାୟେସୁ ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖେସୁ ଚ ଅପତମାନେ କତ୍ୱା ଧାରେତୀତି ଧମ୍ମୋ। ଧରଧାତୁ ଧାରଣେ ରମ୍ମପଚ୍ଚୟୋ। ଧାରେତି ଚ ଅପାୟାଦିନିବ୍ବତ୍ତକକିଲେସଂ ୱିଦ୍ଧଂସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁରିୟମଗ୍ଗୋ ଚ ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ନିପ୍ପରିୟାୟତୋ ଲବ୍ଭତି। କସ୍ମା, ଅରିୟମଗ୍ଗସ୍ସ କିଲେସାନଂ ସମୁଚ୍ଛେଦପ୍ପହାନୱସେନ ସମୁଚ୍ଛେଦକତ୍ତା, ନିବ୍ବାନସ୍ସ ଚ ନିସ୍ସରଣପ୍ପହାନୱସେନ ତସ୍ସ ଆରମ୍ମଣଭାୱଂ ପତ୍ୱା ତଦତ୍ଥସିଦ୍ଧିହେତୁତ୍ତା। ଚତୁରିୟଫଲଞ୍ଚ ପରିୟତ୍ତିଧମ୍ମୋ ଚ ପରିୟାୟତୋ ଲବ୍ଭତି। କସ୍ମା, ଫଲସ୍ସ ମଗ୍ଗେନ ୱିଦ୍ଧଂସି ତବ୍ବାନଂ କିଲେସାନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନପ୍ପହାନୱସେନ ମଗ୍ଗାନୁକୂଲପ୍ପ ୱତ୍ତତ୍ତା। ପରିୟତ୍ତିଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ତଦଙ୍ଗପ୍ପହାନୱସେନ ତଦଧିଗମ ହେତୁତ୍ତା। ଅଥ ୱା କିଲେସେ ଧୁନାତି କମ୍ପେତି ଚଲତି ୱିଦ୍ଧଂସେତୀତି ଧମ୍ମୋ, ଚତୁରିୟମଗ୍ଗୋ। ଧୁନଧାତୁ କମ୍ପନେ ରମ୍ମୋ। ଅରିୟେହି ଧାରିୟତି ପଟିୱିଜ୍ଝିୟତି ସଚ୍ଛିକରିୟତି ଆରମ୍ମଣ କରଣୱସେନାତି ଧମ୍ମୋ, ନିବ୍ବାନଂ। ଧରଧାତୁ ଞାଣେ। ଧଂସେତି ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତି ମଗ୍ଗପ୍ପହୀନକିଲେସୱାସନନ୍ତି ଧମ୍ମୋ, ଅରିୟଫଲଂ। ଧଂସଧାତୁ ୱିଦ୍ଧଂସନେ। ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱଂ ଧାରେତି ଚ ଧାରିୟତି ଚ ପଣ୍ଡିତେହି ନ ବାଲେହୀତି ଧମ୍ମୋ, ପରିୟତ୍ତିଧମ୍ମୋ। ଧମ୍ମୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ଚାତି ଧମ୍ମୋ ଏକ ସେସନୟେନ, ଦସୱିଧୋ ଧମ୍ମୋ ଲବ୍ଭତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଛତ୍ତୱିମାନେ –

''ରାଗୱିରାଗମନେଜମସୋକଂ,

ଧମ୍ମମସଙ୍ଖତମପ୍ପଟିକୂଲଂ;

ମଧୁରମିମଂ ପଗୁଣଂ ସୁୱିଭତ୍ତଂ,

ଧମ୍ମମିମଂ ସରଣତ୍ଥମୁପେହୀ''ତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା। ମାଣଵ ରାଗଵିରାଗଂ ରାଗଵିଗତଂ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ମଗ୍ଗଧମ୍ମଞ୍ଚ ଅନେଜଂ ଏଜାସଙ୍ଖାତତଣ୍ହାଵିରହିତଂ ଅସୋକଂ ସୋକଵିରହିତଂ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ଫଲଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅସଙ୍ଖତଂ ସଙ୍ଖତଵିରହିତଂ ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ନିବ୍ବାନଧମ୍ମଞ୍ଚ। ଅପ୍ପଟିକୂଲଂ ଅଵିରୋଧନଂ ମଧୁରଂ ଅତ୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜନ ସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ମଧୁରଂ, ପଗୁଣଂ ପକଟ୍ଠଗୁଣଂ ସୁଵିଭତ୍ତଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଵିଭଜିତଙ୍ଗଂ, ଇମଂ ଧମ୍ମଂ ପରିଯତ୍ତିଧମ୍ମଞ୍ଚ ସରଣତ୍ଥଂ ସରଣଭାଵଂ ଉପେହି ଉପଗଚ୍ଛାହୀତି।

ଏତ୍ଥ ହି କାମରାଗାଦିଭେଦୋ ସବ୍ବୋପି ରାଗୋ ଵିରଜ୍ଜତି ପହିଯତି ଏତେନାତି ରାଗଵିରାଗୋତି ମଗ୍ଗୋ କଥିତୋ। ଏଜାସଙ୍ଖାତାଯ ତଣ୍ହାଯ ଅନ୍ତୋନିଜ୍ଝାନଲକ୍ଖଣସ୍ସ ଚ ସୋକସ୍ସ ତଦୁପ୍ପତ୍ତିଯା ସବ୍ବସୋ ପରିକ୍ଖୀଣତ୍ତା ଅନେଜମସୋକନ୍ତି ଫଲଂ କଥିତଂ। କେନଚି ପଚ୍ଚଯେନ ଅସଙ୍ଖତତ୍ତା ଧମ୍ମମସଙ୍ଖତନ୍ତି ନିବ୍ବାନଂ କଥିତଂ। ଅଵିରୋଧଦୀପନତୋ ପନ ଅତ୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ସ ସମ୍ପନ୍ନତାଯ ପକଟ୍ଠଗୁଣଵିଭାଵନତୋ ସୁଟ୍ଠୁ ଵିଭଜିତତ୍ତା ଚ ଅପ୍ପଟିକୂଲନ୍ତିଆଦିନା ସବ୍ବୋପି ପରିଯତ୍ତି ଧମ୍ମୋ କଥିତୋ। ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ତଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଏତ୍ଥ ହି ରାଗଵିରାଗନ୍ତି ମଗ୍ଗୋ କଥିତୋ। ଅନେଜମସୋକନ୍ତି ଫଲଂ। ଧମ୍ମମସଙ୍ଖତନ୍ତି ନିବ୍ବାନଂ। ଅପ୍ପଟିକୂଲଂ ମଧୁରମିମଂ ପଗୁଣଂ ସୁଵିଭତ୍ତନ୍ତି ପିଟକତ୍ତଯେନ ଵିଭତ୍ତା ସବ୍ବଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧା''ତି। ଇଧ ପନ ସାମଞ୍ଞତୋ ଦସଵିଧୋ ଧମ୍ମୋ। ଵିସେସତୋ ପନ ପରିଯତ୍ତି ଧମ୍ମୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। କସ୍ମା, ସୁବୋଧେସୀତି ଵୁଚ୍ଚମାନତ୍ତା। ରଂସୀତି ରସିଯନ୍ତି ଅସ୍ସାଦିଯନ୍ତୀତି ରଂସୀ, ରସନ୍ତି ଅସ୍ସାଦେନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତାଯାତି ଵା ରଂସୀ, ରସଧାତୁ ଅସ୍ସାଦନେ ଅ ଚ ଇ ଚ। ଅଥ ଵା ରସିଯତି ସିନେହିଯତି ତଂ ଜନେହୀତି ରଂସୀ। ରସଧାତୁ ସିନେହେ। ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ।

ଵରୋତି ଉତ୍ତମୋ, ଵରିତବ୍ବୋ ପତ୍ଥିତବ୍ବୋତି ଵରୋ, ଵରତି ନିଵାରେତି ହୀନନ୍ତି ଵା ଵରୋ। ଵରଧାତୁ ପତ୍ଥନେ ନିଵାରଣେ ଵା ଅ। ଧମ୍ମୋ ଚ ସୋ ରଂସି ଚାତି ଧମ୍ମରଂସି, ଧମ୍ମସ୍ସ ଵା ରଂସି ଧମ୍ମରଂସି। ଅଯଂ ପନ ସମାସୋ ଅଭେଦୂପଚାରେନ ଵୁତ୍ତୋ । ଵରୋ ଚ ସୋ ଧମ୍ମରଂସି ଚାତି ଧମ୍ମରଂସିଵରୋ, ତେହି ଧମ୍ମରଂସିଵରେହି। ସୁବୋଧେସୀତି ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ପଟିଵିଜ୍ଝଯମାନେନ ସୁଟ୍ଠୁ ପବୋଧେସି ଵିକାସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ହି ସୂରିଯୋ ଅତ୍ତନୋ ରଂସିଯା ଫୁସଯିତ୍ଵା କୁହର ସଙ୍ଖାତେ ସରେ ଜାତଂ ଉପ୍ପଲଂ ଵିକାସେତି, ଏଵମେଵ ଭଗଵାପି ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମଦେସନାସଙ୍ଖାତରଂସିଯା କମଲସରସଙ୍ଖାତେ ଭଵତ୍ତଯେ ଵସନ୍ତଂ ପୁଞ୍ଞୂପନିସ୍ସଯଂ ପଟିଵିଜ୍ଝାରହଂ କମଲ ସଙ୍ଖାତଂ ଵିନେଯ୍ୟପାଣୋଘଂ ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ପଟିଵିଜ୍ଝଯମାନୋ ଫଲଧମ୍ମେନ ପବୋଧେସି ଵିକାସେତୀତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ବ୍ୟାପିତକିତ୍ତିନଞ୍ଚାତି ତିଲୋକେ ପତ୍ଥଟପରିକିତ୍ତନଂ। ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ପତ୍ଥଟଥୁତିଘୋସିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଚସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ ପଦପୂରଣମତ୍ତୋଯେଵ। ଵିସେସେନ ଵିଵିଧଂ ଵା ଆପତି ଓତ୍ଥରତୀତି ବ୍ୟାପିତୋ। ଵିପୁବ୍ବଆପଧାତୁ ବ୍ୟାପନେ ଓତ୍ଥରନେ ଵା ତ। ବ୍ୟାପନଂ ଵା ବ୍ୟାପିତଂ। କିତ୍ତିଯତେ ଅଭିତ୍ଥଵିଯତେ କିତ୍ତିନଂ। ଭାଵସାଧନୋଯଂ। ଥୁତିକ୍ରିଯା ଲବ୍ଭତି। କିତ୍ତିଯତି ଅଭିତ୍ଥଵିଯତି ଦେଵମନୁସ୍ସେହୀତି କିତ୍ତିନଂ, ଥୁତିଘୋସୋ। କିତ୍ତଧାତୁ ଅଭିତ୍ଥଵନେ ଯୁ। ବ୍ୟାପିତୋ ପତ୍ଥଟୋ କିତ୍ତନୋ ଥୁତିଘୋସୋ ଯସ୍ସ ସୋତି ବ୍ୟାପିତକିତ୍ତିନୋ, ମୁନିନ୍ଦଵ୍ହୋ। ତଂ। ଭଗଵତୋ ହି ତିଲୋକେ ଦେଵମନୁସ୍ସେହି ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ଚ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତ୍ୟାଦୀହି ଗୁଣେହି ଚ ଥୋମିତୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଯାଵ ଭଵଗ୍ଗଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛତୀତି ବ୍ୟାପିତକିତ୍ତିନନ୍ତି ଥୋମେତୀତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁନ୍ତି ତିଲୋକେ ଏକଚକ୍ଖୁତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। କାମରୂପ ଅରୂପସଙ୍ଖାତାନଂ ତିଲୋକାନଂ ଏକଂ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଯୋ ଲୋକା ତିଲୋକଂ। ତସ୍ସ ଚକ୍ଖୁ ଵିଯ ଏକ ଭୂତଂପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁ ଯସ୍ସ ସୋତି ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁ, ମୁନିନ୍ଦଵ୍ହୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଏକଚକ୍ଖୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଲୋପୋ ହୋତି ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋତିଆଦୀସୁ ଵିଯ। ଅଥ ଵା ତିଲୋକସ୍ସ ଏକଂ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁଂ ଭୂତୋ ପତ୍ତୋତି ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁ, ମୁନିନ୍ଦଵ୍ହୋ। ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁଭୂତନ୍ତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ଭୂତସଦ୍ଦଲୋପଂ କତ୍ଵା ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଅଥ ଵା ତିଲୋକସ୍ସ ଏକଭୂତୋ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁ ହୁତ୍ଵା ସବ୍ବଧମ୍ମେ ଚକ୍ଖତି ପସ୍ସତୀତି ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁ, ମୁନିନ୍ଦଵ୍ହୋ। ତଂ। ଭଗଵା ହି ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁ ମଯତ୍ତା ସତ୍ତେସୁ ଚ ତଦୁପ୍ପାଦନତୋ ତିଲୋକସ୍ସ ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଞାଣଭୂତୋ ଧମ୍ମଭୂତୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ହୋତି। ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ମଧୁପିଣ୍ଡିକସୁତ୍ତେ ''ସୋ ହାଵୁସୋ ଭଗଵା ଜାନଂ ଜାନାତି, ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତି ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଞାଣଭୂତୋ ଧମ୍ମଭୂତୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ଵତ୍ତା ପଵତ୍ତା ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିନ୍ନେତା ଅମତସ୍ସ ଦାତା ଧମ୍ମସ୍ସାମୀ ତଥାଗତୋ''ତି। ତସ୍ମା ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁନ୍ତି ଥୋମେତି।

ଦୁଖମସହନନ୍ତି ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି ଅତିଦୁକ୍ଖମିତଟ୍ଠାନଂ ଖମନଂ। ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି ଦୁକ୍ଖେନ କସିରେନ ଖମିତବ୍ବନ୍ତି ଦୁଖମଂ, ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠାଦି ଆରମ୍ମଣଂ। ଦୁକ୍ଖମନ୍ତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ଗଜ୍ଜବନ୍ଧତ୍ତା ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ କକାରଲୋପଂ କତ୍ଵା ଦୁଖମନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ତଂ ସହତି ଖମତୀତି ଦୁଖମସହନୋ, ମୁନିନ୍ଦଵ୍ହୋ। ସହଧାତୁ ପରିସହନେ ଯୁ। ତଂ ଦୁଖମସହନଂ। ଭଗଵା ହି ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି ସୁଦୁକ୍ଖମିତଂ ଇଟ୍ଠା ନିଟ୍ଠାଦିଆରମ୍ମଣଂ ସୀତୁଣ୍ହାଦିଂ ଲାଭାଲାଭଯସାଯସ ନିନ୍ଦପସଂସସୁଖଦୁକ୍ଖସଙ୍ଖାତଂ ଲୋକଧମ୍ମଞ୍ଚ ଅତିଵିଯ ଖମତି ଅଧିଵାସେତି, ତସ୍ମା ଦୁଖମସହନନ୍ତି ଥୋମେତି।

ମହେସିନ୍ତି ମହନ୍ତଂ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିଂ ପରିଯେସମାନଂ ମହନ୍ତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗଵେସମାନଂ ଵା ମହନ୍ତେ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିକେ ଏସତି ଗଵେସତି ପରିଯେସତୀତି

ମହେସୀ, ମୁନିନ୍ଦଙ୍କୋ। ମହନ୍ତସଦ୍ଦୂପ ପଦ ଏସଧାତୁ ଗୱେସନେ ଇ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମହାନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ମହେସୀତି ମହେସୀ। ଭଗୱା ମହନ୍ତଂ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧଂ ଏସି ଗୱେସି ପରିୟେସୀତି ମହେସୀ। ମହନ୍ତଂ ସମାଧିକ୍ଖନ୍ଧଂ ମହନ୍ତଂ ପଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧଂ ମହନ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧଂ ମହନ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକ୍ଖନ୍ଧଂ ଏସୀ ଗୱେସୀ ପରିୟେସୀତି ମହେସୀ’’ତି। ମହନ୍ତେ ସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିୟ ଧମ୍ମେ ଏସତି ଗୱେସତୀତି ୱା ମହେସୀ, ମହନ୍ତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଏସତି ଗୱେସତୀତି ୱା ମହେସୀ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମହାନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ମହନ୍ତେ ସତିପଟ୍ଠାନେ ମହନ୍ତେ ସମ୍ମପ୍ପଧାନେ ମହନ୍ତେ ଇଦ୍ଧିପାଦେ ମହନ୍ତାନି ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ମହନ୍ତାନି ବଲାନି ମହନ୍ତେ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ମହନ୍ତଂ ଅରିୟଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକଂ ମଗ୍ଗଂ ମହନ୍ତଂ ପରମତ୍ଥଂ ଅମତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଏସୀ ଗୱେସୀ ପରିୟେସୀତି ମହେସୀ’’ତି। ଅଥ ୱା ମହେସକ୍ଖେହି ସତ୍ତେହି ଏସିୟତି ଗୱେସିୟତି ପରିୟେସିୟତି ଅମ୍ହାକଂ କହଂ ବୁଦ୍ଧୋତି ମହେସୀ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମହାନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ମହେସକ୍ଖେହି ୱା ସତ୍ତେହି ଏସିତୋ ଗୱେସିତୋ କହଂ ବୁଦ୍ଧୋ’’ତ୍ୟାଦି। ତଂ ମହେସିଂ। ତନ୍ତି ମୁନିନ୍ଦଙ୍କଂ। ଅହଂ ସିରସା ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ଦୟୁଦୟରୁଣୋ ମହାକରୁଣାସଙ୍ଖାତୌଦୟପଦ୍ଧତୁଗ୍ଗତସୂରିୟାରୁଣୋ, ଉଦୟପଦ୍ଧ ତତୋ ଉଗ୍ଗତସୂରିୟାରୁଣୋ ୱିୟ ମହାକରୁଣା ୱା, ଞାଣ ୱିତ୍ଥିଣ୍ଣବିମ୍ବୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣସଙ୍ଖାତୋ ୱିତ୍ଥାରପରିମଣ୍ଡଲୋ, ୱିତ୍ଥାରଚକ୍କୱାଳଅମଣ୍ଡଲଂ ୱିୟ ୱିପୁଲାରମ୍ମଣସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣୱା, ଏକୋ ଅସହାଯୋ ଏକବୁଦ୍ଧଭୂତୋ, ଯୋ ଯାଦିସୋ ମୁନିନ୍ଦଙ୍କୋ ବୁଦ୍ଧାଦିଚ୍ଚୋ ସୁଦ୍ଧେ ରାଗାଦିମଲେହି ୱିସୁଦ୍ଧେ ତିଭୱ କୁହରେ ତିଭୱସଙ୍ଖାତକମଲସରେ, କମଲକଥିତଂ ଉପ୍ପଲନ୍ତି କଥେତବ୍ବଂ, ୱିନେୟ୍ୟପ୍ପାଣୋଘଂ ୱିନେତବ୍ବସତ୍ତସମୂହଂ, ଧମ୍ମରଂ ସୀୱରେହି ଉତ୍ତମଧମ୍ମସଙ୍ଖାତରଂସୀହି, ସୁବୋଧେସି ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ପଟିୱେଧୟମାନେନ ସୁଟ୍ଠୁ ପବୋଧେସି ୱିକାସେସି, ଟ୍ଠାପିତକ୍କିତ୍ତିନଂ ତିଲୋକେ ପତ୍ଥଟପରିକିତ୍ତନଂ, ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ପତ୍ଥଟଥୁତିଘୋସିକଂ ୱା, ତିଲୋକେକଚକ୍ଖୁଂ କାମରୂପଅରୂପ ସଙ୍ଖାତାନଂ ତିଲୋକାନଂ ଏକଂ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁଭୂତଂ, ଦୁଖମସହନଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନେହି ଅତିଦୁକ୍ଖମିତଟ୍ଠାନଂ ଖମନଂ, ମହେସିଂ ମହନ୍ତଂ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିଂ ପରିୟେସମାନଂ ମହନ୍ତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗୱେସମାନଂ ୱା, ତଂ ମୁନିନ୍ଦଙ୍କଂ ଅହଂ ସିରସା ନମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି।

ୱୀସତିମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୧।

ଯୋ ଜିନୋ ଅନେକଜାତିୟଂ ସପୁତ୍ତଦାରମଙ୍ଗଜୀୱିତମ୍ପି;

ବୋଧିପେମତୋ ଅଲଗ୍ଗମାନସୋ ଅଦାସିୟେୱ ଅତ୍ଥି କସ୍ସ;

ଦାନପାରମିଂ ତତୋ ପରଂ ଅପୂରି ସୀଲପାରମାଦିକମ୍ପି;

ତାସମିଦ୍ଧିଯୋପୟାତମଗ୍ଗତଂ ତମେକଦୀପକଂ ନମାମି।

୨୧। ଏୱଂ ୱୀସତିମାୟ ଗାଥାୟ ମୁନିନ୍ଦଙ୍କଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ପୁବ୍ବେ ଅନେକଜାତିୟଂ ବୋଧିସତ୍ତକାଲେ ଜୀୱିତପରିଚ୍ଚାଗାଦୀହି ଚ ଦାନାଦିଦସପାରମିୟୋ ପୂରେନ୍ତେହି ଗୁଣେହି ଚ ଥୋମେତ୍ୱା ଜିନଂ ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ଯୋ ଜିନୋ ତ୍ୟାଦିମାହ। ଅୟଂ ପନ ରଜ ରଜ ରଜ ଗଣେହି ଚ ଗରୁଲହୂହି ଚ ରଚିତତ୍ତା ୱୀସତକ୍ଖରେହି ଲକ୍ଖିତା ୱୁତ୍ତଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦୟେ ‘‘ୱୁତ୍ତ ମୀଦିସନ୍ତୁ ନାମତୋ ରଜା ରଜା ରଜା ଗରୁଲ୍ଲହୂ ଚା’’ତି।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ରଜା ରଜଗଣା ଚ ରଜା ରଜଗଣା ଚ ରଜା ରଜଗଣା ଚ ଗରୁଲ୍ଲହୂ ଚ ଚେ ସିୟୁଂ, ଈଦିସନ୍ତୁ ଈଦିସଂ ପନ ଗାଥା ନାମତୋ ନାମେନ ୱୁତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତ ଗାଥା ନାମାତି।

ତତ୍ଥ ପନ ଯୋ ଜିନୋତି ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ହି ଦେୱପୁତ୍ତକିଲେସାଭିସଙ୍ଖାରଖନ୍ଧମଚ୍ଚୁୱସେନ ପଞ୍ଚମାରେ ଅଜିନି ଜିନାତି ଜିନିସ୍ସତୀତି ଜିନୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ନନୁ ଚ ବୁଦ୍ଧସାୱକାପି ପଞ୍ଚମାରେ ଜିନତ୍ତା ଜିନା ନାମାତି ଚେ। ନ ଭଗୱତୋ ପରୂପ ନିସ୍ସୟୱିରହନିରତିସୟୱସେନ ପଞ୍ଚମାରଜିନତ୍ତା ଭଗୱାୟେୱ ଜିନୋ ନାମାତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଧାତୁକଥାମୂଲଟୀକାୟଂ –

‘‘ତତ୍ଥ ବଲୱିଧମନ ୱିସୟାତିକ୍କମୱସେନ ଦେୱପୁତ୍ତମାରସ୍ସ, ଅପୱତ୍ତିକରଣୱସେନ କିଲେସାଭିସଙ୍ଖାରମାରାନଂ, ସମୁଦୟପ୍ପହାନପରିଞ୍ଞାୱସେନ ଖନ୍ଧମାରସ୍ସ, ମଚ୍ଚୁମାରସ୍ସ, ଚ ବୋଧିମୂଲେ ଏୱ ଭଞ୍ଜିତତ୍ତା ପରୂପନିସ୍ସୟରହିତଂ ନିରତିସୟଂ ତଂ ଭଞ୍ଜନଂ ଉପାଦାୟ ଭଗୱାଏୱ ମାରଭଞ୍ଜନୋତି

ଥୋମିତୋ’’ତି।

ଅନେକଜାତିଯନ୍ତି ଅନେକସଂସାରଭଟ୍ଟେ। ଏତ୍ଥ ହି ଅଯଂ ଜାତିସଦ୍ଦୋ ଅନେକତ୍ଥୋ। ତଥା ହେସ ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋତି ଏତ୍ଥ ଭଟ୍ଟେ ଆଗତୋ। ଅତ୍ଥି ୱିସାଖେ ନିଗଣ୍ଠା ନାମ ସମଣଜାତୀତି ଏତ୍ଥ ନିକାଯେ। ତିରି ନାମ ତିଣଜାତି ନାଭିଯା ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ନଭଂ ଆହଚ୍ଚ ଠିତା ଅହୋସୀତି ଏତ୍ଥ ପଞ୍ଞତ୍ତିଯଂ। ଜାତି ଦ୍ୱୀହି ଖନ୍ଧେହି ସଙ୍ଗହିତାତି ଏତ୍ଥ ସଙ୍ଖତଲକ୍ଖଣେ। ଯଂ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଯଂ ପଠମଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପଠମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପାତୁଭୂତଂ। ତଦୁପାଦାଯ ସାୱସ୍ସ ଜାତୀତି ଏତ୍ଥ ପଟିସନ୍ଧିଯଂ। ସମ୍ପତିଜାତୋ ଆନନ୍ଦ ବୋଧିସତ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ପସୂତିଯଂ। ଅନୁପକୁଟ୍ଠୋ ଜାତିୱାଦେନାତି ଏତ୍ଥ କୁଲେ। ଯତୋହଂ ଭଗିନି ଅରିଯାଯ ଜାତିଯା ଜାତୋତି ଏତ୍ଥ ଅରିଯସୀଲେ। ଇଧ ପନାଯଂ ଭଟ୍ଟେ ୱତ୍ତତି। ତସ୍ମା ଅନେକସଂସାରଭଟ୍ଟେତି ଅତ୍ଥୋ ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବୋ। ସୋ ହି ଜାଯତି ଯୋନି ଗତିଆଦି ୱିଭାଗୋତି ଜାତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଥ ୱା ଜାଯନ୍ତି ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଖନ୍ଧାଦଯୋତି ଜାତି, ଭଟ୍ଟୋ। ଜନିଧାତୁ ନିବ୍ବତ୍ତନେତି। ନ ଏକା ଅନେକା, ଅନେକା ଚ ସା ଜାତି ଚାତି ଅନେକ ଜାତି। ତସ୍ସଂ ଅନେକଜାତିଯଂ।

ସପୁତ୍ତଦାରନ୍ତି ପୁତ୍ତେନ ଚ ଭରିଯାଯ ଚ ସହିତଂ। ଅତ୍ତନୋ କୁଲଂ ପୁନାତି ପୱତି ସୋଧେତୀତି ୱା ପୁତ୍ତୋ। ପୁଧାତୁ ପୱନେ ତ। ମାତାପିତୂନଂ ମନଂ ପୂରେତୀତି ୱା ପୁତ୍ତୋ। ପୂରଧାତୁ ପୂରଣେ ତ। ପୁତ୍ତୋ ଚ ଧୀତା ଚ ପୁତ୍ତୋ। ୱିରୂପେକ ସେସୋଯଂ। ସାମିକେନ ଧରିଯତେତି ଦାରୋ। ଧରଧାତୁ ଧାରଣେ ଣୋ। ଧସ୍ସ ଦୋ। ଅଥ ୱା ପୁରିସେନ ଭୋଗଂ ଦୀଯତୀତି ଦାରୋ। ଦାଧାତୁ ଦାନେ ରପଚ୍ଚଯୋ। ଦାକୁଚ୍ଛିତା କାରେନ ପୁରିସେନ ରମିଯତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ଦାରୋ, ଭରିଯା। ଦାପୁବ୍ବରମୁଧାତୁ ରମନେ କ୍ୱି। ଦାସଦ୍ଦୋ କୁଚ୍ଛିତତ୍ଥୋ। ଅଭିଧାନଟୀକାଯଂ ପନ ‘‘ଦାରଯନ୍ତେ ଯେନାତି ଦାରୋ, ଦର ୱିଦାରଣେ। ଅକତ୍ତରି ଚ କାରକେ ସଞ୍ଞାଯଂ ଣୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପୁତ୍ତୋ ଚ ଦାରୋ ଚ ପୁତ୍ତଦାରୋ। ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦେପି ହି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତି ଆଚରିଯା। ତେନ ସହ ୱତ୍ତତି ଯସ୍ସାତି ସପୁତ୍ତଦାରୋ, ପୁତ୍ତଦାରପରିଚ୍ଚାଗୋ। ତଂ ସପୁତ୍ତଦାରଂ। ଅଙ୍ଗଜୀୱିତମ୍ପୀତି ହତ୍ଥପାଦକଣ୍ଣନାସଚକ୍ଖାଦିସରୀରାୱଯୱଞ୍ଚ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯ ପଟିବଦ୍ଧସକଲସରୀରଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗତି ଗଚ୍ଛତି କାଯେତି ଅଙ୍ଗୋ, ଚକ୍ଖାଦିସରୀରାୱଯୱୋ। ଅଗିଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ଜୀୱନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତେନାତି ଜୀୱିତଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଜୀୱଧାତୁ ପାଣଧାରଣେ ତ। ଅଙ୍ଗୋ ଚ ଜୀୱିତଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗଜୀୱିତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ପିସଦ୍ଦୋ ସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥୋ। ତେନ ଧନରଟ୍ଠପରିଚ୍ଚାଗଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧଟ୍ଠ କଥାଯଂ –

‘‘ଅଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗଂ ଜୀୱିତଧନରଜ୍ଜପୁତ୍ତଦାରପରିଚ୍ଚାଗନ୍ତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା’’ତି। ଅଥ ୱା ସମ୍ଭାୱନତ୍ଥୋ। ତେନ ଭଗୱା ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣହେତୁପି ପୁତ୍ତଦାରଅଙ୍ଗଜୀୱିତମ୍ପି ଅଲଗ୍ଗମାନସୋ ପରିଚ୍ଚଜେତି, ପଗେୱ ଧନାଦିବାହିରୱତ୍ଥୁ ପରିଚ୍ଚାଗେପୀତି ସମ୍ଭାୱେତି।

ବୋଧିପେମତୋତି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତାଯ ବୋଧିଯା ପିଯମାନତ୍ତା, ହେତ୍ୱତ୍ଥେ ହି ତୋପଚ୍ଚଯୋ। ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ବୁଜ୍ଝତୀତି ବୋଧି, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣଂ। ସବ୍ବ ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମେ ବୁଜ୍ଝତୀତି ବୋଧି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ବୁଧଧାତୁ ଞାଣେ ଣ। ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଜୋତକୋ ଇପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଯଂ – ‘‘ବୋଧି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣେ, ଅରିଯମଗ୍ଗେ ଚ ନାରିଯ’’ନ୍ତି। ବୋଧି ଚ ବୋଧି ଚ ବୋଧି ସରୂପେକସେ ସୱସେନ। ପିଯନଂ ପେମୋ, ପିଯାଯିତବ୍ବୋତି ୱା ପେମୋ। ପୀଧାତୁ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ ମନିପଚ୍ଚଯୋ। ବୋଧିଯା ପେମୋ ବୋଧିପେମୋ, ତତୋ ବୋଧିପେମତୋ। ଭଗୱତା ହି ପୁତ୍ତଦାରଅଙ୍ଗଜୀୱିତେହିପି ସତଗୁଣେନ ସହସ୍ସଗୁଣେନ ସତ ସହସ୍ସଗୁଣେନପି ବୋଧିଞ୍ଞାଣମେୱ ପିଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱେସ୍ସନ୍ତରଜାତକେ –

‘‘ନ ମେ ଦେସ୍ସା ଉଭୋ ପୁତ୍ତା, ମଦ୍ଦୀ ଦେୱୀ ନ ଦେସ୍ସିଯା;

ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପିଯଂ ମଯ୍ହଂ, ତସ୍ମା ପିଯେ ଅଦାସହ’’ନ୍ତି।

ଅଲଗ୍ଗମାନସୋତି ପୁତ୍ତଦାରଅଙ୍ଗଜୀୱିତାଦୀସୁ ଅନଲ୍ଲୀଯନ ଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଲଗନଂ ସଙ୍ଗନଂ ଲଗ୍ଗୋ, ଲଗତି ସଙ୍ଗତି ଅଲ୍ଲୀଯତି ୱାତି ଲଗ୍ଗୋ। ଲଗଧାତୁ ସଙ୍ଗେ ଅଲ୍ଲୀଯନେ ୱା ଗପଚ୍ଚଯୋ। ନ ଲଗ୍ଗୋ ଅଲଗ୍ଗୋ, ନତ୍ଥି ଲଗ୍ଗୋ ଏତ୍ଥ ପୁତ୍ତଦାର ଅଙ୍ଗଜୀୱିତାଦୀସୂତି ୱା ଅଲଗ୍ଗୋ। ମନତି ଜାନାତି ଆରମ୍ମଣନ୍ତି ମନୋ। ସୋଯେୱ ମାନସୋ। ଅଲଗ୍ଗୋ ମାନସୋ ଯସ୍ସ ସୋତି ଅଲଗ୍ଗମାନସୋ, ଜିନୋ। ଅତ୍ଥିକସ୍ସାତି ପୁତ୍ତ ଦାରାଦିଂ କାମିକସ୍ସ, ଯାଚକସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ଥୋ କାମୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥିକୋ, ଣିକୋ। ତସ୍ସ ଅତ୍ଥିକସ୍ସ। ଅଦାସିଯେୱାତି ପୂଜାନୁଗ୍ଗହକାମତାଯ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତପରିଚ୍ଚାଗଚେତନାଯ ଅଦାସିଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ବୋଧିସତ୍ତୋ ହି ପାରମୀପୂରଣ କାଲେ ସରାଗସଦୋସସମୋହସ୍ସେୱ ସତୋ ଆଗତା ଗତାନଂ ଯାଚକାନଂ ଅଲଙ୍କତପଟିଯତ୍ତଂ ସୀସଂ କନ୍ତିତ୍ୱା ଗଲଲୋହିତଂ ନୀହରିତ୍ୱା ସୁଅଞ୍ଜିତାନି ଅକ୍ଖୀନି ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା କୁଲୱଂସପ୍ପଦୀପଂ ପୁତ୍ତଂ ମନାପଚାରିନିଂ ଭରିଯଞ୍ଚ ଖେଳପିଣ୍ଡମିୱ ଅନପେକ୍ଖୋ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ଦୀଯମାନୋୱ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଞ୍ଞାଣଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ସକ୍କା, ନ ପୁତ୍ତଦାରଅଙ୍ଗଜୀୱିତମ୍ପି ଅପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା। ପଞ୍ଚ ହି ମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ଅପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଭୂତପୁବ୍ବା ନାମ ନତ୍ଥି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାରିଯସାୱକା ପନ ପୁତ୍ତଦାରଅଙ୍ଗଜୀୱିତଂ

ଅପରିଚ୍ଚଜନ୍ତାପି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାରିଯସାଵକବୋଧିଞ୍ଞାଣଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ସମତ୍ଥାଓ। ତସ୍ମାଯେଓ ଭଗଓନ୍ତଂଯେଓ ସପୁତ୍ତଦାରମଙ୍ଗଜୀଓିତମ୍ପି ବୋଧିପେମତୋ ଅଲଗ୍ଗମାନସୋ ଅଦାସିଯେଓ ଅତ୍ଥି କସ୍ସାତି ଥୋମେତି। ଓୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଓେସ୍ସନ୍ତରଜାତକଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ସବ୍ବବୋଧିସତ୍ତା ଧନପରିଚ୍ଚାଗଂ, ପୁତ୍ତପରିଚ୍ଚାଗଂ, ଭରିଯପରିଚ୍ଚାଗଂ, ଅଙ୍ଗପରିଚ୍ଚାଗଂ, ଜୀଓିତପରିଚ୍ଚାଗନ୍ତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ଅପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଭୂତପୁବ୍ବା ନାମ ନତ୍ଥୀ''ତି।

ଏଓଂ ପଞ୍ଚହି ମହାପରିଚ୍ଚାଗଗୁଣେହି ଭଗଓତୋ ଥୋମନଂ କତ୍ୱା ଇଦାନି ଦାନାଦିପାରମୀପୂରଣଗୁଣେନ ଥୋମନଂ କତ୍ତୁ କାମୋ ଦାନପାରମିନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଦାନନ୍ତି ତିଓିଧଂ ହୋତି ଚାଗଚେତନା ଚ, ଓିରତି ଚ, ଦେଯ୍ଯଧମ୍ମୋ ଚାତି। ସବ୍ବା ହିରିଯଂ କୁସଲଞ୍ଚ ଦାନନ୍ତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ହି ଚାଗଚେତନା ଦାନଂ ନାମ। ଅଭଯଂ ଦେତୀତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ଓିରତୀ ଦାନଂ ନାମ। ଦାନଂ ଦେତି ଅନ୍ନଂ ପାନନ୍ତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ଦେଯ୍ଯଧମ୍ମୋ ଦାନଂ ନାମ। ତତ୍ଥ ଚାଗଚେତନା ଦେତି ଓା ଦେଯ୍ଯଧମ୍ମଂ ଦେନ୍ତି ଓା ଏତାଯ ଦେଯ୍ଯଧମ୍ମନ୍ତି ଦାନଂ। ଓିରତି ଅଓଖଣ୍ଡନଟ୍ଠେନ ଲଓନଟ୍ଠେନ ଓା ଦାନଂ। ସା ହି ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଭଯଭେରଓସଙ୍ଖାତଂ ଦୁସ୍ସିଲ୍ଯଂ ଚେତନଂ ଦାତି ଲୁନାତି ଚାତି ଦାନଂ, ଦେଯ୍ଯଧମ୍ମୋ ଦିଯ୍ଯତୀତି ଦାନଂ। ଇଧ ପନ ତିଓିଧଂ ଦାନଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ପାରମୀସଦ୍ଦସ୍ସ ଓଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ଓୁତ୍ତୋଯେଓ। ଅଥ ଓା ପାରଂ ନିବ୍ବାନଂ ଏତି ଗଚ୍ଛତି ଏତାଯାତି ପାରମି। ପାରସଦ୍ଦୂପପଦ ଇଧାତୁ ଗତିଯଂ କ୍ୱି। ପାରଂ ଇତୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ। ଦାନମେଓ ପାରମୀ ଦାନପାରମୀ, ତଂ ଦାନପାରମିଂ। ତତୋତି ଦାନପାରମିତୋ। ପରନ୍ତି ଅଞ୍ଞଂ। ସୀଲପାରମାଦିକମ୍ପୀତି ସୀଲତୀତି ସୀଲଂ। ସୀଲ ଧାତୁ ସମାଧିମ୍ହି ଅ। କାଯଓଚୀକମ୍ମାନି ସମାଦହତି ସମାଧପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀଲତି ସମାଧିଯତି କାଯକମ୍ମାଦୀନଂ ସୁସିଲ୍ଯଓସେନ ନ ଓିପ୍ପକିରତୀତି ଓା ସୀଲଂ, ସୀଲନ୍ତି ସମାଦହନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ ଏତେନାତି ଓା ସୀଲଂ। ଅଥ ଓା ସୀଲଯତି ଉପଧାରେତୀତି ସୀଲଂ, ସୀଲଧାତୁ ଉପଧାରଣେ ଅ। କୁସଲ ଧମ୍ମାନଂ ପତିଟ୍ଠାନଭାଓେନ ଆଭୁସୋ ଧାରେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀଲେନ୍ତି ଓା ଏତେନ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଉପଧାରେନ୍ତି ସାଧଓୋତି ସୀଲଂ, ସୀଲିଯତି ଉପଧାରିଯତି ସପ୍ପୁରିସେହି ହଦଯମଂସନ୍ତରଂ ଉପନେତ୍ୱାତି ଓା ସୀଲଂ, ସୀଲେତି ଉପଧାରେତି ତଂ ସମଙ୍ଗୀ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଅପାଯେସୁ ଉପ୍ପତ୍ତିନୀଓାରଣଓସେନ ସୁଗ୍ଗତି ନିବ୍ବାନନ୍ତି ଓା ସୀଲଂ, ସୀଲମେଓ ପାରମୀ ସୀଲପାରମୀ, ସା ଆଦି ଯାସନ୍ତେତି ସୀଲପାରମାଦିକା। ଏତ୍ଥ ଚ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ନେକ୍ଖମ୍ମପଞ୍ଞା ଓୀରିଯଖନ୍ତିସଚ୍ଚଅଧିଟ୍ଠାନମେତ୍ତାଉପେକ୍ଖାପାରମିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଓୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ବୁଦ୍ଧଓଂସପାଠଇଯଂ –

''ଦାନଂ ସୀଲଞ୍ଚ ନେକ୍ଖମ୍ମଂ, ପଞ୍ଞା ଓୀରିଯେନ ପଞ୍ଚମଂ;

ଖନ୍ତିସଚ୍ଚମଧିଟ୍ଠାନଂ, ମେତ୍ତୁପେକ୍ଖା ଇମା ଦସା''ତି।

ପିସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ ସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥୋ। ତେନ ପଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି।

ଅପୂରୀତି ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧତ୍ଥାଯ ପୂରଣଂ ଅକାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଗଓତୋ ହି ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମେ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧତ୍ଥାଯ ଅଭିନୀହାରତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅନେକଜାତୀସୁ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ପଟିଓିଜ୍ଝିତୁଂ ଓାଯମନ୍ତୋ ଅଦିନ୍ନଦାନଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ଅରକ୍ଖିତସୀଲଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଅପୂରିତା ପାରମୀ ନାମ ନତ୍ଥି। ଅତିବହୁମ୍ପି ପୂରଣଂ ଅକାସିଯେଓ। ଭଗଓା ହି ବୋଧିସତ୍ତ ଭୂତୋ ଚତୂସୁ ମହାସମୁଦ୍ଦେସୁ ଉଦକଂ ପରାଜେତ୍ୱା ଅଧିକଂ ଲୋହିତଦାନମକାସି। ସକଲପଥଓିଯା ପଂସୁଂ ପରାଜେତ୍ୱା ଅଧିକଂ ମଂସମଦାସି। ସିନେରୁପବ୍ବତରାଜଂ ପରାଜେତ୍ୱା ଅଧିକଂ ସୀସଦାନମଦାସି। ଆକାସେ ତାରକସମୂହଂ ପରାଜେତ୍ୱା ଅଧିକଂ ନଯନମଦାସି।

ତେନ ଓୁତ୍ତଂ ଜିନାଲଙ୍କାରେ –

''ସୋ ସାଗରେ ଜଲଧିକଂ ରୁଧିରଂ ଅଦାସି,

ଭୂମିଂ ପରାଜିଯ ସମଂସମଦାସି ଦାନଂ;

ମେରୁପ୍ପମାଣମଧିକଞ୍ଚ ସମୋଠଇସୀସଂ,

ଖେ ତାରକାଧିକତରଂ ନଯନଂ ଅଦାସୀ''ତି।

ଓସନ୍ତତିଲକଗାଥା।

ତତ୍ଥ ଚ ସୋତି ସୋ ଏୱଂୱିଧୋ ବୋଧିସତ୍ତୋ। ସାଗରେତି ଚତୂସୁ ମହାସମୁଦ୍ଦେସୁ। ଜଲଧିକନ୍ତି ଉଦକତୋ ଅଧିକଂ କତ୍ୱା। ରୁଧିରଂ ଅଦାସୀତି ଲୋହିତଦାନମଦାସି। ଭୂମିଂ ପରାଜିୟାତି ପଂସୁପଥୱିୟା ପଂସୁଂ ପରାଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସରୀରମଂସଂ ଅଧିକଂ ଅଦାସି। ମେରୁପ୍ପମାଣମଧିକନ୍ତି ୟୋଜନ ଅଟ୍ଠସଟ୍ଠିସତସହସ୍ସୁବ୍ବେଧସ୍ସ ଗିରିରାଜସ୍ସ ପମାଣତୋପି ଅଧିକଂ କତ୍ୱା। ସମୋଳିଇସୀସନ୍ତି ମୋଳିଇୟା ସହ ଅଭିସିତ୍ତସୀସଂ ଅଦାସି। ଖେତି ଚକ୍କୱାଳଅପକ୍ଖତପରିୟନ୍ତେ ଆକାସେ। ତାରକାଧିକତରନ୍ତି ନକ୍ଖତ୍ତାଦିତାରକରୂପତୋପି ଅଧିକଂ କତ୍ୱା । ନୟନଂ ଅଦାସୀତି ନେତ୍ତଦାନଂ ଅଦାସୀତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ତାସମିଦ୍ଧିୟୋପୟାତମଗ୍ଗତନ୍ତି ତାସଂ ଇଦ୍ଧିୟା ଉପୟାତଂ ଅଗ୍ଗତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ତାସନ୍ତି ତାସଂ ପାରମୀନଂ। ଇଦ୍ଧିୟାତି ସମିଦ୍ଧିୟା, ହେତ୍ୱତ୍ଥେ ଚେତଂ କରଣୱଚନଂ। ଉପୟାତନ୍ତି ଉପଗତଂ। ଅଗ୍ଗତନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଉତ୍ତମଭାୱଂ, ସେଟ୍ଠଭୂତଂ ବୁଦ୍ଧତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଟଂ ପନ ପଦଂ ଉପୟାତନ୍ତିପଦେ କମ୍ମଂ। ଅଗ୍ଗସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ ଉତ୍ତମୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ଅଗ୍ଗତି ଉତ୍ତମଭାୱଂ ସେଟ୍ଠଭୂତଂ ୱା ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ପାପୁଣାତୀତି ଅଗ୍ଗୋ, ଜିନୋ। ଅଗ୍ଗଧାତୁ ଗତିୟଂ ଅ। ଅଗ୍ଗସ୍ସ ଭାୱୋ ଅଗ୍ଗତଂ। ଭଗୱା ହି ଅନନ୍ତଲୋକଧାତୂସୁ ସବ୍ବ ସତ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଉତ୍ତମତରୋ ସେଟ୍ଠତରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଦସନିପାତ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରପାଳିଇୟଂ –

''ୟାୱତା ଭିକ୍ଖୱେ ସତ୍ତା ଅପଦା ୱା ଦ୍ୱିପଦା ୱା ଚତୁପ୍ପଦା ୱା ବହୁପ୍ପଦା ୱା ରୂପିନୋ ୱା ଅରୂପିନୋ ୱା ସଞ୍ଞିନୋ ୱା ଅସଞ୍ଞିନୋ ୱା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞିନୋ ୱା, ତଥାଗତୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ''ତି।

ତମେକଦୀପକନ୍ତି ଟଂ ଏକଦୀପକନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ତନ୍ତି ଜିନଂ। ଏକଦୀପକନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଏକପଟିସରଣଭୂତଂ ପତିଟ୍ଠଭୂତଂ ୱା। ଦୀପକସଦ୍ଦୋ ହି ପଟିସରଣପତିଟ୍ଠୱାଚକୋ ନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ସଂୟୁତ୍ତଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ପତିଟ୍ଠାପନଟ୍ଠେନ ଦୀପ''ନ୍ତି। ଦୀପନ୍ତି ପତିଟ୍ଠହନ୍ତି ପଟିସରଣଭାୱେନ ସତ୍ତା ଏତ୍ଥାତି ୱା ଦୀପକୋ, ଜିନୋ। ଦୀପଧାତୁ ପତିଟ୍ଠାୟଂ ଅକୋ। ଏକସଦ୍ଦୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋ। ଏକୋ ଏକଭୂତୋ ଦୀପକୋତି ଏକଦୀପକୋ, ଜିନୋ। ଅଥ ୱା ଏକଦୀପକନ୍ତି ମନୁସ୍ସାନଂ ପଟିସରଣଭୂତଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ ସମୁଦ୍ଦଦୀପକମିୱ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପଟିସରଣଭୂତଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ ଏକବୁଦ୍ଧଭୂତଂ।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ। ଜଲମଜ୍ଝେ ଦିପ୍ପତୀତି ଦୀପୋ। ଦ୍ୱିଧା ଆପୋସନ୍ଦତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ଦୀପୋ। ସୋୟେୱ ଦୀପକୋ। ସୋୱିୟ ଏକୋ ବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ଏତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ଏକଦୀପକୋ, ଜିନୋ। ୟଥା ହି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଭିନ୍ନନାୱାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ସମୁଦ୍ଦଦୀପୋ ପଟିସରଣୋ ପତିଟ୍ଠୋ ହୋତି, ଏୱଂ ଜିନୋ ସଂସାରସାଗରେ ଅଲଦ୍ଧନେନ୍ୟପତିଟ୍ଠେ ଓସୀଦନ୍ତାନଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଏକବୁଦ୍ଧଭୂତୋ ପଟିସରଣୋ ପତିଟ୍ଠୋ ହୋତୀତି ଏକଦୀପକନ୍ତି ଥୋମେତି। ଟଂ ଜିନଂ ଅହଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋତି।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୟୋଜନା। ୟୋ ଜିନୋ ଅନେକ ଜାତିୟଂ ଅନେକସଂସାରଭୱେ, ସପୁତ୍ତଦାରଂ ପୁତ୍ତେନ ଚ ଭରିୟାୟ ଚ ସହିତଂ, ଅଙ୍ଗଜୀୱିତମ୍ପି ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟମ୍ପି। ଅଥ ୱା ହତ୍ଥପାଦକଣ୍ଣନାସଚକ୍ଖାଦିସରୀରାୱୟୱଞ୍ଚ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟ ପଟିବଦ୍ଧସକଲସରୀରଞ୍ଚ, ବୋଧିପେମତୋ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତାୟ ବୋଧିୟା ପିୟମାନତ୍ତା, ଅଲଗ୍ଗ ମାନସୋତି ପୁତ୍ତଦାରଅଙ୍ଗଜୀୱିତାଦୀସୁ ଅନଲ୍ଲୀୟନଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା, ଅତ୍ଥିକସ୍ସ ପୁତ୍ତଦାରାଦିଂ କାମିକସ୍ସ ୟାଚକସ୍ସ ଅଦାସିୟେୱ ପରିଚ୍ଚାଗଚେତନାୟ ଅଦାସିଏୱ। ଦାନପାରମିମ୍ପି ତତୋ ଦାନପାରମିତୋ ପରଂ ଅଞ୍ଞଂ ସୀଲପାରମାଦିକମ୍ପି ସୀଲପାରମୀଆଦିକମ୍ପି, ଅପୂରି ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧତ୍ଥାୟ ପୂରଣଂ ଅକାସି, ତାସଂ ପାରମୀନଂ ଇଦ୍ଧିୟା ସମିଦ୍ଧିୟା ଅଗ୍ଗତଂ ଉତ୍ତମ ଭାୱଂ ସେଟ୍ଠବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ୱା, ଉପୟାତଂ ଉପଗତଂ, ଏକଦୀପକଂ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଏକପଟିସରଣଭୂତଂ ଏକପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ ୱା, ଦୀପକମିୱ ଏକପଟିସରଣଭୂତଂ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ ୱା ଟଂ ଜିନଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ନମାମୀତି।

ଏକୱୀସତିମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୨।

ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱଂ ନିଧନୱପୁଧରଂ ମାରଭଙ୍ଗଂ ଅଭଙ୍ଗଂ,

ଦୀପଂ ଦୀପଂ ପଜାନଂ ଜୟୱରସୟନେ ବୋଧିପତ୍ତଂଧିପତ୍ତଂ;

ବ୍ରହ୍ମାବ୍ରହ୍ମାଗତାନଂ ୱରଗିରକଥିକଂ ପାପହୀନଂ ପହୀନଂ,

ଲୋକାଲୋକାଭିରାମଂ ସତତମଭିନମେ ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ ମୁନିନ୍ଦଂ।

୨୨। ଏୱଂ ଏକୱୀସତିମାଯ ଗାଥାଯ ଜିନଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଇଦାନି ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱନ୍ତ୍ୱାଦୀହି ଦସହି ଗୁଣେହି ଥୋମେତ୍ୱା ମୁନିନ୍ଦଂ ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱନ୍ତିଆଦିମାହ। ଅଯଂ ପନ ମ ର ଭ ନ ଯ ଯ ଗଣେହି ଚ ତିମୁନିଯତୀହି ଚ ରଚିତତ୍ତା ଏକୱୀସତକ୍ଖରେହି ଯୁତ୍ତା ଆଦ୍ୟନ୍ତଯମକା ସଦ୍ଧରା ଗାଥାତି ଦଟ୍ଠଵ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱୁତ୍ତୋଦଯେ ''ମ୍ରା ଭ୍ନା ଯୋ ଯୋତ୍ର ଯେନ ତିମୁନିଯତିଯୁତା ସଦ୍ଧରା କିତ୍ତିତାଯ''ନ୍ତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା। ଯସ୍ସଂ ପଟିପାଦଂ ମ୍ରା ମରଗଣା ଚ ଭ୍ନା ଭନଗଣା ଚ ଯୋଗଣୋ ଚ ଯେନ ଯଗଣେନ ସହ ଯୋଗଣୋ ଚ ତିମୁନିଯତିଯୁତା ସତ୍ତମକ୍ଖରନ୍ତେତୀହି ଯତୀହି ଯୁତ୍ତା ଚ ତେ ସିଯୁଂ। ଅତ୍ର ଇମସ୍ମିଂ ପକତି ଛନ୍ଦେ ଅଯଂ ଗାଥା ସଦ୍ଧରାଗାଥାତି କିତ୍ତିତାତି। ଏତ୍ଥ ଚ ମୁନିସଦ୍ଦୋ ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟାୱାଚକୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଏକସ୍ମିଂ ପାଦେ ସତ୍ତମକ୍ଖରନ୍ତେ ସତ୍ତମକ୍ଖରନ୍ତେ ଯତୀନଂ ତିପରିୱତ୍ତତ୍ତା ତିମୁନିଯତିଯୁତାତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏକୱୀସତକ୍ଖରୱନ୍ତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତତ୍ଥ ଚ ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱନ୍ତି ରାଜସଙ୍ଖାତସମ୍ମୁତିଦେୱ ଚତୁମହାରାଜାଦିକୌପପତ୍ତିଦେୱାନଂ ଅତିଉତ୍ତମଂ ଅତିସେଟ୍ଠଂ ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱଭୂତଂ। ଏତ୍ଥ ହି ଦେୱାତି ସମ୍ମୁତିଦେୱା। ତେ ହି ମାନୁସ୍ସେସ୍ସରିଯସମ୍ପତ୍ତୀହି ଦିବ୍ବନ୍ତୀତି ମନୁସ୍ସରାଜଦେୱୀ କୁମାରା ଦେୱାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ପୁନ ଦେୱାତି ଉପପତ୍ତିଦେୱା। ତେ ହି ଦିବ୍ବେସ୍ସରିଯସମ୍ପତ୍ତୀହି ଦିବ୍ବନ୍ତୀତି ଚତୁମହାରାଜିକା ଦେୱା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଦିବ୍ବନ୍ତି କାମଗୁଣାଦୀହି କୀଳଅନ୍ତି ଲଳଅନ୍ତି, ତେସୁ ୱା ୱିହରନ୍ତି, ୱିଜଯସମତ୍ଥତାଯୋଗେନ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକେ ୱିଜେତୁଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ଇସ୍ସରିଯଧନାଦିସକ୍କାରଦାନଗ୍ଗହଣଂ ତଂ ତଂ ଅତ୍ଥାନୁସାସନଞ୍ଚ କରୋନ୍ତା ୱୋହରନ୍ତି। ପୁଞ୍ଞାତିସଯଯୋଗାନୁଭାୱପ୍ପତ୍ତାଯ ଜୁତିଯା ଜୋତନ୍ତି। ଯଥାଧିପ୍ପେତଞ୍ଚ ୱିସଯଂ ଅପ୍ପଟିଘାତେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଯଥିଚ୍ଛିତନିପ୍ଫାଦନେ ଚ ସକ୍କୋନ୍ତୀତି ଦେୱାତି ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗମହାଟୀକାଯଂ ଆଗତନଯେନପି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅତିଦେୱନ୍ତି ତେସଂ ଦେୱାନଂ ଅତିଉତ୍ତମଂ ଅତିସେଟ୍ଠଂ ୱା ୱିସୁଦ୍ଧି ଦେୱଭୂତଂ ଭଗୱନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ହି ତେସଂ ସମ୍ମୁତି ଉପପତ୍ତିଦେୱାନଂ ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ଅତିରେକତ୍ତା ଅତିରେକୋ ଦେୱୋତି ଭଗୱା ଅତିଦେୱୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଦେୱୋ ଦେୱାନଂ ଅତିରେକୋ ଅତିଉତ୍ତମୋ ଅତିସେଟ୍ଠୋ ଅତିୱିସିଟ୍ଠୋ ଦେୱୋ ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱୋ, ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱଭୂତୋ ମୁନିନ୍ଦୋ ଲବ୍ଭତି। ତଂ ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱଂ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଧମ୍ମହଦଯୱିଭଙ୍ଗେ ''ଦେୱାତି ତଯୋ ଦେୱା ସମ୍ମୁତି ଦେୱା, ଉପପତ୍ତିଦେୱା, ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱା। ସମ୍ମୁତିଦେୱା ନାମ ରାଜାନୋ ଦେୱିଯୋ ରାଜକୁମାରା। ଉପପତ୍ତିଦେୱା ନାମ ଚତୁମହାରାଜିକେ ଦେୱେ ଉପାଦାଯ ତଦୁପରି ଦେୱା। ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱା ନାମ ଅରହନ୍ତୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତୀ''ତି।

ଭଗୱା ପନ ନିରାତିସଯାଯ ଅଭିଞ୍ଞାକୀଳଆଯ ଉତ୍ତମେହି ଦିବ୍ବବ୍ରହ୍ମଅରିଯୱିହାରେହି ସପରସନ୍ତାନଗତପଞ୍ଚୱିଧମାରୱିଜ ଯିଚ୍ଛାନିପ୍ଫତ୍ତିଯାଚିତ୍ତିସ୍ସରିଯ ସତ୍ତଧନାଦି ସମ୍ପାପଟିପତ୍ତି ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦସକ୍କାରଦାନଗ୍ଗହଣସଙ୍ଖାତେନ ଧମ୍ମସଭାୱପୁଗ୍ଗଲଜ୍ଝାସଯାନୁରୂପାନୁସାସନୀସଙ୍ଖାତେନ ଚ ୱୋହାରାତିସଯେନ ପରମାଯ ପଞ୍ଞାସରୀରପ୍ପଭାସଙ୍ଖାତାଯ ଜୁତିଯା ଅନଞ୍ଞସାଧାରଣାଯ ଞାଣସରୀରଗତିଯା ମାରୱିଜଯ ସବ୍ବଞ୍ଞୁଗୁଣପରହିତ ନିପ୍ଫାଦନେସୁ ଅପ୍ପଟିହତାଯ ସତ୍ତିଯା ଚ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ସଦେୱକେନ ଲୋକେନ ସରଣନ୍ତି ଗମନୀଯତୋ ଅଭିତ୍ଥୱନୀଯତୋ ଭତ୍ତିୱସେନ କମନୀଯତୋ ଚ ସବ୍ବେ ତେ ଦେୱେ ତେହି ଗୁଣେହି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଠିତତ୍ତା ତେସଂ ଦେୱାନଂ ଅତିସେଟ୍ଠୋ ଅତିଉତ୍ତମୋ ଦେୱୋତି ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱୋତି ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗ ମହାଟୀକାଯଂ ଆଗତନଯେନପି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ନିଧନୱପୁଧରନ୍ତି ଅନ୍ତିମକାଯଧାରଣଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ନିଧନସଦ୍ଦୋ ପରିଯୋସାନୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ନିଧେତି ପରିଯୋସାନଂ କରୋତି ଏତେନାତି ନିଧନଂ। ନିଧେତି ୱିନାସେତି ଭୱନ୍ତି ୱା ନିଧନଂ, ଅନ୍ତିମକାଯୋ ଲବ୍ଭତି। ନିପୁବ୍ବ ଧା ଧାତୁ ନାସେ ଯୁ। ୱପତି କୁସଲାକୁସଲବୀଜମେତ୍ଥାତି ୱପୁ, କାଯୋ। ୱପଧାତୁ ବୀଜସନ୍ତାନେ ଉ। ନିଧନଞ୍ଚ ତଂ ୱପୁ ଚାତି ନିଧନୱପୁ, ତଂ ଧାରେତୀତି ନିଧନୱପୁଧରୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ତଂ ନିଧନୱପୁଧରଂ। ସୋ ହି ଅନମତଗ୍ଗସଂସାରଭୱେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତେନ୍ତାନଂ ସବ୍ବକିଲେସାନଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେ ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗଞାଣସତ୍ଥେନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦିତତ୍ତା ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ନତ୍ଥି। ଅଯଞ୍ହି ବୁଦ୍ଧଭାୱଜାତି ଅନ୍ତିମ ଭୱୋ ହୋତି, ତସ୍ମା ୱିସେସେନ ମୁନିନ୍ଦମେୱ ନିଧନୱପୁଧରନ୍ତି ଥୋମେତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରପାଠଇଯଂ ''ବୁଦ୍ଧୋ ଅନ୍ତିମ ଧରୋ''ତି।

ମାରଭଙ୍ଗନ୍ତି ଦେୱପୁତ୍ତାଦିପଞ୍ଚମାରେ ୱିଦ୍ଧଂସନଂ। ମାରସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ପଞ୍ଚମାରେ ଭଞ୍ଜତି ଅଭଞ୍ଜି ଭଞ୍ଜିସ୍ସତୀତି ମାରଭଙ୍ଗୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ମାରସଦ୍ଦୂପପଦ ଭଜ୍ଜଧାତୁ ଅୱମଦ୍ଦନେ ତପଚ୍ଚଯୋ। ତସ୍ସ ସହ ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ଗୋଆଦେସୋ। ନକାରସ୍ସ ନିଗ୍ଗହିତାଦେସୋ। ତସ୍ସ କୱଗ୍ଗନ୍ତାଦେସୋ। ତଂ ମାରଭଙ୍ଗଂ। ଅଭଙ୍ଗନ୍ତି ମାରସେନାଯ ଭଞ୍ଜିତୁଂ ୱିଦ୍ଧଂସିତୁଂ ଅସମତ୍ଥଂ, ଭଞ୍ଜୀଯତେ ଭଙ୍ଗୋ। ନଭଙ୍ଗୋ ଅଭଙ୍ଗୋ। ଅଥ ୱା

ମାରସେନାଯ ନ ଭଞ୍ଜିଯତୀତି ଅଭଙ୍ଗୋ। ମାରସେନାଯ ଭଞ୍ଜିତୁଂ ନ ଅରହତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମାରସେନା ଭଞ୍ଜିତୁଂ ନ ସମତ୍ଥୋତି ୱା ଅଭଙ୍ଗୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ତଂ ଅଭଙ୍ଗଂ।

ଦୀପଂଦୀପଂ ପଜାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଜାନଂ ଦୀପଂ ଦୀପନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ପଜାନନ୍ତି ସତ୍ତାନଂ। ତେହି କମ୍ମକିଲେସେହି ପଜାଯନ୍ତି ନିବ୍ବତ୍ତିଯନ୍ତି, ପକାରେନ ୱା ଜାଯନ୍ତି ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି ପଟିସନ୍ଧିଚୁତିୱସେନାତି ପଜାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଦୀପନ୍ତି ପଞ୍ଞାପଦୀପଂ। ତଞ୍ହି କୁସଲାକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦୀପେତି ପକାସେତି ଜୋତେତୀତି ଦୀପନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଥ ୱା ଦିପ୍ପତି ଜୋତେତୀତି ଦୀପୋ। ଅନ୍ଧକାରଂ ୱିଧମେତ୍ୱା ଆଲୋକଂ ପକାସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୀପଧାତୁ ଦିତ୍ତିଯଂ ଅ। ଦୀପମିୱାତି ଦୀପା, ପଞ୍ଞା। ଯଥା ହି ପଦୀପୋ ଅନ୍ଧକାରଂ ୱିଧମିତ୍ୱା ଆଲୋକଂ ପକାସେତି, ଏୱଂ ପଞ୍ଞା ଅୱିଜ୍ଜନ୍ଧକାରଂ ହନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମାଲୋକଂ ପକାସେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ଦୀପଂ। ପୁନ ଦୀପନ୍ତି ଦୀପକଂ ପକାସେନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ହି ଦୀପେତି ପକାସେତୀତି ଦୀପୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ମୁନିନ୍ଦୋ ହି ପଯିରୁପାସନୱସେନ ଗତାଗତାନଂ ୱିନେଯ୍ୟସତ୍ତାନଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଚତୁମଗ୍ଗଞାଣାଦିପଞ୍ଞାପଦୀପଂ ପକାସେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ଦୀପଂ।

ଜଯୱରସଯନେତି ପଞ୍ଚମାରୱିଜଯଟ୍ଠାନଭୂତେ ଉତ୍ତମ ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କାସନେ। ପଞ୍ଚମାରେ ଜିନାତି ଏତ୍ଥାତି ଜଯୋ, ବୋଧିରୁକ୍ଖପଲ୍ଲଙ୍କୋ। ଜିଧାତୁ ଜଯେ ଣ। ୱରିତବ୍ବୋ ପତ୍ଥି ତବ୍ବୋତି ୱରୋ, ୱରଧାତୁ ପତ୍ଥନେ ଅ। ୱରତି ନିୱାରେତି ହୀନନ୍ତି ୱା ୱରୋ। ୱରଧାତୁ ନିୱାରଣେ ଅ। ବୁଦ୍ଧେନ ସେୱିଯତି ଭଜିଯତି ଏତ୍ଥାତି ସଯନୋ। ସିଧାତୁ ସେୱାଯଂ ଯୁ। ୱରୋ ଉତ୍ତମୋ ସଯନୋ ୱରସଯନୋ, ଜଯୋଏୱ ୱରସଯନୋ ଜଯୱରସଯନୋ, ବୋଧିରୁକ୍ଖପଲ୍ଲଙ୍କୋ। ତସ୍ମିଂ।

ବୋଧିପତ୍ତଂଧିପତ୍ତନ୍ତି ବୋଧିପତ୍ତଂ ଅଧିପତ୍ତନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ବୋଧିପତ୍ତନ୍ତି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣଂ ଗତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ବୋଧିସଦ୍ଦୋ ରୁକ୍ଖମଗ୍ଗଞାଣସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣନିବ୍ବାନେସୁପି ୱତ୍ତତି। ତଥା ହେସ ବୋଧିରୁକ୍ଖମୂଲେ ପଠମାଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିଆଦୀସୁ ରୁକ୍ଖେ ୱତ୍ତତି। ବୋଧି ୱୁଚ୍ଚତି ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଞାଣନ୍ତିଆଦୀସୁ ମଗ୍ଗେ। ପପ୍ପୋତି ବୋଧିଂ ୱରଭୂରୀ ମେଧସୋତିଆଦୀସୁ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣେ। ପତ୍ୱାନ ବୋଧିଂ ଅମତଂ ଅସଙ୍ଖତନ୍ତିଆଦୀସୁ ନିବ୍ବାନେ। ଇଧ ପନ ଭଗୱତୋ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ବୁଜ୍ଝତୀତି ବୋଧି, ଅରହତ୍ତ ମଗ୍ଗଞାଣଂ। ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମେ ବୁଜ୍ଝତୀତି ବୋଧି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞାଣଂ। ବୁଧଧାତୁ ଞାଣେ ଣ ଇ ଚ। ବୋଧି ଚ ବୋଧି ଚ ବୋଧି ସରୂପେକସେସୱସେନ। ତଂ ଅପଜ୍ଜିଂ ଅଗମିନ୍ତି ବୋଧି ପତ୍ତୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ତଂ ବୋଧିପତ୍ତଂ। ଅଧିପତ୍ତନ୍ତି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଜେଟ୍ଠଭାୱଂ ଗତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଅଧିକଂ ଜେଟ୍ଠଭାୱଂ ୱୁଡ୍ଢତରଭାୱଂ ପତ୍ତୋ ଗତୋତି ଅଧିପତ୍ତୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ତଂ ଅଧିପତ୍ତଂ। ଯଥା ହି କୁକ୍କୁଟପୋତକାନଂ ଯୋ କୁକ୍କୁଟପୋତକୋ ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ଅଭିନିବ୍ଭିଦୋ, ସୋ ତେସଂ ଜେଟ୍ଠଭାୱଂ ୱୁଡ୍ଢତରଭାୱଂ ଗତୋ, ଏୱମେୱ ଭଗୱା ସଦେୱକେ ଲୋକେ ଅୱିଜ୍ଜା ଗତାଯ ପଜାଯ ତଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ପଠମତରଂ ଅରିଯାଯ ଜାତିଯା ଜାତତ୍ତା ଚ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଦି ସବ୍ବଗୁଣେହି ଅଧିକତ୍ତା ଚ ଅପ୍ପଟିସମତ୍ତା ଚ ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଜେଟ୍ଠଭାୱଂ ୱୁଡ୍ଢତରଭାୱଂ ସେଟ୍ଠଭାୱଂ ଅପ୍ପଟିସମଭାୱଞ୍ଚ ପତ୍ତୋ ଗତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତସ୍ମା ଅଧିପତ୍ତନ୍ତି ଥୋମେତି।

ବ୍ରହ୍ମାବ୍ରହ୍ମାଗତାନନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମ ଅବ୍ରହ୍ମ ଆଗତାନନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଆଗତାନଂ ପଯିରୁପାସନୱସେନ ଆଗତାନଂ ବ୍ରହ୍ମ ଦେୱମନୁସ୍ସପରିସାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ବ୍ରହ୍ମାତି ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜାଦି ବ୍ରହ୍ମା। ତେ ହି ଝାନାଦିଗୁଣେହି ବ୍ରୂହନ୍ତି ୱଡ୍ଢନ୍ତୀତି ବ୍ରହ୍ମାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଅବ୍ରହ୍ମାତି ଦେୱମନୁସ୍ସା। ତେ ହି ନ ବ୍ରହ୍ମା ଅବ୍ରହ୍ମାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି ପଯିରୁପାସନୱସେନାତି ଆଗତା, ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମାନୋ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଆପୁବ୍ବଗମୁଧାତୁ ଗତିଯଂ ତ। ଆଗତା ବ୍ରହ୍ମା ଚ ଅବ୍ରହ୍ମା ଚାତି ବ୍ରହ୍ମାବ୍ରହ୍ମାଗତା, ତେସଂ। ୱିସେସନ ପରନିପାତପଦମେତଂ ଅଗ୍ଗ୍ୟାହିତୋତିଆଦୀସୁ ୱିଯ। ତଂ ପନ ପଦଂ ୱରଗିରକଥିକନ୍ତିପଦେ ସମ୍ପଦାନଂ। ପଯିରୁପାସନାନଂ ବ୍ରହ୍ମ ଦେୱମନୁସ୍ସପରିସାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱରଗିରକଥିକନ୍ତି ଉତ୍ତମଂ ଧମ୍ମୱାଚଂ ଦେସେନ୍ତଂ। ସେଟ୍ଠୱାଚାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସମାନଂ ୱା, ଗାଯତି କଥିଯତୀତି ଗିରା, ୱାଚା। ଗାଧାତୁ ସଦ୍ଦେ ଇରୋ। ୱରା ସେଟ୍ଠା ଗିରା ୱାଚା ୱରଗିରା। ତାଯ ଧମ୍ମଂ କଥେତୀତି ୱରଗିରକଥିକୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ଉତ୍ତମାଯ ମନାପଭୂତୱାଚାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ।

ପାପହୀନନ୍ତି ଲାମକଅକୁସଲକିଲେସଂ। ତଞ୍ହି ଅପାଯାଦି ଦୁକ୍ଖଂ ପାପେତୀତି ପାପୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅକୁସଲକିଲେସୋ। ପପୁବ୍ବଅପଧାତୁ ପାପୁଣନେ। କୁସଲଧମ୍ମେନ ହାତବ୍ବଂ ଚଜି ତବ୍ବନ୍ତି ହୀନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଲାମକଧମ୍ମୋ। ହାଧାତୁ ଚାଗେ ତପଚ୍ଚଯୋ, ତସ୍ସିନୋ। ପାପୋଏୱ ହୀନଂ ପାପହୀନଂ। ପହୀନନ୍ତି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞାଣେନ ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନଂ। ପଜହତୀତି ପହୀନୋ, ମୁନିନ୍ଦୋ। ପପୁବ୍ବହାଧାତୁ ଚାଗେ ଇନୋ। ସବ୍ବେ ଅକୁସଲଧମ୍ମେ ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗଞାଣେନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଲୋକାଲୋକାଭିରାମନ୍ତି ଲୋକଅଲୋକଅଭିରାମନ୍ତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ମନୁସ୍ସଲୋକଦେୱବ୍ରହ୍ମଲୋକାନଂ ଅଭିରାମଟ୍ଠାନଭୂତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋକୋତି

ମନୁସ୍ସ ଲୋକୋ, ସୋ ହି ଲୋକଯତି ପତିଟ୍ଠହତି ପୱତ୍ତତି ୱା ଏତ୍ଥ ପୁଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞଂ ତବ୍ବିପାକୋ ଚାତି ଲୋକୋ, ମନୁସ୍ସ ଲୋକୋ। ଲୋକଧାତୁ ପତିଟ୍ଠାଯଂ ଅ। ନ ଲୋକୋ ଅଲୋକୋ। ଦେୱବ୍ରହ୍ମଲୋକୋ। ଲୋକୋ ଚ ଅଲୋକୋ ଚ ଲୋକାଲୋକା, ତେସଂ ସତ୍ତଲୋକାନଂ ଅଭିଅଧିକଂ ରମନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଲୋକାଲୋକାଭିରାମୋ। ମୁନିନ୍ଦୋ, ତଂ। ସୋ ହି ତିଲୋକାନଂ ପୂଜାନୁଗ୍ଗହାଦିକରଣୱସେନ ଅଭିରାମଟ୍ଠାନଂ ହୋତୀତି ଲୋକାଲୋକାଭିରାମନ୍ତି ଥୋମେତି। ସତତନ୍ତି ନିଚ୍ଚଂ। ରତ୍ତିଦିୱଂ ଅଭିଣ୍ହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମୁନିନ୍ଦନ୍ତି ପଞ୍ଚମୁନିସ୍ସରଂ, ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ। ଅଭିନମେତି ଅହଂ ଅଭିସକ୍କଚ୍ଚଂ ନମାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋତି।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ଦେୱାଦେୱାତିଦେୱଂ ସମ୍ମୁତିଦେୱୌପପତ୍ତିଦେୱାନଂ ଅତିଉତ୍ତମଂ ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱଭୂତଂ ନିଧନୱପୁଧରଂ ଅନ୍ତିମକାଯଧାରଣଂ, ମାରଭଙ୍ଗଂ ଦେୱପୁତ୍ତାଦିପଞ୍ଚମାରେ ୱିଦ୍ଧଂସନଂ ଅଭଙ୍ଗଂ ମାରସେନାଯ ଭଞ୍ଜିତୁଂ ଅସମତ୍ଥଂ, ମାରସେନା ଭଞ୍ଜନାରହଂ ୱା, ପଜାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଦୀପଂ ପଞ୍ଞାପଦୀପଂ, କପ୍ପଭୂତଂ ଦୀପଂ ଦୀପକଂ ପକାସେନ୍ତଂ, ଜଯୱରସଯନେ ପଞ୍ଚମାରୱିଜଯନ୍ତଟ୍ଠାନଭୂତେ ଉତ୍ତମବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କାସନେ ଆଧାରଭୂତେ, ବୋଧିପତ୍ତଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ଗତଂ ଅଧିପତ୍ତଂ ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଜେଟ୍ଠଭାୱଂ ଗତଂ, ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମାଗତାନଂ ପଯିରୁପାସନୱସେନ ଆଗତାନଂ ବ୍ରହ୍ମଦେୱ ମନୁସ୍ସପରିସାନଂ ୱରଗିରକଥିକଂ ସେଟ୍ଠୱାଚାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସମାନଂ ପାପହୀନଂ ଲାମକଅକୁସଲକିଲେସଂ ପହୀନଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗ ଞାଣେନ ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଲୋକାଲୋକାଭିରାମଂ ମନୁସ୍ସ ଲୋକଦେୱବ୍ରହ୍ମଲୋକାନଂ ଅଭିରାମଭୂତଂ, ମୁନିନ୍ଦଂ ପଞ୍ଚମୁନିସ୍ସରଂ ତଂ ମୁନିନ୍ଦଂ ସତତଂ ନିଚ୍ଚଂ ଅଭିଣ୍ହଂ ଅହଂ ଅଭିନମେ ଅଭିସକ୍କଚ୍ଚଂ ନମାମୀତି।

ଦ୍ୱାୱୀସତିମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୩।

ବୁଦ୍ଧୋ ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋ ମୁଦୁକରଚରଣୋ ବ୍ରହ୍ମଘୋସେଣିଜଙ୍ଘୋ,

କୋସଚ୍ଛାଦଙ୍ଗଜାତୋ ପୁନରପି ସୁଗତୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ;

ମୂଦୋଦାତୁଣ୍ଣଲୋମୋ ଅଥମପି ସୁଗତୋ ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗ୍ଗତ୍ତଭାୱୋ,

ନୀଲକ୍ଖୀ ଦୀଘପଣ୍ହୀ ସୁଖୁମମଲଛୱୀ ଥୋମ୍ମରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀ।

୨୪।

ଚତ୍ତାଲୀସଗ୍ଗଦନ୍ତୋ ସମକଲପନଜୋ ଅନ୍ତରଂସପ୍ପପୀନୋ,

ଚକ୍କେନଙ୍କିତପାଦୋ ଅୱିରଳଅଦସନୋ ମାରଜୁସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ;

ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ନୋନମନ୍ତୋଭଯକରମୁଦୁନା ଜଣ୍ଣୁକାନାମସନ୍ତୋ,

ୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ ଜିନୋ ଗୋତରୁଣପଖୁମକୋ ସୀହପୁବ୍ବଡ୍ଢକାଯୋ।

୨୫।

ସତ୍ତପ୍ପୀନୋ ଚ ଦୀଘଙ୍ଗୁଲି ମଥ ସୁଗତୋ ଲୋମକୂପେକଲୋମୋ,

ସମ୍ପନ୍ନୋଦାତଦାଠୋ କନକସମତଚୋ ନୀଲମୁଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ;

ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଥୂଲଜିହ୍ୱୋ ଅଥ ସୀହହନୁକୋ ଜାଲିକପ୍ପାଦହତ୍ଥୋ,

ନାଥୋ ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ ଇତିଗୁଣସହିତଂ ତଂ ମହେସିଂ ନମାମି।

୨୩। ଏୱଂ ଦ୍ୱାୱୀସତିମାଯ ଗାଥାଯ ମୁନିନ୍ଦସ୍ସ ପଣାମଂ କତ୍ୱା ଇଦାନି ବୁଦ୍ଧୋ ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋତ୍ୟାଦୀହି ତୀହି ଗାଥାହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନେହି ଗୁଣେହି ଥୋମିତ୍ୱା ମହେସିଂ ୱନ୍ଦିତୁକାମୋ ବୁଦ୍ଧୋ ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋତ୍ୟାଦିଗାଥାତ୍ତଯମାହ। ତଂ ପନ ଗାଥାତ୍ତଯଂ ସଦ୍ଧରାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ସାଧକଂ ପନ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତମେୱ।

ତତ୍ଥ ପଠମଗାଥାଯଂ ବୁଦ୍ଧୋତି ପଟିୱିଦ୍ଧଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମୋ ପଟିୱିଦ୍ଧନିରୱସେସସବ୍ବଧମ୍ମୋ ୱା। ତଂ ପନ ପଦଂ ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋ ତ୍ୟାଦୀସୁ ପଦେସୁ ତୁଲ୍ୟଲିଙ୍ଗତ୍ତଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ସୋ ହି ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ବୁଜ୍ଝତି ଅବୁଜ୍ଝି ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀତି ଚ, ନିରୱସେସସବ୍ବଧମ୍ମେ ବୁଜ୍ଝତି ଅବୁଜ୍ଝି ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀତି ଚ ବୁଦ୍ଧୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେସୁ ପନ ଦ୍ୱୀସୁ ୱିକପ୍ପେସୁ ପଠମୱିକପ୍ପେ ବୁଧଧାତୁସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଂ ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମପଟିୱିଜ୍ଝନଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣଂ ମୁଖ୍ୟେନ ଲବ୍ଭତି। ହେଟ୍ଠା ମଗ୍ଗଫଲଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ୱିପସ୍ସନାଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ପାରମୀଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ଫଲୂପଚାରେନ। ଅରହତ୍ତଫଲଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣାଦିପଚ୍ଛିମପଚ୍ଛିମଞ୍ଞାଣାନି ଚ କାରଣୂପଚାରେନ। ତପଚ୍ଚଯସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଂ ତେନ ମୁଖ୍ୟୋପଚାରେନ ଉପଲକ୍ଖିତୋ ଅପରିମିତଗୁଣଗଣାଲଙ୍କାରଂ ଖନ୍ଧପଞ୍ଚକଂ ପଟିଚ୍ଚ ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତି ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ସତ୍ତୱିସେସୋ ଲବ୍ଭତି। ଦୁତିଯ ୱିକପ୍ପେ ବୁଧଧାତୁସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଂ ସବ୍ବଞ୍ଞେଯ୍ୟଧମ୍ମପଟିୱିଜ୍ଝନସମତ୍ଥଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ମୁଖ୍ୟେନ ଲବ୍ଭତି। ଚତୁମଗ୍ଗଫଲଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ୱିପସ୍ସନା ପାରମୀଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ ଫଲୂପଚାରେନ। ଆସଯାନୁସଯଞ୍ଞାଣାଦିପଚ୍ଛିମ ପଚ୍ଛିମଞ୍ଞାଣାନି କାରଣୂପଚାରେନ। ତପଚ୍ଚଯସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଂ ତେନ ମୁଖ୍ୟୋପଚାରେନ ଉପଲକ୍ଖିତୋ ଅପରିମାଣଗୁଣୋଘାଲଙ୍କତଂ ଖନ୍ଧପଞ୍ଚକଂ ପଟିଚ୍ଚ ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତି ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ସତ୍ତୱିସେସୋ ଲବ୍ଭତି। କିଂପନେତ୍ଥ ବୁଧଧାତୁସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଭୂତଂ ଞାଣମେୱ ବୁଦ୍ଧୋ ନାମ ହୋତି। ଉଦାହୁ ତପଚ୍ଚଯସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଭୂତୋ ଖନ୍ଧସନ୍ତାନୋ ବୁଦ୍ଧୋ ନାମାତି। ଞାଣେନ ପନ ମଲକର କିଲେସାନଂ ସୱାସନାନଂ ନିରୱସେସଂ ପହୀନତ୍ତା ଚିତ୍ତ ସନ୍ତାନୋ ସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ପନ ସୁଦ୍ଧତ୍ତା ତସ୍ସ ନିସ୍ସଯଭୂତୋ ରୂପକାଯୋପି ସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି। ତସ୍ମା ତପଚ୍ଚଯସ୍ସ ୱାଚ୍ଚଭୂତୋ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣାଦୀନଂ ଆଧାରଭୂତୋ ଖନ୍ଧସନ୍ତାନୋ ନାମପଞ୍ଞତ୍ତିୱୋହାରେନ ବୁଦ୍ଧୋ ନାମାତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାମଗ୍ଗଟ୍ଠକଥାଯଂ –

‘‘ସବ୍ବେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅପ୍ପଟିହତଞ୍ଞାଣ ନିମିତ୍ତାନୁତ୍ତରୱିମୋକ୍ଖାଧିଗମପରିଭାୱିତଂ ଖନ୍ଧସନ୍ତାନଂ ଉପାଦାଯ ପଣ୍ଣତ୍ତିକୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତପଦଟ୍ଠାନଂ ୱା ସଚ୍ଚାଭିସମ୍ବୋଧିମୁପାଦାଯ ପଣ୍ଣତ୍ତିକୋ ସତ୍ତୱିସେସୋ ବୁଦ୍ଧୋ’’ତି।

ପରମତ୍ଥଭୂତେ ହି ଖନ୍ଧସନ୍ତାନେ ୱୋହାରସୁଖତ୍ଥଂ ସତ୍ତ ପୁଗ୍ଗଲାଦିୱୋହାରୋ ଆରୋପିତୋ। ଏୱଂ ୱୋହାରପ୍ପତ୍ତୋ ସତ୍ତୋ ଯାୱ ବୋଧିଞ୍ଞାଣତ୍ଥାଯ ନ ୱାଯମତି, ପଣିଧାନଂ ନ କରୋତି। ତାୱ ସତ୍ତୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛତି। ଯତୋ ପନ ପଟ୍ଠାଯ ବୋଧିଞ୍ଞାଣତ୍ଥାଯ ୱାଯମତି, ପଣିଧାନଂ କରୋତି, ତଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ନାମ ୱୋହାରୋ ହୋତି। ସୋ ପନ ଯଦା ବୋଧିଞ୍ଞାଣଂ ଲଭତି, ତଦା ବୁଦ୍ଧୋ ନାମ ୱୋହାରୋ ହୋତି। ତସ୍ମା ପଞ୍ଞତ୍ତିସଙ୍ଖାତୋ ଖନ୍ଧସନ୍ତାନୋ ବୁଦ୍ଧୋ ନାମାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମହାନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ବୁଦ୍ଧୋତି ନେତଂ ନାମଂ ମାତରା କତଂ, ନ ପିତରା କତଂ, ନ ଭାତରା କତଂ, ନ ଭଗିନିଯା କତଂ, ନ ମିତ୍ତାମଚ୍ଚେହି କତଂ, ନ ଞାତିସା ଲୋହିତେହି କତଂ, ନ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେହି କତଂ, ନ ଦେୱତାହି କତଂ, ୱିମୋକ୍ଖନ୍ତିକମେତଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଭଗୱନ୍ତାନଂ ବୋଧିଯା ମୂଲେ ସହ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସ୍ସ ପଟିଲାଭା ସଚ୍ଛିକା ପଞ୍ଞତ୍ତି ଯଦିଦଂ ବୁଦ୍ଧୋତି ତଂ ବୁଦ୍ଧ’’ନ୍ତି। ଅଥ ୱା ପଟ୍ଠାନନଯେନ ୱା ନାନନ୍ତରିକନଯେନ ୱା ଞାଣପ୍ପଧାନୋ ସୁୱିସୁଦ୍ଧଖନ୍ଧସନ୍ତାନୋ ବୁଦ୍ଧୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋପି ଯୁଜ୍ଜତେୱାତି।

ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋତି ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖସ୍ସ ପରିମଣ୍ଡଲୋ ୱିଯ ପରିମଣ୍ଡଲସରୀରୋ। ଅଧୋଭାଗଂ ରୁନ୍ଧତୀତି ନିଗ୍ରୋଧୋ, ୱଟରୁକ୍ଖୋ। ନିପୁବ୍ବରୁଧଧାତୁ ଆୱରଣେ ଣ, ଉସ୍ସୋ ଗାଗମୋ। ୱମତି ଉଗ୍ଗିରତୀତି ବିମ୍ବୋ, ସରୀରୋ। ୱମୁଧାତୁ ଉଗ୍ଗିରଣେ ବୋ। ୱମିସ୍ସ ୱସ୍ସ ବିତ୍ତଂ। ନିଗ୍ରୋଧସ୍ସ ପରିମଣ୍ଡଲୋ ୱିଯ ପରିମଣ୍ଡଲୋ ବିମ୍ବୋ ସରୀରୋ ଯସ୍ସାତି ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ନିଗ୍ରୋଧପରିମଣ୍ଡଲବିମ୍ବୋତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ପରିମଣ୍ଡଲସଦ୍ଦଲୋପେ ନେୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ହି ପଣ୍ଣାସହତ୍ଥତାଯ ୱା ସତହତ୍ଥତାଯ ୱା ସମକ୍ଖନ୍ଧସାଖୋ ନିଗ୍ରୋଧୋ ଦୀଘତୋପି ୱିତ୍ଥାରତୋପି ଏକପ୍ପମାଣୋୱ ହୋତି, ଏୱଂ କାଯତୋପି ବ୍ୟାମତୋପି ଏକପ୍ପମାଣୋ। ଯଥା ଅଞ୍ଞେସଂ କାଯୋ ୱା ଦୀଘୋ ହୋତି, ବ୍ୟାମୋ ୱା ନ ଏୱଂ ୱିସମପ୍ପମାଣୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତେ ‘‘ନିଗ୍ରୋଧପରିମଣ୍ଡଲୋ ଖୋ ପନ ଭୱଂ ଗୋତମୋ। ଯାୱତକ୍ୱାସ୍ସ କାଯୋ, ତାୱ ତକ୍ୱାସ୍ସ ବ୍ୟାମୋ। ଯାୱତକ୍ୱାସ୍ସ ବ୍ୟାମୋ, ତାୱ ତକ୍ୱାସ୍ସ କାଯୋ’’ତି।

ମୁଦୁକରଚରଣୋତି ସଣ୍ହହତ୍ଥପାଦୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ମୁଦୁସଦ୍ଦୋ ସଣ୍ହସୁଖୁମୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ମୁଦେତି ମୋଦଯତି ସତ୍ତେତି ମୁଦୁ, ସଣ୍ହହତ୍ଥପାଦୋ। ମୁଦଧାତୁ ମୋଦନେ ହାସେ ୱା ଉ। ତଂ ତଂ କମ୍ମଂ କରୋତି ଏତେନାତି କରୋ, ହତ୍ଥୋ ଚରତି ଗଚ୍ଛତି ଏତେନ ତଂ ତଂ ଠାନନ୍ତି ଚରଣୋ, ପାଦୋ। ଚରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଯୁ। ମୁଦୁକରୋ ଚ ଚରଣୋ ଚ ଯସ୍ସାତି ମୁଦୁକରଚରଣୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ସପ୍ପି ମଣ୍ଡେ ଓସାରିତ୍ୱା ଠପିତଂ ସତୱାରଂ ୱିହତକପ୍ପାସପଟଲଂ ୱିଯ ମୁଦୁଜାତମତ୍ତକୁମାରସ୍ସ ୱିଯ ଚ ନିଚ୍ଚକାଲଂ ମୁଦୁହତ୍ଥ ପାଦୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ବ୍ରହ୍ମଘୋସେଣିଜଙ୍ଘୋତି ବ୍ରହ୍ମଘୋସୋ ଏଣିଜଙ୍ଘୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ବ୍ରହ୍ମଘୋସୋତି ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସରୋ ୱିଯ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗ ସମ୍ପନ୍ନସରୱନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ଝାନାଦିଗୁଣେହି ବ୍ରୂହତି ୱଡ୍ଢତୀତିବ୍ରହ୍ମା। ବ୍ରୂହଧାତୁ ମନିପଚ୍ଚଯୋ। ଘୁସିଯତି ସଦ୍ଦିଯତି କଥିଯତୀତି ଘୋସୋ, ସରୋ। ଘୁସଧାତୁ ସଦ୍ଦେ ଣ। ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଘୋସୋ ସରୋ ବ୍ରହ୍ମଘୋସୋ, ସୋ ୱିଯ ଘୋସୋ ସରୋ ଯସ୍ସାତି ବ୍ରହ୍ମଘୋସୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଯଥା ହି ମହାବ୍ରହ୍ମୁନୋ ପିତ୍ତସେମ୍ହେହି ଅପଲିବୁଦ୍ଧତ୍ତା ସରୋ ୱିସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି, ଏୱମେୱ ତଥାଗତେନପି କତଂ କମ୍ମଂ ୱତ୍ଥୁଂ ସୋଧେତି, ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ସୁଦ୍ଧତ୍ତା ନାଭିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ସରୋ ୱିସୁଦ୍ଧୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା ବ୍ରହ୍ମଘୋସୋ ୱିଯ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତସରୱନ୍ତୋତି ଥୋମେତି।

ଏଣିଜଙ୍ଘୋତି ଏଣିମିଗସ୍ସ ଜଙ୍ଘା ୱିଯ ସୁୱଟ୍ଟଜାଣୁକୋ। ଏତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଏଣି, ମିଗୋ। ଇଧାତୁ ଗତିଯଂ ଣି। ଜାଯତି କମନମେତାଯାତି ଜଙ୍ଘୋ, ଜାଣୁ। ଜନଧାତୁ ଜନନେ ଘୋ। ନସ୍ସ ନିଗ୍ଗହିତାଦେସୋ। ଏଣିମିଗସ୍ସ ଜଙ୍ଘୋ ୱିଯ ଜଙ୍ଘୋ ଯସ୍ସ ସୋତି ଏଣିଜଙ୍ଘୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଯଥା ହି ଏଣିମିଗସ୍ସ ଜଙ୍ଘୋ ସୁୱଟ୍ଟୋ ହୋତି, ଏୱମେୱ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ମଂସୁସ୍ସଦେନ ପରିପୁଣ୍ଣଜଙ୍ଘୋ। ନ ଏକତୋ ବଦ୍ଧପିଣ୍ଡିକମଂସୋ। ସମନ୍ତତୋ ସମସଣ୍ଠିତେନ ମଂସେନ ପରିକ୍ଖିତ୍ତାହି ସୁୱଟ୍ଟିତାହି ସାଲି ଗବ୍ଭଯୱଗବ୍ଭସଦିସାହି ଜଙ୍ଘାହି ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା ଏଣିମିଗଜଙ୍ଘସଦିସୋ ସୁୱଟ୍ଟଜାଣୁକୋତି ଥୋମେତି।

କୋସଚ୍ଛାଦଙ୍ଗଜାତୋତି କୋସଚ୍ଛାଦଅଙ୍ଗଜାତୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଉସଭୱାରଣାଦୀନଂ ଅଙ୍ଗଜାତୋ ୱିଯ ସୁୱଣ୍ଣପଦୁମ କଣ୍ଣିକସଦିସେନ ୱତ୍ଥକୋସେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନ ଗୁଯ୍ହଙ୍ଗଜାତେନ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। କୁସତି ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି କୋସୋ। କୁସଧାତୁ ଗତିଯଂ ଣ। ଛାଦିଯତୀତି ଛାଦୋ। ଛଦଧାତୁ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଣ। କୋସେନ ଛାଦୋ କୋସଚ୍ଛାଦୋ। ଅଙ୍ଗେ ସରୀରାୱଯୱେ ଜାତନ୍ତି ଅଙ୍ଗଜାତଂ। କୋସଚ୍ଛାଦଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ଯସ୍ସାତି କୋସଚ୍ଛାଦଙ୍ଗଜାତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଭଗୱତୋ ହି ଉସଭୱାରଣାଦୀନଂ ଅଙ୍ଗଜାତୋ ୱିଯ ସୁୱଣ୍ଣପଦୁମକଣ୍ଣି କସଦିସେନ କୋସୋହିତୱତ୍ଥଗୁଯ୍ହେନ ବ୍ଯଞ୍ଜନେନ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା କୋସଚ୍ଛାଦଙ୍ଗଜାତସମ୍ପନ୍ନୋତି ଥୋମେତି। ପୁନରପୀତି ପୁନ ଅପୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ରକାରା ଗମୋ । ପୁନାତି ଏସୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ଅପିସଦ୍ଦୋ ସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥୋ। ସୁଗତୋତି ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ହି ସୁନ୍ଦରଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସୁଗତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋତି ସୁୱଣ୍ଣପାଦୁକତଲମିୱ ଭୂମିଯଂ ସମଂ ସୁଟ୍ଠୁ ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ। ସମଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଭୂମିଯଂ ପତିଟ୍ଠତୀତି ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତୋ, ପାଦୋ। ସୁ ପତି ପୁବ୍ବୋ ଠା ଧାତୁ ଗତିନିୱତ୍ତିଯଂ ତ। ପଜ୍ଜତି ଗଚ୍ଛତି ଏତେନାତି ପାଦୋ। ପଦଧାତୁ ଗତିମ୍ହି ଣ। ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତୋ ପାଦୋ ଯସ୍ସାତି ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ, ସୁଗତୋ। ଯଥା ହି ଅଞ୍ଞେସଂ ଭୂମିଯଂ ପାଦଂ ଠପେନ୍ତାନଂ ଅଗ୍ଗତଲଂ ୱା ପଣ୍ହିଂ ୱା ପସ୍ସଂ ୱା ପଠମଂ ଫୁସତି ୱେମଜ୍ଝଂ ୱା ପନ ଛିଦ୍ଦଂ ହୋତି, ଉକ୍ଖିପନ୍ତାନମ୍ପି ଅଗ୍ଗତଲାଦୀସୁ ଏକକୋଟ୍ଠାସୋୱ ପଠମଂ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଏୱଂ ତସ୍ସ। ତସ୍ସ ପନ ସୁୱଣ୍ଣପାଦୁକତଲଂ ୱିଯ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ସକଲପାଦତଲଂ ଭୂମିଂ ଫୁସତି, ଭୂମିତୋ ଉଟ୍ଠହତି। ସଚେପି ହି ଭଗୱା ଅନେକସତପୋରିସଂ ନରକଂ ଅକ୍କମିସ୍ସାମୀତି ପାଦଂ ନୀହରତି, ତାୱଦେୱ ନିନ୍ନଟ୍ଠାନଂ ୱାତପୂରିତଂ ୱିଯ କମ୍ମାରଭସ୍ତଂ ଉନ୍ନମିତ୍ୱା ପଥୱୀସମଂ ହୋତି, ଉନ୍ନତଟ୍ଠାନମ୍ପି ଅନ୍ତୋ ପୱିସତି, ଦୂରେ ଅକ୍କମିସ୍ସାମୀତି ଅଭିନୀହରନ୍ତସ୍ସ ସିନେରୁପ୍ପମାଣୋପି ପଢତୋ ସେଦିତୱେତ୍ତଙ୍କୁରୋ ୱିଯ ନମିତ୍ୱା ପାଦସମୀପଂ ଆଗଚ୍ଛତି। ତଥା ହିସ୍ସ ଯମକପାଟିହାରିଯଂ କତ୍ୱା ଯୁଗନ୍ଧରପଢତଂ ଅକ୍କମିସ୍ସାମୀତି ପାଦେ ଅଭିନୀହରତୋ ପଢତୋ ନମିତ୍ୱା ପାଦସମୀପଂ ଆଗତୋ। ସୋ ତଂ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ଦୁତିଯପାଦେନ ତାୱତିଂସଭୱନଂ ଅକ୍କମି। ନ ହି ଚକ୍କଲକ୍ଖଣେନ ପତିଟ୍ଠାତଢଟ୍ଠାନଂ ୱିସମଂ ଭୱିତୁଂ ସକ୍କୋତି। ଖାଣୁ ୱା କଣ୍ଟକୋ ୱା ସକ୍ଖରକଥଲା ୱା ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱୋ ୱା ଖେଳଅସିଙ୍ଘାଣିକାଦୀନି ୱା ପୁରିମତରାୱ ଅପଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥେୱ ପଥୱିଂ ପୱିସନ୍ତି। ତଥାଗତସ୍ସ ହି ସୀଲତେଜେନ ପଞ୍ଞାତେଜେନ ଧମ୍ମତେଜେନ ଦସନ୍ନଂ ପାରମୀନଂ ଆନୁଭାୱେନ ଅଯଂ ମହାପଥୱୀ ସମା ମୁଦୁ ପୁପ୍ଫାକିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି। ତତ୍ର ତଥାଗତୋ ସମଂ ପାଦଂ ନିକ୍ଖିପତି। ସମଂ ଉଦ୍ଧରତି, ସବ୍ବାୱନ୍ତେହି ପାଦତଲେହି ଭୂମିଂ ଫୁସତି, ତସ୍ମା ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋତି ଥୋମେତି।

ମୂଦୋ ଦାତୁଣ୍ଣଲୋମୋତି ମୁଦ ଓଦାତ ଉଣ୍ଣଲୋମୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଭମୁକନ୍ତରେ ଜାତୋ ସଣ୍ହସୁଖୁମୋ ସେତୋ ସୁଦ୍ଧୋ ଉଣ୍ଣଲୋମୱନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ମୁଦସଦ୍ଦୋ ସଣ୍ହସୁଖୁମୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ମୁଦେତି ମୁଦଯତି ସତ୍ତେତି ମୁଦୋ, ସୁଖୁମୋ। ମୁଦଧାତୁ ମୋଦନେ ଅ। ଅୱଦାଯତି ଖଣ୍ଡିଯତୀତି ଓଦାତୋ। ଅୱପୁବ୍ବ ଦାଧାତୁ ଅୱଖଣ୍ଡନେ ତ। ଅଥ ୱା ଅୱଦାଯତି ସୁଜ୍ଝତୀତି ଓଦାତୋ, ଯଥା ୱୋଦାନନ୍ତି। ମୁଦୋ ଚ ଓଦାତୋ ଚ ମୁଦୋଦାତୋ, ଉଣତି ଉଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଉଣ୍ଣା, ଲୋମୋ। ଉଣ୍ଣସଦ୍ଦୋ ହି ଲୋକେ ଲୋମସଦ୍ଦପରିଯାଯୋତି ୱଦନ୍ତି ଆଚରିଯା। ମଂସସ୍ସ ଉପରି ପୱତ୍ତତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଣଧାତୁ ଗତିଯଂ ଣ। ମଂସଚମ୍ମାନି ଲୁନାତି ଛିନ୍ଦତୀତି ଲୋମୋ। ଲୁଧାତୁ ଛିନ୍ଦନେ ମନିପଚ୍ଚଯୋ। ଲୁନିତବ୍ବୋତି ୱା ଲୋମୋ, ଉଣ୍ଣା ଚ ସା ଲୋମୋ ଚାତି ଉଣ୍ଣଲୋମୋ, ଲୋମୱିସେସୋ। ମୁଦୋ ଦାତୋ ଉଣ୍ଣଲୋମୋ ଯସ୍ସ ସୋତି ମୁଦୋଦାତୁଣ୍ଣ ଲୋମୋ, ସୁଗତୋ। ଉଣ୍ଣାଲୋମଂ ପନ ଭଗୱତୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭମୁକାନଂ ୱେମଜ୍ଝେ ନାସିମତ୍ଥକେଯେୱ ଜାତଂ। ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପନ ନଲାଟମଜ୍ଝେ ଜାତଂ। ସପ୍ପିମଣ୍ଡେ ଓସାରେତ୍ୱା ଠପିତସତ ୱିତତକପ୍ପାସପଟଲଂ ୱିଯ ମୁଦଂ। ପରିସୁଦ୍ଧଓସଧିତାରକୱଣ୍ଣଂ ୱିଯ ଚ ସିପ୍ପଲିତୂଲଲତାତୂଲଂ ୱିଯ ଚ ୱିଗତମଲେନ ଓଦାତଂ ଉଣ୍ଣାଲୋମଂ ଅତ୍ଥି, ନ ଅଞ୍ଞେସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତେ –

‘‘ଉଣ୍ଣା ଖୋ ପନସ୍ସ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ଭମୁକନ୍ତରେ ଜାତା ଓଦାତା ମୁଦୁ ତୂଲସନ୍ନିଭା’’ତି।

ତଂ ପନେତଂ କୋଟିଯଂ ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢିଯମାନଂ ଉପଡ୍ଢବାହୁପ୍ପମାଣଂ ହୋତି। ୱିସ୍ସଟ୍ଠଂ ଦକ୍ଖିଣାୱଟ୍ଟୱସେନ ଆୱଟ୍ଟିତ୍ୱା ଉଦ୍ଧଗ୍ଗା ହୁତ୍ୱା ସନ୍ତିଟ୍ଠତି। ସୁୱଣ୍ଣଫଲକମଜ୍ଝେ ଠପିତରଜତ ପୁପ୍ଫୁଳକଂ ୱିଯ, ସୁୱଣ୍ଣଘଟତୋ ନିକ୍ଖମମାନଂ ଖୀରଧାରଂ ୱିଯ ଅରୁଣପ୍ପଭାରଞ୍ଜିତେ ଗଗନତଲେ ଓସଧିତାରକଂ ୱିଯ ଚ ଅତିମନୋହରାଯ ସିରିଯା ୱିରୋଚତି, ତସ୍ମା ମୁଦୋଦାତୁଣ୍ଣଲୋମୋତି ଥୋମେତି।

ଅଥମପୀତି ତଦଞ୍ଞଂ ଅପି। ସୁଗତୋତି ବୁଦ୍ଧୋ। ସୋ ହି ସୁନ୍ଦରୱାଚଂ ଗଦତି ୱଦତୀତି ସୁଗତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗ୍ଗତ୍ତଭାୱୋତି ବ୍ରହ୍ମୌଜୁଉଗ୍ଗତଅତ୍ତଭାୱୋତି ପଦୱିଭାଗୋ। ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉଜୁ ଉଗ୍ଗତଅତ୍ତଭାୱୋ ୱିଯ ଉଜୁମେୱ ଉଗ୍ଗତଅତ୍ତଭାୱୋ ଦୀଘସରୀରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତେ ପନ ‘‘ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗତ୍ତୋ’’ତିପାଠୋ। ତଦଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗତ୍ତୋତି ବ୍ରହ୍ମା ୱିଯ ଉଜୁଗତ୍ତୋ ଉଜୁମେୱ ଉଗ୍ଗତଦୀଘସରୀରୋତି ୱିୱରତି। ତଂ ପନ ସନ୍ଧାଯ ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗ୍ଗତ୍ତଭାୱୋତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ। ଝାନାଦିଗୁଣେହି ଉପରୂପରିବ୍ରୂହତି ୱଡ୍ଢତୀତି ବ୍ରହ୍ମା। ବ୍ରୂହଧାତୁ ୱଡ୍ଢନେ ମ, ଅରତି ଅୱଙ୍କଭାୱେନ ପୱତ୍ତତୀତି ଉଜୁ, ଅୱଙ୍କୋ। ଅରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଜୁପଚ୍ଚଯୋ। ଅରିସ୍ସ ଉଆଦେସୋ। ଉଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛତି ପାପୁଣାତୀତି ଉଗ୍ଗତୋ। ଉପୁବ୍ବ ଗମୁଧାତୁ ଗତିଯଂ ତୋ। ଆହିତୋ ଆରୋପିତୋ ଅହଂ ମାନୋ ଏତ୍ଥାତି ଅତ୍ତା, ସରୀରୋ। ଆପୁବ୍ବ ଧା ଧାତୁ ରୋପନେ ମନିପଚ୍ଚଯୋ ତୁପଚ୍ଚଯୋ ୱା। ଧସ୍ସ ତୋ। ମସ୍ସ ତୋ। ଅଥ ୱା ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ ଅଦତି ଅନୁଭୱତୀତି ଅତ୍ତା। ଅଦଧାତୁ ଅନୁଭୱନେ ମନିପଚ୍ଚଯୋ। କଚ୍ଚାଯନସଦ୍ଦସତ୍ଥେ ପନ ‘‘ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ ଅଦତି ଭକ୍ଖତୀତି ଅତ୍ତା, ଜାତିଜରାମରଣାଦୀହି ଅଦିଯତେ ଭକ୍ଖିଯତେତି ୱା ଅତ୍ତା। ଆତୁମା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଖ୍ୱାଦୀହି ମନିମଚ ତୋୱାତି ସୁତ୍ତେନ ପଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ଅତ୍ତାତି ଅଭିଧାନଂ ବୁଦ୍ଧି ଚ ଭୱନ୍ତି ଏତସ୍ମାତି ଅତ୍ତଭାୱୋ, ରୂପକାଯୋ। ଅନୁଟୀକାଯଂ ପନ ‘‘ଆହିତୋ ଅହଂ ମାନୋ ଏତ୍ଥାତି ଅତ୍ତା, ସୋଏୱ ଭୱତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ନ ପରପରିକପ୍ପିତୋ ୱିଯ ନିଚ୍ଚୋତି ଅତ୍ତଭାୱୋ। ଅତ୍ତାତି ୱା ଦିଟ୍ଠିଗତିକେହି ଗହେତବ୍ବାକାରେନ ଭୱତି ପୱତ୍ତତୀତି ଅତ୍ତଭାୱୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ । ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉଜୁମେୱ ଉଗ୍ଗତୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ ୱିଯ ଉଜୁମେୱ ଉଗ୍ଗତୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ ଯସ୍ସ ସୋତି ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗ୍ଗତ୍ତଭାୱୋ, ସୁଗତୋ। ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ହି ସତ୍ତା ଖନ୍ଧେ କଟିଯଂ ଜାଣୁସୂତି ତୀସୁ ଠାନେସୁ ନମନ୍ତି। ଥୋକଂ କଟିଯଂ ନମନ୍ତା ପଚ୍ଛତୋ ନମନ୍ତି। ଇତରେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ ପୁରତୋ। ଦୀଘସରୀରା ପନେକେ ପସ୍ସା ୱଙ୍କା ହୋନ୍ତି, ଏକେ ମୁଖଂ ଉନ୍ନମେତ୍ୱା ନକ୍ଖତ୍ତାନି ଗଣଯନ୍ତା ୱିଯ ଚରନ୍ତି, ଏକେ ଅପ୍ପମଂସଲୋହିତା ସୂଲସଦିସା ହୋନ୍ତି, ପୱେଧମାନା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତଥାଗତୋ ପନ ଉଜୁମେୱ ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଦୀଘପ୍ପମାଣୋ ଦେୱନଗରେ ଉସ୍ସିତସୁୱଣ୍ଣ ତୋରଣଂ ୱିଯ ହୋତି। ତସ୍ମା ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗ୍ଗତ୍ତଭାୱୋତି ଥୋମେତି।

ନୀଲକ୍ଖୀତି ନୀଲଅକ୍ଖୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅତିନୀଲନେତ୍ତେନ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇକ୍ଖତି ପସ୍ସତି ଅନେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ସମୱିସମଂ ୱାତି ଅକ୍ଖି, ନେତ୍ତଂ। ଇକ୍ଖଧାତୁ ଦସ୍ସନେ ଇ। ଇସ୍ସ ଅତ୍ତଂ। ନୀଲା ଅତିନୀଲା ଅକ୍ଖି ନେତ୍ତା ଯସ୍ସାତି ନୀଲକ୍ଖି, ସୁଗତୋ। ଭଗୱତୋ ହି ନ ସକଲନୀଲକ୍ଖିୱ ହୋତି। ନୀଲଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ପନସ୍ସ ଉମ୍ମାରପୁପ୍ଫସଦିସେନ ଅତିୱିସୁଦ୍ଧେନ ନୀଲୱଣ୍ଣେନ ସମନ୍ନାଗତାନି ଅକ୍ଖୀନି ହୋନ୍ତି। ପୀତଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ କଣିକାରପୁପ୍ଫସଦିସେନ ଲୋହିତୱଣ୍ଣେନ। ଲୋହିତଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ବନ୍ଧୁଜୀୱକପୁପ୍ଫସଦିସେନ ଲୋହିତୱଣ୍ଣେନ। ସେତ ଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଓସଧିତାରକସଦିସେନ ସେତୱଣ୍ଣେନ। କାଳ ଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଅଦ୍ଦାରିଟ୍ଠକସଦିସେନ କାଳୱଣ୍ଣେନ ସମନ୍ନାଗତାନି ସୁୱଣ୍ଣୱିମାନେ ଉଗ୍ଘାଟିତମଣିସୀହପଞ୍ଜରସଦିସାନି ଖାଯନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମହାନିଦ୍ଦେସେ ‘‘ମଂସଚକ୍ଖୁମ୍ହି ଭଗୱତୋ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି। ନୀଲୋ ଚ ୱଣ୍ଣୋ, ପୀତକୋ ଚ ୱଣ୍ଣୋ, ଲୋହିତକୋ ଚ ୱଣ୍ଣୋ, କଣ୍ହୋ ଚ ୱଣ୍ଣୋ, ଓଦାତୋ ଚ ୱଣ୍ଣୋ ଅକ୍ଖିଲୋମାନି ଚ ଭଗୱତୋ, ଯତ୍ଥ ଚ ଅକ୍ଖି ଲୋମାନି ପତିଟ୍ଠିତାନି। ତଂ ନୀଲଂ ହୋତି ସୁନୀଲଂ ପାସାଦିକଂ ଦସ୍ସନେଯ୍ୟଂ ଉମ୍ମାରପୁପ୍ଫସମାନଂ। ତସ୍ସ ପରତୋ ପୀତକଂ ହୋତି ସୁପୀତକଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ପାସାଦିକଂ ଦସ୍ସନେଯ୍ୟଂ କଣିକାରପୁପ୍ଫସମାନଂ। ଉଭତୋ ଅକ୍ଖିକୁଟାନି ଭଗୱତୋ ଲୋହିତକାନି ହୋନ୍ତି ସୁଲୋହିକାନି ପାସାଦିକାନି ଦସ୍ସନେଯ୍ୟାନି ଇନ୍ଦଗୋପକସମାନାନି। ମଜ୍ଝେ କଣ୍ହଂ ହୋତି ସୁକଣ୍ହଂ ଅଲୂଖଂ ସୁଦ୍ଧଂ ପାସାଦିକଂ ଦସ୍ସନେଯ୍ୟଂ ଅଦ୍ଦାରିଟ୍ଠକ ସମାନଂ। ତସ୍ସ ପରତୋ ଓଦାତଂ ହୋତି ସୁଓଦାତଂ ସେତଂ ପଣ୍ଡରଂ ପାସାଦିକଂ ଦସ୍ସନେଯ୍ୟଂ ଓସଧିତାରକସମାନ’’ନ୍ତି। ଭଗୱା ପନ ତେନ ମଂସଚକ୍ଖୁନା ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ ଅନ୍ଧକାରେପି ସମନ୍ତା ଯୋଜନଂ ପସ୍ସତି ଦିୱା ଚେୱ ରତ୍ତିଞ୍ଚ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମହାନିଦ୍ଦେସେ –

‘‘ତେନ ଭଗୱା ପାକତିକେନ ମଂସଚକ୍ଖୁନା ଅତ୍ତଭାୱ ପରିଯାପନ୍ନେନ ପୁରିମସୁଚରିତକମ୍ମାଭିନିବ୍ବତ୍ତେନ ସମନ୍ତା ଯୋଜନଂ ପସ୍ସତି ଦିୱା ଚେୱ ରତ୍ତିଞ୍ଚ। ଯଦାପି ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଅନ୍ଧକାରୋ ହୋତି, ସୂରିଯୋ ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମିତୋ ହୋତି, କାଳପକ୍ଖୋ ଚ ଉପୋସଥୋ ହୋତି, ତିବ୍ବୋ ଚ ୱନସଣ୍ଡୋ ହୋତି, ମହା ଚ କାଳମେଘୋ ଅବ୍ଭୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ଏୱରୂପେପି ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ ଅନ୍ଧକାରେ ସମନ୍ତା ଯୋଜନଂ ପସ୍ସତି। ନତ୍ଥି ସୋ କୁଟ୍ଟୋ ୱା କୱାଟଂ ୱା ପାକାରୋ ୱା ପବ୍ବତୋ ୱା ଗଚ୍ଛୋ ୱା ଲତା ୱା ଆୱରଣଂ ରୂପାନଂ ଦସ୍ସନାଯା’’ତି। ତସ୍ମା ଉପଲକ୍ଖଣନଯେନ ନୀଲକ୍ଖୀତି ଥୋମେତି।

ଦୀଘପଣ୍ହୀତି ଆଯତପଣ୍ହି। ପରିପୁଣ୍ଣପଣ୍ହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପସତି ବାଧତି ଅନେନ ପରେସନ୍ତି ପଣ୍ହି, ପାଦସ୍ସ ପଚ୍ଛାଭାଗୋ। ପସଧାତୁ ବାଧନେ ଣି। ସସ୍ସ ହୋ। ଣ୍ୱାଦିମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ ପନ ‘‘ପଣ ବ୍ଯୱହାରଥୁତୀସୁ ହି ପଣିଯତି ୱୋହାରିଯତୀତି ପଣ୍ହି, ପାଦସ୍ସ ପଚ୍ଛାଭାଗୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଦୀଘା ପଣ୍ହି ଯସ୍ସ ସୋତି

ଦୀଘପଣ୍ହି, ସୁଗତୋ। ଯଥା ହି ଅଞ୍ଞେସଂ ଅଗ୍ଗ ପାଦୋ ଦୀଘୋ ହୋତି। ପଣ୍ହିମତ୍ଥକେ ଜଙ୍ଘା ପତିଟ୍ଠାତି ପଣ୍ହିଂ ତଚ୍ଛେତ୍ୱା ଠପିତା ୱିଯ ହୋତି। ନ ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଚତୂସୁ କୋଟ୍ଠାସେସୁ ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସା ଅଗ୍ଗପାଦା ହୋନ୍ତି। ତତିଯେ କୋଟ୍ଠାସେ ଜଙ୍ଘା ପତିଟ୍ଠାତି। ଚତୁତ୍ଥେ କୋଟ୍ଠାସେ ଆରଗ୍ଗେନ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ଠପିତା ୱିଯ ରତ୍ତକମ୍ବଲେ ଗେଣ୍ଡୁକସଦିସା ପଣ୍ହି ହୋତି। ତସ୍ମା ଦୀଘପଣ୍ହୀତି ଥୋମେତି।

ସୁଖୁମମଲଛୱୀତି ସୁଖୁମ ଅମଲ ଛୱୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସଣ୍ହମଲୱିସୁଦ୍ଧତଚୋ ସଣ୍ହମଲୱିରହିତତଚୋ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ସୁଖୁମସଦ୍ଦୋ ସଣ୍ହୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ସୁଖଯତି ସଣ୍ହଭାୱେନାତି ସୁଖୁମଂ, ସଣ୍ହଂ। ସୁଖଧାତୁ ତକ୍କରିଯଂ ଉମପଚ୍ଚଯୋ। ତଂସମଙ୍ଗୀପୁଗ୍ଗଲଂ କିଲିଟ୍ଠଂ ମଲତି ଧାରେତୀତି ମଲଂ, ରଜାଦିମଲଂ। ମଲଧାତୁ ଧାରଣେ ଅ, ନତ୍ଥି ମଲମେତିସ୍ସାତି ଅମଲା, ଛୱୀ। ମଂସଂ ଛାଦେତୀତି ଛୱୀ। ଛଦ ଧାତୁ ସଂୱରଣେ ରୱପଚ୍ଚଯୋ ଈପଚ୍ଚଯୋ ଚ। ସୁଖୁମା ସଣ୍ହା ଅମଲା ମଲୱିରହିତା ଛୱୀ ଯସ୍ସାତି ସୁଖୁମମଲଛୱୀ, ସୁଗତୋ। ଭଗୱତୋ ହି ସୁୱଣ୍ଣସିନିଦ୍ଧସଣ୍ହସରୀରତ୍ତା କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭ ତଚତ୍ତା ଚ ରୂପକାଯେ ପଦୁମପଲାସେ ଉଦକବିନ୍ଦୁ ୱିଯ ରଜୋଜଲ୍ଲଂ ୱା ମଲଂ ୱା ନ ଲିମ୍ପତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମଜ୍ଝିମପଣ୍ଣାସେ ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତେ –

‘‘ସୁଖୁମଚ୍ଛୱୀ ଖୋ ପନ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ସୁଖୁମତ୍ତା ଛୱିଯା ରଜୋଜଲ୍ଲଂ କାଯେ ନ ଉପଲିମ୍ପତୀ’’ତି। ତସ୍ମା ସୁଖୁମ ମଲଛୱୀତି ଥୋମେତି।

ଥୋମ୍ମରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀତି ଥୋମ୍ମରସ ଗସ ଅଗ୍ଗୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଥୋମିତଙ୍କ ରସହରଣସତ୍ତସହସ୍ସନ୍ହାରୁ ଉଦ୍ଧଗ୍ଗିକାତି ଅତ୍ଥୋ। ଥୋମିଯତୀତି ଥୋମ୍ମୋ, ନ୍ହାରୁ। ଥୋମଧାତୁ ସୀଲାଘାଯଂ ଣ୍ୟୋ। ମଧୁରାଦିଭେଦଂ ରସଂ ଗସେନ୍ତି ଅନ୍ତୋ ପୱେସେନ୍ତୀତି ରସଗ୍ଗସା, ନ୍ହାରୁ। ରସସଦ୍ଦୂପପଦଗସଧାତୁ ଅଦନେ ଅ। ଅଥ ୱା ରସଂ ଗସତି ହରତି ଏତେହୀତି ରସଗ୍ଗସା , ନ୍ହାରୁ। ଗସଧାତୁ ହରଣେ ଅ। ଧାତୁସଦ୍ଦୋ ହି ଅନେକତ୍ଥୋ। ରସଗ୍ଗସାନଂ ଅଗ୍ଗାତି ରସଗ୍ଗସଗ୍ଗା, ତେ ଏତ୍ଥ ସନ୍ତୀତି ରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀ, ନ୍ହାରୁ। ଅସ୍ସତ୍ଥେ ଈପଚ୍ଚଯୋ। ଥୋମ୍ମୋ ରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀ ଯସ୍ସ ସୋତି ଥୋମ୍ମରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀ, ସୁଗତୋ। ତଥାଗତସ୍ସ ହି ସତ୍ତରସହରଣିସହସ୍ସାନି ଉଦ୍ଧଗ୍ଗାନି ହୁତ୍ୱା ଗୀୱାଯମେୱ ପଟିମୁକ୍କାନି। ତିଲଫଲମତ୍ତୋପି ଆହାରୋ ଜିୱ୍ହଗ୍ଗେ ଠପିତୋ ସବ୍ବଂ କାଯଂ ଅନୁଫରତି। ତେନେୱ ମହାପଧାନଂ ପଦହନ୍ତସ୍ସ ଏକତଣ୍ଡୁଲାଦୀହିପି କଳାଯଯୂସପସତେନପି କାଯସ୍ସ ଯାପନଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞେସଂ ପନ ତଥା ଅଭାୱା ନ ସକଲକାଯଂ ଓଜା ଫରତି। ତେନ ତେ ବହ୍ୱାବାଧା ହୋନ୍ତି। ଇଦଂ ଲକ୍ଖଣଂ ଅପ୍ପାବାଧତାସଙ୍ଖାତସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦଫଲସ୍ସୱସେନ ପାକଟଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ଥୋମ୍ମରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀତି ଥୋମେତି।

ତେୱୀସତିମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୪। ଦୁତିଯଗାଥାଯଂ ଜିନୋତି ପଞ୍ଚମାରଜିତୱା ବୁଦ୍ଧୋ। ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ସମଚତ୍ତାଲୀସଗ୍ଗଦନ୍ତୋତ୍ୟାଦୀହି ପଦେହି ତୁଲ୍ୟଲିଙ୍ଗତ୍ତଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚତ୍ତାଲୀସଗ୍ଗଦନ୍ତୋତି ଚତ୍ତାଲୀସଅଗ୍ଗଦନ୍ତୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସମଚତ୍ତାଲୀସ ଉତ୍ତମଦନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଗ୍ଗସଦ୍ଦୋ ଉତ୍ତମୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ଉତ୍ତମଭାୱଂ ଅଜତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଗ୍ଗୋ, ଦନ୍ତୋ। ଦଂସତି ୱିଦଂସତି ଭୋଜ୍ଜମନେନାତି ଦନ୍ତୋ। ଦଂସଧାତୁ ଦଂସନେ ତ। ତସ୍ସ ନ୍ତୋ ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ସମଚତ୍ତାଲୀସଂ ଅଗ୍ଗୋ ଉତ୍ତମୋ ଦନ୍ତୋ ଯସ୍ସାତି ଚତ୍ତାଲୀସଗ୍ଗଦନ୍ତୋ, ଜିନୋ। ଉପରିମହନୁକେ ପତିଟ୍ଠିତା ଦନ୍ତା ୱୀସତି ହେଟ୍ଠିମେ ୱୀସତୀତି ସମଚତ୍ତାଲୀସଦନ୍ତା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି ପରିପୁଣ୍ଣଦନ୍ତାନମ୍ପି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସଦନ୍ତା ହୋନ୍ତି। ତଥା ଗତସ୍ସ ପନ ଚତ୍ତାଲୀସଂ। ତସ୍ମା ଚତ୍ତାଲୀସଗ୍ଗଦନ୍ତୋତି ଥୋମେତି।

ସମକଲପନଜୋତି କକଚେନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଠପିତୋ ୱିଯ ସମଦନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଲପତି ୱଦତି ଏତେନାତି ଲପନଂ, ମୁଖଂ। ଲପଧାତୁ ୱଦନେ ଯୁ। ତସ୍ମିଂ ଲପନେ ମୁଖେ ଜାତୋତି ଲପନଜୋ, ଦନ୍ତୋ। ତପ୍ପୁରିସସମାସୋଯଂ, ସମକୋ ଲପନଜୋ ଦନ୍ତୋ ଯସ୍ସାତି ସମକଲପନଜୋ, ଜିନୋ। ପାଠଇଯଂ ପନ ‘‘ସମଦନ୍ତୋ’’ତି ପାଠୋ ଅତ୍ଥି। ଅଯମେୱତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି କେଚି ଦନ୍ତା ଉଚ୍ଚା, କେଚି ନୀଚାତି ୱିସମା ହୋନ୍ତି। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଅଯପଟ୍ଟଛିନ୍ନସଙ୍ଖପଟଲଂ ୱିଯ ସମା ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ସମକଲପନଜୋତି ଥୋମେତି।

ଅନ୍ତରଂସପ୍ପପୀନୋତି ଅନ୍ତରଅଂସପୀନୋତି ପଦୱିଭାଗୋ। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ପକାରାଗମଂ କତ୍ୱା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଂସାନଂ ଖନ୍ଧାନଂ ଅନ୍ତରଂ ୱେମଜ୍ଝେ ପରିପୁଣ୍ଣପିଟ୍ଠିତଲୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଂସସଦ୍ଦୋ ଖନ୍ଧତ୍ଥେ ୱତ୍ତତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଯଂ ‘‘ଅଂସୋ ନିତ୍ଥି ଭୁଜସିରୋ, ଖନ୍ଧୋ ତସ୍ସନ୍ଧି ଜତ୍ତୁ ତ’’ନ୍ତି।

ଅନତି ଜୀୱତି ଏତେନାତି ଅଂସୋ, ଖନ୍ଧୋ। ଅନଧାତୁ ପାଣେ ସୋପଚ୍ଚଯୋ। ନସ୍ସ ନିଗ୍ଗହିତାଦେସୋ। ସରୀରସ୍ସ ଅୱଯୱଭାୱେନ ଅନତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ୱା ଅଂସୋ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଂସାନଂ ଖନ୍ଧାନଂ ଅନ୍ତରଂ ୱେମଜ୍ଝନ୍ତି ଅନ୍ତରଂସୋ, ପିଣତି ପୂରତୀତି ପୀନୋ, ପିଟ୍ଠିତଲଂ। ପିଣଧାତୁ ପିନନେ ପୂରଣେ

ୱା ଣ। ଣସ୍ସ ନୋ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଂସାନଂ ଖନ୍ଧାନଂ ଅନ୍ତରଂ ୱେମଜ୍ଝେ ପୀନଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ପିଟ୍ଠିତଲଂ ଯସ୍ସାତି ଅନ୍ତରଂସପ୍ପପୀନୋ, ଜିନୋ। ଉତ୍ତରପଦଲୋପବହୁବ୍ବୀହିସମାସୋଯଂ। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି ତଂ ଠାନଂ ନିନ୍ନଂ ହୋତି, ଦ୍ୱେ ପିଟ୍ଠିକୋଟ୍ଟା ପାଟିଏକ୍କଂ ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ କଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମଂସପଟଲଂ ଯାୱ ଖନ୍ଧା ଉଗ୍ଗମ୍ମ ସମୁସ୍ସିତସୁୱଣ୍ଣଫଲକଂ ୱିଯ ପିଟ୍ଠିଂ ଛାଦେତ୍ୱା ପତିଟ୍ଠିତଂ। ତସ୍ମା ଅନ୍ତରଂସପ୍ପପୀନୋତି ଥୋମେତି। ପାଠଇଯଂ ପନ ''ଚିତନ୍ତରଂସୋ''ତି ପାଠୋ। ତଦଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ''ଚିତନ୍ତରଂ ସୋତି ଅନ୍ତରଂସଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ କୋଟ୍ଟାନମନ୍ତରଂ। ତଂ ପରିପୁଣ୍ଣ ମସ୍ସାତି ଅନ୍ତରଂସୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଚକ୍କେନଙ୍କିତପାଦୋତି ଚକ୍କେନ ଅଙ୍କିତପାଦୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅଟ୍ଠସତପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣେନ ଲକ୍ଖିତପାଦତଲୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଚକ୍କେନ ଅଟ୍ଠସତପାଦଚକ୍କେନ ଅଙ୍କିତୋ ଲକ୍ଖିତୋ ପାଦୋ ଯେନ ସୋତି ଚକ୍କେନଙ୍କିତପାଦୋ, ଜିନୋ। ତତିଯାବହୁବ୍ବୀହି ସମାସୋଯଂ। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି ପାଦତଲେ ଅଟ୍ଠସତପାଦଚକ୍କ ଲକ୍ଖଣଂ ନତ୍ଥି। ତଥାଗତସ୍ସ ପାଦତଲେଏୱ ୱିଚିତ୍ରଂ ଅଟ୍ଠସତ ପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣଂ ଅତ୍ଥି। ତସ୍ମା ଚକ୍କେନଙ୍କିତପାଦୋତି ଥୋମେତି।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତେ ''ହେଟ୍ଠା ଖୋ ପନ ତସ୍ସ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ପାଦତଲେସୁ ଚକ୍କାନି ଜାତାନି ସହସ୍ସାରାନି ସନେମିକାନି ସନାଭିକାନି ସବ୍ବାକାରପରିପୂରାନୀ''ତି। ଅଟ୍ଠସତପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣସରୂପଂ ପନ ଯୋ ପାଦପଙ୍କଜମୁଦୁତ୍ତଲରା ଜିକେହୀତି ଗାଥାୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତମେୱାତି।

ଅୱିରଳଅଦସନୋତି ଅୱିୱରଦନ୍ତୋ। ଅୱିୱରଦନ୍ତେନ ସମ୍ପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିୱରତି ଫୁଲ୍ଲତୀତି ୱିରଳଓ। ୱରଧାତୁ ଫୁଲ୍ଲନେଲଓ। ଅସ୍ସି। ନ ୱିରଳଓ ଅୱିରଳଓ, ନତ୍ଥି ୱିରଳଓ ଏତସ୍ସାତି ଅୱିରଳଓ, ଦନ୍ତୋ। ଦଂସତି ୱିଦଂସତି ଖାଦନୀଯଂ ୱା ଭୋଜନୀଯଂ ୱା ଏତେନାତି ଦସନୋ, ଦନ୍ତୋ। ଦଂସଧାତୁ ଦଂସନେ ଯୁ। ନିଗ୍ଗହିତଲୋପୋ। ଅୱିରଳଓ ଦସନୋ ଦନ୍ତୋ ଯସ୍ସାତି ଅୱିରଳଅଦସନୋ, ଜିନୋ। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି କୁମ୍ଭିଲାନଂ ୱିଯ ଦନ୍ତା ୱିରଳଆ ହୋନ୍ତି। ମଚ୍ଛମଂସାଦୀନି ଖାଦନ୍ତାନଂ ଦନ୍ତନ୍ତରଂ ପୂରତି। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ କନକଲତାଯ ସମୁସ୍ସାପିତୱଜିର ପନ୍ତି ୱିଯ ଅୱିରଳଆ ତୁଲିକାଯ ଦସ୍ସିତପରିଚ୍ଛେଦା ୱିଯ ଦନ୍ତା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ଅୱିରଳଅଦସନୋତି ଥୋମେତି।

ମାରଜୁସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋତି ମାରଜି ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ମାରଜୀତି ପଞ୍ଚମାରଜିତୱା ବୁଦ୍ଧୋ କତ୍ତୁଭୂତୋ। ସୋ ହି ପଞ୍ଚମାରେ ଜିତୱାତି ମାରଜୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋତି ପାଦସ୍ସ ଉପରି ଠିତେନ ସଙ୍ଖସଦିସତ୍ତା ସଙ୍ଖନାମିକେନ ଗୋପ୍ଫକେନ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଂସୁଟ୍ଠଂ ପଥୱିଂ ଖନତୀତି ସଙ୍ଖୋ। ସଂପୁବ୍ବଖନୁଧାତୁ ଅୱଦାରଣେ କ୍ୱି। ଅପଦାନଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ''ସଂସୁଟ୍ଠଂ ଖାଦନ୍ତୋ ଖଣନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ସଙ୍ଖୋ। ସମୁଦ୍ଦଜଲପରିଯନ୍ତେ ଚରମାନୋ ଗଚ୍ଛତି ଚରତୀତି ଅତ୍ଥୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସଙ୍ଖେ ୱିଯାତି ସଙ୍ଖେ, ଗୋପ୍ଫକୋ। ପାଦସ୍ସ ଉଦ୍ଧଂ ଉପରି ଠିତଂ ସଙ୍ଖସଦିସଂ ଗୋପ୍ଫକ ମସ୍ସାତି ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ, ଜିନୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଉଦ୍ଧଂ ପତିଟ୍ଠିତଗୋପ୍ଫକତ୍ତା ଉସ୍ସଙ୍ଖା ପାଦା ଅସ୍ସାତି ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ''ତି। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି ପିଟ୍ଠିପାଦେ ଗୋପ୍ଫକା ହୋନ୍ତି। ତେନ ତେସଂ ପାଦା ଆଣିବଦ୍ଧା ୱିଯ ବଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି। ନ ଯଥାସୁଖଂ ପରିୱତ୍ତନ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ପାଦତଲାନି ନ ଦିସ୍ସନ୍ତି। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଅଭିରୂହିତ୍ୱା ଉପରି ଗୋପ୍ଫକା ପତିଟ୍ଠହନ୍ତି। ତେନସ୍ସ ନାଭିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉପରିମକାଯୋ ନାୱାଯ ଠପିତ ସୁୱଣ୍ଣପଟିମା ୱିଯ ନିଚ୍ଚଲୋ ହୋତି। ଅଧୋକାଯୋୱ ଇଞ୍ଜତି। ସୁଖେନ ପାଦା ପରିୱତ୍ତନ୍ତି। ପୁରତୋପି ପଚ୍ଛତୋ ଉଭଯପସ୍ସେସୁପି ଠତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତାନଂ ପାଦତଲାନି ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି। ନ ହତ୍ଥୀନଂ ୱିଯ ପଚ୍ଛତୋଯେୱାତି। ତସ୍ମା ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋତି ଥୋମେତି।

ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ନୋନମନ୍ତୋଭଯକରମୁଦୁନା ଜଣ୍ଣୁକାନାମ ସନ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ନୋ ନମନ୍ତୋ ଉଭଯ କରମୁଦୁନା ଜଣ୍ଣୁକାନି ଆମସନ୍ତୋତି ପଦୱିଭାଗୋ। ତିଟ୍ଠନ୍ତୋତି ଠିତକୋୱ। ନୋନମନ୍ତୋତି ଅନମମାନୋ ହୁତ୍ୱା। ଉଭଯ କରମୁଦୁନାତି ସୁଖୁମେନ ହତ୍ଥଦ୍ୱଯେନ। ଜଣ୍ଣୁକାନୀତି ଜଙ୍ଘାନି। ଜାଯତି ଗମନାଗମନଂ ଅନେନାତି ଜଣ୍ଣୁ, ଜନଧାତୁ ଜନନେ ଣ୍ଣୁ। ସୋଏୱ ଜଣ୍ଣୁକା, ଜଙ୍ଘୋରୂନଂ ସନ୍ଧି ଲଦ୍ଧୁତି। ତାନି। ଆମସନ୍ତୋତି ପରିମଜ୍ଜିତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ନୋନମନ୍ତୋତି ଇମିନା ତଥାଗତସ୍ସ ଅଖୁଜ୍ଜଅୱାମନଭାୱୋ ଦୀପିତୋ । ଅୱସେସଜନା ହି ଖୁଜ୍ଜା ୱା ହୋନ୍ତି ୱାମନା ୱା। ଖୁଜ୍ଜାନଂ ଉପରିମକାଯୋ ଅପରିପୁଣ୍ଣୋ ହୋତି ୱାମନାନଂ ହେଟ୍ଠିମକାଯୋ। ତେ ଅପରିପୁଣ୍ଣକାଯତ୍ତା ନ ସକ୍କୋନ୍ତି ନୋନମନ୍ତୋ ଜଣ୍ଣୁକାନି ପରିମଜ୍ଜିତୁଂ। ତଥାଗତୋ ପନ ପରିପୁଣ୍ଣୋଭଯକାଯତ୍ତା ସକ୍କୋତି, ତସ୍ମା ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ...ପେ... ଜଣ୍ଣୁକା ନାମସନ୍ତୋତି ଥୋମେତି।

ୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋତି ସୁୱଣ୍ଣାଲିଙ୍ଗୋ ୱିଯ ସମୱଟ୍ଟିତଗଲକୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତେ ''ସମୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ''ତି। ପରିମଣ୍ଡଲା କାରେନ ୱଟ୍ଟତି ପୱତ୍ତତୀତି ୱଟ୍ଟୋ, ପରିମଣ୍ଡଲୋ। ୱଟ୍ଟଧାତୁ ୱଟ୍ଟନେ ଅ। ଭୋଜନଂ ଖାଦତି ଏତେନ ଗଲେନାତି ଖନ୍ଧୋ, ଗଲୋ। ଖାଦଧାତୁ ଖାଦନେ ଭକ୍ଖନେ ୱା କ୍ୱିପଚ୍ଚଯୋ। ଖାଦାମଗମାନଂ ଖନ୍ଧନ୍ଧଗନ୍ଧାତି ସୁତ୍ତେନ ପଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ଅଭିଧାନଟୀକାଯଂ ପନ ''କଂ ମତ୍ଥକଂ ଦଧାତୀତି କନ୍ଧୋ। ସୋଏୱ କକାରସ୍ସ ଖକାରକରଣୱସେନା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱଟ୍ଟୋ ସମପରିମଣ୍ଡଲୋ ଖନ୍ଧୋ ଗଲୋ ଯସ୍ସାତି ୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଜିନୋ। ଯଥା ହି ଏକେ କୋଞ୍ଚା ୱିଯ ବକା ୱିଯ ୱରାହା ୱିଯ ଚ ଦୀଘଗଲା ୱଙ୍କଗଲା ପୁଥୁଗଲା ଚ ହୋନ୍ତି। କଥନକାଲେ ସିରାଜଲଂ ପଞ୍ଞାଯତି। ମନ୍ଦୋ ସରୋ ନିକ୍ଖମତି, ନ ଏୱଂ ତସ୍ସ।

ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ସୁଓଚ୍ଛିତସୁଓଣ୍ଣାଲିଙ୍ଗସଦିସୋ ଖନ୍ଧୋ ଗଲୋ ହୋତି। କଥନକାଲେ ସିରାଜାଲଂ ନ ପଞ୍ଞାଯତି। ମେଘସ୍ସ ୱିଯ ଗଜ୍ଜତୋ ସରୋ ମହା ହୋତି। ତସ୍ମା ୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋତି ଥୋମେତି।

ପୁନ ଜିନୋତି ବୁଦ୍ଧୋ କଥିଭୂତୋ। ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ଗୋତରୁଣପଖୁମକୋତ୍ୟାଦୀହି ପଦେହି ତୁଲ୍ୟଲିଙ୍ଗଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଗୋତରୁଣପଖୁମକୋତି ତଂମୁହୁତ୍ତଜାତରତ୍ତୱଚ୍ଛସ୍ସ ଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡୋ ୱିଯ ୱିପ୍ପସନ୍ନଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡୋ, ୱିପ୍ପସନ୍ନଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ପଖୁମକୋତି ସକଲଂ ଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡନ୍ତି ଚକ୍ଖୁପରିୱାରଂ। ଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡନ୍ତି ଅକ୍ଖିଦଲନ୍ତି କେଚି। ଅକ୍ଖିଦଲପତ୍ତନ୍ତି ୱଦନ୍ତି ଅଞ୍ଞେ। ଅକ୍ଖିଦଲେ ହି ପନ ସନ୍ଧିଂ ଅକ୍ଖିବିମ୍ବନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱଚନତ୍ଥୋ। ପତତି ଚକ୍ଖୁଂ ପରିୱାରେତି ଏତେନାତି ପଖୁମଂ, ପମ୍ହାଦିପରିୱାରଂ। ପତଧାତୁ ପରିୱାରେ ଉମୋ। ତକାରସ୍ସ ଖୋ। ଅଥ ୱା ଅକ୍ଖିନୋ ପକ୍ଖଦ୍ୱଯେ ଜାତନ୍ତି ପଖୁମଂ, ପମ୍ହଂ। ଜାତତଦ୍ଧିତେ ଉମୋ। ପକ୍ଖୁମନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ କକାରଲୋପୱସେନ ପଖୁମନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପଖୁମଂଯେୱ ପଖୁମକୋ। ଗୋତରୁଣସ୍ସ ତଂମୁହୁତ୍ତଜାତରତ୍ତୱଚ୍ଛସ୍ସ ପଖୁମଂ ୱିଯ ପଖୁମଂ ଯସ୍ସ ସୋତି ଗୋତରୁଣପଖୁମକୋ, ଜିନୋ। ଗୋତରୁଣସ୍ସ ତଂମୁହୁତ୍ତଜାତରତ୍ତୱଚ୍ଛସ୍ସ ପଖୁମସଦିସଂ ୱିପ୍ପସନ୍ନଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡଂ ଅସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି ଅକ୍ଖିଭଣ୍ଡୋ ଅପରିପୁଣ୍ଣୋ ହୋତି। ହତ୍ଥିମୂସିକକାକାଦୀନଂ ଅକ୍ଖିସଦିସେହି ୱିନିଗ୍ଗତେହି ଗମ୍ଭୀରେହିପି ଅକ୍ଖୀହି ସମନ୍ନାଗତା। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଧୋୱିତ୍ୱା ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଠପିତମଣିଗୁଳିକା ୱିଯ ମୁଦୁସିନିଦ୍ଧନୀଲ ସୁଖୁମପଖୁମାଚିତାନି ଅକ୍ଖୀନି ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ଗୋତରୁଣପଖୁମକୋତି ଥୋମେତି।

ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧକାଯୋତି ସୀହସ୍ସ ପୁବ୍ବଦ୍ଧକାଯୋ ୱିଯ ପରିପୁଣ୍ଣକାଯୋ। ୱାତାତପାଦିପରିସ୍ସଯଂ ସହତି ଖମତୀତି ସୀହୋ, ସହଧାତୁ ଖମନେ ଅ। ଇକାରାଗମୋ। ଅଥ ୱା ସୂକରମହିଂସାଦଯୋ ସତ୍ତେ ହିଂସତୀତି ସୀହୋ। ହିଂସଧାତୁ ହନନେ ଣ। ହିଂସୋତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଅକ୍ଖରୱିପରିଯାଯେନ ସୀହୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଥ ୱା ସବ୍ବିରିଯାପଥେସୁ ଦଳ୍ହୱୀରିଯତ୍ତା ସୁଟ୍ଠୁ ଈହତି ୱାଯମତୀତି ସୀହୋ, କେସରସୀହୋ। ସୁପୁବ୍ବ ଈହଧାତୁ ଚେତାଯଂ ଅ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ସଦ୍ଦନୀତିଯଂ ''ସହହିଂସ ଈହାୱସା, ସୀହସଦ୍ଦଗତିଂ ୱଦେ''ତି। ସୀହସ୍ସ ପୁବ୍ବଦ୍ଧେ ଜାତୋ କାଯୋ ୱିଯ ପରିପୁଣ୍ଣକାଯୋ ଯସ୍ସାତି ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧକାଯୋ, ଜିନୋ। ଯଥା ହି ସୀହସ୍ସ ପୁବ୍ବଦ୍ଧକାଯୋୱ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ହୋତି, ନ ଏୱଂ ତସ୍ସ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ କାଯୋ ସବ୍ବପରିପୁଣ୍ଣୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀହସ୍ସ ପନ ପୁରିମକାଯୋୱ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ହୋତି, ପଚ୍ଛିମ କାଯୋ ଅପରିପୁଣ୍ଣୋ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ସୀହସ୍ସ ପୁବ୍ବଦ୍ଧକାଯୋଇୱ ସବ୍ବୋ କାଯୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ। ସୋପି ସୀହସ୍ସେୱ ନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୱିନତୁନ୍ନତାଦିୱସେନ ଦୁସ୍ସଣ୍ଠିତ ୱିସଣ୍ଠିତୋ। ଦୀଘଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ପନ ଦୀଘୋ। ରସ୍ସକିସଥୂଲ ଅନୁଓଚ୍ଛିତଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେସୁ ତଥାୱିଧୋୱ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ''ମନାପିଯେ ଚ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ କମ୍ମୱିପାକେ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତେ ଯେହି ଅଙ୍ଗେହି ଦୀଘେହି ସୋଭତି, ତାନି ଅଙ୍ଗାନି ଥୂଲାନି ସଣ୍ଠହନ୍ତି। ଯେହି ଅଙ୍ଗେହି କିସେହି ସୋଭତି, ତାନି ଅଙ୍ଗାନି କିସାନି ସଣ୍ଠହନ୍ତି। ଯେହି ଅଙ୍ଗେହି ୱଟ୍ଟେହି ସୋଭତି, ତାନି ଅଙ୍ଗାନି ୱଟ୍ଟାନି ସଣ୍ଠହନ୍ତୀ''ତି। ଇତି ନାନାଚିତ୍ତେନ ପୁଞ୍ଞଚିତ୍ତେନ ଚିତ୍ତିତୋ ଦସହି ପାରମୀହି ସଜ୍ଜିତୋ ତଥାଗତସ୍ସ ଅତ୍ତଭାୱୋ ତସ୍ସ ଲୋକେ ସବ୍ବସିପ୍ପିନୋ ୱା ଇଦ୍ଧିମନ୍ତୋ ୱା ପତିରୂପକମ୍ପି କାତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧକାଯୋତି ଥୋମେତି।

ଚତୁୱୀସତିମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୫। ତତିଯ ଗାଥାଯଂ ସୁଗତୋତି ବୁଦ୍ଧୋ କଥିଭୂତୋ। ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ସତ୍ତୁସ୍ସଦୋତ୍ୟାଦୀହି ପଦେହି ତୁଲ୍ୟଲିଙ୍ଗଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସତ୍ତୁସ୍ସଦୋତି ଦ୍ୱିହତ୍ଥପାଦ ଅଂସକୂଟ ଏକଗଲୱସେନ ସତ୍ତସୁ ଠାନେସୁ ପରିପୁଣ୍ଣମଂସିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଚରିଯା ପନ ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱିହତ୍ଥପାଦ ଅଂସକୂଟ ଖନ୍ଧସଙ୍ଖାତସତ୍ତଟ୍ଠାନୋତି ଅତ୍ଥଂ ୱଦନ୍ତି। ମଂସେନ ପୀଣତି ପରିପୂରତୀତି ପୀନୋ। ପୀଣତେ ପରିପୂରତେ ୱା ପୀନୋ। ପୀଣଧାତୁ ପୀଣନେ, ପୂରଣେ ୱା ଣ। ଣସ୍ସ ନୋ। ଦ୍ୱେ ହତ୍ଥପିଟ୍ଠିଯୋ ଦ୍ୱେ ପାଦପିଟ୍ଠିଯୋ ଦ୍ୱେ ଅଂସକୂଟାନି ଏକଗଲୋ ଚାତି ସତ୍ତସୁ ଠାନେସୁ ପୀନୋ ପରିପୁଣ୍ଣୋ ମଂସୋ ଅସ୍ସାତି ସତ୍ତପୀନୋ, ସୁଗତୋ ଲବ୍ଭତି। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି ହତ୍ଥପାଦପିଟ୍ଠୀସୁ ନ୍ହାରୁଜାଲା ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି ଅଂସକୂଟଗଲେସୁ ଅଟ୍ଠିକୋଟିଯୋ। ତେ ମନୁସ୍ସା ପେତା ୱିଯ ଖାଯନ୍ତି। ନ ତଥାଗତୋ। ତଥାଗତୋ ପନ ସତ୍ତସୁ ଠାନେସୁ ପରିପୁଣ୍ଣମଂସୁସ୍ସଦତ୍ତା ନିଗୁଳ୍ହନ୍ହାରୁଜାଲେହି ହତ୍ଥପିଟ୍ଠାଦୀହି ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ଠପିତସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣାଲିଙ୍ଗସଦିସେନ ଗଲେନ ସୀଲାରୂପକଂ ୱିଯ ଚିତ୍ତକମ୍ମରୂପକଂ ୱିଯ ଚ ଖାଯତି, ତସ୍ମା ସତ୍ତପୀନୋତି ଥୋମେତି।

ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତେ ପନ ''ସତ୍ତୁସ୍ସଦୋ''ତି ପାଠୋ। ତସ୍ସ ପନ ସତ୍ତସୁ ଠାନେସୁ ପରିପୁଣ୍ଣମଂସୁସ୍ସଦୋତି ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଦୀଘଙ୍ଗୁଲୀତି ଦୀଘଅଙ୍ଗୁଲୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସମଆଯତହତ୍ଥ ପାଦଙ୍ଗୁଲୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଙ୍ଗତି ଉଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଙ୍ଗୁଲି। ଅଙ୍ଗତି ତଂ ତଂ କାଯଙ୍ଗଂ ପରାମସତି ଏତାଯାତି ୱା ଅଙ୍ଗୁଲି, କରସାଖା। ଅଗିଧାତୁ ଗତିଯଂ ଉଲିପଚ୍ଚଯୋ। ଅଥ ୱା ଅଙ୍ଗଂ କାଯଙ୍ଗଂ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତି ପରାମସତି ଏତାଯାତି ଅଙ୍ଗୁଲି, କରସାଖା। ଅଙ୍ଗ ସଦ୍ଦୂପପଦୌଲଧାତୁ ଗତିଯଂ ଇ। ସମଦୀଘା ଅଙ୍ଗୁଲି ହତ୍ଥ ପାଦଙ୍ଗୁଲି ଯସ୍ସ ସୋତି ଦୀଘଙ୍ଗୁଲି, ସୁଗତୋ। ସମଦୀଘା ହତ୍ଥପାଦଙ୍ଗୁଲି ଅସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ହି ଅଞ୍ଞେସଂ କାଚି ଅଙ୍ଗୁଲି ଦୀଘା ହୋତି କାଚି ରସ୍ସା, ନ ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ମକ୍କଟସ୍ସେୱ ଦୀଘହତ୍ଥପାଦଙ୍ଗୁଲିଯୋ ମୂଲେ ଥୂଲା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଗ୍ଗେ ତନୁକା ନିଯ୍ୟାସତେଲେନ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ୱଟ୍ଟିତହରିତାଲୱଟ୍ଟସଦିସା ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା

ଦୀଘଙ୍ଗୁଲୀତି ଥୋମେତି। ମଥାତି ମଅଥାତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ମକାରୋ ହି ପଦସନ୍ଧିକରୋ। ଅଥାତି ଅନ୍ତରେ ନିପାତୋ। ତଦଙ୍ଗୁଞ୍ଜନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଲୋମକୂପେକଲୋମୋତି ଲୋମକୂପଏକଲୋମୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଏକେକଲୋମକୂପେ ଏକେକଜାତଲୋମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଚମ୍ମମଂସଂ ଲୁନାତି ଛିନ୍ଦତୀତି ଲୋମୋ, ଓଡ୍ଡୁମାନଂ ଲୁନିତବ୍ବନ୍ତି ୱା ଲୋମୋ, ଲୂଧାତୁ ଛେଦନେ ମନିପଚ୍ଚୟୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ ଉଦକଂ, ତଂ ପାତି ରକ୍ଖତୀତି କୂପୋ। କୁପୁଦ୍ଦ ପାଧାତୁ ରକ୍ଖନେ କ୍ୱି। ଉସ୍ସ ଦୀଘୋ। କୂପୋ ୱିୟାତି କୂପୋ, ଅଥ ୱା କୁଚ୍ଛିତଂ ଲୋମଂ, ତଂ ପାତି ରକ୍ଖତୀତି କୂପୋ। ଅଭିଧାନଟୀକାୟଂ ପନ "କୁସଦ୍ଦେ ପୋ। ଦୀଘାଦି। କୂପୋ। କେନ ଉଭତୀତି ୱା କୂପୋ। ଭସ୍ସ ପୋ"ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଲୋମସ୍ସ କୂପୋ ଲୋମକୂପୋ। ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଜାତୋ ଏକେକ ଲୋମୋ ୟସ୍ସାତି ଲୋମକୂପେକଲୋମୋ, ସୁଗତୋ। ୟଥା ହି ଅଞ୍ଞେସଂ ଏକେକସ୍ମିଂ ଲୋମକୂପେ ଅନେକାନି ଲୋମାନି ଜାୟନ୍ତି, ନ ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଏକେକସ୍ମିଂ ଲୋମକୂପେ ଏକେକଲୋମୋ ଜାୟତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ବ୍ରହ୍ମାୟୁସୁତ୍ତେ "ଏକେକଲୋମୋ ଖୋ ପନ ଭୱଂ ଗୋତମୋ। ଏକେକାନି ଲୋମାନି ଲୋମକୂପେସୁ ଜାତା ନୀ"ତି। ତସ୍ମା ଲୋମକୂପେକଲୋମୋତି ଥୋମେତି।

ସମ୍ପନ୍ନୋଦାତଦାଠୋତି ସମ୍ପନ୍ନୋଓଦାତଦାଠୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସମ୍ପନ୍ନସୁକ୍କଦାଠୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ପଜ୍ଜତୀତି ସମ୍ପନ୍ନୋ। ସଂପୁବ୍ବପଦଧାତୁ ଗତିୟଂ ତ। ତସ୍ସ ଅନ୍ନୋ। ଅୱଦାୟତି ଅୱଖଣ୍ଡିୟତି ଅଞ୍ଞଓଣ୍ଣୋଭାସନ୍ତି ଓଦାତୋ। ଅୱପୁବ୍ବ ଦାଧାତୁ ଅୱଖଣ୍ଡନେ ତ। ଦଂସତି ଓଦନାଦିଂ ଏତାୟାତି ଦାଠୋ, ଦନ୍ତୱିସେସୋ। ଦଂସଧାତୁ ଦଂସନେ ଠୋ। ଦଂସିସ୍ସ ଦା। ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଓଦାତୋ ଚ ଦାଠୋ ୟସ୍ସାତି ସମ୍ପନ୍ନୋ ଦାତଦାଠୋ, ସୁଗତୋ। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି ପୂତିଦନ୍ତା ଉଟ୍ଠହନ୍ତି। ତେନ କାଚି ଦାଠା କାଳଆପି ୱିୱଣ୍ଣାପି ହୋନ୍ତି। ତଥାଗତୋ ପନ ସୁକ୍କଦାଠୋ ଓସଧିତାରକମ୍ପି ଅତିକ୍କମ୍ମ ୱିରୋଚମାନାୟ ପଭାୟ ସମନ୍ନାଗତଦାଠୋ ହୋତି। ପାଠଇୟଂ ପନ "ସୁସୁକ୍କଦାଠୋ"ତି ପାଠୋ। ଅୟମେୱତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା ସମ୍ପନ୍ନୋଦାତଦାଠୋତି ଥୋମେତି।

କନକସମତଚୋତି ସୁୱଣ୍ଣେନ ସଦିସଚମ୍ମୋ। କନତି ଦିବ୍ବତି ୱଭାସେନାତି କନକଂ। କନିୟତି ଇଚ୍ଛିୟତି ମନୁସ୍ସେ ହୀତି ୱା କନକଂ, ସୁୱଣ୍ଣଂ। କନଧାତୁ ଦିତ୍ତିଗତିକନ୍ତୀସୁ ଅକପଚ୍ଚୟୋ, ସଂସଦିସେନ ଅମତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ସମଂ। ସଂପୁବ୍ବଅମଧାତୁ ଗତିୟଂ ଅ। ତଚତି ମଂସଂ ଛାଦେତି ସଂୱରତି ୱାତି ତଚୋ, ତଚତି ଦିବ୍ବତି ସୁୱଣ୍ଣୋଭାସେନାତି ୱା ତଚୋ, ଚମ୍ମଂ। ତଚଧାତୁ ସଂୱରଣଦିତ୍ତୀସୁ ଅ। କନକେନ ସୁୱଣ୍ଣେନ ସମୋ ସଦିସୋ ତଚୋ ୟସ୍ସାତି କନକ ସମତଚୋ, ସୁଗତୋ। ୟଥା ହି ଅଞ୍ଞେସଂ ତଚୋ କୋଚି ନୀଲତଚୋ ସେତତଚୋ ପୀତତଚୋ ହୋତି, ନ ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଜାତିହିଙ୍ଗୁଲକେନ ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସଦାୟ ଘଂସିତ୍ୱା ଗେରୁକପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଠପିତ ଘନସୁୱଣ୍ଣରୂପକଂ ୱିୟ କଞ୍ଚନସଦିସତଚୋ ହୋତି। ପାଠଇୟଂ ପନ "ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭତ୍ତଚୋ"ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ ୱିୟ ୱଣ୍ଣୋ ୟସ୍ସାତି ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ, କଞ୍ଚନେନ ସନ୍ନିଭଂ ସଦିସଂ ତଚମସ୍ସାତି କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭତ୍ତଚୋତି ୱଚନତ୍ଥୋ କାତବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣନ୍ତି ଇମିନା ତଥାଗତସ୍ସ ଘନସିନିଦ୍ଧସଣ୍ହସରୀରତଂ ଦସ୍ସେତି। କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭତ୍ତଚୋତି ଇମିନା ଛୱିୱଣ୍ଣଂ ଦସ୍ସେତି। ଅଥ ୱା ୱେୱଚନମେତଂ ପଦଦ୍ୱୟଂ। ତସ୍ମା କନକସମତଚୋତି ଥୋମେତି।

ନୀଲମୁଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋତି ନୀଲଂ ଉଦ୍ଧଂ ଅଗ୍ଗଲୋମୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ନୀଲଂ ଉଦ୍ଧଂ ଅଗ୍ଗା କୋଟି ହୁତ୍ୱା ମୁଖସୋଭଂ ଉଲ୍ଲୋକୟମାନୋ ୱିୟ ଠିତଲୋମୋ, ନୀଲାନି ଉଦ୍ଧଂ ଅଗ୍ଗାନି କୋଟୀନି ହୁତ୍ୱା ଠିତାନି ଲୋମାନି ୟସ୍ସାତି ନୀଲମୁଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ, ସୁଗତୋ। ୟଥା ହି ଅଞ୍ଞେସଂ ଲୋମାନି ହେଟ୍ଠା ଅଗ୍ଗାନି ହୁତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ନ ଏୱଂ ତଥାଗତସ୍ସ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଲୋମାନି ଆୱଟ୍ଟପରିୟୋସାନେ ଉଦ୍ଧଂ ଅଗ୍ଗାନି ହୁତ୍ୱା ମୁଖସୋଭଂ ଉଲ୍ଲୋକୟମାନାନି ୱିୟ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ବ୍ରହ୍ମାୟୁସୁତ୍ତେ "ଉଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ। ଉଦ୍ଧଗ୍ଗାନି ଲୋମାନି ଜାତାନି ନୀଲାନି ଅଞ୍ଜନୱଣ୍ଣାନି କୁଣ୍ଡଲାୱଟ୍ଟାନି ପଦକ୍ଖିଣାୱଟ୍ଟକଜାତାନୀ"ତି। ତସ୍ମା ନୀଲମୁଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋତି ଥୋମେତି।

ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ତଥାଗତୋ। ସୋ ହି ଅନଞ୍ଞବୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ସାମଂୟେୱ ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ବୁଜ୍ଝତୀତି ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ଥୂଲଜିବ୍ହୋତ୍ୟାଦୀହି ତୀହି ପଦେହି ତୁଲ୍ୟଲିଙ୍ଗଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଥୂଲଜିବ୍ହୋତି ମୁଦୁଦୀଘପୁଥୁଲ ଜିବ୍ହାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ହି ମୁଦୁଦୀଘସଦ୍ଦଲୋପଂ କତ୍ୱା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ "ମୁଦୁଜିବ୍ହା ଦୀଘା ଥୂଲା ୱଣ୍ଣ ସମ୍ପନ୍ନା"ତି। ଥୂଲତି ବ୍ରୂହତୀତି ଥୂଲା, ଜିବ୍ହା। ଥୂଲଧାତୁ ବୁଦ୍ଧିୟଂ ଅ। ଜୀୱତି ପାଣଂ ଧାରେତୀତି ଜିବ୍ହା, ରସନା। ଜୀୱଧାତୁ ପାଣଧାରଣେ ହପଚ୍ଚୟୋ। ଜୀୱନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତେନ ରସେନାତି ଜୀୱିତଂ, ଛବ୍ବିଧରସୋ। ତଂ ଅୱ୍ହାୟତୀତି ଜିବ୍ହା, ଜିବ୍ହାପସାଦରୂପଂ। ସମ୍ଭାରଜିବ୍ହା ଠାନୂପଚାରେନ ଲବ୍ଭତି। ଜୀୱିତସଦ୍ଦୂପପଦ ଅୱ୍ହଧାତୁ ଅୱ୍ହାୟନେ ଅ। ଜୀୱିତଅୱ୍ହାତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ନିରୁତ୍ତିନୟେନ ୱିତସଦ୍ଦଲୋପଂ କତ୍ୱା ଜିବ୍ହାତି ୱୁତ୍ତଂ। ଥୂଲା ମହନ୍ତା ଦୀଘା ମୁଦୁକା ଜିବ୍ହା ୟସ୍ସାତି ଥୂଲଜିବ୍ହୋ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଅଞ୍ଞେସଞ୍ହି ଜିବ୍ହା ଥୂଲାପି ହୋତି କିସାପି ରସ୍ସାପି ଥଦ୍ଧାପି ୱିସମାପି। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ମୁଦୁଜିବ୍ହା ଦୀଘା ପୁଥୁଲା ୱଣ୍ଣ ସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି। ସୋ ତଂ ଲକ୍ଖଣଂ ପରିୟେସିତୁଂ ଆଗତାନଂ ବ୍ରହ୍ମାୟୁବ୍ରାହ୍ମଣାଦୀନଂ କଙ୍ଖାୱିନୋଦନତ୍ଥଂ ଜିବ୍ହାୟ ମୁଦୁକତ୍ତା ତଂ ଜିବ୍ହଂ କଥିନସୂଚି ୱିୟ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ଉଭୋପି ନାସିକାସୋତାନି ପରାମସତି, ଦୀଘତ୍ତା ଉଭୋ କଣ୍ଣସୋତାନି ପରାମସତି, ପୁଥୁଲତ୍ତା କେସନ୍ତପରିୟୋସାନଂ କେୱଲମ୍ପି ନଲାଟଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ଏୱଂ ତସ୍ସା ମୁଦୁଦୀଘପୁଥୁଲଭାୱଂ ପକାସେନ୍ତୋ କଙ୍ଖାୱିନୋଦେତି, ଏୱଂ ତିଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନଂ

ଜିଓ୍ହଂ ସଦ୍ଧାଯ ଥୂଲ ଜିଓ୍ହୋତି ଥୋମେତି। ପାଠଇଯଂ ପନ ‘‘ପହୂତଜିଓ୍ହୋ’’ତି ପାଠୋ। ଅଯମେଓ୍ଵତ୍ଥୋ।

ଅଥାତି ଅବ୍ଯନ୍ତରବ୍ଧେ ନିପାତୋ। ତଦଞ୍ଞନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀହହନୁକୋତି ସୀହସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ହନୁ ଓ୍ଵିଯ ପରିପୁଣ୍ଣ ହନୁକୋ। ସୀହସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ଓ୍ଵୁତ୍ତୋଯେଓ୍ଵ। ହନତି ଓଦନାଦୀନଂ ଓ୍ଵଣ୍ଣଓ୍ଵିସେସଂ ନାସେତୀତି ହନୁ। ହନଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ଉ। ସୀହସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ହନୁ ଓ୍ଵିଯ ହନୁ ଯସ୍ସାତି ସୀହହନୁକୋ , ସମ୍ପୁଦ୍ଧୋ। ସମାସନ୍ତେ କୋ। ସୀହସ୍ସ ହି ହେଟ୍ଠିମହନୁମେଓ୍ଵ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ହୋତି, ନ ଉପରିମଂ। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ସୀହସ୍ସ ହେଟ୍ଠିମଂ ଓ୍ଵିଯ ଦ୍ଵେପି ପରିପୁଣ୍ଣାନି ଦ୍ଵାଦସିଯଂ ପକ୍ଖସ୍ସ ଚନ୍ଦସଦିସାନି ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ସୀହହନୁକୋତି ଥୋମେତି।

ଜାଲିକପ୍ପାଦହତ୍ଥୋତି କୁସଲେନ ଓ୍ଵଡ୍ଢକିନା ଓ୍ଵାତପାନେ ସମ୍ମାଯୋଜିତଜାଲଂ ଓ୍ଵିଯ ଚମ୍ମେନ ଅପ୍ପଟିବଦ୍ଧହତ୍ଥପାଦଙ୍ଗୁଲନ୍ତରୋ। ଜଲତି ଦିଭ୍ଵତୀତି ଜାଲଂ, ଜଲଧାତୁ ଦିତ୍ତିଯଂ ଣ। ଜାଲଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି ତସ୍ମିଂ ଓ୍ଵା ଓ୍ଵିଜ୍ଜତୀତି ଜାଲିକଂ, ଓ୍ଵାତପାନଂ। ଅସ୍ସତ୍ଥିଭ୍ଧେ ଣିକୋ। ଅଥ ଓ୍ଵା ଜାଲଂ ଏଓ୍ଵ ଜାଲିକଂ। ପଜ୍ଜତି ଗଚ୍ଛତି ଏତେନାତି ପାଦୋ, ଚରଣୋ। ପଦଧାତୁ ଗମନେ ଣ। ତଂ ତଂ ଭାରଂ ହରତୀତି ହତ୍ଥୋ, କରୋ। ହରଧାତୁ ହରଣେ ଥୋ। ଜାଲିକଂ ଓ୍ଵିଯ ହତ୍ଥପାଦଙ୍ଗୁଲନ୍ତରଂ ଯସ୍ସାତି ଜାଲିକପ୍ପାଦହତ୍ଥୋ, ସମ୍ପୁଦ୍ଧୋ। କୁସଲେନ ଓ୍ଵଡ୍ଢକିନା ଓ୍ଵାତପାନେ ସମ୍ମାଯୋଜିତାନି ଜାଲସଦିସାନି ହତ୍ଥପାଦଙ୍ଗୁଲନ୍ତରାନି ହୋନ୍ତି। ନ ଚ ଚମ୍ମେନ ପଟିବଦ୍ଧଅଙ୍ଗୁଲନ୍ତରାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଜାଲିକପ୍ପାଦହତ୍ଥଙ୍ଗୁଲନ୍ତରନ୍ତି ଓ୍ଵତ୍ତବ୍ବେ ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ଏଓ୍ଵଂ ଓ୍ଵୁତ୍ତଂ। ଚମ୍ମେନ ପଟିବଦ୍ଧହତ୍ଥପାଦଙ୍ଗୁଲନ୍ତରୋ ହି ଫଣହତ୍ଥକୋ ପୁରିସଦୋସେନ ଉପହତୋ ପବ୍ବଜ୍ଜମ୍ପି ନ ଲଭତି। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଚତସ୍ସୋ ହତ୍ଥଙ୍ଗୁଲିଯୋ ପଞ୍ଚପି ପାଦଙ୍ଗୁଲିଯୋ ଏକପ୍ପମାଣା ହୋନ୍ତି। ତାସଂ ଏକପ୍ପମାଣ ତାଯ ଯଓ୍ଵଲକ୍ଖଣଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପଟିଓ୍ଵିଜ୍ଝିତ୍ଵା ତିଟ୍ଠତି। ଅଥସ୍ସ ହତ୍ଥପାଦା କୁସଲେନ ଓ୍ଵଡ୍ଢକିନା ସମ୍ମାଯୋଜିତଜାଲଓ୍ଵାତ ପାନସଦିସା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ଜାଲିକପ୍ପାଦହତ୍ଥୋତି ଥୋମେତି। ପାଠଇଯଂ ପନ ‘‘ଜାଲହତ୍ଥପାଦୋ’’ତି ପାଠୋ। ଅଯମେଓ୍ଵତ୍ଥୋ।

ନାଥୋତି ବୁଦ୍ଧୋ କତ୍ତୁଓ୍ଵସେନ। ସୋ ହି ନାଥତି ଓ୍ଵିନେଯ୍ଯାନଂ ହିତପଟିପତ୍ତିଂ ଯାଚତି, ପରସନ୍ତାନଗତଂ ଓ୍ଵା କିଲେସବ୍ଯସନଂ ଉପତାପେତି, ପରମେନ ଚିତ୍ତିସ୍ସରିଯେନ ସମନ୍ନା ଗତୋ । ସବ୍ବସତ୍ତେ ଓ୍ଵା ଗୁଣେହି ଈସତି ଅଭିଭଓ୍ଵତି, ଓ୍ଵେନେଯ୍ଯାନଂ ହିତସୁଖଂ ଓ୍ଵା ଆସୀସତୀତି ନାଥୋତି ଓ୍ଵୁଚ୍ଚତି। ଓ୍ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ସଦ୍ଦନୀତିଯଂ ‘‘ନାଥଧାତୁ ଯାଚନେ ଉପତାପେ ଇସ୍ସରିଯେ ଆସିସନେ ଚାତି ଚତୂସ୍ଵତ୍ଥେସୁ ପଓ୍ଵତ୍ତତୀ’’ତି।

ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ଉଣ୍ହୀସସୀସୋତିପଦେନ ତୁଲ୍ଯଲିଙ୍ଗଉଭାଓ୍ଵେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉଣ୍ହୀସସୀସୋତି ରଞ୍ଞୋ ବଦ୍ଧୌଣ୍ହୀସ ପଟ୍ଟୋ ଓ୍ଵିଯ ଓ୍ଵିରୋଚମାନୋ ପକତିମଂସପିଣ୍ଡସଙ୍ଖାତୋ ଉଣ୍ହୀସପଟ୍ଟସୀସୋ। ନଲାଟେ ନହିଯତି ବନ୍ଧିଯତୀତି ଉଣ୍ହୀସୋ। ଉପୁବ୍ବନହଧାତୁ ବନ୍ଧନେ, ଈସୋ। ଓ୍ଵଣ୍ଣଓ୍ଵିକାରୋ। ଓ୍ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ଜାଲିନିଯଂ –

‘‘ଓ୍ଵଣ୍ଣାଗମୋ ଓ୍ଵଣ୍ଣଓ୍ଵିପରିଯାଯୋ,

ଦ୍ଵେ ଚାପରେ ଓ୍ଵଣ୍ଣଓ୍ଵିକାରନାସା;

ଧାତୂନମତ୍ଥାତିସଯେନ ଯୋଗୋ,

ତଦୁଚ୍ଚତେ ପଞ୍ଚଓ୍ଵିଧଂ ନିରୁତ୍ତି’’ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଚ ଅଓ୍ଵିଜ୍ଜମାନସ୍ସ ଆଗମା ଓ୍ଵଣ୍ଣାଗମୋ ନାମ। ଓ୍ଵିଜ୍ଜମାନଅକ୍ଖରାନଂ ହେଟ୍ଠୁପରିଯାଯଓ୍ଵସେନ ଓ୍ଵଣ୍ଣଓ୍ଵିପରିଯାଯୋ ନାମ। ଅଞ୍ଞକ୍ଖରସ୍ସ ଅଞ୍ଞକ୍ଖରାପଜ୍ଜନତା ଓ୍ଵଣ୍ଣଓ୍ଵିକାରୋ ନାମ। ଓ୍ଵିଜ୍ଜମାନକ୍ଖରଓ୍ଵିନାସୋ ଓ୍ଵଣ୍ଣଓ୍ଵିନାସୋ ନାମ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଯଥାଯୋଗଂ ଓ୍ଵିସେସତ୍ଥଯୋଗୋ ଧାତୂନଂ ଅତ୍ଥାତିସଯ ଯୋଗୋ ନାମାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ନକାରସ୍ସ ଣକାରଂ କତତ୍ତା ଓ୍ଵଣ୍ଣଓ୍ଵିକାରୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ମାଲାଦିଂ ସିଯତି ବନ୍ଧିଯତୀତି ସୀସୋ, ଉତ୍ତମଙ୍ଗୋ। ସିଧାତୁ ବନ୍ଧନେ ଈସୋ। ରାଜୂନଂ ଉଣ୍ହୀସପଟ୍ଟେନ ଓ୍ଵେଠିତସୀସୋ ଓ୍ଵିଯ ସୀସୋ ଯସ୍ସାତି ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ। ଅଥ ଓ୍ଵା ରାଜୂନଂ ଉଣ୍ହୀସଂ ଓ୍ଵିଯ ସବ୍ବତ୍ଥ ପରିମଣ୍ଡଲସୀସୋ ଯସ୍ସାତି ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ, ନାଥୋ।

ଓ୍ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ବ୍ରହ୍ମାଯୁସୁତ୍ତଟୀକଥାଯଂ ‘‘ଉଣ୍ହୀସସୀସୋତି ଇଦଂ ପରିପୁଣ୍ଣନଲାଟଞ୍ଚେଓ୍ଵ ପରିପୁଣ୍ଣସୀସଞ୍ଚାତି ଦ୍ଵେ ଅତ୍ଥଓ୍ଵସେ ପଟିଚ୍ଚ ଓ୍ଵୁତ୍ତଂ। ତଥାଗତସ୍ସ ହି ଦକ୍ଖିଣକଣ୍ଣଚୂଳିକତୋ ପଟ୍ଠାଯ ମଂସପଟଂ ଉଟ୍ଠହିତ୍ଵା ସକଲଂ ନଲାଟଂ ଛାଦଯମାନଂ ପୂରଯମାନଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ଓ୍ଵାମକଣ୍ଣଚୂଳିକାଯ ପତିଟ୍ଠିତଂ। ରଞ୍ଞୋ ବଦ୍ଧୌଣ୍ହୀସପଟ୍ଟୋ ଓ୍ଵିଯ ଓ୍ଵିରୋଚତି। ପଚ୍ଛିମଭଓ୍ଵିକବୋଧିସତ୍ତାନଂ କିର ଇମଂ ଲକ୍ଖଣଂ ଓ୍ଵିଦିତ୍ଵା ରାଜୂନଂ ଉଣ୍ହୀସପଟ୍ଟଂ ଅକଂସୁ। ଅଯଂ ତାଓ୍ଵ ଏକୋ ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞେ ପନ ଜନା ଅପରିପୁଣ୍ଣସୀସା ହୋନ୍ତି। କେଚି କପିସୀସା, କେଚି ଫଲସୀସା, କେଚି ଅଟ୍ଠିସୀସା, କେଚି ତୁମ୍ବ ସୀସା, କେଚି

ପଟ୍ଟାରସୀସା। ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଆରଗ୍ଗେନ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ଠପିତଂ ୱିୟ ସୁପରିପୁଣ୍ଣଂ ଉଦକପୁପ୍ଫୁଳସଦିସଂ ସୀସଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ପୁରିମନୟେନ ଉଣ୍ହୀସୱେଠିତସୀସୋ ୱିୟାତି ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ। ଦୁତିୟନୟେନ ଉଣ୍ହୀସଂ ୱିୟ ସବ୍ବତ୍ଥ ପରିମଣ୍ଡଲ ସୀସୋତି ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ’’ତି। ଟୀକାୟଞ୍ଚ ‘‘ଦ୍ୱେ ଅତ୍ଥ ୱସେ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତନ୍ତି, ୟସ୍ମା ବୁଦ୍ଧା ଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ଚ ପରିପୁଣ୍ଣ ନଲାଟତାୟ ପରିପୁଣ୍ଣସୀସବିମ୍ବତାୟ ଉଣ୍ହୀସସୀସାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତସ୍ମା ତେ ଦ୍ୱେ ଅତ୍ଥୱସେ ପଟିଚ୍ଚ ଉଣ୍ହୀସସୀସୋତି ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱଣ୍ଣେତି। ତସ୍ମା ଉଣ୍ହୀସସୀସୋତି ଥୋମେତି।

ଇତିଗୁଣସହିତନ୍ତି ଇମିନା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋତ୍ୟାଦିନା ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଗୁଣେନ ସମ୍ପନ୍ନଂ। ଇତିଏୱଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଗୁଣଂ ଇତିଗୁଣଂ। ତେନ ସହ ଇତୋ ପୱତ୍ତୋତି ଇତିଗୁଣସହିତୋ, ମହେସୀ। ଅଞ୍ଞେ ହି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ସମ୍ପନ୍ନା ନ ହୋନ୍ତି, ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜାନୋ ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ସମ୍ପନ୍ନାପି ଠପେତ୍ୱା କୋସୋହିତୱତ୍ଥ ଗୁୟ୍ହଲକ୍ଖଣଂ ଅୱସେସେହି ସମ୍ପନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ତଥାଗତୋୟେୱ ସବ୍ବମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ତସ୍ମା ଭଗୱନ୍ତଂୟେୱ ଇତିଗୁଣସହିତନ୍ତି ଥୋମନଂ ଅରହତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ମହେସିନ୍ତି ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିକେ ଚ ନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ଏସତି ଗୱେସତୀତି ମହେସୀ। ତଂ ମହେସିଂ ଅହଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ନମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ପଞ୍ଚୱୀସତିମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୩। ଅୟଂ ପନ ଇମାସୁ ତୀସୁ ଗାଥାସୁ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୟୋଜନା। ବୁଦ୍ଧୋ କତ୍ତୁଭୂତୋ ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋ ନିଗ୍ରୋଧସ୍ସ ପରିମଣ୍ଡଲୋ ୱିୟ ପରିମଣ୍ଡଲସରୀରୋ ମୁଦୁକରଚରଣୋ ସଣ୍ହହତ୍ଥପାଦୋ, ବ୍ରହ୍ମଘୋସୋ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ସରୋ ୱିୟ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନସରୱନ୍ତୋ, ଏଣିଜଙ୍ଘୋ ଏଣିମିଗସ୍ସ ଜଙ୍ଘା ୱିୟ ସୁୱଟ୍ଟଜାଣୁକୋ, କୋସଚ୍ଛାଦଙ୍ଗଜାତୋ ଉସଭୱାରଣା ଦୀନଂ ଅଙ୍ଗଜାତୋ ୱିୟ ସୁୱଣ୍ଣପଦୁମକଣ୍ଣିକସଦିସେନ ୱତ୍ଥକୋସେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନ ଗୁୟ୍ହଙ୍ଗଜାତେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ପୁନରପି ପୁନଅପି, ସୁଗତୋ ବୁଦ୍ଧୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ ସୁୱଣ୍ଣ ପାଦୁକତଲମିୱ ଭୂମିୟଂ ସମଂ ସୁଟ୍ଠୁ ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ, ମୂଦୋ ଦାତୁଣ୍ଣଲୋମୋ ଭମୁକନ୍ତରେ ଜାତୋ ସଣ୍ହସୁଖୁମୋ ସେତୋ ସୁଦ୍ଧୋ ଉଣ୍ଣଲୋମୱନ୍ତୋ, ଅଥମପି ତଦଞ୍ଞଂଅପି, ସୁଗତୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗ୍ଗତ୍ତଭାୱୋ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଉଜୁଉଗ୍ଗତ ଅତ୍ତଭାୱୋ ୱିୟ ଉଜୁମେୱ ଅତ୍ତଭାୱୋ, ନୀଲକ୍ଖୀ ଅତିନୀଲନେତ୍ତେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଦୀଘପଣ୍ହି ଆୟତପଣ୍ହି ପରିପୁଣ୍ଣପଣ୍ହି ୱା, ସୁଖୁମମଲଛୱୀ ସଣ୍ହମଲୱିସୁଦ୍ଧତଚୋ ସଣ୍ହମଲ ୱିରହିତତଚୋ ୱା, ଥୋମ୍ମରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀ ଥୋମିତବ୍ବସତ୍ତର ସହରଣସହସ୍ସନ୍ନାରୁଉଦ୍ଧଗ୍ଗିକା।

୨୪। ଜିନୋ ପଞ୍ଚମାରଜିତୱା ବୁଦ୍ଧୋ, ଚତ୍ତାଲୀସଗ୍ଗଦନ୍ତୋ ସମଚତ୍ତାଲୀସୌତ୍ତମଦନ୍ତୋ, ସମକଲପନଜୋ କକଚେନ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଠପିତୋ ୱିୟ ସମଦନ୍ତୋ, ଅନ୍ତରଂସପ୍ପପୀନୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଂସାନଂ ଖନ୍ଧାନଂ ଅନ୍ତରଂ ୱେମଜ୍ଝେ ପରିପୁଣ୍ଣପିଟ୍ଠିତଲୋ, ଚକ୍କେନଙ୍କିତପାଦୋ ଅଟ୍ଠସତପାଦଚକ୍କଲକ୍ଖଣେନ ଲକ୍ଖିତ ପାଦତଲୋ, ଅୱିରଠଅଦସନୋ ଅୱିୱରଦନ୍ତେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ମାରଜି ପଞ୍ଚମାରଜିତୱା ବୁଦ୍ଧୋ, ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ ପାଦସ୍ସ ଉପରି ଠିତେନ ସଙ୍ଖସଦିସତ୍ତା ସଙ୍ଖନାମିକେନ ଗୋପ୍ଫକେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ତିଟ୍ଠନ୍ତୋ ଠିତକୋୱ ନୋନମନ୍ତୋ ଅନମମାନୋ ହୁତ୍ୱା ଉଭୟକରମୁଦୁନା ସୁଖୁମେନ ହତ୍ଥଦ୍ୱୟେନ ଜଣ୍ଣୁକାନି ଜଙ୍ଘାନି ଆମସନ୍ତୋ ପରିମଜ୍ଜିତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତୋ, ୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ ସୁୱଣ୍ଣାଲିଙ୍ଗୋ ୱିୟ ସମୱଟ୍ଟିତଗଲିକୋ, ଗୋତରୁଣ ପଖୁମକୋ ତଂମୁହୁତ୍ତଜାତରତ୍ତୱଚ୍ଛସ୍ସ ଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡୋ ୱିୟ ୱିପ୍ପସନ୍ନଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡୋ, ୱିପ୍ପସନ୍ନଚକ୍ଖୁଭଣ୍ଡେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱା, ସୀହପୁବ୍ବଡ୍ଢକାୟୋ ସୀହସ୍ସ ପୁବ୍ବଡ୍ଢକାୟୋ ୱିୟ ପରିପୁଣ୍ଣକାୟୋ।

୨୫। ସୁଗତୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ସତ୍ତପୀନୋ ଦ୍ୱିହତ୍ଥପାଦଅଂସକୂଟଏକଗଲୱସେନ ସତ୍ତସୁ ଠାନେସୁ ପରିପୁଣ୍ଣମଂସିକୋ, ଦୀଘଙ୍ଗୁଲି ସମଆୟତହତ୍ଥପାଦଙ୍ଗୁଲି, ଅଥ ତଦଞ୍ଞଂ ଲୋମ କୂପେକଲୋମୋ ଏକେକଲୋମକୂପେ ଏକେକଜାତଲୋମୋ, ସମ୍ପନ୍ନୋଦାତଦାଠୋ ସମ୍ପନ୍ନସୁକ୍କଦାଠୋ, କନକ ସମତଚୋ ସୁୱଣ୍ଣେନ ସଦିସଚମ୍ମୋ ନୀଲମୁଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ ନୀଲଂ ଉଦ୍ଧଂ ଅଗ୍ଗା କୋଟି ହୁତ୍ୱା ମୁଖସୋଭଂ ଉଲ୍ଲୋକୟମାନୋ ୱିୟ ଠିତଲୋମୋ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତଥାଗତୋ, ଥୂଲଜିହ୍ୱୋ ମୁଦୁଦୀଘପୁଥୁଲଜିହ୍ୱାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ଅଥ ତଦଞ୍ଞଂ, ସୀହହନୁକୋ ସୀହସ୍ସ ହେଟ୍ଠାହନୁ ୱିୟ ପରିପୁଣ୍ଣହନୁକୋ, ଜାଲିକପ୍ପାଦ ହତ୍ଥୋ କୁସଲେନ ୱଡ୍ଢକିନା ୱାତପାନେ ସମ୍ମାୟୋଜିତ ଜାଲଂ ୱିୟ ଚମ୍ମେନ ଅପ୍ପଟିବଦ୍ଧହତ୍ଥପାଦଙ୍ଗୁଲନ୍ତରୋ, ନାଥୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ଉଣ୍ହୀସସୀସୋ ରଞ୍ଞୋ ଉଣ୍ହୀସପଟ୍ଟୋ ୱିୟ ୱିରୋଚମାନୋ ପକତିମଂସପିଣ୍ଡସଙ୍ଖାତୋ ଉଣ୍ହୀସପଟ୍ଟସୀସୋ, ଇତି ଗୁଣସହିତଂ ଏୱଂ ଇମିନା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଗୁଣେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ତଂ ମହେସିଂ ବୁଦ୍ଧଂ ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ଅହଂ ନମାମି ୱନ୍ଦାମୀତି।

ତୀସୁ ଗାଥାସୁ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୟୋଜନା ସମତ୍ତା।

ଇମିସ୍ସଂ ପନ ନମକ୍କାରପାଠଇୟଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନପାଠଇୟଂ ଆଗତନୟାନୁକ୍କମେନ ନ ୱୁତ୍ତଂ। ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥମେୱ ପନ ନିଗ୍ରୋଧବିମ୍ବୋତ୍ୟାଦିନା ଅକ୍କମେନ ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ପାଥେୟ୍ୟୱଗ୍ଗେ ଲକ୍ଖଣସୁତ୍ତେ ୱୁତ୍ତଂ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣକ୍କମଂ

ସଙ୍ଖେପେନ ଦସ୍ସୟିସ୍ସାମ ବହୁସ୍ସୁତପଞ୍ଞାୱଡ୍ଢନତ୍ଥଂ।

୧

। ବୁଦ୍ଧୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତପାଦୋ ୨। ହେଟ୍ଠାପାଦତଲେସୁ ଚକ୍କଜାତୋ ୩। ଆୟତପଣ୍ହି ୪। ଦୀଘଙ୍ଗୁଲି ୫। ମୁଦୁତଲୁନ ହତ୍ଥପାଦୋ ୬। ଜାଲହତ୍ଥପାଦୋ ୭। ଉସ୍ସଙ୍ଖପାଦୋ ୮। ଏଣିଜଙ୍ଘୋ ୯। ଠିତକୋୱ ଅନୋନମନ୍ତୋ ଉଭୋହି ପାଣିତଲେହି ଜାଣୁକାନି ପରିମସତି ୧୦। କୋସୋହିତ ୱତ୍ଥଗୁୟ୍ହୋ ୧୧। ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ କଞ୍ଚନସନ୍ନିଭତ୍ତଚୋ ୧୨। ସୁଖୁମଚ୍ଛୱୀ ୧୩। ଏକେକଲୋମକୂପେସୁ ଏକେକଲୋମୋ ୧୪। ନୀଲମୁଦ୍ଧଗ୍ଗଲୋମୋ ୧୫। ବ୍ରହ୍ମୁଜୁଗତ୍ତୋ ୧୬। ସତ୍ତୁସ୍ସଦୋ ୧୭। ସୀହପୁବ୍ବଦ୍ଧକାୟୋ ୧୮। ଚିତନ୍ତରଂସୋ ୧୯। ନିଗ୍ରୋଧପରିମଣ୍ଡଲୋ ୨୦। ସମୱଟ୍ଟକ୍ଖନ୍ଧୋ ୨୧। ରସଗ୍ଗସଗ୍ଗୀ ୨୨। ସୀହହନୁକୋ ୨୩। ଚତ୍ତାଲୀସଦନ୍ତୋ ୨୪। ସମଦନ୍ତୋ ୨୫। ଅୱିରଳଦନ୍ତୋ ୨୬। ସୁସୁକ୍କଦାଠୋ ୨୭। ପହୂତ ଜିୱ୍ହୋ ୨୮। ବ୍ରହ୍ମସରୋ ୨୯। ଅଭିନୀଲନେତ୍ତୋ ୩୦। ଗୋପ ଖୁମୋ ୩୧। ଉଣ୍ଣା ଭମୁକନ୍ତରେ ଜାତା ଓଦାତା ମୁଦୁତୂଲ ସନ୍ନିଭା ୩୨। ଉଣ୍ହୀସସୀସୋତି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣସ୍ସ କମୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇମାନି ପନ ଭଗୱତୋ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି ପାରମୀପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଯଥାରହଂ କମ୍ମସରିକ୍ଖକଂ ଲଦ୍ଧନ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ତାନି ପନ କମ୍ମାନି ପାଥେୟ୍ୟୱଗ୍ଗେ ଲକ୍ଖଣସୁତ୍ତେ ୱୁତ୍ତାନି, ତାନି ପନେତ୍ଥ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବାନୀତି।

ତିସ୍ସୋ ୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୬।

ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତିଘୋସୋ ଅତିଦୁଲଭତରୋ କା କଥା ବୁଦ୍ଧଭାୱୋ,

ଲୋକେ ତସ୍ମା ୱିଭାୱୀ ୱିୱିଧହିତସୁଖଂ ସାଧୱୋ ପତ୍ଥୟନ୍ତା;

ଇଟ୍ଠଂ ଅତ୍ଥଂ ୱହନ୍ତଂ ସୁରନରମହିତଂ ନିବ୍ବୁଯଂ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟଂ,

ଲୋକାନଂ ନନ୍ଦିୱଡ୍ଢଂ ଦସବଲମସମଂ ତଂ ନମସ୍ସନ୍ତୁ ନିଚ୍ଚଂ।

୨୬। ଏୱଂ ସୁଗତନ୍ତିଆଦୀହି ପଞ୍ଚୱୀସତିୱନ୍ଦନଗାଥାହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପଣାମଂ କତ୍ୱା ଇଦାନି ତସ୍ସ ୱନ୍ଦନେ ଉୟ୍ୟୋଜନଂ କରୋନ୍ତୋ ଆହ ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତିଘୋସୋ ତ୍ୟାଦିଗାଥଂ। ଅୟଂ ପନ ସଦ୍ଧରାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ ପନ ଲୋକେ ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ଘୋସୋ ଅତିଦୁଲଭତରୋ ବୁଦ୍ଧଭାୱୋ କା କଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଲୋକେତି ମନୁସ୍ସଲୋକେ ତିଲୋକେ ୱା ଅନନ୍ତଚକ୍କୱାଳେ ଲୋକେ ୱା। ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତିଘୋସୋତି ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଇତି କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଥୁତିସଦ୍ଦୋ ୱା। ଘୁସନଂ ଘୋସୋ। ଘୁସିୟତି କଥିୟତୀତି ୱା ଘୋସୋ, କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ। ଘୁସଧାତୁ ସଦ୍ଦେ ଣ। ଅଥ ୱା ଘୁସିୟତି ଥୱିୟତୀତି ଘୋସୋ, ଥୁତିସଦ୍ଦୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ପାରାଜିକଣ୍ଡଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋତି କିତ୍ତିଏୱ। ଥୁତିଘୋସୋ ୱା’’ତି। ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଇତି ପୱତ୍ତୋ ଘୋସୋ ଥୁତିଘୋସୋତି ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତିଘୋସୋ। ଅତିଦୁଲଭତରୋତି ଅତିୱିୟ ଦୁଲ୍ଲଭତମୋ। ଦୁଲ୍ଲଭତରୋତି ହି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ଲକାରଲୋପେନ ଦୁଲଭତରୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ଦୁକ୍ଖେନ ଲଭିୟତୀତି ଦୁଲ୍ଲଭୋ। ଦୁପୁବ୍ବଲଭଧାତୁ ଲଭନେ ଅ। ଅଥ ୱା ଲଭସ୍ସ ଅସମିଦ୍ଧନ୍ତି ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖାନେୟ୍ୟ ଅବ୍ୟୟୀଭାୱସମାସୋୟଂ। ଦୁସଦ୍ଦୋ ଅସମିଦ୍ଧତ୍ଥୋ, ଯଥା ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖୋତି। ଅତି ୱିୟ ଦୁଲ୍ଲଭୋତି ଅତିଦୁଲଭୋ। ତେସଂ ୱିସେସେନ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭୋତି ଅତିଦୁଲଭତରୋ। ବୁଦ୍ଧା ହି ଲୋକେ କଦାଚି କରହଚି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ଘୋସୋ ଅତିଦୁଲଭତରୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଚୂଳୱଗ୍ଗଖନ୍ଧକେ ‘‘ଘୋସୋପି ଖୋ ଏସୋ ଗହପତି ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକସ୍ମିଂ, ଯଦିଦଂ ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋ’’ତି। ଯଥା ଚ ହି ଲୋକେ ଉଦୁମ୍ବରିକପୁପ୍ଫଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ। ଚନ୍ଦମ୍ହି ସସକଂ ହତ୍ଥେନ ଗଣ୍ହିତୁଂ। ୱାୟସାନଂ ଖୀରଂ, ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧଭାୱୋ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭତରୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅୟଂ ପନ ହୀନୂପମାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅପଦାନପାଠଇୟଂ –

‘‘ଉଦୁମ୍ବରିକପୁପ୍ଫଂୱ , ଚନ୍ଦମ୍ହି ସସକଂ ଯଥା;

ୱାୟସାନଂ ଯଥା ଖୀରଂ, ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଲୋକନାୟକ’’ନ୍ତି ଚ;

ଦୁଲ୍ଲଭୋ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ଲୋକସ୍ମି’’ନ୍ତି ଚ;

କିଞ୍ଚାପି ହି ଲୋକେ ଚକ୍କଓ୍ୱତ୍ତିରାଜୂନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ। ଏକସ୍ମିମ୍ପି ପନ କପ୍ପେ ଚକ୍କଓ୍ୱତ୍ତିରାଜାନୋ ଅନେକା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ତଥାଗତା ପନ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନାପି ଏକସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଏକ ଦ୍ୱିତି ଚତୁ ପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧାଯେଓ୍ୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନ ତଦୁତ୍ତରି। ଯସ୍ମା ହି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେପି କପ୍ପେ ତଥାଗତସୁଞ୍ଞୋ ହୋତି। ତସ୍ମା ତଥାଗତସ୍ସେଓ୍ୱ କଦାଚି କରହଚି ଉପ୍ପଜ୍ଜନତୋ ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତିଘୋସୋ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭତରୋ କା କଥା ବୁଦ୍ଧଭାଓ୍ୱୋତି ଓ୍ୱୁତ୍ତୋ। ଓ୍ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ଭଗଓ୍ୱତା ମହାପରିନିବ୍ବାନସମଯେ ''ଦେଓ୍ୱତା ଆନନ୍ଦ ଉଜ୍ଝାଯନ୍ତି। ଦୂରାଓ୍ୱତମ୍ହା ଆଗତା ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯ କଦାଚି କରହଚି ତଥାଗତା ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା। ଅଜ୍ଜ ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମଯାମେ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭଓ୍ୱିସ୍ସତି। ଅଯଞ୍ଚ ମହେସକ୍ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗଓ୍ୱତୋ ପୁରତୋ ଠିତୋ ଓ୍ୱାରେନ୍ତୋ ଓତରେନ୍ତୋ ଓ୍ୱା ନ ମଯଂ ଲଭାମ ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ତଥାଗତଂ ଦସ୍ସନାଯା''ତି।

ବୁଦ୍ଧଭାଓ୍ୱୋତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭାଓ୍ୱୋ। କା କଥାତି କିଂ ଓ୍ୱତ୍ତବ୍ବଏଓ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କସ୍ମା ପନ ବୁଦ୍ଧୋ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭତରୋତି ଚ, ବୁଦ୍ଧୋ କଦାଚି କରହଚି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଚ ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ। ନନୁ ବୁଦ୍ଧା ଲୋକେ ଅନେକା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି। ସଚ୍ଚମେତଂ। ବୁଦ୍ଧୋ ନାମ ପନ ଅନେକାସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଓ୍ୱାରେନ ଓ୍ୱା ଅନେକାସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଦିଓ୍ୱସମାସସଂଓ୍ୱଚ୍ଛରଂ ଓ୍ୱା ଅନେକାସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟକପ୍ପଂ ଓ୍ୱା ଦସପାରମିଯୋ ଚ ପଞ୍ଚମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ଚ ପୂରେତ୍ୱାଓ୍ୱ ଭଓ୍ୱିତୁଂ ସକ୍କୋତି, ନ ଏକେକଓ୍ୱାରାଦିନା। ଅଥ ଖୋ ପନ ଅନ୍ତମସୋ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ଦସପାରମିଯୋ ଚ ପଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ଚ ପୂରେତ୍ୱାଓ୍ୱ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଓ୍ୱିତୁଂ ସକ୍କୋତି। ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭତରୋତି ଚ, ବୁଦ୍ଧା କଦାଚି କରହଚି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଚ ଓ୍ୱୁତ୍ତନ୍ତି।

ଏଓ୍ୱଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭତରତ୍ତା ଚ କଦାଚି କରହଚି ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଚଏଓ୍ୱ ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତି କିତ୍ତଯନ୍ତସ୍ସ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି। ଓ୍ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅପଦାନେ –

''ବୁଦ୍ଧୋତି କିତ୍ତଯନ୍ତସ୍ସ, କାଯେ ଭଓ୍ୱତି ଯା ପୀତି;

ଓ୍ୱରମେଓ୍ୱ ହି ସା ପୀତି, କସିଣେନପି ଜମ୍ବୁଦୀପସ୍ସା''ତି।

ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ଘୋସୋ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭତରୋ, ବୁଦ୍ଧଭାଓ୍ୱୋ କା କଥା। ତସ୍ମା। ଓ୍ୱିଭାଓ୍ୱୀତି ମେଧାଓ୍ୱୀ। ତେ ହି ହିତାହିତଂ କାରଣାକାରଣଂ ଓ୍ୱା ଓ୍ୱିସେସେନ ଭାଓ୍ୱେତି ପକାସେତୀତି ଓ୍ୱିଭାଓ୍ୱା, ପଞ୍ଞା। ଓ୍ୱିପୁବ୍ବ ଭୂଧାତୁ ସତ୍ତାଯଂ ଣ। ସା ଏତେସଂ ଅତ୍ଥୀତି ଓ୍ୱିଭାଓ୍ୱୀତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ସାଧଓ୍ୱୋ ଲବ୍ଭୂତି। ତଂ ପନ ସାଧଓ୍ୱୋତି ପଦେ ଓ୍ୱିସେସନଂ।

ଓ୍ୱିଓ୍ୱିଧହିତସୁଖନ୍ତି ନାନପ୍ପକାରଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତର ସଙ୍ଖାତଂ ହିତସୁଖଂ। ତସ୍ସ ପନ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ଓ୍ୱୁତ୍ତୋଯେଓ୍ୱ। ତଂ ପନ ପତ୍ଥଯନ୍ତାତିପଦେ କମ୍ମଂ। ସାଧଓ୍ୱୋତି ସପ୍ପୁରିସା। ତେ ହି ସପରହିତଂ ସାଧେତି ନିପ୍ଫାଦେତୀତି ସାଧଓ୍ୱୋତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି। ସାଧଧାତୁ ସଂସିଦ୍ଧିଯଂ ଅଓ୍ୱୋ। ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ନମସ୍ସନ୍ତୂତି ପଦେନ କତ୍ତୁଭାଓ୍ୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପତ୍ଥଯନ୍ତାତି ଯାଚନ୍ତା। ଓ୍ୱିଓ୍ୱିଧହିତସୁଖଂ ପତ୍ଥଯନ୍ତି ଯାଚନ୍ତୀତି ପତ୍ଥଯନ୍ତା, ସାଧଓ୍ୱୋ। ପତ୍ଥଧାତୁ ଯାଚନେ ଅନ୍ତୋ। ଯକାରାଗମୋ। ତଂ ପନ ସାଧଓ୍ୱୋତିପଦେ ଓ୍ୱିସେସନଂ। ଇଟ୍ଠନ୍ତି କାମଯମାନଂ। ଇଚ୍ଛିତବ୍ବଂ କମିତବ୍ବନ୍ତି ଇଟ୍ଠଂ। ଇସୁଧାତୁ ଇଚ୍ଛା କନ୍ତୀସୁ ତପଚ୍ଚଯୋ। ତସ୍ସ ରଟ୍ଠୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ଅତ୍ଥନ୍ତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକାଦିଅତ୍ଥଂ। ଅତ୍ଥିଯତି ପତ୍ଥିଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଓ୍ୱିପାକାନିସଂସଫଲଂ। ଅତ୍ଥଧାତୁ ଯାଚନାଯଂ ଅ । ଅଥ ଓ୍ୱା ଅସତି ଭଓ୍ୱତି ଫଲଭାଓ୍ୱେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅସଧାତୁ ଭୁଓ୍ୱିମ୍ହି ଥ। ତଂ ପନ ପଦଦ୍ୱଯଂ ଓ୍ୱହନ୍ତନ୍ତିପଦେ କମ୍ମଂ। ଓ୍ୱହନ୍ତନ୍ତି ଧାରକଂ। ଓ୍ୱହତି ହରତୀତି ଓ୍ୱହନ୍ତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଓ୍ୱହଧାତୁ ଓ୍ୱହନେ ପାପୁଣନେ ଓ୍ୱା ଅନ୍ତୋ। ବୁଦ୍ଧୋ ହି ସତ୍ତାନଂ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରହିତସୁଖଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ଧାରେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୁରନରମହିତନ୍ତି ଦେଓ୍ୱେହି ଚ ମନୁସ୍ସେହି ଚ ଚତୁପଚ୍ଚଯାଦୀହି ପୂଜିତଂ। ଇଦଂ ପନେତ୍ଥ ନିବ୍ବଚନଂ। ଇସ୍ସରିଯକୀଳ୍ହାଦୀହି ସୁରନ୍ତି ଦିବ୍ବନ୍ତୀତି ସୁରା, ଦେଓ୍ୱା। ସୁରଧାତୁ ଦିତ୍ତିଯଂ। ଅଥ ଓ୍ୱା ସୁରନ୍ତି ଈସନ୍ତି ଦେଓ୍ୱିସ୍ସରିଯଂ ପାପୁଣନ୍ତି ଓ୍ୱିରୋଚନ୍ତି ଚାତି ସୁରା, ଦେଓ୍ୱା। ସୁନ୍ଦରା ରା ଓ୍ୱାଚା ଏତେସନ୍ତି ଓ୍ୱା ସୁରା, ଦେଓ୍ୱା। ଖନ୍ଧସନ୍ତାନଂ ନରନ୍ତି ନେନ୍ତୀତି ନରା, ମନୁସ୍ସା। ନରଧାତୁ ନଯନେ ଅ। ସୁରା ଚ ନରା ଚ ସୁରନରା। ତେହି ମହିତବ୍ବା ପୂଜିତବ୍ବାତି ସୁରନରମହିତୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ମହଧାତୁ ପୂଜାଯଂ ତ। ତଂ ସୁରନରମହିତଂ। ନିବ୍ଭୂଯନ୍ତି ଅଭଯଂ। ଭିଯତେ ଭଯଂ। ନତ୍ଥି ଭଯଂ ଏତସ୍ସାତି ନିବ୍ଭୂଯୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ନିବ୍ଭୂଯଂ। ତଥାଗତସ୍ସ ଅଟ୍ଠସୁ ପରିସାସୁ କେନଚି କାରଣେନ ଭଯଂ ହଦଯଚଲନଂ କମ୍ପନଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟନ୍ତି ପରଲୋକଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବୌତ୍ତମଦାନାରହଂ। ଦାତବ୍ବାତି ଦକ୍ଖିଣା, ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଓ୍ୱତ୍ଥୁ। ଦାଧାତୁ ଦାନେକ୍ଖିଣପଚ୍ଚଯୋ। ଅଥ ଓ୍ୱା ଦକ୍ଖନ୍ତି ଓ୍ୱଢ଼ନ୍ତି ଏତାଯ ସତ୍ତା ଯଥାଧିପ୍ପେତାହି ସମ୍ପତ୍ତୀହୀତି ଦକ୍ଖିଣା, ପରଲୋକଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଦାନଂ। ଦକ୍ଖଧାତୁ ଓ୍ୱଢ଼ନେଯ୍ୟ, ତଂ ଅରହତୀତି ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଅରହତିତଦ୍ଧିତେ ଣେଯ୍ୟୋ। ଅଥ ଓ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣାଯ ହିତଂ ଅନୁରୂପଂ ମହପ୍ଫଲକରଣତାଯ ଓ୍ୱିସୋଧେତୀତି ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଓ୍ୱିସୋଧେତିତଦ୍ଧିତାଯଂ। ବୁଦ୍ଧୋଯେଓ୍ୱ ହି ଦକ୍ଖିଣାଯ ମହପ୍ଫଲକରଣଓ୍ୱସେନ ଚ, ଓ୍ୱିସୋଧନଓ୍ୱସେନ ଚ, ଦେଓ୍ୱସକ୍କବ୍ରହ୍ମେହି ଚ, କୋସଲରାଜାଦୀହି ଚ, ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସେଟ୍ଠାଦୀହି ଚ ପରଲୋକଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ ଉତ୍ତମଦାନଂ ଓ୍ୱିସେସେନ ଅରହତି, ତସ୍ମା ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟନ୍ତି ଥୋମେତି।

ଲୋକାନନ୍ତି ସତ୍ତଲୋକାନଂ। ତସ୍ସ ପନ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ। ନନ୍ଦିୱଡ୍ଢନ୍ତି ପୀତିୟା ୱଡ୍ଢାପେନ୍ତଂ। ନନ୍ଦିୟତେ ନନ୍ଦି। ଭାୱସାଧନୋୟଂ। ନନ୍ଦଧାତୁ ସମିଦ୍ଧିୟଂ ନନ୍ଦନେ ୱା ଇ। ପୀତିୟା ଅଧିୱଚନମେତଂ। ସା ୱଡ୍ଢେତି ବୁଦ୍ଧେତୀତି ନନ୍ଦିୱଡ୍ଢୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ନନ୍ଦିସଦ୍ଦୂପପଦୱଡ୍ଢଧାତୁ ୱଡ୍ଢନେ ଅ। ବୁଦ୍ଧୋ ହି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାସୀତାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନେନ ଚ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣାଦିଗୁଣସମ୍ପନ୍ନେନ ଧମ୍ମଦେସନାୟ ଚ ଲୋକେ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ପୀତିଂ ୱଡ୍ଢେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବସତ୍ତାନଞ୍ହି ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନେ ଧମ୍ମସୱନେ ଚ ତିତ୍ତୋ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ଲୋକାନଂ ନନ୍ଦିୱଡ୍ଢନ୍ତି ଥୋମେତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅପଦାନଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ପକତିୟାଏୱ ହି ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନେ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦସମୁଦ୍ଦରାଜଦସ୍ସନେ ଅତିତ୍ତୋ ଲୋକୋତି। କଥଂ ପନ ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନେ ଅତିତ୍ତୋ ହୋତୀ’’ତି। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପନ ବାତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାଦୀହି ସୀଲାଦିଅସାଧାରଣଗୁଣେହି ଚ ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସେହି ଅତିୱିରୋଚମାନତ୍ତା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ତାୱତିଂସେ –

‘‘ନ କୋଚି ଦେୱୋ ୱଣ୍ଣେନ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଅତିରୋଚତି;

ସବ୍ବେ ଦେୱେ ଅଧିଗ୍ଗୟ୍ହ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋୱ ୱିରୋଚତୀ’’ତି।

ଦସବଲନ୍ତି ଅଞ୍ଞେହି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାରିୟସାୱକେହି ଅସାଧାରଣେନ ଦସକାୟବଲେନ ଚ ଦସଞ୍ଞାଣବଲେନ ସମ୍ପନ୍ନଂ। ତଞ୍ହି କେହିଚି ୱିରୁଦ୍ଧେହି କାରଣେହି ବଲନ୍ତି ନ କମ୍ପେନ୍ତୀତି ବଲନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଥ ୱା ବଲନ୍ତି ଜୀୱିତଂ କପ୍ପେନ୍ତି ଏତେନାତି ବଲଂ, କାୟବଲଂ। ବଲଧାତୁ ପାଣେ ଅ। ବଲନ୍ତି ଭାରଂ ୱହିତୁଂ ସକ୍କୁଣନ୍ତୀତି ୱା ବଲଂ, ବଲନ୍ତି ଜାନନ୍ତି ସବ୍ବଧମ୍ମନ୍ତି ବଲଂ, ଞାଣ ବଲଂ। ଦସବଲଞ୍ଚ ଦସବଲଞ୍ଚ ଦସବଲାନି ଏକସେସନୟେନ। ତାନି ୟସ୍ସ ସୋତି ଦସବଲୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ଇଧ ପନ ସାମଞ୍ଞୱସେନ ୱୁତ୍ତୋପି ୱିସେସଟ୍ଠାନିୟତ୍ତା ଭଗୱତୋ ଦସକାୟବଲାନି ଚ, ଦସଞ୍ଞାଣବଲାନି ଚ ଅଧିପ୍ପେତାନି। ତେସଂ ପନ ସରୂ ପତ୍ଥଂ ନୟନସୁଭଗକାୟଙ୍ଗନ୍ତ୍ୟାଦି ଗାଥାୱଣ୍ଣନାୟଂ ୱୁତ୍ତମେୱ।

ଅସମନ୍ତି ସୀଲାଦିଗୁଣେହି କେନଚି ଅସଦିସଂ। ନତ୍ଥି ସମୋ ସଦିସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଏତସ୍ସାତି ଅସମୋ, ବୁଦ୍ଧୋ। ତଂ ଅସମଂ। ତନ୍ତି ତାଦିସଂ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନଂ ବୁଦ୍ଧଂ। ନିଚ୍ଚନ୍ତି ସତତଂ ସମିତଂ ସବ୍ବକାଲଂ ନିରନ୍ତରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନମସ୍ସନ୍ତୂତି ଅଭିୱନ୍ଦନ୍ତୂତି।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୟୋଜନା। ଲୋକେ ତିଲୋକେ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ୱା, ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତିଘୋସୋ ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋଇତି କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଥୁତିସଦ୍ଦୋ ୱା, ଅତିଦୁଲଭତରୋ ଅତିୱିୟ ଦୁଲ୍ଲଭତମୋ, ବୁଦ୍ଧଭାୱୋ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭାୱୋ, କା କଥା କିଂୱତ୍ତବ୍ବୋ ଏୱ, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋବୁଦ୍ଧୋତି ଘୋସସ୍ସ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭତରତ୍ତା, ୱିଭାୱୀ ମେଧାୱୀ ୱିୱିଧହିତସୁଖଂ ନାନପ୍ପକାରଂ ଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତରସଙ୍ଖାତଂ ହିତସୁଖଂ ପତ୍ଥୟନ୍ତା ୟାଚନ୍ତା, ସାଧୱୋ ସପ୍ପୁରିସା ଇଟ୍ଠଂ କାମୟମାନଂ, ଅତ୍ଥଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାୟିକାଦିଅତ୍ଥଂ, ୱହନ୍ତଂ ଧାରକଂ, ସୁରନରମହିତଂ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ପୂଜିତଂ, ନିବ୍ଭୟଂ ଅଭୟଂ ଅସନ୍ତାସଂ ୱା, ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟଂ ପରଲୋକଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବୌତ୍ତମଦାନାରହଂ, ଲୋକାନଂ ସତ୍ତଲୋକାନଂ ନନ୍ଦିୱଡ୍ଢଂ ପୀତିୟା ୱଡ୍ଢାପନେନ୍ତଂ। ଦସବଲଂ ଅସାଧାରଣେନ ଦସକାୟଞ୍ଞାଣବଲେନ ସମ୍ପନ୍ନଂ, ଅସମଂ ସୀଲାଦିଗୁଣେହି କେନଚି ଅସଦିସଂ ତଂ ତାଦିସଂ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନଂ ବୁଦ୍ଧଂ ନିଚ୍ଚଂ ସତତଂ ସମିତଂ ସବ୍ବକାଲଂ ନିରନ୍ତରଂ, ନମସ୍ସନ୍ତୁ ଅଭିୱନ୍ଦନ୍ତୂତି।

ଛବ୍ବୀସତିମୱନ୍ଦନଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୭।

ପୁଞ୍ଞେନେତେନ ସୋହଂ ନିପୁଣମତି ସତୋ ସମ୍ପରାୟେ ଚ ତିତ୍ତୋ,

ଦକ୍ଖୋ ଦିଟ୍ଠୁଜୁପଞ୍ଞୋ ଅୱିକଲୱୀରିୟୋ ଭୋଗୱା ସଂୱିଭାଗୀ;

ତିକ୍ଖୋ ସୂରୋ ଧିତତ୍ତୋ ସପରହିତଧରୋ ଦୀଘଜୀୱୀ ଅରୋଗୋ,

ଧଞ୍ଞୋ ୱଣ୍ଣୋ ୟସସ୍ସୀ ଅତିବଲୱଧରୋ କିତ୍ତିମା ଖନ୍ତୁପେତୋ।

୨୮।

ସଦ୍ଧୋ ଦାତଙ୍ଗୁପେତୋ ପରମସିରିଧରୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେ ୱିରଢ୍ଢୋ,

ଲଜ୍ଜୀ କଲ୍ଯାଣମିତ୍ତୋ ଅଭିରତକୁସଲୋ ପଞ୍ଚସୀଲାଦିରକ୍ଖୋ;

ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଅପ୍ପକୋଧୋ ଅତିଉଜୁହଦଯୋ ଇଦ୍ଧିମା ଅପ୍ପମେଯ୍ଯୋ,

ପାସଂସୋ ପେମୱାଚୋ ସୁଜନଗୁଣୱିଦୂ ମାମକୋ ସୋ ଭୱେଯ୍ଯଂ।

୨୭। ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ଘୋସୋତ୍ଯାଦିଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନେ ଉଯ୍ଯୋଜନଂ କତ୍ୱା ଇଦାନି ସୁଗତନ୍ତ୍ଯାଦୀହି ଗାଥାହି ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପଣିଧିଂ କରୋନ୍ତୋ ଆହ ପୁଞ୍ଞେନେତେନ ସୋହନ୍ତ୍ଯାଦି ଗାଥାଦ୍ୱଯଂ। ଅଯଂ ପନ ଗାଥାଦ୍ୱଯମ୍ପି ସଦ୍ଧରାଗାଥାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ତତ୍ଥ ପଠମଗାଥାଯଂ ସୋଅହଂ ଏତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ସମ୍ପରାଯେ ନିପୁଣମତି ଚ ସତୋ ଚ...ପେ... ଖନ୍ତୁପେତୋ ଚ ଭୱେଯ୍ଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୋହନ୍ତି ସୋ ଅହଂ। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନମକ୍କାରୋ ସୋଅହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେନ ପୁଞ୍ଞେନାତି ଇମିନା ବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଅତ୍ତନୋ କାରକଂ ପୱତି ସୋଧେତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ। ପୁଧାତୁ ସୋଧନେ ଣ୍ଯ। ପୁଞ୍ଞନ୍ତି ଚ ଇଧ ପନ ବୁଦ୍ଧପଣାମକ୍ରିଯାଭିନିପ୍ଫାଦିକା କୁସଲଚେତନା ଅଧିପ୍ପେତା। ସା ଚ ୱନ୍ଦନେଯ୍ଯୱନ୍ଦକାନଂ ଖେତ୍ତଜ୍ଝାସଯସମ୍ପଦାହି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୱେଦନୀଯଭୂତା ଯଥାଲଦ୍ଧସମ୍ପତ୍ତିନିମିତ୍ତକସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ଅନୁବଲପ୍ପଦାନୱସେନ ତନ୍ନିବ୍ବତ୍ତିତୱିପାକସନ୍ତତିଯା ଅନ୍ତରାଯକରାନି ଉପପୀଳଅକୌପଚ୍ଛେଦକକମ୍ମାନି ପଟିବାହିତ୍ୱା ତନ୍ନିଦାନାନଂ ଯଥାଧିପ୍ପେତସିଦ୍ଧିୱିବନ୍ଧକାନଂ ରୋଗାଦିଅନ୍ତରାଯାନମପ୍ପୱତ୍ତିଂସାଧେତି ଚାତି ଅତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସମ୍ପରାଯେ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠାନଯୋଗୋ। ସୋ ଚ ନିପୁଣମତିତ୍ଯାଦୀସୁ ପଦେସୁ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ସମ୍ପରାଯେତି ପରଲୋକେ। ସୋ ହି ସମ୍ପରାଯିତବ୍ବୋ ଉପଗମିତବ୍ବୋ ଏତ୍ଥ ସତ୍ତେହୀତି ଚ, କମ୍ମକିଲେସୱସେନ ସତ୍ତେହି ସମ୍ପରାଯିତବ୍ବୋ ପାପୁଣିତବ୍ବୋତି ୱା ଏତ୍ଥାତି ଚ ସମ୍ପରାଯୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସଂପରିପୁବ୍ବ ଅଯଧାତୁ ହି ଗତିଯଂ ଣ। ଅଥ ୱା କମ୍ମୱସେନ ଅଭିମୁଖୋ ସମ୍ପରେତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ସମ୍ପରାଯୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସଂପୁବ୍ବପରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଣ୍ଯ। ଇତି ଖୋ ଆନନ୍ଦ କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଅଗ୍ଗାଯ ପରେନ୍ତୀତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ହି ଚୁରାଦି ଗଣୱସେନ ପରସଦ୍ଦଂ ଗତିଯମିଚ୍ଛନ୍ତି ସଦ୍ଦୱିଦୂ। ତସ୍ମିଂ ସମ୍ପରାଯେ।

ନିପୁଣମତୀତି ସଣ୍ହସୁଖୁମପଞ୍ଞୱା ଚ। ସଣ୍ହସୁଖୁମଂ ଅତ୍ଥନ୍ତରଂ ପଟିୱିଜ୍ଝନସମତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଞାଯ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ନିପୁଣସଦ୍ଦୋ ସଣ୍ହସୁଖୁମୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ହିତାହିତଂ ମନତି ଜାନାତୀତି ମତି, ପଞ୍ଞା। ମନଧାତୁ ଞାଣେତି। ନିପୁଣା ସଣ୍ହା ମତି ପଞ୍ଞା ଯସ୍ସ ମେତି ନିପୁଣମତି। ସତୋତି ସତିମା ଚ। ସରତୀତି ସତି, ସରଧାତୁ ଚିନ୍ତାଯନ୍ତି। ସା ଅସ୍ସ ମେ ଅତ୍ଥୀତି ସତୋ। ତିତ୍ତୋତି ତପ୍ପନୋ ଚ। ଯଥାଲଦ୍ଧୱତ୍ଥୁନା ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ତିସନଂ ତପ୍ପନଂ ତିତ୍ତୋ। ତିସଧାତୁ ତପ୍ପନେ ତପଚ୍ଚଯୋ। ସକାରସ୍ସ ତୋଆଦେସୋ। ଯଥାଲାଭ ସନ୍ତୋସୋ, ଯଥାବଲସନ୍ତୋସୋ, ଯଥାସାରୁପ୍ପସନ୍ତୋ ସୋ ଚାତି ତିୱିଧେନ ସନ୍ତୋସେନ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଦକ୍ଖୋତି ତଂ ତଂ କିଚ୍ଚେ ଛେକୋ ଚ କୁସଲୋ ଚ ୱା। ସୋ ହି କୁସଲକମ୍ମେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଞ୍ଚ କିଚ୍ଚାକିଚ୍ଚେ ଅଦନ୍ଧତାଯ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଦକ୍ଖୋ। ଦକ୍ଖଧାତୁ ସୀଘତ୍ତେ ଅ। ଦିଟ୍ଠୁଜୁପଞ୍ଞୋତି ଦିଟ୍ଠିଉଜୁପଞ୍ଞୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଉଜୁ ଦିଟ୍ଠିପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। କେସୁଚି ପୋତ୍ଥକେସୁ ଦିଟ୍ଠୁଜୁ ପଞ୍ଞୋତି ପାଠୋ। ଦିଟ୍ଠିଉଜୁପଞ୍ଞୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ, ସୋଯେ ୱତ୍ଥୋ । ଉଜୂତି ଅକୁଟିଲଭାୱେନ ଭୱତୀତି ଉଜୁ, ଅଜ୍ଜୱୋ। ଉଜୁଧାତୁ ଅଜ୍ଜୱେ କ୍ୱି। ଅଥ ୱା ଅରତି ଅକୁଟିଲଭାୱେନ ପୱତ୍ତତୀତି ଉଜୁ, ଅୱଙ୍କୋ। ଅରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଜୁପଚ୍ଚଯୋ। ଅରିସ୍ସ ଉଆଦେସୋ। ସମ୍ମା ପସ୍ସତୀତି ଦିଟ୍ଠି, ମତି। ଦିସଧାତୁ ପସ୍ସନେ ତପଚ୍ଚଯୋ। ତସ୍ସ ରଟ୍ଠାଦେସୋ। ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ ଚ ଇ ଚ। ଉଜୁ ଅଜ୍ଜୱା ଦିଟ୍ଠି ମତି ଦିଟ୍ଠୁଜୁ ୱିସେସନପରନିପାତୱସେନ। ପକାରେନ ଜାନାତି ଅନିଚ୍ଚାଦିୱସେନ ଅୱବୁଜ୍ଝତୀତି ପଞ୍ଞା। ପପୁବ୍ବଞାଧାତୁ ଅୱବୋଧନେ ଅ। ଉଜୁଦିଟ୍ଠି ଚ ଉଜୁପଞ୍ଞା ଚ ଯସ୍ସ ମେତି ଦିଟ୍ଠୁଜୁପଞ୍ଞୋ, ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଅୱିକଲୱୀରିଯୋତି ଅନୂନୱୀରିଯୋ ଚ ପରିପୁଣ୍ଣୱୀରିଯୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିହୀନଂ କରୋତୀତି ୱିକଲୋ। ୱିପୁବ୍ବକରଧାତୁ କରଣେ ଅ। ରସ୍ସଲୋ। ୱୀରାନଂ କମ୍ମଂ ୱୀରିଯଂ। ଅୱିକଲଂ ଅନୂନଂ ୱୀରିଯଂ ଅସ୍ସମେତି ଅୱିକଲୱୀରିଯୋ। ନ ସକ୍କା କୁସୀତେନେୱ ନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମା ଲଦ୍ଧୁଂ, ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯେନେୱ ସକ୍କା। ତସ୍ମା ଅୱିକଲୱୀରିଯୋତି ପତ୍ଥେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଭୋଗୱାତି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିସୁଖେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବୋତି ଭୋଗୋ, ସମ୍ପତ୍ତି। ଭୁଜଧାତୁ ପାଲନବ୍ଯୱହରଣେସୁ ଣ। ଭୋଗୋ ଅସ୍ସ ମେ ଅତ୍ଥୀତି ଭୋଗୱା। ସଂୱିଭାଗୀତି ସଂୱିଭଜନସୀଲୋ ଚ ସଂୱିଭଜନସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ୱା, ସଂୱିଭଜତି ସୀଲେନାତି ସଂୱିଭାଗୀ। ସଂୱିଭଜନସୀଲୋତି ୱା ସଂୱିଭାଗୀ, ସଂୱିଭଜିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ୱା ସଂୱିଭାଗୀ। ସଂୱିଭାଗେ ସୀଲମସ୍ସାତି ସଂୱିଭାଗୀ। ଅଯଂ ତସ୍ସୀଲତ୍ଥୋ। ସଂୱିଭଜତି ଧମ୍ମେନାତି ସଂୱିଭଜନଧମ୍ମୋତି ୱା। ସଂୱିଭଜିତୁଂ ଧମ୍ମୋ ଅସ୍ସାତି ୱା, ସଂୱିଭଜନେ ଧମ୍ମୋ ଅସ୍ସାତି ୱା ସଂୱିଭାଗୀ। ଅଯଂ ତଦ୍ଧମ୍ମତ୍ଥୋ। ସଂୱିଭଜନଂ ସାଧୁକାରୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି। ସାଧୁକାରିନା ସଂୱିଭଜତୀତି ୱା, ସଂୱିଭଜିତୁଂ ସାଧୁକାରୀତି ୱା, ସଂୱିଭଜନେ ସାଧୁକାରୀତି ୱା ସଂୱିଭାଗୀ। ଅଯଂ ତସ୍ସା ଧୁକାରତ୍ଥୋ।

ସଂୱିପୁବ୍ବ ଭଜଧାତୁ ୱିଭାଗେ ଣ। ଜସ୍ସ ଗୋ। ଅଥ ୱା ସଂୱିଭଜନଂ ସଂୱିଭାଗୋ। ସୋ ମେ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସଂୱିଭାଗୀ । ଅସ୍ସତ୍ଥେ ଈ। ପରେସଂ ଯାଚକାନଂ ଅନ୍ନାଦିଦାନୱତ୍ଥୁଂ ନିଚ୍ଚଂ ପରିଚ୍ଚଜନକାରୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତିକ୍ଖୋତି ତିକ୍ଖପଞ୍ଞୋ ଚ ନିସାନପଞ୍ଞୋ ୱା। ତିଜନଂ ନିସନଂ ତିକ୍ଖା, ପଞ୍ଞା। ତିଜଧାତୁ ନିସାନେ ଖ। ଜସ୍ସ କୋ। ତିକ୍ଖା ପଞ୍ଞା ମେ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ତିକ୍ଖୋ। ଅସ୍ସତ୍ଥେ ଣୋ। ତିକ୍ଖ ପଞ୍ଞାଯ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଞ୍ଞାଯ ଚ ସବ୍ବ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସେଟ୍ଠତ୍ତା ମୂଲକାରଣତ୍ତା ଚ ତିକ୍ଖୋତି ପଠନଂ କରୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ମିଲିନ୍ଦପଞ୍ହେ –

''ପଞ୍ଞା ପସତ୍ଥା ଲୋକସ୍ମିଂ, କତା ସଦ୍ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଯା;

ପଞ୍ଞାଯ ୱିମତିଂ ହନ୍ତ୍ୱା, ସନ୍ତିଂ ପପ୍ପୋତି ପଣ୍ଡିତୋ''ତି।

ସୂରୋତି ଚତୂସୁ ପରିସାସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ପରିସାସୁ ଚ ୱୀରୋ ଚ। ସଭିୟନ୍ତୋ ନିବ୍ଭୂଯୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୂରଯତେ ୱିରଯତେ ସୂରୋ। ଭାୱସାଧନୋଯଂ। ସୂରଧାତୁ ୱିକ୍କନ୍ତିଯଂ ୱୀରେ ୱା ଅ। ଅଥ ୱା ଅଭିରୁଅଛମ୍ଭିଅନୁତ୍ରାସଭାୱେନ ସୂରତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ସୂରୋ। ସୂରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ସୀହୋ ୱିଯ ପରିସମଜ୍ଝେ ସୂରୱୀରସମ୍ପନ୍ନୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ସାସନି କେହି ପନ ସଦ୍ଦମ୍ମୱିଦୂହି ସୂରସଦ୍ଦସ୍ସ ନିବ୍ବଚନଂ ନ ଦସ୍ସିତଂ। କେୱଲଂ ପନ ସୂରୋତି ୱିସିଟ୍ଠସୂରୋତି ଅତ୍ଥୱିୱରଣମତ୍ତମେୱ ଦସ୍ସିତଂ। ଧିତତ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ଧିତ ଅତ୍ତୋତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଧିତୋତି ସମାଧି। ଅତ୍ତନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ। ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଧାତି ତିଟ୍ଠତି ଏକାରମ୍ମଣେହି ଧିତୋ, ଏକାରମ୍ମଣେ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମେ ଧାରେତୀତି ୱା ଧିତୋ, ସମାଧି। ଧାଧାତୁ ଧାରଣେ ତ। ଆରମ୍ମଣଂ ଅରତି ଜାନାତୀତି ଅତ୍ତଂ, ଚିତ୍ତଂ। ଅରଧାତୁ ଗତିଯଂ ତ। ରସ୍ସ ତୋ। ଧିତୋ ସମାଧି ଅତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅସ୍ସ ମେତି ଧିତତ୍ତୋ।

ସପରହିତଚରୋତି ଅତ୍ତହିତପରହିତଚରୋ, ଅତ୍ତନୋ ଚ ପରସ୍ସ ଚ ଅତ୍ଥଂ ପଟିପନ୍ନକୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ତନୋ ଚ ପରସ୍ସ ଚ ହିତଂ ଅତ୍ଥଂ ପଯୋଜନଂ ଚରତି ପଟିପଜ୍ଜତୀତି ସପରହିତଚରୋ । ସପରହିତସଦ୍ଦୂପପଦ ଚରଧାତୁ ଚରଣେ ଅ। ଦୀଘଜୀୱୀତି ଦୀଘାଯୁକୋ ଚ। ଦୀଘେନ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ ୱା। ଦୀଘୋ ଜୀୱୋ ଜୀୱିତଂ ଅସ୍ସ ମେତି ଦୀଘଜୀୱି। ଆଯୁକପ୍ପମ୍ପି ଦୀଘଜୀୱିତସମ୍ପନ୍ନୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅରୋଗୋତି ରୋଗୱିରହୋ ଚ ଆରୋଗ୍ଗଂ ୱା। ରୁଜତି ଭଞ୍ଜତି ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନୀତି ରୋଗୋ, ବ୍ଯାଧି। ରୁଜଧାତୁ ଭଙ୍ଗେ ଣ। ଅଥ ୱା ରୁଜତି ହିଂସତୀତି ରୋଗୋ। ରୁଜଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ଣ। ନତ୍ଥି ରୋଗୋ ତସ୍ସ ମେତି ଅରୋଗୋ, ଛନ୍ନୱୁତିରୋଗାନଂ ଅଭାୱୋ ଭୱେଯ୍ଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଧଞ୍ଞୋତି ସିରୀପୁଞ୍ଞପଞ୍ଞାଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଧଞ୍ଞସଦ୍ଦୋ ହି ସିରୀପୁଞ୍ଞପଞ୍ଞାଲକ୍ଖଣୱାଚକୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱେସ୍ସନ୍ତରଜାତକେ ''ଧଞ୍ଞଂ ମଙ୍ଗଲ ସମ୍ମତ''ନ୍ତି ଚ। ତେମିଯଜାତକେ ''ଧଞ୍ଞପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନଂ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାଯୀ''ତି ଚ। ଇଦଂ ପନ ନିବ୍ବଚନଂ। ଧନନଂ ସମ୍ପଜ୍ଜନଂ ଧଞ୍ଞଂ, ସିରୀପଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣାନଂ ସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଧନଧାତୁ ସମ୍ପନ୍ନେ। ଧାତୂନଂ ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ଣ୍ଯପଚ୍ଚଯୋ। ଣକାରାନୁବନ୍ଧେ ଲୋପେ କତେ ଯପଚ୍ଚଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ନକାରସ୍ସ ଞକାରଂ କତ୍ୱା ଧଞ୍ଞନ୍ତି ରୂପସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ଅଥ ୱା ଧନଂ ସିରୀପଞ୍ଞା ପୁଞ୍ଞଲକ୍ଖଣସମ୍ପଦଂ ଅସ୍ସ ମେ ଅତ୍ଥୀତି ଧଞ୍ଞୋ। ଅସ୍ସତ୍ଥେ ଣ୍ଯୋ।

ୱଣ୍ଣୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ୱଣ୍ଣୋ ଦୁୱିଧୋ ହୋତି ସରୀରୱଣ୍ଣଗୁଣୱଣ୍ଣୱସେନ। ତତ୍ଥ ସରୀର ୱଣ୍ଣୋ ନାମ ରୂପକାଯସ୍ସ ପାସାଦିକରୂପସମ୍ପନ୍ନତା। ଗୁଣ ୱଣ୍ଣୋ ନାମ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଦିଗୁଣେନ ଚ ଧୁତଙ୍ଗାଦିପଟିପଦାଗୁଣେନ ଚ ସମ୍ପନ୍ନତା। ଇଦଂ ପନ ନିବ୍ବଚନଂ। ୱଣ୍ଣେତି ୱିକାରମାପନ୍ନାନଂ ହଦଯଙ୍ଗତଭାୱଂ ପକାସେତୀତି ୱଣ୍ଣୋ, ସରୀରରୂପଂ। ୱଣ୍ଣେତି ଅତ୍ତନୋ ଦଙ୍କଂ ପକାସେତୀତି ୱଣ୍ଣୋ, ଗୁଣୋ। ୱଣ୍ଣଧାତୁ ପକାସନେ ଅ। ଇଧ ପନ ତଦୁଭଯମ୍ପି ଯୁଜ୍ଜତି। ୱଣ୍ଣଂ ଅସ୍ସ ମେ ଅତ୍ଥୀତି ୱଣ୍ଣୋ। ଅସ୍ସତ୍ଥେ ଅ। ଯସସ୍ସୀତି ପରିୱାରସମ୍ପନ୍ନୋ କିତ୍ତିୱନ୍ତୋ ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ଦୁୱିଧୋ ହୋତି ଯସୋ ପରିୱାରକିତ୍ତିଯସୱସେନ। ତତ୍ଥ ଯଜିଯତି ପୂଜିଯତି ଏତେନ ପରିୱାରେନାତି ଯସୋ, ପରିୱାରୋ। ଯଜଧାତୁ ପୂଜାଯଂ ଅ। ଜସ୍ସ ସୋ। ଅଥ ୱା ଯାତି ଗଚ୍ଛତି ପାପୁଣାତି ସାମିକସ୍ସ ପରିୱାରନ୍ତି ଯସୋ, ପରିୱାରୋ। ଯାଧାତୁ ଗତିଯଂ ସୋପଚ୍ଚଯୋ। ଯଜିଯତି ପୂଜିଯତି ଏତେନାତି ଯସୋ, କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ। ଯଜଧାତୁ ଦେୱପୂଜାସଙ୍ଗହକରଣଦାନଧମ୍ମେସୁ ଅ। ଜସ୍ସ ସୋ। ଅଥ ୱା ଯାତି ଗଚ୍ଛତି ପାପୁଣାତି ସବ୍ବତ୍ଥ ବ୍ଯାପନନ୍ତି ଯସୋ, କିତ୍ତିଘୋସୋ ଥୁତିସଦ୍ଦୋ ୱା। ଯାଧାତୁ ଗତିଯଂ ସୋପଚ୍ଚଯୋ। ଯସୋ ଚ ଯସୋ ଚ ଯସୋ ଏକସେସନଯେନ। ସୋ ଅସ୍ସେ ମେ ଅତ୍ଥୀତି ଯସସ୍ସୀ, ଅସ୍ସତ୍ଥେ ସୀପଚ୍ଚଯୋ।

ଅତିବଲଧରୋତି ଅତିବଲୱନ୍ତଧାରକୋ ଚ ଅତିୱିଯ କାଯବଲଞାଣବଲୱନ୍ତଂ ଧାରେତୀତି ଅତିବଲଧରୋ। ଅଜାତସତ୍ତୁରାଜାଦଯୋ ୱିଯ ପଞ୍ଚହତ୍ଥି ଦସହତ୍ଥିବଲସ୍ସ ଧାରଣସମତ୍ଥୋ ଚ, ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରାଦଯୋ ୱିଯ ଞାଣବଲସ୍ସ ଧାରଣସମତ୍ଥୋ ଚ ଭୱେଯ୍ଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କିତ୍ତିମାତି କିତ୍ତିଘୋସୱନ୍ତୋ ଚ। କିତ୍ତିଯତେ କଥିଯତେ ଗୁଣନ୍ତି କିତ୍ତି, ଥୁତିଘୋସୋ। କିତ୍ତଧାତୁ ସଦ୍ଦେ ଇ। କିତ୍ତିଘୋସୋ ଅସ୍ସ ମେ ଅତ୍ଥୀତି କିତ୍ତିମା। ଅସ୍ସତ୍ଥେ

ମନ୍ତୁପଚ୍ଚୟୋ। ଖନ୍ତୁପେତୋତି ଖନ୍ତିୟା ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ। ଖମନଂ ସହନଂ ଖନ୍ତି। ଖମୁଧାତୁ ସହନେ ତପଚ୍ଚୟୋ। ତସ୍ସନ୍ତି ତାୟ ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଖନ୍ତୁପେତୋ। ଖନ୍ତିୱାଦତାପସୋ ୱିୟ ଖନ୍ତୁପେତୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଖନ୍ତିୟା ହି ଦୁକ୍କରତ୍ତା ସବ୍ବକୁସଲ ଧମ୍ମାନଂ ପଧାନତ୍ତା ସେଟ୍ଠତପତ୍ତା ଚ ଖନ୍ତୁପେତୋତି ପତ୍ଥନଂ କରୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ‘‘ଖନ୍ତୀ ପରମଂ ତପୋ ତିତିକ୍ଖା’’ତି ଚ। ‘‘ଖନ୍ତ୍ୟା ଭିୟ୍ୟୋ ନ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି ଚ। ‘‘ଖନ୍ତୀବଲଂ ବଲାନୀକ’’ନ୍ତି ଚ।

‘‘ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାନଂ , ଖନ୍ତିପ୍ପଧାନକାରଣଂ;

ସବ୍ବେପି କୁସଲା ଧମ୍ମା, ଖନ୍ତ୍ୟାୟତ୍ତାୱ ୱଡ୍ଢରେ’’ତି ଚ।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ସୋହଂ ସୋ ଅହଂ, ଏତେନ ପୁଞ୍ଞେନ ଇମିନା ବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ ସମ୍ପରାୟେ ପରଲୋକେ, ନିପୁଣମତି ଚ ସଣ୍ହସୁଖୁମପଞ୍ଞୱା ଚ, ସତୋ ସତିମା ଚ ତିତ୍ତୋ ତପ୍ପନୋ ୟଥାଲଦ୍ଧୱତ୍ଥୁନା ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଚ, ଦକ୍ଖୋ ତଂତଂକିଚ୍ଚେ ଛେକୋ ଚ, ଦିଟ୍ଠୁଜୁପଞ୍ଞୋ ଉଜୁଦିଟ୍ଠି ପଞ୍ଞାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଅୱୀକଲୱୀରିୟୋ ଅନୂନୱୀରିୟୋ ଚ ପରିପୁଣ୍ଣୱୀରିୟୋ ୱା, ଭୋଗୱାଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିସୁଖେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ସଂୱିଭାଗୀ ସଂୱିଭଜନସୀଲୋ ଚ ତିକ୍ଖୋ ତିକ୍ଖପଞ୍ଞୱା ଚ, ସୂରୋତି ସତ୍ତିୱନ୍ତୋ ନିବ୍ଭୟୋ ଚ, ଧିତତ୍ତୋ ସମାହିତ ଚିତ୍ତୋ ଚ ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତୋ ୱା, ସପରହିତଚରୋ ଅତ୍ତହିତ ପରହିତପଟିପନ୍ନକୋ ଚ ଦୀଘଜୀୱୀ ଦୀଘାୟୁକୋ ଚ ଅରୋଗୋ ରୋଗୱିରହୋ ଚ ଧଞ୍ଞୋ ସିରୀପୁଞ୍ଞପଞ୍ଞାଲକ୍ଖଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ୱଣ୍ଣୋ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ୟସସ୍ସୀ ପରିୱାରସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଅତିବଲୱଧରୋ ଅତିବଲୱନ୍ତଧାରକୋ ଚ କିତ୍ତିମା କିତ୍ତି ଘୋସୱନ୍ତୋ ଚ ଖନ୍ତୁପେତୋ ଖନ୍ତିୟା ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟନ୍ତି।

ସତ୍ତୱୀସତିମଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୮। ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞେନେତେନତ୍ୟାଦିଗାଥାୟ ସମ୍ପରାୟେ ପଣିଧିଂ କତ୍ୱା ଇଦାନି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେ ପତ୍ଥନଂ କତ୍ତୁକାମୋ ସଦ୍ଧୋ ଦାତଙ୍ଗୁପେତୋତ୍ୟାଦିଗାଥମାହ। ତତ୍ଥ ସଦ୍ଧୋତି କମ୍ମାଦି ସଦ୍ଦହନଲକ୍ଖଣାୟ ସଦ୍ଧାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ସଦ୍ଦହନଂ ସଦ୍ଧା, ସଦ୍ଦହତୀତି ୱା ସଦ୍ଧା। ସଦ୍ଦହନ୍ତି ସମ୍ପୟୁତ୍ତଧମ୍ମା ଏତାୟାତି ସଦ୍ଧା। ସଂପୁବ୍ବଧାଧାତୁ ଧାରଣେ ତ। ସା ପନ କମ୍ମାଦୀସୁ ସଦ୍ଦହନଲକ୍ଖଣା। ଓକପ୍ପନଲକ୍ଖଣା ୱା। ପସାଦରସା। ଉଦକପ୍ପସାଦକମଣି ୱିୟ। ପକ୍ଖନ୍ଦନରସା ୱା। ଓଘୁତ୍ତରଣୋ ୱିୟ । ଅକାଲୁସ୍ସିୟପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନା ଅଧିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନା ୱା, ସଦ୍ଧେୟ୍ୟୱତ୍ଥୁପଦଟ୍ଠାନା ସୋତାପତ୍ତିୟଙ୍ଗପଦଟ୍ଠାନା ୱା। ସା ହତ୍ଥୱିତ୍ତବୀଜାନି ୱିୟ ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଭଗୱତା ହି ସା ସଦ୍ଧା ‘‘ସଦ୍ଧାହତ୍ଥୋ ମହାନାଗୋ’’ତି ଚ। ‘‘ସଦ୍ଧୀଧ ୱିତ୍ତଂ ପୁରିସସ୍ସ ସେଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ଚ। ‘‘ସଦ୍ଧାବୀଜଂ ତପୋ ୱୁଟ୍ଠୀ’’ତି ଚ ‘‘ସଦ୍ଧାୟ ତରତି ଓଘ’’ନ୍ତି ଚ ‘‘ସଦ୍ଧା ବନ୍ଧତି ପାଥେୟ୍ୟଂ, ସଦ୍ଧା ଦୁତିୟା ପୁରିସସ୍ସ ହୋତୀ’’ତି ଚ, ‘‘ସଦ୍ଧେସିକୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଅରିୟସାୱକୋ’’ତି ଚ, ‘‘ସଦ୍ଧାଧନ’’ନ୍ତି ଚ।

‘‘ୟେସଂ ଅତ୍ଥି ସଦ୍ଧା ବୁଦ୍ଧେ, ଧମ୍ମେ ଚ ସଙ୍ଘରତନେ;

ତେ ମଂ ଅତିୱିରୋଚନ୍ତି, ଆୟୁନା ୟସସା ସିରିୟା’’ତି।

ଚ। ‘‘ସଦ୍ଧଂ ଉପନିସ୍ସାୟ ଦାନଂ ଦେତି, ସୀଲଂ ସମାଦିୟତି, ଉପୋସଥକମ୍ମଂ କରୋତି, ଝାନଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ୱିପସ୍ସନଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ମଗ୍ଗଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଅଭିଞ୍ଞଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ସମାପତ୍ତିଂ ଉପ୍ପାଦେତୀ’’ତି ଚ। ‘‘ଦୁଲ୍ଲଭା ସଦ୍ଧାସମ୍ପତ୍ତୀ’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତା। ତସ୍ମା ସଦ୍ଧୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟନ୍ତି ପତ୍ଥନଂ କରୋତି।

ସା ଚ ପନ ଚତୁବ୍ବିଧା ହୋତି ଆଗମସଦ୍ଧା, ଅଧିଗମସଦ୍ଧା, ଓକପ୍ପନସଦ୍ଧା, ପସାଦସଦ୍ଧା ଚାତି। ତତ୍ଥ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୋଧିସତ୍ତାନଂ ଅଭିନୀହାରତୋ ଆଗତତ୍ତା ଆଗମସଦ୍ଧା ନାମ। ଅରିୟସାୱକାନଂ ସଚ୍ଚପଟିୱେଧେନ ଅଧିଗତତ୍ତା ଅଧିଗମସଦ୍ଧା ନାମ। ବୁଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମୋ ସଙ୍ଘୋତି ୱୁତ୍ତେ ଅଚଲଭାୱେନ ଓକପ୍ପନଂ ଓକପ୍ପନସଦ୍ଧା ନାମ। ବୁଦ୍ଧାଦୀସୁ ପସାଦୁପ୍ପତ୍ତିମତ୍ତା ପସାଦସଦ୍ଧା ନାମ। ଇଧ ପନ ପଣିଧାନଟ୍ଠାନତ୍ତା ସବ୍ବସଦ୍ଧା ଅଧିପ୍ପେତା। ସଦ୍ଧା ଅସ୍ସ ମେ ଅତ୍ଥୀତି ସଦ୍ଧୋ। ଅସ୍ସତ୍ଥିତ୍ଥେ ଣ।

ଦାତଙ୍ଗୁପେତୋତି ଦାତସ୍ସ ଅଙ୍ଗାୟ କାରଣଭୂତାୟ ଧନସମ୍ପତ୍ତିୟା ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ। ଦାତବ୍ବୱତ୍ଥୁ ଚ, ତପ୍ପଟିଗ୍ଗାହକପୁଗ୍ଗଲୋ ଚ, ସଦ୍ଧା ଚାତି ତୀହି ଅଙ୍ଗେହି ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ ୱା। ଦିୟତେ ଦାତଂ। ଭାୱସାଧନୋୟଂ। ଦାଧାତୁ ଦାନେ ଅ। ଅଙ୍ଗୀୟତି ଞାୟତି ଏତେନାତି ଅଙ୍ଗୋ, ଧନସମ୍ପତ୍ତି। ଦାତସ୍ସ ଅଙ୍ଗୋ ଦାତଙ୍ଗୋ, ତେନ ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଦାତଙ୍ଗୁପେତୋ, ଅଥ ୱା ଦିୟତୀତି ଦାତଂ, ଦାନୱତ୍ଥୁ। ଦାତସ୍ସ ଅଙ୍ଗୋ ଦାତଙ୍ଗୋ, ତେନ ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ଦାତଙ୍ଗୁପେତୋ, ଦାତବ୍ବୱତ୍ଥୁ ଚ,

ତପ୍ପଟିଗ୍ଗାହକ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚ, ସଦ୍ଧା ଚାତି ତୀହି ଅଙ୍ଗେହି ସମ୍ପନ୍ନାମୀତି ପତ୍ଥନଂ କରୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଇତିୱୁତ୍ତକଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ସଦ୍ଧା ଦେୟ୍ୟଧମ୍ମୋ ପଟିଗ୍ଗାହକୋ ଚାତି ଇମେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ସମ୍ମୁଖୀଭୂତକାଲେୟେୱ ହି ଦାନଂ ସମ୍ଭୱତୀ’’ତି।

ପରମସିରିଧରୋତି ଉତ୍ତମସିରୀଧାରକୋ ଚ। ଉତ୍ତମସିରିଂ ଧାରଣସମତ୍ଥୋ ଚ ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ସିରୀତି ପଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞସରୀରସୋଭଗ୍ଗସମ୍ପତ୍ତୀନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। କତପୁଞ୍ଞେହି ସେୱିୟତୀତି ସିରୀ, କତପୁଞ୍ଞେ ପୁଗ୍ଗଲେ ସେୱତି ନିସ୍ସୟତୀତି ୱା ସିରୀ, ପଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞସରୀରସୋଭଗ୍ଗସମ୍ପତ୍ତି ଲବ୍ଭତି। ସିଧାତୁ ସେୱାୟଂ ଇରୋ ଈ ଚ। ପରମା ଉତ୍ତମା ସିରୀ ପରମସିରୀ, ତଂ ଧାରେତୀତି ପରମସିରୀଧରୋ, ପରମସିରିୟା ଧାରଣସମତ୍ଥୋତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେତି ପଚ୍ଚକ୍ଖଭୂତେ ଅତ୍ତଭାୱେ। ଏତ୍ଥ ଚ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୋ ୱୁଚ୍ଚତି ପଚ୍ଚକ୍ଖଭୂତୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ। ସୋ ହି ପସ୍ସିତବ୍ବୋତି ଦିଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ତଭାୱୋ। ଦିଟ୍ଠୋ ପସ୍ସିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ସଭାୱୋ ଅସ୍ସାତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ମିଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେ। ୱିରତ୍ତୋତି କାମଗୁଣେସୁ ୱିଗତରତ୍ତୋ ଚ, ରଞ୍ଜନଂ ରତ୍ତୋ। ରଞ୍ଜଧାତୁ ରାଗେ। ୱିଗତୋ ରତ୍ତୋ ଅସ୍ସ ମେତି ୱିରତ୍ତୋ। ଲଜ୍ଜୀତି ପାପହିରିୱନ୍ତୋ ଚ, ପାପଜିଗୁଚ୍ଛନଲକ୍ଖଣାୟ ଲଜ୍ଜାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ୱା। ଅଥ ୱା ଲଜ୍ଜୀତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଲଜ୍ଜୀସଦ୍ଦେନ ହି ଲକ୍ଖଣାହାରନୟେନ ଓତ୍ତପ୍ପମ୍ପି ଗହେତବ୍ବଂ। କସ୍ମା, କୁସଲ ଲକ୍ଖଣସଭାୱେନ ସମାନତ୍ତା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ନେତ୍ତିପାଠଇୟଂ –

‘‘ୱୁତ୍ତମ୍ହି ଏକଧମ୍ମେ, ୟେ ଧମ୍ମା ଏକଲକ୍ଖଣା କେଚି;

ୱୁତ୍ତା ଭୱନ୍ତି ସବ୍ବେ, ସୋହାରୋ ଲକ୍ଖଣୋ ନାମା’’ତି।

ଲଜ୍ଜତୀତି ଲଜ୍ଜା, ହିରି। ଲଜ୍ଜଧାତୁ ହିରିୟଂ। ଲଜ୍ଜା ଅସ୍ସ ମେ ଅତ୍ଥୀତି ଲଜ୍ଜା, କାୟଦୁଚ୍ଚରିତାଦିତୋ ହିରୋତ୍ତପ୍ପସମନ୍ନାଗତୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋତି ସୁନ୍ଦରମିତ୍ତ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। କଲ୍ୟାଣସଦ୍ଦୋ ହି ସୁନ୍ଦରୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନ ପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା କଲ୍ଲଂ ହିତଂ ଅଣୟତି ପାପୟତୀତି କଲ୍ୟାଣୋ, ସୁମିତ୍ତୋ। କଲ୍ଲସଦ୍ଦୂପପଦଅଣଧାତୁ ଗତିୟଂ ଣ। ମିଜ୍ଜତି ସିନେହତୀତି ମିତ୍ତୋ, ମିଜ୍ଜିୟତି ସିନେହିୟତୀତି ୱା ମିତ୍ତୋ, ମିଦଧାତୁ ସିନେହେ ତ। କଲ୍ୟାଣୋ ମିତ୍ତୋ ଅସ୍ସ ମେତି କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ। ହିତଧରସୁମିତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧ ପନ ସଦ୍ଧାସୀଲସୁତଚାଗୱୀରିୟସତି ସମାଧିପଞ୍ଞାଗୁଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ତଂ ପନ ସନ୍ଧାୟ ଭଗୱତା ସିଙ୍ଗାଲସୁତ୍ତେ –

‘‘ଉପକାରୋ ଚ ୟୋ ମିତ୍ତୋ, ସୁଖଦୁକ୍ଖେ ଚ ୟୋ ସଖା;

ଅତ୍ଥକ୍ଖାୟୀ ଚ ୟୋ ମିତ୍ତୋ, ୟୋ ଚ ମିତ୍ତାନୁକମ୍ପକୋ;

ଏତେପି ମିତ୍ତେ ଚତ୍ତାରୋ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାୟ ପଣ୍ଡିତୋ; ସକ୍କଚ୍ଚଂ

ପୟିରୁପାସେୟ୍ୟ, ମାତା ପୁତ୍ତଂୱ ଓରସ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୋ।

ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ ଚ –

‘‘ପିୟୋ ଗରୁ ଭାୱନୀୟୋ, ୱତ୍ତା ଚ ୱଚନକ୍ଖମୋ। ଗମ୍ଭୀରଞ୍ଚ କଥଂ କତ୍ତା, ନୋ ଚାଟ୍ଠାନେ ନିୟୋଜୟେ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଇତି ଏୱରୂପସ୍ସ ଚ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସ ଦୁଲ୍ଲଭତ୍ତା କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତେନ ସମ୍ପନ୍ନାମୀତି ପତ୍ଥନଂ କରୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅଭିରତକୁସଲୋତି ଦାନାଦିପୁଞ୍ଞକୁସଲଧମ୍ମେସୁ ଅଭିରମଣୋ ଚ। କୁଚ୍ଛିତଂ ଅପାୟଦ୍ୱାରଂ ସଲନ୍ତି ସଂୱରନ୍ତି ପିଦହନ୍ତି ସାଧୱୋ ଏତେନାତି କୁସଲଂ, ଦାନାଦିପୁଞ୍ଞଧମ୍ମା। କୁପୁବ୍ବ ସଲଧାତୁ ସଂୱରଣେ ଅ। ତେସୁ ଅଭିଅତିରେକଂ ରମତୀତି ଅଭିରତକୁସଲୋ , କିତନ୍ତସମାସୋୟଂ। କୁସଲାଭିରତୋତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ପଦୱିପରିୟାୟେନ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ଅଥ ୱା ଅଭିଅତିରେକଂ ରମନଂ ଅଭିରତୋ, କୁସଲେସୁ ଅଭିରତୋ ୟସ୍ସ ମେତି ଅଭିରତକୁସଲୋ, ନିଚ୍ଚଂ କୁସଲପୁଞ୍ଞସ୍ସ କରଣେ ଅଭିରତଚିତ୍ତସମ୍ପନ୍ନୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ।

ପଞ୍ଚସୀଲାଦିରକ୍ଖୋତି ପଞ୍ଚସୀଲାଦୀନଂ ରକ୍ଖିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଗିହୀନଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପୋସଥସୀଲଂ, ସାମଣେରାନଂ ଦସଙ୍ଗସୀଲଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ପଞ୍ଚସୀଲଂ ଆଦି ୟେସଂ ତେତି ପଞ୍ଚସୀଲାଦି, ତଂ ରକ୍ଖତି ରକ୍ଖିତୁଂ ସମତ୍ଥେତୀତି ପଞ୍ଚସୀଲାଦିରକ୍ଖୋ। ଗହଟ୍ଠାନଂ ନିଚ୍ଚସୀଲୱସେନ ପଞ୍ଚସୀଲଂ ସତି ଉସ୍ସାହସମତ୍ଥେ ଉପୋସଥଙ୍ଗୱସେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସୀଲଂ ଦସଙ୍ଗସୀଲଞ୍ଚ ଅଖଣ୍ଡଂ ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦଂ ଅସବଲଂ

ଅକମ୍ମାସଂ କତ୍ୱା ରକ୍ଖିତୁଂ ସାମଣେରସୀଲୱସେନ ଦସସୀଲଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୁସୀଲୱସେନ ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଞ୍ଚ ରକ୍ଖିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଗୱତା ହି ‘‘ସୀଲୱିପତ୍ତିହେତୁ ୱା ଭିକ୍ଖୱେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି ଚ। ‘‘ସୀଲସମ୍ପଦାହେତୁ ୱା ଭିକ୍ଖୱେ ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି ଚ। ‘‘ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ମହନ୍ତଂ ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛତି। ଚତୁପରିସଂ ୱିସାରଦୋ ଉପସଙ୍କମତି ଅମଙ୍କୁଭୂତୋ। ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଂ କରୋତି, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତୀ’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ। ଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ‘‘ସୀଲାଲଙ୍କାରସଦିସୋ ଅଲଙ୍କାରୋ ନତ୍ଥି, ସୀଲସଦିସଂ ପୁପ୍ଫଂ ନତ୍ଥି, ସୀଲଗନ୍ଧସଦିସୋ ଗନ୍ଧୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ଚ। ‘‘ସୀଲ ସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ହି ନିସ୍ସାଯ ତିସ୍ସୋ ୱିଜ୍ଜା ପାପୁଣାତୀ’’ତି ଚ। ‘‘ଆଦିମ୍ହି ସୀଲଂ ୱିସୋଧେଯ୍ୟା’’ତି ଚ। ‘‘ସତ୍ତା ସୀଲେନ ୱିସୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’’ତି ଚ। ‘‘ସୀଲଂ ସାସନସ୍ସ ଆଦୀ’’ତି ଚ। ‘‘ସତ୍ତସୁ ୱିସୁଦ୍ଧୀସୁ ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧି ସରୀରଂ ନାମା’’ତି ଚ। ‘‘ସୀଲଂ ନାମେତଂ ଅୱସ୍ସଯୋ ପତିଟ୍ଠା ଆରମ୍ମଣଂ ତାଣଂ ଲେଣଂ ଗତି ପରାଯନ’’ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପଞ୍ଚସୀଲାଦିରକ୍ଖୋତି ପତ୍ଥନଂ କରୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋତି ଅନିଚ୍ଛୋ ଚ, ରୂପାଦିକାମଗୁଣେସୁ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭାୱତ୍ଥୋହେତ୍ଥ ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ। ଅପ୍ପଡଂସମକସୱା ତାତପାତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ଇଚ୍ଛନଂ ଇଚ୍ଛା, ରୂପାଦିକାମଗୁଣଂ ଇଚ୍ଛତୀତି ୱା ଇଚ୍ଛା, କାମତଣ୍ହା। ଇସୁଧାତୁ ଇଚ୍ଛାକନ୍ତୀସୁ ଅ। ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସଚ୍ଛୋ। ନତ୍ଥି ଇଚ୍ଛା ଯସ୍ସ ମେତି ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ, ରୂପାଦୀସୁ କାମେସୁ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ପନ ଚତୁବ୍ବିଧୋ ହୋତି ପଚ୍ଚଯଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ, ପରିଯତ୍ତିଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ, ଧୁତଙ୍ଗଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ, ପଟିୱେଧଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଚାତି। ତତ୍ଥ ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ପଚ୍ଚଯଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ। ଯୋ ପନ ପଚ୍ଚଯେ ବହୁଂ ଦେନ୍ତେ ଅପ୍ପଂ ଗଣ୍ହତି, ଅପ୍ପଂ ଦେନ୍ତେ ଅପ୍ପତରଂ ୱା ଗଣ୍ହତି ନ ୱା ଗଣ୍ହତି। ନ ଅନୱସେସଗାହୀ ହୋତି। ଅଯଂ ପଚ୍ଚଯଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ନାମ। ଯୋ ପନ ତେପିଟକୋପି ସମାନୋ ନ ବହୁସ୍ସୁତଭାୱଂ ଜାନାପେତୁକାମୋ ହୋତି, ଅଯଂ ପରିଯତ୍ତିଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ନାମ। ଧୁତଙ୍ଗସମାଦାନସ୍ସ ପନ ଧୁତଙ୍ଗପରିହରଣଭାୱଂ ଅଞ୍ଞେସଂ ଜାନିତୁଂ ନ ଦେତି, ଅଯଂ ଧୁତଙ୍ଗଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ନାମ। ଯୋ ପନ ସୋତାପନ୍ନାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରୋ ହୁତ୍ୱା ସୋତାପନ୍ନାଦିଭାୱଂ ଜାନାପେତୁଂ ନ ଇଚ୍ଛତି, ଅଯଂ ଅଧିଗମଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ନାମ। ଇମେହି ଅପ୍ପିଚ୍ଛଗୁଣେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଅହଂ ଭୱେଯ୍ୟନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅପ୍ପକୋଧୋତି ଦୁସ୍ସନଲକ୍ଖଣଦୋସତୋ ୱିରହିତୋ ଚ। ସୋ ହି କୁଜ୍ଝତୀତି କୋଧୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଦୋସସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ନତ୍ଥି କୋଧୋ ଅସ୍ସ ମେତି ଅପ୍ପକୋଧୋ।

କୁଦ୍ଧୋ ଅତ୍ଥଂ ନ ଜାନାତି, କୁଦ୍ଧୋ ଧମ୍ମଂ ନ ପସ୍ସତି;

ଅନ୍ଧତମଂ ତଦା ହୋତି, ଯଂ କୋଧୋ ସହତେ ନରନ୍ତି।

ୱୁତ୍ତଦେସନଂ ମନସିକରିତ୍ୱା ଅପ୍ପକୋଧୋତି ପତ୍ଥନଂ କରୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଅତିୱୁଜୁହଦଯୋତି ଅତିଏୱ ଉଜୁଚିତ୍ତସମନ୍ନାଗତୋ ଚ। ଅରତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତି ଅକୁଟିଲଭାୱେନାତି ଉଜୁ, ଅଜ୍ଜୱଂ। ଅରଧାତୁ ଗତିଯଂ ଜୁ। ଅରିସ୍ସ ଉ। ଆରମ୍ମଣଂ ହରତୀତି ହଦଯଂ, ଚିତ୍ତଂ। ହରଧାତୁ ହରଣେ ଅଯ। ରସ୍ସ ଦୋ। ଅଥ ୱା ଆରମ୍ମଣଂ ହରନ୍ତଂ ଅଯତି ଗଚ୍ଛତି ପୱତ୍ତତୀତି ହଦଯଂ, ଚିତ୍ତଂ। ହରସଦ୍ଦୂପପଦ ଅଯଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ଉଜୁ ଚ ତଂ ହଦଯଞ୍ଚାତି ଉଜୁହଦଯଂ। ଅତିଏୱ ଉଜୁ ହଦଯଂ ଅସ୍ସ ମେତି ଅତିୱୁଜୁହଦଯୋ। ଗୋମୁତ୍ତୱଙ୍କୋ ଚ ଚନ୍ଦଲେଖାୱଙ୍କୋ ଚ ନଙ୍ଗଲକୋଟି ୱଙ୍କୋ ଚାତି ତୀହି ୱଙ୍କେହି ୱିଗତୋ ହୁତ୍ୱା ଅତିୱିଯ ଉଜୁଚିତ୍ତସମନ୍ନାଗତୋ ଚ ଭୱେଯ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଚ ଯୋ ପାପଂ କତ୍ୱାୱ ନ କରୋମୀତି ଭାସତି। ସୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଚୋସକ୍କନତାଯ ଗୋମୁତ୍ତୱଙ୍କୋ ନାମ। ଯୋ ପାପଂ କରୋନ୍ତୋୱ ଭାଯାମହଂ ପାପସ୍ସାତି ଭାସତି। ସୋ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ କୁଟିଲତାଯ ଚନ୍ଦଲେଖା ୱଙ୍କୋ ନାମ। ଯୋ ପାପଂ କରୋନ୍ତୋୱ କୋ ପାପସ୍ସ ନ ଭାଯେଯ୍ୟାତି ଭାସତି, ସୋ ନାତିକୁଟିଲତାଯ ନଙ୍ଗଲକୋଟିୱଙ୍କୋ ନାମ ହୋତି। ଯସ୍ସ ୱା ତୀଣି କମ୍ମଦ୍ୱାରାନି ଅସୁଦ୍ଧାନି। ସୋ ଗୋମୁତ୍ତୱଙ୍କୋ ନାମ ହୋତି। ଯସ୍ସ ଯାନି କାନିଚି ଦ୍ୱେ। ସୋ ଚନ୍ଦଲେଖା ୱଙ୍କୋ ନାମ। ଯସ୍ସ ଯଂକିଞ୍ଚି ଏକଂ। ସୋ ନଙ୍ଗଲକୋଟିୱଙ୍କୋ ନାମାତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଇଦ୍ଧିମାତି ଇଦ୍ଧିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ, ଇଦ୍ଧିସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଚନତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋଯେୱ। ଇଦ୍ଧି ଅସ୍ସ ମେ ଅତ୍ଥୀତି ଇଦ୍ଧିମା। ଅସ୍ସତ୍ଥ୍ୟତ୍ଥେ ମନ୍ତୁପଚ୍ଚଯୋ। ମାନୁସ୍ସିକାଲେ ମନୁସ୍ସିଦ୍ଧିଯା ଦେୱୁପ୍ପତ୍ତିକାଲେ ଦେୱିଦ୍ଧିଯା ସମଣୁପ୍ପତ୍ତିକାଲେ ସମଣିଦ୍ଧିଯା ଚ ସମ୍ପୁଣ୍ଣେଯ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋତି ଅପ୍ପମେତବ୍ବେହି ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ପମେତବ୍ବୋତି ପମେଯ୍ୟୋ। ପପୁବ୍ବମାଧାତୁ ପମାଣେ ଣ୍ୟ। ନ ପମେଯ୍ୟୋ ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋ, ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋ ସୀଲାଦିଗୁଣୋ ମେ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଅପ୍ପମେଯ୍ୟୋ। ଅସ୍ସତ୍ଥ୍ୟତ୍ଥେ ଣ। ଅପ୍ପମେଯ୍ୟେହି ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ଚ ଭୋଗସମ୍ପତ୍ତୀହି ଚ ସମ୍ପଜ୍ଜାମୀତି ପତ୍ଥନଂ କରୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ପାସଂସୋତି ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସାନଂ ପସଂସାରହୋ ଚ, ପସଂସିୟତେ ଥୱିୟତେ ପସଂସୋ। ଭାୱ ସାଧନୋୟଂ। ପପୁବ୍ବସଂସଧାତୁ ଥୁତିୟଂ, ତଂ ଅରହତୀତି ପାସଂସୋ। ଅରହତିତଦ୍ଧିତେ ଣ। ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସେହି ପସଂସି ତବ୍ବେହି ଦାନସୀଲାଦିଗୁଣେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ପେମୱାଚୋତି ଅତ୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜନମଧୁରତାୟ ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସେହି ପେମିତବ୍ବୱାଚାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ପିୟତେତି ପେମା, ୱାଚା। ପୀଧାତୁ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ ଇମୋ। ୱଚିତବ୍ବାତି ୱାଚା। ୱଚଧାତୁ ୱିୟତ୍ତିୟଂ ୱାଚାୟଂ ଣ। ପେମା ୱାଚା ଅସ୍ସ ମେତି ପେମ ୱାଚୋ। ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସେହି ପେମିୟା ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତ ୱାଚାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ସପ୍ପୁରିସାନଂ ପନ ୱାଚା ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତା ହୋତି। ସୁଭାସିତୱାଚା ଚ ଧମ୍ମୱାଚା ପିୟୱାଚା ସଚ୍ଚୱାଚାତି। ତଥାହେତଂ ୱୁତ୍ତଂ ସଗାଥାୱଗ୍ଗ ସଂୟୁତ୍ତେ –

ସୁଭାସିତଂ ଉତ୍ତମମାହୁ ସନ୍ତୋ,

ଧମ୍ମଂ ଭଣେ ନାଧମ୍ମଂ ତଂ ଦୁତିୟଂ;

ପିୟଂ ଭଣେ ନାପ୍ପିୟଂ ତଂ ତତିୟଂ,

ସଚ୍ଚଂ ଭଣେ ନାଲିକଂ ତଂ ଚତୁତ୍ଥନ୍ତି।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ଯୋଜନା। ସନ୍ତୋ ସପ୍ପୁରିସା ଉତ୍ତମଂ ସୁଭାସିତଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଭାସିତଂ ୱାଚଂ ଆହୁ, ଧମ୍ମଂ ଭଣେ ଭଣେୟ୍ୟ ଅଧମ୍ମଂ ନ ଭଣେ ନ ଭଣେୟ୍ୟ, ଦୁତିୟଂ ତଂ ୱାଚଂ ଆହୁ, ପିୟଂ ଭଣେ ଭଣେୟ୍ୟ, ଅପ୍ପିୟଂ ନ ଭଣେ ନ ଭଣେୟ୍ୟ, ତତିୟଂ ତଂ ୱାଚଂ ଆହୁ, ସଚ୍ଚଂ ଭଣେ ଭଣେୟ୍ୟ ଅଲିକଂ ନ ଭଣେ ନ ଭଣେୟ୍ୟ, ଚତୁତ୍ଥଂ ତଂ ୱାଚଂ ଆହୂତି।

ସୁଜନଗୁଣୱିଦୂତି ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସାନଂ ସୀଲାଦିଗୁଣଂ ୱିଜାନକୋ ଚ। ସୁନ୍ଦରୋ ଜନୋ ସୁଜନୋ। ଗୁଣତି ପକାସେତି ସୀଲାଦିଗୁଣସମଙ୍ଗିତଂ ପୁଗ୍ଗଲନ୍ତି ଗୁଣଂ, ସୀଲାଦିଗୁଣଂ। ଗୁଣଧାତୁ ପକାସନେ ଅ। ସୁଜନାନଂ ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସାନଂ ଗୁଣୋ ସୁଜନଗୁଣୋ, ତଂ ୱିଦତି ଜାନାତୀତି ସୁଜନଗୁଣୱିଦୂ। ସୁଜନ ଗୁଣସଦ୍ଦୂପପଦୱିଦଧାତୁ ଞାଣେ ଊ। ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସାନଂ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଦିଗୁଣଂ ଜାନିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ମାମକୋତି ବୁଦ୍ଧାଦିସଜ୍ଜନାନଂ ମାମକୋ ଚ। ମମାୟତୀତି ମାମକୋ। ମମଧାତୁ ମାନନେ ପେମେ ୱା ଣ୍ୱୁ। ତସ୍ସ ଅକୋ। ବୁଦ୍ଧାଦିରତନତ୍ତୟଞ୍ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମଞ୍ଚ ମାନନ୍ତୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋତି ସୋ ଅହଂ। ଭୱେୟ୍ୟନ୍ତି ଭୱାମୀତି।

ଅୟଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପଯୋଜନା। ସୋ ଅହଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମେ ପଚ୍ଚକ୍ଖଭୂତେ ଅତ୍ତଭାୱେ, ସଦ୍ଧୋ ସଦ୍ଧାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ, ଦାତଙ୍ଗୁପେତୋ ଦାତସ୍ସ ଅଙ୍ଗାୟ କାରଣଭୂତାୟ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତିୟା ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ, ଦାତବ୍ବ ୱତ୍ଥୁ ଚ, ତପ୍ପଟିଗ୍ଗାହକପୁଗ୍ଗଲୋ ଚ, ସଦ୍ଧା ଚାତି ତୀହି ଅଙ୍ଗେହି ଉପେତୋ ସମୁପେତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ ୱା, ପରମସିରିଧରୋ ଉତ୍ତମସିରୀଧାରକୋ ଚ, ଉତ୍ତମସିରିଂ ଧାରଣସମତ୍ଥୋ ଚ ୱା, ୱିରତ୍ତୋ କାମଗୁଣେସୁ ୱିଗତରତ୍ତୋ ଚ, ଲଜ୍ଜୀ ପାପହିରିୱନ୍ତୋ ଚ, ପାପଜିଗୁଚ୍ଛନଲକ୍ଖଣାୟ ଲଜ୍ଜାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ୱା, ହିରୋତ୍ତପ୍ପସମନ୍ନାଗତୋ ଚ ୱା, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ସୁନ୍ଦରମିତ୍ତ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ, ଅଭିରତକୁସଲୋ ଦାନାଦିପୁଞ୍ଞକୁସଲଧମ୍ମେସୁ ଅଭିରମଣୋ ଚ, ପଞ୍ଚସୀଲାଦିରକ୍ଖୋ ପଞ୍ଚସୀଲାଦୀନି ରକ୍ଖିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ଚ, ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଅନିଚ୍ଛୋ ଚ, ରୂପାଦିକାମଗୁଣେସୁ ଅନିଚ୍ଛନ୍ତୋ ଚ ୱା, ଅପ୍ପକୋଧୋ ଦୁସ୍ସନଲକ୍ଖଣଦୋସତୋ ୱିରହିତୋ ଚ, ଅତିୱୁଜୁହଦୟୋ ଅତିଏୱ ଉଜୁଚିତ୍ତସମନ୍ନାଗତୋ ଚ, ଇଦ୍ଧିୟା ସମନ୍ନାଗତୋ ଚ, ଅପ୍ପମେୟ୍ୟୋ ଅପ୍ପମେୟ୍ୟେହି ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ, ପାସଂସୋ ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସାନଂ ପସଂସାରହୋ ଚ, ପେମୱାଚୋ ଅତ୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜନମଧୁରତାୟ ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସେହି ପେମିତବ୍ବୱାଚାୟ ସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ, ସୁଜନଗୁଣୱିଦୂ ବୁଦ୍ଧାଦିସପ୍ପୁରିସାନଂ ସୀଲାଦିଗୁଣଂ ୱିଜାନକୋ ଚ, ମାମକୋ ବୁଦ୍ଧାଦିସଜ୍ଜନାନଂ ମାମକୋ ଚ, ବୁଦ୍ଧାଦିରତନତ୍ତୟଞ୍ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମଞ୍ଚ ମାନନ୍ତୋ ଚ ୱା, ଭୱେୟ୍ୟଂ ଭୱାମୀତି।

ଅଟ୍ଠୱୀସତିମଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୯।

ଇଦ୍ଧଂ ଅସଙ୍ଖଯେ ନାଥ, ଗୁଣେ ଲକ୍ଖଣଦୀପିତେ;

ଗାଥାସୁ ସୂଚକାସ୍ୱେକ, ଗାଥମ୍ପି ସରତେ ବୁଧୋ।

୩୦।

ଚତୁରାପାଯମୁତ୍ତୋ ସୋ, ସାଧକନ୍ଧଦ୍ୱଯସ୍ସ ଚ;

ହତୁପଦ୍ଦୱଜାଲୋ ଚ, ଲାଭୀ ହିତସୁଖସ୍ସ ଚ।

୩୧।

ଅଧିପୋ ନରଦେୱାନଂ, ଚତୁଦୀପିସ୍ସରୋପି ୱା;

ଭୱେୟ୍ୟ ଅନ୍ତିମେ ଦେହେ, ତମଞ୍ଞଂ ସେତଛତ୍ତକଂ।

୩୨।

ଭାୱନାଯାନମାରୁୟ୍ହ, ସମମେସ୍ସତି ସୁଙ୍କତୋ;

ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେପି, ଅରୋଗୋ ଦୀଘଜୀୱିକୋ।

୩୩।

ପୂଜିତୋ ସଙ୍କଲୋକେହି, ଭାୱନାଭିରତୀମନୋ;

ଜନପ୍ପିଯୋ ମନାପୋ ଚ, କା କଥାଖିଲଧାରଣେ।

୨୯। ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞେନେତେନତ୍ୟାଦି ଗାଥାଦ୍ୱଯେନ ପଣିଧିଂ କତ୍ୱା ଇଦାନି ବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନସ୍ସ ଫଲାନିସଂସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଇଦ୍ଧନ୍ତ୍ୟାଦି ଗାଥାପଞ୍ଚକଂ ଆହ। ତଂ ପନ ମୂଲାଚରିଯେହି ନ ୱୁତ୍ତଂ, ପଚ୍ଛା ପନ ହିତକାମେହି ପଣ୍ଡିତେହି ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ଗାଥାପଞ୍ଚକନ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍କଂ। ତା ପନ ଗାଥାଯୋ ପଥ୍ୟାୱତ୍ତଗାଥାତି ଦଟ୍ଠଙ୍କା।

ତାସୁ ପନ ପଠମଗାଥାଯଂ ଇଦ୍ଧଂ ଅସଙ୍ଖଯେ ଲକ୍ଖଣଦୀପିତେ ନାଥଗୁଣେ ସୂଚକାସୁ ଗାଥାସୁ ଏକଗାଥମ୍ପି ଯୋ ବୁଧୋ ସରତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇଦ୍ଧନ୍ତି ଇମିନା ସୁଗତନ୍ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ। ଅସଙ୍ଖଯେତି ଏତ୍ତକା ବୁଦ୍ଧଗୁଣାତି ଗଣେତୁଂ ଅସମତ୍ଥେ। ସଙ୍ଖିଯତେ ସଙ୍ଖଯା। ସଙ୍ଖିଯତି ଗଣିଯତୀତି ୱା ସଙ୍ଖଯା । ସଖ୍ୟଧାତୁ ସଙ୍ଖ୍ୟାଯଂ ଯପଚ୍ଚଯୋ। ଅଥ ୱା ସଙ୍ଖିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତୀତି ଅସଙ୍ଖଯା। ଏତ୍ତକା ବୁଦ୍ଧଗୁଣା ଏତ୍ତକା ବୁଦ୍ଧଗୁଣାତି ନିରୱସେସତୋ ଏକବୁଦ୍ଧୋପି ଅନେକୱସ୍ସ ସତସହସ୍ସକୋଟିଯାପି ଗଣେତୁଂ ଅସମତ୍ଥୋୱ। ପଗେୱ ପନ ଅଞ୍ଞେତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ଅପଦାନେ –

‘‘ବୁଦ୍ଧୋପି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଣେୟ୍ୟ ୱଣ୍ଣଂ,

କପ୍ପମ୍ପି ଚେ ଅଞ୍ଞମଭାସମାନୋ;

ଖୀଯେଥ କପ୍ପୋ ଚିରଦୀଘମନ୍ତରେ,

ୱଣ୍ଣୋ ନ ଖୀଯେଥ ତଥାଗତସ୍ସା’’ତି ଚ।

‘‘ସକ୍କା ସମୁଦ୍ଦେ ଉଦକଂ, ପମେତୁଂ ଆଠହକେନ ୱା;

ନତ୍ୱେଵ ତଓ ସଙ୍ଖଞ୍ଛୁ, ଞାଣଂ ସଙ୍ଖା ପମେତଓେ’’ତି ଚ।

ମହାଓଗ୍ଗସଂଯୁତ୍ତଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ‘‘ଅପ୍ପମାଣା ହି ବୁଦ୍ଧା ତେସଂ ବୁଦ୍ଧାପି ଅନଓସେସତୋ ଓଣ୍ଣଂ ଓତ୍ତୁଂ ଅସମତ୍ଥା, ପଗେଓ ଇତରା ପଜା’’ତି ଚ। ଲକ୍ଖଣଦୀପିତେତି ଉପଲକ୍ଖଣ ନଯେନ ପକାସିତକୋ ଏତ୍ଥ ଚ ପଧାନନଯୋ ନିଦସ୍ସନ ନଯୋ ଚ ଲବ୍ଭତି। ନାଥଗୁଣେତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସୀଲସମାଧି ପଞ୍ଞାଦିଗୁଣେ। ତସ୍ସ ପନ ପଦସ୍ସ ଓଚନଙ୍କୋ ହେଟ୍ଠା ଓୁତ୍ତୋଯେଓ। ସୂଚକାସ୍ୱେକଗାଥମ୍ପୀତି ସୂଚକାସୁ ଏକଗାଥମ୍ପୀତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସୂଚକାସୂତି ପକାସକାସୁ। ଗାଥାସୂତି ସୁଗତନ୍ତ୍ୱାଦିନା ଓୁତ୍ତାସୁ ଛନ୍ଦୀସତିଓନ୍ଦନଗାଥାସୁ। ନିଦ୍ଧାରଣେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଓଚନଂ। କଓୀହି ଗାଯତି କଥିଯତୀତି ଗାଥା। ପଜ୍ଜଓିସେସୋ। ଗେଧାତୁ ସଦ୍ଦେ ଥ। ଗେଧାତୁସ୍ସ ଗାଦେସୋ। ଅଥ ଓା ଗଂ ଓୁଚ୍ଚତି ଞାଣଂ। ତଂ ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ଗାଥା। ଗଂସଦ୍ଦୂପପଦଥାଧାତୁ ଗତିନିଓତ୍ତିଯଂ। ଗଂ ଓୁଚ୍ଚତି ଞାଣଂ, ତେନ କଓୀହି ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଥିଯତି ଥପିଯତୀତି ଓା ଗାଥା, ତାସୁ ଗାଥାସୁ। ଏକଗାଥମ୍ପୀତି ଏକପଜ୍ଜମ୍ପି। ଏତ୍ଥ ଚ ପିସଦ୍ଦୋ ଗରହତ୍ଥୋ। ତେନ ଅନେକଗାଥାଯ ବୁଦ୍ଧଗୁଣସରଣେ କା କଥାଓାତି ସମ୍ଭାଓେତି। ବୁଧୋତି ଯୋ ପଣ୍ଡିତୋ। ସୋ ହି ଅତ୍ଥାନତ୍ଥଂ ବୁଧତି ଜାନାତୀତିବୁଧୋତି ଓୁଚ୍ଚତି। ସରତେତି ସରତି। ଛନ୍ଦାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଞ୍ହି ପରସ୍ସପଦତିଓିଭତ୍ତିଯା ଅତ୍ତନୋପଦତେଓିଭତ୍ତାଦେସୋ।

୩୦।ସୋତି ସୋ ବୁଧୋ ଭଓେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚତୁରାପାଯମୁତ୍ତୋତି ନିରଯତିରଚ୍ଛାନପେତଅସୁରକାଯସଙ୍ଖାତେହି ଚତୂହି ଅପାଯେହି ଓିମୁତ୍ତୋ ଚ। ପୁଞ୍ଞସମ୍ମତା ଅଯାଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଅପଗତୋତି ଅପାଯୋ। ଅଯତୋ ସୁଖତୋ ଅପଗତୋତି ଓା ଅପାଯୋ। ଅବ୍ୟଯୀଭାଓସମାସୋଯଂ। ଅଥ ଓା ତିସ୍ସୋ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଅଯନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ପଓତ୍ତନ୍ତି ଏତେନାତି ଅଯୋ, ପୁଞ୍ଞଂ। ଅଯଧାତୁ ଗତିଯଂ ଅ। ପୁଞ୍ଞତୋ ଅଯତି ଗଚ୍ଛତି ପଓତ୍ତତୀତି ଓା, ପୁଞ୍ଞକାରୀହି ଅଯିତବ୍ବୋ ପଓତ୍ତେତବ୍ବୋତି ଓା ଅଯୋ, ସୁଖଂ। ତତୋ ଅପଗତୋତି ଅପାଯୋ। ଚତୁରୋ ଅପାଯୋ ଚତୁରାପାଯୋ, ତେହି ମୁତ୍ତୋ ଓିମୁତ୍ତୋତି ଚତୁରାପାଯମୁତ୍ତୋ। ସାଧକତ୍ଥଦ୍ୱଯସ୍ସ ଚାତି ସାଧକୋ ଅତ୍ଥଦ୍ୱଯସ୍ସ ଚାତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଅତ୍ଥଦ୍ୱଯସ୍ସାତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅତ୍ଥଦ୍ୱଯସ୍ସ। ଏତ୍ଥ ଚସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠାନଯୋଗୋ। ସୋ ପନ ସାଧକୋ ତ୍ୱାଦୀସୁ ପଦେସୁ ଯୁତ୍ତୋ। ସାଧକୋତି ନିପ୍ଫାଦକୋ ଚ। ସୋ ହି ସାଧେତି ନିପ୍ଫାଦେତୀତି ସାଧକୋତି ଓୁଚ୍ଚତି।

ହତୂପଦ୍ଦଓଜାଲୋ ଚାତି ହତୋ ଉପଦ୍ଦଓସଙ୍ଖାତଜାଲୋ ଚ। ହନଯିତ୍ଥ ଅପନଯିତ୍ଥାତି ହତୋ। ହନଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ତ। ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଦଓତି ହିଂସତୀତି ଉପଦ୍ଦଓୋ, ଜାତିଭଯାଦି ସୋଳସଅସୌପଦ୍ଦଓୋ। ଉପପୁବ୍ବଦୁଧାତୁ ହିଂସାଯଂ, ଉପଦ୍ଦଓା ନାମ ପନ ସୋଳସଓିଧା ହୋନ୍ତି ଜାତିଭଯଂ, ଜରାଭଯଂ, ବ୍ୟାଧିଭଯଂ, ମରଣଭଯଂ, ରାଜଭଯଂ, ଚୋରଭଯଂ, ଅଗ୍ଗିଭଯଂ, ଉଦକଭଯଂ, ଊମିଭଯଂ, କୁମ୍ଭିଲଭଯଂ, ଆଓଟ୍ଟଭଯଂ, ସୁସୁକାଭଯଂ, ଅତ୍ତାନୁଓାଦଭଯଂ, ପରାନୁଓାଦଭଯଂ, ଦଣ୍ଡଭଯଂ, ଦୁଗ୍ଗତିଭଯଞ୍ଚାତି। ଜଲତି ହିଂସତି ମଚ୍ଛେ ଏତେନାତି ଜାଲଂ, ମଚ୍ଛଜାଲଂ। ଜାଲଂ ଓିଯାତି ଜାଲୋ, ଉପଦ୍ଦଓୋ। ନିତଡ୍ଢେନ ପନ ଜଲତି ହିଂସତି ସତ୍ତେ ଏତେନାତି ଜାଲୋ। ଉପଦ୍ଦଓୋ। ଜଲଧାତୁ ହିଂସାଯଂ ଣ। ହତୋ ଉପଦ୍ଦଓସଙ୍ଖାତଜାଲୋ ଯେନ ସୋତି ହତୂପଦ୍ଦଓଜାଲୋ। ବୁଦ୍ଧପଣାମଚେତନାଯ ପହିତୋ ଉପଦ୍ଦଓସଙ୍ଖାତଜାଲୋ ଭଓେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଲାଭୀ ହିତସୁଖସ୍ସ ଚାତି ହିତସ୍ସ ଚ ସୁଖସ୍ସ ଚ ଲାଭୀ ଚ। ଲଭନଂ ଲାଭୋ, ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଲାଭୀ, ହିନୋତି ଓଡ୍ଢତୀତି ହିତଂ, ଅତ୍ଥଂ। ସୁଖଯତୀତି ସୁଖଂ। ଯସ୍ସୁପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ସୁଖିତଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ଓା ସୁଟ୍ଠୁ ଦୁକ୍ଖଂ ଖନତୀତି ସୁଖଂ। ସୁପୁବ୍ବ ଖନୁଧାତୁ ଅଓଧାରଣେ କ୍ୱି। ହିତଞ୍ଚ ସୁଖଞ୍ଚ ହିତସୁଖଂ, ତସ୍ସ ଲାଭୀ ଭଓେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧-୩୨। ନରଦେଓାନଂ ଅଧିପୋ ଚ ଚତୁଦୀପିସ୍ସରୋପି ଓା ଭଓେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନରଦେଓାନନ୍ତି ନରା ଚ ଦେଓା ଚ ନରଦେଓା, ତେସଂ। କମ୍ମତ୍ଥେ ଚେତଂ ଛଟ୍ଠୀଓଚନଂ। ଅଧିପୋତି ଇସ୍ସରୋ ଚ। ସୋ ହି ଅତ୍ତାଧୀନଂ ପାତି ରକ୍ଖତି ଧମ୍ମେନ ଓା ଅଧିଅଭିଭଓିତ୍ୱା ପାତି ରକ୍ଖତୀତି ଅଧିପୋତି ଓୁଚ୍ଚତି। ଅଧିପୁବ୍ବପାଧାତୁ ରକ୍ଖନେ ଅ, ନରାନଂ ଅଧିପୋ ଇସ୍ସରୋ ମନୁସ୍ସରାଜା ଚ ଦେଓାନଂ ଅଧିପୋ ଇସ୍ସରୋ ଦେଓରାଜା ଚ ଭଓେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁଦୀପିସ୍ସରୋପି ଓାତି ଏତ୍ଥ ପିସଦ୍ଦୋ ସମ୍ଭାଓନତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ତେନ ପଗେଓ ଏକଦୀପିସ୍ସରରାଜଭାଓୋ ଚ, ପଦେ ସିସ୍ସରରାଜଭାଓୋ ଚାତି ସମ୍ଭାଓେତି। ଓା ସଦ୍ଦୋ ପଦପୂରଣ ମତ୍ତୋଯେଓ। ଚତୁଦୀପିସ୍ସରୋତି ପୁବ୍ବଓିଦେହୋ, ଅପରଗୋ ଯାନୋ, ଜମ୍ବୁଦୀପୋ, ଉତ୍ତରକୁରୁ ଚାତି ଚତୁନ୍ନଂ ଦୀପାନଂ ଇସ୍ସରୋ ଚକ୍କଓତ୍ତିରାଜାପି ଭଓେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ପୁବ୍ବଓିଦେହୋତି ସିନେରୁନୋ ପୁରେ ଭଓଂ ପୁବ୍ବଂ, ଓେଦେନ ପଞ୍ଞାଯ ଈହନ୍ତି ଓାଯମନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଓେଦେହୋ, ଓିଦସଦ୍ଦୂପପଦ ଈହଧାତୁ ଓାଯାମେ ଣ। ସୋଯେଓ ଓିଦେହୋ। ଇମଂ ଦୀପମୁପାଦାଯ ସିନେରୁନୋ ପୁବ୍ବଦିସଭାଗତ୍ତା ପୁବ୍ବୋ ଚ ସୋ ଓିଦେହୋ ଚାତି ପୁବ୍ବଓିଦେହୋ, ପୁବ୍ବଦୀପୋ।

ଅପରଗୋଯାନୋତି ସିନେରୁନୋ ଅପରେ ପଚ୍ଛିମେ ଭଓୋ ଅପରୋ। ଗଓେନ ଯନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଗୋଯାନୋ। ଗୋସଦ୍ଦୂପପଦ ଯାଧାତୁ ଗମନେ ଯୁ। ସିନେରୁନୋ ପଚ୍ଛିମ ଦିସଭାଗତ୍ତା ଅପରୋ ଚ ସୋ ଗୋଯାନୋ ଚାତି ଅପରଗୋଯାନୋ, ପଚ୍ଛିମଦୀପୋ। ଜମ୍ବୁଦୀପୋତି ଜାଯତୀତି ଜମ୍ବୁ। ଯୋଜନସତୁବ୍ବେଧୋ ରୁକ୍ଖୋ। ଜନଧାତୁ ଜନନେ ଉ। ନସ୍ସ ମୋ। ବକାରାଗମୋ। ଜଲମଜ୍ଝେ ଦିପ୍ପତୀତି ଦୀପୋ, ଦିପ୍ପନ୍ତି ଜୋତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସବ୍ବମ୍ଭାତି ଓା ଦୀପୋ। ଦୀପଧାତୁ ଦିତ୍ତିଯଂ ଅ। ତସ୍ସ ପନ ଦ୍ୱିଆପୋତି ପଦଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱିଧା ଆପୋ ସନ୍ଦତି ଏତ୍ଥାତି ଦୀପୋତି ବହୁବ୍ବୀହିସମାସୋପି ଯୁଜ୍ଜତି।

ଜମ୍ବୁୟା ଲକ୍ଖିତୋ ପଞ୍ଞାତୋ ୱା ଦୀପୋ ଜମ୍ବୁଦୀପୋ, ଦକ୍ଖିଣଦୀପୋ। ଉତ୍ତରକୁରୂତି ସିନେରୁନୋ ଉତ୍ତରେ ଭୱା ଉତ୍ତରା। ଧମ୍ମତାସିଦ୍ଧସ୍ସ ପଞ୍ଚସୀଲସ୍ସ ଆନୁଭାୱେନ କଂ ସୁଖଂ ଉରୁମହନ୍ତଂ ଏତ୍ଥାତି କୁରୁ। ବହୁବ୍ବୀହିସମାସୋୟଂ। କୁଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପାପଂ। ତଂ ରୁନ୍ଧନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱା କୁରୁ। କୁପୁବ୍ବରୁଧିଧାତୁ ଆୱରଣେ କ୍ୱି। ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ। ସିନେରୁନୋ ଉତ୍ତରଦିସଭାଗତ୍ତା ଉତ୍ତରୋ ଚ ସୋ କୁରୁ ଚାତି ଉତ୍ତରକୁରୁ। ଉତ୍ତରଦୀପୋତି ଚତୁନ୍ନଂ ଦୀପାନଂ ଇସ୍ସରୋ ଚତୁଦୀପିସ୍ସରୋ, ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜା ଲବ୍ଭତି।

ଏୱଂ ଲୋକିୟହିତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଲୋକୁତ୍ତରହିତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ ଅନ୍ତିମେ ଦେହେ...ପେ... ସୁବ୍ବତୋତି ଅନ୍ତିମେ ଦେହେ ସୁବ୍ବତୋ ଭାୱନାୟାନଂ ଆରୁୟ୍ହ ଅଞ୍ଞଂ ତଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତକଂ ଧାରେନ୍ତୋ ସମଂ ଏସ୍ସତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ପନ ଅତ୍ଥକ୍କମେନ ୱଣ୍ଣୟିସ୍ସାମ। ଅନ୍ତିମେତି ଚରିମେ ପଚ୍ଛିମେ ୱା। ଅନ୍ତେ ପରିୟୋସାନେ ଭୱୋ ଅନ୍ତିମୋ, ପଚ୍ଛିମସରୀରୋ। ତସ୍ମିଂ। ଦେହେତି ସରୀରେ। ଦିହତି ଉପଚିୟତି ୱଡ୍ଢତୀତି ଦେହୋ, ସରୀରୋ। ଦିହଧାତୁ ଉପଚୟେ ଣ। ଅଥ ୱା ଦିହତି ଉପଚୟତି ଏତେନ ପୁଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞନ୍ତି ଦେହୋ, ପଚ୍ଛିମଭୱଭୂତେ ଭଦ୍ଦକୁଲପୁତ୍ତଭୂତେ ୱା ସରୀରେତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁବ୍ବତୋତି ସୁଟ୍ଠୁ ପଟିପନ୍ନକୋ ହୁତ୍ୱା । ସୁଟ୍ଠୁ ୱତଂ ପଟିପନ୍ନଂ ଅସ୍ସାତି ସୁବ୍ବତୋ। ୱକାରସ୍ସବ୍ବୋ। ଭାୱନାୟାନମାରୁୟ୍ହାତି ଭାୱନାୟାନଂ ଆରୁୟ୍ହାତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ୱିପସ୍ସନାଭାୱନାସଙ୍ଖାତୟାନଂ ଆରୁହିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭାୱେତବ୍ବା ୱଡ୍ଢେତବ୍ବାତି ଭାୱନା। ତେଭୂମକସଙ୍ଖାରାରମ୍ମଣଂ। ଅଥ ୱା ତଦାରମ୍ମଣଂ ଭାୱେତି ୱଡ୍ଢେତୀତି ଭାୱନା, ୱିପସ୍ସନାପଞ୍ଞା। ଭୂଧାତୁ ସତ୍ତାୟଂ ୱଡ୍ଢନେ ୱା ୟୁ। ସା ଚ ସମଥୱିପସ୍ସନାଭାୱନାୱସେନ ଦୁୱିଧା ହୋତି। ତତ୍ଥ ଇଧ ପନ ଅଞ୍ଞଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତକନ୍ତି ସଦ୍ଦନ୍ତରସନ୍ନିଟ୍ଠାନେନ ୱିପସ୍ସନାଭାୱନା ଅଧିପ୍ପେତା। ୟନ୍ତି ପାପୁଣନ୍ତି ଏତେନ ନିବ୍ବାନନ୍ତି ୟାନଂ, ଅନିଚ୍ଚାଦିୱିପସ୍ସନାଞାଣଂ। ୟାଧାତୁ ଗତିୟଂ ୟୁ। ଭାୱନାସଙ୍ଖାତଂ ୟାନଂ ଭାୱନାୟାନଂ, ଭାୱନା ଚ ସା ୟାନଞ୍ଚାତି ୱା ଭାୱନାୟାନଂ।

ଆରୁୟ୍ହାତି ଆରୋହିତ୍ୱା। ପକତିୟାନସଦିସଂ ଅନିଚ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଅନତ୍ତୟାନଂ ଆରୁହିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନିଚ୍ଚାଦିଲକ୍ଖଣେନ ହି ୱିନା ମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନଂ ପତ୍ତୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ଭାୱନାୟାନମାରୁୟ୍ହାତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞନ୍ତି ଅରହତ୍ତଫଲଂ। ତଞ୍ହି ପଠମମଗ୍ଗେନ ଆଦିଟ୍ଠମରିୟାଦଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ଅୱବୁଜ୍ଝତୀତି ଅଞ୍ଞନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଆପୁବ୍ବଞାଧାତୁ ଅୱବୋଧନେ କ୍ୱି। ଆସଦ୍ଦୋ ମରିୟାଦତ୍ଥୋ। ସେତଚ୍ଛତ୍ତକନ୍ତି ଓଦାତାତପତ୍ତଂ। ସେୱିୟତୀତି ସେତଂ, ଧୱଲଂ। ସିଧାତୁ ସେୱାୟଂ ତ। କିଲେସତପଂ ଛାଦେତୀତି ଛତ୍ତଂ। ଛଦଧାତୁ ସଂୱରଣେ ତ। ତଂୟେୱ ଛତ୍ତକଂ। ସେତଞ୍ଚ ତଂ ଛତ୍ତକଞ୍ଚାତି ସେତଚ୍ଛତ୍ତକଂ। ଅରହତ୍ତଫଲଆତପତ୍ତଂ ଲବ୍ଭତି। ଅଞ୍ଞଂ ଅରହତ୍ତଫଲସଙ୍ଖାତଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତକଂ ଧାରେନ୍ତୋ ହୁତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସମନ୍ତି ନିବ୍ବାନଂ। ତଞ୍ହି ସବ୍ବଂ ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖଂ ସମତି ୱୂପସମତି ନିରୁଜ୍ଝତି ଏତ୍ଥାତି ସମନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଏସ୍ସତୀତି ପାପୁଣିସ୍ସତୀତି।

ଇଦାନି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେପୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେପି ଅରୋଗୋ ଚ ଦୀଘାୟୁକୋ ଚ ସବ୍ବଲୋକେହି ପୂଜିତୋ ଚ ଭାୱନାଭି ରତିମନୋ ଚ ଜନପ୍ପିୟୋ ଚ ମନାପୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟାତି ୟୋଜନା। ଅତ୍ତଭାୱେପୀତି ଏତ୍ଥ ପିସଦ୍ଦୋ ସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥୋ। ତେନ ସମ୍ପରାୟିକତ୍ଥଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ଅତ୍ତାତି ଭୱତି ଏତେନ ଅଭିଧାନଂ ବୁଦ୍ଧି ଚାତି ଅତ୍ତଭାୱୋ। ଖନ୍ଧପଞ୍ଚକସ୍ସେତମଧିୱଚନଂ। ଅରୋଗୋତି ସବ୍ବବ୍ୟାଧିୱିରହୋ ଚ। ସୋ ହି ନତ୍ଥି ରୋଗୋ ଅସ୍ସାତି ଅରୋଗୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଦୀଘଜୀୱିକୋତି ଦୀଘାୟୁକୋ ଚ। ସୋ ହି ଦୀଘା ଜୀୱି ଆୟୁ ଅସ୍ସାତି ଦୀଘଜୀୱିକୋତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୩୩।ସବ୍ବଲୋକେହୀତି ସବ୍ବଦେୱମନୁସ୍ସେହି। ପୂଜିତୋତି ପୂଜିତବ୍ବୋ ଚ। ଭାୱନାଭିରତିମନୋତି ସମଥୱିପସ୍ସନା ସଙ୍ଖାତାୟ ଭାୱନାୟ ଅଭିରମଣଚିତ୍ତୋ ଚ। ଜନପ୍ପିୟୋତି ସବ୍ବଜନେହି ପିୟାୟିତବ୍ବୋ ଚ। ମନାପୋତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତୱଡ୍ଢନକୋ ଚ ଭୱେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଏୱଂ ଛବ୍ବୀସତିୟା ୱନ୍ଦନଗାଥାସୁ ଏକଗାଥାମତ୍ତମ୍ପି ବୁଦ୍ଧଗୁଣାନୁସ୍ସରଣେ ଫଲାନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ସବ୍ବଗାଥାୟୋ ୱଚସା ଧାରେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନେ ଅନେକାନି ଫଲାନିସଂସାନି ଦସ୍ସେତୁଂ କା କଥାଖିଲଧାରଣେତି ଆହ। ତତ୍ଥ କା କଥାଖିଲଧାରଣେତି କା କଥା ଅଖିଲଧାରଣେତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ସବ୍ବବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନଗାଥାୟ ୱଚସା ଧାରଣେ କିଂ ୱତ୍ତବ୍ବା ୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଅଖିଲସଦ୍ଦୋ ସବ୍ବୱାଚକୋ ଅନିପ୍ଫନ୍ନପାଟିପଦିକୋ। ଅଥ ୱା ଖିୟନଂ ଖିଲଂ। ଖିଧାତୁ ଖୟେ ଲପଚ୍ଚୟୋ। ଖୟଂ ଲାତି ଗଣ୍ହାତୀତି ୱା ଖିଲଂ, ଅପ୍ପକଂ। ଖୟସଦ୍ଦୂପପଦଲାଧାତୁ ଗହଣେ ଅ। ନ ଖିଲଂ ଅଖିଲଂ, ସବ୍ବଗାଥାୟୋ। ଧାରିୟତେ ଧାରଣଂ, ଅଖିଲାୟ ସବ୍ବାୟ ଗାଥାୟ ଧାରଣଂ ଅଖିଲଧାରଣଂ, ତସ୍ମିଂ। ଛବ୍ବୀସତିୟା ବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନଗାଥାସୁ ଏକଂ ଗାଥଂ ୱଚସା ଧାରୟିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନେ ୟଥାୱୁତ୍ତଫଲାନିସଂସାନି ଲବ୍ଭନ୍ତି, ପଗେୱ ପନ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନଗାଥାୟୋ ୱଚସା ଧାରୟିତ୍ୱା ଦିନେ ଦିନେ ବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନେତି ଅତ୍ଥୋତି। ଇମିନା ପନ ଗାଥାପଞ୍ଚକେନ ୟଥାୱୁତ୍ତ ଫଲାନିସଂସଂ ଞତ୍ୱା ସଦ୍ଧହକୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ କୁଲପୁତ୍ତୋ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧୱନ୍ଦନଗାଥାୟୋ ୱଚସା ଧାରୟିତ୍ୱା ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ପୁବ୍ବଣ୍ହକାଲେ ଚ ସାୟନ୍ହକାଲେ ଚ ରତ୍ତିୟା ପଠମୟାମେ ଚ ପଚ୍ଛିମୟାମେ ଚ ସତତଂ ସମିତଂ ନିରନ୍ତରଂ ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦେୟ୍ୟାତି ଉୟ୍ୟୋଜନଂ ଦସ୍ସେତୀତି।

ପଞ୍ଚକଗାଥାୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ଇତି ପୋରାଣାଚରିଯେହି ୱନ୍ଦିତସ୍ସ ନମକ୍କାରସ୍ସ ସଦ୍ଦତ୍ଥନଯେହି ଛନ୍ଦାଲଙ୍କାରନଯେହି ଚ ସଣ୍ହସୁଖୁମସୁଦୁଦ୍ଦସ ଗମ୍ଭୀରସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦୁପ୍ପଟିୱିଧଗୁଣପରିଦୀପକସ୍ସ ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଚିତ୍ତପସନ୍ନଜନକସ୍ସ ସାଟ୍ଠକଥେ ପିଟକତ୍ତଯେ ଅସଂହିର ୱିସାରଦଞ୍ଞାଣଚାରିନା ସାସନସୋଧକେନ ଭଦ୍ଦନ୍ତରେୱ ତତ୍ଥେରୱରେନ ରଚିତା ବୁଦ୍ଧଗୁଣପ୍ପଦୀପିକନାମିକା ୱଣ୍ଣନା।

ନିଗମନ

ଇଦଂ ପନ ପୁରଂ ନିମ୍ମିତେନ ସିରୀପୱରୱିଜଯାନନ୍ତଯସପଣ୍ଡିତ ତ୍ରିଭୱନାଦିତ୍ଯାଧିପତିମହାଧମ୍ମରାଜାଧିରାଜାତି ଲଞ୍ଛିତନାମିକେନ ପିଟକତ୍ତଯପାଠଇଂ ସିଲାରୂଳ୍ହଂ କାରଯିତ୍ୱା ପଞ୍ଚମ ସଙ୍ଗୀତିକିରଣେନ ତିମହାଧମ୍ମରାଜେନ ରତନାପୁଞ୍ଜନ୍ତି ସମ୍ମତେ ରାଜଧାନୀଭୂତେ ନାନାକୁଲସଂକିଣ୍ଣେ ପୁଞ୍ଞଧଞ୍ଞୱନ୍ତାନଂ ସାଧୂନଞ୍ଚ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞୱନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଞ୍ଚ ନିୱାସଭୂତେ ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘରତନାକରେ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା ୱିଯ ବୁଦ୍ଧସାସନୁଜ୍ଜୋତନେ ମନ୍ତଲେ ନଗରେ ଇତି ପରିକିତ୍ତିତେ ମହାରାମେ ଦେସେ ୱସନ୍ତେନ ଉପାସକ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନେନ ନାମିକେନ ଉପାସକେନ ଚ ତସ୍ସୁପଟ୍ଠାକାଯ ନାମିକାଯ ଉପାସିକାଯ ଚ ସମକୁସଲଚ୍ଛନ୍ଦଂ କତ୍ୱା ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକରଣତ୍ଥାଯ କାରିତେ ମନୋରମେ ସୁୱଣ୍ଣେନ ଲିମ୍ପିତତ୍ତା ସୁୱଣ୍ଣୱତୀ ନାମିକେ ଦ୍ୱିଭୂମ୍ମିକେ ମହିଟ୍ଠକୱିହାରେ ଅଟ୍ଠହି ଦିସାହି ଆଗତାନଂ ସୁତେସନଭିକ୍ଖୂନଂ ସାଟ୍ଠକଥଂ ପିଟକତ୍ତଯଂ ଦିନେ ଦିନେ ସତତଂ ନିରନ୍ତରଂ ୱାଚେନ୍ତେନ ଅଧିୱସନ୍ତେନ ସାଟ୍ଠକଥେ ପିଟକତ୍ତଯେ ଅସଂହିରୱିସାରଦଞ୍ଞାଣଚାରିନା ମନ୍ତଲେ ପୁରେ ପରିଯତ୍ତିସାସନହିତଧମ୍ମାଚରିଯଗଣସ୍ସ ଜେଟ୍ଠକଟ୍ଠଭୂତେନ ରେୱତାଭିପଣ୍ଡିତଧଜସାସନୱଂସମହାଧମ୍ମରାଜଗୁରୂତି ଚ ଅଗ୍ଗ ମହାପଣ୍ଡିତାତି ଚ ଲଦ୍ଧଲଞ୍ଛିତେନ ମୂଲଦ୍ୱାଦସସାସନ କରମହାଗଣସ୍ସ ଜେଟ୍ଠମହାନାଯକଭୂତେନ ସାସନାପୁଞ୍ଞୋ ଆଚରିଯୋତି ୱିସ୍ସୁତେନ ସାସନସୋଧକ ମହାନାଯକତ୍ଥେରୱରେନ ପୋରାଣେହି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପାଠଇଯଂ ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତେହି ବୁଦ୍ଧଗୁଣପ୍ପକାସକେହି ବୁଦ୍ଧଗୁଣପଦେହି ଥୋମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତସ୍ସ ଅତ୍ଥବ୍ଯଞ୍ଜନେନ ଛନ୍ଦାଲଙ୍କାରନଯେନ ଚ ପଥୱୀସନ୍ଧାରକସ୍ସ ଉଦକକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ୱିଯ ଗମ୍ଭୀରସ୍ସ ପଦ୍ଧତେନ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଠପିତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ୱିଯ ଅତିଦୁଦ୍ଦସସ୍ସ ସତଧା ଭିନ୍ନସ୍ସ ୱାଲସ୍ସ ଅଗ୍ଗକୋଟିଯା ୱିଯ ଅତିସଣ୍ହ ସୁଖୁମସ୍ସ ପୁଥୁଜ୍ଜନଞ୍ଞାଣେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦୁପ୍ପଟିୱିଧଗୁଣପରିଦୀପକସ୍ସ ନମକ୍କାରସ୍ସ ଲୀନତ୍ଥପ୍ପକାସନା ବୁଦ୍ଧଗୁଣପ୍ପଦୀପିକନାମିକା ସଂୱଣ୍ଣନା ତାସୁ ତାସୁ ଅଟ୍ଠକଥାଟୀକାସୁ ଆଗତଂ ସଂୱଣ୍ଣନାନଯଂ ନିସ୍ସାଯ ପଞ୍ଞାପାଟୱତ୍ଥାଯ ସାସନୱୁଦ୍ଧିଯା ଚ କତା।

ଏତ୍ତାୱତା ଚ –

ସମ୍ପତ୍ତେ ଚକ୍କୱସ୍ସେ ସା, ଦ୍ୱିସହସ୍ସେ ଚତୁସତେ;

ନୱାଧିକାସିତୀଯା ଚ, ସକ୍କରାଜେ ଚ ସମ୍ପତ୍ତେ।

ସତ୍ତତିସତସହସ୍ସ, ୱସ୍ସେ ଫୁସ୍ସମାସସ୍ସେୱ;

କାଲପକ୍ଖସତ୍ତମେ ଚ, ବୁଦ୍ଧଦିନେ ସୁନିଟ୍ଠିତା; ସାମଞ୍ଞ।

ଏସା ଚ ସଙ୍ଖରୋନ୍ତେନ, ଯଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପସୁତଂ ମଯା;

ଅଞ୍ଞମ୍ପି ତେନ ପୁଞ୍ଞେନ, ପତ୍ୱା ସମ୍ବୋଧିମୁତ୍ତମଂ।

ସଂସାରତୋ ବହୂ ସତ୍ତେ, ତାରଯିତ୍ୱା ତଣ୍ହକ୍ଖଯଂ;

ନିବ୍ବାନଂ ସଚ୍ଛିକାରେଯ୍ୟଂ, ମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣୁତ୍ତରେନ ଚ।

ସଦା ରକ୍ଖନ୍ତୁ ରାଜାନୋ, ଧମ୍ମେନେୱ ପଜଂ ଇମଂ;

ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ସୁଖୀ ହୋନ୍ତୁ, ଜୋତେନ୍ତୁ ଜିନସାସନଂ।

ମ୍ରମ୍ମରଟ୍ଠେ ମନୁସ୍ସା ଚ, ସଦ୍ଧା ନିରୁପଦ୍ଦୱା;

ନିଚ୍ଚଂ କଲ୍ୟାଣସଙ୍କପ୍ପା, ପପ୍ପୋନ୍ତୁ ଅମତଂ ପଦନ୍ତି।

ବୁଦ୍ଧଗୁଣପ୍ପଦୀପିକନାମିକା

ନମକ୍କାରଟୀକା ସମତ୍ତା।